ВУКОВА ПРЕПИСКА

КЊИГА ДРУГА

(ДРЖАВНО ИЗДАЊЕ)

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1908.

PG 1217
K3 Z5
1908
v. 2

ПРЕДГОВОР

У ову другу књигу Вукове Преписке ушле су личности с којима је Вук ступио у преписку год. 1815 и 1816, а то су ове:

XXII. **Јаков Грим.** Има 27 Гримових и 16 Вукових писама. Гримова писма изгледа да су очувана сва, док је Вукових писама изгубљено 8. Од ових 16 Вукових писама издато је 12 у Јагићеву Arch. f. slav. Philologie II, а 4 су издата по концептима очуваним у Вуковим хартијама.

XXIII. **Димитрије Давидовић.** Има 21 Давидовићево и 5 Вукових писама. Давидовићева су писма готово сва (изгледа да је изгубљено само једно), док Вукових писама нема око 20. Ово што је очувано све су Вукови концепти.

Како Вукови концепти нису чисти, већ су поједина места брисана или сасвим, или предругојачавана, то су овде стављене у ноту све разлике (сем чисто стилистичких). Исто тако рађено је, где се од истог писма налази по два, а некад и три концепта.

XXIV. **Лука Милованов.** Очувана су свега два писма Лукина, а оба су одговори на Вукова, која су изгубљена. Изгледа да међу њима и није била живља преписка.

XXV. **Лукијан Мушицки.** После Копитарове јамачно је једна од најинтересантнијих преписка Вукова с Мушицким, која је нарочито била жива док је Мушицки био у Шишатовцу. Очувана је доста добро. Мушицког

писама има 81, а изгубљено је око 6. Сва се она — сем два — штампају сад први пут. Једно је (стр. 146) штампано — с малим изменама — у Летопису 45 стр. 65; а друго (стр. 346) у Срђу за год. 1902.

Вукових писама сачувано је целих 44 и 14 у одломцима, свега 58. Сва су она (сем 4) раније штампана (нека два пута) у Стражилову, Гласнику Уч. Др. и Јагићевим „Новим писмима“. Једна збирка Вукових писама од 29 комада била је пред Ученим Друштвом, и о њој је референсао Н. Крстић (у Гл. 72, 106) приопштивши изводе (негде са свим кратке) од 15 писама. Тој збирци нисам могаоући у траг, и док се не нађе саопштио сам Крстићеве изводе. Од четири нова писма (стр. 194, 255, 311 и 340) једно сам добио од приватног лица, друго од проф. г. Тих. Остојића, треће од г. Благоја Антонијевића, а четврто је у арх. С. К. Академије.

Овде је наштампано и једно писмо Стратимировићево Станисављевићу (стр. 219) од 1806 год., што га је Мушицки послао Вуку, да види како је некад Стратимировић мислио о српском језику. Даље, једна народна песма и две загонетке (стр. 168 и 169), и Мушицкова ода Головкину и један епирам (стр. 217 и 288) што није ушло у издату збирку стихова Мушицког.

XXVI. **Стеван Филиповић.** За њега Шафарик (Gesch. d. ssl. Literatur III, 334) вели да је рођен у Руми 1787, учио гимназију у Карловцима а философију на универзитету у Пешти. Год. 1807—1813 био је секретар Правителствујушчег Совета, а год. 1813 судац и директор основних школа у своме месту рођења. Познаник дакле Вуков из Србије, и Вук га означава као скупљача претплате на II ч. Пјеснарице, на Рјечник и на III књ. песама. Преписка међу њима није дуго трајала, до краја 1821 године. Очувано је 10 његових писама и три су изгубљена. Вукових писама изгледа да је било 9, и сва су изгубљена.

XXVII. **Јаков Ненадовић,** војвода, коме је Вук био писар на Дрини 1806 године. Четири писма Вуку из почетка 1816 године; три из Н. Сада, а четврто из Хотина. И Вук је њему писао четири писма, и назначио га је за скупљача претплате у Хотину на Рјечник.

Као прилози уз два писма налази се опис у стиховима долазак Бећир (Берир!) паше с Дрине на Врачар и опис битке на Ужицу.

Хиљфердиг издајући савремени летопис Босне од Стаке Скендерове вели: „Въ ней (лѣтописи) историческій типъ еще скрывается за эпическимъ. Въ сознаніи Босняковъ совершающіяся на ихъ глазахъ событія тотчасъ теряютъ хронологическую опредѣленность и немедленно переносятся въ міръ эпическихъ воспоминаній... Вы наидете въ лѣтописи эпическій характеръ, свойственный умтвенной средѣ, въ которой авторъ живетъ. Какъ скоро онъ переходитъ отъ описанія къ *разсказу* о событіяхъ, эпическая пѣснь безсознательно выливается у него изъподъ пера. Рукопись, съ которой я перевожу, писана какъ проза, сплошь, даже безъ точекъ препинанія, и авторъ ея, конечно, не имѣтъ понятія о различіи между прозою и стихомъ; но гдѣ онъ *разсказываетъ*, тамъ вездѣ рѣчь его дѣлится на правильный, народный 10-сложный Сербскій стихъ съ цезурою послѣ 4. слога; рѣдко найдете гдѣ нибудь стихъ неправильный". (Собр. Соч. III 384, 385).

Ово се све од речи до речи може применити и на ове описе Ненадовићеве, само су стихови његови неуглађенији од Стакиних, у колико је и он био мање књижеван од Стаке. Он није мислио да пише песму, већ тачне историјске податке да дâ Вуку: „То је, Вуко, све из везирове бурунтије мене послате на српски извађено, која се и сад у мене налази. То је све истина. То је глава твојим књижицама. И вредно је за оцу, који се покрстио, до послетка знати се, како су нам Турци доказивали" (стр. 364).

XXVIII. **Мих. Павковић,** трговац земунски, претплатник и скупљач претплате више Вукових књига. Имају три његова писма, а била су 4 Вукова њему, која су изгубљена. Уз последње писмо послао му је копију писма Станојке Макојевића, која је заробљена у Србији, и доспела до Александрије, где је купио и њоме се оженио неки Грк Пополани, с напоменом да се штампа у новинама, што је по свој прилици и учињено (Преписка I, 641). Марта 1820 била је већ умрла (ib).

XXIX. **Јован Миоковић,** родом из Срема. Прво је био учитељ у Земуну, па „дјеиствителни чл. правит. и општенародни секретар", доцније секретар Јеврема Обреновића у Шапцу, где је и умро 1825 г. Био је скупљач III књ. Вукових песама. Превео је с руског на славено-сербски „Житије Езопово с додатком неколико басана" (Будим 1814 8° 126 стр.), и објавио је у Давиловићевим новинама (1815, бр. 82) „О сујевјерију" (Шаф. Gesch. d. ssl. Liter. III. 341, 418, 438; Рјеч. Вук. XXIII; Оглас на III књ. песама). Има једно његово писмо и два Вукова; још су изгубљена најмање три Вукова писма.

XXX. **Мојсије Манујловић,** архимандрит Ходошки. Три његова писма, и била два Вукова, па изгубљена. Сва се тичу Рјечника; изгледа да више преписке међу њима није ни било.

XXXI. **Васа Демелић,** спахија пањевски, брат жене Тиркине, Марије. Добар пријатељ и помагач Вуков и скупљач претплате на његове књиге. Три његова писма, а била су па изгубљена четири Вукова к њему.

XXXII. **Павле Соларић.** И ако није велика, али је врло занимљива преписка Соларићева с Вуком. Изгледа да је само једно писмо Соларићево изгубљено, а очувано је 12. Вукова су сва погубљена, а било их је 11.

XXXIII. **Сима Кисић,** из Гор. Карловаца, скупљач првих Вукових списа. Сачувана су два његова писма, а изгубљена Вукова четири.

XXXIV. **Аврам Панић,** парох Шидски, скупљач претплате и претплатник на много књига Вукових, помагач у скупљању народних умотворина и речи из народа. Има 28 очуваних његових писама и два су изгубљена; Вукова писма, којих је било 22, сва су изгубљена.

XXXV. **Урош Несторовић,** главни надзорник школа српских, влашких и грчких (в. Шаф. Gesch. d. ssl. Liter. III, 334, 411, Летопис CXXIX и CCIX; Бр. Коло за 1897;). Четири његова писма, и Вукова три изгубљена.

XXXVI. **Јован Пачић,** пенз. коњички капетан (Шаф. Gesch. d. ssl. Liter. 353, 375, 379), скупљач претплате и претплатник Вукових списа. Четири писма, а била су два Вукова која су изгубљена. Има 7—8 његових песама које је писмима приложио. Своје песме штампао је у засебној збирци 1828 год. у Будиму.

XXXVII. **Ђорђе Магарашевић,** проф, („Тома Љубибратић", млађи). И ова је преписка врло занимљива, а писма Магарашевићева очувана су сва, 35, а од Вукових, којих је било 26, очувано је у концепту само једно, и то јамачно последње. Вук му ту оштро пребацује пристрасност према њему у Летопису, и прети му, да ће и с њим почети кавгу. Магарашевић му је уљудно одговорио, и на томе је преписка међу њима јамачно и прекинута. Магарашевић је наскоро и умро. Овде су наштампане (стр. 470, 471) и две Геснерове идиле намењене за Срп. Новине, и објава о његовој књизи: Историја Најважнијих прикљученија 1809—1821 (стр. 488).

XXXVIII. **Димитрије Стефановић,** поп и проф. у гимназији Новосадској („поп фрајла", како га зове Фрушић), зет Л. Мушицког. Има једно писмо, и било је једно Вуково. Он је врло рано умро.

XXIX. **Ђорђе Захаријевић,** грчки учитељ у Земуну, познije српски у Шапцу. Библиографију његових радова наводи Шафарик (Gesch. d. ssl. Liter. III 368, 370, 374,

435, 440). Има пет писама, а два су изгубљена; Вукових писама било је читири.

XLI. **Мојсије Миоковић,** епископ Горњо-карловачки. Два писма, и била три Вукова, која су изгубљена.

XLI. **Венедикт Краљевић,** епископ Далматински. Два његова и два Вукова (у концептима) писма. Овде је наштампан и његов циркулар којим препоручује Рјечник по својој епархији. У Вукову списку писама педесетих година има их „Краљевићу, владици", и то ће бити јамачно овај исти, што би значило да је он одржавао преписку (или бар њему писао) и доцније кад је због покушаја уније побегао из Шибеника, и живео у Млецима као пензионар. Вукових писама изгубљено је девет.

XLII. **Кнез Милош Обреновић.** Као што је Вукова преписка с Копитаром најзнатнија у једном, тако је његова преписка с кезом Милошем најзнатнија у другом погледу, а очувана је готово цела. Има 41 писмо кнез-Милошево, а 98 Вукових њему. Изгубљено је 2—3 писма кнез-Милошева и око 20 Вукових. Сва су очувана било у оригиналу у Државном Архиву, било у Вуковим концептима. Нека су очувана и на једном и на другом месту. И овде су концепти испорећени са оригиналима (или више концепата један с другим) и сва одступања забележена су у нотама испод текста. Један концепат, који јако одступа од друга два, наштампан је у целини.

Г. Мита Петровић уступио ми је шест писама Вукових кн. Милошу из своје збирке, која су додата на завршетку (стр. 740—747), јер су остали табаци већ били наштампани, те нису дошла у хронолошки ред. Он има још неколика писма у оригиналу, која су овде наштампана по концептима, али нема већих разлика које би ваљало истаћи.

Знаменито писмо његово од 12 априла 1832 штампано је по једном врло добром препису у Држ. Архиву, и додат му је коментар који је нађен у Вуковим харти-

јама, који га сад чини двапут знатнијим. Међу хартијама нађен је и скелет овога писма, па је и он наштампан.

Уз ова писма су уплетена и писма секретара кнез-Милошевих, Јакова Живановића и Константина Хадије, јер се она — нарочито писма Живановићева — више тичу кнеза Милоша него самог Живановића. Живановићевих писама има 8, а Хадијиних 6; Вукових писама Живановићу има 5 и два су изгубљена. Остала писма Хадијина, пре него што је дошао кнезу Милошу, биће штампана засебно.

За потпуну оцену односа Вукових према кнезу Милошу, важна је, и чини као једну целину, његова преписка с другим људма из његове околине, као Д. Давидовићем, Николајевићем, Л. Тодоровићем, а нарочито с кнегињом Љубицом. Јевремом Обреновићем и кнезом Васом Поповићем. Последње писмо кнезу Васи, које кад је написао и хтео послати, па чуо да је он умр̈о, упутио је Вук кнезу Милошу, те је овде и наштампано (стр. 622).

Овде је наштампано (стр. 598) и почетак (готово цело) писма Фрушићева Вуку од 2 апр. рим. 1829, које се налази у Држ. Архиву, а завршетак је остао у хартијама Вуковим и штампан у I књизи (стр. 664). Уз њега су наштампани и услови француског учитеља за кнез-Милошеву децу (стр. 599). Напослетку наштампано је овде и „Наставленије“ Вуку, које се више тиче кнеза Михаила него Вука, и сведоџба кнез-Милошева Вуку, да он није проневерио новац (стр. 701 и 730), и ако нису прва писма.

XLIII **Григорије Гершић** („Куцкало“, „Штипкаловић“). Рано и лепо почета преписка између Вука и Гершића, брзо се прекинула. Има само 4 писма Гершићева а било је 6 Вукових. Гершић је ступио с Вуком у преписку 1817 године, и требало би да сам га оставио за III књигу, али како је и он својим предлозима учествовао заједно с Мушицким и са Соларићем у грађењу нових слова за

српске гласове, да би било све на једном месту, ставио сам га у ову II књигу.

*

И уз ову књигу имам писама за Додатак. Али како је ова књига изишла велика (а незгодно је било раније прекидати) то сам из њега извадио — опет да би било све на једном месту — само оно што се тиче Вука и кнеза Милоша, а остало ће доћи у III књигу, као додатак II и III књизи.

Фебруара 1908.
у Београду.

Љуб. Стојановић.

ПРЕГЛЕД

СТРАНА

Предговор III

XXII Јаков Грим

1. Вуку из Касла $\frac{2-IV-}{21-III-}$ 1815 1
2. „ „ „ 19/7—X—1823 5
3. Вук њему из Лајпцига 28/16—X—1823 8
4. Вуку из Касла $\frac{2-XI-}{21-X-}$ 1823 10
5. Вук њему из Лајпцига $\frac{6-XI-}{21-X-}$ 1823 11
6. „ „ „ Хале 14/2—XI—1823 12
7. Вуку из Касла 20/8—XI—1823 14
8. Вук њему из Хале $\frac{6-XII-}{24-XI-}$ 1823 18
9. Вуку из Касла $\frac{5-XII-}{24-XI-}$ 1823 22
10. „ „ „ $\frac{12-XII-}{30-XI-}$ 1823 24
11. Вук њему из Хале 21/9—XII—1823 28
12. Вуку из Касла $\frac{2-I-1824}{21-XII-1823}$ 31
13. Вук њему из Хале 13/1—I—1824 33
14. Вуку из Касла 18/6—I—1824 34
15. „ „ „ 21/9—I—1824 35
16. Вук њему из Хале 24/12—I—1824 38
17. Вуку из Касле 25/13—I—1824 39
18. Вук њему из Хале $\frac{7-II-}{26-I-}$ 1824 40
19. Вуку из Касла 19/7—II—1824 41
20. Вук њему из Лајпцига $\frac{2-III-}{19-II-}$ 1824 42
21. Вуку из Касла $\frac{2-IV-}{21-III-}$ 1824 44
22. Вук њему из Темишвара 29/17—IV—1824. 46
23. „ „ „ Беча 18/6—XI—1814 47
24. Вуку из Касла 31/19—XII—1824 48
25. Вук њему, из Беча $\frac{3-II-}{22-I-}$ 1825 50
26. Вуку из Касла $\frac{3-VIII-}{22-VII-}$ 1828 51
27. „ „ Гетингена 30/18—X—1831 52
28. „ „ „ $\frac{1-II-}{17-II-}$ 1837 53

СТРАНА

29. Вуку из Берлина $\frac{1-XII-}{19-XI-}$ 1843 54
30. Вук њему из Беса 18/6—II—1845 54
31. Вуку из Берлина 29/17—VII—1845 56
32. „ „ „ $\frac{1-II-}{17-II-}$ 1849 57
33. „ „ „ $\frac{12-XI-}{31-X-}$ 1849 57
34. „ „ „ 25/13—IV—1850 59
35. „ „ „ $\frac{2-II-}{21-I-}$ 1852 60
36. Вук њему из Беча 13/1—IV—1852 61
37. Вуку из Берлина $\frac{2-V-}{20-IV-}$ 1852 62
38. Вук њему из Беча 23/11—V—1852 63
39. Вуку из Берлина 17/5—VII—1852 64
40. „ „ „ 22/10—XII 1852 64
41. „ „ „ $\frac{10-VII-}{28-VI-}$ 1853 65
42. Вук њему из Беча $\frac{9-V-}{27-IV-}$ 1854 66
43. Вуку из Берлина $\frac{10-V-}{29-III-}$ 1857 67

XXIII Димитрије Давидовић

1. Вуку из Беча 29—VI—1815 68
2. „ „ „ 15/27—VIII—1816 68
3. „ „ [Пеште крај X—1817] 69

Ј. Берић Давидовићу [X—1817] 70

4. Вуку из Пеште 8/20—XII—1817 71
5. „ „ „ 13/25—XII—1817 71
6. „ „ „ 22—XII—1817 72
7. „ „ Беча 13/25—IX—1821 73
8. Вук њему из Беча 13/25—IX—1821 73

Јелена Давидовић Вуку 74

9. Вуку из Крагујевца 19—VI—1826 74
10. Вук њему из Земуна 24—VI—1826 76
11. Вуку из Крагујевца 18—VI—1827 78
12. Вук њему из Беча 26—VIII—1827 80
13. Вуку из Крагујевца 27—VI—1828 83
14. „ „ „ 27—X—1828 84
15. „ „ „ 17—II—1829 84
16. „ „ Пожаревца 16—III—1829 86
17. „ „ „ 25—III—1829 87
18. „ [из Пожаревца IX—1829] 88
19. „ [из Цариграда] 4—V—1830 89
20. „ из Цариграда 20 -VII—1830 90
21. „ „ Крагујевца 1—I—1831 91
22. Вук њему из Београда 22—I—1831 92
23. Вуку из Крагујевца 25—I—1831 93
24. „ „ „ 15—V—1831 93
25. „ „ „ 9—XI—1831 94
26. Вук њему из Земуна 20—XI—1931 95

XXIV Лука Милованов

		СТРАНА
1.	Вуку из Будима 1—VII—1818	99
2.	„ „ „ 23—I—1818	100

XXV Лукијан Мушицки

1.	Вук њему из Беча 9—VIII—1815	103
2.	Вуку из Шишатовца 28—VIII—1816	104
3.	Вук њему из Беча 18/30—IX—1816	105
4.	„ „ „ „ 14—X—1816	106
5.	Вуку из Шишатовца 3/15—XI—1816	108
6.	„ „ „ 10—XI—1816	110
7.	„ „ „ 21—XI—1816	114
8.	„ „ „ 24—XI—1816	117
9.	Вук њему из Беча 24—XI—1816	118
10.	„ „ „ „ 28—XI—1816	119
11.	„ „ „ „ 12—XII—1816	123
12.	Вуку из Шишатовца 15—XII—1816	124
13.	„ „ „ 19—XII—1816	128
14.	„ „ „ 25—XII—1816	128
15.	„ „ „ 29—XII—1816	132
16.	Вук њему из Беча 12—I—1817	134
17.	„ „ „ „ 30/18—I—1817	136 и 349
18.	Вуку из Шишатовца 6—II—1817	138
19.	„ „ „ 9—II—1817	141
20.	„ „ „ 20—II—1817	143
21.	Вук њему из Беча 6—III—1817	144
22.	Вуку из Шишатовца 11—III—1817	146
23.	„ „ „ 23—III—1817	158
24.	Вук њему из Беча крај III—1817 (није цело)	159
25.	Вуку из Шишатовца 30—III—1817	161
26.	„ „ „ 17—IV—1817	164
	Жаба и рак (нар. песма)	168
	Две загонетке	169
27.	Вук њему из Беча 24—IV—1817	170
28.	Вуку из Шишатовца 1—V—1817	171
29.	„ „ „ 7—V—1817	174
30.	Вук њему из Беча 14—V—1817	178
31.	Вуку из Шишатовца 15—V—1817	180
32.	Вук њему из Беча 21—V—1817	182
33.	Вуку из Шишатовца 29—V—1817	183
34.	„ „ „ 12—VI—1817	184
35.	Вук њему из Беча 29—VI—1817	188
36.	Вуку из Шишатовца 20—VII—1817	190
37.	„ „ „ $\frac{1-IX-}{20-VIII-}$ 1817	192
38.	„ „ „ 20—IX—1817	192
39.	Вук њему из Беча 2—X—1817	194
40.	Вуку из Шишатовца 22—X—1817	196

СТРАНА

41. Вук њему из Беча 26—X—1817 (у изводу) 197
42. Вуку из Шишатовца 28—X—1817 198
43. Вук њему из Беча $\frac{5-XII-}{23-XI-}$ 1817 202
44. Вуку из Шишатовца 26—XI—1817 202
45. „ „ „ 21—28—XII—1819 203
46. Вук њему из Беча 1—I—1818 207
47. „ „ „ „ 25/13—I—1818 209
48. Вуку из Шишатовца 2—IV—1818 211
49. Вук њему из Беча 12—IV—1818 214
50. Вуку из Шишатовца 26—V—1818 215
51. „ „ „ 28—V—1818 216
Ода Мушицког грофу Головкину 217
52. Вуку из Шишатовца 31—V—1818 219
Митр. Стратимировићу из Карловаца, Станисављевићу, потпуковнику у Тител 27—IV—1806 219
53. Вук њему из Беча 11/23—VI—1818 221
54. Вуку из Шишатовца 18—VI—1818 222
55. Вук њему из Беча 9/21—VII—1818 224
56. „ „ „ „ 3—IX—1818 227
57. „ „ „ „ 13/25—IX—1818 228
58. Вуку из Шишатовца 8—X—1818 229
59. Вук њему из Лавова 30/18—IX—1819 231
60. „ „ „ Беча 6—X—1819 (у изводу) 233
61. Вуку из Шишатовца 19—X—1819 234
62. „ „ „ (после 19—X—1819) 237
63. Вук њему из Беча (пре 20—XI—1819) 238
64. Вуку из Шишатовца 20—XI—1819 240
65. Вук њему из Беча 23—XI—1819 (у изводу) 242
66. „ „ „ „ (XII—1819) 243
67. „ „ „ „ $\frac{20-I-}{1-II-}$ 1820 245
68. Вуку из Шишатовца 16—II—1820 246
69. „ „ „ 1—III—1820 251
70. Вук њему из Беча 2/14—III—1820 252
71. „ „ „ „ 8—III—1820 255
72. „ „ „ „ 9—III—1820 256
73. Вуку из Шишатовца 19—III—1820 258
74. „ „ „ 22—III—1820 259
75. „ „ „ 9—IV—1820 260
76. Вук њему из Беча 16/28—IV—1820 261
77. Вуку из Шишатовца 4—VIII—1820 263
78. „ „ „ (почет. 1821) 265
79. „ „ „ 15—VIII—1821 266
80. „ „ „ 10—X—1821 267
81. „ „ „ 13—14—X—1821 269
82. Вук њему из Беча 27—X—1821 (у изводу) 273
83. Вуку из Шишатовца $\frac{25-XI-}{7-XII}$ 1821 274
84. „ „ „ 2—XII—1821 276

СТРАНА

85. Вуку из Шишатовца 26—XII—1821 276
86. „ „ „ 29—XII—1321 281
87. Вук њему из Беча 26/14—I—1822 283
88. Вуку из Шишатовца 3—II—1822 286
Један епиграм Мушицког 288
89. Вуку из Шишатовца 6—III—1822 288
90. Вук њему из Темишвара 15/3—XI—1822 290
91. Вуку из Шишатовца 24—XI—1822 292
92. Вук њему из Земуна 17—I—1823 295
93. Вуку из Плашког 29—XII—1824 295
94. Вук њему 24—III—1825 (у изводу) 297
95. Вуку из Плашког 9—X—1825 297
96. Вук њему из Беча 16—X—1825 298
97. „ „ „ „ 16/28—XI—1825 299
98. Вуку из Плашког 30—XI—1825 300
99. „ „ „ 14—XII—1825 301
100. „ „ „ 21—XII—1825 303
101. Вук њему из Беча 29—XII—1825 304
102. Вуку из Плашког 4—I—1826 305
103. „ „ „ 19—II—1826 306
104. „ „ „ 2—III—1826 307
105. Вук њему из Беча 2/14—III—1826 308
106. Вуку (после 2—III—1826) 309
107. „ из Шишатовца 18—V—1826 310
108. Вук њему 12—XI—1826 (у изводу) 311
109. „ „ из Беча 6/18—V—1827 311
110. Вуку из Плашког 10—VI—1827 312
111. Вук њему 21—VI—1827 (у изводу) 314
112. „ „ из Беча (око 20—VII—1827) 314
113. „ „ „ „ (око 21—VII—1827 у изводу 316
114. Вуку из Карловца 1—VIII—1827 317
115. „ „ „ 7—XI—1827 318
116. Вук њему из Будима 9—II—1828 (у изводу) 319
117. Вуку из Шишатовца 17—II—1828 319
118. „ „ „ 25—II—1 28 324
119. „ „ „ 2—III—1828 325
120. Вук њему 8—III—1828 (у изводу) 326
121. Вуку из Карловаца 26—IV—1828 327
122. Вук њему 3—V—1828 (у изводу) 327
123. Вуку из Карловаца 7—V—1828 328
124. Вук њему из Будима 13/25—V—1828 330
125. Вуку из Шишатсвца 15—V—1828 331
126. „ „ Врпоља 28—V—1828 332
127. „ „ Беча 18—VI—1828 334
128. Вук њему из Беча 29—I—1829 335
129. „ „ „ Земуна 21—XII—1831 (у изводу) 336
130. Вуку из Карловца 16—I—1832 337
131. Вук њему из Земуна 14—IV—1832 338

СТРАНА

132. Вук њему из Беча 16/28—XII—1832 340
133. „ „ „ „ 20—I—1833 (у изводу), ... 342
134. Вуку из Карловца 15/27—II—1833 342
135. Вук њему из Беча 22—VIII—1833 343
136. Вуку из Карловца 17—I—1834 345
137. „ „ „ 23—VII—1834 346
138. „ „ „ 13/25—XIII—1834 346

Додатак

139. Вуку из Шишатовца 17—XI—[1816] 347
Додатак Вукову писму од 30/18—I—1817 бр. 17 . . . 349

XXVI Стефан Филиповић.

1. Вуку из Руме 26—VIII—1815 350
2. „ „ „ 5—IX—(1815) 351
3. „ „ „ 17—X—1815 352
4. „ „ „ 2—XI—1816 352
5. „ „ Земуна 22—II—1817 353
6. „ „ Руме 30/18—IV—1817 353
7. „ „ „ 20—VIII—1817 354
8. „ „ „ 1—VII—1818 355
9. „ „ „ 18/10—IV—1820 356
10. „ „ „ 29—XII—1821 357

XXVII Јаков Ненадовић, војвода.

1. Вуку из Новог Сада 13—I—1816 359
2. Вуку из Новог Сада 28—I—1816 360
У прилогу: песма о доласку Бећир-паше на Врачар . . . 360
3. Вуку [из Новог Сада] 12—II—1816 365
У прилогу: песма о бoју на Ужицу 365
4. Вуку из Хотина 25—IV—1816 375

XXVIII Михаило Павковић

1. Вуку из Земуна 7—II—1816 376
1. „ „ „ 24—II—1816 377
3. „ „ „ 31—V—1817 378
Станојка Макојевић, из Александрије, Стани Макојевић, у Ковач̌е (у Србији) 15—I—1817 380

XXIX Јован Миоковић

1. Вуку [после 20—III—1816] 383
2. Вук њему из Беча 23—III—1817 384
3. „ „ „ „ 27—IX—1821 385

XXX Мојсије Манујловић

СТРАНА

1. Вуку из Арада 18—VI—1816 387
2. „ „ м. Ходоша 22—I—1817 388
3. „ „ Арада 24—VIII—1818 389

XXXI Вас. Демелић

1. Вуку из Беча $\frac{23-VI-}{5-VII-}$ 1816 391
2. „ „ „ 7/19—VII—1816 392
3. „ „ Пањове $\frac{10-III-}{26-II-}$ 1833 392

XXXII Пав. Соларић

1. Вуку из Млетака 7/19—VII—1816 394
2. „ „ „ 25/13—X—1816 396
3. „ „ „ 30/18—XII—1816 399
4. „ „ „ $\frac{11-II-}{30-I}$ 1817 400
5. „ „ „ 21/9—III—1817 401
6. „ „ „ $\frac{11-V}{29-IV}$ 1817 403
7. „ „ „ $\frac{4-VII}{23-VI}$ 1817 405
8. „ „ „ 19/7—XI—1817 406
9. „ „ „ $\frac{5-XII-}{23-XI-}$ 1817 408
10. „ „ Рима 12/24—I—1818 409
11. „ „ Пеште $\frac{8-VIII-}{21-VII-}$ 1818 410
12. „ „ Млетака 17/5—XII—1819 411

XXXIII Сима Кисић

1. Вуку из Карловца 18—VII—1816 414
2. „ „ „ 14/26—V—1818 415

XXXIV Аврам Панић

1. Вуку [из Шида, пре 27—VIII—1816] 416
2. „ „ „ 24—IX—1818 417
3. „ „ „ 14—X—1819 418
4. „ „ „ 1—XII—1819 419
5. „ „ „ 19—V—1820 420
6. „ „ „ 21—VIII—1821 421
7. „ „ „ 10—XI—1821 422
8. „ „ „ 14—III—1822 423
9. „ „ „ 1/13—XII—1824 424
10. „ „ „ 18—II—1825 428
11. „ „ „ 20—IX—1825 430
12. „ „ Илока 30—XII—1825 431
13. „ „ Шида 1—XII—1827 432
14. „ „ „ 10—XII—1827 433
15. „ „ „ 3—VIII—1832 434

СТРАНА

16. Вуку из Шида 10—XII—1833 435
17. „ „ „ 19—II—1834 436
18. „ „ „ 5—VII—1834 437
19. „ „ „ 23—IX—1835 438
20. „ „ Вуковара 23—XI—1835 440
21. „ „ Шида 12—V—1836 441
22. „ „ „ 10—XI—1836 443
23. „ „ „ 25—III—1837 445
24. „ „ „ 24—II—1840 446
25. „ „ „ 3—IV—1840 448
26. „ „ „ 18—VI—1840 449
27. „ „ „ 26—VII—1840 450
28. „ „ „ 11—IV—1842 451

XXXV Урош Несторовић

1. Вуку из Будима 24—IX—1816 453
2. „ „ „ 7—XII—1816 454
3. „ „ „ 6—V—1818 454
4. „ „ „ 30—VII—1821 455

XXXVI Јован Пачић

1. Вуку, из Суботице 19/7—X—1816 456
   Заљубљен, песма 457
   Пољубац слађи од меда, песма 458
2. Вуку, из Суботице, [XII—1816) 459
   Друштво и љубав, песма 459
   Дукати, песма 460
   Мода, или садашњи обичај, песма 461
   Жеља Вуку о новој годцни, стихови 462
3. Вуку из Суботице $\frac{11-I-1817}{30-XII-1816}$ 463
   С латинског превод, песма 463
   Песма пастирска, по француском, ... 464

XXXVII Ђорђе Магарашевић

1. Вуку, из Н. Сада 20/8—XI—1816 466
2. „ „ „ „ 11—I—1817 467
3. „ „ „ „ 19—VII—1817 468
   Аминта, идила Геснерова 470
   Филида и Хлоја, идила Геснерова 471
4. Вуку, из Н. Сада [поч. VIII 1818] 472
5. „ „ „ „ 13—X—1819 473
6. „ „ „ „ [после 13—X—1819] 475
7. „ „ „ „ 1—II—1820 477
8. „ „ „ „ 23—II—1820 478
9. „ „ „ „ 22—III—1820 479
10. „ „ „ „ —III—1820 480

СТРАНА

11. Вуку из Н. Сада 19—IV—1820 482
12. „ „ „ „ 17—V—1820 484
13. „ „ „ „ 26—V—1820 485
14. „ „ „ „ 7—VI—1820 485
15. „ „ „ „ —V—1821 486

Објава о књизи Историја најважнији политични европејски прикљученија од Ђ. Магарашевића 488
Магарашевић Ст. Марковићу 490
Магарашевић Вуку 490

16. Вуку [из Н. Сада VI—1821] 491
17. „ „ „ „ 4—VII—1821 492
18. „ „ „ „ 23/11—VII—1821 493
19. „ „ „ „ 1—VIII—1821 494
20. „ „ „ „ 8—VIII—1821 495
21. „ „ „ „ 1—XI—1821 496
22. „ „ „ „ 10—XI—1821 497
23. „ „ „ „ $\frac{24-XI-}{6-XII-}$ [!] 1821 498
24. „ „ „ „ 9—II—1822 500
25. „ „ „ „ $\frac{28-V-}{9-VI-}$ 1823 501
26. „ „ „ „ 9/21—VII—1823 502
27. „ „ „ „ 5—XII—1824 504
28. „ „ „ „ 18—VI—1825 506
29. „ „ „ „ 11—VIII—1825 507
30. „ „ „ „ 11—I—1826 508
31. „ „ „ „ 5/17—IV—1826 509
32. „ „ „ „ 25—XI—1826 509
33. „ „ „ „ 21—VII—1827 510
34. „ „ „ „ 12—X—1824 511
35. Вук њему из Будима 19/31—I—1828 513
36. Вуку из Н. Сада 13—II—1828 515

XXXVIII Дим. Стефановић

Вуку из Н. Сада 10—XI—1816 519

XXXIX Ђорђе Захаријевић

1. Вуку из Земуна 23—XI—1816 520
2. „ „ „ 21—XII—1816 521
3. „ „ „ 11—I—1817 521
4. „ „ „ 5—II—1818 522
6. „ „ „ 14/26—VI—1817 523

XL Мојсије Миковић

1. Вуку из Шлашког 9—XII—1816 524
2. „ „ „ 23—VIII—1821 524

XLI Венедикт Краљевић

СТРАНА

1. Вуку из Шибеника 10/22—XII—1816 526
   Циркулар Краљевићев по епархији којим препоручује Вуков Речник од 8—VI—1816 528
2. Вук њему из Беча 18/30—XI—1819 530
3. Вуку из Шибеника 10—VIII—1821 531
4. Вук њему из Лајпцига 25—VI—1823 532

XLII Кнез Милош Обреновић (и његови секретари)

1. Вук њему (крајем 1816) 534
2. „ „ из Земуна 2—VII—1820 535
3. „ „ „ Крагујевца 14—I—1821 536
4. „ „ „ Беча 19—VII—1821 537
5. „ „ „ „ 22—XI—1821 541
6. „ „ „ „ 17—I—1822 543
7. „ „ „ „ 30—IV—1822 544
8. Вуку из Крагујевца 8—VII—1822 547
9. Вук њему из Земуна 25—XII—1822 548
10. Вуку из Крагујевца 10—I—1823 550
11. „ „ „ 19—X—1823 551
12. Вук њему из Лајпцига 9—XI—1823 552
13. „ „ „ „ 14—XII—1823 554
14. Вуку из Крагујевца 22—I—1824 555
15. Вук њему из Беча 10—III—1824 557
16. Вуку из Крагујевца 24—IV—1824 559
17. „ „ „ 24—V—1824 560
18. „ „ „ 4—VI—1824 560
19. Вук њему из Земуна 2—VII—1824 561
20. Вуку из Крагујевца 6—VII—1824 562
21. Вук њему из Земуна 12—VII—1824 563
22. „ „ „ Беча 3—IX—1824 564
23. „ „ „ „ 19—XII—1824 565
24. „ „ „ „ 2—I—1825 567
25. „ „ „ „ 3—II—1825 569
26. „ „ „ Земуна 12—V—1825 569
27. Вуку из Крагујевца 18—V—1825 571
28. Вук њему из Земуна 28—V—1825 572
29. „ „ „ Беча 14—VIII—1825 575
30. „ „ „ „ 22—VIII—1825 . . . . . 578 и 747
31. „ „ „ „ 4—I—1826 578
32. „ „ „ „ 9—III—1826 580
33. „ „ „ Земуна 12—VI—1826 581
34. „ „ „ „ 23—VI—1826 581
35. „ „ „ Беча 28—XII—1826 582
36. „ „ „ „ 26—IV—1827 583
37. „ „ „ „ 15—XII—1827 . . . . . 586 и 804
38. „ „ „ Будима 31—V—1828 586
39. „ „ „ Зем. Контум. 18/30—XII—1828 587

СТРАНА

40. Вуку из Пожаревца 23- XII—1828 588
41. Вук њему из Земуна 28—XII—1828 . . . . . 589 и 804
42. Вуку из Крагујевца 18—II—1829 590
43. Вук њему из Беча 19—II—1829 591
44. „ „ „ „ 8—III—1829 591
45. Вуку из Пожаревца 15—III—1829 594
46. „ „ „ 25—III—1829 595
47. Вук њему из Беча 29—III—1829 596
48. „ „ „ „ 5—IV—1829 597
Фрушић Вуку из Трста $\frac{2-IV-}{21-III}$ 1829 598
Погодбе Поарета за учитеља кн. Милошеве деце 599
49. Вук њему из Беча 27—IV—[1829] 600
50. Вуку из Пожаревца 11—VIII—1829 601
51. Вук њему из Зем. Контумаца 16—X—1829 601
52. „ „ „ Земуна 18—XII—1829 602
53. Вуку из Пожаревца 21—XII—1829 603
54. Вук њему из Земуна 11—X—1830 603
55. „ „ „ Београда 27—XII—1830 604
56. „ „ „ „ 8—I—1831 605
57. „ „ „ „ 11—I—1831 605
58. „ „ „ „ 13—I—1831 606
59. „ „ „ „ 22—I—1831 607
60. Вуку из Крагујевца 28—I—1831 608
61. „ „ „ 2—II—1831 609
62. Вук њему из Београда 5—II—1831 610
63. „ „ „ „ 6—II—1831 611
64. „ „ „ „ 12—II—1831 612
65. „ „ „ „ 4—IV—1831 612
66. Вуку из Крагујевца 5—V—1831 613
67. Вук њему из Београда 17—V—1831 614
68. „ „ „ „ 31—V—1831 615
69. „ „ „ „ 31—V—1831 616
70. „ „ „ „ 12—VI—1831 616
71. Вуку из Раковице 13—VI—1831 617
72. Вук њему из Београда 2—VIII—1831 617
73. „ „ „ Земуна 3—X—1831 618
74. „ „ „ „ 10—XI—1831 619
75. „ „ „ „ 21—XII—1831 619
76. „ „ „ „ 30—I—1832 620
Вук кнезу Васи Поповићу из Земуна 17—I—1832 . . . 622
77. Вук њему из Земуна 16—II - 1832 626
78. „ „ „ „ 6—IV—1832 626
79. „ „ „ „ 12—IV—1832 627
80. „ „ „ „ 1—V—1832 660
81. „ „ „ „ 26—VI—1832 661
82. Вуку из Пожаревца 13—VII—1832 662
83. Вук њему из Земуна 28—VII—1832 663

СТРАНА

84. Вук њему из Земуна [пре 24—X—1832] 664
85. „ „ „ Беча 1—XI—1835 667
86. Вуку из Пожаревца 26—XII—1835 668
87. Вук њему из Беча 14—I—1836 669
88. Вуку из Крагујевца 9—II—1836 670
89. Вук њему из Беча 28—II—1836 671
90. „ „ „ „ 1—VIII—1836 672
91. „ „ „ „ 23—II—1837 673
92. Вуку из Крагујевца 7—III—1837 674
93. Вук њему из Беча 19—III—1837 . . . . . 676 и 804
94. „ „ „ „ 27—IV—1837 678
95. Вуку из Крагујевца 12—V—1837 678
96. „ „ „ 3—VI—1837 679
97. Вук њему из Трста 17—VIII—1837 680
98. „ „ „ Вуковара 24—XII—1837 . . . . . 681 и 804
99. „ „ „ „ 24—XII—1837 683
100. „ „ „ Беча 29—XI—1838 683
101. „ „ „ Београда 10—V—1839 685
102. „ „ „ Беча 13—V—140 687
103. Вуку из Херешта 17—VII—1840 687
104. Вук њему из Беча 12—IV—1841 689
105. „ „ „ „ [поч. 1842] 691
106. Вуку из Беча 15—II—1842 693
107. „ „ „ 1—IV—1842 694
108. „ „ „ Теплица 9—VIII—1842 694
109. „ „ „ Дрезде 17/29—VIII—1842 696
110. „ „ „ „ 26—VIII—1842 697
111. Вук њему из Беча 31—VIII—1842 698
112. „ „ „ „ 10/22—IX—1842 699
113. „ „ „ „ „ „ „ 700
114. Вуку из Беча 25—X—1842 (упутство) 701
115. „ „ „ 29—X—1842 703
116. „ „ „ 4—XI—1842 705
117. „ „ „ 12—XI—1842 707
118. „ „ „ 30—XI—1842 710
119. „ „ „ 3—XII—1842 711
120. „ „ „ 27—V—1843 711
121. Вук њему из Земуна 3—VI—1848 712
122. „ „ „ Беча 3/15—IV—1844 713
123. „ „ „ „ 1/13—V—1844 714
124. Вуку из Маријенбада 17/5—VIII—1845 715
125. „ „ „ 13/25—VIII—1845 715
126. „ „ Беча 22/10—VI—1846 716
127. „ „ „ 17[?]—VIII—1846 717
128. „ „ „ 22—VIII—1846 718
129. Вук њему из Беча 4/16—III—1848 718
130. Вуку из Беча 28—VI—1848 720
131. „ „ Петрограда 7/19—IV—1849 721

СТРАНА

132. Вук њему из Беча 16—VII—1849 722
133. „ „ „ „ 2—VIII—1849 723
134. „ „ „ „ 7—IX—1849 723
135. „ „ „ „ 17—XII—1849 724
136. „ „ „ „ 31—X—1851 725
137. „ „ „ „ 7—III—1852 726
138. Вуку из Букурешта 7—II—1853 726
139. „ „ Беча 24/12—IV—1853 727
140. „ „ „ 8—XII—1853 728
141. „ „ „ (око 1853) 728
142. „ „ Одесе 17/29—I—1855 729
143. „ „ Букурешта 24—VII—1856 729
Сведодба Вуку из Букурешта 24—VII—1856 730
144. Вук њему (око 1856-7 год.) 731
145. Вуку из Букурешта 9—X—1857 733
146. Вук њему из Беча 9—II—1858 734
147. Вуку из Букурешта 9—V—1858 736
148. „ „ „ 11—VI—1858 736
149. Вук њему из Беча 12—XII—1858 737
150. Вуку из Букурешта 22—XII—1858 737
151. Вук њему из Београда 17—II—1859 738
152. „ „ „ „ 6—IV—1860 739
Наредба цензору о Вуковим књигама 19—IV—1860 . . 740

Додатак

153. Вук њему из Беча 1—XI—1919 740
154. „ „ „ Крагујевца 24—VII—1820 741
155. „ „ „ Пеште 21—X—1821 742
156. „ „ „ Земуна 14—I—1823 744
157. „ „ „ „ 19—V—1824 745
158. „ „ „ Београда 11—VI—1831 746
Додатак к писму бр. 30 (22—VIII—1825, стр. 578) . . . 747

XLIII Григорије Гершић

1. Вуку из Карловаца 12—I—1817 748
2. „ „ „ 6—VI—1817 751
3. „ „ „ 10—VII—1817 756
4. „ „ „ 25—IX—1818 758

Додатак:

1. Николајевић — кнезу Милошу 4—I—1821 761
2. Кнез Милош — Конст. Хадији 20—III—1821 761
3. Кнез Милош — Јевр. Обреновићу 23—IV—1821 761
4. Марко Ђорђевић — кнезу Милошу 3—VI—1821 762
5. Кнез Милош — Конст. Хадији 23—IX—1821 764
6. Кнез Милош — Демелићу 29—X—1821 764
7. Мих. Герман — Марку Ђорђевићу 16—XII—1821 . . . 765

		СТРАНА
8.	Мих. Герман — Марку Ђорђевићу 20—XII—1821	765
9.	Кнез Милош — Марку Ђорђевићу 24—I—1822	766
10.	„ „ — Ђорђу Ћелешу 10—I—1823	766
11.	Михаило Герман — Кнезу Милошу 1—V—1824	773
12.	Кнез Милош — Алекси Симићу 4—VI—1824	773
13.	Квита Вукова 6—VI—1824	773
14.	Михаило Герман — Кнезу Милошу 15—VIII—1824	774
15.	„ „ — „ „ 26—I—1826	776
16.	„ „ — „ „ 26—I—1826	776
17.	Кнез Милош — Јакову Јакшићу 9—VI—1829	776
18.	„ „ — Народном суду 4—X—1829	777
19.	„ „ — Лазару Тодоровићу 10—X—1829	777
20.	Лазар Тодоровић — Кнезу Милошу 13—X—1829	779
21.	Кнез Милош — Васи Поповићу 2—I—1830	779
22.	Стојан Симић — Кнезу Милошу 12—XI—1830	780
23.	„ „ — „ „ 17—XI—1830	781
24.	Једна одлука Кнеза Милоша 7—V—1831	782
25.	Сима Милутиновић — Кнезу Милошу 14—XI—1831	782
26.	Алекса Симић и другови — Кн. Милошу 24—VIII—1832	783
27.	Пант. Х. Стоило — Кнезу Милошу 28—VIII—1832	786
28.	„ „ — „ „ 18—IX—1832	787
29.	Атан. Стојковић — „ „ 14—XII—1830	787
30.	„ „ — „ „ 14—X—1831	788
31.	Кнез Милош — Ат. Стојковићу 16—XII—1831	789
32.	Ат. Стојковић — Кн. Милошу 14—IV—1832	790
33.	Кнез Милош — Ат. Стојковићу 29—V—1832	791
34.	„ „ — „ „ 29—IX—1832	792
35.	„ „ — Николи Герману 9—II—1836	794
36.	„ „ — Јов. Хаџићу 3—III—1839	794
37.	„ „ — једном члану Мат. Српске 29—XII—1847	795

Други Додатак

1.	Вук Јакову Живановићу, из Беча 10—XII—1835	799
2.	„ „ „ „ „ 27—IV—1837	800
	Квите Вукове	801
	Додатак писму бр. 37 (стр. 586)	804
	„ „ „ 41 (стр. 589)	804
	„ „ „ 98 (стр 681)	804
	„ „ „ 93 (стр. 676)	804

Регистри

I	Имена сопствена (и апелатива) и имена географска	810
II	Граматички регистар	832
III	Предметни регистар	841

XXII.

ЈАКОВ ГРИМ

1.

An H[er]rn Vuk Stefanovich in Sirmien

Cassel den 2-ten April 1815.

Geehrter Herr!

Es hat sich eine Gesellschaft gestiftet, welche durch ganz Deutschland ausgebreitet werden soll, und zum Ziele nimmt, alles, was unter dem gemeinen deutschen Landvolke von Lied und Sage vorhanden ist, zu retten und zu sammeln. Noch ist unser Vaterland aller Enden ausgestattet mit diesem Gut, das unsere ehrliche Vorfahren auf uns fortgepflanzt, das allem Spott und Hohn, womit es beworfen worden, zum Trotz, im Verborgenen, seiner eigenen Schöne unbewusst, fortlebt, und seinen unverwüstlichen Grund allein in sich selber trägt. Ohne es genauer zu erforschen, vermögen weder unsere Poesie, noch Geschichte, noch Sprache in ihren alten und wahrhaftigen Ursprüngen ernstlich verstanden zu werden. Wir lassen es uns in dieser Absicht angelegen seyn, nachstehende Gegenstände fleissig aufzuspüren und treulich aufzuschreiben.

1) *Volkslieder und Reime*, die bei unterschiedlichem Jahresanlass, an Festen, in Spinnstuben, auf Tanzböden und während der verschiedenen Feldarbeit gesungen werden; zunächst solche, die epischen Inhalts sind, d. h. worin eine Begebenheit vorgeht; womöglich mit ihren Worten, Weisen und Tönen selbst.

2) Sagen in ungebundener Rede, ganz besonders sowohl die vielfachen *Ammen- und Kindermärchen* von Riesen, Zwergen, Ungeheurn, verwünschten und erlösten Königskindern, Teufeln, Schätzen und Wünscheldingen, als auch *Localsagen*, die zur Erklärung gewisser Oertlichkeiten (wie Berge, Flüsse, Seen, Sümpfe zetrümmerte Schlösser, Thürme, Steine und alle Denkmäler der Vorzeit sind) erzählt und gewusst werden. Auf *Thierfabeln*, worin zumeist Fuchs und Wolf, Hahn, Hund, Katze, Frosch, Maus, Rabe, Sperling etc. auftreten, ist sonderlich zu achten.

3) Lustige Schalksknechtsstreiche und Schwänke, Puppenspiele von altem Schrot, mit Hanswurst und Teufel.

4) Volksfeste, Sitten, Bräuche und Spiele; Feierlichkeiten bei Geburt, Hochzeiten und Begräbniss; alte Rechtsgewohnheiten, sonderbare Zinsen, Abgaben, Landeserwerb, Grenzberichtigung etc.

5) Aberglaube von Geistern, Gespenstern, Hexen, guter und böser Vorbedeutung; Erscheinungen und Träume.

6) Sprichwörter, auffallende Redensarten, Gleichnisse, Wortzusammensetzungen. —

Es ist vor allen daran gelegen, dass die Gegenstände getreu und wahr, ohne Schminke und Zuthat, aus dem Munde der Erzählenden, wo thunlich in und mit deren selbsteigenen Worten, auf das genaueste und umständlichste aufgefasst werden, und was in den lebendigen örtlichen Mundarten zu erlangen wäre, würde darum vom doppelten Werthe seyn, wiewohl auf der anderen Seite selbst lückenhafte Bruchstücke nicht zu verschmähen sind. Denn es können alle Abweichungen, Wiederholungen und Recensionen einer und derselben Sage im Einzelnen wichtig werden, und durch die trügerische Meinung, dergleichen sey bereits gesammelt und aufgezeichnet, darf man sich keineswegs eine Erzählung vor sich abzuweisen verleiten lassen; wie denn auch manches, was modern erscheint, oftmals nur modernisirt ist, und seinen unverletzlichen Grund unter sich hat. Eine vertrautere Bekanntschaft mit dem Gehalte dieser Volkspoesie wird über vermeintlich einfältige, rohe und gar abgeschmachte Züge derselben allmählig bescheidener urtheilen lehren. Insgemein aber lässt sich noch folgendes aufführen, dass obgleich eigentlich fast kein Strich von ihr gänzlich verlassen und entblösst seyn dürfte, dennoch vor grossen Städten die Landstädte, vor diesen die Dörfer, unter der Dörfern aber al-

lermeist stille, umbefahrene, in Wald und Gebirg liegende damit begabt und gesegnet sind. Gleichfalls bei gewissen Ständen, als Hirten, Fischern, Bergmännern haftet sie stärker, und diese sind vorzugsweise, wie überhaupt alte Leute, Frauen und Kinder, welche sie frisch ins Gedächtniss empfangen haben, zu befragen..

In fester Zuversicht, dass Sie, geehrtester Herr, von der Nützlichkeit und Dringlichkeit unseres Zweckes, der sich bei dem heut zu Tage immer mehr einreissenden Untergange und Abschleifen der Volkssitten nicht länger ohne grossen Schaden aufschieben lässt, bewegt werden, unserem Unternehmen helfende Hand zu bieten, und in der Lage wohnen, um die Gegend von[1]) . . . . . solcher Absicht gemäss zu durchforschen, sind Sie zum Mitgliede dieser Gesellschaft ausersehen worden. Dieselbe wünscht im Stillen fleissig zu sammeln und ihr Werk zu fördern, nicht aber öffentlich in Tageblättern von sich und ihrem löblichen Vorhaben reden zu hören, in dem sie von der Meinung mit ausgeht, es könne dieses nur in Bescheidenheit, Meidung alles eiteln Aufsehens und in reiner Lust am Guten glücklich Wurzel fassen, und recht gegründet werden. Dahin gehört auch, dass kein Theilnehmer gehalten ist binnen gewisser Zeit sein Beitrag einzusenden, sondern jeder thue, wann, wo und wie er könne; wer zu Hause keine Müsse erübrigt, findet auf Reisen vielleicht Anlass dazu.

Schliesslich werden Sie ersucht, der ordentlichen Aufbewahrung des Eingehenden halben, jeden Gegenstand auf ein einzelnes Blatt zu bringen, auch darauf Ort und Landschaft und Zeit wo er gesammelt worden, und neben Ihren Namen nöthigensfalls den des Erzählers mit zu bemerken.

Im Namen und Auftrag der Gesellschaft

Grimm.

N. S. Wir laden Sie noch ausdrücklich ein, in Archiven und Klöstern Ihrer Gegend nach altdeutschen Büchern und Handschriften zu spüren nicht zu versäumen, und uns von deren Gelegenheit durch den Unterzeichneten in Kundschaft zu setzen.

[1]) Ова празнина, остављена за место, крај, земљу, није била испуњена.

Gefällige Sammlungen und Beträge (sic) belieben Sie unter der Adresse Bibliothecar Grimm zu Cassel in Hessen, mit Gelegenheit an Herrn von Eckstein in der Buchhandl[ung] Schaumburg et Comp. auf der Wollzeil zu Wien zu befördern, welcher solche weiter zu besorgen die Güte haben will.

[Спољa:] V[on] Wien. Herrn Vuk Stefanovich
in Carlovitz
per Peterwardein.

[Штампан циркулар сем натписа, датума и потписа].

[Циркулару је приложен овај листић рукописом:]

Angabe der gewöhnlichsten Märchenstoffe.

1. Vielerlei Sagen vom *Fuchs* und *Wolf:* Der Fuchs betrügt den Wolf — macht ihn zum Mönch — lockt ihn in den Brunneneimer; der Fuchs wird wiederum selbst belistet — er stellt sich scheintodt, die Frau Füchsin freit von neuem — er färbt sich schwarz etc.

2. Von *Fuchs* und *Hase.*

3. Von *Frosch* und *Maus*, die vielfache abweichende Batrachomyomachie.

4. Von der *Vögelhochzeit.*

5. Von der *schlafenden Königstochter*. Sie schläft von einem Dornwall, oder einem Feuer gehütet.

6. Von spinnenden Jungfrauen einsam im Wald auf einem Baume sitzend mit ihrem Rädlein.

7. Von dem sogennanten Aschputtel, der Jungfrau die verachtet im Haus die grobe Küchenarbeit verrichtet; ital. Cennerentola (sic). Man hat dies Märchen polnisch wo sie die russige heisst (Kop.....).

8. Die Stiefmutter schlachtet das Stiefkind, sein Schwesterchen liest die Knochen zusammen, fädemt (sic) sie auf, und wirft über einen Baum, aus dem ein Vogel auffliegt.

9. Vielerlei von klugen *Däumling* (pollux), der nur daumgross aber lustig und listig.

10. Von Zwergen, Riesen, unsichtbar machenden Kappen (Tarnkappen, Nebelhüten).

11. Von mancherlei *Wünschdingen*, Wünschelruthe, Wünschmantel, Wünschbeutel, ring etc.

12. Von den 12 erlaubten und der 13-ten verbotenen Thür, die aber das neugirige Mädchen doch öffnet.
13. Von Hexen und Katzen.
14. Von bösen Mann, der seine Weiber nach der Hochzeit schlachtet (Blaubart).
15. Von der schönen, guten und der schwarzen, bösen Tochter.
16. Von hilfreichen Thieren, die den Menschen eine erzeigte Wohlthat hernach reichlich gedenken.
17. Von Wassermännern und Weibern (Nixen).
18. Von der Jungfrau, die sich in die Spindel sticht.
19. Von der Erlösung des Geliebten und Wanderungen durch die weite Welt, über den Glasberg und dgl.
20. Von Tod und Teufel, die durch den Schmied derb angeführt werden.
21. Von den drei ausgesandten Königssöhnen, die dem blinden Vater Augenheilwasser suchen.
22. Vom Räuberbräutigam.
23. Von Gevatter Tod.
24. Von dem Menschenfresser (Polyphem), seiner Blendung etc.

K. T. *A.*

[„Cph" 1902. стр. 666]

2.

Cassel 19. Oct. 1823.

Lieber Freund!

Der verleger zu der serbischen grammatik hat sich Ihrem wunsche nach bereits gefunden. Herr Reimer aus Berlin, zugleich eigenthümer der Weidmannischen Buchhandlung in Leipzig übernimmt sie und will sie sogleich drucken lassen. Er ist ein redlicher mann und thut es mir zu gefallen; honorar kann er nicht zahlen, hofft aber seine auslage gedeckt zu sehen. Er wird vom 14 Oct. bis zum 6 Nov. in Leipzig sein; säumen Sie daher nicht, ihn persöhnlich aufzusuchen und mit ihm das nöthige wegen satz und correctur zu verabreden. Ich habe darauf be-

standen, dass der druck bei Breitkopff oder Tauchniz geschehe und verweise ihn auf Sie, denn mit der morgenden post sende ich die ersten 40 seiten der handschrift an ihn ab, damit unverweilt begonnen werden kann. Hauptbedenken machen mir die accentuierten und slavenischen typen; werden sie alle ordentlich zu haben sein?

Sie werden sehen, wenn Sie Sich das ms. zeigen lassen, dass ich es sorgsam und genau durchgangen, auch nach vermögen gebessert habe. Der gute Ungar verstand nicht viel Deutsch und scheint sich einigemahl übereilt oder den text misverstanden zu haben.

pag. 6. ist eine lücke (wie im original p. XXXI) von der commutation des ѣ in ѣ, welches Sie ausfüllen müssen.

p. 22. hätte auch wohl etwas über den zweiten accent ( ) sollen gesagt werden; fehlt auch im original p. XXXVI.

Ich bekenne, dass mir die ganze grammatik fast *zu kurz* ist: wie viel müssen Sie noch wissen, was Sie nicht sagen!

pag. 39. habe ich, so gut ich konnte, nöthiges zugesetzt; ich wollte Sie zählten alle neutra, welche theils ен, theils ет, theils ec einschalten, *vollständig* auf; die mit ec fehlten ganz und Ihr wörterbuch gibt zwar bei семе das — *ена*, bei теле das -*ета* an, nicht aber bei небо, тело, коло das vermuthliche -еса?*)

Wegen des adjectivs muss ich fragen, was ich auf dem herzen habe: sollte man nicht die erste hälfte der seite XLII (des originals) ich meine, die eintheilung des adj. in drei classen weglassen? Alles was da angemerkt wird, gehört in die (nicht abgehandelte) lehre von der wortbildung, geht eigentlich die declination nichts an. Sie fahren zwar fort: „die adjectiva *der ersten classe* (прил. имена реда) endigen sich in masc. doppelt“ d. h. sind entw. apocopata, oder integra. Von der zweiten und dritten classe ist aber hernach gar keine rede. Sind diese letztern überall nur apocopata, so würde das besser in einer anmerkung am schlusse der adj. declination gesagt. Ich bin übrigens Ihrer meinung, dass die benennung *abgeschnitten* und *ganz* unpassend sei und werde dafür setzen indefinita und definita.

Auch in böhm. poln. russischen grammatiken scheint mir die lehre vom unbestimmten und bestimmten adj. nicht glück-

*) vermuthl. lautet der gen. lieber небa, тела, кола, чудa, als небеса, телеса, колеса, чудеса? und nur im plur. schieben einige *ec* ein. Im altslav. und krainischen waltet dies *ec* häufiger.

lich behandelt. Ihr paradigma p. XLIII, XLIV erregt mir einiges bedenken. Warum hat die apocopierte form z. b. im gen. sing. neben жу́та auch noch жу́тôга, im dat. neben жу́ту noch жу́тôме? Sollten letztere nicht zur *bestimmten* form gehören? Sie schreiben zwar in bestimmter form mit verschiedenen accent; жу̂тôга, жу̂тôме, doch wäre das nicht zu *spitzfindig?* Im altslawischen hat nach Dobr. der unbestimmte gen. sing. masc. überall nur -a, der dat. sing. masc. -y und nicht -аго, -ому, wie beide casus definitè lauten. Aehnliches gilt von andern casus. Doch über solches müsten Sie mich mündlich belehren, denn vielleicht sind meine zweifel und fragen *zu dumm!* Warum sind Sie nicht länger hier geblieben, dass wir die revision der grammatik fein langsam durchgeführt hätten!

Was Sie mir nun noch über alles und einzelnes schreiben und senden wollen, thun Sie aber unverweilt; auch um die literarischen notizen bitte ich, sowie um den abschnitt über partikeln (adverbia, praepositionen) etc.

War Ihre reise glücklich? haben Sie Göthen gutgestimmt getroffen? und wegen der zueignung das nöthige ausgerichtet? Grüssen Sie Vatern, und antworten mir bald, aber deutsch (denn die serbische prosa wird mir zehnmal schwerer als die poesie) und ganz ungezwungen, ich verstehe Ihr Deutsch dennoch.

Von herzen Ihr ergebenster freund

Grimm.

Noch etwas.

Was p. 22. 23. des ms. steht sollte deutlicher ausgedrückt seyn. doch habe ich es gelassen, weil das original p. XXXVI ebenso lautet.

Ihre meinung ist doch, dass der erste accent (`) zwei abstufungen habe, also ausgesprochen werden müsse òpa (nux) ȍpa (hora); бȁцати (pungere) бàцати (jacere)?

Ebenso beim vierten accent (^) machte mich anfangs das beispiel друга (sociorum) und друга (fusorum) irre, da Sie im lexicon p. 150 дру̂г (socius) дру̀га (fusus) accentuieren, also in keinem ^ setzen, sonder den ersten und dritten accent? Desgl. accentuirt das lexicon p. 152 ду́га (iris) ду̀га (tabula). Nun begreife ich freilich, dass der gen. pl. überall ^ fordert, also дру̀га und ду̂га; um folglich jene wörter, deren accent im sing. verschieden ist, zu unterscheiden, würde man deutlicher schreiben:

дрȗга (sociorum) дрȗга (fusorum)
дȗга (iridum) дȗга (tabularum)

das blosse zeichen ˆ verwirrt hierbei; ipse judicabis. Der accent des vierten zeichens (^) ist insofern doppelt, als jene wörter schon im sing. zweierlei accente haben.

[Спољa:] Herrn Wuk Stephanowitsch
zu *Halle* an der Saale bei H. Prof. Vater
der den Brief nach Lpz. weiterzuschicken
frei gebeten wird, falls H. V. dahin gereist ist.

[Напомена Вукова:] geantwortet den 28. oct.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 1989]

3.

Leipzig den 28. oct. 823.

Hochgeschätzter Herr!

Ihren werthesten Brief von 19. d. M. habe ich die Ehre gehabt zu erhalten. Mich freuet es sehr, dass Sie den Verleger für unsere Grammatik gefunden haben; ich habe ihn schon gestern besucht, aber das Manuscript habe ich nicht gesehen, da er mit jemandem anderm beschäftigt war; morgen oder übermorgen werde ich ihn wiederum sehen. Künftige Woche werde ich Ihnen mit fahrender Post einige literarische Notitzen wie auch etwas über Partikeln und über serbische dialekten schicken; daweil eile ich auf Ihre einige Fragen und Bemerkungen zu antworten:

1.) Über den zweiten accent (ˊ) habe ich daweil gar nichts mehr zu sagen, denn er ist immer gleich.

2). Zwischen ȍра (nux) und ȏра ist *gewiess* ein Unterschied so wie auch zwischen бȁцати (jacere) und бȃцати (pungere), wie ich schon bemerkt habe.

3) Was den vierten accent (ˆ) betrift, Sie haben ganz recht: er ist insoferne doppelt, als die Hauptwörter in sing. zweierlei accente haben. Und daher wäre nicht unrichtig zu schreiben

дрȗга (sociorum) дрȗга (fusorum)
дȗга (iridum) дȗга (tabulorum).

Друга (sociorum) nach dem nominat. müsste дрȗга sein, aber hier wird das y gerade so ausgesprochen wie in дуга (iridum).

4). Небо, тело, коло haben in genit. неба, тела, кола: nur in pl. sagt mann небеса und чудеса, aber nicht колеса sondern кола!

5). Wie wohl ich bekenne, dass Sie auch in Betreff des Adjectivs ganz recht haben, dass die erste Hälfte der Seite XLII (des originals) gehört in die Lehre von der Wortbildung: aber ich wüntsche sie doch nicht auslassen; und zwar aus folgenden Ursachen: а) In der altslavische Sprache können *alle* adjectiva diese doppelte Endung haben, z. B. Іаковль statt (oder von) Іаковлевъ, so auch царскъ von царскій etc. б) Die Böhmen haben diesse doppelte Endungen bei *keinem* von adjectiven; sie können nur sagen свати (serbisch свети), aber сват können Sie nicht mehr sagen! в) Ich habe vor Herausgabe dieser Grammatik einem *serbischen* Professor aus Ungarn öffentlich in Zeitungen der Unterschied zwischen свети und свет beweisen *müssen* (denn auch in bisherigen (d. h. bis Dobrowski) altslawischen Grammatiken stehet kein Unterschied in Bedeutung). Aus diesen Ursachen glaube ich das sollte bleiben; übrigens machen Sie wie Sie für Besste finden, denn ich bin auch in diesem ein Fuscher gegen Sie.

6). Жу́та und жу́тôга, жу́ту und жу́тôме etc. wird auch so wirklich gesprochen (in der serbischen Sprache).

Diese unsere Grammatik ist ziemlich *zu kurz*, aber was Declinationen und Conjugationen betrifft, ich hoffe sie wird vollständiger sein, als viele andere slawische Grammatiken.

Meine Reise war sehr glücklich. Der Göthe hat mich einzig gut aufgenommen, wie auch der Herr Hofrath Beneke in Göttingen (und von Ihnen so gut empfohlen wie könnte ich nicht gut aufgenommen werden!). Wegen der Zueignung habe ich recht gut ausgerichtet und zweimal mit Gross Firstinn gesprochen. einmal hat sie mir Wagen von Belweder geschickt und ich bin zu ihr ausgefahren; und zweitemal in der Kirche hat sie mich angeredet. Zweite књига der Volkslieder ist ganz fertig, ich erwarte noch nur auf Kupferstich, welcher diese Woche wird auch fertig sein. Von Kopitar habe ich einen Brief in Halle gefunden. aber ich habe noch keinen Antwort auf den, den ich ihm von Cassel geschrieben habe; er wird sich über Grammatik sehr

freuen, denn auch in dem letzen Briefe (von 27. Sept.) hat er mir über sie geschrieben.

Ich wünsche dass Sie diesen meinen Brief verstehen (oder wenigstens meine Gedanken errathen), und dass Sie immer gesund und mir immer wie dis jetzt gut bleiben.

Wegen die accenten und altslavische Letter ist keine Sorge.

Ihr unterthänigster Diener

Wuk Steph. Karadschitsch

[Arch. f. slav. Philologie. II. 726].

4.

Cassel 2 Nov. 23.

Lieber Freund,

Hier schicke ich Ihnen meine Anzeige Ihrer Lieder, womit Sie in Betracht meiner vielem Geschäfte zufrieden sein müssen. Wenn ich das serbische mehr studiert habe (vas sicher geschehen soll) hoffe ich studiertere Dinge darüber vorzubringen. — Irre ich mich in meiner Ansicht der besternten Phrase oder nicht? Das Verbum scheint jebati? und *nena* (mater) unslavisch. Ungarische *nene* (soror) und mich dünkt Ungarn brauchen die Formel, wie mir einmahl jemand zu Wien erzählte.

Bald hoffe ich von Ihnen einen Brief zu erhalten. Göthe hat mir geantvortet und gedankt, dass ich Sie ihm zugewiesen, das Lied von den zvei Brüdern gefällt ihm sowohl, dass ers gleich in seiner Zeitschrift Kunst u. Alterthum abdrucken lassen wird. In Deutschland wird das allgemeine Aufmerksamkeit auf die serb. Lieder hervorbringen und ich freue mich herzlich darüber.

Nächstens mehr, heute nur die schönsten Grüsse.

T. T.

Grimm

Beilage bitte ich dem Prof. Kruse zustellen zu lassen.

[Вукова напомена:] одговорено из Але 14. Новембра 823.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 1990]

5.

Leipzig den 6. November 823.

Hochgeschätzter Herr!

Sie werden schon meinen Brief von 28. Oct. erhalten haben. Jetzt schicke ich Ihnen versprochenen *Notizen* und etwas über *Partikeln*. Mir ist wirklich leid. dass ich Ihnen mit so vielen und doch unvollständigen und ohne Ordnung gestellten Notizen muss Ihre theuerste Zeit rauben. Gott soll Ihnen dafür vergelten! und die serbische Nachwelt wird Ihnen immer dankbahr seyn. Sie müssen aus Allem diesen das Beste und Brauchbare aussuchen. Ueber den Anfang der serbischen (und überhaupt slawischen) Litteratur werden Sie am bessten Kopitars krainischen Grammatik (sowie auch in seinen verschiedenen Recensionen) finden. Es wird Ihnen bekant seyn, dass in den serbischen Schulen (in Ungarn wie auch in Serbien etc.) die Kinder noch aus dem altslawischen horologium und Psalter lesen lernen müssen; auch das A-B-Büchlein ist nicht rein serbisch. — Ausser Volkslieder kann man auch die Sprichwörter (gesammelt von Johan Muschkatirowitsch, zweite Auflage Offen 1807.) erwöhnen, wiewohl einige darunter sind etwas slavonisirt; und giebt es darunter auch viele *russische, deutsche, lateinische, ungrische* etc. Sprichwörter.

Das Manuskript habe ich noch nicht gesehen. Künftige Woche wird es vielleicht unter die Presse kommen. — Vergessen Sie nicht, ich bitte Sie, einige von Ihren Recensienen besonders abdrücken lassen. — Das II. B. ist auch schon fertig, ich warte noch nur auf Kupferstich. So bald alles fertig ist, ich werde Ihnen gleich schicken. Ich hade Ihnen schon auch aus dem II. Bd. einige wörtlich übersetzt (aber Sie können besser übersetzen) als ich). Ich schicke Ihnen hierbey auch einen Abdruck von meinem Diplom. — Wenn Sie nach Göttingen schreiben, ich bitte Sie meine unterthänigste Empfehlung dem Herrn Hofrath Beneke und dem (alten) Eichhorn auszurichten. So bald alle Lieder fertig sind, ich werde Ihnen alle drey Bände für die Göttingerbibliothek schicken. — Wenn Sie mich noch mit Ihren Briefen beehren wollten, belieben Sie dieselben wiederum in Halle an den Hern Dr. Vater zu schicken; denn ich gehe bald wieder nach Halle, und dort werde ich die Correcturen kommen lassen. — Hätten Wir gewusst, dass Sie den Verleger für die Grammatik

so geschwind finden werden, ich hätte können bey Ihnen noch eine ganze Woche bleiben. Wenn ich könnte meine Corecturen lassen, ich möchte wirklich noch einmahl zu Ihnen kommen; aber ich hoffe, Sie werden auch ohne mich das Alles gut machen können. — Ich empfehle mich Ihnen und verbleibe mit grösster Hochachtung

Ihr ganz ergebenster Diener
Wuk Steph. Karadschitsch.

[Arch. f. slav. Philol. II. 728].

6.

Halle den 14. Nov. 823.

Hochgeschätzter Herr!

Ihren Brief von 2. d. m. samt 4 Ihre Anzeige unserer serbischen Volkslieder, habe ich erhalten, für welche ich Ihnen Tausendmal danke. Sie sind das grösste Glück unserer Lieder, unserer Sprache und unserer Litteratur. Hätten Sie mir wenigstens ein Duzent von diesen für die serbische Nation schätzbarste Anzeigen abdrücken lassen! Vielleicht lasse ich hier aufs neue etwa 50 Stück drucken um meinen und unserer Sprache Freunden su schicken. — Das ist einzig für unsere Sprache was Sie auf Seite 1764 & 1765 über *pöbelhafte* und *edele* Sprache etc. gesagt haben! Auch ist nicht weniger wichtig und recht was Sie auf der 1772. Seite über serbische Buchstabe sagen. Es ist Ihnen bekannt, dass diese neue *russische* Buchstaben (Letter) hat Peter der grosse in Holland schneiden lassen um die russichen Alvabeth etwas näher dem lateinischen zu bringen. Dann also haben die Russen (Ihnen unnöthige) ѕ, ѳ, ѡ, ѿ, ѯ, ѱ, ѵ ausgelassen. Von Anfange hat man viel gestritten, soll man ѕ oder з, ѳ oder у behalten. Darum sagt der Hofrat Грец in seine Geschichte der rusischen Litteratur: „Schade, dass dann beim Peter den Grossen hat sich kein Mensch getroffen, der verstanden hätte, was eigentlich Alvabeth heisst, um eines vollkommenes und der Sprache gebührendes Alvabeth zu machen". Collegien- (vielleicht jetzt Staats-) Rath Jasikow (Языковъ) hat vor etliche Jahren ein Buch ohne ъ drucken lassen (in St. Peters-

burg), und denkt noch immer an eine Reformation des russischen Alvabeths. Ich schmeichle mir, dass *diese* serbische (oder meine) Alvabet wäre für alle Slavische Mundarten (natürlich mit Zusatz noch einige Buchstaben, z. B. für Russen ы, für Krainer noch eine e & ш). Wenn irgend noch eine Sprache nach Ihrer Natur oder eigentümlichkeit einen J bedarf, so ist wirklich die Slawische (mit allenMundarten) die erste in dieser Hinsicht. Wie viele Regel und Ausnahmen hat man nicht in den altslavischen Grammatiken uur aus Mangel an dem j? z. B. Theilung der Zeitwörter in solchen, die sich (in pres.) auf. y und auf ю endigen! Denn sie endigen sich alle auf y, z. B. дај-у (дај-еши 2ten Person), мет-у (мет-еши) etc. Ebenso wird paj wie меч, струја & змија wie душа, зелије & спасеније wie поле declinent (z. B. im serbischen пушка gen. pl. пушака, ђевојка - ђевојака; лонац gen. лонца, крајац - крајца etc.). Ebenso wen man љ & њ hat, geht коњ & учитељ wie меч & paj, und земља & рабиња wie душа & змија etc. (z. B. im serbischen чворак gen. чворка, ваљак — ваљка, дроњак - дроњка etc.). Ich möchte Sie sehr bitten, dass Sie darüber in der Vorrede zu der (serbischen) Grammatik etwas Gutes und Gewisses sagen. — Die besternten Phrasen sind vielleicht durch Ungern oder durch die Türkei bei uns in so gewönlichen Gebrauch gekommen; aber das Wort (j.bati oder j.psti) ist ächt slavisch: das haben alle Slavische Nationen. Nena & nana (statt mati oder mama) ist in Bossnien bei den Türken gebräuchlich. Ihre Erwöhnung с пете у дупета etc. kann dem Stratimirowitsch Muth geben, einen ganzen Artikel gegen mich in die göttingische Anzeigen zu schicken, denn er hat mich schon 1819 wegen solchen phrasen in dem Wörterbuche beim Consilium in Ofen geklagt, aber die Klage ist noch uicht auf den Tag gekommen. Aus j.b.ti ist bei uns durch den täglichen Gebrauch nur ein Schimpfwort geworden: in der 3ten Person schimpfen damit nicht nur попови & калуђери, sondern auch Weiber & Mädchen (z. B. јебо му пас мајку!), ohne zu an den wahren Sinn des Wortes zu denken. Aber bei allen dem wäre viel besser gewesen, hätte ich alle solche Wörter auch in dem Wörterbuche ausgelassen; aber jetzt ist schon geschehen. —

Ich hoffe dass Sie meinen Brief aus Leipzig von 28. Oct. schon lange erhalten haben. Nach dem habe ich den 6. d. M. ein Paket mit verschiedenen Notitzen an Sie in die Weidmannische Buchhandlung gegeben; ich hoffe, dass auch das werden Sie bald haben. — Wie wohl meine Grammatik ist nur für die

Serben der griechischen Religion geschrieben; aber da es die Rede von der Sprache überhaupt ist, so müssen Sie auch über Slawonischen (Schoktzischen) Dialekt etwas erwöhnen (das ist am leichtesten su bestimmeu: вира, мира, рич, дивојка, вриме etc.). Dem Göthe habe den 8. Nov. von Leipzig geschrieben und von einigen Liedern habe ich ihm wörtliche Uebersetzungen geschickt. Ich weiss nicht, wie er das annehmen wird. — Heute habe ich vom Kopitar einen Brief von 8. d. M. erhalten. Er freuet sich sehr über unsere Grammatik; und bis er Ihre Recension über Lieder bekommt, er wird vor Freude nicht wissen was er thun soll. — Jetzt ist schon genug. Verzeihen Sie mir, ich bitte Sie.

Ihr ganz ergebenster Diener
W. S. Kar.

Gruss und Empfehlung vom Herrn Dr. Vater. Ihre Beilage ist dem proph. Kruse abgegeben.

[Arch. f. slav. Philol. II. 729].

7.

Cassel 20 Nov. 1823

Werthgeschätzter Herr und Freund!

Ihren Brief vom 28 Octob. habe ich richtig erhalten, auch vor einigen Tagen durch Buchhändlergelegenheit das Päckchen vom 6. Nov. Es thut mir höchlich leid, dass Reimer, wie es scheint, die Einrichtung des Drucks unserer Grammatik nicht mit Ihnen genau verabredet und angeordnet hat, worauf ich doch gedrungen hatte. Jetzt in Ihrer Abwesenheit von Leipzig werden Format, Satz, Buchstaben, und Accente dem Setzer zu schaffen machen. Bei der Schmächtigkeit des Büchleins möchte es unschicklich sein, ein so grosses Format zu wählen, wie zu Ihrem Wörterbuche. Bei kleinerem lassen sich aber die Paradygmen der Declination und noch mehr der Conjug. nicht zu setzen, wie im Manuscripte steht; man wird also theilen und immer die Hälfte der Themen auf die andere folgen lassen müssen. Dazu gehört ein vernünftiger Setzer und ich wollte, Sie könnten

mich darüber beruhigen. Für Tabellen bin ich durchaus nicht. Sie sind gut, wenn man nichts als Tabellen vor sich hat. Aber zusammengefoltet in einem Buch sind sie fatal, störend und lernen, ja die Übersicht erschwehrend.

Empfehlen Sie ja (denn sonst ist unser aller Zweck vereitelt), wenn Sie nicht selbst corrigieren oder vor beendetem Drucke abreisen, dem geschickten Studenten, dessen Sie erwähnten, die gröste Sorgfalt und Genauigkeit. Doch so schnell verreisen Sie nicht, dass Sie mir nicht noch ein — und mehrmahl schreiben? So müde Sie der Pilgrimschaft in Deutschland sein mögen, denn der Schluss Ihres serb. Briefs an Kop. verstand ich wenigstens. —

Sonst habe ich das Manuscript mit genauer Sorgfalt durchgesehen uud in Ordnung gebracht, so dass ein Setzer, der serbich setzen kann und deutsch versteht ohne Mühe und Fehl zurecht kommen wird. — Die serbische Currentschrift ist mir aüsserst unbequem und leichter hätte ich die Druckschrift gebraucht. Weil aber der Ungar sich jener bedient, so muste ich folgerichtig dabei bleiben. Er schreibt das Vjedi, ich weis nicht warum, nicht в sondern *u*, *v*, *v*, welches ich ihm zu gefallen auch thue, damit der Setzer nicht durch zweierlei Zeichen gestört wird. Weisen Sie ihn doch demzufolge an. —

Ich überschicke Ihnen hierbei das weitere Manuscript pag. 41—108. um es in die Leipziger Druckerei weiter zu besorgen. Ich habe, wie Sie sehen werden viel ausgestrichen, (der Ungar hat oft ganz sinnlos gearbeitet, z. b. pag. 42. zeile 3 des msp. den serb. Instrumentalis цијелим stehen lassen, der bei das deutsche verbum *gennant* gar nicht past!) und einiges umgesetzt, theils um das Ganze wirklich deutsch zu machen, theils weil Definitionen bekannter Grammatischer Begriffe und hin und wieder Polemik gegen Slavenisten füglicher wegbleiben. — Letztere wird die gute Sache an sich zum Schweigen bringen oder bekehren, ohne dass es viele Worte bedarf. Sie waren ja mündlich selbst von der Nothwendigkeit solcher Abkürzungen überzeugt. Noch einiges Einzelne: Beim Adjectiv habe ich die einleitende Eintheilung in drei Classen zwar getilgt, doch das Wesentliche daraus hinten in einer Anmerkung (p. 48. msp.) beigebracht. So scheints mir logischer. Über das, was ich sonst wider Ihre Darstellung das Adj. auf dem Herzen habe, schrieb ich dieser Tage umständlicher an Kopitar. — pag. 53. des msp. setze ich, dass један abgeschnitten flectiere, obgleich Sie

im Texte p. XLVII као цијело sagen. Denn die *ganze* Form müste ja lauten једни? — p. 55. des msp. streiche ich unter dem Satz, der das schon Vorgetragene nochmals vorträgt, aber sich auch p. XLVIII. des Orig. eingeschlichen hat, wo sogar die Ziffer 1. falsch ist, indem 1. bereits pag. XLVI. stehet! — p. XLVIII. des Orig. ist mit die Note * hinter сѣла undeutlich, wenigstenst undeutlich abgefast; ich habe sie getilgt; irre ich, so bleibt Ihnen Zeit (und Macht überall) zu bessern. — Beim Verbo habe ich das von Ihnenü berall in der Reihe der Participien weggelassenen Part. auf -л doch hinzugefügt und es das zweite Part. Prät. benannt, denn wiewohl es vor Prädicierungsweise steht, und jedesmahl bei dem zusammengesetzten Prät. (bei Ihnen вријеме *давно* прошавше) vorher angegeben wird, so darf es meiner Ansicht nach bei den Part. selbst nicht verschwiegen werden. Ich habe deshalb auch in der Einleitung das Nöthige gewahrt, dahin auch verwiesen, was Sie über andere Participia in Noten zum Paradigma erster Conj sagen, was aber offenbar von den Part. *aller* Conjug. gilt. — pag. 100 des Msp. die Anmerkungen 9 und 10 stehen gar nicht im Original p. LXVI; ich streiche die neunte an dieser Stelle und bringe sie vornen bei, wo ich etwas über die Personen Kennzeichen eingeschaltet habe, was mir nicht unnütz schien.

Anderes geänderte und die Ursachen warum? werden Sie selbst finden.

Noch anderes habe ich zu ändern, oder nur anzumerken nicht getraut. Jene neunte Anmerkung enthält, dass man in Schumadien in der prima plur. imperfecti & praeteriti das *c* vor dem *mo* unterdrücke. Ist das völlig genau? Das altslavische zeigt in dieser Pers. kein -смо, sondern -хом und Voltiggi unterscheidet, dem imperf. gibt er z. B. bia*homo*, dem Prät. bi*smo*. Jenes biahomo nach rein serb. Weise geschrieben wäre bijâmo (бијâмо). Ob sich nun etwa Imp. биâмо oder биасмо — und Prät. бисмо, aber nicht бимо rechtfertigt? können Sie entscheiden, nicht ich. Übrigens halte ich die Form смо für unorganisch, da sie dem plur. praes. je*смо*, verkürzt *смо* nachgebildet scheint. Oder wollen wir das gesammte Imp. und prät. simplex aus einer solchen Einverleibung des Auxil. deuten? dann wäre biasmo und bismo im Grunde gleichviel mit bili-smo. Ich zweifle aber und halte darum das altsl. x (ch) für organischer. —

Sobald ich nur kann werde ich die Partikeln nach dem mir übermachten Material und die einleitende Vorrede ausarbeiten.

Der neuere Nachahmer der Heldenlieder, wovon Sie mir erzählten, ist doch nicht *Caçich?* dessen Rasgovor &. bereits 1759 zu Venedig (u Mlezima) erschien. Dann wäre meine Bemerkung in der Recension (die gewünschten vier Abdrücke sind Ihnen doch zugelangt?) halber Misverstand. Ich ersehe den Titel aus Engel. Daselbst wird auch Emerich *Pavich:* descriptio regum banorum et heroum illyricorum Budae 1764. genannt, worin einige Heldenlieder lat. übersetzt sein sollen; gewiss ist da serbischer Ton und Weise todt gemartert. Ihres fertigen zweiten Theils freue ich mich, haben Sie der Variante des einen Lieds hinten noch Raum gegönnt? ich hoffe es. — Zum Doctor wünsche ich Glück, ein Doctus waren Sie ja längst schon. Der alte Eichhorn lässt Sie grüssen und ich grüsse Sie herzlich

Grimm.

Nachschrift.

Eben langt noch Ihr Brief vom 14-ten an. Ihre Zufriedenheit mit meiner kurzen Anzeige der Lieder ist mir werth und lieb; Dank sind Sie dafür gar nicht schuldig, höchstens mögen mirs meine Landsleute wohlwissen, dass ich sie auf die treffliche Samml. aufmerksam mache und hin und wieder etwas neues sage. Für Sie konnte nichts neues darin sein. Leid thäte mir, wenn Ihnen die Erwähnung der freien Worte nnd Redensarten unangenehm sein sollte, ich hatte keinen Gedanken an die Möglichkeit übler Folgen, wollte auch weder tadeln noch entschuldigen, sondern auf den wahren Gesichtspunkt führen. Wir sammeln Wörter und Lieder nicht bloss für heute, sondern auch für künftige Zeiten, die nicht mehr sammeln können, und puris omnia pura. Die Schwachen werden vergehen. Stratimirowitsch würde zu Göttingen nichts ausrichten.

Noch eine Frage: нијемац (Germanus) von нијем = mutus zu leiten geht nicht an, da man schwerlich einem Fremden, der Landessprache unmächtigen, deshalb die Fähigkeit der Rede abspricht. Aber beide Wörter mögen einander sehr nahe liegen, d. h. auf dieselbe Weise abgeleitet sein. Offenbar von der Wurzel *ime.* Heist das im Serbischen nur *nomen?* nicht auch wie im Poln. *imię* zugleich: status, conditio, genus? Dann wäre zwar nijem, nijematz der Stumme, Namen und Wortlose; nijematz (Germanus) aber der alieni-gena, der bei den Slaven ohne Stand, Geschlecht und Verwandschaft erscheinende. Der Böhme sagt zwar němec und nima, nicht negmēc (wie er gmēnj Habe und

negmēnj Armuth sich entgegenstellt) noch negma, doch das beweist nichts, als das jene Composita mit ne-, ni- älter sind, als die Verwandlung des ime, jme, gme.

In Herzegowina spricht man njemaschki (germanicus) njemota (infantia). Der Ressavische Dialect hat dafür nèmaschki, desgleichen nèmatz und nèmati (non habere) welches von *imati* und *ne* stammt, so dass die Formen nem-, njem-, nijem- nim- unbedenklich aus ne-im, ni-im geleitet werden dürfen. Und kein Zweifel dass ime (nomen) mit imati (habere) eines Stammes ist. —

Dass niematz ausser: Fremder auch bedeuten *kann:* Stummer, Armer, Dürftiger (inops, mancus), vielleicht: Kind? leuchtet ein. Ein positives imatz findet sich wohl nirgends? Warum aber herzegow. nijèmatz und nicht njematz? oder warum nicht auch nijemaschki?

Genug und zuviel schon.

[Спољa:] Mit der Sächsischen Fahrpost.
Herrn D-r Vuk Stephanowitch Karadgitsch
Wohlgeb.
franco zu *Halle*
hierbei ein Paquet Drucksachen in gelb Pap. Sign. D. V. st.
a. der Saale (bei Herrr Prof. D-r Vater).

[Вукова напомена:] geantwortet den 6. Dec. 823.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 1991.]

8.

Halle den 6. Dec. 823.

Hochgeschätzer Herr!

Ihren werthesten Brief vom 20. Nov. sammt Manuskript habe ich richtig erhalten. Ihre Verbesserungen gefallen mir sehr. Mir ist leid, wenn sie zu wenig ausgestrichen, verbessert und geändert haben; denn das habe ich für unsere serbische Leser, welchen noch der wahre Begriff von der Grammatik fehlt, geschrieben; ausser dem Sie sind ganz anderer Grammatiker als ich; und ich habe auch einige Fehler gehabt, welche Sie

recht gut corrigirt haben (z. B. dass један wie усјечено, nicht wie цијело declinirt wird etc.). In Schumadien gewiss wird im imperf. & praet. pl. dat. с vor мо unterdrückt. Diese Anmerkung ist im original pag. LXXI. zu finden, und Sie haben recht gut. gethan, dass Sie sie auf rechte Stelle gestellt haben. Für Druck dieser Grammatik haben Sie keine Sorge, nur dass sie noch nicht angefangen ist zu drucken. Nachdem ich Ihren Brief erhalten habe, ich bin gleich nach Leipzig gefahren, und alle meine Bemühungen, sie jetzt anfangen zu drucken, waren umsonst; sie muss noch 4 Wochen warten, bis meine Lieder ganz ausgedruckt sind. Dann wird sie auch in 4 Wochen fertig; und das werde ich vielleicht abwarten; in dem Fall aber, dass ich eher abreisen müsste, sie wird der Student corrigiren, und das wird er ohne Zweifel gut thun; ich habe ihm das ganze Manuscript gegeben, rein abzuschreiben, dadurch wird er besser corrigiren lernen. — Format, Satz, Buchstaben etc. werde ich schon besorgen. — щѓдо für чѓдо habe ich im altslavischen nie gesehen; es kann sein vielleich in die ältesten Manuskripten, aber in jetzigen Kirchen-Büchern ich чѓдо gewiss. Четка freilich ist angenommen von russischem щетина & щестка(?); aber ich glaube, dass da keine analogische Verwandlung des щ in ч sey. — Ich glaube Sie werden bis jetzt selbst wissen, warum sagt man нијемац und њемачки, das ist accent Schuld daran, wie in ријеч & рјечит, лијеп & љепши — љепота, бијел & бјељи — бјелило, дијете & ђеца (Bossnjakisch дјеца) etc. Übrigens glaubt man gewiss, dass Нијемац (Germanus) von нијем = mutus kommt, so wie словени & славени von словити (reden); also welche haben nicht словити können, die sind нијемци! Jetzt weiss ich nicht, ob ich wo gelesen, oder von jemanden gehört habe, dass auch *deutsch* kommt von *deutlich*(?). — Die Erwähnung der freien Worte und Redensarten ist mir gar nicht unangenehm gewesen, besonders da Sie mich so trösten, dass man Wörter und Lieder nicht blos für heute sammeln, und puris omnia pura (das wäre recht gegen den Stratimirowitsch, da es aus h. Schrift ist). Aber jetzt muss ich mich doppelt (in dem I. Bde.) von solchen Ausdrücken hütten, da ich diesen Band der Gross-Fürstinn dediciren werde! Und diese свиња, die aus dem Feder hier (—) ausgefallen hat слути, dass das wird schwer sein, besonders bei Liebes-Liedern. Aus dieser Ursache habe mehr als 50 Lieder ausgelassen, und doch haben sich einige eingeschlichen, welche ich Ihnen hier werde anzeigen, und bitte

Sie recht schön, dass Sie mir Ihre Meinung darüber möglichst bald schicken:

1) Ein Hochzeitslied, welches gewöhnlich gesungen wird, wenn die сватови mit dem Mädchen abgehen wollen:

Млад младожења, ружо румена!
Предадосмо ти струк рузмарина;
Ако увене струк рузмарина,
Твоја срамота, наша греота;
Често заливај струк рузмарина,
Да не увене струк рузмарина.

Ich glaube wirklich, dass hier заливати heisst gerade begüssen (die grösste Pflege einer Blume); aber kann jemand eine andere Art von заливање denken. —

2) Ни рај се не гледа (Aufschrift).

Гледа мому од малена, ладо, ладо!
Од малена до голема; — —
Кад би мома да је моја, — —
Онда ми се родом нађе: — —
Прво, друго братучеда: — —
Греота је обљубити, — —
А жао је оставити; — —
Али ћу је обљубити, — —
Да ћу раја не видети; — —
Што ће мене рај помоћи — —
На јесење дуге ноћи? — —

3) Сестра отровница. (Das Lied ist in der zweiten Wiener Ausgabe I, № 302 [и у државном издању] zu finden, darum kann es hier ausbleiben. V. Jagić.).
Dieses ganze Lied ist nicht schön.

4) Sehen Sie im I. Bändchen (Wien 1814, beim Schnierer) das Lied unter № 54, wo ein Jüngling und Mädchen haben gewettet, um seinen Pferd und ihr Halsschmuck, dass sie eine Nacht beisammen übernachten und eine den Andern nicht berühren. Von solchen Inhalt habe ich ein Lied 128 lang, einzig schön, aber ich weiss nicht, ob ich es jetzt in diesem Bande drucken dürfte? In diesem Augenblicke entschlüsse ich mich

diesen Brief bis auf morgen lassen und Ihnen das ganze Lied abschreiben und schicken (damit Sie mir censuriren). Der neuere Nachahmer der Heldenlieder, wovon ich Ihnen erzählt habe, ist wirklich Качић (Caçich)! Er ist dreimahl nachgedruckt worden, aber sind keine Volkslieder.

Ајкуна Атлагића и Јован бећар.

[долази цео текст, штампан у III књ. (држав. издања) Нар. Пјесама стр. 100].

Das ist das Lied. Sie werden das ohne Zweifel alles gut verstehen können. плаовит steht im Wörterbuche nur von Regen, aber sagt man auch von anderen, und hier (плаовито) ist soviel als нагло — eilig, feurig. Diess ist eigentlich јуначка пјесма, aber ich habe es am Ende des I. Bandes drucken wollen, wo noch einige kürzere als Mittelding zwischen женске und јуначке пјесме sind. Ich bitte Sie noch einmahl, lesen Sie das und sagen Sie mir darüber ihr Urtheil (ob das Buch mit solchen Liedern vor die Gross-*Fürstin* erscheinen darf?). Statt не будали (rede nicht so dumm) (Vers 124) könnte man im Noths fall sagen ој Бога ми etc. (das wäre etwas sittlicher von eine Tochter gegen Mutter). Das 2. Lied (ни рај се не гледа) ist in seiner Art sehr schön, und noch dazu Лађо (slavische Venus) wird angerufen. Im 3. Liede (сестра отровница), wenn es ganz nicht hässlich wäre, könte man statt момак *леже*, момак *седе* sagen; das wäre mir viel leichter verbessern und das Blatt nachdrucken lassen, als das ganze Lied auslassen. Jetzerwarte ich Ihr Urtheil, und wie Sie mir sagen, so werdt ich thun.

Der Variante des einen Liedes im II. Bde. habe ich Raum gegeben, und alle beide habe ich für Sie wörtlich (so viel ich habe können) übersetzen lassen. Vielleicht diese Woche werde ich Ihnen das II. Bd. sammt einigen Uebersetzungen schicken (sobald ich es vom Buchbinder bekomme). Das I. Bd. wird auch in 3—4 Wochen ganz fertig.

Ich danke recht schön für den theuersten Gruss von alten Eichhorn; wenn Sie an ihm schreiben, ich bitte Sie, dass Sie ihm von meiner Seite den schönsten Gruss und höflichste Empfehlung ausrichten.

Einen Caçich werde ich Ihnen auch schicken. — Wenn Sie mit Partikeln und Vorrede fertig sind, haben die Güte mir

zu schicken, und ich werde weiter besorgen. — Ich bitte Sie, verzeihen Sie mir, dass ich Ihnen mit so vielen und schlechten Schreiberey Zeit rauben muss.

Ihr ganze ergebenster
Wuk.

[Arch f. slav.-Philol. II, 730]

9.

Hochgeehrter Freund!

Das vor vierzehn Tagen abgesandte Manuscript werden Sie hoffentlich erhalten haben. Ich bin nur begierig zu hören, ob der Druck angefangen hat? ob sich Setzer und Corrector gehörig hinein finden?

Heute allerhand Fragen die Lieder betreffend.

1.) Sind in Ihrem Texte die jedesmahligen Dialecte beibehalten oder haben Sie einem, etwa dem resawischen oder bosnischen den Vorzug gelassen? In der That erscheinen die angegebnen hauptsächlich auf je, i, e bezüglichen Dialectunterschiede ziemlich gering. Die Mundart der Schokzen wird fast mit der bosnischen und herzegowischen übereintreffen. Della Bella scheint genauer zu schreiben als Voltiggi. Jener hat pjevati, sjeno, djed, djeva,* koljeno, vrjeme, mljeko, usw. wo Voltiggi: pevati, selo, ded, deva, koleno, vrime usw. D. Bella schreibt vjerra, mjerra mit geminiertem consonanten. Der Beisatz: *illirico barbaro* mag bei diesem Jesuiten *türkische* Wörter anzeigen, z. B. hambar (амбар) hortak (ортак) & welche Sie besternen. Doch stehts auch neben globa (mulcta глоба) welches kaum türkisch ist und bereits in Duschans Gesetze vorkommt (Engel p. 294. schreibt wohl fälschlich glowa?). Zuweilen fügt D. Bella hinzu: *parola bassa* z. B. bei brez für bez, gehört dies brez einer besondern Mundart. der croatichen etwa? Im Krainischen überall bres und das Croatische steht in der Mitte zwischen Crainisch und Serbisch, ich besitze aber keine Hülfsmittel, namentlich nicht den Jambressich oder Bellosztenez. Sollten sich überhaupt nicht mehr einzelne Wörter zur bezeichnung der dialectischen Spielarten aus-

* fehlt bei Ihnen das einfache јена absichtlich?

mitteln lassen? — Engel III. 459. führt aus Rosa oder aus Cassio folgendes an:

	der Bosnier sage:	poslaosam,	rekaosam
lauter Schokzen.	Dalmatier	poslalsam,	rekalsam
	Ragusaner	poslosam,	rekosam
	Narentaner	poslásam,	rekasam

Ihrer Grammatik ist рекао сам, послао сам gemäss.

2). Singen die in Oesterreich wohnenden Serben auch noch Heldenlieder? Ich zweifle nicht, so wie sie den Kolo tanzen werden. Doch geschiets wohl seltner, als in der Türkei und nimmt mehr ab? Auch Jambressich soll häufig Bruchstücke aus Lieder anführen.

3). Raitsch (soviel ich aus Engel sehe) gedenkt fabelhafter Volkssagen, worunter doch wohl Lieder gemeint sind? Hatte er sie aber geschrieben vor sich? oder hörte er auch nur singen? Kommt in Ihrem zweiten Theile das sicher herliche Lied vor von der Kosowoschlacht und Lazars und Milosch's' Heldentod?

Auch die Lieder von Marco Königssohn, dem das Schwert aus der Erde hervorgeht? Raitsch II. 701. Auch das von Starez Jug (altem Südwind)? Dergleichen Lieder müssen doch mindestens schon mehrere Jahrhunderte unter dem Volke gehen. Singen die Bossniaken, Herzegowiner und die Schokzen auch von den eigentlich Serbischen Königen und Helden?

Möchten Sie nicht wenigstens dem zweiten Bande die Angabe: *wo* die einzelnen Lieder gesungen werden, beifügen? oder noch besser verbreiten sie sich darüber und über viel anderes in der einleitenden Vorrede zum ersten Band! und verweisen meine Neugier darauf.

4). Wie heisst der Böhme der serb. Volkslieder übersetzt hat? Sie nannten mir den Namen und er ist mir entfallen.

5). Statt Ihres први (primus) schreiben Della Bella p*a*rvi und Voltiggi p*e*rvi, so wie sie auch in ähnlichen Wörtern z. B. statt трн schreiben t*a*rn und t*e*rn. Kann sich der hörbare Unterschied zwischen a und e auf dialecte gründen. прст, parst, perst; срп, sarp, serp; крст, karst, kerst usw. usw.

Das e ist russisch und wohl auch altslavisch.

[поштански жиг:] Cassel 5. Dec. 1823.

[Спољa:] Herrn
D-r Vuk Stephanowitch Karadgitch
Wohlgeboren
zu
Halle a. d. Saale
fr. bei Hrn. Prof. Vater.

[Напомена Вуково:] Примљено 11. Decemb.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр 1992.]

10.

Cassel 12. Dec. 823.

Ich antworte sogleich auf Ihr gestern erhaltenes schreiben. Das bedenken wegen der vier lieder, glaube ich, ist unnöthig und ich stimme für deren beibehaltung. Im hochzeitsgesang hat mir das често заливај gar nichts anstössiges, das ganze bild von rose und rosmarin führt darauf, will sich ein unreiner was unreines dabei denken, habeat sibi! Das merkwürdige liedchen von dem der lieber küssen, als in paradis will, darf bei leibe nicht fehlen, schon, wie Sie bemerken des heidnichen refrains wegen nicht. Heidnisch ist freilich der ganze gedanke, aber wofern sündlich doch natürlich. Ich erinnere mich eines deutschen alten volkssage vom könig des Friesen Radbot. Als er getauft werden sollte und schon einen fuss im becken hatte, fiel im noch zu fragen ein: ob denn seine ungetauft gestorbenen vorfahren nicht in das himmelreich kämen? Die geistlichkeit verneinte es. Da zog Radbot den fuss wieder heraus und sprach: was soll ich allein im paradis, lieber will ich bei meinen voreltern in der hölle sitzen. Diese antwort ist rührend. Gerade so heisst es hier: was kann mir das paradis helfen in der herbstregen-nacht? Ich verstehe die letzte zeile nicht ganz. дуга ist eigentlich regenbogen. Der refrain ладо, ладо wird wohl zu mehr liedern gesungen? Ihr wörterbuch wenigstens gibt bei dem worte zwei zeilen aus jenem liede und noch zwei andere: Ђурађ коси по побрђу (Görge mäht am... eine gegend) Ђурђу жеђца додијала (den G. plagte der durst). — Das lied von der verschmähten jungfrau, die auf ein leichtes wort hin, ihren bruder vergiftet, gehört, wie sie richtig sagen, nicht zu den besten der sammlung;

doch stehts einmahl darin, so mags mit der änderung des леже in седе (zeile 2.) bleiben, das bild im eingang: die sonne steht zwischen zwei bergen, der jüngling liegt (sitzt) zwischen zwei mädchen ist an sich sehr poëtisch, aber das übrige im lied hat wenig ausgezeichnetes. — Das grössere lied von Ајкуна и Јован, welches Sie sich die mühe gemacht haben mir ganz abzuschreiben, darf unbezweiflich ganz so gedruckt werden, ich sehe weder in den worten, noch in dem inhalt etwas unsittliches. Keusches zusammenschlafen liebender war vermuthlich vor alters bei den meisten europäischen völkern geheiligte sitte und herrscht noch wie bekannt, in Süddeutschland und in Schweden und Norwegen. In diesen nördlichen gegenden wird es immer höchstzüchtig gehalten und beispiele des gegentheils sind seltnere ausname. In dem was Ајкуна am schlusse der altenmutter antwortet liegt eine härte, die aber wohl dadurch *gemildert* wird, dass die *Türkin* durch ihre flucht mit dem *влâ* (d. h. dem christlichen Serben) zugleich als dem Christenthum gewonnen anzusehen ist. Gegen dem Unchristen erlauben sich mehrere lieder harte äusserungen und harte sachen. Wie dürfte sonst besungen werden, dass dem türkischen mann und bruder die frau und schwester abtrünnig gemacht und entführt wird! In unsern altdeutschen gedichten gilt dasselbe und ähnliches nie für *unrecht*. Also lassen sie selbst auch die worte: не будали. плаовито übersetzt man wohl am besten durch: stürmisch. Die an sich seltsame und merkwürdige schilderung des putzes der schönen im eingang des lieds (zeile 1—17. wobei mir die wölfe und wauwaue bis auf die knie, im gegensatz zu den kleinen eichhörnern von den knien an noch nicht ganz deutlich sind, vermuthlich in das gewand gestickte figuren? Schwerlich pelzwerk) diese ganze schilderung erhält hernach eine feine, treffende beziehung in der gartenscene, wo der wartende jüngling das geschmeide klingen und die goldstoffe am kleide des jungfrau rauschen hört. Alles höchstlebendig und glücklich gedacht. Wie mögen sie so was nicht drucken lassen. Lieber das buch — gar nicht der grossfürstin dedicirt! Doch sie wird nichts dawider haben. — Auch das kleine liedchen der wiener ausg. 1 № 54 würde ich ungern missen, je mehr beispiele des gebrauchs vorkommen, desto eher sieht der leser, dass er an eine wirkliche, beim volk eingewurzelte sitte zu denken hat und an nichts anders. Legen sie mir aber doch die vier schlusszeilen dieses liedes aus: nachdem das mädchen gesagt hat: о јуначе обрнисе к мени (jünglind wende dich her

zu mir) мртвога те мајка обртала (wende dich die mutter todt um!) das spricht doch das mädchen und ist es eine beschwörung, um ihn zum umwenden zu bewegen? also: kehre dich zu mir. wo du das nicht thust, möge deine mutter dich todt im bette finden? so auch: загрли ме (umarme mich) усале ти руке (ich finde das verbum im wörterb. nicht, vielleicht: heraus-fahren, aus dem gelenk fliegen? auf jeden fall wieder eine verwünschung: verdrehe sich dir die hand, der arm, mit dem du mich nicht umfassen willst?) ähnliche verwünschungen des munds und der zähne in den zwei letzten zeilen. Aber mich macht irre, dass Sie keine commata hinter *me* setzen und die maledictiones nicht einklammern. —

Um auf unsere grammatik zukommen. Sie meinen ich hätte mehr ändern sollen. Ich that es nicht 1.) weil es zu schnell gieng; Reimer wollte *sogleich* drucken lassen, wie ich *verlangt* hatte, weil Sie es *wünschten* und damit sie noch in Leipzig wären um den druck und die correctur anzuordnen. 2.) weil es *Ihre* grammatik ist und bleiben soll; ich durfte also Ihren plan nicht ändern. In der vorrede werde ich mir einige äusserungen darüber erlauben und Ihnen einiges bestreiten, namentlich die aufstellung des doppelten adjectiv declination, vielleicht auch die anordnung der conjugationen. Um hier eins zu erwähnen; die verba auf -ути, -нути verdienen meiner meinung eine *besondere* conjugation. Kopitar muntert mich auf, meine ansichten auszukramen. Irre ich, so verzeihen mir die Slavisten.

Ich habe seit absendung des letzten manuscr. wenig in dieser sache gearbeitet, sondern andere zurückgelegte, auch dringende geschäfte unter händen. Folglich vermag ich den schluss un die vorrede nicht sobald zu senden, d. h. erst im anfang Januar. Vermuthlich halte ich den drucker gar nicht auf, da er noch nicht einmahl begonnen hat. *Wann* denken sie, liber freund, abzureisen? Weihnachten werden sie noch in Sachsen bleiben müssen.

Schicken sie mir das manuscript der grammatik, da Sie es nun doch abschreiben lassen (ich meine das von der hand des Ungarn, mit meinen correcturen) demnächst zurück, ich will mirs zum andenken aufbewahren. Die neue abschrift möchte, wenn ich zu dpz. wäre, gerne vorher noch einmahl durchlesen.

Ich hatte erst nach abgang des ms. gesehen, dass die bemerkung über das schumadische купьамо, једамо aus Ihrem додатак seite LXXII genommen war. Ist auch die 3-te und 4-te

bemerk. daselbst gehörig nachgetragen? ich erinnere mich nicht auswendig.

Warum fehlt im paradigma p. LVIII das wahre futurum; будем, будеш, буде; будемо, будете, буду? Wenn sie meiner ansicht sind, so rücken sie es im manuscript noch ein.

Sie haben mir nicht geantwortet, ob Sie billigen, dass ich die part. act. auf ао, ала, ало noch zugefügt habe. Und wird nicht irgend wo gesagt, dises part. stehe nur *praedicierungweise*, d. s. nur mit dem (gesetzten oder subintelligirten) hülfsworte сам, си, је &.? ich finde die stelle nicht gleich. Es scheint zwar in der regel so, doch. nicht völlig genau, denn zuweilen scheint es ganz als ein freies adj. construierbar, oder Sie müssen im wörterbuche unter огријало = *calefaciens* (neutr. auf сунце bezogen) etwas unrechtes lehren. In obigem liede freilich zeile 85, 88, ist *је* ausgelassen und bloss das praet. von огријати ausgedrückt.

In diesem augenblick finde ich auch in der gramm. nichts über die conjug. von стати. Es scheint mir gut, dass sie das nöthige zufügen. Das wörterbuch klärt nicht genug auf, denn es gibt das praesens *станем*, gewöhnliches oder daneben gültig ist aber *стòјим* (gramm. LXVIII) von стојати und ferner *стадем?* wenigstens стаде wechselt ab mit стоји; ist diese form von einem infin. стасти zu leiten, nach analogie von красти (furari) крадем? станем ist das altsl стану, nach Dobr. p. 354. 375. das alte futurum.

Mein voriges brief war in der eile ungeendigt und ununterschrieben abgegangen. Sie brauchen ihn also nicht anzuerkennen.

Herzlichen gruss
Grimm.

Wie hat *идем* (ich gehe) im imperfecto und im einfachen praeterito? lachen sie nicht über meine ignoranz!
навести vers 52 ist doch: anführen, betriegen?

[Слоља:] Herrn D-r Vuk Stephanovitsch Karadgitsch
abzugeben bei H-rn Prof. D-r Vater
Halle
a. d. Saale.

[Напомена Вукова:] одговорено 23|11 Дек. 823. год.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 1993]

11.

Halle den 21. Dec. 823.

Hochgeschätzter Herr!

Ich hätte Ihnen schon lang auf Ihren werthesten Brief von 5. d. M. geantworten, aber ich habe immer auf Ihre Antwort auf meinen Brief von 6. gewartet, welche ich gestern richtig erhalten habe, und danke Ihnen recht sehr dafür. Jetzt also (auf den ersten Brief, der mir auch ohne Ihren Unterschrift und Zahl des Monats sehr werth ist):

1) In Liedern habe ich keinem Dialecte Vorzug gegeben, sondern habe ich sie so drucken lassen, wie sie hin und her gehört und abgeschrieben habe. Heldenlieder sind beinahe alle im Herzegowinischen Dialecte, Liebeslieder aber in allen Dialecten vermischt. — Echte Schokzische Dialect, welcher in Slawonien gesprochen wird, hat pivati, sino, did, kolino, vira, dite etc. Was aber Della Bella hat pjevati, sjeno, djed vrjeme etc., das soll (nach meine Meinung) von Dalmatinischen und Ragusanischen Schokzen seyn, die mit Bossnjaken und Herzegowiner gränzen. Voltiggi hat auch nach meine Meinung ganz unrecht geschrieben pevati, seno, ded &, das ist syrmisch und ressawisch. Übrigens man kann sich auf keinen schokzischen lexicografen in solchen Kleinigkeiten ganz verlassen, denn sie glauben, dass ihre Mundart ist die erste und die älteste unter allen slavischen Mundarten; und darum schreiben Sie auch Wörterbücher für alle Slaven, so hat z. B. Stulli Hunderte (vielleicht auch Tausende) russische Wörter. — Глоба kommt auch in einigen Kirchenbüchern vor, und Engel (3, 294) hat ohne Zweifel unrecht *glowa*. Ich könnte Ihnen nicht viel einzelne Wörter zur Bezeichnung der dialectischen Spielarten anführen. Z. B. in Bossnien und in Herzegowina sagt man auch цура statt ђевојка; in Schumadien ене & ене statt ево & сно; in Kossowo und umliegenden Gegenden е, ел & ели statt јер, једнак statt одма (gleich!) etc. aber ich halte das mehr für in einem Gegend gewöhnliche, in andere unbekannte Wörter, als Bezeichnungen der Dialecte. — Engels poslaosam & poslosam heisst nichts; den poslosam, rekosam, pisosam wie auch peto (statt petao) kann man auch (besonders wenn man geschwind redet) in Serbien und in Bossnien hören. Poslalsam & rekalsam ist gar nicht serbisch, sondern Krainisch und Horwatisch

(Croatisch). Брез in Ерцеговина wie auch in Bossnien und Serbien ist sehr gewöhnlich, aber man kann auch без hören.

2). Unter Oesterreichischen Serben werden die Heldenlieder nur von Blinden gesungen, und sehr schlecht; aber Kolo tanzen sie beinahe mehr als in Serbien. Darüber habe ich in Vorrede zum ersten Band etwas geschrieben, wie auch über einige andere Sachen was Lieder betrifft. Die Bruchstücke aus Liedern im Jambreschich sind meistens aus gemachten Liedern nicht aus Volksliedern.

3) Рањ schimpft sehr über unsere Volkslieder, und das (meine ich) aus diesen Ursachen: a) weil er in dieser Hinsicht (wie auch in vielen anderen) ein gemeiner Mönch ist, und hat keinen Gefühl für solche Sachen gehabt, sondern hat historische Wahrheiten darin gesucht. b) Er hat auch keine ordentlichen Lieder (wie sie z. B. Ерцеговци singen) gehört, sondern nur von schlechten слијепци. — Ich habe auch einige Lieder und Fragmenta von Kossowoschlacht; aber von Marco Kraljewitsch habe ich sehr viele, sein Tod wird ihnen besonders gefallen, wie Шарац суде рони etc. Die Türkischen Serben in Bossnien singen diese ältesten Lieder nicht (sondern neuere aus XVI. und XVII Jahrhundert, wie jene in III. Bande vom 7—15 sind); aber die ortodoxen Serben singen sie in Dalmatien, Montenegro, Bossnien und Herzegowina so wie in Serbien (aber merk würdig ist, dass auch die Bulgaren singen unsere Heldenlieder [etwas bulgarisirt], besonders von Kraljewitsch Marco, und sie wollen nicht hören. dass er kein Бугарин war!).

4). Der Böhme, der serb. Volkslieder überzetzt hat, heisst Челаковски (Čelakowsky). Ich habe ein sein Buch, aber ist in Leipzig; Sie brauchen keine andere zu suchen, ich werde Ihnen meine schicken, und mir kann ich in meine Zurückreise in Prag eine kaufen (oder wiederum zum Geschenk bekommen).

5). Was Della Bella schreibt parvi, sarp, karst; und Voltigi pervi, serp, kerst etc. das sind die Schreiber Schuld daran, denn Sie glauben, dass man kein Wort (und Sylbe) ohne einen Vocal schreiben kann; das Volk aber spricht in Dalmatien so wie in Slavonien und Serbien први, срп, крст etc. Darüber hat Kopitar in Recension über Dobrowskische altslawische Grammatik viel geschrieben (Sie haben mir diese Kopit. Recension gezeigt). In первый, серпъ etc. das e ist mehr russisch, als altslawisch, so wie das o in кровъ, торгъ etc. Die Manuskripten wie auch ältere gedruckte Bücher (z. B. in Ve-

nedig, Montenegro etc.) haben пьрвый, сьрпь, крьвь (oder кървь) etc.

Jetzt komme ich auf den andern Brief. Also Ајкуна und Јован können gedruckt seyn. Das freuet mich. Die Wölfe und Wauwaue etc. ist alles gestickt auf Leinwand. Das Liedchen der Wiener Ausgabe I № 54. ist schon ausgeblieben (daweil, das werde ich andersmahl im 4-te Band nehmen): jetzt ist mir leid! о јуначе, обрни се мени. мртвога те мајка обртала! das ist Verwünschung, (nicht, wo er das nicht thut, sondern) weil er nicht thut, усале ти руке heisst: die Hände sollen austrocknen, schwinden (von усанути). — Јесење дуге ноћи, herbst — lange (дȕг га, го) Nächte. — Muss ich das леже überdrücken (und седе machen)? Oder dürfte ich nicht so lassen? — Навести Турке (beim Ајкуна Vers 52.) heisst: die Türken bringen, dass sie ihn fangen.

Die Grammatik wird hier beim Bäntsch gedruckt; heute habe ich ihm das (abgeschriebene) Manuscript abgegeben; et hat schon die Aczenten etc. zu schneiden bestellt: höchstens in eine Woche wird Druck angefangen werden. Ich muss noch mit dem Setzer über Format sprechen; Tabellen nehmen wir auf keine Art; Sie haben ganz gut dagegen bemerkt. Ich werde das alles besorgen, Sie sollen keine Sorgen haben. Das Mspt. von der Hand des Ungarn werde ich Ihnen schicken (mit II, I. Bande der Lieder etc.). Ihre Zuzetzung der part. act. auf л, ла, ло billige ich wie alles andere; und das wird im serbischen immer mit сам, си, је gebraucht, ausser von einigen verba neutra, wo sich das in adj. verwandelt hat, z. B. пукао (пукнуо), трuо, огријало сунце, напупила ружа etc. Ich werde im Manuskripte nachsehen, und wenn nirgends gesagt ist, dass dieses part. nur praedicirungsweisse steht, soll ich das mit dem Vater zusetzen? (oder es wäre am bessten und mir am liebsten, wenn Sie mir das im ersten Briefe schicken, und dann werde am passenden Ort zusetzen). Die 3. und 4. Bemerkung von додатак Seite LXXII Sie haben gehörig nachgetragen. — Das wahre futurum: будем wird im serbischen so nicht gebraucht. — Стадо ist von станем (inf. стати und станути, letztere fehlt im Wörterbuche), wie дуго von дигнем gramm. LXXIII.). Das gehört zu погибе u. погину, окрену & окрете, притисну & притиште (Gramm. S. LV.). — йдêм, imperf. йдâ (wie плета; auch иђа könnte man hören; und sogar in Bossnien und Herzegowina иђем statt идем), идо (ganz wie

плето); weiter ist ишао etc. — In der Vorrede bestreiten Sie mir alles, nur ђ, љ, њ & j nicht.

Meine Lieder werden noch in Paar Wochen ganz ausgedruckt; aber ich werde hier (in Deutschland) vielleicht noch 4—6 Wochen bleiben müssen (bis auch die Grammatik fertig wird). Wenn mir der Reimer möchte Paar Hundert Exemplaren von ganzen Aufl. der Lieder abkaufen, das wäre gut! Wenn er nach Leipzig kommt, ich werde hin gehen und mit ihm darüber sprechen. — Vielleicht komme ich diese Winter noch ein Mahl zu Ihnen; denn nach Weimar muss ich das Dedications-Exemplar der Gross-Fürstin tragen, und von dort ist nicht weit zu Ihnen.

Hierbei ist auch ein Brief von Dr. Vater. — Just heute (den 23. Dec.) habe ich von Kopitar einen Brief, worin er auch schreibt, wie er sich freuet über unsere Grammatik, und dass Ihre Anzeige von den Liedern schon gelesen hat mit grösster Freude.

Verzeihen Sie, ich bitte recht sehr, dass ich Sie mit so viele schlechte Schreiberey belästige Ich empfehle mich Ihnen

Ihr ganz ergebenster Diener
Wuk Steph. Karadschitsch.

[Arch. f. slav. Philol. II 735]

12.

Cassel 2. Jan. 1824.

Werthester Herr und Freund!

Fröhliches neujahr! bringe es Ihnen, wonicht erfüllung Ihrer wünsche, stärkenden trost und feste zuversicht! Was Sie ausgesät haben, das kann nicht so schnel reifen. Ich beantworte Ihren letzten brief unter einer menge von arbeiten heute nur kürzlich.

Es verwundert mich, dass der druck nun nicht zu Leipzig sondern zu Halle geschieht, ich dachte nicht einmahl, dass da slavische buchstaben vorhanden wären. Und hübscher wäre zu

Leipzig gedruckt worden, welches ich ja bei Reimer ausgehalten hatte. Doch es sei; zu Halle können Sie wenigstens bequemer corrigieren.

Melden Sie mir: *bis wann* Sie das manuscript zu der vorrede haben müssen? Der druck meiner deutschen grammatik macht mir jetzt noth und, um nicht bei meinem verleger und drucker zu schanden zu werden, muss ich alle meine gedanken auf den punct richten. Und dann bin ich sonst noch durch viel anderes geplagt.

Aus Kopitars briefen verstehe ich halb und halb, dass man Ihnen in Serbien verdruss zubereitet und sich Milosch nicht so benommen hat, wie wir dachten.

Sie sprachen mir hier von einer Zueignung an Milosch. Unter den umständen habe ich aber keine lust dazu. Nicht wahr? oder belehren Sie mich, dass die dinge anders stehen.

Für die belehrenden Nachrichten in Ihrem Briefe herzlichen dank.

Was *bedeutet* eigentlich das *ка, кар, карена*, welches man in einigen gegenden dem мене, тебе und њега anhängt?

Was *bedeutet* das *чукун*, welches man den subst. дед und баба anhängt, um aus avus, avia zu machen atavus, atavia?

An Reimer habe ich geschrieben. Hirbei einige zeilen für Vater.

Ich verbleibe von Herzen Ihr

aufrichtiger freund
Grimm.

Das ist schön, dass Sie
daran denken, mich noch
einmahl zu besuchen.

[Спољa:] Herrn D-r *Vuk Steph. Karadj.*
bei Hrn. Prof. Vater
Halle
frei an der Saale

[Вукова напомена:] geantwortet den 13. Januar 824.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 1994.]

13.

Halle 13. Jan. 824.

Hochgeschätzter Herr!

Ihren werthesten Brief von 2. d. M. habe ich empfangen. Ich danke Ihnen sehr für das Glückwünschen zum neujahre, und ich wünsche Ihnen auch alles besste. Unsere Grammatik hat darum in Leipzig nicht können gedruckt werden, weil der Tauchnitz ist mit eigenen Sachen beschäftigt; der Breitkopf aber war zu theuer, und erst nach Endigung meiner Lieder könnte sie anfangen zu drucken. Hier hat ein gewisser Bäntsch etwas russische Letter gehabt, und das übrige hat er schneiden und güssen müssen. — Vorrede etc. werden wir höchstens noch in drey Wochen brauchen. — Es ist war, dass Milosch über mich ist einwenig böse geworden; aber ich bin noch dieser Meinung, Sie sollten Ihm die Grammatik zu eignen: das könnte der Sache viel nutzen. Die Serben kennen den Werth ihrer Lieder noch nicht. Ich habe Ihnen erzählt, wie einige Herrn theils aus Unwissenheit, theils aus Feindschaft gegen mich, haben dem Milosch in meiner Gegenwart gesprochen, dass mein gantzes Sammeln der Lieder nichts anderes, als спрдња и беспослица sey; und er hat doch lieber mir (der ich ihm für Unterstützung und Beförderung dieser Sammlung ewigen Ruhm und Dank versprochen habe), als ihnen geglaubt. Ohne seine Unterstützung hätten diese Lieder jetzt gewiss nicht erscheinen können (wie ich auch in Vorrede jetzt gesagt habe); und mit seiner Hülfe könnte ich in einem Jahre noch so viel Heldenlieder sammeln. Auch ausser Lieder für alle andern wissenschaftliche Sachen könnte Ihre Zueignung der Grammatik (mit eine schöne kurze Anrede, denn ohne Anrede ist bei uns die Zueignung noch nicht gebräuchlich) gute Folgen haben. Uebrigens wenn Sie sich von anderer Seite genieren das zu thun, so machen Sie nach Ihren Belieben. —

Ка, кар, карена hat gar keine Bedeutung, sondern wird nur so den Fürwörtern angehängt, wie auch ке bei вечерас-ке, данас-ке, зимус-ке, јутрос-ке, ноћас-ке, љетос-ке, јесенас-ке (wie im Wörterbuche bei diesen und ähnlichen Adverbe zu sehen ist). — Чукун (odr шукун) kann wohl etwas bedeuten, aber ich weiss nicht (es kann auch fremdes Wort sein;

altslawisch ist пра. Ur- (праотецъ), wie auch im serb. прабаба & прађед; aber bei uns heute чукун ist weiter (Ur-Ur-) als пра). —

Mit dem Reimer war ich in Leipzig. Er ist ein sehr guter Mann. Er hat daweil nicht können 200 Liederbücher ganz kaufen, sondern hat mir 50 Ꝛc. gegeben, und hat versprochen 300 Ꝛc. Druckumkosten an sich nehmen und dem Breitkopf zahlen; und zu Ostern 1825 wird er mir weitere Rechnung von 200 Ex. Liedern geben. Das ist alles sehr gut. Wenn Sie ihm schreiben, danken Sie ihm recht gut, ich bitte Sie. Ich habe ihm versprochen auch Wörterbücher in Comission schicken, damit er die ganze serbica beisammen hat. — Könnten Sie nicht ein Büchlein serb. Lieder deutsch herausgeben? Das könnte niemand besser machen als Sie, nur wenn Sie Zeit hätten. — Göthe hat mir geschrieben von 20 v. M. und gedankt für einige wörtlich übersetzte und ihm geschickte serbische Lieder (für Sie habe ich auch mehrere Heldenlieder übersetzt, aber Sie können besser übersetzen als ich).

Ihr unterth. Diener
Wuk.

Arch. f. slav. Philol. II 738]

14.

Cassel 18 Jan. 1824.

Lieber freund!

Wieder, im drange von geschäften, nur einige worte. Von Reimer habe ich auf meine letzten anträge noch keine antwort. Der schluss des msp. und die vorrede ist von mir gestern zu stande gebrach worden und ich könnte Sie Ihnen heute mitschicken, wenn ich glaubte, dass sie so schnell in den druck käme. Demnach ist es besser, dass ich sie hier behalte und in müssigen stunden dran bessere und zusetze oder ausstreiche. Machen Sie Sich aber heine grosse erwartung davon. Ein schelm gibt mehr als er kann. Vor dem abdrucke müssen auch Sie erst alles gemächlich durchlesen und mir frei gestehen, was falsch oder Ihnen

sonst unangenehm ist, oder was ich übersehen habe. Bestimmen Sie mir also in Ihrem nächsten Briefe, *bis wann* Sie in dieser absicht das msp. haben wollen?

Wieviel bogen würde Hrn. Vaters abhandlung füllen?

Seyen Sie freundlich gegrüsst.
Grimm.

Von Kopitar habe ich mehrere interessante briefe seither erhalten.

[Спољa:] Herrn D-r Vuk Stephanovitsch Karadgitsch
bei H-rn Prof. D-r Vater
zu *Halle*
frei an der Saale.

[Вукова напомена:] geantwortet den 24. Januar.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 1995.]

15.

Cassel 21. Jan. 1824.

Lieber Freund!

Am Sonntag schrieb ich Ihnen, erst gestern empfieng ich Ihren Brief vom 13-ten (so halten die Posten auf in der geringen Entfernung!) und säume nun mehr nicht, gleich mit der ersten Fahrpost das Msp. zu senden. Denn wenn Sie es vom 13-ten an gerechnet in drei Wochen brauchen, so wird es nicht viel früher eintreffen.

Es freut mich, dass Sie Ursache haben mit Reimer zufrieden zu seyn. Es ist ein redlicher, viel unternehmender Mann, dem manches gelungen ist, manches auch nicht. Ob er wohl damals schon meinen Brief hatte? es war darin auch Herrn Vaters Antrag berührt; hat er sich darüber erklärt?

Dass zu Halle, nicht zu Leipzig gedruckt wird, ärgert mich und ist gegen Abrede. Wären Sie *zum Glücke* nicht noch da, so gienge alles untereinander. Der Bäntsch wird wohl garstige Typen haben und nicht alle. Kurz Sie werden Noth genug bekommen auch mit dem Setzer, während der Leipziger schon eingelernt gewesen wäre!

Hierbei folgt also ausser dem Schluss über Partikeln Titel, Dedication und 54 Seiten Vorrede. Wer weiss, ob Sie damit zufrieden sind! Ich senke aber in der grössten Arbeit und muss alle Woche einen Bogen deutscher Grammatik ersinnen, schreiben und corrigiren neben laufenden Dienstverrichtungen und andere Abhaltungen.

Die Kirchlichen und politischen Verhältnisse habe ich frei besprochen, hoffentlich doch nichts gesagt, was *Ihnen* Anstoss gibt? Zeigen Sie mirs nur an: wir können streichen und ändern. Concept habe ich nicht dazu gemacht, behalte folglich keins zurück. Zur Abschrift war nicht Musse.

Meine grammatische Gelehrsamkeit ist schüchterner, als sie aussieht. Ich nehme mir heraus, dem Dobrowsky dessen kleiner Finger mehr slawisch versteht, als mein ganzes Ich, allerhand zu bestreiten. Allein Kopitar meinte, ich sollte mich gehen lassen. Werde also wohl tüchtig anfahren! Was denken Sie zu dem Zeuge? Auch was meint Vater? der wohl gütig seyn wird, in schwirigen Correcturfällen sich des deutschen Textes, wie Sie des slawischen anzunehmen?

Mein Manuscript fordert S. 31 ff. hin und wieder polnische und böhm. Typen. Hoffentliche hat sie der Drucker, sonst muss er sie aus Leipzig *leihen*, was ohne Mühe geht. Ungenau muss nichts abgedruckt werden, dazu grammatisches, wenn es nicht ganz ungeniessbar seyn soll.

Ich fürchte meine slawische Schrift unterscheidet sich von den deutschen und lat. nicht genau genug. Wenn der Setzer nicht zurecht kommt unterstreichen Sie ihm doch lieber mit rother Dinte alles was slawisch gesetzt werden muss.

Das Altslawische kann natürlich mit neuslawischer Schrift gesetzt werden, bis auf die Paar eigenthümlichen Typen. Da helfen Sie, wie es zulässig und recht ist.

Welcher Vortheil, wenn ein *lateinischer* Typus aus dergleichen halsbrechenden Verlegenheiten rettete! dann könnte man überall drucken lassen!

Die Dedication habe ich geschrieben, weil Sie es so wünschen, wie ich überhaupt alles auf Ihre Bitte und Ihren Wunsch in dieser Sache gethan habe. Wenn Milosch mir aber etwa antworten lässt, was ich mich in diese сирдња und беснослица auch noch mische! dann würd es mich ärgern; vermuthlich erscheint ihm aber die ihm angethane Ehre so geringfügig (wie sie es denn auch ist) dass er dazu stillschweigt.

Noch eins. Hat keiner beim Factor bestellt, dass wenigstens *ein* Ex. auf besser Papier gedruckt werde? Sonst müssen wir Haller Löschpapier nach Serbien schicken, was noch schlechtern Eindruck machen wird.

Was Sie mir von den Heldenliedern übersetzt haben, schicken *Sie mir ja mit.* Es erleichtert mich sehr und Sie erinnern Sich, welchen Bock ich neulich machte, wo ich mich mit dem Regenbogen дуга herum schlug und an ein so einfaches und bekanntes Wort wie дуг (lang) nicht dachte!

Göthe hat meine Übersetzung der Erbschaftstheilung in sein drittes Heft eben aufgenommen, wie Beilage bezeugt. [Приложен штампан исечак:]

In der Cottaischen Buchhandlung zu Stuttgard erscheint:
Über Kunst und Alterthum von Goethe.
Vierten Bandes drittes Heft.

Inhalt. Das Paria Gebet. Legende. Dank des Paria. — Von deutscher Baukunst 1773. — Kupferstich nach Titian. — Views in the Hamala Mountains, by J. B. Fraser. Esq. — Radirte Blätter nach der Natur gezeichnet won L. E. Grimm [напомена: ist mein Bruder.], 2 Hefte. — Berliner Steindruck. — *Erbschaftstheilung. Serbisch.* — Bei Gelegenheit des Schauspiels: die Philosophen von Palisot. — Woher hats der Dichter? — Nekrolog des deutschen Gil-Blas. — Die Verlobung, eine Nowelle von Ludwig Tick. — Zahme Xenien III. — Notice sur le Cabinet des Medailles et de Pierres gravées de Sa Majeste le Roi de Pays-Bas; par J. C. de longe, Directeur. A la Haije 1823. — Voyage pittoresque de l'Operland Bernois, par Mr. Lory fils. — Noch vier andere malerische Reisen in den Schweizer- und Savoyer- Gebirgsländern. — The Beauties of Cambria, by Hughes. — The History and Antiquities of Westmünster. by John Preston. — The Italian School of Design. by Ottley. — Schloss Marienburg. — Rameaus Neffe. — Sicherung meines literarischen Nachlasses, Vorbereitung zu einer Ausgabe meiner Werke. — Göthe in den Zeugnissen der Mitlebenden. — Neue Ghaselen von August Graf von Platen. — Inhalt der ersten vier Bände von Kunst und Alterthum. (Zur Bequemlichkeit sowoh. das Vorhandene aufzufinden, als künftige Bezüge zu erleichtern)l

Ohne Zweifel, denn gelesen hab ichs noch nicht, sagt er bei der Gelegenheit manches, was uns gefällt.

Kommt Zeit, kommt Rath; *jetzt kann ich nicht dran denken,* ein Bändchen zu übersetzen. Vielleicht erweckt die Grammatik Freunde und solche, die mehr Musse und Beruf zum Übersetzen, als ich, haben.

Wie heisst der „K. Rath von *** " der dort über die Valachen etwas hat drucken lassen? Ich finde es nicht besonders. Die Sprache ist wichtiger als die Abkunft und wer kann in so alter Zeit Sprache und Abkunft trennen?

Herzliche Grüsse an Sie und an Vater
Grimm.

Fragen Sie Vater: ob er Kopps Flugschrift wider den Rostokor Hartmann kennt? ich kann sie ihm sonst zuschicken. Hartm. wird erbärmlich behandelt aber mit Recht.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 1996].

16.

Halle, 24. Jan. 824.

Hochgeschätzter Herr!

Ihren wertesten Brief von 18 d. M. habe ich die Ehre gehalt gestern zu empfangen; und ich hoffe, dass auch Sie haben meinen Brief von 13 d. M. empfangen haben. Den Schluss des Msp. und die Vorrede erwarte ich schon von Ihnen. Die Abhandlung des Herrn Dr. Vaters wird nicht mehr als einen Bogen füllen, aber wird recht gut seyn (besonders für die Grammatik und Lieder). Sobald ich Ihre Vorrede in Händen habe, gleich werde ich sie durchlesen und Ihnen aufrichtig meine Meinung über alles sagen; aber ich zweifle nicht daran, dass Sie alles recht gut gemacht haben.

Ihr ganz ergebenster Diener
Wuk.

Ich bin immer kränklich (вама да је на здравље!); acht Tage habe ich im Zimmer bleiben müssen (zweymal habe ich Fieber gehabt), heute bin ich erste mal ausgegangen.

[Arch. f. slav.-Philol. II, 739].

17.

C. 25. jan. [1824].

Verehrter freund,

Herr von Köppen, den Sie kennen, var einige tage hier und hat mir manche slawische neuigkeit mitgebracht; ich kann ihn nicht weiter ziehen lassen, da es auch Halle berührt, ohne ihm diesen gruss an Sie mitzugeben. Er hat sich ein facsimile der freisinger denkmähler zu München durchgezeichnet welches Sie Sich zeigen lassen müssen.

Kaum ist vorige woche die vorrede an Sie abgegangen, so fallen mir schon hinterher auslassungen ein. Folgende kleinigkeit ist mir gerade wichtig; sein Sie so gut auf der ersten seite bei der ersten note, wo gothischslawische wörter berührt werden, hinter dem длгъ dulgs einzuschalten.

Das goth. plinsjan (saltare) ist ohne zweifal das altslaw. плѧсати, russ. плясать, poln. pląsać;

und weiter hinten in der ersten schlussbemerkung, wo vom polnischen rhinesmus die rede ist und die wörter angulus, und winkel angeführt sind wäre auch zuzufinden; vgl. goth. plinsjan mit плѧсати, poln. pląsać.

Leben sie wohl,

der Ihrige
Gr.

N. S. Eben hat sich Köppen entschlossen nach Göttingen zu reisen und von da zurück hierher zu kommen, will sich auch erst noch zu Weimar, Gotha, Jena aufhalten, wird also schwerlich vor 14 tagen in Halle eintreffen. Deshalb gebe ich diese nun einmahl geschriebenen zeilen auf die post.

Vale.

[Спољa:] Herrn D-r Vuk Stephanowitch
Wohlgeb.

Halle
a. der Saale (bei Herrr
Prof. D-r Vater).

[Напомена Вукова:] geantwortet den 7 febr. 824.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 1997.]

18.

Halle den 7. Febr. 824.

Hochgeschätzter Herr!

Ihren werthesten Brief von 21. v. M. sammt Vorrede etc. habe ich schon lange erhalten, und bis heute habe ich Ihnen nicht antworten können theils weil ich immer kränklich bin, theils weil ich auch in Leipzig habe seyn müssen. Ihre Vorrede ist zehnmal besser und wichtiger als meine Grammatik und Wörterbuch. Auch über Partikeln Sie haben viel besser gemacht, als ich Ihnen Materialien geschickt haben. Dedication ist πρε-gut; ich hoffe sie wird für mich und für unsere künftige Lieder-Sammlung etc. sehr gute Folge haben, und ich bin versichert, dass Sie sich dann über alles freuen werden. Ich habe bestellt etliche Exemplare auf Velin Papier; aber wie glauben Sie dem Milosch ein Exempl. zu schicken? Wenn Sie nur bis zu mir könnten schicken, dann werde ich weiter besorgen. Von Vorrede hoffe ich heute oder morgen zweiten Bogen-Correctur bekommen, und ganze wird drey Bogen ausmachen; Vorrede setzt ein anderer Setzer, und sie wird eher fertig als die Grammatik; noch in drey Wochen wird hoffentlich alles fertig. Der junge Vater corrigirt recht gut, und von Vorrede liest auch der Dr. Vater eine Correctur. Am Ende dieses Monats gedenke ich diese Gegenden gänzlich verlassen. In Weimar denke ich den 15 d. M. zu seyn; aber leider! zu Ihnen werde ich nicht kommen können: das erlauben mir verschiedene Umstände nicht. Aber ich werde Ihnen noch ein mahl von Leipzig (oder von hier) schreiben, wenn ich Ihnen die Lieder schicke (vielleicht den 13). Ich bleibe ewig Ihr Schuldner theils für diese Ehre welche Sie unserer Nation und der Sprache und mir gemacht haben, theils dass Sie dem Reimer geschrieben haben, dass er mir so geholfen hat. — Dr. Vater liesst Ihre Vorrede mit grössten Vergnügen und Interesse. Aber was werden die katholischen Pfaffen in Wien und in Ungarn zu Ihren Betrachtungen über Kirche etc. sagen? Werden sie das Buch nicht verbieten? Das wäre mir besonders wegen den guten Reimer leid. Sonst wird er die ganze Auflage (1500) in Paar Jahren in Ungarn und Slavonien etc. verkaufen (besonders wegen Ihre Vorrede).

Auch Ihren zweyten Brief von 25. Jan. habe ich erhalten, und ПЛАСАТИ schon aufgeschrieben wo es gehört. — Ich danke Ihnen, dass mir über den Herrn v. Köppen geschrieben haben (ich habe schon einen Brief von КИЈЕВО für ihn bekommen; ich hoffe ihn den 14. in Weimar eintreffen). Leben Sie daweil recht wohl!

Ihr ganz ergebenster Diener
Wuk.

[Arch. f. slav. Philol. II. 739]

19.

Cassel 19. Februar 1824.

Werthester Freund!

Ihre kränklichkeit und dass Sie sobald abreisen wollen, betrübt mich von herzen; sagen Sie nur nicht Ihren landsleuten, dass Ihnen die deutsche luft schlecht bekommen sei. Im Sommer ist auch hübsch bei uns und dieser feuchte, traurige Winter gehört zu den seltnen.

Gehofft hatte ich, wenigstens noch die Grammatik unter Ihren augen ausgedruckt zu sehen, dann hätten Sie selbst das exemplar für Milosch mitnehmen können. Wie es nun *zu Ihnen* besorgen? Geben Sie mir Adressen nach Prag oder Wien. Ich wollte Sie hätten auch dem Dobrowsky ein ex. der Grammatik in meinem namen mitgenommen! Schreiben will ich ihm von hier aus.

Ihre besorgnis wegen der stellen in der vorrede, die der oesterr. oder ungarischen censur misfallen können, macht mich nun auch besorgt. Beim schreiben dachte ich nicht dran, es sind ja bloss ansichten, die verwerfen oder widerlegen kann, wer lust oder beruf hat und ohne welche sich das, wovon die rede war, weder begreifen noch entwickeln liess. Meintwegen hätten Sie alles Ihnen anstössige streichen oder mildern sollen, ich hate Sie ausdrücklich um Ihre unverhaltne meinung gebeten. Nun es gedruckt ist mag der himmel weiter sorgen, doch thäte mir das verbot leid, weil dadurch Ihr zweck und Reimers geschäft leiden würde.

Auf Ihre Lieder, auf Ihren letzten in Deutschland geschriebenen Brief freue ich mich; reisen Sie, lieber freund, mit Gott, werden Sie gesund und fröhlich und behalten Sie mich im guten andenken; das thue ich sicher auch, als Ihr ergebenster freund und diener

Grimm.

Meine empfehlung an Vater
dem ich für seine mühe bei der
correctur sehr danke.

[Спољa:] Herrn
D-r Vuk Stephanowitch Karadgitch
Halle
frei an der Saale
bei Hrn. Prof. Vater.

[Вукова напомена:] geantwortet von Leipzig 2. März.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 1998.]

20.

Leipzig den 2. März 824.

Hochgeschätzter Herr!

Ihren werthesten Brief von 19. Febr. habe ich erhalten. Jetzt schreibe ich Ihnen den letzten Brief aus Deutschland. Gestern bin ich hier von Halle gekommen, und übermorgen (den 4.) gedenke ich, у име Бога, über Drezden und Prag nach Wien. Von unsere Grammatik ist nur $1^1/_2$ Bogen ungedruckt geblieben, und ich hoffe, dass diese der junge Vater wird gut corrigiren. Hier schicke ich Ihnen gedruckte Bogen; wenn Sie einige Druckfehler (besonders in der Vorrede) bemerken, belieben Sie sie dem Dr. Vater zu schicken, damit Sie am Ende angezeigt werden. Das Bogen e habe ich vorgestern corriegirt (also die ganze Grammatik sammt Vorrede etc. wird beinahe 12 Bogen stark werden). — Hier schicke ich Ihnen auch I. & II. Band, den serbischen Volksliedern, sammt einigen wört-

lichen Uebersetzungen, wie auch ein Exemplar diesen Liedern für die göttingische Bibliothek, und bitte Sie dieselbe durch den Herrn Hofrath Beneke oder Eichhorn sammt meine unterthänigste Empfehlung zu schicken. Ferner schicke ich Ihnen einen Качић und Slowanské národni pisne. Im Качић lesen Sie nur das Lied auf der 124—127 Seite, und werden Sie dass das eine калуђерска — а не народна — пјесма. Ich schicke Ihnen noch 2 Büchelchen von Valachen (welche geschrieben hat ein gewisser Sabas v. Tököly, Србин из Арада; ich bin auch Ihre Meinung): eine für Sie, andern für göttingische Bibliothek. Auch das alte Manuskript von unsern Grammatik schicke ich Ihnen, wie Sie verlangt haben. — Eine Grammatik für Милош belieben Sie mir nach Wien (per Adres. des Herrn Kopitar) zu schicken, und weiter ich werde besorgen. Wenn Sie mich mit Ihren Briefen auch in Zukunft beehren möchten, belieben Sie nur per Adr. des H. Kopitar zu schicken, er wird immer wissen wo ich bin. — Leben Sie recht wohl, und behalten Sie mich in Ihren Andenken.

Grimm.

Verzeichen Sie, dass ich Ihnen so zerstückelt schreibe. Wenn Ihnen Ihre Geschäfte erlauben auch diese Bände unsere Lieder anzeigen, so bitte ich Sie etliche Exemplare extra abdrucken zu lassen für mich und andere unsere. Göthe wird (wie er mir gesagt hat) auch Tod des Краљевић Марко drucken lassen, aber so wörtlich(!!); denn er sagt, wenn man Metrisch übersetzen müsste, dann verliert sich serbische Nationalität. Erbschaftstheilung habe ich noch nicht gesehen. Ich wünschte, dass Sie die Fragmenta (in Vorrede zum I. Bd. der Lieder) von XXXIX—XLVII. gut verstehen, denn das habe für Sie jetzt drucken lassen, aber meine Krankheit etc. hat mir nicht erlaubt es auch wörtlich übersetzen; aber ich hoffe, Sie werden alles verstehen. — Wenn ich Ihre Vorrede zu der Grammätik mit den Kopitar gelesen habe, dann werde ich Ihnen gleich schreiben.

[Arch. f. slav. Philol. II 740.]

21.

Cassel 2 april 1824.

An Wuk.

Erst vor sechs tagen, mein lieber freund; habe ich durch buchhändlereinschluss Ihren Brief vom 4-ten März, die aushängebogen der Grammatik und die geschenke richtig erhalten. Herzlichsten dank für alles. Mittlerweile sind Sie so Gott will glücklich zu Wien angelangt, sitzen bei Kopitar, erzählen und spinnen neues für die zukunft. Die Grammatik macht sich noch leidlich und ich finde beim wiederdurchlesen meiner Vorrede, dass darin doch nichts böses und arges steht, was den k. k. censoren in dem grad misfallen könnte, dass das büchlein verboten werden müste. Kopitar wird das schon zu hintertreiben wissen. Ich habe die kirchl. verhältnisse ja nur von meinem standpuncte aus angesehen und lasse mich, wo ich irre, widerlegen. Schlimmer wirds mit den blössen stehen, die ich den Slavisten gebe. Wenn ich nur mit heiler haut davon komme. Sie und Kopitar, ihr seid schuld dran, ihr habt mich dazu angetrieben und mir doch keine zeit gelassen. Mit der zeit wäre ich weiser geworden. Jetzt hintercher fällt mir mancherlei ein, пада ми на ум, aber zu spät; so z. b. möche ich Ihnen Ihre lehre von dem gen. sing bestreiten, der nach два, три bei masc. und neutr. gelten soll. Della Bella und Voltiggi stellen zwar die nämliche regl. Aber haben Sie dabei bedacht, dass auch die adj. und participia in solchem fall das -a zeigen, z. b. два се брата миловала; састала се четири табора etc. etc.? hier kann doch миловала, састала kein gen. sing. sein? was ist es aber? entweder alte, übrige dualform, die dann freilich auf die drei- und vierzahl mit erstreck worden ist, oder die neutrale pluralform. Entscheiden müsten etwa fälle. wo den gen. sing. vom nom pl. bedeutend abweicht. Sagt man z. B. два сокола? oder два соколова? und selbst wenn es heissen muss два сокола, ist die sache noch nicht abgethan, der dualis braucht ja die Epenthesis auch nicht zu leiden. Was mir aus den deutschen hierzu beifällt, damit verschone ich Sie jetzt.

Druckfehler finden sich leider, und die abgeschickte Liste wird wohl zu spät eintreffen, denn es muss längst ausgedruckt sein. Das Milosch-Exemplar, lasse ich, sobald es anlangt, hübsch

in Sammet und Seide binden und hernach an Kopitar abgehen. Mit der fahrenden Post? dem Censor macht ja die Mauth nichts zu schaffen? oder soll ich anders, so schreibt mir wie. Sie haben doch für sich die nöthigen Exemplare bestellt und mitgenommen? Soll ich ein an Dobrowsky schicken? geschrieben habe ich ihm neulich. Verzeihen Sie das viele unvermeidliche Gefrage.

Nun die Lieder! die sind herrlich, köstlich und sollen mich schon treiben, mich in die Sprache vollends einzulesen. Beide Bände stehen noch weit über dem dritten. Aber meine Recension hätten Sie nicht nochmahl ausziehen sollen! das ist zu viel ehre für die geringe Arbeit und wer jetzt die ganze Liedersammlung vor sich hat und versteht, dem habe ich viel zu wenig gesagt und nicht das rechte hervorgehoben. Tausend Dank für das mir zu gefallen in der Vorrede mitgetheilte Märchen von der Schlange, das mir in mythischer hinsicht sehr wichtig und auch poetisch schön ist, ob Sie gleich den Sänger für mittelmässrg (од средње руке) ausgeben. Ich verstehe alles mit hilfe des wörterbuchs, bis auf einzelnes. Auch das Bruchstück vom старац Јањо ist vortrefflich. Sobald ich kann werde ich diese Bände und die Grammatik anzeigen (ehe ich Kopitars Recension davon lese; die würde mich muthlos machen). Ich habe die drei bände nach Göttingen besorgt, und verbürge die dankbarste aufnahme.

Auch im Caçich habe ich bereits geblättert. Es ist mir immer lieb, ihn selbst zu haben; der schatten hebt das licht Ihrer sammlung noch mehr hervor. Doch hat er einzelne hübsche eingänge und epische formeln, auch einige wichtige freilich verwässerte Texte, z. b. die bei Herder übersetzten lieder von Radoslav und Lazars drei töchtern. Auch die Piesma von Cotromanovich scheint merkwürdig, was heisst darin p. 50*a* maginluke, maginluczi? weder Sie noch Stulli haben das Wort. Kopitar braucht sich nun um einen Качић für mich nicht zu bemühen. — Čelakowsky beweist mir die Unübersetzbarket der Lieder; schon die Caesur hat er nicht rein halten können; wir Deutschen vermögens noch weniger. —

Hier schreibe ich Ihnen noch die mir bisher aufgestossenen Druckf. in der Gramm. her: XVII, 13. v. o. lies: und mit einem. 3 v. u. geradbrechtem. XXII, 10. v. o. Внеци. 20. v. o. das j. XXIII. 3. v. u. denn nie kann. XXXI, 5, 10. v. u. cithara. XXXII, 5. v. u. wäre Gramm. p. 3. über das ъ nach p vor vocalen zu vergleichen, auch XXXVI, 8. v. u. des ђ und h zu erwähnen! XXXIX, 4. v. o. als die vocale. XLIV, 2.

v. u. Anz. 1822.—3, 8. v. u. (da fast alle Wörter die sich auf Mitlauter endigen männlich sind). 4, 17. v. u. leiden und wandeln. 16, 16. v. o. in alten Slavischen, d. h. in Serbien geschriebenen. 14, 2. v. u. der Hauch ganz. 21, 1. v. o. allen Wörtern auf ње, die sich von J. bilden. 21, 3. v. o. готовљёње. 8. v. u. local statt Präposit. 22, 1. v. o. nomens. 22, 7. v. o. in den übrigen. 35, 14. v. o. von мати, die Mutter.

Köppen schreibt, dass Sie ihn zu Leipzig nicht abgewartet hätten; so gross war Ihre Ungeduld. Lassen Sie bald von Sich hören, ich versiegele Ihren Brief nicht, da ihn Kopitar ohne bedenken lesen darf wenn er mag.

von herzen Ihr freund
Grimm.

Das нојзи für ној (z. b. Tom. II. № 26. zeile 6 und 60) wäre auch Gramm. p. 56 anzuführen gewesen.

Dem гуслар auf dem Titel-Kupfer ist die rechte Hand sündlich verzeichnet. Wie ist неимар (architectus) etymologisch zu erklären?

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 1999.]

22.

An Herrn Jacob Grimm.

Temesvár den 29. April 824.

Hochgeschätzter Herr!

Ihren werthesten Brief von 2. d. M. habe ich mit grössten Vergnügen erhalten, und Danke Ihnen sehr, dass Sie mich auch hier so freundlich besucht haben. Dem Gott sey Dank bin ich glücklich zu den meinigen (Weib und Kinder) gekommen, und hier denke ich wiederum на скупљање народни Српски пјесама и приповијетки.

Два, три, четири човека etc. wird am erstens ein Ueberbleibsel von Dualform seyn. Два соколова kann man nicht sagen. Sie werden sich errinern, dass auch неколико (unsere

Grammat. p.) in dieser Hinsicht ist mit два, три, четири verwandt. — Ich hoffe, dass Ihre Liste mit Druckfehler nicht zu spät eingetroffen ist, in dem mir Dr. Vater hat geschrieben, dass der Bäntsch hat lang auf Papier warten müssen. — Schauen Sie, dass Sie mir Милошев Егземплар möglichst bald schicken (wie Sie geschrieben haben). Für mich habe ich etliche Exemplare bestellt (aber noch nicht bekommen). An Dobrowsky können Sie ein Exemplar schicken, wenn Sie einige auf Druckpapier bekommen; bekommen Sie aber keins, so lassen Sie stehen, er wird sich ein kaufen. — Von Ihrer künftigen Recension bitte ich für mich wenigstens 50 Stück extra abdrucken lassen und durch eine Buchhändlergelegenheit an Kopitar schicken. — Was maginluczi heisst kann ich Ihnen jetzt nicht sagen, in dem ich das Wort nie gehört habe und den Caçich habe ich jetzt nicht bei mir, um aus dem Sinn zu errathen. Ist das nicht etwa verwandt mit magus, denn мађије (die Exereyen) habe ich reden gehört? — Неимар wird türkisch seyn, mir scheint, die Türken sagen мајмар-баши. — Њојзи habe ich wirklich vergessen, und das wird so gewöhnlich gesprochen wie њој! —

Ich empfehle mich Ihnen und verbleibe mit tiefster Hochachtung.

Ihr ganz ergebenster Diener
Wuk.

[Arch f. slav. Philol. II 741.]

23.

Wien den 18. November 824.

Hochgeschätzter Herr und Freund!

Ihren hochgeschätzten Brief von 2. April habe ich von Temesvar beantwortet. Das Exemplar der Grammatik für Milosch habe ich in Semlin empfangen und ihm geschickt; und er hat mir (von 6. Juli) geantwortet, dass er es richtig empfangen hat, und dass er Ihnen bald („до мало времена“) wird antworten und gebührlich danken. Nachdem bin ich von Semlin

nach Wien abgereist. und seitdem habe ich von ihm keinen Brief mehr gehabt. Wenn er Ihnen etwas geantwortet hätte, Sie hätten gewiss mir oder dem Kopitar geschrieben. Mit nächster Gelegenheit werde ich ihn darüber fragen.

Unsere Grammatik hat hier guten Abgang, und das freuet mich sehr, besonders wegen den guten Reimer.

Mir scheit immer, dass ich Ihnen einmal von Halle ein Exemplar von meinen bulgarischen Volksliedern etc. geschickt habe; da ich aber das nicht gewiss weiss so schicke ich Ihnen jetzt wiederum Paar Exemplaren mit einigen wörtlich übersetzten Liedern (in den Fall dass Sie, wegen der Sprache, Lust hätten, sie mit dem Originale zu vergleichen). Auch schicke ich Ihnen zwey Exemplare von der народне српске приповијетке (und загонетке) und soviel von огледи светога писма на српском језику (wiewohl Sie diese vielleicht schon lang von Dr. Vater bekommen haben). Zu ein Exemplar von allen diesen Kleinigkeiten bitte ich Sie nach Göttingen, mit meiner höflichsten Empfehlung an H. H. Eichorn und Benecke, zu schicken.

Збиља! Ich habe auch Ihre Recensionen über II. und I. Bd. der Lieder empfangen, und im Namen aller Serben, die ihre Sprache und ihre Nation lieben, danke ich Ihnen Tausend Mal. Wahrhaftig, auch die Feinde unserer Sprache lesen gerne solche Sachen und bekehren sich! Leben Sie recht wohl, und behalten Sie mich immer in Ihrem Angedenken und Gewogenheit.

Ihr ganz ergebenster Diener
Wuk Steph. Karadschitsch.

[Arch. f. slav. Philol. II. 742].

24.

Cassel Silvesterabend 1824.

Ich freue mich, lieber freund, Ihnen zu melden, dass die Göttinger Societät der wissenschaften, mit rücksicht auf Ihr grosses verdienst um die serbische sprache und literatur, Sie zum correspondenten erwählt hat. Blumenbach wird Ihnen dieser tage das ausgefertigte patent schicken. Da mich *zu gleicher zeit* die selbe ehre betroffen hat, so möge es auch unserer ver-

bindung neuen halt geben. Sie haben mir seit einem halben jahr nicht geschrieben, und wenn ich nicht durch Kopitar wüste, dass Sie wieder bei ihm sind, wäre Ihnen das diplom nach Temesvar oder gar nach Belgrad auf gut glück zugesandt worden. Die göttinger professoren werden gern sehen, dass Sie von zeit zu zeit über das gedeihen der serb. literatur berichten und eine naturhistorische seltenheit aus Ihrem vaterlande wird *gelegentlich* dem alten Blumenbach freude machen.

Sehen Sie wohl, Ihre sorge war überflüssig, dass die geistlichen in Ungarn die Grammatik der vorrede wegen verbieten würden. Da Göttingen dort in gutem geruch steht, wird Ihnen obige ernennung selbst bei Stratimirow. ansehen machen. Ich hoffe, dass Sie unablässig an erweiterung der Grammatik arbeiten, damit sie bei einer neuer aufl. *noch einmahl* so stark wird; dafür kann die vorrede sehr gekürzt werden. Dobrowsky schreibt mir nicht zufrieden damit, wenn er die Slovanka fortsetzt, wird er uns übel mitnehmen; ich habe im zweiten theil meiner deutschen grammatik ihm auch allerhand schwierigkeiten erhoben, z. b. seite 392 seine eintheilung der Wurzeln in nudas und auctas angefochten. Sammeln Sie doch besonders *alle* serb. *ableitungssilben* recht *vollständig*.

Von Milosch hatte ich doch ein paar zeilen höflicher antwort erwartet; es ist aber nicht geschehen!

Grüssen Sie Kopitarium und er soll mir, wenn die praepositionen-recension gedruckt ist, ein paar abdrücke mit postwagen schicken; aber kein geld dafür, sondern sich bezahlt machen.

Euch beiden rufe ich aufs neue jahr ein herzliches prosit!

Grimm.

Der serbische, wie überhaupt der slavische *compositionsvokal* ist o, zum beispiel Обреновић, богородица &c. In welchen fällen kann dies o wegbleiben oder scheinbar durch andere vocale vertreten werden?

[Спољa:] Sr. Hochwohlgeb.
des Herrn Dr. Wuk Stephanowitsch Karadgitsch
Correspondenten des kön. societät der Wissenschaften zu Göttingen &c.
Ad^{e} Herrn Bibliothekar *von Kopitar*
franco *Wien.*

[Напомена Вукова:] geantwortet den 3. Febr. 825.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2000]

25.

Wien den 3. Februar 825.

Hochgeschätzter Herr!

Ihren werthesten Brief von Silvesterabend habe ich die Ehre gehabt mit unerwarterer Freude zu empfangen. Auch habe ich durch den Blumenbach das Diplom von der Göttinger Societät der wissenschaften bekommen. Nachricht wird den Stratimirowitsch sehr verdüssen, aber für mich ist desto grössere Ehre. Jetzt bin ich Ihnen neuen Dank schuldig, und werde Ihnen ewig schuldig bleiden. Dem Blumenbach werde ich mit nächster Post antworten und mich bedanken. Ich werde mich glücklich schätzen, wenn ich den Göttinger Professoren mit etwas eine Freuude machen könnte.

Ich hoffe, dass Sie mein Päckchen von 18. November v. J. schon erhalten haben, oder bald erhalten werden (durch Buchhändlergelegenheit). Damals habe ich Ihnen geschrieben, wie mir Milosch von 6. Juli geschrieben hat, dass er Ihnen bald antworten und gebührlich danken werde. Seitdem habe ich von ihm keinen Brief erhalten (wiewohl ich ihm zweimal geschrieben habe); darum weiss ich nicht, ob er durch etwas ist gehindert worden Ihnen bis jetzt zu antworten, oder hat er Ihnen durch einen schlechten Commissioner geantwortet, und die Antwort ist irgend wo stecken geblieben. Aber ich hoffe auf jeden Fall, dass sie von ihm eine Antwort bekommen werden.

Ich bin sehr froch, dass meine Sorge für Vorrede der Grammatik überflüssig war. Serbisch sagt man: Кога су гује клале, и гуштера се боји. — Von dem Dobrowsky ist für Sie gar nichts zu fürchten. Ich möchte noch einmahl nach Ihrem schönen Cassel kommen und bei Ihnen etliche Monathe bleiben; dann würden wir die serbische Grammatik erweitern. Kann ich aber so glücklich nicht seyn, dann werde ich Ihnen etwas schicken, und das übrige werden Sie tausendmahl besser machen wie ich. Den Compositionvocal o kann и vertreten, wenn man mit dem Zeitworte anfängt, aber solche Wörter werden meistens komisch gebraucht; z. B. молибог (statt богомољац), so auch газиблато, свраслово, надрикњига, испичутура, разбигуз etc.

Dem Herrn v. Kopitar habe ich Ihren Gruss ausgerichtet, und er lässt sich Ihnen höflichst empfehlen; er wird die verlangten Abdrücke der Recension schicken.

Wenn Sie nach Göttingen schreiben, ich bitte meine unterthänigste Empfehlung an alle, besonders die mich kennen, auszurichten.

Ich empfehle mich Ihnen und verharre mit tiefster

Hochachtung
Ihr ganz ergebenster Diener
Wuk.

[Слова:] S-r Hochwohlgeboren
des Herrn Jacob Grimm,
Bibliothekär an der Curfürstlichen Bibliothek (P. T.)
in Cassel

[Arch. f. slav. Philologie. II. 742].

26.

An Herrn D. Wuk.

Ich schäme mich recht, lieber freund, dass ich Ihnen so spät erst für die übersandten jahrgänge 1827. 1828 der Daniza danke, beide sind mir richtig zugekommen, und von beiden habe ich auch die Exemplare nach Göttingen geschickt. Mit dem Calender, sehe ich, haben Sie doch nachgegeben. Der fleissige aufsatz über die serbischen ableitungen und zusammensetzungen freut mich ganz besonders und Sie haben ihn augenscheinlich mir zu gefallen geschrieben; ich werde ihn nach kräften benutzen.

Göthe gedenkt im zweiten heft des sechsten bandes neuerdings der serbischen lieder. Ich weiss nicht, ob Sie schon gehört haben, dass die Talvj, nach dem tod ihres vaters, bald braut geworden ist und in kurzem Deutschland verlässt. Sie zieht nicht nach Russland und nicht nach Serbien, sondern nach Nordamerica, ihr bräutigam heisst nämlich Robinson aus der gegend von Boston, ein gelehrter theolog. Er brachte mir vorigen monat einen artigen brief von ihr und hat mir persönlich wohlgefallen. Es ist freilich hart in ein land zu wandern, worin es wenig poesie gibt und am wenigsten volkslieder.

Seit einem halben jahr bin ich krank und noch jetzt nicht hergestellt, so dass mir vor dem anrückenden herbste bangt; dadurch sind auch alle meine arbeiten gewaltig zurückgekommen.

Behalten Sie mich in gutem andecken und sein Sie herzlich gegrüsst

Cassel 3. Aug. 1828.

von Ihrem freunde
Jacob Grimm.

[Вукова напомена:] geantwortet den 17. August.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2001]

27.

An Herrn Dr. Wuk, grossrichter zu Belgrad.

Göttingen 30. Oct. 1831.

Wie es mir, lieber freund, seither ergangen ist, werden Sie von Kopitar gehört haben, der mir auch von zeit zu zeit Ihre schicksale meldet; er ist das schöne band, welches uns, auch wenn wir uns nicht schreiben, zusammenhält. Ich möchte Ihnen gern den dritten Theil meiner Grammatik schicken, der neulich fertig geworden ist, wenn ich eine gelegenheit wüste. Vor acht tagen schrieb ich nolens volens eine kurze vorrede zu Kindermärchen, die ein Dr. Dietrich zu Pirna aus dem russischen übersetzt hat; ich wollte lieber es wäre die verdeutschung einer serbischen sammlung gewesen, die Sie herausgegeben hätten, oder verträgt sich das mit Ihrer jetzigen würde nicht? ich denke mir, die herausgabe der unvergänglichen lieder, und alles was damit zusammenhängt, ist Ihnen noch lieber, als Ihre aüssere würde. Sein Sie aufs herzlichste gegrüsst von Ihren treuen freunde

Jacob Grimm.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2002].

28.

Mein theurer freund!

Den herzlichsten dank für Ihre treffliche sprichwörtersammlung und den lieben brief, der Sie begleitete, empfangen Sie so spät, und mit so wenigen kargen worten ausgesprochen! Ich gedachte Ihnen längst und genauer zu schreiben, komme aber nicht dazu. Ihren fruchtbaren fleiss und Ihr grosses verdinst um Ihr vaterland erkenne und fühle ich lebhafter als einer; den wahren lohn dafür tragen Sie in der seele, und das vorgefühl haben sie, dass die nachkommen den werth Ihrer arbeiten gerechter schätzen werden. Welche andere bücher und aufklärungen aus dem reichen schatz Ihrer sammlungen werden folgen? fordert das wörterbuch nicht bald eine neue vermehrte auflage?

Die nachrichten Ihres schreibens über thierfabel, auch die stellen in der einleitung zu den sprichwörtern, die sich darauf beziehen, waren mir sehr willkommen, und ich weiss alles das gut zu brauchen. Lassen Sie mich doch gelegentlich den grund wissen, warum die grille *popak* heisst? freilich wol weil sie singt, aber gibt es nichts ausführlicheres darüber? Auch wird es Ihnen, wenn irgend einem, noch gelingen einzelne stücke der serbischen mythologie aufzusprüren, z. b. über gestirne, monds flecken und drg.

Ich wünsche dass es Ihnen so gehe wie Sie es verdienen. mit wahrer hochachtung und anhänglikeit

1. Merz 1837.

der Ihrige
Jac. Grimm.

Auch für das unsre bibliothek gesandte exemplar danke ich ausdrücklich.

[Споља:] Herrn Dr. Wuk.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2003 штампано у „Србадији“ 1874, 18].

29.

Geehrtester Herr und Freund!

Machen sie uns die Freude Morgen Abend (Sonnabend den 2. Dec. um 8 Uhr) bei uns zuzubringen und mit einer kleinen Mahlzeit vorlieb zu nehmen. Sie werden ausser Pertz noch einige andere Professoren finden.

Sollte es Seiner Durchlaucht dem Fürsten angenehm sein einen Abend so zu verbringen, so würde es uns zur Ehre gereichen. wenn Sie auch mitkommen wollten.

Um zwei Worte gefälliger Zusage bitte ich

[1843. г.]

hochachtend und ergebenst
Jacob Grimm.

[Спољa:] S-r Wohlgeboren
Herrn D-r Wuk Steph. Karadsditsch
Gouverner S-r Durchl. des Fürsten
Michael Obrenovitsch
Stadt London
Jerusalemer str. 36.

[Оригинал у арх. С. К. Академије бр. 2004]

30.

[18. Фебр. н. р. 1845.]

Hochgeschätzter Herr und Freund!

Wohl werden Sie aus den Zeitungsblättern erfahren haben dass unser Freund Kopitar, durch den mir das Glück zu Theil ward Ihre werthe Bekanntschaft zu machen, mit Tod abgegangen ist; doch hoffe ich zuversichtlichst dass Sie mich auch ferner in Freundschaft erhalten werden.

Ich erlaube mir Ihnen hier 3 Ex. des II. Bd. d. neuen Aufl. der serbischen Volkslieder zu überschicken: ein Exempl. für Sie. eins ersuche ich Sie sammt beygelegten Briefe bei Gelegenheit der Frau Robinson-Talvj nach Amerika und das

III. nach Göttingen zu senden. Ich glaube Ihnen auch ein Exemplar des I. Bd. ders. Volksl. durch Kopitar für Göttingen geschickt zu haben. sollte diess jedoch nicht der Fall gewessen sein, so werde ich Ihnen mit grösstem Vergnügen eins zu diezem Zwecke überschicken.

Die. in dem obenerwähnten für Sie bestimmten Exemplare im Inhalte mit rothen Punkten bezeichneten Lieder, sind jene, womit diese Auflage vermehrt ist.

Hoffentlich werde ich die Ehre haben in diesem Jahre auch den III. Bd., enthaltend über die serb. Heldenlieder vom Anfange der türkischen Herrschaft bis auf unsere Zeit, zu überschicken.

Sowohl Sie als auch der Herr Professor Ranke haben den Wunsch nach einer wörtlichen Überzetzung der serbischen Volkslieder geäussert. Meine Tochter beschäftigt sich mit einer solchen; ich glaube auch einige von den Liedern zu übersetzen welche Talvi metrisch herausgegeben hat. Bis jetzt hat meine Tochter nur solche überzetzt, die in der Leipziger Ausgabe, selbst im serbischem fehlen. Drei derselben überschicke ich Ihnen hier zur Probe, Ansicht. Sie müssten jedoch einen Verleger finden, der ein anständiges Honorar dafür gäbe. Da diese Übersetzung mit dem Originale gedruckt werden müsste, wie Sie mir selbst sagten, so wäre dies auch zugleich das beste Lesebuch für alle Liebhaber der serbischen Sprache. Einige Anmerkungen, die Original-sprache betrefend, könnte ich mit meiner Tochter machen. Andere könnten auch Sie nach Ihrem Gutdünken beyfügen. Auch müssten Sie eine Vorrede dazu schreiben. Der serbischen Sprache wegen wäre es am besten das Buch hier zu drucken. Auf jeden Fall jedoch würde ich Ihnen früher die ganze Übersetzung zum Prüfen und Verbessern durch passendere Worte und Ausdrücke übersenden.

Im Verlaufe des letzten Sommers habe ich zu dem Exempl. Ihrer deutschen Mythologie, mit welcher Sie mich verflossenes Jahr beehrten, durch einen hiesigen Buchhändler die Fortsetzung erhalten, jedoch das Ende fehlt auch hier. Das erhaltene endigt mit dem 77 Bogen.

Nun weiss ich weder wie viel noch fehlt, noch ob das Fehlende erschienen, oder gar durch Nachlässigkeit des Besorgers in Verlust gerathen ist. Ich bitte meinen höflichsten Gruss sowohl Ihrem Herrn Bruder als auch seiner Frau Gemahlin

und seinen lieben Kindern zu entrichten. Achtungsvoll nenne ich mich.

[Концепат у арх. С. К. Академије бр. 2005]

31.

Berlin 29. Mai 1845.

Mein theuerer freund!

Ihren brief vom 18. febr. beantworte ich erst heute, es ist so manches dazwischen getreten. Seit wir uns zuletzt sahen hat uns des redlichen Kopitars tod betroffen, dessen freundschaft uns unvergesslich bleiben wird. ich hatte ihn noch zuletzt in Rom verfehlt und dachte ihn noch einmal in Wien zu sehen; es sollte aber nicht sein.

Wie gütig haben Sie mich wieder beschenkt mit dem zweiten vielfach bereicherten band Ihrer herrlichen liedersamlung. Ich konnte es nicht lassen in einer jüngst gedenkten abhandlung über das finnische epos Kalevala Ihren ruhmvollen namen mit dem des verdienstreichen Lönnrot zusammenzustellen, der jenes gerettet und herausgegeben hat.

Die übersandten Proben einer schlichten und ungeschmükten verdeutschung haben mir gefallen. Sie müssen sich aber in Ihrer nähe einen verleger suchen, der nicht fehlen wird; hier habe ich mich vergeblich umgesehn. Sollte es nicht passend sein, alle lieder von *Marko* (s. 215—444) *besonders* zu übertragen und als ein epos von Marko bekannt zu machen?

Die andern exemplare besorge ich, doch muss ich für das an Miss Robinson in America eine gelegenheit erwarten. Wo ist jetzt Ihr fürst Michael? in Italien glaublich. Mit Willmans hatte er hier zuletzt gebrochen, überhaupt ist er etwas roh, ohne abschiedsbesuche, abgereist.

Möge es in Serbien, Ihrem geliebten vaterlande, immer besser werden?

Mein bruder, die schwägerin und die kinder, welchen allen Sie unvergessen und unvergesslich sind, grüssen mit mir aufs herzlichste.

Jacob Grimm.

Lassen Sie die bogen meiner Mythologie nur binden, so wird Sie vollständig sein; sollte aber etwas mangeln, so schreiben Sie die fehlenden seiten (das buch schliesst mit s. 1246) auf einen Zettel und lassen ihn durch Gerold an Dietrich in Göttingen senden.

[Спољa:] Herrn
D-r Wuk Stephanovitch Karadschitsch
Wohlgeboren
Wien

[Напомена Вукова:] *fehlen Seite 1233 bis Ende.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2006].

32.

Liebster freund!

Zu meinem leidwesen kommt eben auf morgen mitag eine ladung zu einem minister, der gar nicht auszuweichen ist. ich muss Sie also bitten uns samstag den 3-ten mit Ihrer fräulein tochter zu beehren. Haben Sie aber morgen vormittag zeit und lust mit mir zu sprechen, so bin ich zu haus, sowie auch übermorgen vormittag, wann Sie wollen.

Donnerstag den 1-ten Merz [1849].

Ganz der Ihrige von herzen
Jacob Grimm.

[Спољa:] Herrn
Wuk Steph. Karadsditsch
aus Wien
im hôtel de Russie.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2007].

33.

Mein liebster freund,

Schon lange war ich daran Ihnen zu schreiben, was fast immer so viel heisst Ihnen zu danken für zusendungen, die Sie

an mir nicht sparen und die mich immer rühren als zeichen Ihrer beständigen freundschaft. Ich bin deren auch nicht unwerth, sondern Ihr bild schwebt mir oft in den gedanken vor, besonders seit Sie durch Ihren letzten freundlichen besuch es lebhaft aufgefrischt haben.

Theils hinderten mich geschäfte Ihnen früher zu schreiben (und je älter ich werde und je unfähiger dazu, gerathe ich immer tiefer in arbeit und geschäft), theils wollte ich einiges abwarten, was ich Ihnen mitzutheilen hätte, und meine erwartungen werden geteuscht.

Keinen Ihrer aufträge habe ich unbesorgen gelassen. Ihre bücher für den König sind an Humboldt abgeliefert worden, der sie ohne zweifel zu rechten stelle förderte. Ich hoffe man wird nicht unterlassen haben Ihnen gebührend zu danken, obgleich unsre zeiten nicht danach sind, dass den wissenschaftlichen leistungen allenthalben ihr recht widerfährt.

In der Bibelangelegenheit hat mir Pinkerton keine silbe auf meinen brief geantwortet. Wollte er sich und seine gesellschaft zu nichts verbinden? unhöflich ist es auf jeden fall. Möglich, dass er Ihnen selbst unmittelbar erwünschte nachricht ertheilte, was ich ihm frei stellte, und ich hoffe, die ganze Ihnen mit recht am herz liegende sache ist seit dem auch ohne ihn erledigt und geordnet.

Fürst Michael hat mich diesen sommer auf seiner durchreise besucht und nicht nur Ihre treffliche neue ausgabe der sprichwörter überbracht, sondern auch das schöne ähnliche bild von fräulein Wilhelmine für welche meine nichte Auguste verbindlichst dankt. Sie trägt mir die schönsten grüsse aus Wichten [?] auf und wünscht sehnlichst einmal den besuch in Wien vergelten zu können. Den general Knihanin habe ich nicht selbst zu gesicht bekommen, wohl aber seinen sohn, der mir Ihren brief überbrachte. Ich freue mich die jetzt wieder für Serbien eingetreten ruhe, möge nur so beschaffen sein dass sie dauer haben könne. Der himmel steht noch an vielen ecken voll schwerer wolken.

Vermag schon die commission deren mitglied, wie die zeitungen melden, Sie gleichfalls sind, für ausgleichung in slavischen sprachen in Östrreich etwas auszuführen? mir scheint es fast unmöglich.

Wie oft wünsche ich mir, dass Sie hier wohnten, oder ich in Wien neben Ihnen, um mir bei Ihnen also gleich auskunft

über serbische wörter und gebräuche holen zu können. Dieser tage lag mir daran zu wissen, wie die scheiterhaufe heisst? die Russen haben koster, die Böhmen hranice, man könnte auch klada von klasti coacervare in diesem Sinn vermuten. das türkische wort soll urum oder ujum sein. In den serbischen liedern finde ich des scheiterhaufens nicht gedacht, da der brauch die leichen zu verbrennen, sonst längst abgekommen und dem christlichen begräbnis gewichen ist. Aber die alten heidnischen Slaven verbrannten ihre todten auch.

Ich haben wohl gelegenheit das beiliegen e danksagungs schreiben für eine mir erwiesne ehre (an der im grunde niemand schuld ist, als Sie) nach Belgrad zu schicken.

Nun noch von uns allen die herzlichen grüsse an Sie und Ihre fräulein tochter.

Berlin 12 nov. 1849.

Unvänderlich Ihr freund
Jacob Grimm.

[Спољa:] S-r Hochwolgeboren
Herrn Wuk Stephanowitsch Karadgitsch
Dr. phil. und Mitglied der K. K. Academie der Wissenschaften
zu Wien
frei (Landstrasse)

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2008]

34.

Liebster freund,

Heute hat unsere academie Sie neben Lönrot dem Finnen, der für sein vaterland beinahe was Sie für Serbien sind geworden ist, zum correspondirenden Mitgliede ernannt, worüber Ihnen das förmliche diplom nächster woche zugehn wird. Sehen sie darin eine verdiente anerkennung Ihres werthes, und ein geringes zeichen meiner Ihnen hoffentlich sonst schon bekannten freundschaft.

Ihre letzte übersendung an den könig ist, wie Sie sich denken können, von mir an Humboldt gegangen, der alles weitere wie das vorigemal bessorgt haben wird.

Dass der Pinkerton weder mir noch Ihnen geantwortet hat, ist nicht einmal artig; vermuthlich macht ihm verlegenheit in der sache einen entschluss zu fassen.

Ich hoffe Sie sind gesund und heiter, d. h. Sie arbeiten rüstig fort, wie mans an Ihnen gewohnt ist. Sein Sie von uns allen gegrüsst, auch fräulein Wilhelmine, die Ihre übertragung der serbischen märchen nicht vergessen möge.

Diese zeilen sind in eile geschrieben.

B. 25. April 1850.

Unwandelbar Ihr
Jakob Grimm.

[Спољa:] Herrn Wuk Stephanowitsch Karadgitsch
der K. K. Akademie der Wissenschaften
und andrer gel. Ges. Mitgl.
Wien
(Landstrasse)

[Орнг. у арх. С. К. Академије бр. 2009]

35.

Berlin 2 Febr. 1852.

Verehrter freund,

Diesen brief bringt Jhnen Herr Robinson aus Newyork, der gemahl unserer gemeinschaftlichen, die gegenwärtig hier ist; er steht im begrif über Triest und Smyrna nach dem Heiligenlande zu reisen.

Wie geht es Ihnen, sind Sie leidlich wohl? nach Ihrem fleisse brauche ich nicht zu fragen, wahrscheinlich ist von der neuen, reichen ausgabe Ihres treflichen Wörterbuchs schon viel gedruckt. Auch ich, indem ich jetzt ein deutsches Wörterbuch ausarbeite und drucken lasse fühle die schwere solcher arbeiten. Und unsere sprache ist viel zerfahrener, nicht mehr so rein und natürlich wie die serbische.

Neulich überlegte ich mir, wie es sich mit den serbischen frauennamen verhalte, von blumen hergenommen sind: Smilja, Rusha, Zumbul (narcisse oder hyacinthe, türkisch. arabisch)

Jagoda (erdbeer), Perunica und andre dergleichen, die oft in den liedern vorkommen. Sind es bloss dichterische beinamen, die von den liebhabern kosend gebraucht werden? oder können sie schon in der taufe den mädchen zu theil werden? Jenes schien mir richtiger. belehren Sie mich aber gelegentlich darüber. Haben Sie irgendwo verzeichnisse dieser lieblichen namen aufgestellt

Wir alle grüssen Sie herzlich, und nicht zu vergessen fräulein Minna, die ihr zugeeigneten von Frank übersetzten lieder habe ich empfangen. Auch neulich eine bulgarische Grammatik von Cankof. Danken Sie ihm gelegentl. dafüt in meinem namen.

Unverändert Ihr treuer freund
Jakob Grimm.

[Спољa:] Herrn Vuk Stephanowitsch Karadgitsch
Mitglied der kais. Akademie der Wissenschaften &.
durch güte *Wien.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2010]

36.

Hochschätzbarster Freund!

Ich danke Ihnen vielmals für das freundliche Schreiben vom 2. Febr. d. J. das Sie mir durch Herrn Robinson übermitteln liessen. Ich hätte dasselbe schon früher beantwortet, allein wie Sie selbst wissen werden, so bin ich mit Kopf- und Augenleiden sehr geplagt, diess und meine überhäuften Arbeiten liessen mich erst jetzt dazu kommen, Ihnen zu antworten.

Mein Wörterbuch ist ganz fertig; ich habe Ihnen 4 Exempl. durch einen jungen Serben namens Wuitsch, der an der dortigen Universität seine Rechtsstudien fortsetzen wird, 1 Exempl. ist für Sie, 1 für Frau v. Robinson (Talvi), 1 Exempl. bitte ich der Akademie der Wissenschaft zu überreichen un das auf stärkerem Papier gedrucktes daher etwas dickeres Exemplar bitte ich auf dem Ihnen am geeignetsten erscheinenden Wege Seiner Majestät dem Könige zu überreichen. Ihre mir bekannte Güte, von der Sie mir so viele Beweise schon gegeben, macht

mich so kühn, Sie mit dieser Bitte zu belästigen und ich hoffe dass Sie deshalb nicht ungehalten sein werden.

Diesen Tage habe ich mit grösstem Vergnigen den Prospect und Druckprobe Ihres Wörterbuches gesehen. Mein Wörterbuch ist, was den Umfang betrifft, im Vergleich zu dem Ihrigen, wie ein Sperling verglichen mit dem Strauss; was den inneren Gehalt anbelangt so ist das Ihrige dem Falken zu vergleichen; ich tröste mich aber damit, dass die serbische Litteratur und Nation wie auch ich zu Ihnen in demselben Verhältnisse stehen.

Was die Frauennamen, die von Blumen hergenommen sind, wie: Smilja, Ruscha, Jagoda, Perunika, Nevenjka, Bossiljka dann die von Bäumen hergenommen: borika, jassika, vischnja, so wie die vom Wolfe: Wukana und Wučica (Wutschiza) beèrifft. so sind dieselben ordentliche Taufnamen. Zumbul, wie auch für den Jünglind Karanfil habe ich aber nur in den Liedern personifiziert gefunden.

Verzeichnisse von diesen Namen habe ich leider nicht aufgestellt, nur im Wörterbuche habe ich dieselben, so weit ich mich erinnert habe verzeichnet.

Dieser Tage gedenke ich auf 6 Wochen oder höchstens 2 Monate nach Serbien zu reisen, bis zum Horbste hoffe ich Ihnen, wie wir besprochen haben, die serb. Märchen übersenden zu können.

Einen herzlichen Gruss von mir und meiner Minna an Sie und alle Ihre Angehörigen. Bleiben Sie wohlauf bei einer so ungeheueren Arbeit und Anstrengung!

Mit angezeichneter Hochachtung

Wien den 13. April 1852.

Ihr ergebenster

Wuk.

[Концепат у арх. С. К. Академије бр. 2011]

37.

Lieber, alter freund,

Auf das geschenk Ihres herlichen Wörterbuchs erwiedere ich durch zusendung des meinigen. Aber Ihres ist bereits vollendet, das meinige steht noch fern von diesem ziel. Auch alle folgenden lieferungen sollen Ihnen zukommen.

Die exemplar an Talvj und für die Akademie werden gleich abgegeben, das für den könig ist schon in Humboldts händen, er wünscht aber, dass Sie, bevor ers überreicht, einen kurzen brief dazu schreiben und sich darin als mitgl. der Wiener und corr. mitglied unserer Akademie *unterzeichnen*. Senden Sie mir also *umgehend* ein solches schreiben, alles weitere wird dann besorgt. Geschenke ohne begleitenden schreiben verfehlen meist die wirkung. Sie brauchen bloss zu sagen, dass zu den früher eingesandten bände der Volkslieder Sie nun auch das Wörterbuch übersenden wollen.

Berlin 2. Mai 1852.

Ich muss abbrechen verharre Ihr
Jakob Grimm.

[Орит. у арх. С. К. Академије бр. 2012]

38.

(J. Grimm)

Hochverehrter freund!

Von meiner Reise aus Serbien so eben zurückgekehrt war es mir jetzt erst möglich Ihr werthes Schreiben vom 2. Mai zu brantworten. Ich danke Ihnen herzlich für das übersandte 1. heft Ihres Wörterbuchs, als eine viel zu reiche Gabe für mein geringes Geschenk, den beiliegenden Brief an den Stey v. Rg [?] habe ich ganz nach Ihrer Angabe geschrieben und wenn Sie es für besser erachten, so können Sie den Umschlag wegnehmen und ihn mit dem Buche offen übereichen lassen, ich nehme Ihre gütige freundschaft in dieser Angelegenheit in Anspruch und bitte ganz nach Ihrem Ermessen zu verfügen.

Mit aller Hochachtung

den 23. May 852.

Ihr ergebenster Diener
Wuk.

[Концепат у арх. С. К. Академије бр. 2013]

39.

Verehrter Freund,

Sie werden sich wundern, erst jetzt den erfolg Ihrer sendung und Ihres schreibens an den könig zu vernehmen. Die russischen gäste nahmen aufmerksamheit in anspruch, endlich sind sie wieder abgereist. Humboldt war so gütig Ihrem brief und das Wörterbuch dem könig selbst zu überreichen. Humboldt meldet so eben, dass S. M. Ihnen den rothen adler-orden dritter classe ertheilt hat. Sie werden die insignien durch unsern dortigen gesandten eingehändigt empfangen. Diese öffentliche anerkennung Ihres grossen verdienstes freut uns sehr.

Vom deutschen Wörterbuch ist lieferung 2 heraus und soll Ihnen nächstens zugehn.

Diese Zeilen in eile un in glühender Hitze.

17. Juli 1852.

Ihr
Jak. Gr.

[Спољa:] Herrn D-r und Akademiker
Wuk Stephanowitsch Karadschitsch
Wien
Landstrasse.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2014; штампано у „Србадији“ 1874, 19]

40.

Theuerster freund,

Meine weihnachtsbeschenkung kommt ein Paar tage hinten nach, es sind drei hefte des deutschen Wörterbuchs, dessen erstes Sie gütig aufgenomen haben. Die arbeit ist noch unabsehlich und wächst unter der hand.

Beim gebrauch Ihrer zweiten ausgabe habe ich ausser trefflichem zuwachs doch auch einigen abgand wahrgenommen, namentlich sind die obscoenen wörter weggeblieben. Das hätte Kopitar vielleicht nicht gelitten. Doch begreife ich wol, dass sie

manchen vermutungen nachgeben musten, an sich aber sind alle wörter gut und unschuldig, reinen ohren alles rein.

Ich möchte sie gerade nach einem solchen wort fragen, was man sonst nicht in den mund nimmt. für onanie gibt es einen auch Ihnen wohl bekanten deutschen ausdruck (kalter bauer); kennen Sie einen entsprechenden serbischen oder sonst slavischen? jeb ist es nicht, das ist zu allgemein.

Mit herzlichen wünschen für Ihr wohlgehn auch im neuen jahr. Den Montenegrinern droht es ja, vielleicht bestehen sie die gefahr glücklich:

22. Dec. 1852.

Jac. Grimm.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2015]

41.

Berlin 10 Juli 1853.

Erst heute, mein theuerer freund, komme ich dazu Ihnen für die treflichen serb. märchen zu danken, womit Sie einen meiner liebsten wünsche erfühlt haben. herzlich gerührt hat mich Ihre zueignung. ich konnte von überhäuften arbeiten die durchlesung nicht eher beenden. Ich habe ein paar bläter vorrede dazu geschrieben, die Sie, wenn Sie wollen, mit der übersetzung abdrucken lassen können. *Mir* ist diese vollkommen recht, den deutschen ausdruck durchzusehn und zu bessern hatte ich wahrlich keinen augenblick zeit. Fände sich dort jemand, der seine hülfe anböte, so müste sie nur geschehn, ohne den inhalt und die wendung des originals irgend abzubrechen. Vielleicht bessert auch Fräulein Minna, die ich schönstens grüsse, bei wiederholter durchsicht selbst. ich lobe ihre grundsätze, sich treu dem original anzuschliessen.

Ich schreibe in grosser eile, da ich morgen auf sechs wochen verreise und noch vorher manches abzuthun habe.

Stets bleibe ich Ihr getreuer freund
Jak. Gr.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2016]

42.

den 9. Mai 854.

Hochverehrter Freund!

Vor allem muss ich Sie um Verzeihung bitten. dass ich auf Ihr so freundliches Schreiben vom Juli v. J. erst jetzt nach so langer Zeit antworte. Ich verschob meine Antwort indessen theils aus dem einen Grunde, weil die Übersetzung der Märchen Ihnen gern gedruckt mit meinem verbindlichsten Danke für die so gehaltreiche und für mich schmeichelhafte Vorrede Ihnen überreicht haben wollte, theils weil es mir selbst zu schreiben schwer fällt und ich nicht immer meinen Sekretär bei der Hand habe. Ich wollte die Märchen zuerst auf meine eigene Kosten drucken lassen, ging aber dann von dem Gedanken ab. Den Verlag hat nun unser Freund Reimer übernommen. Zu der Märchenüberzetzung sind aber noch über 1000 auserwählten serb., gleichfalls von meiner Minna übersetzten, Sprichwörter dazugekommen, welche ich damals nicht an Sie mitsandte, weil sie nicht rein kopiert waren.

Ich bin überzeugt dass Sie an diesen Sprichwörtern wie an Allem, was auf die serbische Litteratur Bezug hat, ein freudiges Interesse nehmen und vielleicht hätten Sie auch über dieselben einige Worte in der Vorrede gewünscht zu sagen. Ich habe deshalb auch Herrn Reimer geschrieben er möge Ihnen gütigst Einsicht in das Manuscript gewähren. Sollte Ihre Zeit zu sehr in Anspruch genommen sein, was ich wohl gut weiss, so bitte ich um Verzeichung, dass ich Sie immer, ermuntert durch Ihre mir und unserer Litteratur so vielfach bewiesene freundliche Güte, mit solchen Bitten belästige.

Beiliegend übersende ich Ihnen 1.) Eine Grammatik der illyrischen Sprache, welche mir der junge Berlić für Sie gab und 2.) eines bosnischen Franziskaners M. Tunić Abhandlung über ein Univers. Alphabet (wenn nicht des Gehaltes doch als Curiosum), 3). ein Exempl, der serb. Märchen mit der Bitte es gefälligst der königl. Akademie für die Bibliothek zustellen zu lassen.

Mit dem herzlichsten Grusse an Sie und Ihre verehrten Angehörigen und dem Wunsche, Gott möge Ihre so kostbare

Gusundheit stärken und bis ins höchste Greisenalter erhalten, bin ich mit aller Hochachtung

Ihr
dankbarer Freund

[Концепат у арх. С. К. Академије бр. 2017]

43.

Liebster freuud!

Gestern war gründonnerstag, heute ist charfreitag, da haben die frauen kirchgang und geistliche vereine. Weil Auguste heute abend nicht zu hause sein kann und Sie doch gern zu schau wünscht, so soll ich Sie *auf morgen, samstag abend* zu uns bitten. Es wird weiter niemand eingeladen, damit wir für uns sind. Hat Ihr herr sohn lust auch[?] zu kommen, so ist er mit eingeladen.

Freitag 10 apr. [1857?].

Ganz Ihr
Jacob Grimm.

[Спољa:] Herrn D-r Wuk Steph. Karadjitch
aus Wien
im hotel

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2018]

XXIII.

ДИМИТРИЈЕ ДАВИДОВИЋ

1.

Высокоученный Г. Вуче!

Овай часъ примили смо Ваше писмо отъ 24. Юнїа; гди се у 5 дана задржало, то Вамъ не знамъ казати; зато немойте се чудити што обявленїя печатанна до Петрова дана не добисте, на кой лицемъ мы писмо Ваше тек' съ ньимъ добисмо. Далисмо га таки печатати, и у петакъ ћемо га разслати.

Поздравите Г. Єфту, и Г. Живкович: Телемаховича. Васъ любећи остаемо

У Вїенни лицемъ на Петровъ данъ,
сирѣчь 29-га Юнїа 1815.

Искреннѣйшїй
Давідовичь и Фрушичь.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2019]

2.

У Вїени 15/27-гъ Августа 1816.

Высокоученный Господине!

Изъ Далмацїе Вамъ є отъ владыке Кралѣвича 105 Пренумеранта на Словаръ дошло. Но ючерь пише Г. Демеличу,

да є онъ за свакїй ексемпларъ по 10 цванцїгера, мѣсто 10 ф. в. в. узимао. Кадъ су они обявленїя добили, онда є курсъ преко 300 ф. био; а сада є сниже. Тако мысли Епїскопъ реченый, да ли ће Вамъ по вольи быти, да за истый 105 Пренумеранта прїймлѣну сумму цванцїгера пошлѣ, да ли ће Вамъ, вели по вольи быти, ибо бы Вы на той сумми до 50 фор. в. в. изгубили. Свѣтовавшїй се съ Г. Демеличемъ о той ствари, заключимъ, да Васъ зато пытамъ, а медьу тимъ Епїскопу да пишемъ, и кажемъ, да се претрпи, докле отъ Васъ отговоръ не дойе. Онъ не може, вели, отъ Пренумеранта їоштъ по єданъ цванцїгеръ искати, ибо су они надалеко растркани, пакъ бы и полъ године проћи могло, докле бы сви и тай 11-тый цванцїкъ послали.

Тако изволите ми што скорїе явити, пристаете ли на ти 10 цванцїгера за єданъ ексемпларъ, или не. Епїскопъ вели, ако пристати не усхтѣте, а оно Пренумеранте горнѣ изъ списка прочи избришите. Како намѣравате? пишите што скорїе.

Данасъ и Епїскопу о ствари той пишемъ. Г. Демеличь иде доле, Пренумеранте оставля Брату, онъ ће и новце отъ Епїскопа прїймити, ако Вы на речено пристанете.

Будите здрави, и весели, и поздравите све отъ мене

Вашегъ

Давідовича.

[Спољa:] отъ Вїене

Высокоученому Г. Вуку Стефановичу

у М. Шишатовцу

[Оригг. у арх. С. К. Академије бр. 2020.]

3.

Г. Вуче!

Соларићъ ми данасъ пише „да Васъ любезно поздравимъ, да му изволите таки по пошти, подъ повратнымъ рецепїсомъ (:Erga Gegenrecepisse:) послати у Млѣтке обећанни му давно неколико Г. Досїѳеа писама, што сте Вы сабрали“. Онъ ће вамъ изъ Млѣтака писати у име своїи Пренумеранта на Рѣчникъ Србскїй. „Досадїо самъ, вели, Г. Епїскопу Далматин-

скому ради нѣговы. и већъ ми явля, да є и за послѣднѣ изъ Бокке Которске и изъ Дубровника отправїо Г. Вуку новце.“ То су нѣгове рѣчи.

А *Беричъ* ми пише ово: „Усудьуемсе Вама явити, да ми у новинама Сербскимъ ништа милїе нїе, ѿ ове учене рецензїе. Богъ Васъ поживїо, кои сте, да сте: вала Вамъ велика, на онымъ сладкимъ часыма, кое умете читателѣмъ Вашымъ причинити. Єдно само, ако смемъ искренш исповедити, не допада ми се, што Сиромаха Видаковича предъ светомъ башъ онакш срамотите, да не зна ништа. Та то є у току рецензїе очевидно и довольно доказано, мыслїо бы дакле, да за честь *човека,* и онога, кои се труди, не бы требало, онай членъ метути, да онъ ни Логїке, ни Реторике, ни Поезїе, ни стыда ни срама, ни учтивости непознае, ни ништа. Многи новина Ваши читатели у Банату, ѿ куда самъ ономадне дошао, за зло прїймаю, говорећи, да, ако у рецензїяма такш нещадно люде узсрамотите, шставићею и новине и новина читанѣ. Ово ми є Г. Дїректоръ Кенгелацъ нарѧчїо, да Васъ известимъ. Я ово са страомъ чинимъ, боећисе, да Г. Г. Рецензенти и мене не шкупе за ово мое писмо, као Грѧиовића за нѣгово, али онъ є захтевао, да мѧ ту любавь учине, ѿ кое се я крстимъ. Чудни сѧ то люди, ти незнаю за шалѧ; кѧкавный Грѧїовичь мыслїо, да є Богъ зна шта учинїо и Богъ зна какш сбунїо Рецензенте, а они га ичерупаше, да вишше нећe на паметъ пасти искати, да мѧ учине любовъ.

Г. Архї-Мандр. *Болиичь* жели, да нѣговогъ вїнодѣлца Г. Копытаръ Нѣмецки рецензїра, я ћу Вамъ ексемпларъ послати, каже, да ће за трудъ єданъ аковъ добре Сремске шљивовице послати. Учините мѧ тѧ любавъ, као Грѧїовићѧ данась.

Мое высокопочитаніе Г. Копытару и Г. Вуку ѿдайте.

Ј. Беричь т. р.“

[Из Пеште крајем окт. 1817.]

Давідовићъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2021]

4.

У Пешти 8/20 10-вра 1817.

Высокоученый Господине!

Хвала Вамъ на митологїйской преповѣдки о Милошу нашемъ, и не само одъ мене, но и одъ свїю пренумеранта овдашньи, сви су є съ превеликомъ радосћу читали.

Ючерь самъ Г. Владиславу послао додатакъ къ обявленїю о новинама, да га онъ трговачкимъ арговымъ очима промотри, и Вама преда, да га печатате одма у првымъ новинама, и не треба га особито печатати, већъ са ситнымъ писменама на подобїе Соларићева обявленїя, па извол'те наредити, да у свакимъ новинама буде, а покрай нѣга и обявленїя одъ 13. Ноемвра да се рашилѣ. Што самъ додатакъ управ' Владиславу послао, томе є причина та, што є онъ трговацъ, па ће знати заръ што додати, или одузети, што мы, као нетрговцы, знали не бы.

Кадъ ћу горе поћи, не знамъ. Но молимъ Васъ, изволите се їоште мало претрпити, одиграћу вамъ зато у сватовы, а бићу Вамъ їоште къ томе благодаранъ. Изволите и Леополда къ Г. Штайнбеку свакій данъ шиляти, да види, имал' што Пренумеранта на новине за 1818. године, па нека їй покупи, и Вама їй донесе, а Адолфъ ће Вамъ казати, како треба їй преписывати, и дати печатати.

Будите ми здрави, и любите ме као што Васъ я любимъ.

Вашъ понизн.

Давідовићъ.

[Споља:] Г. Вуку

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2022]

5.

У Пешти 13/25 10-вра 1817.

Высокоученый Господине!

Да не бы одъ римскогъ новогъ лѣта до нашега за штемпелъ новина у 8 кр. више платїо, кое ми Пренумеранти мои

до 1818. године никадъ доплатили не бы, то самъ смисліо овако съ новинама да поступимо. На новинама штемпелъ да буде мѣсто досадшнѣ 2 кр. само 1 крайцару добра новца. А новине одъ єдногъ мочала да се раздѣле на две части, или ти на два полъ мочала: на єдной части да стой заглавїе „Новине Србске. у Вїени“, а на другомъ по мочалу заглавїе: „*Додатакъ* къ числу Новина Србски — овомъ и овомъ —“ (:кое већъ буде:). На првомъ по мочалу вѣсти да изволите ставити политическе, и то чисто политическе, а на другомъ, илити у додатку и чисто политическе, и свакояке друге. Онда бы зецеръ мочало новина на двое расѣћи морао. И дани бы само на првомъ по мочалу, гди є заглавіе: „Ч-ло Новине Србске“ доћи морали, а у додатку дани не бы стояли, већъ бы вѣсти єдне за другомъ ишле, као што долазе; и то бы гледати морали, да цѣо последный листъ одъ додатка пунъ неполитически вѣстїй, подъ именомъ *смѣсица*, буде.

Овымъ начиномъ накнадїо бы у нечему штету, коју бы у 80 фов. в. в. за две седмице имао. Тако, молимъ, изволите поступити, и Адолфу казати, да тако ради.

Будите ми здрави, и весели, и любите ме, као што Васъ я любимъ.

Вашъ понизнѣшїй
Давідовићъ.

[Спољa:] Г. Вуку.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2023]

6.

У Пешти 22. 10-вра 1817.

Высокоученый Господине!

Мени є одвећъ жао, да сте се разболели, и то мене ради; чега самъ се страшїо, то ми є на главу дошло: но єдино то ме їошт' тѣши, што знамъ, да ћете ме у томъ извинити добротомъ Вашомъ, коя ми є познана. Да ми є могуће было, те бы давно їоште кући дошао бно, и Васъ измѣнїо, но ни

подъ кои начинъ немого то учинити. Медьу тимъ Васъ увѣравамъ, да ћу Вамъ за любавъ Вашу признателанъ быти.

Юче ми младьи Беричъ пѣсме ове донесе, кое се Бачке *дыкице* называю, и за кое каже, да їй мало ученїе Бачванке пѣваю. Моли ме, да їй Вама пошлѣмъ. Ево Вамъ їй.

Желећи Вамъ, да се окрѣпите остаемъ

Вашъ понизный
Давідовићъ.

[Споља:] *Г. Вуку.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2024]

7.

У Віени 13/25. 7-вра 1821.

Г. Вуче!

Налазимъ у рачуни моїй, да ми имате давати їоште f. 30 вв. одъ позаймлѣни вамъ нѣгда f. 210. Требамъ сутра врло нужно f. 50 вв., имамъ плаћати векслу нѣку, а та сумма недостае ми. Не бы ли могли и ктели быти тако добри, и дати ми они f. 30 вв.? А, ако бы Вамъ требали нужно ово дана, стоимъ опетъ на службы, съ колико будемъ могао. Но учинили бы ми велику любовъ, кадъ бы ми дали ти f. 30 вв. данасъ, и кадъ бы ми їй послали по листодавцу.

Вашемъ
Давидовићу.

[У продужењу истог писма:]

8.

Знам да сам вам дужан; али сад немам, светога ми Краља! ни три фор., а камо ли тридесет; него сваки дан очекујем новаца с двије стране, па кад добијем, онда ћу вам с благодарношћу платити.

Вук.

[У писму је засебна цедуљица:]

Mein Herr!

Ich nehme mir die Freiheit, Sie mit einigen Zeilen zu belästigen, und bitte zugleich, mir jenen ausständigen 30 f. W. W. zu schicken, ich brauche Sie recht nothwendig, wenn Sie mir diese Gefälligkeit erwiesen möchten, so würden Sie mich recht sehr verbinden.

Helene Dawidowitsch.

[Спољa:] Herrn
Wuk v. Stephanowitsch

Herrn
Demeter v. Davidovich

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2025.]

9.

У Крагоевцу 19. Јунїя 1826.

Высокоученый Господине,
Любезный Пріятелю!

Драго ми є, што сте ми писали писмо Ваше одъ 12. т. м.; видимъ участїе, ков имате у призрѣнїю мога здравля. Врло є изштећено Брате! а по свимъ знацыма нећу се дуго съ болешльивошћу колебати; на Спасовъ данъ ове године и седмый данъ по томъ бно самъ на смрти; срце и веће крвоносне жиле изштећене су, и досађую ми яко.

Хвала Сави Вашемъ, кои се съ Свѣтозаром два читава дана играо; полюбите га мѣсто мене, и желимъ да Вамъ га Богъ на радость и утѣху поживи.

Поздравите, молимъ, тетку мою и сестре и Г-на Марїяновића; бы їй нагледао съ чиме, но болесть моя забунила ме, и потрошїо самъ на ню, штогодъ ми милость Господарева дае.

Постараћу се, набавити Вамъ когъ Пренумеранта на житїе Еммануелово. Но учесташе пренумерацїе єдна за другомъ, да Богъ да, да вамъ узмогу вратити заямъ.

Исторїю Шафарикову нисамъ читао; пошљите ми єданъ єксемпларъ, а базрђанъ-баша платиће Вамъ.

Кадъ є Сава съ Вама, валя да є и Госпођа Ваша ту. Поздравите ю любезно одъ мене и моїи.

Овомъ приликомъ неизоставлямъ, явити Вамъ, да є последнє Ваше писмо, писано Господару сверху жизни и подвиговъ князя Милоша, нѣму прочитано. Но Вама є познано, да онъ нїе радъ, ни съ кимъ водити процеса, а особито преко контумаца, нити є то пристойно характеру нѣгову. Зато Вамъ я совѣтуемъ, по налогу, да прећете садъ, како є контумацъ отворенъ, овамо, и доћите у Крагоєвацъ, пакъ да се развиди єданъ путъ Ваша стварь, да Вамъ нико незна. Иначе, ако то неусктете, неће, боимсе, ктети, ни да намъ пишете у напредакъ за исто дѣло, нити ћемо смѣти имати каквенибудъ преписке съ Вама; нити ће Вамъ се икакво писмо Ваше примити, но неодпечаћено вратити, sic placet superis.

Другови мои, Братъ Сима и Аврамъ поздравляю Васъ срдечно, а я любимъ Васъ

Вашъ искренный
Давидовићъ.

II. II. Не бы ли ми могли добавити диплому, дану ми одъ Краковскогъ ученогъ содружества, као и Вама? Она, кою су ми дали, остала є у Бечу, у полицїи безъ рѣшенїя, безъ когъ нисамъ смѣо примити ю. и употреблявати. Не бы ли ми могли набавити другу изъ Кракова управо? а трошакъ платићу.

[Спољa:] Über den Hr. Mojsi Lazarevitch
in Semlin

Высокоученому
Г-ну Вуку Стеф. Караџићу
доктору философіе и члену више учены содруж.
у Земуну.

[Вукова напомена:] одговорено 24. Јунија.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2026]

10.

У Земуну 24. Јунија 826.

Високоучени Г-дине,
Љубезни Пријатељу!

Јуче сам примио писмо ваше од 19. о. м., за које сам вам особиту благодарност дужан. Најприје ћу да вам одговорим на оно, што је најважније за мене, и чега сам ради овђе дошао:

1.) Ја тамо *за сад* прећи *не смијем,* и то од Германа и од његови интрига.[1]) Вјерујте ми, да би ја волио тамо доћи, него отићи у Париз или у Лондон, али залуду кад су тако опстојателства донијела да не смијем.

2.) Нити ја тражим. да Г. с ким процес води; нити је у овој мојој ствари нужно како истраживање и извиђање. Што се о томе из писама моји од 4. Јануарија не може дознати, оно Г. зна боље од мене. Сад цијела ствар стоји само до Г-дара, да ми он, по своме правосудију и великодушију, накнади *штету;* а *неправду* ћу ја, за љубав Г-дареву, опростити. У прошенију, приложеноме уз писмо моје од 4. Јануарија, ја сам по правди сву штету моју назначио; а Господар да ми сад пошаље и 1000 f. сребра у име све оне штете, ја би био задовољан и благодаран, и зато више никад не би сам поменуо, ни њему, ни коме другоме. Ја знам, да Г. не мари за 1000 f. c. m., само ако милост своју поврати к мени; а и мени заиста, поред свега мога сиромаштва, ти новци били би милији као знак Г-дареве милости, него ли као новци у потреби.

3.) Ако Г-дар ову, по мњењију моме праведну, молбу моју одбаци, онда, по овоме писму вашему, престаје моја преписка с вама и с њиме, *јер ми се ни једно писмо неће тамо примити, но неодпечаћено натраг вратити.* То ће ми бити награда за моју љубав и ревност к отачанству и к Г-дару, а особито за оно, што сам се трудио, да Г-дару и *с мојом срамотом,* учиним чест и славу; онда ћу ја са светим царем и пророком слободно пјевати моћи: „воздаша ми злая за благая, и ненависть за возлюбленіе мое.“

[1]) После овога било па избрисано: „Ја знам, да је Г. свагда мени страну држао, али му за сад опет доћи не смијем“.

Ја не сумњам, љубезни пријатељу! да ћете ви писмо ово прочитати Г-дару, и да ћете му, по дужности вашој, право мњеније ваше о послу моме казати. А надам се, ако вам се не забрани, да ћете ми *одма* и одговорити на ово писмо. Ако налазите, ви и брат Сима и Аврам и остали Г-дареви секретари и совјетници, да сам ја неправедно увријеђен, и да би Г-дареву характеру било пристојно да ме намири, а ви молите Г-дара, и намолићете га; ако ли то [не] налазите а ви не говорите ни ријечи.

[Други концепат овога писма гласи овако:]

Високоучени Господине,
Љубезни пријатељу!

Јуче сам примио писмо ваше од 19 о. м., за које вам врло благодарим. И прије овога писма вашега био сам с великом жалошћу овђе разумијо, да се болест ваша опет повратила. Будите увјерени, да участије у призренију здравља вашега имају *сви* овострани Срби, који вас лично и само по имену познају. Они сви, као и ја, желе вам, да вас Бог укрјепи и оздрави.

Јуче сам предао Панти Розоклији три егземплара Шаффарикове Историје, да ји пошаље Г-дару (један, као што ћете из писма вићети, за Г-дара, а два за његове секретаре.) Тако сад није нужно, да вам је шаљем.

За диплому ученога друштва Краковскога писаћу Г-дину *Бандке*, и с највећом радошћу гледаћу да је добавим и вама пошљем.

Жена је моја са двоје женско ђеце остала у Бечу, а ја сам овђе дошао само са Савом, којега сам само тога ради повео да би што боље Српски научио.

Сад да вам одговорим на оно што је најважније, и чега сам ради ја овђе дошао.

1) Ја тамо *за сад* прећи *не смијем* од Германа и од његови интрига. Ја знам да је Г-дар мени свагда страну држао; али му за сад опет доћи не смијем. Ове су прежалостне за мене ријечи; али је Бог свједок, а биће и људи, да ја томе нијесам крив[1]).

[1]) Последња тачка додата, али је пре било па превучено: „Ово су за мене најжалосније ријечи, да не смијем доћи у своје Отечество к своме Г-дару за којега

2) Нити ја тражим да Г. с ким процес води; нити је у овој мојој ствари нужно какво истраживање и извиђање. Што се о томе из писама моји од 4 Јануарија не може дознати, оно Г. зна боље од мене. Сад[1]) цијела ствар стоји само до Г-дара, да ми он, по своме правосудију и великодушију накнади *штету* (а неправду ћу ја, за љубав Г-дареву, опростити). У прошенију, приложеноме уз писмо моје од 4. Јануарија, ја сам по правди сву штету моју назначио; а Господар да ми и 1000 f. c. m. у име све оне штете, ја би био задовољан и благодаран, и зато више никад не би сам поменуо, ни њему, ни коме другоме. Ја знам да Г. не мари за 1000 f. c. m. само ако милост своју поврати к мени; а и мени заиста поред свега мога спромаштва, ти новци били милији као знак Г. милости, него ли као новци у потреби. Ако ме Г-дар тако не помилује, онда, по писму вашему, престаје моја преписка и с вама и с њиме, *јер ми се ни једно писмо неће тамо примити, но неодшечаћено натраг вратити.* То ће ми бити награда за моју љубав и ревност к Отечеству и за оно, што сам се трудио, да Г-дару *и с мојом срамотом,* чест и славу учиним.

Онда ће се и на мени испунити оне ријечи Спаситеља нашега, да је пророк само у Отечеству своме без чести. Онда ћу пред свијетом моћи казати: воздаша ми злая за благая.

Ја не сумњам, љубезни пријатељу! да ћете ви писмо ово прочитати Г-дару, и да ћете му, по дужности вашој, право мњеније ваше о мени и овоме послу моме казати.

[Два Вукова концепта у арх. С. К. Академије бр. 2027].

11.

У Крагујевцу 18 Јуніа 1827.

Вискоученый Господине!
Любезный Пріятелю!

Примїо самъ писмо Ваше од 7/19. т. м. На прва два неочекуйте одговора пре, док се дѣла наша нерѣше, желанїя наша

сам чест и славу од како сам га зазнао до данас више трудио него за самога себе".

После тога било на превучено: „Да сам ја што Г-дару скривно, заиста би сам му на прво писмо његово дошао, и молио би сам за опроштење; али овако ја мислим да је неправда учињена."

[1]) Пред овим било на превучено: „3) „Ако Г. признаје, да је мени штета и неправда учињена, он ће гледати."

немогу се пре испунити. И тако пребудите Вы ту и гледайте Ваша дѣла приватна, и издаите слободно забавникъ за 1828, штедећи одъ онога, што сте примили, колико се више буде могло*). Тако гласи высокій одговоръ у томъ призрѣнїю.

Симе Милутиновића неима їоште, незнамъ, гди се задржао; по томе не има ми ни Вашегъ писма, коє сте ми по нѣму послали. Противъ нѣга неима ништа више!

О да оће Францъ дати пензїю Мїяплу учителю! То бы намъ таманъ было, као да смо мы наручивали, да тако буде. Да ли казуе Мїяило, да є писао и саставляо прокламаціє на побунѣнїє народа противъ Господара, и да є своїомъ рукомъ 59 ньи написао, и у Авалу однео Чарапићу, да їй овай разашлѣ? Да ли баремъ признае, да є кривъ бно? Само се чудимъ, како се издае за цесарскогъ подданика, кадъ є овде у Рипню и кућу свою имао, а у Бѣограду учитель бно, а нити є по трактатима подданицима цесарскимъ слободно, имати у овой страни своє куће, нити публична званїя? Нити смо му међу писмама нѣговимъ, кадъ смо га уватили, пасоша австрїйска нашли. Ако можете ово, коме надлежи, дотурити, да се дозна, да є кривъ, не бы съ горегъ было, а їоштъ, кадъ бы могли урадити, да онъ тамо пензїю добїе, то бы таманъ вода на нашу воденицу была, тнмъ бы освѣдочили, што смо се пре бадава трудили, да су Немцы Чарапића послали.

Сожалуемъ, што ми неназначисте, шта одъ прилике телеграфъ Московскій о нама говори; да ми баремъ рекосте: добро пише за насъ, те бы се тѣшїо, а овако морамъ мислити свакояко. Хвала Вамъ, што сте Blätter für die literarische Unterhaltung и за мене наручили. Валяда и они пишу за Шафарикомъ као и Баурингъ.

Соколовићу вратићемо капару натрагъ. — Господаръ неда ни єдне нѣгове кньижице растурити, да се ђаволи не смею, што на очигледце лаже.

Поздравите ми Вашу Г-ђу и дѣцу Вашу и Г. Копытара любезно, и све наше прїятелѣ, а мене любите, као што Васъ я любимъ.

Вашъ искреннѣйшій
Давидовићъ.

*) — и по прочитанию овогъ и опетъ рекоше: „колико се може, а колико не неможе, толико и чини. То Вамъ може быти барометаръ штеденя. Найпосле нека и созаклятіе кое помогне —

[Споља:] Herrn Wuk Stephanovics
Doct. der Philosophie und mehreren
gelehrten Geselschaft. Mitgliede
in Wien

[Напомена Вукова:] одговорено 8. Јулија.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2028].

12.

Високоучени Г-дине,
Љубезни пријатељу

8^га прошавшег мјесеца одговорио сам вам на писмо ваше од 18. Јунија, и по том на неколика дана писао сам вам опет о Сими Милутиновићу. Надам се, да сте обадва та моја писма примили. Сад сам се опет наканио да вам пишем, и да чрез вас представим Господару моје ново мњениje о типографији. Кад опстојателства још задржавају да подигнемо тамо у један пут и цијелу типографију и словоливницу и фабрику од артије; како би било, да купимо за сад само од четири руке слова (Mittel, Cicero, Corpus и Petit свега око 25 ц.) и макар само једну пресу? С тим бисмо могли штампати различне српске књиге; а то све (с осталим нужним ситницама) до Бијограда не би стало више од *иљаде дуката*; а за артију можемо за сад са Штраусом или с каким другим фабрикантом у Мађарској начинити контракт или онако куповати. Ја мислим, макар како стање Српско унапредак било, да је такова типографија тамо потребна и нужна; а ако Бог да те се једанпут послови народни сврше и утврде, онда ћемо ласно наручити калупе од црквени слова и подигнути словоливницу и фабрику од артије. Колико би такова типографија била на пользу народну, толико би, и још више, била на чест и на славу Господареву, о којој ја једнако мислим. Ја сам, вративши се овђе из Србије, писао и у Петербург Шишкову и у Лондон Баурингу (коме ви може бити још нијесте одговорили?)[1]), да ме је Г-дар послао, да купим типографију за Србију. Бауринг у једноме од 8. јунија зато подиже Г-дара до неба, говорећи: „Милош је човек по

[1]) Било па избрисано: на писмо и благодарили за књигу.

мојој вољи, он ми сад све у глави стоји; да му Бог благослови намјеренија његова“ и т. д.[1])

Ако Г-дар одобри ово моје препокорно представљеније, а ви гледајте, што прије да ми се пошаље до двије иљаде форинти сребрни, да идем ове јесени у Липиску, да наручим одма слова, да се лију; а остале новце послаћете кад слова буду готова (а прије пројећа неће моћи бити готова). Ако ли Г-дар, из непознати мени узрока, на ово представљеније моје не пристане; а ви га молите мјесто мене, да ми пошаље благослов моме преводу Н. З. на Српски језик. Библијско је друштво већ признало, да Стојковићев превод не ваља, и зато је опет наумило, да наштампа мој превод, само иште, да му ја добијем благослов од двије српске владике. Г-дар само с једном ријечи може мени ту милост учинити, а на своју вјечну чест и славу. Ви можете сваком доказати, да није нужно, да ја рукопис превода тамо шаљем, да се прегледа. Ви ћете имати тамо оне моје огледе, што сам наштампао у Липисци 1824. године; по ономе можете о свему судити. У сваком се преводу гледају двије главне ствари: *превод саме ствари,* и *језик.* Што се овђе тиче ствари, ја сам по Славенскоме тексту, који се чита у црквама нашим, с помоћу различни превода, превео од ријечи до ријечи (каоноти *свето писмо);* по том сам сав превод стих по стих с Копитаром сравнио с Елинским оригиналом. Што се пак тиче *језика, ви* можете бити увјерени, да је толико добро, колико би ико у данашње вријеме Српски превести могао.[2]) Код Српскога превода може се још рећи која ријеч о *ортографији* и о *нарјечију.* Ви знате, да од моје ортографије правилније за Српски језик бити не може; то признају и сами непријатељи моји (који што разумију). А што се *нарјечија* тиче, ја ћу превод овај оним наштампати, којим Г-дар рекне; тако се договорите тамо, па ако волите *деца, вера, лепота, лепо, време* и т. д., него *ђеца, вјера, љепота, лијепо, вријеме;* а ви пишите, пак ће тако бити.

Ја сам зимус полазећи тамо (по дужности мојој) јавно Шишкову, да полазим у Србију, ђе се надам с помоћу Г-да-

[1]) Даље било па избрисано: *Сад* је вријеме. да Г-дар учини што ће славно и за *данас* и за *свагда;* а кад се судбина народа нашега сасвим рјеши и утврди, онда може бити, да ће бити и другије, који ће с њим славу дијелити, и говориће се. да он сам није био кадар ништа учинити. „Ко има уши да чује. река чује“.

[2]) После овога било па прекучено: Премда на преводу моме неће бити име моје (као што је Стојковић на своме своје метнуо); али ћу ја опет паметним и у овом послу разумним људма за сваку ријеч дати одговор, зашто сам је баш онако метнуо.

ревом скупити још народни Српски пјесама и други којекаки литерарни ствари; зато ми је он (мислећи да сам ја још у Србији) преко Кепена послао приложено овђе писмо на Г-дара. Оно ће бити постаро, јер га је мени Кепен послао с писмом од 2. Јунија, и, како ми Кепен пише, у њему друго ништа нема до о мени; али га ја опет шаљем Г-дару, само да може Шишкову одговорити, да је писмо примио. Ви бисте ми особиту љубав учинили, кад бисте ми послали копију од овога (Шишковљева) писма (мислим да тајне нијесу никаке). Да смо знали, да ћу *овђе* овако узалуд љето провести, остао би сам тамо, те би с Г-даревом помоћи могао скупити силу народни пјесама и описати све намастире у подручју његову. Сима је Милутиновић отишао у Црну гору да купи *пјесме;* али ћу ја с Г. помоћу на љето, ако Бог да здравље, у наији Ужичкој и Пожешкој више и љепши скупити пјесама, него он у свој Црној гори и у Босни и Ерцеговини; а што год ја скупим, оно ће све бити слава Г-дарева, као што сам казао и у предговору к првој књизи (у Липисци) на страни LXII.

Ја сам увјерен, да ћете ви ово писмо Г-дару прочитати; а ви уз њега кажите, што налазите за право; само вас молим, да ми одма одговорите, да знам, на чему сам.

Овђе је прије неколике нећеље дана био ваш кум *Милош Урошевић*, и примио је од Цара (за којекаке старе рачуне) 1930 f. c. m. казивао ми је, да је био код Цара и код свију министара, и да су га сви врло лијепо примили; и *наложио* ми је, да пишем Г-дару, да би добро било, да се с њиме помири и да му и он коју иљаду даде. — Ја на ово одговора не иштем од вас; него вам само јављам, јер ми је казао, да ће ме тужити Господару, ако му не будем писао.

Молим вас, да Г-дару пољубите за мене скут и руку.

Г. Копитар[1]) поздравља вас љубезно. Од мене, молим вас, поздравите љубезно вашу Госпу и Милана, и остале све пријатеље и познанике.

У Бечу 26. Августа 827.

Ваш покорни слуга
Вук С. К.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2029]

[1]) Пред овим било је превучено: Ваља да сте читали у новинама да је цар Мушицког наименовао Карлштадским владиком.

13.

У Крагуєвцу 27. Юнїя 1828.

Высокоученый Господине!
Любезный Пріятелю!

Благодаримъ вамъ на писму вашемъ одъ 12. т. м., коимъ ми являте, да вамъ є диплома моя одъ Краковскогъ друштва дошла. Благодаримъ и на труду вашемъ о тому, и остаємъ вамъ обвезанъ, учинити и вама услугу гди будемъ могао.

Књига ваша дошла є: свима намъ є повольна; а да я тріюмфирамъ, то мислимъ да ћете знати, знаюћи, да самъ вамъ заиста и пріятель, и почитатель; све мое излазе.

Вы сте ипохондриста, ніє намъ ни овамо болѣ.

Кнезъ Васа пише вамъ већъ, да дођете, и я васъ съ нестрпѣнїємъ очекуємъ. Дођиће и Тїролъ, а зваћемо о вакаціи и Магарашевића, пакъ ћемо онда имати цѣло друштво учены Срба овде. Ако се дуго вы забавите, а оно пошиљите ми диплому, и друго, што имали будете, по делижансу преко Васе Василїевића у Земуну.

Г-на Копытара поздравите ми любезно, често га снивамъ, и нѣга и кума Гаю. Поздравите и све наше пріятелѣ. Мои домашньи са мномъ заєдно поздрављаю такође ваше.

Другъ мой Алекса Поповскій, садашньій Господарскїй секретаръ, чудисе што му Стеићъ нѣке књиге нешилѣ, за коє му є паре веће послао; учините любовь те га опомените, да му ій пошлѣ.

Съ Богомъ

Вашемъ искреннѣйшемъ
Давидовићу.

[Споља:] Herrn
Wuk Stephan. Karadscitsch
Doctor der Philosophie, und mehrerer
gelehrten Gesellschaften Mitglied.
Auf der Landstrasse № 291.
in *Wien*

[Вукова напомена:] одговорено 10 Јулија.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2030]

14.

Высокоученый Господине!
Любезный Брате и Пріятелю!

Чуємъ, да сте веће у Земуну и да намѣравате, къ нама прећи. Я бы вамъ совѣтовао, да што пре прећете, докле ніе гора мећава запала, пакъ после нит' бы могли амо, ни тамо. А у Бѣограду чекаю васъ кола, коя ће васъ довде довести. Прећите управо и часъ пре у Бѣоградъ, а оданде айдете безъ задржанія у Крагуєвацъ, гди васъ много ваши пріятеля радо очекую, измећу коїй сматрайте и мене са єднога одъ прві

у Крагуєвцу.
27. 8 вра 1828.

вашегъ
искренѣйшегъ
Дим. Давидовића.

[Спољa:] Благородному и високоученому
Господину Вуку Стефановићу Караџићу и пр.
у Земуну.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2031]

15.

У Крагуєвцу 17. Февруара 1829.

Высокоученый Господине!
Любезный Пріятелю!

Како отидосте, као да у синѣ море пропадосте; ни словца намъ неписасте, лѣкарны Рихтеровы кньига непосласте, а Звекана и Бранковићеву и Матићеву пѣсму: „леба нема, нема сира“ са свимъ заборависте. Зато непропуштамъ. молити васъ, да ми по првой пошти явите, како сте; а по првомъ делижансу и Рихтера и Звекана, и леба нема, нема сира пошлѣте. При томъ додайте имъ и башчованску какву найновїю кньигу коя пише о обработаваню башче, а особито зеля: Г. Копытаръ моћиће вамъ кою препоручити. Пакъ, како ми

будете писали, шта све мое наручбине стаю, одма ћу вамъ паре авизирати.

У тестаменту покойнога Милутина нема ни рѣчи о вашемъ займу. Зато постарайтесе, наћи облигацію негову или најпосле Симино писмо, у коме вамъ за истый заямъ пише.

Господару самъ споменуо за Луку изъ Будима, и одобрїо є, да пишемо по нѣга, да дође. Но не знам, коме ћу адресирати писмо, те зато молимъ васъ, пишите му вы, да дође амо; и, ако му што трошка треба, а онъ нека яви то мени, пакъ ће му се послати.

Господаръ потребує за путъ єданъ сайтльикъ, или судъ, мало маньій одъ сайтльика — Gross-Pfiff — одъ сребра, а уз тай и чашу одъ сребра; и препоручїо ми, да вамъ пишемъ, да оба суда одъ сребра Г. Јованову наручите, да што пре награди. Оба суда изнутри позлаћена да буду, и да имаю с поля субтилно начинѣнъ грбъ Сербіе съ подписомъ: М. О. єдно у друго увїєнимъ. Запушачъ и као поклопчићъ на Gross-Pfiff такође одъ сребра, и на шайтовъ да буде, чаша да буде маня одъ по сайтльика, одъ прилике две трећине одъ по сайтльика. Оба суда у єданъ футролъ да се смѣсте, да не буде кабасто. носити ій.

Законьодавацъ и остало мое друштво поздравляю васъ любезно.

Мене є ударїо нѣкій ревматизамъ, да вамъ є на здравлѣ, у сва плећа, пак не могу да га се курталишемъ. Упытайте Г. Белецкога, съ поздравомъ од мене, шта бы добро было одъ нѣга носити на плећима.

Поздравите вашу фамилїю и одъ мене и моїй, а тако и Г-на Копытара прелюбезно, и одговорите ми часъ пре

Вашемъ искреннѣйшемъ
Давидовићу.

[Споља:] Hochgelehrten Herrn
Wuk Steph. Karadzcitsch,
Dr. den Philosophie, und Mitglied mehrerer
gelehrten Geselschaften
in Wien

[Напомена Вукова:] одговорено 8. марта 829.

[Ориг. у арх. С. К Академије бр. 2032]

16.

У Пожаревцу 16. Марта 1829.

Высокоученый Господине,
Любезный Пріятелю!

Текъ што вамъ юче и я одъ моє, и Господаръ одъ своє стране писасмо, а данасъ примисмо и ваша писма одъ 8. т. м.

Господаръ, у мѣсто одговора на ово ваше писмо, потврђує ючерашнѣій свой налогъ, да до далѣ Нѣгове заповѣсти непоћете доле, и докъ вамъ се нужный трошакъ не пошлѣ.

Благодаримъ на кньигама, кое ћете ми скоро послати, и на обећанію, да ћете ми друге, када сами дођете, донети.

Ревматизамъ мой престао є, произишао є одъ ипохондріе; како се ова умалила, исчезао є и онъ; а 3 неделѣ дана нисамъ изъ куће изишао, тако ме є ипохондрія окупила была. Сада ми є болѣ. Стомахъ ми се био са свимъ покваріо, и размазіо тако, да ништа нїе могао да прима, све одъ врућп теова, коє самъ противъ назеба на онимъ жестокимъ мразовима у почетку Февруара употреблявао. Садъ ми препоручує Куниберть, да употреблявамъ тако зовому акву антимїасматику по пропису лекара Кехлина, коя ће ми размаженый и растинѣный стомахъ укрѣпити. Упытайте, молимъ, Г. Белецкогъ, или и Г. Стеића, когъ су мнѣнїя они о реченой води, кою ће морати познавати.

У распри вашой съ Г. Јовановимъ вы сте болѣ разумѣли. Господаръ жели управо имати сайтльикъ одъ сребра, подобанъ онима, у коїима се овде у трпезаріи вино доносп, само не оноликїй, веће маньїй, кои ће само сто драма вина или воде уватити, а къ тому и чашу, маню одъ по сайтльика. Зато самъ Гашпаровића натерао, те є приложену ову форму одъ сайтльика начертао заєдно съ запушачемъ, кои нетреба на шайтовъ да буде, веће само да се ньимъ сайтльикъ добро запушити може, и на подобіе овогъ, овде начертаногъ. Сайтльикъ за Господара нетреба да има грбъ, но само написъ, гди за найсогдніе нађете: Милошъ Обреновићъ, князъ Србскій. Но грбъ, као што у овомъ Гашпаровићевомъ начертанїю стои, треба да се начини на полусайтльицыма сребрнимъ, одъ коїи по овомъ истомъ крою два да се начине, єданъ за Милана, а другїй за Мїяила, синове Господареве, заєдно съ чашомъ, такође маньомъ одъ Господареве, и по пропорціи

њиногъ полусайтльика. Све три чаше, и сва три сайтльична суда треба изнутра да се позлате; и сайтльични судови могу се позлатити изнутра, пре, него се дно на њима прилѣпи; Господаръ има веће єданъ, изнутра позлаћенъ, сайтльикъ, кадъ га є могао другїй златаръ позлатити, може га и Г. Јовановъ позлатити. Као што самъ вамъ и пре писао, на сайтльике и чаше требаю футерали да се начине; єданъ за Господареве, а други за Миланове и Мїаилове, све понаособъ, и обоицы последньима єднаки у свему. На полусайтльицама и чашама Милановимъ и Мїаиловимъ исподъ грба подписи да стоє, као што їй є Гашпаровићъ подписао. И запушачи одъ сребра да буду. Чаше нека буду по вкусу найновїємъ. Г. Јовановъ знаће и понапредъ цѣну свега овогъ, нек' вамъ ю яви, а вы нама, пакъ ће му се паре послати.

Поздравляюћи и вашу почитаєму фамилію, и Г. Копытара остаємъ

Вашъ искреннѣйшій
Д.

[Споља:] Hochgelehrten Herrn
Wuk Steph. Karadzsitsch,
Doctor der Philosophie, und mehrerer gelehrten
Gesellschaften den Mitgliede
Wien.

[Вукова напомена;] Одговорено 29. марта 1829. год.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2033]

17.

У Пожаревцу 25. марта 1829.

Высокоученый Господине,
Любезный Пріятелю!

Примїо самъ писмо ваше одъ 15. т. м., и мѣсто одговора пространога одъ моє стране на оно, читайте писмо Господарево къ вама. Єсам ли испунїо, што самъ обећао, видићете изъ полице базрђанъ-башине. Садъ судећи, да ћете доста новаца у єданъ путъ примити, неналазимъ за нужно, шиљати ва[мъ..... 0] фор. сребра за моє кньиге, платићу вамъ їй. кадъ дођете овамо.

Гледайте, Бога вамъ, да донесете сребрне оне сайтљике и чаше съ собомъ, кадъ дођете амо; Господаръ чека ій съ нестрпѣнїемъ.

Поздравляюћи и ваше домашнѣ, и Г-на Копытара, и кума Гаю. и све остале пріятелѣ, остаемъ

Вашъ искреннѣйшїй
Давидовићъ.

[Вукова напомена:] одговорено 5. Апр. 829.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2034]

18.

[Пожаревац септембра 1829.]

Высокоученый Господине,
Любезный Пріятелю!

Лойтнантъ Пирхъ изъ Прайске, одъ гарде, дошавши у Сербїю, да ю обиђе, и къ нама, да му допустимо, проћи по ньой, донео є съ собомъ ова писма одъ ваше Г-ђе, одъ Василїевића; и одъ Герхарда єданъ билѣтъ къ вама, и молїо ме, да вамъ ій пошлѣмъ, кадъ онъ самъ неможе садъ тамо да дође. Ми ћемо га одавде съ Ћеткомъ оправити на ниже, да види Бердапъ, и рудокопе долнѣ, пакъ онда све на више къ Крагуєвцу и далѣ. Човекъ є младъ, лѣпъ, и ученъ доста, читавшій Ранка, зажелїо се, видити Сербїю и прешао є садъ амо. Онъ зна и землѣмѣрїе, и има картицу свою туширану одъ Сербїе. Кадъ дође тамо, познаћете га.

Сожалуемъ, што васъ грозница мучи, но валяда є досадъ престала.

Молимъ, да поздравите кн. Лазу, и другога Лазу и све ваше законьодавце како одъ мене, тако и од Алѣ, и доктора Стеића.

Вашъ искренн.
Д.

До овогъ часа неима ништа ново у насъ.

[Спољa:] Высокоученому
Г-ну Вуку Стеф. Караџићу
доктору философіе, и члену разны друштва учены
у Крагуевцу.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2035]

19.

4. Маїя 1830.

Любезныи Пріятелю!

Већъ садъ знамъ, какви ће вамъ быти закони; како сте ми онако подробно описали законьодавце, знамъ, какво ће быти и оно, што они даду. Мало на криво, мало пресрано, мало отоболѣно, мало недотупавно, ето ти форме закона, коѥ вы, Слома, Брата[?] Анта, Зубанъ, и Ќетко сочинявате.

Баћи ѥ садъ текъ тешко, што нїѥ ту, да вамъ никако неда у тестїю пишати. Пакъ се поноси, што као види, да сте га се мало и пребоявали, да вамъ неотима тестїю.

Еванђелїѥ нисамъ набавїо.

Рикманъ лежи ѥднако, болестанъ ѥ, и я самъ га само ѥданъ путъ кодъ посланика видїо.

Поздравите ми законьодавце све любезно, што све друге узедосте, ама што ће вамъ Сломо? И сломїенъ, и никакавъ, и усерко! Може л' ту чистъ посао да изиђе? кажите му да га поздравля новинаръ, комъ ѥ совѣтовао да гради чакшире и шалваре одъ шамалаце.

Съ Богомъ

Вашемъ искренн.
Дав.

[Спољa:] Высокоученому
Г-ну Вуку Стеф. Караџићу
доктору философіе и пр. и пр.

[Вукова напомена:] Одговорено 12. Јунија 830.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2036]

20.

20. Юлїя 1830.

Высокоученый Господине,
Любезный Пріятелю!

Мило ми є писмо ваше одъ 12. Юнїя, но нїє ми најмилїе, што сте ради, да и я поцвинглеришемъ на законима. Мени є овде за ово време толико цвинглерисаня, и повольна и неповольна, было, да самъ се, вѣруйте ми већъ уморїо, и да садъ више, него икадъ досадъ, за одморомъ жедним. Съ едне стране непрестанно мишленѣ, како ћу дѣло, вручено ми, на ползу Господара и народа оправляти, съ друге, како ћу и Господару и Посланику по вольи ићи, а съ треће непрестанно писанѣ часъ Господару часъ Посланику а часъ депутатима, съ четврте пакъ свакїй данъ трчкаранѣ у Фенѣръ, а сваке неделѣ по 2—3 пута, къ Посланику, веће су ме тако изнурила, да едва чекамъ, да се дѣла сврше, пакъ да се молимъ за оставку; нек' и другїй послужи, колико самъ я послужїо, пакъ ће доста быти. А вы оћете їоште, да и я око закона поцвинглеришемъ, неможе се, вѣруйте, више; а нїє ни право, да се и я не одморимъ.

Съ Вишеградомъ смо сада добро; поправили смо најпречимъ начиномъ Ранкову карту; избрисалисмо Вишеградъ, гди є досадъ стояо, пакъ га турили на мѣсто, гди сте га вы у цедульицы вашой поставили.

Друштво ваше, молимъ, поздравите любезно одъ мое стране; Сломи кажите, да самъ на овой врућини већъ до тога дошао, те морао начинити чакшире, истина не одъ шамалаце, као што ми є онъ во время оно совѣтовао, нег' одъ шалїе, не шарене, већъ црне, и садецрне.

Б. Рикману изручїо самъ вашъ поздравъ, онъ се васъ и имена вашегъ врло добро опоминѣ, и наручїо ми, кадъ вамъ успишемъ, да васъ такође одъ нѣга поздравимъ. — Исто тако и Баћа мой и депутати Фенѣрски сви васъ братски поздрављяю, као и я

Вашъ искренн.
Давидовић.

П. П. Мал' не заборави! Ако Богъ да, те се дѣла наша скоро сврше, и я пођемъ кући, не знамъ, ћул' моћи безъ —

Амиџина пасоша проћи; кадъ ни Ћетко изъ Влашке, ни ви изъ Сербїе немогосте безъ нѣгова подписа и описанїя ни крочитисе, неће ни мени Рибопѣровъ пасошъ быти доволянъ. Поздравите Амицу любезно, я му се препоручуемъ у любовъ. Ако Богъ да, те се сврше дѣла срећно, донећу вамъ свакомъ по єданъ илалъ, ако ли пре свршетка морадо вратитисе, Бога ми ни илала, у мене и Германа знате пара да неима, а слабо ће быти и у васъ и у Амице, само у Ћетка што има, немогу вамъ што скуплѣ одъ илала ни понети, колико васъ другова и прїятеля имамъ.

[Спољa:] Высокоученому
Г-ну *Вуку Стеф. Караџићу*
доктору философїе и више учены друштва члену

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2037]

21.

У Крагуєвцу 1. Јануара 1831.

Высокоученїй Господине,
Любезны Прїятелю!

Обтерећенъ иностраннимъ дѣлима, само вамъ толико могу одговорити на прелюбезно ваше писмо, да вамъ шилѣмъ захтевано свидѣтелство за получаванѣ пенсїе.

Честито и вама, и зетовима моимъ, и сестрама, и бата Лаки и Макси ново лѣто!

Кньиге ћу дати Вулу, да їй продае, я немамъ кадъ.

Поздравлямъ и Роћака и Киръ Марка.

Вашъ искр.
Д.

[Спољa:] Высокоученому
Г-ну *Вуку Стеф. Караџићу*
доктору философїе, и разны учены друштва члену
у Бѣоград.

[Напомена Вукова:] Одговорено 13. Јануар. 831.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2038]

22.

У Београду 22. Јануар. 831.

Високоучени Господине.
Високопочитајеми Пријателју!

Јакшић ми је одбио од плате за месец Декемврij шест дуката, изговарајући се, да ји је дао вама. Ако је тако (јер Јакшић нити ми шаље ваше квите, нити сам мени пише, него ми само Павлић азнадар каже, да се за то 6 # мање даје), онда сам ја мој дуг вама платио, и молим вас, да ми опростите, што је тако дуго заостао. Сад ви остајете мени дужни 6 форинти и 20 крајцара у сребру (било је од оног Бечког рачуна — за Рихтера и Дитриха &c. — 9 f. 32 кр., по том сам вам лани купио две шлофкапе за 48 кр. то чини свега 10 f. 20 кр., а ви сте мени дали у Пожаревцу 12 цванцика пли 4 f.

Шаффарик и Копитар поздрављају вас. А ја особито поздрављајући вас и ваше домашње јесам с истиним високопочитанијем.

Ваш искрени високпочитатељ
Вук Стеф. Караџић.

Збиља! Ако вас не мрзи покажите ово писмо Господину Јакшићу, не би ли се опаметио, да ничијом платом не располаже, већ ако да би се судејски пресудило и њему заповедило, или би му пуномоћије дао онај, кому плата припада. Ја сам њега јесенас псовао као балавца, што је без знања и питања мога на рачун плате моје давао Цветку новце за мене (а ја ту у Крагујевцу био!); но луду и бесну човеку, не помаже ни савет ни псовка, само батина може бити да би га опаметила.

[Споља:] Благородноме и високоученом Господину
Димитрију Давидовићу,
књажеском Секретару и пр.
у *Крагујевцу.*

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2039]

23.

У Краг. 25. Јануара 1831.

Высокоученый Господине!
Любезнй Пріятелю!

По Тоши, зовомомъ Шашитъ: Пашићу, изволите примити 6 f. 20 х. сребра, кое одъ нашегъ рачуна я Вама дужанъ остаємъ. Да ми ніе сада требало пара, не бы васъ узнемиривао, но врло ми є нужно было, скупити, гдигодъ што имамъ. Другїй путъ, кадъ узмогу опетъ ћу васъ радо послужити.

Муштулукъ! Ономадне быяше рѣч о еванђелїю, Чика се већъ покрстїо, и Господаръ поддржава, да се печата. Видићемо, оће ли се рѣчъ одржати.

Съ Богомъ

Вашемъ искренн.
Д.

Кадъ успишете у Бечъ, поздравите, молимъ, и опетъ Г. Копытара; а и Шафарика, и Глишу зета, и бата Лаку, и Максу и Кир Марка кадъ їй видите; и Игню нашегъ.

[Спољa:] Благородному и высокоученому
Г-ну Вуку Стеф. Карацићу,
доктору философїе, разны учены друштва члену
и члену суда Србскогъ.
у Бѣограду

[Вукова напомена:] Одговорено 12. февр. 831.
Опет писано за слова 22. февр.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2040].

24.

Маїя 15. 1831. год.

Высокоученный Господине Вуче!
Любезный Пріятелю!

Кадъ є Господаръ за себе искао льокъ чизме, а я самъ за прилично судїо, да се и Вама, као президенту судейскомъ

єдне даду кои сте више посла око тога Грка имали, него Господаръ, сѣдећи овде. Мислимъ, да ће Вамъ мило быти правдолюбіе мое и пріятельство, изъ когъ се о вашимъ ногама толико старамъ.

Поздравляюћи и Васъ и све Ваше и наше друштво, остаємъ

Вашъ искр.
Д.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2041].

25.

У Крагуєвцу 9. 9вра 1831.

Высокоученый Господине!
Любезный Пріятелю!

30. 8вра вратїо самъ се изъ Цариграда, и застао у Крагуєвцу писмо Ваше къ Г. Васи одъ истога дана. Закгєвате пенсїю одъ Н. Свѣтлости. Ово є ствариъ, овде їоште незаведена у обичай, никомъ нїе дана, не може се ни Вама, станѣ землѣ ове нїе такво, да се пенсїя икомъ може дати. Но, као искренъ пріятель Вашъ я бы Вамъ совѣтовао, да се оканете Вы пенсїя и награда; већъ пређите на ваше мѣсто, гди сте и были, и на посао, кои сте у Бѣограду свршивали: вратитесе и свршуйте га и у напредакъ, и плаћа даће Вамъ се она иста, кою сте и пре имали, плаћа, коя нїе за одбацыванѣ, а особито Вама, кои сте се толико поболели: моћиће Вамъ се нѣшто и у ствариа єлнимъ додати, милостъ Господарска неће къ Вама оладнити, како се на свое мѣсто вратите. Више казаће Вамъ доноситель ови врста, бр. Сима Милутиновићъ.

Поздравляюћи и Васъ и сву Вашу фамилїю, єсамъ

Вашъ искреннѣйшій
Давидовићъ

[Вукова напомена:] Vertatur.

24. февр. (832) дође Тирол са Исаиловићем на парлаторију. и казаше ми, да им је Г. Јефрем препоручио, да ми

кажу, да су Њ. Св. писали Г. Јефрему, да ми пише, да пређем у Србију, па ћу имати пређашњу плату, а да радим, шта ми је воља, само да сам у Србији.

[Споља:] Высокоученому
Г-ну Вуку Стеф. Караџићу,
доктору философіе и разны учены друштва члену.
У Земуну.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2042].

26.

Високоучени Господине,
Љубезни Пријатељу!

Имао сам чест примити почитајемо писмо Ваше од 9. о. м.,[1]) као одговор на молбено писмо моје од 31. пр. м., које сам преко Г. ВП. писао Њ. Св. Ви ми кажете, да *пензије давати још није тамо у обичај заведено; да пензија ником није дана, да се не може дати ни мени, и да стање те земље није таково, да се пензија иком дати може.* С овим је молба моја, што се пензије тиче, тако одбачена, да више о том не смијем ни мислити, а камо ли спомињати; за *прво* пак и за *треће*, што сам у ономе писму молио, не одговарате ми ништа!

Што ме пак у истоме писму, као искрен пријатељ, саветујете, *да се оканим пензија и награда, него да пређем у Београд на моје место, и да свршујем посао, који сам свршивао*, додајући, *да ће ми се дати она иста плаћа, коју сам и пре имао, и која није за одбацивање, а особито мени, који сам се овако поболео, и да милост Господарска неће к мени оладнити, како се на своје место вратим;* на то Вам, што се главне ствари тиче, ништа друго не знам казати, осим онога што сам казао у горепоменутоме писму од 31. пр. м., које Вам ево овде мало другим речима повторавам.[2])

[1]) У првом концепту било па превучено: послато ми по Сими Милутиновићу који ми је и из уста казао.

[2]) Од: на то вам... па довде, додато, а у место тога било: пола вас морам послушати, а пола не могу никако, и зато ћу вам штогод одговорити, премда би се и у томе писму моме од 31. пр. м. одговор на све то наћи могао.

1.) Ја најбоље признајем и осећам, да она плата није за одбацивање; и знам добро, да у Србији мало чиновника има, који онолику плату имају, и да су Њ. Св. мени њу из особите милости и благонаклоности одредили; а и служба је она тако пуна славе и чести, да ја у Србији у данашње време не знам каку би другу место ње зажелити могао; али залуду, кад ја то због стања здравља мога све оставити морам! Сваки човек служи (како државу и владаоце, тако и приватне људе), да би могао *живити боље и лакше,* него што би живио без службе; а мени би служба до јако већ ака главе дошла, да сам до сад једнако служио. Здравље је моје горе, него што сам га у ономе писму описао: како ме од некога времена и ова друга нога боли, како мало више пођем, после без велике муке не могу с места да устанем; свако јутро у голој води од зноја из постеље устајем, а док десет корака корачим, морам се, због тешкога оћења, на ново ознојити[1] (као што сте и виђали млого пута); и зато сам сваки дан све муанатији од цуга и од назебе.

Најкраће рећи: стање је здравља мога таково, да ја, ако сам рад свој живот, од кога нико ништа нема драгоцјеније на овоме свијету, још који дан продужити, морам гледати да живим по својој вољи. Све ово, што вам о здрављу моме овде кажем, и што сам у ономе писму писао, сви ви, који ме гоћ лично познајете, морате за истину признати; а из тога, мислим, сваки човек, код кога узроци и доказатељства што помажу и значе, може се увјерити, да је мене највећа невоља нагнала, да онолику плату (седам сребрни цванцика на дан!) и онаку славну службу с превеликом жалости оставим.[2]

2.) *Награда* ја нити сам тражио, нити тражим, него сам тражио *милости* и помоћи од Њ Св., као од Господара народа нашега, па била она из народне или из њиове сопствене азне, и звала се како му драго, само да би ја у оваковом стању здравља мога, имајући од Њ. Св. као додатак к премилостиво дарованој ми Руској пензији, са женом и петоро

[1]) Одавде до тачке у концепту уметнуто, а у место тога било на превучено: кад овако знојав дођем у канцеларију, где се соба готово прекорачити може, другар какав, који се пуши од здравља и од дебљине, не гледајући што се ја знојим од слабости, виче: отворите пенџере, итд.

[2]) Од: а из тога... па довде дописато, а пре било на превучено: па ако се и преко свега тога још који међу вама нађе, те не призна, да је мене.... оставим, онај очевидно показује, да код њега узроци и доказатељства ништа не помажу нити значе.

ситне деце могао лакше, докле буде Божија воља, поживити, и, по мојој свагдашњој жељи, колико ми стање здравља допусти, моје књижевне послове радити, као и отприје што сам радио. Ја сам се тој милости од Њ. Св. за цело надао, јер сам мислио овако: ако су Њ. Св. мени ону службу и плату дали само из милости и благонаклоности, за мене је већа милост, да ми даду и половину оне плате без службе; ако ли су ми службу и плату дали у опште Њиове ползе ради, ја ћу и народу и Њима учинити сто пута већу ползу, ако ме с платом отпусте из службе; јер за президента магистрата наије и вароши Београдске може се наћи готово у свакоме селу човек, који ће, у данашње време, све оне послове свршивати, као и ја, а ја, живећи по својој вољи, могао би што радити, што сваки не може. Али[1]) ако је, као што ви велите, стање те земље тако, да ми се та милост ни од куд ни под каквим именом учинити не може, ја се опет препокорно молим Њ. Св., да би се смиловали, да ми пошаљу барем плату за прошавшпа три месеца, док сам се у служби бројио, или најпосле за онај месец, док сам у Београду био и служио; па у напредак нека ме задрже у оној милости, у којој сам код Њи био, док сам на овој страни као списатељ живио.[2])

3.) Зло би и жалосно било за мене, кад *само онда* милост Њ. Св. к мени не би оладнила, ако се на своје мјесто повратим! Ја сам се трудио, што сам гођ више могао, да би милост Њ. Св. к мени свагда и на сваком мјесту врућа била; и у напредак ћу се, макар ће био и како живио, трудити, да ја не будем узрок, што ће она оладнити; а против моје воље и без моје кривице ако ме и та несрећа постигне, морам трпити, јер је небо високо, а земља тврда.[3])

[1]) Испред овога била је у првом концепту и ова реченица: А што сам поред те молбе навео неке моје (мниме) заслуге, казао сам онђе, зашто сам то учинио, и мислим, да, као поред молбе, ништа сувише нисам учинио.

[2]) После овога у концепту било додато па опет превучено: Да је друго доба године, и да нијесам овако без трошка, ја би се, поред све моје слабости и болести, којекако тамо довукао, али не да примим службу, него Њ. Св. скут да пољубим, и да ИМ ову препокорну молбу моју пред ноге метнем и устмено да је потврдим, да ИМ на дојакошњој милости са сузама благодарним и за унапредак да се препоручим; али ми сад то није могуће учинити.

[3]) После овога у првом концепту има ово: При том ви добро знате, а и свак знати може, да *милост* није ријеч одређеног значења, као н. пр. истина, него што је за једнога човека милост, за другога може бити *немилост*. Права је дакле милост оно, што за милост држи онај, коме се чини. Ја знам да у Србији има сила људи, за које би била већа милост, да се поставе у наији капетани (макар и *без икаке плате*), него да им се даје на годину по 100 # пензије, а за мене би била већа милост 100 # пензије, него да ме поставе губернатором над по

И ово је готово све код онога писма мога од 31. пр. м. сувише, а камо ли да још говорим, само вас молим, да Њ. Св. за мене скут пољубите.

Мило ми је, љубезни пријатељу! што сте здраво и мирно из Цариграда дошли, ако сте ми то и јавили у овако неповољном писму; а још ће ми милије бити, ако чујем, да сте што добро за Србију донели.

Поздрављајући како вас тако и ваше домашње, тако и остале пријатеље, с истиним почитанијем јесам

У Земуну 20. Нојемвр.
831.

Ваш дојакошњи почитатељ
В. С. К.

[Два Вукова концепта у арх. С. К. Академије бр. 2043].

Србије с платом од 10.000 талира на годину. За чиновника, који може и коме се мили служити, била би (као што и јесте у цијелој Европи) немилост, да га пензијонирају с цијелом платом (а камо ли с половином), а за мене била већа милост, да ми се да и *четвртина* моје (до)садашње плате па да живим према своме здрављу по својој вољи, него да ми се још једном оволика плата примакне, па да морам служити.

XXIV.

ЛУКА МИЛОВАНОВ

1.

У Будиму 1ª Црвньа 815.

Льубезни моі Приіательу!

Тако ти іе садашнье време настало! Док іедосмо и писмо заіедно, дотле и говорисмо: писаћу ти, писаћеш ми; а кад се разстадосмо, одма и заборависмо, што смо обећавали; Наканивши се после толико дугог времена іедан другом писати, изговарамо се наканьиваньемъ и одлаганьемъ; и іа сам баш данашньи дан одредио, да ти пишем, а кад іучер прими твоіе писамце, двострука ме к томе нагони дужност.

За опит моі іавльам ти, дасам сасвим зимус наумио био, издати га куд пукло да пукло макар наіпосле и с дебелим іером. И тога ради писаосам Фрушићу, да ми гледа коіим начином онаі моі рукопис од Г. Копитара, или гди био, овамо послати; У првом писму од Фрушића мени посланом, ништа ми се ни іе могло извіестно іавити, гди іе како ли іе; но у другому, коіе сам лицем на Ускрс примио, разумио сам, да ми га іе послао, и іесам га заиста од Г. Берића примио, том приликом и запита Берића, небили сад допуштено било ту ствар овде печатати; аіа! ни подкоіи начин одговори ми, него да препишете по обичном писаньа начину. Скоро смо добили од Цара Мандат на Митрополитову против Новаілиа тужбу и Репрезентациу, да се свака кньига под оштру Цензуру и коректуру подвргне, за тоће сад вели іоште іедан коректор додатисе к Петровићу. Іа како мало прие реко наканиосам се и дебело іер уметнути, али док не іавим ту неправичну забрану већоі власти, нећу мировати. За то сам на Латинском іезику на кратко сву разлику овога нашега писаньа начина, узроке и основ, на коіему оваі стои основан, саставио, и хоћу Наміестном Совіету Кральевском овде ту ствар на разсуд предложити, іели право, да нам се запрећуіе писати овим начином, коіи заиста ако ни іе больи и правилниіи ни іе горіи, ни тежіи. Али ако іе истина да іе Митрополит

предао Царском Двору тужбу и репрезентациу на новаілие, (:кукавче синьи да те ни іе у брашнару или у Гергетег спельао:) то ћу іа морати у горньу придворну Канцелляриу Инштанциом писати; и нетьу тако ми моіега имена оставити док не іавим *рекурзом* моіим Царскоме Величеству ако ми овде Совіет жельу моіу недопусти; іер овоіе велика обида недати човеку писати начином очевидно лачким, и правилним. То ти іе брате ветьа сила од турске. У овом случаіу, рад би іа имати оно из рецензие на Меркаилов Азбукопротрес, гди вели: *Man kann nicht einmal &c.* за сведочбу учени льуди, да оваі начин писанья ніе безпутан. Добро би било и Копитареве речи да имам, како што ми пишеш, а и сам Фрушић іавльа да му се допада; Имао би потребу из Домбровскога ньешто у моіу молбу уметнути, то іест оно, како он оне сміешно назива, коіи Талианско латински сміешиваіући пишу, и доводи онде приміер; а незнам у коіоі кньизи то се налази. Іави ми іели надежда, да би од туд коіи Пренумерант добавиосе; іер сам іа тамо непознан и неимам другог Емшерие. Што ми за Сербиу пишеш, то се овде чуло; да би Бог дао, да се отму, новине ћуте о том.

Надам се, кад саде већ знам да си у Карловцима, скоро ти опет штогод писати; у писму ми како своіему човеку Титичи слободно, іа нисам ви, него твоі прави приіатель

Лука Милованов

Adresse
Herrn Herrn Lucas Georgievics
abzugeben beim Schön Peter
Pesth
[Спољa:] v. *Ofen*
Herrn
Herrn Vuk Stephanovitsch
zu *Karlovcze*
in Syrmien

[Оригинал у арх. С. К. Академије бр. 2044]

2.

У Будиму 23. Іануара 1818.

Гос. Вуку Стефановитьу.

Льубезни моі Побратиме!

Ево веть пол године дана, продье, од како сам твоіе писмо из Беча примио. Віѣреми незнам, како би се правдати могао,

што толико дуго времена одговорио ниіесам. С почетка задржало ме то, што Палинодиу, о коіоі би требало, дати штогод пишем, нисам био читао, и тако у том очекиваньу еда би од куда дошла ми у руке, дадо се у заборав. Србске Новине овде колико ми іе познато само Г. Берить прима. Іа сам к ньему многоред одлазио ал ми он ту Пилинодиу натьи немогаше, и тако и до данас незнам о ньоі шта писати.

Ньешто мало у Новинама од Одвратька читаосам, и чини ми се, као да Меркаило наміерава доказати, да іе дебело іер Самогласник; танано! — претанано! — а о дебеломе іеру. Сало, акотье бити и осольено, с временом побудьави. Несталност Меркаилова ниіе ми непозната, но при свему томе двоумим, да ниіе како ни іедна віера наумио тиме ветьма одкрити непотребност Дебелога іера. Еле некасе он коликому драго труди доказати, да ми Србски без дебелога іера правилно писати неможемо, тотье он мени толико доказати, колькоіе доказао моіе *Небитье*, кад іе у крчми bei der 3 Hackeln самном іедутьи и пиіутьи доказати хотіео, да мене на свіету ниіе. Он какогод што іе онда због своіе тананости Метафисическе мени льубави и почитованьа достоіан био, и іест, тако и у свему тому, што о дебеломе іеру разлаже сбог своіе Тананости Филологическе то исто заслужуіе, но притом, какогод што сам іа онда о битьу моіему увіерен био, и сад іесам, тако исто, кад прогледам твоіе и Г. Стоке Поповитьа из Винковаца писмо, чиними се разсудити могу, били твоіе мало писамце, кад би без они 66. дебели іерова написано било, толико Граматически погріешака имало, іели с іеровима болье, него што би без ньи било; Но іа некратим никоме, іа сам себи скоро веть избио из главе за Србску кньижевност старати се и писати, чиними се, да то (ждребе) ни іе пало на мене.

Што си ме пак питао за речи *мени* и *мене, теби* и *тебе*, то іест можели се на міесто третьег падежа поставльати четврти? говорели Осатьани и остали Босанци и Ерцеговци тако? Іа се неопоминьем, да сам икад од моіе матере, или Отца, или другога кога Осатьанина чуо, да на міесто *мени* рекну *мене*. Ово се по Мацарскоі и то не свуд, него по варошима кадшто чуіе; а іели право, и коіе іе болье? то ти као Грамматик валья да знаш. Зато би се томе, тобом учиньеноме питаньу и дивио, да се нисам привикао, нечудитисе, ако што особито у толикоі сметености, протресиваньу и натезаньу простога нашега Диалекта смотрим, чему се ни сам надао. Ни іе ми

ни на ум пало, да би ткогод ову реч *мирис* рекао да ни іе наша; или дасмо ми ову реч *марва* од Мацарске речи *marha* узели, пак ево и то дочека, а шталитьу га іоште дочекати? —

Велиш, даси скупио гомилу од 30.000 прави Србски речи. Чекаідер момче! док стану Видаковитьи, и Коіилисувитьи протрес правити, и речи Мацарске, Татарске, турске, Арнаутске, Латинске, Елинске, и шта ти іа знам тамо бильежити, ондатьеш видіети, штатьети остати. Опоминьемсе, да сам 1809. године видіео ньекакову грдну Лексиконетину Далматински и Талиански а чиними се и Латински списану, коіа іе несвезана за 22 f. била, па сам све іеднако имао жељу намакнути таі Речник, онде мора бити много коіешта на нашем іезику. Ако будеш га у руку имао, могао ти іе сила помотьи. Прие ньеколико дана имаосам преписивати Екстракт Протокола придворне Коммиссие, коіа іе о Штулином Лексикону 786. држана. Францишкан Штулиа радио іе о своіему Лексикону 30 година! штатьеш ти побро на то ретьи? Била іе предлога учиньена Двору, да се оваі Штулин речник као свеобшти Лексикон за све Іезике или Диалекте Иллирическе: Далматинце, Краньце, Чехе, Тотове, Србље и т. д. трошком Царства печатати даде. То іе дошло до великог разговора, и на то іе Депутацна од Бохемске, Мацарске, и Илирическе Дворне канцеларие одредьена била. — Ово пишуħи додьеми ньешто у сумньу, да се ни іе каква хаіка подигла на твоі Речник, па би ти онда узалуд мука била. Іа ти желим свако добро од Господа Бога, да діело сретьно окончаш и свршиш, и при том льубезно поздравльаіуħи Господина Копитара остаіем твоі непрестанно

Добри Приіатель
Лука Милованов

[Споља:] von *Ofen*

Herrn Herrn Vuk Stephanovitsch
mit Briefen der Illyrischen Zeitungs Redaction
zu *Wien*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2045]

XXV

ЛУКИЈАН МУШИЦКИ

1.

Пречестнѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Я бы вам' одмах', по пришествію нашему у Віенну, писао, да ме ніе Живковићъ у том' предупредіо. У Пешти самъ тражио Витковића да га посѣтимъ, али ніе био кодъ куће. Копытару самъ изручіо много поздравлья отъ васъ, и са свимъ самъ, васъ оправдао кодъ нѣга; и обрекао се да ће на годину у септемвру мѣсецу (ербо тога мѣсеца има факацію) доћи у Сремъ.

Пѣснарица ово дана поче 'ће се печатати, и стаће ме (осимъ мога трошка) 800 f. v. v.! А пренумента до данасъ ни 'самъ више добио него 25. Тежко мени! ако не узимамъ 600 пренумеранта. Перву частъ Пѣснарице рецензірао е Гріммъ (Бібліотекаръ изъ Казла), и послао е Копытару рецензію, коя ће се скоро печатати у новинама кньижественымъ; и каже ми Копытаръ да се ту хвале Сербске пѣсне до удивленія.

Ако бы ту дошла она слѣпица из Ярка уредите, молимъ васъ, нека се оне све старинске пѣсне отъ нѣ препшу, а особито што е годь о Лазару (како се онъ женіо, како е у ловъ ишао, Лазарица, и пр.) и о силном' Стефану; ако ли она ту не додье, а вы пишите Попу у Яракъ нека онъ препише, или нека Слѣпицу подъ стражомъ к' вама пошлѣ, ербо ћемо тежко оне пѣсне на другом' мѣсту наћи. Напишите едно писмо и у Гркъ ономъ попу, нека намь іошт' штогодь ново препише отъ Філіпа Слѣпца, а особито ако буде што спѣвао отъ Велька или отъ Равня.

За мое путешествіе немойте заборавити; али гледайте нека буде баремъ 1000 f. v. v. да могу овде зимусъ све ове пѣсне безъ бриге напечатати; а я самъ већь нашао трговце, кои ће ме у Априлу одвести и намѣстити. Явите ми што годь отъ Сербіе; мы овде чуемо да хоће дасе помире съ Турцыма и то бы найболѣ было. Младенъ, Яковъ, кнезъ Сима, Стефанъ Живковићъ и Петар Добриняцъ отишли су (овуда) у Паризъ у главный квартиръ россійски, али нису сви за едно, него Младенъ и Яковъ, а она опетъ троица! — — Пошљите ми Хлою и Мїртила, ако сте поправили. Въ прочемъ я вамъ желимъ да будете здрави и да се обогатите (али скоро да можете и мени што годъ помоћи) и есамъ Ваш покорнѣшій

У Віенни 9. Августа 815.

Вукъ Стефановићъ

[„Стражилово“ 1886. 511; и Гл. С. Уч. Друштва 75, 249; ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2046]

2.

Любезный Пріятелю!

Ево писмо узастопце за Вама: Првый писменный поздравъ после послѣднѣг' изселенія Вашегъ'. Одяко ћу Журналъ водити мыслій, кое ћу Вамъ сообщавати. Водите и Вы журналъ Вашег' путешествія таки іошт' ѿ Шишатовца. Опишите Ваше пришествіе й прибытіе у Карловцы. Я ћу Вам' сутра у Н. Садъ пакетъ писама послати. Съ Богомъ! Судба Ваша и судба Србска да Васъ крѣпко води путемъ истинне среће. Намъ бизумъ олсумъ!

У М. Ш. 28. Августа 816.

Л. М.
А. Ш.

[Споља:] Его Благородію Г-дну
Вуку Стефановичу
въ Карловцѣ

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2047.]

3.

У Бечу 18/30-га Септемврія 816.

Пречестнѣйшій Господине,
Любезнѣйшій и высокопочитаемый пріятелю!

Ево ме већъ у Бечу. У Новом' Саду самъ 8 дана тражіо и очекивао каква друга, и найпосліе самъ морао самъ поћи. У Пешти самъ кодъ Витковића ручао; Оде му се врло допадаю. У Будиму самъ нашао Ісаиловића, Берића и Булића; Беричъ е, као поета, Оде врло добро разумѣо, и, по достоинству ньихову, до неба их подиже; а Булићу и Ісаиловићу ни самъ имао прилике да их прочитамъ. Несторовићъ ме врло ліепо приміо; моліо самъ га да ми Рѣчникъ Директорима препоручи, и казао е да ће учинити. Не бы съ горега было, кад' бы му и вы зато писали. Аѳанацковићъ е већъ бно отишао у Сомборъ; говоріо е да ће и васъ походити, него му препоручите пренумерацію на Рѣчникъ, а онъ ће у Сомбору имати добру прилику къ тому; препоручите му и за народне пѣсне, а особито за косовске и за сватовске, и поздравите га одъ мене. Гледайте за ону *Шлѣпицу* изъ Гргуревача те е добавите и препишите ми оне три косовске пѣсне пакъ ми их пошальите.

Копытаръ, Давидовићъ и Гагићъ любезно васъ поздрављаю. Юче самъ Гагићу читао Оде, и врло му се допадаю, узео е да их препише; я самъ му казывао и за ону *Славенску* Оду што сте е вы лани правили, онъ бы е радъ имати: да може пытати *е ли ону приміо онай пріякъ, што самъ му е я послао* — него ми вы пошальите ону Оду да му е я предамъ, онъ ће се іошт' више одъ мѣсеца дана овде бавити. Копытару и Давидовићу іошт' ни самъ Оде показивао. Нешићъ ово дана полази тамо доле, я самъ му говоріо да васъ походи, и обрекао е ако узима времена: зашто се не ће тамо дуго бавити. Демелићъ е, са женомъ, отишао у Оршаву да зимуе. Братъ ми е нѣговъ предао пренумеранте одъ Кралѣвића владике; о! како е ліепо видѣти у реду Далматійнске Монастыре, Протопресвѣтерате и градове! самыхъ калугьера 31, а попова 24! Изъ Дубровника 23 пренумеранта, и то су све готово Бошняци и Херцеговцы: изъ Сараева, Мостара,

Требиня ипр. Кралѣвићъ е заиста осветлао образъ своме краю; само да іошт' хоће тако учинити Путникъ и Міоковићъ, а за друге и немаримъ. — Есте ли вы писали *отцу Аѣиму, Јовану Міоковиѣу* (у Београдъ) и пр.? Ако ни сте писали, а вы пишите молимъ што брже, а особито *отцу Аѣиму* и *Міоковиѣу*. —

Кад' васъ не бы мрзило да пишете Проти *Земунском'*, *Шидском'* и *новом' митровачком'*, да ми циркулираю обявлѣніе по своим' протопресвѣтератима: *зашто ће се каяти*. — Пошљите ми Копытарово писмо натрагъ (макаръ га и отворили были). Поздравите ми све братство, Г-дина пароха Борића и све нѣгове домашнѣ. Кадъ на ово писмо добіемъ одговоръ, онда ћу вам' више писати, а садъ већъ нема мѣста.

Вук.

Писмо мое атресирайте на Давидовића. Есте ли примили мое писмо изъ Н. Сада? Я самъ га Г. Болићу предао.

Микалю ће ми овде наћи Копытаръ.

[„Стражилово" 1836, „Гл. С. Уч. Друштва" 75, 250;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2048]

4.

Пречестнѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Я самъ вама, одмахъ по пришествію моему у Бечъ, писао, и писмо у Новинама Србским' послао, кое мыслимъ заиста да сте примили. До скора самъ се надао одговору, и неколико самъ пута узалудъ отишао Давидовићу (кои е мени мало ближе него Петковица Шишатовцу) да гледамъ не'ма ли какво писмо одкуд'; а садъ већъ видимъ да сте вы одговоръ мени заборавили сасвимъ, или сте га забилѣжили на хартію, као *Стойковиѣу* и ономе *Мађарском' Поети*. и пр. Я већъ сумнямъ есте ли здрави и живи, а Стойковићъ вам' може и Оду на смрть писати. — Да ми хоћете баремъ оне

Косовске пѣсне послати, одъ оне *Шлѣшице* изъ Гргуревача, пакъ онда већъ како знате: Берите кукурузе, поправляйте бурадъ, отачите вино, пеците ракію и пр. А я ћу одговоръ примити кад' додьемъ на лѣто тамо; само да хоћете вы здраво быти. Чудимсе шта бы одъ Фрушића: и нѣму самъ писао кад' и вама, и послао самъ му писмо као и вама, пакъ ништа! Баръ да знамъ гдье е и шта ради?

Копытаръ е приміо ваше писмо, и Оду, коя му се врло допада; само е мени показао. Онъ бы вам' одавно писао, али све чекамо докъ вы мени пишете. Мой е квартиръ одъ Копытара далеко као и одъ Давидовића; но онъ мени свакій данъ послѣ пòдне долази, и одъ 6 сатій до 8 прегледамо Србскій Рѣчникъ, и додаемо му што треба. Србскій ће Рѣчникъ быти Тріумфъ надъ свима непріятельима Србског' езыка.

Гагићъ е јошт' овдье еднако. Мыслимъ да сте чули одавно да е Державинъ умръо. Нешићъ е отишао са Диваномъ тамо долѣ, и казао е да ће васъ посѣтити ако узима кад'. Писао ми е Живковићъ из Србіе, и я самъ му одговоріо и послао писмо на Савку; не знамъ ели већъ прешао на ову страну. Идуће поште послаћу вам' у Србскимъ новинама писмо на Хаци Константина, те ћете га, молимъ васъ, послати на ону страну по сигурной прилици; ако буде Живковићъ јошт' онамо пошљите га нѣму нека га онъ опреми у Чокешину, ако ли не буде Живковићъ онамо, а вы га пошљите ономъ Милутину у Митровицу, или Пулѣвићу, нека га преда онамо каквом' познатом', кои ће га одніети или послати у Чокешину.

Да ли сте вы писали коме заради пренумеранта на Рѣчникъ? Тоша Стратимировићъ, кад' е быо овдье, пренумерирао се на два Рѣчника! Може быти да ніе друкчіе могао отићи Демельићевой кући. —

Што чини Литерарный Журналъ? Да га ниете већъ заборавили? Рѣчникъ ће се почети печатати 1-га Јануарія и до маіа биће готовъ; него ће ми много новаца требати, не знамъ како ћу накрай изићи. Мораћу узаймати одъ кога, ако одъ куд' какви пренумеранти не рупише. Чуемъ да е г. Болићъ отишао у Арадъ на Администрацію; ако е истина пишите му нека ми накупи пренумеранта по Арадской Епархіи. Чуемъ да ће и S. S. овдье скоро доћи; *да е поштенъ.*

Поздравите ми Г. Борића и нѣгове све домашнѣ, такодьеръ и ваше братство. Я самъ хвала Богу здраво, кое и вама желећи да будете свагда, остаемъ

У Бечу 14-га Октовріа 816.

Вашъ искренный
Вук.

[„Стражилово“ 1886; Гл. С. Уч. Друштва 75, 252;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2049]

5.

У Шишатовцу 3/15 Новембра 816.

Дражайшій Пріятелю!

Ево за сад' половина отговора на два ваша писма. Будущом' ћу поштомъ другу половину послати. Отъ 27. Августа — дана отшествія вашег' — до второг' писма вашег' т. е. до 24. Октовра чрезвычайне бѣде нападоше на мене. — Писаћу вамъ. Нарочно додьу ми примѣчанія 4. Септ. ѿ апеллаторіума на рачуне мое. — Не можете себи представити злобніе, пакостніе, неправедніе, лажніе опредѣленіе, осужденіе, и изобличеніе. Ту е и Кѵръ Гьоргье — — — сву свою ярость и завист у перо противъ мене изліо. — Но свака бѣда и опасность совокуплява све силе свое, и онда е човекъ ячій! Я 'самъ то искусіо. Таки онай часъ — кад' самъ отровна примѣчанія прочитао — узмемъ лѵру и духу 'самъ моме пѣвао. Шилѣмъ оду. А 15. Октов. пѣвао 'самъ себи на *тезоименитство*. — Но второ писмо учини чудо у мени. Ништа силніе дѣйствовати не може на чувствителну душу, као праведный укоръ любезног' и правог' пріятеля. 5. Оды слѣдоваше една за другомъ, кое излише перси мое, тронуте писмомъ вашимъ, и испунѣне жаромъ къ обрани чести мое. Живъ 'сам, живъ. Не 'ће ми Стойковичь оду на смрть писати. Радоваћу се ако вы и мой дражайшій пріятель Копытарь изъ свію одâ усмотре, да ни'самъ малодушанъ, ни'самъ лень; да ми ніе духъ зардьао. Дугъ, дугъ домашній и посведневне велике потребе — и нищета моя собственна — безъ крайцаре а жеднимъ за бѣдномъ літературомъ — тое мени сцѵлла и харібда. О томь и Копытару пишемъ: ищите, нек' вам' да кньигу, да читате о тима

чудовищама. — Гледайте, како бы ми се могло помоћи. — Ако бы ми Пінкертонъ могао помоћи, я бы се пріимio превода Новог' Завѣта на Сербски. Нужда бы ме пооштрила, да скоріе радимъ. — И може быти да бы ме спасло. Но много я требамь, Богъ вѣсть, шта 'ће самномь быти. — Къ оном' преводу, я мыслимь, да е нужданъ с-щенникъ, и кои орігіналъ разуме, да изъ потока не црпи. Светыня се гнуша просты руку — то есть — по мнѣнію наши Србаля. Я нисамь радъ вама преотети. Искренно говоримъ: правіо я или другій. — Морао бы быти с-щенникъ. Изъ многихъ причинъ. — Я 'сам већь скупіо у редъ Словаръ Грамматіческій на ѱалтиръ: могу лако све старе сравнити. А за речи цѣле Библіе знате. —

Све, што вам' сад' шиљемъ, єсть ово:

1). Начини мои стіхова — по латінскому метруму за Г-дна Копытара. —

2). Ода Александру: ту само Г. Гагичу подайте. Ту е гдикоя орѳографіа и изреченіе славенско, гди 'ће се соблазнити руси, кои славенски незнаю. Добро ће быти, да Гагичь ту покаже русомъ, да видимо како им' се допада Карменъ, гди не'ма

— — — — — Александръ
— — — — — Саламандръ.
— — — — — Александра
— — — — — Саламандра.

3). Ода к Духу моему (противъ врагова, стекшихсе у сонмище — аппеллаторіумъ). Давідовичу не показуйте. Копытару и Гагичу можете.

3). Ода. Мое тезоименитство. 15. октов.

4). — ѿ 25. Октов. Фрушичу.

5). — — 27. — Вуку.

6). — — 28. — Гагичу.

7). — — 30. — Давідовичу. Съ томъ одомъ рад' самь 'га больим учинити, исправити, да ніе сребролюбивъ и Егоистъ. — Гледайте за тѵпографію.

8). — ѿ 1. Ноемв. Копытару.

9). Пробу изъ Катоновыхъ стіхова за Г. Копытара: нѣму ћу писати.

10). Писмо нѣгово на васъ.

Съ Богомъ!

Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2050]

6.

У Шишатовцу 10. Ноемв. 816.

Дражайшій Пріятелю!

Знамъ, да 'сте већь досад' пакеть мои писама отъ 3. Ноемв. пр'имили. — Тако вась валя. Хоћете ли писама? Валя да 'сте све до друге поште читали. Ако су вам' мое пустыньске пѣсне заглушавале уши, навыкше се на сумфоніе Бечке, опростите жару пріятельском'. Лако може быти, да 'сте у ком' дѣлцу и што рапаво нашли; ибо 'самь нагло исподъ маля узео (изъ подъ, изподъ, благогласія ради по славенски З на С предъ П исподъ — у хитости овако написахъ; но већма ми се допада изъ подъ, изъ за горе &). Ударите и вы кои путь мальемъ нек' бы было гладье. На што бы ми были пріятельи, кад' ми не бы искреннш казали, гдѣ погрѣшавам, и не само у том', но и у моралном'. — До тупа има и времена. Лако 'ће се испунити совѣтъ Хораціевъ: Nonum prematur in annum. — Може быти, не 'ћу ихъ ни 'самь на тупу читати, кадъ их угладимъ. — Сочиненія покойног' Лукіана нек' читаю и пріятельи и непріятельи. — Ако вам' у ньима треба какво толкованіе мыслимъ, да вам' е Копытаръ помогао. Ако има Плаутовы комѣдіа, преведенны на нѣмецкій єзыкъ, нек' вам' да, да прочитате о Хремесу кои се ономиньe у Гагичевой Одп. — И шта урадисте съ сылнима одама? Єсте ли сваком' предали? Єсте ли имъ заедно дали? Ни су л' вам' онай данъ ручакъ платили у ревени? То 'сте могли искати, кад' ни су пошту платили. Ако е Гд. Гагичь отишао пошлите му. Явите ми, како се Србска Муза у Србском' одѣлу допада великоградьанской Господи. Ево вам' опеть две оде отъ 4. и' 5. Ноемв. Оне ми таки после оног' пакета своевольно истекоше изь персію, и у другом' новом' метруму. То ми допустите за извиненіе, што их шилѣмъ. Већ не знамъ, што е доста! Люди требаю у великой вароши пренумеранте и новаца, а я имъ шилѣмъ пѣсне! Ко ће гладанъ пѣвати? Прилне языкъ гортани моемъ. Чекай! Быће и пренумеранта и новаца. Писаћу вам' слѣдующе прве или поне друге поште о свима, конма сте ми препоручили писати. — Отъ овыхъ ôда — ону къ мени самом', другом' не показуйте кромѣ Копытара. Я ю само и вама сбог' пробе новог' метрума и єрбског' єзыка ради

шиљмъ. За гласъ народолюбца запытайте Копытара, бы ли 'га у Сербскій Вѣстникъ допустіо печатати. Шиљмъ вамъ ова два писменца турски да ми ихъ дате превести, пакь после ихъ пошлите с преводомъ. Оно жуто есть нѣког' Босанца, кои сад' кодъ насъ у служби. — Пытали сте ме у првом' писму, есамь ли приміо ваше писмо изъ Н. Сада. Приміо 'самь. Но вы мое прво писмо, кое 'самь вам' таки другій данъ послао, нисте примили. Я 'сам га у Карловцы, после приміо. Ево 'га вам' сад' шиљмъ. Не ћете за нѣга плати[ти]. — За Нешича ни 'самь чуо, е ли дошао. Писао 'самь Стефановичу пароху, да 'га понуди къ мени доћи. — Фрушичь е ішт' у Дивошу. Было сад' у прошлый понедѣлникъ къ мени дошао, да остане николико дана, да му предаемъ Славенску Граматіку. Но отиђи морао куђи другій данъ. Протолковао 'самь му, по моим' таблицама, полакъ грамматіке; учиће кодъ куће; доћиће у гредущій попедѣлникъ, да ми се слыша. Не бойте се. не ћу га претурити. — Онъ е по нѣколико дана кодъ мене бывао. Сортирао ми е мое старе новце. Кодъ куће е читао нѣколико отъ мои кньига. Мыслимъ отлазиће у Земунъ. Сад' се преправля. Савка е о Светой Петки кодъ мене была. Послао іой е Живковичь заире. Отишао е у Београдъ. Може быти, да ће тамо и зимовати, пакъ и Савку отвести. Ограпсао е съ нѣкимъ кнезомъ Симомъ за дрва. Капару дао, а ішт' не добыо хватова. Тамо већь 60. дуката потрошіо. — Препоручите Г-дну Гагичу, да ми, ако узможе, добави оде (кое знамъ, да ће быти) на смерть Державина. — Богъ 'да му душу прости! Живиће, докъ е Славенског' рода. — Писмо на Хаци Константіна ни 'самь добыо. Пошлите, имамъ времена писма читати и разшиляти. Боличъ у Араду проповѣда влашки. Чинимисе покварије рачунъ Суноду. — Ни 'самь чуо, да ће Стева — — у Бечь. — У Н. Саду се подигао већь и почео новый Гумназіумъ. З. су школе за сад'. Професори су Ігнятовичь у первой, Стефановичь парохъ у другой, Магарашевичь (бывшій у Карловачком' Гумназіуму у 5 и 6-той школи) у трећой класси. Каква судба овамо премѣсти Магарашевича? Любовна судба. Ѳома, Регістраторовъ сынъ, професоръ и коллега нѣговъ, примѣтіо поодавно, да се онъ и нѣгова женица голубую. Найпре ове године преко другихъ да му явити, да му више у куђу не долази. Онда почну мале несташне корреспонденціе. Ове вакаціе случайно надье Ѳома у сандуку женином' писмо Магарашевича. Стане якати, бѣшенствовати,

жену туђи. Отиде къ Стеви — и каже, да е убіенъ. Стева — Богъ вѣстъ изъ кои и изъ колико причина — да Магарашевичу преко пр҃ште заповѣдити, да *своевольно* резігніра. Овай учини. Побѣгне у Н. Садъ. Овде се већь бно открыо Гумназіумъ са двема школама. Стане сирома бѣдствовати. Кодъ Гедеона е медьу тимъ обѣдовао. — Окретао се на сваку страну. Найпосле 'га избави Гедеонъ изъ буре. Зашто не бы, кад' 'га не кошта ни пфенига. — Договорисе съ Патронатомъ и скупе 17. деце за трећу классу, и у ту нѣга Магарашевича съ радостію торжественш интродуцыраю. Сад' се радуе, да 'га е она несрећа постигла. Не бы се иначе Карловца могао избавити. 11. Ноемв. по рим. уведенъ е. — Има 600 f. на годину, квартиръ свободанъ, и 3. хвата дрва. — Далеко болье нежел' 'у Карловцы! — Андрію и Станка, мое воспитанніке — сад' о С. Стефану обукао 'самь. Ни 'самь са свимъ покалугеріо; само 'самь помонашіо. Само су *расодери*. Лепо имъ доликуе. Зову се Александръ и Стефанъ. — Пытате што ми ради Журналъ — Сербскій Вѣстникъ; Нисамь ли 'га већь заборавіо. Сачувай Боже! Забвенна будп десница моя. Живъ ми е еднако у глави п персима. Почео 'самь Регістеръ правити матеріолшвъ, кое притяжавамъ. Послаћу кои данъ Г-дну Копытару на сообщеніе. Треба ми и совѣщаніе п помоћь. Првы и првы кньижны средства на то не 'мамъ, Literargeschichte (како ли се зове) отъ Аиххорна, Славина, Славенку, Копытареву Грамматіку, Дурихову Bibliothecam linguae Slavicae, Böhmische Literatur отъ Добровског', и Нестора отъ Шлецера, у ком' има много и лепо о славенском' єзыку. Отъ куда ми. Данасъ платити не могу. Кад' бы ми Гд. Копытаръ могао наћи добра книгопродавца, кои бы ми кредітірао поне до 500 f. на єдно полъ године или мало више. Онда бы желіо, да ми по первом' Дилижансу пошлѣте. Иначе зло. Мораћусе бавити съ отаканьемъ віна и нецывомъ ракіе. Пре него што бы почео дѣло, пренуждно ми е, да прочитамъ, или поне да прелистамъ Аиххорна. Шта бы безъ нѣга пустынникъ ученному свѣту *гудити* смѣо? Испытайте, поштосу сва дѣла Хердерова. Особито бы требао нѣгову Geschishte der Menschheit.

Ја бы мой журналъ найсрећніе и почео и продужавао само у Бечу, чрезъ словенолюбиве цензуре и искренне и пріятельске помоћи нашег' общег' пріятеля Копытара. Возбудите 'га да нам' освободи Тупографію, да се Штраусъ, ко ли годь другій, нье пріими. Послаћу Копытару на *шпендаже* Госпо-

дама 1. аковъ добре шливовице (Αγορος! шта вы урадисте съ вашимъ буренцетомъ? — Сте ли 'га донели у Бечъ?). Валя да бы и добро было, да нам' се подигне свободна Тυпографіа, пре нег' што Давідовичь постане Тυпографомъ. — Требали бы прекрасна писмена. — Што вы урадисте съ писмени за вашъ Лексіконъ из Державина? Дайте, молимъ васъ, изрезати и вратите ми кньигу: већ е искао натрагъ онай братъ. — Есте ли показали онай образъ съ тітломъ Лексікона вашег' Г-дну Копытару. Хоће ли допустити печатати? — Не дайте другоячіе. Онай ће єданъ образъ у магновеніе ока сваког' Сербльина тронути и къ воздыханію привести; савъ ће народъ електрізирати. Лакоће превидити, шта му е остало. Само нек' се красно изреже и художественно. — Придаете ли већь и италіанске речи? — Учите италіанску грамматіку и латінску повторите. Немойте заборавити ону хвалу Хораціеву.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militavi non sine gloria.

По том' су метруму торжественне оде мое Досіеєю, Витковичу, Вуку, Живковичу, Копытару, Гагичу, и Духу моему.

Ако Гд. Гагичь већь ніе ту, пошлите му оду ову нову: Гласъ народолюбца. Мыслимъ да ће вам' се свима допасти. Одяко да ми предпочитуете тудьеземки нашинку. — Любити можете Швабице, али у сладкій, вѣчный ланацъ брака вежитесе само са Сербкиньомъ. — Гле! гле! — Да Богме, да!

Кад' 'самь почео ово писмо писати, додье ми Миліа Арендаторъ. Како му казахъ, да вама пишемъ, замоли ме, да васъ отъ нѣга поздравимъ. А кад' се ево приближихъ концу писма дође ми Сосѣдъ Боричь. Нек' самъ пише свой поздравъ. Поздравите све Србље и другове, то есть, пріятельe Србаля. — Пишите ми скоро, и много. Я, Бога ми више не могу. Већь ме одавно чека ординанцъ. Већь 5. 6. пута запытивао, є ли готово писмо, и чуди се, какво е то дерно писмо. Съ Богомъ!

Здравствуйте и любите васъ любящег'

Лукіана Мушицког'.

Іа с' цѣлимъ моимъ Домомъ усерднѣйше поздравлямъ и желимъ дасте здрави, пренумерираteме на Лексикъ.

А. Боричъ. Пар. Леж. и Е. А. Е. М. конзистор. сосѣдатель.

NB. У Карловачкій е Гумназіумъ мѣсто Діректора Волныя дошао нѣкій Руми, хромъ на єдну ногу ал' ученъ безъ трага, вели Коста, — — и нунъ е тітула отъ учени содружествіа.

[Спољa:] de Schischatowacz.
A. Monsieur
Monsieur D. de *Davidovics*
Redacteur des Gazettes Serbiques.
pour M-r Wuk Stephanovics.
franco *à Wienne.*[1])

[С друге стране:] Овай часъ, петъ [часов]а у вечеръ бывшій на експедиціи новина оба ова писма отъ Мушицкога надьемъ, и ево Вамъ ій шилѣмъ, а Вашега на нѣга ніесте ми предали, тога ради на пошту дао нисамъ.

Давїдовићъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2051.]

7.

У М. Шишатовцу 21. Ноемв. 816.

Дражайшій Пріятелю!

Данась е поштанскій данъ. Радъ бы вам' было опеть много писати, но едва доспѣхъ перо у руку узети. Морадо намирити 20 слугу съ предручкомъ. Ординанцъ ме већь чека, да писмо носи у Сусекъ. Тако ћу вам' и писати и мало и као на пошти. — Надамсе данась изъ Сусека добыти отъ васъ отговоръ. — Надамсе и рецензіи моихъ ôда. У вашой Оди у оной скорости учинихъ погрѣшку противъ єзыка. Ту погрѣшку (Неманскій народъ, вмѣсто Неманьинъ народъ) не могаше ми ухо примѣтити отъ скорог' звука єксаметрова. Я 'самъ е у мом' єксемплару изгладіо, изгладите и вы у вашемъ. Оне оде, кое не бы 'самъ смео показати Стеви — S. S. — не мойте не шалте се давати преписивати, нит' опасным' людма давати читати. Многе е єзыкъ посѣкао. — Сыноћь ми доцне

[1]) Овака је адреса и на осталим писмима; где је друкчије, онде је напомињуто.

бяше Гд. Фрушичь кодъ мене. Застао 'самъ 'га, дошавши отъ воденйца. Сообщіо ми е ваше писмо. — У нѣму велите, да се отъ мене научіо не ѿговарати на писма. Ха ха! но я могу и другоячіимъ примѣромъ служити за оне, кои єданпуть прекину молчаніе. — За Лексіконъ много, премного требате. Весма сте добро смнслили, да вмѣсто италіанског' єзыка латинскій додате. Већа е часть Сербаля, а и любитѣля сербског' єзыка, коим' е латінскій єзыкъ и познаніи и миліи. —

Не старайтесе за Шлѣпицу Гргуревачку. Ево вам' сад' мале ал' трудне комміссіе. Трудне, ибо се тиче новаца. — Мой е сыновацъ — Александръ, ког' вы познаете, тамо у Бечу. Онъ е чрезвичайно срећанъ постао на путу несреће, конмъ е био пошао. Царь е искао младиће отъ Границе за воспытаніе, а нарочно за вышша училища (höherer Schulfach) и икономіческе офіціре. Онъ е отъ Баталіона и Генералкоммандe добро препорученъ, и примлѣнъ е. Тамо е ѿ начала Новембра. Писао ми е прошле поште. Училище му се зове Real-academie. Соученикшвъ има 131; професcора 7. Онъ е избранъ тамо за höherer Schulfach. К тому се и воспытава. Явіо ми е предмете. Француzскому и италіанскому єзыку — учиће се, вели, за три године свакій данъ. — Квартиръ му е — in der Stadt auf der Mölkerbastey Haus № 94. im 1-ten Stock. Дворъ на нѣга троши єжегодно 1000 f. — Но он ни ту не може да почне безъ мое неволье. Каже да свакій нѣговъ совоспитанникъ за квартиръ и костъ платити мора 650 f. а остае им за проча нуждна 350 f.; примаю месечнш изъ тога ѿ Агента Дембшера 5 f. Taschengeld. Онъ се тужи да е кое за книге, кое за Zeichnungs-Materialien више ѿ 90 f. потрошіо. (Богъ зна, є ли истина, пространне е руке!) Дворъ, вели, напредъ новаца не да, а онъ е са свимъ готово голъ (ако е истина). Зато ме моли, да му сад послѣдній кратъ пошлѣмъ новаца за 1 паръ халина и чизме. Ето неволье! Я не'мамь ни крайцаре. — Синоћь самь добыо єдно гробіянско писмо ѿ мог' кредіторa изь Вуковара, иште на вратъ на носъ натрагъ свой капіталъ ѿ 1000 f. — Морађу 'га съ кукурузи заязити. А штоћу съ Александромъ? Бы ли му могао Давідовичь медьу тимъ за 1. паръ хальина и штифле новца позаймити. Я бы му доцніе съ благодарностію вратіо. Я вама то препоручуемъ, ходатайствуйте. Прва е то новость, да се Бачванинъ царскимъ трошкомъ у Бечу воспитава. Зато и не треба, да буде медьу соученницы подеранъ. Призовите 'га

преко писма изъ нѣгова квартира у вашъ. Видите, є ли истина, да е голъ. — Али буди како, желимъ му дати 1. паръ хальина и штіфле. — Само се боимъ, да ѿвећъ фіну чоху неузме и поставу слабу и скупу. — Онъ е у Пожуну фракъ са свиломъ постаљо. Кад' бисте имали кога, кои бы му лепу ал' яку чоху съ добромъ поставомъ за Ueberrock (не фракъ) купіо, и конту шнайдерову исплатіо, то бы найболье было. Може и єданъ пруслукъ узети. Я Васъ молимъ снабдите га вашимъ ходайтайствомъ и стараніемъ за зимницу; да не добые какавъ назебъ.

Нѣговъ е Addresse:
An
den der K. K. Zentral- Bildungs- Anstalt
Hr. Muschiczky.
In der Stadt auf der Mölkerbastey № 94.
im 1. Stock.

Я ћу му абіе сад' писати, да ћете 'га вы снабдѣти, да 'ћете 'га позвати. єрбо я вашу № незнамъ, да га абіе къ вама упутимъ. — Явите ми резултатъ. — Особенно вамъ препоручуемъ, да Александру препоручите и ѿ мое и ѿ ваше стране мужественно напряженіе (ніе већь дете) у наукама чести ради наше и нѣгове среће; особенну нѣмецку и француску учтивость спрамъ профессо́ра; братолюбіе (ал' мудро, а не легкомысленно съ другови); чистоћу у лицу (не заборавите за зубе —) у рукама (опоменте за ногте) у хальинама (овде є онъ алькавъ, пошу ружно носи ил' неопрану). И совѣтуйте му, и плашите 'га отъ Бечки девояка, єрбо знате, да е покташь. — Пропаде му сва наука, ако заблуди. Онъ е у Пожуну већь почео пушити са своима лепы комораты; чуемъ, да е и у Ђургьеву пушіо. Отвраћайте 'га са всевозможнымъ начиномъ, кажите му, да ако се особенно той чистоћи навикне, моћи ће добровоспитанну девойку и изъ добре господске куће добыти. Онъ е у Карловцы многу ракію піо, тако, да е у школи дремао — страшите 'га отъ пића тога. То умъ найгоре помрачава. Съ временемъ кад' бисте му могли отићи у квартіръ, да посмотрите, є ли све чисто и уредно, добро бы было. — Приведите 'га у познанству съ Г-дама Копытаромъ, Гагичемъ, Давідовичемъ. Ту Господу Поздравите.

Съ Богомъ! Здравствуйте.

Л. Мушицкій.

П. П. Я би волео, да су Александра за Oeconomie — officira будущег' примили, нежели за вышшег' учителя. Нит' знам' управо на што се воспитава, за учителя ли, оберлерера, ил' Школског' Діректора. — Лакше е у Економіи и веселіе сердце. — — Но лѣпо ће и то быти, да буде книжникъ: само нек' се преправи.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2052.]

8.

У М. Ш. 24. Ноем. 816.

Дражайшіи Пріятелю!

Спѣшимъ вам' явити радостну вѣсть за Живковича Телемаха, пријателя мога. Госпоя Прија-Савка — синоћь ми писменно явила, да одлази у Сербію са свимъ. Писао іой Живковичъ досад' два, три писма, но она досад' ніе могла добыти допуштеня. Получивши то, таки прелази. Я іой шилѣмъ Живковичеве оне Французске Географіческе кньиге. Они 'ће се у у Сербіи, а именно у Београду, мало бавити. Оданде 'ће отиѣи у Букорестъ. Незнамъ опредѣленіе и нову срећу; Али я се радуемъ: еръ му желимъ добра.

Савка ми е два писма о том писала. У другомъ отъ овыхъ у ліепом' писму ліепо се праща. И я овако говорећи, хоћу да вам' изяснимъ нѣжность добре душе.

Шатъ ми мой писмоноша донесе отговоръ на предьашня писма. Ил' вы іошт' найпре чекате $^1/_4$ центе писама, да ми после на ньи отговорите. Та немойте не шалте се тако ме казнити. Не ћу више ћутити. Писаћу вам' толико, да ћете моћи месецъ дана у той дрвооскудной Віенни пећъ грѣјати, и съ топлыма прстыма перо водити око' дѣлца, кое ће црный полкъ Народног' Єзыка вргнути на дно всегдашня *стыда*.

Стараць Боричь е на двери смерти. Веће е Харонъ пружіо руку да га прими изъ ове наше жестоке зиме у вѣчно пролетье. Єдва воде ніе, съ коіомъ живи већъ ѿ 8 дана. Валь' да ће сутра преко сутра духъ отдати.

Поздравите сотрудника, юнака словенска; и кажите му, да му я остаемъ великій дужникъ. Премноге су ми се конте скупиле: не знамъ, кою ћу предье исплаћивати.

Вашъ
Л. Мушицкій

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2053]

9.

У Бечу 24^га Новембра 816.

Пречестнѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Пребогато писмо ваше од 3/15 Новембра приміо самъ съ онаковомъ радости, съ какомъ сте га ми вы послали. Копытаръ ми га е изъ града доніо и цѣло смо вече Оде читали. Мени е познанство и пріятельство ваше, и вѣчни спомени у Одама вашим', довольна награда за савъ трудъ мой о Србском' Рѣчнику и о народным' пѣснама, и за све остале недоскутице. — Я бы желіо да васъ іошт' коя бѣда нападне, као она 4^га Септемвра: Истина да су нама пріятельи мили и драги, али су намъ непріятельи много пута полезніи одъ ньихъ. — Само треба се ньима (непріятельима) ползовати. —

Гагићъ е чисто плакао одъ радости кадъ е видьео свою Оду; ону Славенску на А. послаће онъ у П. некаквоме ньином' поети, кои е садъ на мѣсту Државина остао. Давидовићъ каже, да ће свою, и ове све друге, печатати у Новинама Србским'? Съ едне стране было бы то мило и мени и вама, али незнамъ шта бы чиніо С. С. —

Я бы Вамъ одмахъ было одписао, да нисамъ чекао ону другу половину одговора, кои кажете да ћете идуће поште послати. — Копытаръ такодьеръ іошт' ніе приміо писма вашега. Онъ ће вамъ писати око новогъ лѣта: зашто е онда Библіотека затворена око 8 дана; а садъ нема кад': забуніо се око Србскогъ Рѣчника (свакій е данъ послѣ подне кодъ мене), а има и другихъ послова. Рѣчникъ ће быти прво дѣло у Србском' кньижеству, онъ ће быти Тріумфъ Србскога езыка;

на првом' листу, гдје ће се А починяти, стаяаће Анѣелъ съ трубомъ (fama volat), кои ће побѣду гласити. Еда ће Арса оне развалине моловати? Я ћу наћи овдѣ Нѣмца, али мыслимъ да бы оно Срблинъ (онаковый као Арса) болѣ представіо. Првога Февруара почеће се Рѣчникъ печатати, и до маія быће готовъ, али ће силу Божію да коштуо (преко 6000 f. W. W.), и я самъ не знамъ како ћу изићи накрай.

Вама се неможе друкчіе помоћи (по мом' мнѣнію) него кад' бы я како дошао у милостъ код Милоша Обреновића; онъ бы могао помоћи и мени и вама: зашто онъ захвата изъ Беглука. — А одъ трговаца (коима е кумиръ сребро и злато) не'ма надежде ни помоћи. Наипоштеніи и найродољубивіи трговацъ ништа друго ніе (кад' га човекъ управо позна) него ћифта. —

Одъ Пинкертона за садъ не'ма ништа, то су понайвише Копытарове фантазіе: онъ више себи воображава (као што жели) него што быти може. Садъ се чуе да су велика гоненія (и по Англіи) противъ Библіяша постала. —

Писао ми е Соларићъ скоро и питао ме есте ли вы готови са Словенскимъ словаремъ. Я самъ му одговоріо да ћете быти скоро готови. Алекса вашъ долазіо ми е одномъ и здраво е. У другой половини одговора надам се да ћете ми послати оне косовске пѣсне одъ Шлѣпице Гргуревачке. Еда е Сліепацъ Филипъ долазио ту послѣ мене? Пишите молимъ Васъ Јови Міоковићу у Београдъ и оцу Аћиму у Зворникъ. Другій ћу вам' путъ послати мое мнѣніе о вашим' Одама (што се езыка тиче), а вы медьутимъ пѣвайте што више можете. Поздравите ми Г. Фрушића, Борића и нѣгове домашнѣ, и ваше братство. —

Будите здрави као и я што самъ.

Вук.

[„Стражилово“ 1886, Гл. С. Уч. Друштва 75, 254; ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2054].

10.

Пречестнѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Ономадне самъ вам', у петакъ, быо то писмо написао и послао Давидовићу да га да на пошту, но онъ ми га у вече

посла натрагъ са ваша два писма (од 10 га и 17. Ноемвра). Я смо и Г. Копытаръ заедно были и обоица смо се обрадовали, а особито кад' смо видѣли да има и Ода. Я се особыто радуемъ што сте се вы тако распѣвали: вѣчъ садъ имате читаву књигу Ода по мѣри начинѣныхъ. Да сте тако сваке године радили (као 816) шта бы одъ васъ было до садъ! — Деде іошт' ово до новога лѣта (кад' сте гусле тако удесили) начините оне двіе оде (српски и словенски) на миръ, за кое вам' е Г. Копытаръ писао; али немойте хулити на Бонапарту: зашто садъ ніе то никаква храбростъ нити майсторія (каже г. Копытаръ).

Ове се Оде ваше све нама допадаю неисказано; само ћу вам' я пріятельски то казати: да се чувате Славенскихъ рѣчій као живе ватре: само Славенске рѣчи и ова смѣса Српскога и Славенског езыка могу учинити да ваше Оде и у езыку не остану вѣчне и класическе. као што су у мыслима, у духу поетическом' и народолюбивом' и у майсторіи. Гдѣ се може метнути *ера* и *зашто, ручакъ, дакле,* ту не треба метати *ибо, обѣдъ, убо.* Да бы *дакле* и было начинывно одъ *duncque* или *denicque* (кое онѣ само люди доказую, кои о езыку онако мысле као нашъ некій Белѣнмъ Янко о Царской Политици), опетъ е нама познатіе и лѣпше него *убо.* А чіе е *убо?* нама тудье. Болѣ е метнути *чакъ* него *тя:* зашто вы пишете за Срблѣ, а Срблыина не'ма на свіету, кои не зна шта е *чакъ,* а *тя* не знамъ има ли 10 людій у цѣлой націй (а може быти да не'ма ни единога), кои знаду да може што више значити него *тебе* (у Россійском' езыку). Не треба гледати на оне кои кажу *да езыкъ треба поправлятн.* Езыкъ е добаръ него мы треба да га учимо. Сто година бы мало было найболѣемъ Списателю да сасвимъ научи езыкъ орача и пастыра! Но вѣчъ доста е о томъ; и устмено смо се разговарали.

Гласъ народолюбца мора свакога Срблыина у срдце дарнути; Копытаръ каже: зашто се не бы печатао у Вѣстнику? Само ми се види да онъ управо на мене ништани:

„Да чужеродной Хлой въ бракъ предпочте
„Любосаву Срблыинъ младъ".

Я бы то и самъ свакоме Срблыину казао, само бы себе изузео. — Шта бы вы мени рекли да вам' додьемъ на годину съ чужеродномъ Хлоіомъ? Но я самъ іой пріе ваше Оде надьео

има *Милица*. Я бы волѣо Любосаву много гору одъ нѣ, али камо е?

Мнѣніе ваше о Библій допада намсе нама обоиціи, и кад' бы што было, тако бы требало да буде. Ласно е оно превести; *овай роди овога, а онай онога*, него вы проведите изъ Лукина Евангелія главу 15. или изъ Јованова главу 4ту (или обадвіе) пакъ нам' пошљите да се и мы увѣримо *яко добро естъ*. Г. Копытаръ ће вам' све желаеме кньиге узети на вересію (може быти на годину дана) и послати по Дилижанцу на Стефановића у Новый Садъ. Послаћемо вамъ и *Марціала*, али да га на Србскій езыкъ преводите, а не на Славено Србскій (или да речемъ на Србословенскій). Учите вы вашъ наковань и наше домаће гвождье ковати, а не све Англійско и Мисирско.

Мы додаемо Србскомъ Рѣчнику Латинске рѣчи на мѣсто Таліанскихъ. Тако смо нашли за добро. Копитаръ е кодъ мене свакій данъ послѣ подне (одъ 6—9). Предъ нама стое два астала (или *стола; асталъ* самъ кодъ васъ у Срему научіо) и на ньима велики Аделунгъ у 4 тома, и Шелеръ у 5 томова Латинскихъ и 2 Нѣмачка. Него новаца не'ма! Кралѣвићъ ми ни Соларићъ іошт' нису послали ништа; већъ самъ почео узаимати да се ранимъ; а камо за Рѣчникъ? У овомъ Рѣчнику треба да се печата и Исторія пѣгова. — Да се мало вратимъ къ Библіи: неће Славенскій езыкъ никадъ у презрѣніе и забвеніе доћи не бойте се: што Поповима и Калугьерима ползу доноси, и чега се они изъ тога узрока приме, оно не може безъ великога сіясета пропасти. Него бы требало зато Славенско поредъ Србскога напечатати: едно вѣрности ради превода, а друго да бы люди болѣ познали Славенскій езыкъ. Гагићъ е овдѣ еднако, а наручићу му за Оде на смртъ Државина. Да видите како е ваша Ода сила дѣйствовала у Давидовића: већъ е ишао и пытао за процесъ Типографіе, и готово е сасвимъ други човекъ постао, него не знамъ докле ће быти. — Копытаръ каже да ћемо добити Типографію. Вѣстникъ се вашъ само овдѣ печатати може; я ћу вам' быти корректоръ и Г-динъ надзиратель. Я самъ буренце са Шльиковицомъ изніо у Бечъ и оточіо у бутеле, пакъ садъ піоцкамъ съ Копытаромъ и съ Гагићемъ, и у ваше здравлѣ напіямо; него незнамъ шта ћемо онда кадъ ово попіемо? За Ново Садскій Гимназіумъ писао ми е Магарашевићъ но я нисамъ знао каква га е судбина премѣстила (прећерела) из Карловаца! Я не знамъ какви су то безсовѣстни люди! Заръ ніе могао другу

наћи него жену свога друга. Диванъ е и садъ, съ Нешићемъ и съ Витковићемъ, тамо долѣ. Нешићъ е писао Давидовићу, да васъ неће моћи походити о чему жали. За Болића се радуемъ врло: да Бог дâ да се духъ светый на нѣга врати. Ако му гдѣ успишете поздравите га и одъ мене. Я би радъ био видѣти те ваше *росодере!* Жао ми е Станка! Гледайте вы за ту кућу Станишину: я еднако желим ту кодъ васъ живѣти; макаръ доніо пасошъ одъ Hofkriegsratha. — Прве ћу вам' поште послати писмо на Хачжи Константина, него гледайте сигурно те га пошљите. Камо за Бога оне косовске пѣсме одъ Шлѣпице Гргуревачке? Немойте се шалити него гледайте што пріе те ми ихъ пошљите. Писмена из Држевина іошт' ни самъ дао изрезати, него ћу гледати ово дана хоће ли што моћи быти. Образъ на титлу Лексикона биће безъ сумнѣ; и Копытару се допада. — Милію ми поздравите любезно. Хвала му на нѣгову поздраву. Борића такодьеръ и све нѣгове домашнѣ. Оне е турске тескере узео Копытаръ да да превести, пакъ ћемо вамъ ихъ онда послати. Здрави будите, радуйте се: *намъ бизумъ олсунъ.* Богъ зна какови іошт' лаври и вѣнци насъ очекую. — Пѣвайте данъ и ноћъ. У Рѣчнику ће Српском' быти описани скоро сви обычаи Српски (Копытаръ ме на то наћерао); неколико табака манѣ или више ништа зато: мы смо богати люди ако и немамо ништа! Ха! Ха! Ха! — Докъ видите како е описана *вѣштица, вила, вампиръ, задушбина, задушнице, Иванданъ, Крсно име, Дака, Завѣтина, Бабине* и пр. и пр. Шта мислите вы: треба ли писати, *женидба, свадба, уадаба, просидба, косидба,* или *женитба, сватба, удатба* и пр. *клубко* или *клуцко? Шибка* или *шишка? узкій* (узакъ) или *ускій? задушбина* или *задужбина? Гаћникъ, помоћникъ, добросрећникъ* или *гатњикъ, помотњикъ, добросретњикъ?* Немойте се вы ту одмахъ уплашити и побѣћи корѣну прозваном', него добро промыслите и потражите имаю ли другій езыци тако што (као *мозакъ, мозга, дрозакъ дрозга!*) Или писати *шатче, шатчій, шатчица,* или *шачій, шачица? мачче, маччетина, маччица, маччій,* или *маче, мачетина,* мачица и пр. *шутце* или *шуце? срдчанца срчанца.*

Ако гдье видите Бешеновачког' игумана поздравите ми га любезно. Поздравите ми г. Фрушића, и пошљите ми іошт' кою Оду ако сте начиоили. Довршите и ону на Смрть младога Стоићевића; и ону Франьи такодьеръ, а и Терлаича не мойте заборавити. Быће ми драго ако се Телемакъ сасвимъ

пресели у Србію. Већъ звони на 12 сахатій а морамъ ићи чакъ у градъ на ручакъ (зашто самъ се синоћъ обећао Копитару) и да ово писмо дамъ на пошту. Будите здрави и весели, и любите еднако оногъ кой васъ искренно люби и высокопочитую, кои за найвећу честъ држи назвати се

У Бечу 28га Ноемврія
816.

Вашъ искренный пріятель
Вукъ Стефанов.

[„Стражилово“ 1886.; Гл. С. Уч. Друштва 75, 255;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2055]

11.

У Бечу 12-га Декемвр. 816.

Пречестнѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Я мыслимъ да сте већъ примили мое писмо (или два уѳдно). Я самъ ваша два писма (одъ 21—24-га Ноемвра) у еданпутъ приміо. Александеръ е био кодъ мене и пріе вашега писма и послѣе. Я самъ говоріо са Давидовићемъ, и гледаћемо да га намиримо. Онъ е заиста срећанъ; садъ е одредьенъ за Економію, и више не иде у Реалъ Академію него у Универзитетъ! Садъ има прилику ученъ безъ трага постати. Другій е еданъ био одредьенъ за Економію, пакъ су видьели да ніе способанъ зато, и зато су га проміенили и Александра метнули на нѣгово мѣсто. Како изидье изъ школе, быће съ мѣста Лайтнантъ: то е болѣ него и директоръ, акамо ли учитель.

Я самъ вама послао малу молитву (искренну и Пріятельску) Одама вашимъ. *Неманьскій* самъ опазіо, но ни есамъ вам' о нѣму ништа писао: зашто самъ сумняо да ни есте вы мыслили *Неманьића* (т. е. свію Немања) *народъ*. Но опетъ е болѣ и лѣпше *Неманьинъ* свакояко. Я самъ већъ поправіо у мом' листу. Поправите и вы у Гершићевой Оди: „*Живу* се

сестара и *браће* (а не *браћа) језику смѣю*“. *Браћа* то е единствено число у женском' роду, како годь и *двца*. Кажете: „Оне оде, кое не бы самъ смео показати SS.“ А заръ бы му неке смѣли показати? Та я мыслимъ да бы васъ и за *гласъ народолюбца* псовао (изъ зависти). *Оду къ самом себи* и *къ духу моему*, ни есамъ ником' читао осимъ Копытара и Гагића, и не дамъ ихъ изъ руку никоме, а оне самъ друге дао све Давидовићу да препише, но не брините се ништа. Деде затегните гусле пакъ запѣвайте о *миру*, али найпріе *чисто Српски*, пакъ онда, ако хоћете, Славенски. Радите и пѣвайте еднако: то е единый начинъ благородно се осветити непріятельима и све ихъ посрамити. Я и Копытаръ радимо еднако. Ни есмо ми Латинске ріечи сбогъ Срба узели, него сбогъ Енглеза и осталыхъ народа коп нѣмачки не знаду. Ово ће дана гледати Копытаръ да вам' књиге покупуе: зашто е неколико дана затворена Библіотека. Опетъ васъ молимъ гледайте за оне косовске пѣсне одъ Шлѣнице Гргуревачке. Поздравите ми Г. Фрушића зашто ми не пише? Старцу Борићу желимъ срећанъ путъ (ако се не попишмани: зашто се стари люди много премишляю), а онима осталым' добаръ останакъ. Драго ми е што е Савка отишла у Београдъ, но ніе ми мило што ће ићи у Букорестъ: я бы волѣо да остану у Београду, али валяда се не може. Шалѣмъ вам' те Турске тескере съ преводомъ заедно. Послао самъ вам' (у новинама) писмо на *Хачжи Константина*, него гледайте молимъ васъ те га опремите по доброй прилици. Мой Сотрудникъ Копытаръ поздравля васъ любезно, такодьеръ и Фрушића. Пишите нам', не мойте заборавити; а особито на оно предьашнѣ писмо мое.

Будите здрави и весели

Вук.

[„Стражилово“ 1886; Гл. Срп. Уч. Друштва 75, 259; Ориг. у арх. С. К. Академије бв. 2056]

12.

У Шишатовцу 15. Декем. 816.

Carisimis amicis
Kopitario et Wukio salutem!

Заедно вам' пишемъ; не'мамъ времена. Овай часъ полазимъ у Карловце; чека ме кочіяшъ. Писмо ваше ѿ $\frac{\text{24 Ноемв.}}{\text{10 Декем.}}$

приміо 'самь. Отговорићу слѣдующе поште. Писмо 'ћу Хаци Константіну отправити. Шлѣпица Гргуревачка ѿ юче ми васданъ пѣва у Монастыра. Монахъ Стефанъ преписуе. Већь е 5. написао. Предье 'смо ѿ пѣвца Бингулског' 2. дугачке преписали. Приключуемъ вамъ ову Елегію. То ми е прва Елегіа. Оде су на миръ готове: и славенска и србска. Она е 26. а ова 30. Ноемв. сочинѣна. На еданъ ми е часъ лѵра уступила гуслама. Оде на миръ не бы ни пѣвао био, да ни'самь право намѣреніе Бартово изъ учены новина (№ 91) разумѣо. Мыслio 'самь пре изъ оны речи — vellet Typographus Barth specimina dare suae Typographiae — да бы ми ода лежала у Мустербуху нѣговы писмена. То е было слабо впечатлѣніе на мой духъ отягощенъ механическима бригама. Мора на мене напасти каква бѣда — као она 4. Септ. или громъ близу мене пући, да истрчимъ изъ лабѵрінта мога! Хуліо 'самь био на Бонапарту, и яко, яко, ал' 'самь таки могао поправити по совѣту вашему. Мало 'га се опеть каса. Ал' — за Бога — каква бы нам' радость была, кад' не бы казали, шта 'смо бореніемъ нашимъ добыли, съ каквымъ 'смо се дьаволомъ борили, и да тай сад' служи за лекцію Олѵмпа бѵйнымъ врагѡмъ. Ни 'самь 'га ни хуліо, али кад 'самь добно прилику, да 'га мало прочешлямъ, ни'самь 'га могао шставити. Ніе то мала радость мышевомъ, кад' скачу преко везана лава, и кад' се поета отмащуе Гіганту. А лепо се може карати славенскимь єзыкомъ. На пр.:

Нóси цѣпъ на рѵ́кáхъ, наноси́вшихъ бѣ́ды вселéнной.
'Олѵ́мпа бѵ́йнымъ ты̀ врагѡ́мъ
Бѵ́дь наказáніе въ вѣ́къ.

Тако бы пѣму валяло! Али кад' саме скиптроносне руке съ нимъ мегше поступаю, и вы 'га жалите, и я самь мало предікаторскій жарь утишао. Сад' мѣсто да нѣга карамъ, желимъ, да не бы никда силни гнявили слабе, и казао 'самь:

Си́лный да́б' никогдà попира́лъ пято́ю немо́шцныхъ!
'Олѵ́мпа ще́дра да́бы дрѵ́гъ
Ща́ст'я въ твореніи бы́лъ!

По том' е метруму Ода Давидовічева. Стопосложеніе то (или размѣръ) ваіѕіодніи е за славенскій єзыкъ у лѵріческой поезіи. — Али Браћо! ако е већь доцканъ за мое Оде! Ако

не могу оне доћи у монументъ свѣта! Нећете се моћи дичити са мномъ. —

Пишите таки Барту, нек' почека мало, ако Бога зна. Да е ближій, послао бы 'му и Сремскога ликера. — Вуче! Вељ ми напредъ преправите и красну и гласну гітару съ лавровымъ вѣнцемъ за Сербску Оду у метруму ваше Оде, оне предьашње. — Я бы радъ быо да се Славенска Ода печата старыма церковныма писмены. Она 'ће опеть лепше парадірати ѿ чифутскихъ. Само добыте времена кое за преводъ кое док' се разговоримо за писмена. Я бы могао и Будиму само єданъ Екземпларъ за мустру дати печатати.

Кажите Давідовичу, да се не шали, нек' не печати Оде! Я вам' пѣвам' людски, а вы хоћете, да ме изъ мог' лепог' Шишатовца истерате. Видиш' ты ньи! Све ће оне, єдна за другомъ — у Вѣстнику — показати се *мірови!*

Она е №-ра 91 ученыхъ новина на 5 недѣля — ѿ дана печатаня — изъ Віенне дошла! Доцканъ 'самь чуо за онай монументъ міра. Како прочита оно ѡбявленіе — а найпаче оне пронзателне речи — Sollte nicht Herrn Barth ein Serwier mit einem Gedichte freundlich zu Hülfe kommen wollen? — таки са стремленіемъ повика у себи:

Слѣдуй ми, Музо, гласу прерадостну!
Изъ Шишатовца, глухе изъ пустыње,
Води ме там', гдѣ срећни Барди
Съ гласныма кумвали торжествую

Свободу свѣта — — — — — — — —

Валя да Давідовичь чита — а тако и чини, знамь, ербо ми е казао самь. Я 'самь му быо допустіо, ал' сад' видим' да ми закосненіе новина може и тщету донети. Зато морамъ особито дати шиляти новине учене, да ми таки долазе, како се печатаю.

Дражайшій Славянине! Я Васъ молимъ (на мой рачунъ, на скоро 'ћу исплатити) пренумерирайте на цѣлый годъ учене новине подъ моимъ Аддрессомъ:

A Monsieur
Lucien de (а на што ми и de?) Muschiczky, Abbé
à Schischatowacz
par *Esseg*
Sussek

Ако се не боите (а Богме вам' не могу казати, да се не боите) да 'ћете за мене дугъ плаћати, а вы ми пренумерирайте и Le nouvelliste français — Журналъ, кои, чуемъ, изилази у Віенни већь ѿ єдне или две године, да не заборавимъ єзыкъ Ханріаде, ком' 'самь се учіо con amore sumtibus patris mei qui tuo — munere — aequalis fuit. Auditor ille Theologiae — sub immortali Raics nostro — sacerdos non ordinatus ob id solum, quod placuerit communitati pauperiorem pro sacerdotio commendare, agriculturae se dedidit.

Давидовічу кажите, да само зато преко нѣга ни'самь радъ добывати новине учене, да му досаду не чинимъ. А вы ѿ ваше стране (може быти) можете му казати, да я иначе могу раніе читати у пустыньи моей новине учене. —

Ако Le nouvelliste français не заслужуе новце, шставте 'га? — Моме сыновцу направте паръ хальина, само не скупоцѣнне. — Quidquid illi feceritis, id mihi vos fecisse putate. Я 'ћу вам' преко векселе исплатити:

а) за Literarzeitung.

б) за Србске Давідовичеве новине (кажите му, да ми шилѣ).

в) за хальине сыновца. —

г) за Le nouvelliste français.

Само ми абіе явите, колико самь дужанъ.

Ако има тамо какавъ Господинъ Енглезскій какавъ журналъ, я бы 'га радъ быо видити ѿ желье и любопитства. Могли бисте 'га на реверсь овамо послати. Силомъ морамъ Музе у обиталишце мое привлачити, а хаосъ механическій изъ лѣпы мои соба терати. Кньиге ми нарученне преправляйте, али не шальите, докъ іошт' и за друге не пишемъ. —

Я 'самь мисліо, ранш отиѣи у Карловце, а ево отлазимъ после подне. Я се не могу съ Вама одавде разговарати, т. е. довольно. Морао бы тамо и я доѣи. ѿ избытка сердца уста глаголютъ. ѿговорићете ми, кад' Вам' іошт' єданпуть успишемъ.

Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2057]

13.

У М. Ш. 19. Декемв. 816.

Дражайшій Пріятелю!

Оде на миръ подайте Г-дну Копытару. Славенско предьашнье сочиненіе шилѣмъ само, да видите гнѣвъ на Наполеона. Послаћу му друге поште преводъ и писаћу му. Таки ми оба явите, хоће ли быти те оде оног' паметника достойне. — Ако се удостое общцег' одобренія, онда ћу моћи учинити употребленіе оне оде, кою вама особенш изъ медьу србски пѣсана шилѣмъ. Стойковичь бы ми са инстанціомъ ѿ свое стране ону оду спровео. Сообщите Гагићу. — Дайте мнѣніе ш томъ. Отъ Шлѣпице су 6 пѣсана подъ црвенымъ плайвазомъ. — Отговорићу вам' друге поште. Нек' Г-дн Копытаръ пренумерира за мене сва три она Екземплара оног' паметника міра, ш коимасе пише у ученым' новинама у № 91. 816. у ноти. — ал' онда само, или у оном' само случаю, ако мое оде додьу у тай истый паметникъ. —

Л. Мушицкій.

За смѣй шилѣмъ вам', што ми пише Генералъ Продановичь о баталій мога Венцла кочияша.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2058.]

14.

У М. Шишатовцу 25. Дек. 816.

Дражайшій Пріятелю!

Ево ме съ перомъ у руцы на самый Божићь — и то спрамъ свеће око' 9. сати ноћи — гди вам' се спремамъ писати. Тако доцканъ, и само се спремамъ? Тако. Отъ предьашнье поште, кад' вам' у писму Г-дна Копытара обећахъ слѣдующе поште писати, до овог' часа не имадохъ времена. Юче 'самь пре лутургіе мое расодере покалугеріо, и таки

ихъ послао у Карловце. Данась е Александръ морао у Карловцы постати Діакономъ, а Стефанъ (Станко) може быти, да е посланъ у Н. Садъ, да се рукоположи, или ће може чекати у Карловцы до трећег' дана, тезоименитства Стевина. — Отъ овог' мог' Стефана велику надежду имамъ. Не бойте се; да вам' 'га не буде жао. Учинићу 'га човекомъ. Моћи 'ће съ временомъ изряданъ Архімандритъ, пакъ и Епископъ и[!] Сербіи или у Босни — отечеству — быти. Да има у Бечу Србска капела, те бы после 4—5. година могао быти при ньой свещенникомъ. А, Богъ зна, іошт' и то може быти. Како бы Господа Србльи — Типографъ, Корректоръ и Г-динъ Надзиратель Вѣстника — могли быти безъ свога народног' свещенника? — Сутра идемъ Г. Фрушићу на ручакъ: звалису ме. А я ћу трећій данъ дати часть. Тако мы! зноимосе за націю. Шта ћемо, кад' е и то нуждно! Ей Богу нуждно е. Нужданъ е и смей и шала. Interpone interdum suis gaudia curis. Ире нег' што 'самъ вам' почео писати, нека црна чама быяше ме напала (хоћете ли погодити каква? — дугъ! дугъ! и силне потребе повседневне! Иде ново лето! Конте се скупляю! Кредітори се являю! То ме изъ сна буди!) а сад' ми се мало разгали. На мою душу, ако онай превыспренній Благодѣй не спасе, могу пропасти. — Како вам' се допадаю — и вама и Г-дину Копытару — мое Оде на миръ? Жао ми е, да 'самъ ихъ морао у скорости и наглости сочинявати. И опеть може быти, не'ће доћи у онай монументъ света. Србска Ода, може быти, показаћесе Нѣмцемъ мало смѣла и бурна, ал' ништа зато, нек' познаду духъ Србскій. — У Славенской у предпослѣдньой строфи ову речь *борцы* ни 'самъ добро, то есть, врагъ 'га однео, ни 'самъ по русски акцентирао. Я 'самъ читао по србски *бо́рцы* а русски треба скорш изговорити борцы. Кодъ насъ хорей, а кодъ Русса ямбъ. Ето беде! Да 'самъ могао оду іошт' мало подржати, те бы ону речцу лако поруссіо, да ми не квари онай, иначе лепъ, Ѳаметръ. Бѣдни Србльи у славенской поезіи! Мораю пытати, како Русси изговараю. Я 'сам се ш той дерной речи доцканъ посумняо, и доцканъ загледао у Лексіконъ. Но можете ми и вы съ Г-д. Копытаромъ ту помоћи. Исправите овако: съ речи *бо́рцы* оксию избришите, а надъ ы положите варію (`); а предидућой речи *сла́вою* превърните ю на й. Быће русскій творителный сла́вой. Што му драго, само да ми Ѳаметръ не рамлье. Быће ми онда овакій:

– ◡ ◡ | – ◡ | – ◡ ◡ | – ◡ ◡ | – ◡ ◡ | – ◡
Сла́вой, бор|цы́ пре|вы́спренни, | вы́ насла|жда́йтеся | ны́нѣ.

Овде е сад' у другой стопи хорей. Онъ се допуща и Нѣмецкомъ и Славенскомъ (а и у Србском') Ехаметру. Славенске речи не'маю спондее (--). Ако е Г-динъ Копытаръ послао вечъ оде, я 'га молимъ, да пише онамо, и упути, како треба ону погрешку исправити. —

На што е Давидовичъ преписивао мое оде? Нек' се не шали съ главомъ, нек' не печата. Драго ми е, да е ода моя на нѣга онако, као што ми писасте, дѣйствовала. Исаиловичь и Аѳанацковичь были су кодъ Гершича, и читали су оде. И они и Гершичь, и Камберъ и Фрушичь кланяю се Гласу народолюбца. Потрудићу се, да накнадимъ оне године, у коима ни'самь радіо (овде и самъ узданухъ!). Забвенна бѣди десница моя, аще забѣдѣ Терлаича. Наложите Александру, да пространш опише нѣгову премѣну. Я се боимъ, да нѣга нису нашли неспособна за учительство, и зато, може быти, одредили за Економію. Снабдите съ хальинама. Послаћу новце, како ми конту пошлѣте. — Право велите, да не бы ни єдну оду S. S. смео показати. *Дакле* (ево вечь съ вама *шокетамъ*) мое су оде на то отсудьене, да се само или после мое или после нѣгове смрти печатаю. Што му драго, было како му драго. Гершича 'ћу оставити издателя мои ода, а Екзекуторе тестамента — мог' зета Стефановича, васъ и Г-дна Копытара. Кад' ме наводите на грѣхъ, да вам' србски пѣвамъ и пишемъ; право е да ме браните, кад' ми изнемогне єзыкъ, и кадъ ми смрть гвозденомъ ногомъ на чело стане. Благо мртвацу, кодъ таковы защитнйка. Вы 'ћете ми и у том' помоћи, да съ манье грѣхова — као писатель — съ людског' позорища отидемъ. Ербо 'сте тако немилостиви — а найпаче вы и Гершичь — да не трпите у одама моима, ни *убо*, ни *иба*, ни *обѣдъ*, ни *Єще*, ни *броню*, ни *сѣтъ*, ни *толау*, ни *цѣвь*, ни *тронуле* и пр.! Да жестоки Србаля, за Бога! Но іошт' ћемо се вући клипка; чекайте мало. Искалите срце на *тя*. Вода 'га носила. И самъ се чудимъ, ѿкуд' ми тай гостъ искрсну. Я 'самь мысліо, да е то партікула Ерцеговачка. Ал' кад' е тако, нек' се торня на полье. Не 'ћу да знамъ за нѣга. Огадисте ми 'га, као Досићееви Пандури старцу ягнье. — Но ѿ родителном множественномъ браћа, аки бы неправилно было, ни'самь вашег' мнѣнія. Ніесе ни Гершичь соблазніо. Другій ћу вам' путь казати мое причине. Шта 'самь

опеть у двору S. S. профітірао, оном' ћу приликомъ такодьеръ явити. Опростите ми за пѣсне посланне, што ихъ ни 'самь лепше и чистіе преписао. Я ни 'самь имао кад' самъ преписати, а ни 'самь ни времена имао чекати, да ми монаси лепше препишу. — Сліепацъ Філіппъ долазіо е єдан путь после васъ. — Постарайтесе сви и са свима силама, да добыете Typографію. Незабвенна 'ће вам' имена остати у исторіи изображенія Србаля. (Kulturgeschichte der Serben). S. S. шчаява о полученію ваше Typографіе. Писмо ваше на Хаци Константіна препоручіо 'самь свойски Пршти Дмитровачком', да 'га на ону страну добромъ приликомъ пошлье. — За преводъ турскихъ тескѐра морао бы имати ключићь. — Тако е несграпно писано. Али опеть преводителю особенни благодаримъ. — Чувайтесе чужеродне Хлое, горе нежели како мени совѣтуете, да се чувамъ Славенскихъ речій, т. е. као живе ватре. Иначе бы вам' предъ сонародницыма сва ваша народность много пострадала, ако не бы са свимъ пропала. У Ресави сад' цвета за васъ Венера. — Вратите ми копію діпломе Лазареве и убрусна надписа Миличина, и Державина, ако 'сте писмена дали већь изрезати, — оном' приликомъ, кад' ми книге Гд. Копытаръ пошлье. Вратите ми и Оду мога зета Стефановича. Морамъ є измѣнити. Много 'самь — случайно и нехотице — оном' младом' човеку тамяна у ньой дао. Боимсе, да му се мозакъ не заврти. Видите, да не бы требало, да е ту Оду Давідовичь преписао. Ако можете, добавите копію преписанну. За оне ћу вам' речи и за вашъ Словарь особенно писмо писати.

Мушицкій

[Спољa:] von Schischatovacz

An

S-r der K. K. Hofbibliothek - Scriptor

von *Kopitar* Wohlgeboren.

за Господина Стефановича.

Franco in Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2059]

15.

У Шишатовцу 29. Декем. 816.

Дражайший Пріятелю!

Пре нег' што папиръ изрезахъ за писмо, додье ми отредьенный за читаву годиву писмоноша. Чека. Како е наполю зло време — вѣтаръ душе, снѣгъ вѣе — не бы 'га ни шиљяо на пошту, да не чекамъ какво писмо или ѿ Г-дна Копытара, или ѿ васъ, и да се не боимъ, да опеть не зажалите на мое мучанье. Хтео 'сам вам' синоћь писати, но додьоше ми гости и отузеше ми време. Ево управо сад' одоше. Жао ми е доиста, да више времена не 'мамь за писмо. Жељо 'самь мало обширніе отговорити вам' на ваше вопросе. А сад' морамъ у хитости, и зато мало. Ербо друге поште не 'ћу моћи писати, мораюћи ићи у Карловце, да се, по дужности, поклонимъ Шефу. — Ваши се вопроси тичу измѣньиваня и избацываня согласныхъ писмена. Измѣнююсе и избацую писмена согласна не само у грамматическом' савіяню но и у лексікалном' изображенію речій. Основаніе е овде право и чисто *милогласіе*, (благогласіе). Том' се покораваю и Гречески и Латінски и Нѣмецки и Славенски (т. е. старославянски) Грамматіцы. Не 'мамь времена доводити вам' примѣре, ал' знамъ случае. Найвише се примѣра може довести из Греческог' ѳзыка. И италіянскій ѳзыкъ лепу свѣтлость дае Грамматіку Сербском'.

Кад 'смо ради, да вашъ Лексіконъ буде вѣрный inventarium нашег' милог' ѳзыка, и да нам' чисто представи *отпечатакъ* ума сербског', и *народностъ* духа нашег' (уво), да и странни могу почувствовати, шта е сербском' ѳзыку мило, или шта су Сербльи, ако и ѳсу много страдали, за хиляду година измѣнили, умекшали, усладили (Nichts ist nationeller und individueller als das Vergnügen des Ohrs. Herder.), кад' 'смо, велимъ, ради то, не треба да у вашем' лексікону свудъ коренъ тражимо. Нек' нам' се закованни Славяни ту не плаше. Нек' не диряю у свободу ума и вкуса сребског' у милой и драгоцѣнной собственности. Мы 'смо дяци у Славенской Грамматіцы, изговарамо како насъ магістери уче, и сами тако што отъ другихъ научени. У сербском' ѳзыку мораю насъ магістери, наипаче странни ѳзыкоиспытательи, слушати, и правый изговоръ изъ нашихъ уста на папиръ ставляти. Само морамо быти consequens, т. е. морамо

имати постоянно правило и постоянна изятія, по коим' нам' и умъ и уво дѣйствуе. —

Да направимо себи таблицу, представляюћу измѣне свію согласныхъ писмена. Овде разумевамъ само измѣне лексікалне, не грамматіческе; на пр:

б	предъ каквыма се писмены и како се
г	премѣню. — Латінъ вели, scribo, а
д	после у грамматіческом' савіяню b. на
ж	p. = scripsi, scriptum, scriptura. *Ad-*
з	*peto* или *appeto*. Нѣмацъ: ich möge,
к	ich möchte. Грекъ: *λαμπάσι* мѣсто
и пр.	*λαμπάδσι*; *ὄρνισι* мѣсто *ὄρνιδσι*. —

Ето видите, како изменюю, избацую како им' уво діктіра. Ал' ево примѣръ изостављенія у самом' славенском': *ѡ҃бѣтшало* мѣсто ѡ҃бветшало; ѡ҃бращеніе, — ѡ҃бвращеніе &c. За воз и вос знате.

Но гди се уво не вредьа, добро е држати коренъ. Сад' ево прекій отговоръ: женидба, свадба, удадба, просидба, косидба. Шипка. Задужбина. Гаћникъ, помоћникъ, добросрећникъ. За гатньикъ, помотньикъ я ни 'самъ ни чуо, и не допада ми се. *Паче,* пачій, пачица; *иуце; срчаница*; *маче,* мачетина, мачица. — Овде 'смо по италіанском' и греческом' вкусу изоставили т, д, ч. Но кадкадъ могли бисте у затворителной шбявити или открыти и коренъ, као што стои по грчески словари: Срчаница (ѿ срце, срдце, срдчаница). Узкій или ускій? Я бы волео второ. Ал' онда бы морали писати тешкій, тешко (и право бы было) мѣсто тежкій, тежко. Будите consequens: онамо *с*, а овде *ш*. А *ж* у задужбини. А кад' се грамматічески измѣну речи, онда се врате первобытна писмена, узакъ, узанъ; тежакъ, за душу. Я ћу то у моей грамматіки шсвѣтлити греческимъ єзыкомъ. Съ Богомъ. Не 'ће писмоноша да чека. Онъ нек' иде, а я ћу наставити друго писмо.

У латінскомъ преводу Србске Оде, казао 'сам Schischatovcium, отъ слав. родителног'. А отъ именителног' требало бы: *Schischatovacium* (и то бы по тому правилніе было, што бы странни знали, како има у именителном', ал' никако не звечи по обыкнованном' (и овде извадьено в: обвыкновенны)

окончeнію латінском': Carlovicium, Шішатovicium, ѿ нѣмецкога Karlowiz, али се не говори Schischatowiz. Нек' избере Гд. Копытаръ.

Мушицкій.

[Споља:] von Schischatovacz
An
S-r der K. K. Hofbibliothek — Scriptor
von Kopitar Wohlgeboren
pour M-r Wuk
Franco in Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2060.]

16.

У Бечу 12-га Януарія 817.

Пречестнѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Я бы вам' одавно одговоріо на писмо ваше од 15-га декемвріа (мени и Г. Копитару писано) да ни есте у нѣму рекли: „Одговорићете ми кадъ вамъ іошт' еданпутъ успишемъ." Прекюче самъ ево приміо и друга 2 писма ваша (одъ 25—29. декемврія). Садъ не знамъ съ кое ћу вам' стране почети одговарати. Хайде да почнемъ редомъ (да не заборавимъ што):

Вала вам' на пѣсмама; добро су преписане све, него запытайте оца Стефана шта е то *стременъ* и *копрена?* Валя да е онъ питао Шлѣпице: како бы иначе могао писати ріечи кое не разуміе? Старом' Борићу срећанъ путъ, а осталым' кућанима добаръ останакъ; Елегія ми се на смртъ нѣгову врло допада: *оваково* штогодь нека буде Славенски. Оде су на миръ предивне. Приспѣће у монументъ свіета небойте се, већъ их е послао Г. Копытаръ, и писао е да нам' пошлю корректуру, да мы овдье корригирамо; и онда ћемо поправити *бо́рци* и *славой;* него не были могло быти и *славомъ* кадъ може быти *славой?* — То се већъ разуміе да ће Славенска Ода быти напечатана црквенымъ словыма. Несмѣдохъ а ћадіяхъ да поправимъ *глухе изъ пустынье,* нека буде *глуве изъ пустынье:* да се одмахъ позна да е Србски. Учене новине

мислимъ да су престале одъ новогъ лѣта, него ће може быти какове друге почети излазити, и мы ћемо ихъ за васъ пренумерирати не бринитисе; французскій е журналъ такодьеръ престао. Александеръ е здравъ, и скоро ћемо га одьенути а іошт' ни есмо: зашто не 'ма новаца. Садъ е већъ зима прошла: не треба му капутъ, него ћемо му начинити фракъ, 2 прслука и чизме. Ако га и буду нашли неспособна за учителя, ништа зато: и я бы рекао да е способніи за економа него за учителя, а и болѣ му е быти Економъ. Казаћу му нека вам' опише премѣну свою. Казао е Г. Копытаръ да ће вам' наћи и Енглезскій журналъ и послати. Ода Превыспренньем' благодѣю не може боля быти; я самъ е показывао Гагићу, и онъ каже да ће е послати (ако е ваша воля) Чернишефу а онъ да е преда изъ руке у руку. А зашто е онъ Адютантъ кодъ нѣга; него вели да вы опишете на кратко шта ћете (шта вам' треба и шта желите), пакъ да пошлѣте овде нама, а онъ ће онда у писму Чернишефу писати. Тако ако хоћете, а вы то што пріе опишите и пошльите ми, и препишите едну оду на чисто и разговіетно, те ми е пошальите. Бы ли добро было да кажете да сте се задужили оправляюћи намастыръ? Да бы сте садъ ради у нѣму какве школе подиѣи? Или друго, како вы знате. — Кадъ Оде буду готове (да се мало вратимъ натрагъ) вы ћете добыти по еданъ егземпларъ одъ оног' паметника на даръ. Вала на писму Генерала Продановића: мал' ниесмо пукли одъ смія и я и Г. Копытаръ! Я се ни есамъ онако изсміяо, како 805. кадъ самъ се у Новосадскога владыке винограду играо папуче и фотума съ Прошкимъ дьевойкама. — Какове ћете іошт' кньиге? Зашто не пишете? Послаћу вам' Државина и Миличинъ плачъ (ако га гдье надьемъ), а копію дипломе Лазареве валя да вам' се чини да сте ми дали? Нуто садъ біеде! Послаћу вамъ и оду Стефановићеву: ню Давидовићъ іошт' ніе ни видьео, а за оне друге небринито се. Нико болѣ садъ, него я и Давидовићъ (а све съ оне оде, што сте вы писали нѣму, и мени?), него кадъ ми узпишете, пишите ми опетъ преко нѣга: зашто може штогодь почети подозрѣвати. Мы се ціело надамо да ће Давидовићъ быти Србскій Типографъ у Бечу; већъ е постао калфа, садъ само да е новаца, па съ мѣста майсторъ. Да видите како е то добро, што вам' засадъ ніе слободно Ода печатати: зашто ћете ихъ по врем(ен)у. очистити одъ оныхъ коекаквыхъ Россійскихъ и Славенскихъ ріечій: метнућете мѣсто *обѣда ручакъ*, мѣсто

бронье оклоиъ, мѣсто *ибо зашто и ера* и т. д. Медьеръ заиста свако зло у себи има и добра. А може бити да ће се и смиловати *Ча Стева*, и одріешити вам' окове музи, кадъ види Оде у Паметнику свіета. — Ніе *брâћа*, ніе него *браће: браћа* су женскога рода у един. брою. какогодь и *дъеца: стои вика деце, колико има деце; деветъ браће деветъ Юговића;* валя да г. Гершићъ ніе то опазіо, а одмахъ бы вам' казао. Одговоръ вашъ о изостављанью и промѣньиванью писмена допада намъ се не изказано: Г-дину е Копытару миліи, него да му е ко поклоніо оседлана хата, и по оным' ће вашим' правилима быти мой Словаръ. Него за Бога кажите ми: што ћемо радити са *х*? Кодъ народа се не чуе нигдье осемъ у Херцеговаца на краю и то као *г* н. п. *шовргъ брда, орагъ, кожугъ, додьогъ, надьогъ* и т. д. Мое е мнѣніе да га пишемо на краю свагда, и у почетку и у сріеду предъ самогласным' писменима, али ће рећи ко (првый Г. Гершићъ): нашто и ондье, кадъ га народъ не изговара? Одговорите ми и на ово штогодь, али не калугьерски, него философски, као и о избациванью и изостављанью писмена. Поздравите Г. Фрушића и све нѣгове кућане, тако и Г. Борића и будите свагда здрави.

Вук.

Г. е Копытаръ здраво и поздравля васъ, а писати вамъ Богме за садъ нема кадъ. Већъ смо свршили $^1/_2$ словара (до П.). Писасте ли оцу Аћиму?

[„Стражилово“ 1886; Гл. С. Уч. Друштва 75, 261; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2061]

17.

У Бечу 30-га Јануарія по Р. 817.

Пречестнѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Ономадне самъ вам' послао едно повелико писмо у Србским' новинама. Садъ вам' ево являмъ веселый гласъ: Г. Копытаръ и Давидовићъ увѣраваю ме да ћемо у почетку идућега мѣсеца априлія почети печатати *Србскій Рѣчникъ у Ти-*

пографій Димитрія Давидовића. Само не казуйте никоме іошт' засадъ. Давидовићъ васъ поздравля и моли да му пошлѣте еданъ аковъ добре шльивовице да подмаже коегдье. Пошльите е у Новый Садъ нѣгову уяку *Ісаку Грушку* et Comp., а онъ ће е нѣму опремити. Успите у тай аковъ и на мой рачунъ неколике холбе: зашто не мамъ више него іошт' 3 путеле; па самъ и одъ ньи три обрекао едну дати Гагићу на путъ, а едну ћемо попити докъ подье: дакле онда само една остае мени и Г. Копытару.

Хайде садъ на тенану да вам' пишемъ штогодь за Хлою Чужеродну: вы кажете да за мене у Ресави цвѣта Венера. Како ћу я оставити вашъ Вѣстникъ (или *Вѣсникъ* по нашему?) у Бечу, пакъ да идемъ у Ресаву? Може быти вы ћете рећи *чекай!* Хе! не липши Магарче докъ трава нарасте. Знате ли вы да е мени ово већъ тридесета година? Ова Хлоя ніе врло ліепа (мало е већа одъ Сосе Антонине), али е заиста добра и поштена да не може боля нп поштенія быти; никакова Любосава на свіету не може мене онако любити и почитовати, као она што бы ме любила (и што ме люби) и почитовала. Она се већъ зна прекрстити као и я. — И надьео самъ іой име *Милица.* Ако народность мою могу одузети и умалити коекакве ћивте и непріятельи мои, то да знате да я и немаримъ за ню: я мыслимъ да се я и потурчимъ сутра, да бы мои сви пріятельи и онда говорили да самъ я правый Србльинъ свагда быо, и да ћу непрестано быти. Заръ неможете вы мени благословити едну Хлою. Та то бы мени и Младенъ допустіо. Ел' да ћете и вы? Какво ћемо име надьести Србском' Рѣчнику? *Рѣчникъ, Словаръ* и *Лексиконъ,* то е све мало. *Сокровище мыслій рода,* найболѣ бы было, али ево сіясета: што *сокровища* нема у мом' Рѣчнику! Микаля е свой Рѣчникъ назвао *Благо илирическога езыка.* Грци садъ издаю у Цариграду еданъ Грчкій словаръ, пакъ су га назвали: *Ковчегъ езыка.* Я бы радъ што годъ ново у насъ да буде: измыслите вы неколико таквыхъ имена, пакъ ми пошальите. Поздравля васъ Г. Копытаръ. Одпишите ми на предьашнѣ мое писмо.

Будите здрави и весели.

Вук.

[Мушицкова напомена:] прими' 26 Јан. по гр. 817.

[„Стражилово" 1886; Гл. С. Уч. Друштва 75, 263; Ориг. у арх. С. К Академије бр. 2062].

18.

У Шишатовцу 6 Феvр. 817.

Благородный Господине,
Дражайшій Пріятелю!

Додье опеть данъ поште, а я не доспедо' писати вам'. Већь ме опеть чека писмоноша. Забележао 'сам 20. стварій, о коима бы вам' морао писати. И чисто бы волео не писати вам' ал' се боимъ, да ми се тако што не догоди и друге поште. Шта 'ћете съ овакимъ сиромашнымъ спаніомъ и корреспондентомъ, погруженнымъ у море брйга? Помозите ми испливати изъ овог' мора, пакъ 'ћу вам' сваке поште писати, и подоста. — Поздравите Г-дна Гагича, и намолите 'га, да іошт' мало почека. Я самь' смисліо начинъ мога избавленія; сирѣчь: да ньему пишемъ (а писаћу друге поште), и опишемъ мое тѣсно состояніе и крайнье бѣдствіе, и молићу 'га, да ми онъ буде посредникъ, као што 'сте ми писали, да сообщи мое писмо (а я 'ћу съ тимъ намѣреніемъ и писати) Чернишеву, и ону оду, поетіческу инстанцію, Александру. Да онъ къ тому отъ свое стране препоручи и моли, колико више надьа за пристойно и достойно. — Живковичь е и мени писао. Већь досад' валя да е отишао у Валахію. Кодъ насъ су прекрасни дни. Приміо самь устменный поздравъ вашъ отъ нѣког' Шидьанина Войновича, трговца. Вась Игуменъ Бешеновачкій поздравля. — Шта значи *стременъ* и *копрена*, ніе знала ни Шлѣпица, коя е мом' дьакону, босанцу, діктірала. Но разумео самь отъ други'. Коню до *стремена*, кажу, значи, коню до ребара. *Копрена* значи повезачу женску, на подобіе убрадача, отъ фіна платна, али дугачку, узъ ледьа спущену, са свим' белу или малко плаветникасту. Као што е обычай было, или мода, плаветно штіркати мараме вратне. — Тако носе наипаче Поморишкинье око' Сегедина, Чанада &. За мое се оде старамъ. Оћете ли вы имати при корректури мой орігіналъ? Боимъ се за акценте Славенске. — Едносложне речи — ако су кратке, не акцентуираюсе у поезіи. — Ей! Кад' бысте имали времена къ мени послати. Опростите ми — обопца — сладчайши пріятельи — овом' може быти суетном' стра'у. Драго ће ми быти, ако єданъ Екземпларъ на даръ добыемъ (ѿ целог' ли монумента?). Но я

'самь радъ іошт' за 2. Екземплара платити. Фінѣйшій радъ 'самь за себе задржати, средній монастыру продати, и треће классе (као што е у новина' обявлено) Стефановичу зету поклонити. — Александръ ми ништа не пише. Я се боимь за њега. — Шта 'самь кодъ SS. профітірао, явићу другій путъ. — Кодъ Руміа 'самь био. 'Ромъ е на єдну ногу. Ученъ е страшно, има тітула — као членъ премногі' содружества — као Россійски Генерали Ордена. Ал' за чудо ћути човекъ. Онъ е подобанъ звону, кое само онда звони, кад' 'га човекъ дирне. — Називаюћи Хацића Анакреонтікомъ, чини му праву сатиру. Нова, те му се люди смею, нѣку неесѳетіческу непоетіческу песмицу, кое, вели, да е онъ сочинитель, узъ гитару, у коіой не зна ни а, б, с. Радуемъ се о будущой побѣди Тѵпографіе Србске. Вуцыте е у пристанище, те силно, силно, да ѳ бурье неоднесу натрагъ. Вы 'сте, не шалте се, одъ мене узели и понели до Н. Сада, Миличинъ плачь, Списакъ српски монастыра и копію діпломе Лазареве. Обећали сте у Н. Саду преписати. Не шалте се главомъ. Списакъ м-нра више не добн'. А оно двое не 'мамь времена преписивати. — Оћете єднако да ме преволите, да вам' бракъ съ Хлоіомъ благословимъ! — Та човече, да е Лутеранка, да вам' сва деца буду Србчади! Шта ћемо за то? Ал' у сваком' случаю, моя прія мора знати Србски и србске обычае; мора знати *ткати*, и *прести*, у *Харфу* или у *Гітару* ударати. Све е то нуждно и лепо се слаже. А друга свойства и совершенства подразумѣвамъ. — Вѣсникъ? ѳ вѣсъ, или вѣстъ? У такомъ сумнителномъ случаю ніе совѣтно изостављати *т*. Оћете име Рѣчнику, друго ново, блистателно? ha ha! (а̀ а̀, по греческой орѳографіи, да не буде по нашой худографіи cha cha!) Тако и треба! Нашъ Рѣчникъ да не буде *менаіа* между братіею, или братіями (медьу браћомъ или браћама? а̀ а̀ а̀!) то бореніе опеть отлажемъ. Видите, да не'мам, времена. — Єсте ли прочитали Микалю? Єсте ли се чимъ изъ њега ползовали? Єсте ли све проче прочитали? Знате, шта се публично обећали; — Шта очекивамо. — Мени се Бандке найбольма допада, наипаче чрезъ раздѣленіе разны' значенія и сбогъ фразесъ — Є ли честница (чес'ница?) шписана? сто пута благодареніе Г-дну Копытару за срећну мыслъ, да опишете Србске обычае. То ће быти нуждно и пріятно за иностранне; пренуждно и преполезно за Србчаде, наипаче варошке, и за *одрасле* (?) господичиће — — — Іошт' бы я едно желіо, да сва имена српски' обычаева, кое 'сте

описали, и други вещій, кое сте за добро нашли описати, на концу кньиге у регистеръ ставите, да србска дечица као лекцію редомъ читаю; а велика деца да повторе.

Indocti discant, doctos meminisse juvabit. Што латінске речи паче додаете нежели 'талiанске, весма е consequens.

Гле я не каза', како бы я, по моему мньнію, вашъ и нашъ рѣчникъ назвао. Узнемири ме кое ко. Ево:

Ковчегъ
мысленне народности
(der intellectuellen Nationalität)
Србске.

Ту се подразумева и сокровище и *мысли* а *народность* свѣтлость дае. — Покрітікуйте оштро. Ако обстане, силно 'ће ударати и у чело и у ср'це хладне Србомрзце. — Рекао бы Ча Стева: Гле Фантазіе, гле лудила! — Сва внѣшность нашег' ковчега, у ком' лежи свѣтѣйшій останакъ наши' праотаца, да носи на себи вкусъ краснопростъ. Кньиге у Бечу да се вежу. О внутренности постарайтесе оберучке. — Части 'ћу и васъ и неутрудимог' сотрудника и сподвижника нашег у Петковице, кад' ми съ тимъ ковчегомъ превосходећимъ све манастирске киворе, срећни у Шишатовацъ додьете. Прославићемо 'га лепше, нежели Поляцы Ліндеовъ Словникъ — Давідовичь да нигда не печата и свою оду безъ мог' знања. Шта ћу *за х?* Ту бы могао читаву Діссертацію написати: ал' кад' ћу *ти'а* времене на то добыти? Видите, кад' се мало оттргнемъ, пишемъ као на пошти, а писмоноша чека, па' се срди. Я *хѣру* добро не мыслимъ. Казалисте, да о нѣму что не *калугерски* већ *філософски* кажемъ. Е већь е доста. Већь сте ме дирнули. Овде ми совѣтуе Helvetius, да на часъ нѣчто као заборавимъ, и што знамъ. Il faut avoir courage d'ignorer quelque chose. Благогласіе єзыка єсть єдно ѿ существенны свойства. Х нам' то благогласіе найвећма вредьа. —

Ево смотрите што о нѣему мыслимъ:

'вала	хала (hala)
'ладъ	хуля (hulja)
'рапавъ	хальина (haljina)
'ромъ,	

одма' (хъ)	Подобно о И и Т у овима:
ора' (хъ)	'шеница
стра' (хъ)	'тица. —
кожу' (хъ)	Отацъ о'ца
до'одакъ	жалостанъ, с'на, с'но.

НВ. *За'валити* было бы ружно, дакле болѣ е рећи и *хвала*. Другїй путь више.

Мушицкій

[Споља:] de Schischatovacz
A Monsieur D. de *Davidovics*, Redacteur des Gazettes Serbiques.
Pour *Mr. Wuk*
à Wienne[1])

Franko

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2063]

19.

У Шишатовцу 9. Февр. 817.

Дражайшій Пріятелю!

Вы ми писасте єданпуть, да васъ е Соларичь пытао, 'оће ли мой славенскій Словарь скоро готовъ быти. Не знамъ ѿ куд' зна и какавъ Словарь онъ мысли. — Како 'сте могли казати, да 'ћу скоро готовъ быти? Што 'ћу съ вама! Тако ми нагло навалюете бреме на ледьа! *бреме*, кое бы радо носіо, но за сад' іошт' не могу. Іошт' 'самь єднако у Лабvрінту брига, и у гвоздены узи (въ гвозденыхъ *узѣхъ*) нищете. Я самь само вама откриo, да 'самь *я* радъ допунителный Словарь къ вашему сабрати изъ Славенског' сокровища. Ал' камо ми то сокровище? Разумевамъ Академическій Словарь Россійскій, и Хаймовъ у 3. части, сочинѣнній по оном'. Хаймов е изишао у трегубом' изданію: починѣсе а, съ россійскимъ, в, съ французскимъ, г, съ нѣмачкимъ.

Я бы онай првый требао. Помагай! прибавите ми та два Словара. — Что скоріе. За проче кньиге писаћу скоро Г-ну

[1]) Овако опет и даље.

Копытару. Не 'мамъ времена да потражимъ из каталога рукописног', у ком самъ многе стотина књига побележіо, кое бы я требао. —

Шта учинисте вы с оным' развалинама на Рѣчник? Немойте изоставити. Силне су оне причине, чрезъ кои 'смо то намѣрили. И ново ће име Рѣчника, ако 'га пр'имите, *Ковчегъ мысленне народности Србске,* у тѣсном' и лепом' союзу быти съ оным' развалинама, при ком' погледу не 'ће моћи не узданити [!] праве и топле прси Србльина.

Съ овым' бы се именомъ Рѣчника већма слагало описаніе србски обычая. Нужно е ново име исполинском' труду: *Словникъ,* за сад' се поне чини *польски, Словарь,* русски, (а худо на *арь*). *Рѣчникъ,* чини се врло мало, и ча Стеви презрително.

Но я ћу (за сад' тако мыслимъ) мой назвати:

Словникъ
Славеносрбскій
или
Допунителный (или прибавителный)
къ
Србскоме.

Єсте ли Вы Арси у Н. Саду дали оне развалине за рисованіе? Онъ е сад' у Бечкереку: мала. За волю Божію гдѣ е нашъ старацъ Добровскій? Зашто не држи речь? Како се смрти насъ ради? Зовите 'га. Пакъ ће и онъ вкушати Шишатовачког' ликера. Не бы сгорег' было, кад' бысте у Именама Србскима метнули и Diminutiva на пр.

Петаръ (Петръ)
Пера dim.
Перица dim.
Георгіе (Геωргій).
Гьоргье
Гьока dim.
Гьура
Гьурица dim.
Іованъ (Іωаннъ)
Јоца dim.

Но будући, да само новима именама знамо Diminutiva, а старым' не знамо, то могу и ова изостати. Лепше су старе србске матере неговале децу. Измышлявале су мила и лепа имена. пакъ су по оным' чеда своя призивале, за бой одраньивале,

неумалѣннымъ именомъ звале као већь юнаке. — Любица, Милица, Миланъ, Благое, далеко е нѣжніе нежели *Мартица*, Ѳца, Перица, Іоца. Писме ц дайте изрезати: да не крпимо.

Вашъ
Мушицкій.

[С друге стране:] Г-дину Гагичу писаћу друге поште, нек' почека,

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2064]

20.

Пріятелю!

Чрезвичайна дѣла — кое репарираньe на вратъ на носъ падше воденице, кое коммиссіе ѿ стране консісторіе — не допуштаю, ми іошть пространніе вам' писати. Имам' іошт' нѣко дѣло — Інквізіцію — свршити. Не знамъ, хоћу ли и слѣдующе поште моћи отговорити пространніе на вопросъ вашъ. Найвише ми е жао, што не могу Г-дину Гагичу да пишемъ, по намѣренію моему, за избавленіе мое ѿ погибели моралне. коя се лако може родити. — Да може іошт' кою пошту почекати! — А я очекивамъ и онай Бреславскій монументъ. Ей кад' бы и онъ сад' у ово време стигао! И онъ бы ми могао сподспѣшествовати. Пишите ми таки, не чекаюћи на мое писмо. — Еда е дошло што изъ Бреславе? Аковъ Шливовице старе и добре за Давідовича послао 'самь у Н. Садъ уяку нѣговом'. Валя да е експедірао. — За васъ и Г-дина Копытара узмите изъ акова $^1/_4$; препрaвте бутеле. За Дав. $^3/_4$ шатъ буде доста. Поздравите 'га. Александру сыновцу кажите, да се добро влада и учи, да о нѣму што скоріе добаръ гласъ чуемъ; пакъ ћу му таки 10 f. као што иште, Zulag или Unterstützung дати. —

Данасъ ме Аџи-Константинъ дао поздравити и явити, да по свем' нѣговом' труду за пренумеранте на Лексіконъ ништа ніе успѣо. Люди, вели, задивляли, нико о кньиги не 'ће ни да чуе. Зло! Али — шта ћемо!

Bono animo esto: cras forte melius eris.

у М. Ш. 20. Фев. 817.

Вашъ
Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2065]

21.

У Бечу 6. марта 817.

Пречестнѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Я бы вамъ одавна одговоріо на два писма ваша, али самъ еднако чекао да іошт' што пишете, као што сте обрицали, садъ ево и треће писмо ваше прими, и већъ треба да вамъ отпишемъ. Не знамъ или ћу редомъ или по важности.

Г-динъ е Гагићъ отишао одавно у Рагузу, но вы кадъ ми пошљете писмо на нѣга, я ћу му га послати преко Драге Теодоровића изъ Тріеста, а онъ ће га моћи и оданде послати Чернишефу. Само гледайте штогодь добро и ліепо те напишите, я бы волѣо да се вы помогнете него я. Защто бы и я могао поредъ васъ преживлѣти, а вы се поредъ мене ништа не бы могли помоћи. За оде се не брините; мы ћемо ихъ добро коригирати, а може быти да ћемо ихъ и вама послати да ихъ коригирате; него вы ньи за садъ не погледайте; може быти ни до $^1/_2$ године нећесе печатати; Богъ зна какове оде іошт' онай очекуе; да се читавъ монументъ у едно печата. Вы ћете добыти одъ ціелогъ монумента еданъ егземпларъ на даръ, а она ћемо два наручити. Вы мене найпре обіедисте за Лазареву диплому, па садъ опетъ и за списакъ Намастира. Ни есамъ тройства ми я то ни едно одніо, него сте вы то негдье забацили (ако ни есте коме другом' дали) па не можете да надьете. И мени бы жао было да се изгуби списакъ намастира: я морамъ оне намастире све очима видьети, него ми ихъ препишите (кадъ надьете) па ми пошљите да имамъ кодъ себе: зашто може быти я ћу ударити одавде преко Далмаціе (знате? као што смо се лани договарали); па ћу овдье опетъ доћи преко Србіе и Сріема! — Па за толике труде и фантазіе едва ми благосиляте едну Хлою. Да е Любосава и мени бы миліе было, али кадъ ніе? Она у арфу ни у китару не зна ни запети, него зна ліепо вести (везти?) и шити, такодьеръ и ручакъ готовити. Српски мора научити и српске обычае, а може научити и прести и ткати, ако іой устреба. Ово ћу дана почети читати Микалю, по томъ треязычный и академически словаръ (то ми е све Копытаръ набавіо). Чесница е описана као што треба, па ніе сама чесница него и *баднаци, Божићъ, свадба, отмица* (како

се отимаю дьевойке), *Богоявлѣніе*, *Задушнице*, *васкрсеніе*, *Гьургьевданъ*, *Иванъ данъ*, *виле*, *вѣштице*, *вампири*, *Стуаћи*, *врзино коло*, *Грабанџіяши*, *ранило*, *ружичало*, *завѣтине*, *крстоноше*, *крсно име*, *побратимъ*, *додоле*, *краљице*, *Лазарице*, *Коледа* и пр. и пр. и пр. Ко никадъ кньиге ніе читао читаће Српски Рѣчникъ; али ево люте муке и неволѣ, како ће се печатати? Треба 6000 f. W. W. а я немамъ ни 600. Бре немамъ ни 100 f. него узаимлѣмъ те се ранимъ; већъ самъ дужан 300 f. Тако се то живи за вѣру и за народъ. Могу га продати Ніемцыма да га они печатаю, али я за толикій мой трудъ да не добіемъ ни крайцаре, него само да намиримъ мое пренумеранте (и то едва). Ел' то право? Садъ ћу обрнути као Живковићъ (телемахъ). — Шта ћемо радити? За име рѣчника не могу вам' садъ ништа писати, зашто самъ се већъ разлютіо. Ни есамъ дао Арси оне развалине да измала, него му вы пишите и препоручите; я самъ се съ њимъ разговарао о томъ. Онъ ће то знати врло добро начинити. Дакле *x* изоставити са свимъ? нека га дьаво носи. Овай рѣчникъ треба да покаже како Србльи говоре, а коме се не допадне, онъ нека намъ каже *како бы требало да говоре*. — ц (и може быти и *дьервъ*) даћемо изрезати. Я мыслимъ да е Соларићъ мене питао за онай старый вашъ Славенскій *Словарь*, што га правите іошт' одъ како сте дошли у Карловце. Онъ пише кажипуть къ *Сербской писменици и езыкознанію* (до есенасъ изиђи ће на свіетъ). Г. Копытаръ е и ово дана писао Добровском', не знамо шта ради са Славенскомъ Грамматикомъ. Александръ е здраво; гледаћемо ово дана да га намиримо съ оным' хальинама што сте вы наручили; до садъ ни есмо могли: Богме нема новаца; него Давидовићъ каже да ће добыти съ Пештанског' *панагьура*. За шльивовицу чули смо да иде; вала вам', те велика вала! Него велите: плати па онда вала. Юче ме моліо докторъ Белецкій да распитамъ тамо долѣ може ли се добыти добра црнога вина (елфера), и пошто аковъ; него явите ми то молимъ васъ да му кажемъ, може быти да има у Опову? Кадъ ћете ми явити шта сте профитирали у двору ча Стевину? Може быти да сте већъ и заборавили. —

Шта вам' се чини о том' догадьаю у Српским' новинама подъ числомъ 17 на страни 133? Ел' да е то Хранисављево масло? Морао е и Румія на то навући? Видите шта чини завистъ и злоба, ал' нека, нека, *притиснуто яче све на више*

скаче. — Дайте и вы ваше мнѣніе како треба *дьервъ* да буде, писао самъ о томъ и Соларићу (зашто онъ све коешта ново прави) и Г-д. Гершићу. Дозовите Филипа Сліепца (ако ніе отишао у Србію) па га запитайте колико има како е осліепльо, и одашта; и остала сва нѣгова приключенія (н. п. кадъ се оженіо, докле е путовао и шта му се знаменито догадьало и т. д.) па поцишите, те нам' пошљите (то особито жели Г-д. Копитаръ). Врло бы добро было, кадъ бы га могли измоловати съ гуслима. Ово дана е изишла у Прагу една кньижица Чешка, подъ именомъ *простонародна Србска муза* (преводъ нѣсама); док' више добіемо послаћемо вамъ едну. Поздравите ми любезнѣйше Бешеновачког игумана, Борића и нѣгове домаће.

Вук.

[„Стражилово" 1886; Гл. С. Уч. Друштва 75, 265;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2066]

22.

У Шишатовцу 11. Марта 817.

Дражайшій Пріятелю!

Ево єдва досле да вам' пространніе пишемъ. Вашъ вопросъ о писмену *х* даде ми поводъ, да вам' о главным' совершенствама єзыка, у колико се она и у Лексікону появити могу и мораю, мнѣніе мое искренно и пріятельски откриемъ.

Да ме не познаете, бояо бы се, да ми за зло не примите мое многоглаголаніе. Како бы могао прећутати чувствованія и мысли, родивше ми се, мыслећи о вашем' неусыпном' труду и пожертвованію у общеполезном' предпріятію. Но къ дѣлу. Живый єзыкъ народа Србског' єст сокровище мыслій нѣговы; єсть отпечатакъ духа и характера нѣгова; єсть мысленна народность нѣгова, столѣтіяма утврдьена и освећена. Што се у нѣму садржи, светыня е сваком' правом' Србльину. —

Можемо 'га уподобити и сокровищу праотечески новаца, кои и данъ данашній медьу праунуцы пролазе, и іошт' непрестанно у своіой цени стое. Свакій съ ньима лако отправля медьу снародницыма взаимне потребе общежитія. И кои ніе

кньижанъ, тачно се увештіо у брой ньиовъ. Не сметаю 'га ни *сребрнице*, ни *динари*, ни копѣйке. — Истина, да има медьу ньима гдекоя турска *пара*, гдекои *пјастеръ*, гдекои грошъ. По необходимой судби и т'и нам' новцы додьоше с наслѣдіемъ нашимъ. За ньи равне вещи купуемо, као и за проче, отъ самы праотаца коване. Медьу тимъ гдекои су одъ ньи употребленіемъ тако угладьени, да се турска знака на ньима и не види; гдекои 'ће се іошт' больма угладити; гдекое 'ћемо мало поз'ніе, кад' будемо богатіи, или сасвимъ, или ако нам' се свиди, одбацыти, или 'ћемо и съ новыма замѣнити, и дати им' онда и србска имена. А вообще цело нам' наслѣдіе, у том' смыслу, али сви су нам' праотечески новцы многимъ употребленіемъ угладьени и сяйни. Не 'ма медь ньима ни єдног' зардьана или 'рапава. — Подъ свакимъ уподобленіемъ єзыкъ светъ быти мора и писцу и неписцу. Народъ е првый образователь єзыка, а после су вкусни и умни писатељи. Лексікографъ е собиратель и хранитель оног'. Лексікограф Србскій сме и може самый ковчегъ мысленне народности србске (словникъ паче нежели словарь) саставляти и украшавати по вкусу и своме и свои купаца и читатѣля, али у сабрано у нѣга сокровище не сме дирати. Бно кои новацъ мало и окрнѣнъ (ора', кожу', 'шеница, 'тица —), была два или три новца одъ едне цене нееднака величиномъ или калупомъ (видьети, видети, видити) све тако мора онъ нама представити. Такови новцы показую судбу времена и вкусъ предѣла, где су ковани.

Дай да додьемо ближе. Свойства єзыка и свойства народа, кои 'га е изобразіо, и кои 'га говори, стое свагда у равном' отношенію. Колико е богатіи єзыкъ, толико е улюдніи и изображеніи (civilisirter) народъ, колико е виткіи и способніи за чисте или умозрителне мысли (abstracte Ideen), толико е учинѣніи и просвећеніи разумъ народа, кои 'га говори; колико е мекшіи или тврдьіи єзыкъ, толико е питоміи или суровіи народъ; колико е благогласніи, сладьіи, за музыку способніи (musikalisch), толико е чувствителніи народъ.

Четыр' су главна совершенства єзыка: *богатство, ясность, велесмліе* (Energie) и *благогласіе* (Harmonie). У Лексікону се наипаче прво осведочити може. Но и прочи' се три понешто виде слѣди.

Богатство се относи частію къ внѣшним', частію къ внутренним', предметима (extensiv, intensiv). Оттуда е богатство єзыка внѣшње и внутренье. И єдно и друго умножавасе и

філософически се распространява виткостію или образователностію єзыка (Bildsamkeit). Та е двострука: Лексіческа и Грамматіческа.

Внѣшнье се богатство єзыка састои у множеству наименованія за внѣшнье предмете. Колико кои народъ више знакова за внѣшнье вещи притежава, толико више вещій око' себе познавати мора. Но изъ тога на изображеніе народа заключити не можемо. Може кои народъ велико богатство у речма за внѣшнье вещи притежавати, а при томъ весма мало умственног' изображенія имати и суровъ быти. — То богатство показуе само изображеніе внѣшнье, градьанско (civilisation). — Изображеніе умственно явствуе само изъ внутреннѣг' богатства єзыка, коесе састои у довольном' множеству знакова за внутреннье предмете, за предмете разума и чувствованія. — Внѣшнимъ се богатствомъ єзыкъ србскій медьу браћомъ своіомъ лепо отликуе. Том' е, мыслимъ, найвише способствовало пространство народа, и обитаванье по различным' предѣлма, предметобогатыма. — Манье му е богатство внутреннье. Мало е народъ мысліо, и размышлявао. Орао и копао, много дѣлао, юначествовао, ал' мало мысліо, кромѣ о первыма нуждама. Ако е мысліо, мысли свое ніе записывао. — Зато не бы Лексікону вашем' приличествовало име — *Ковчегъ мысленне народности*. Али и ніе нуждно измышлявати коекакве странности, и суетне перифаніе. Да останемо при обычаю свію просвећены народа. Ал' да не задржимо ни ова наименованія: *Рѣчникъ, Словарь;* перво се чини малено, и незнатно. Казывао 'сам вам', како се Стева на нѣга гадіо. А друго ніе по природи єзыка. Пис-аръ, злат-аръ &. Слов-арь, ако бы словіо, као што они пишу, и злате. То бы наименованіе было лицезначно (subjectiv), а нама овде треба, да буде предметозначно (objectiv). Дай да поправлямо Академію Россійску, кад' е, 'вала Богу, тай жребій на насъ пао. — А како 'ћемо мы назвати? Као и Братъ Линде: *Словникъ*. Тое управо по природи свію славенски єзыка.

Изъ внутреннѣг' убожства єзыка не 'ће нам' ни єданъ заключити на убожество ума, кои зна, да су просвећени Србльи мысли свое писменно, а особито печатаньемъ рѣдко с'общавали, а у случаю с'общенія употреблявали не свой матерній, или народный, но церковный или богослужбеный єзыкъ. — Србском' Лексікографу належи найвећа брига, да колико веће може (ако не све, кое до данась имамо) количество (массу) вну-

треннѣг' богатства єзыка сабере, и філософіческом' єзыкоиспытателю предъ очи стави, за честь народног' ума и вкуса. Нек' плодну речь, ако не сваку, и лево и десно посмотри; нек' целу фамілію представи странном' наблюдателю. Обычае описуеме, кое су прадѣди наши по младенчеству ума и невинности срца завели, нѣжномъ кичицомъ (кисть, кистчица, ки'-чица) и моралныма фарбама да начерта.

Што нам' годъ данасъ оскудѣва, лако 'ћемо и скоро 'ћемо моћи накнадити. Источникъ богатъ у нама имамо: хитаръ умъ, топла и часъ мека, часъ крепка чувствованія и виткость єзыка. У самым' нашим' умалителныма (Diminutiva) већь то свакій признати мора. А саюзника и спомоћника имамо и богата и благоволителна у славенском' єзыку. Само да 'га тврдоглавіе наше неодбацы.

У колико се *ясност* и *велесилје* єзыка изъ самог' Лексікона или Словника появити може, показаће нам' примѣри. За приведеніе опредѣлѣнности (Bestimmtheit) речма, а съ тимъ и ясности весма су нуждна сходна изреченія (phrases), обычаи говорења (прирѣканія), пословице, и раздѣленіе понятія числомъ. Мени се Бандтке у том' врло допада.

Сад' о Благогласію. Благогласіе лежи частію у самом первобытном' или кореннom' саставу речій (Bau der Wörter), частію у образованію њиовом' или савіянію (Flexion), а частію у свези њиовой (Verbindung). Зато е благогласіе Лексіческо и Грамматіческо.

Благогласіе Лексіческо, или благогласіе єзыка у смотренію коренног' састава речій, зависи отъ звука писмѣна и союза њиовог'. Благогласанъ е єзыкъ, ако су у нѣму писмена согласна са самогласныма срећно помешана, ако согласна нису сва тврди и ако су у изговору пріятно за уво сложена; ако има и меки согласны; ако се речи окончаваю (по већой части) самогласныма; ако єзыкъ има свободу гдекоя писмена, благогласія ради, избацыти, додати, променути писме за писме (много, тамница, свобода, ухо за млого, тавница, слобода, уво), или изменути једно писмо у друго сродно (рука, грѣхъ, ручный, грѣшный).

О свима тим' частицама, способствующима благогласію могло бы се довольно, съ приведеніемъ примѣра, поособъ казати.

Но што се нама у нашем' собственном' єзыку благогласно чини, хоће ли се тако исто чинити и тудьим' ушима? Не 'ће ли Гркъ и Италіянацъ на оне речи, кое се починю са бр, вр, гр, др, жр, зр, кр, мр, пр, ср, тр, цр, уши съ рукама затворити и побећи? Т'и се варварски тонови у ньиовой Сумфоніи не чую. Хоће ли се хтети повратити, кад' и' станете тѣшити, да оне речи съ ущербомъ благогласія предаю єзыку енергію или велесиліе? Што им' драго. Знамъ да нам' се Немцы не смею ругати. Предъ ньиномъ е кућомъ гора музыка. А Французи 'ће се морати насмеяти и у себи рећи: c' est presque comme chez nous, знаюћи, да се онакима слоговы ньине речи окончаваю: cha*mbre*, sui*vre*, mai*gre*, ven*dre* &. Найвећу 'ће вам' пакость наносити затуцанный почитатель славенщине, и заклетый Србомрзацъ. Но тым' болесным' врачевомъ преправите кутійцу с надписомъ: *Врачу исцѣлися самъ*. У ньой нек' читаю рецептъ отъ различны пилу́ла противъ заматорѣле болести: хра*бръ*, му*дръ*, вѣ*тръ* &.

О изоставленію и измѣнію согласны писмена казали 'смо предье.

Нешто о *тврдости* или тупости, и *мекости* или острости согласны писмена.

Сва славенска согласна кодъ Рȕса имаю двояко произношеніе: *тврдо* и *меко*, или *тупо* и *остро*. Србльи *собственно* само три писмена умекшаваю: д, л, н; дь, ль, нь. Къ утанчаным' гласкомъ принадлежи и гь, ако г, само по себи и не трпи мека самогласна я. ѣ, ю.

Согласна к, т, ч, щ умекшаваю се кодъ Србалья, но непримѣтно, зашто се прелива у ћ:

к) . . . . (*Божокъ*, божићь, *ножикъ*, ножићь.
т (. . . .) цветъ, цвеће.
ч (на ћ) Стефановичъ, Стефановићь.
щ) . . . . (нощь, ноћь.

Ови гласницы ћа, ће, ћи, ћо, ћу, даю Сербском' єзыку (у пространном' смыслу: єзыку, восточны Слáва) мекость, слѣдователно и благогласіе паче свію прочи.

Слав.	*Рус.*	*Чес.*	*Полъ.*	*Срб.*
нощь	ночь	noc	ноцъ	ноћь

Из овог' се види, колико нам' е нуждно ово писме ѣ, колико нам' само по себи мило быти мора, кад' толико споспѣшествуе благогласію. Они су презренія достойни (crasso sub acre nati) кои се нѣговом' гласку ругаю: *ѣа, ѣе*. Достойно е, да му лепшу форму дамо. Гледайте, Бога вам, да 'га лепше (у пркос Карловцу) улюдите, да не реве отъ други писмѣна, да е точно по калупу друга писмѣна, да ніе дебльe, да ніе танье, да ніе веће.

Гласке аѣь, еѣь, ѣѣь, иѣь, оѣь, уѣь, имамо обще с Русима, съ томъ єдномъ разликомъ, да и' мы, по већой части, у существителныма, а Руси у глаголма употребляваю: ать, еть, ѣть, ить, уть.

Будући да Србльи писме *т*, по видимому, не умекшаваю и кад' ь поредъ нѣга стои, то 'самь я тога мнѣнія, да то ь, єднообразія ради с орѳографіомъ Славенскомъ, у свим' славенским' речма, где 'га имаю и после т, кад' нам' не смета, и после прочи писмѣна задржимо. Странно е видити ъ у речма: *зобъ, радостъ, смртъ, частъ, милостъ*. Чувайтесе, да васъ не предаду анаѳеми. Оно *т* у твор. един. преливасе у ѣ: радостію, радост'ю или радостью, радосћу, милосћу, и зато е приличніе да у имен. єдин. стои ь: радость. А мы Србльи не 'ћемо опетъ казати радосћь.

Сад' иде редъ на х. Єдва къ нѣму додьо. Союза ради толико 'самь морао предположити. А и о нѣму самом' *свысока* 'ћу морати почети. С ньим' е далеко теже, нежели съ ъ. И већа е опасность за Лексікографа, ако с ньим' непредострожно поступи.

Писмена 'су Греческа из востока дошла. У востоку свака се гласница (Vokal, самогласно) изговара съ диханіемъ, или мекшимъ (ha, he, hi, ho, hu), или тврдьим (cha, che, chi, cho, chu). Како се коя речь гласницомъ починяла, придаваю іой се дыханіе: мекше ⊓ (he) или тврдье ⊓ (chet). Ови 'су се восточни гортанни гласови (gutturalische Töne), пренешени подъ мекшій греческій небосклонъ (климатъ), угладили и утаньили. Дыханіе меко исчезло, а тврдо постало мекше: изъ ha, he, постало ἁ, ἑ; из cha, che, постало ha, he, или, по грчки ἁ, ἑ, и пр. Грецы су место дыхателны писмѣна узели знаке ды-

ханія (spiritus). Доста бы им' было єданъ знакъ твердьег' дыханія, но они, подражаваюћи Евреомъ, имаюћим' два писмена дыхателна, почели су употреблявати два знака: мекшег' (где се h не чуе) и твердьег' дыханія (где се h чуе). — Первый spiritus lenis (᾽), а други spiritus asper (῾):

ἀ, ἐ, ἰ, ἠ, ὀ, οὐ (a, e, i, o, u)

ἁ, ἑ, ἱ, ἡ, ὁ, οὑ (ha, he, hi, ho, hu).

Тврдье дыханіе союжавали су и с овым' согласницама: π῾, κ῾, τ῾, ρ῾. Чрезъ то дыханіе (еврейско) постале су три перве согласнице оваке: Ф, х, ѳ: π῾ίλος (φιλος), κ῾ρονος (χρονος), τ῾εος (θεος).

Р῾остало е безъ премѣне: ρ῾ητορ (rhetor). Ово е послѣднье Чесском' (чехскій, чешскій, чесскій) ř подобно: řeka (ржека).

Медьу Грцыма Еолцы (Aeoles) нису млого миловали тврдо дыханіе. Говорили су:

ὄμοιος (omios)	место	ὅμοιος (homios)
ἤλιος (ilios)	—	ἥλιος (hilios)
ἀμέρα (amera)	—	ἡμέρα (himera)
ἄγιος (agios)	—	ἅγιος (hagios).

И садашньи Грцы не'маю разлике медьу знацима дыханія. Латіни не'маю знаке дыханія, но у греческим' речма место ньи узимаю согласнице; место меког' дыханія s (и пр.) место тврдог' h, v, на пр:

ἧς	sis	ἥρως	heros
ἐι	si	ἦρ	ver
ἱδρως	sudor	ἑσπερα,	vespera.

Овако и Србльи славенско тврдо дыханіе премѣнюю на в: глухъ, глувъ.

Писме х Грци весма нѣжно изговараю, не као Немцы и Евреи. Не знамъ, како су Латіни свое ch изговарали, али 'га мы тврдо изговарамо. Италіянцы не 'маю ни тврдог' ни меког' дыханія (нит' cha, che, chi, cho, chu, нит' ha, he, hi, ho, hu).

Французи и Англези тврдог' дыханія не'маю, но имаю меко. Греческо х изговараю као к. Отуда пм' е Телемакъ, место Телемахъ. (Но нашъ Телемаковичь могао не слѣдовати

Француэомъ. —) Меко дыханіе имаю h, но у млогим' речма то h не изговараю.

Славенски єзыцы вообще имаю тврдо и меко дыханіе (ch, h). Ово е неизгладимый знак, да им' е колевка востокъ. Дай да казано до сад' представимо у таблицу: — — —

	Harter *Hauch*	Gelinder *Hauch*	
Еврейски	ח (chet)	ה he	
Гречески	x	(῾)	
Латински	ch	h	homo, honor
Немачки	ch	h	
Италіянски	—	—	uomo, onore
Француэски	—	⎧ h	la horangue
		⎩ —	l' homme (л' оммъ)
Англезски	—	⎧ h	habit (häbbit)
		⎩ —	honour (анноръ)
Слав. вообще	ch	h	
Слав. церков.	x	—	
Россійски	x	г	
Србски	x	—	

Славенскій церковный и Србскій єзыкъ не'маю особенног' писмена за меко дыханіе. Грамматіцы присвоише греческій знакъ меког' дыханія (῾), кое собственно ніе кодъ Грековъ дыханіе (gutturalischer Ton, Hauch). Болѣ бы учинили были, да су другій знакъ тврдог' дыханія (῾) узели, и почели, где треба (место h), употреблявати. Кад' Грцы смеюћи се овако пишу: ἁ, ἁ, ἁ, зашто не бы и мы тако писали, или іошт' простіе: ἀ, ἀ, ἀ? — Да нѣжна смея! ха, ха, ха! или га, га, га! (кад' се чита по звуку писмена).

Србльинъ, кое судбомъ, кое по своіой вольи, водимій лепымъ вкусомъ, подъ топліи и мекшіи небосклонъ положенъ будући, кад' съ пуномъ свободомъ употреблява свой єзыкъ, не гледаюћи на коренъ Слав. єзыка, нит' на произношеніе нѣгово, одбацуе 'рапавость и тврдость восточног' дыханія, а съ ньима и дыхателно писме х, или 'га премени на друге согласнице. Само 'га у грчким' славенским' речма, кое изъ нужде употребляваги мора, задржава. И тако Србскій єзыкъ не 'ма тврдог' ды-

ханія, као што 'га не'ма ни франц. ни итал. но опеть на подобіе овы меки єзыка има онъ дыханіе меко (gelinder Hauch). Само штета, што не 'ма собственног' писмена, коимъ бы оно означіо. Чрезъ то пада у неволю оно исто х, кое е као знакъ грубог' дыханія одбаціо, узети за знакъ танког' и меког' дыханія. Примѣре свега, што самъ казао, лакшег' осмотренія ради, нек' представи таблица.

Изоставля се х (не чуе се).

у почетку	*у среди*	*на краю*
'вала	вр'ло (врхло)	вла'
'ватъ	до'ватити	ма'
'ватати	до'одакъ	одма'
'ладъ	ду'овникъ	ора'
'лебъ	єчимъ (ächzen)	пра'
'рабрити	ньи'овъ, ва, во	стра'
'ракати		трбу' (der Bauch)
'рамати		кожу'
'рапавъ		и пр.
'ромъ		

Usus te plura docebit.

Чуе се		Применюесе
тврдо	*меко* (h)	*на в:*
грехъ	хала (ала)	глувъ
духъ	халына (аљина)	глувакъ
стіхъ	хартія (аρтія)	сувъ
тихъ	хасна (асна)	сувача
парохъ	хатаръ (атаръ)	*на г:*
монархъ	чехати (перье)	видьегъ (херц.)
храбаръ	хитаръ (йтаръ)	*на к:*
храбрость	хйтити (йтити)	Schola, школа
храмъ	хйтити	худити, кудити
хвала (просто народно е 'вала)	худо (удо)	*ταχη*, таки
	хуля (уля).	захтвати, закгевати (но прво треба задржати)
		на й:
		смей. смѣхъ.

Нек' се Грамматікъ довія, каква ће правила или изятія у смотренію речій, коима се х на концу у произношенію отузима. А тако исто и Лексікографъ.

Примѣра ради да им' видимо предмете разсужденія:

Лексікографу	*Грамматіку*
глувъ	Вла',
заглушити	Власи
смей	ора',
смешно	ораси
пра'	кожу',
прашно	кожуси
прашити	падо',
стра'	падоше
страшно	
страшити	

Знатна е часть *словесне народности* Србске ово приключеніе съ писменом х. Часъ се чуе, и то яче или слабіе, часъ се затаи, часъ се промени (изврне). Правый е Промеѳей у азбуки нашой. Како е непостоянъ и различанъ, не пристои му се єдно одело (х, (') (') в, г, к, й). У предизложены(хъ) случаи(х) не допада нам' се у Еврейском' кафтану. Миловидній нам' е у Европейском' одѣлу, ако и есте прекроено одъ оног' истог' кафтана! — Вы слѣдуйте, у кньизи народной, нѣговой вольи. Ние ни онъ самоволянъ. Воля е нѣгова прометати се по вольи народа. Воля е народа (на вкусу и благогласію основана) законъ Лексікографу. Нек' вичу Педанти. колико им' драго. И Грамматикъ се, како у прочему, тако и у смотренію х, том' закону повиновати мора. Како се изъ Словника избаци х, где 'га народъ не говори, мора се избацыти и изъ Граматическог' слововіенія, (Biegung). Изъ овы конечны слогова избацывше евреичествующе х (hebraizans), чуемо лепше южно-европейске тонове:

1, ахъ, яхъ, ѣхъ, ихъ, ыхъ, охъ, ухъ, аху, яху.
2, а, я, ѣ, и, ы, о, у, ау, яу.

Ови премноги *хѣрови* чисто загушаваю (зато Чифути говоре, као да су загушени) музыческо благогласіе єзыка. Безъ ньи ясніе и пріятніе звони єзыкъ, на подобіе фортепіану, кад' се отвори. Безъ ньи на толики нам' се мести (мѣстѣхъ) окончаваю речи самогласныма писмены! Тимъ превосходи Италі-

янскій єзыкъ све проче. Тимъ се Србскій єзыкъ Италіянском' приближава паче прочи. Да посмотримо опеть таблично:

Еврей	*Грекъ*	*Латінъ*	*Италіянацъ*
(hart) ⊓ (ch)	x	ch	—
(gelind) ⊓ (h)	(')	h	—

церков. славен.	*Чехъ, Полякъ*	*Русъ*	*Србљинъ*
(hart) x	ch	x	— (*)
(gelind) —	h	г	— (**)

*) Само у гдекоим' славенским' речма.
**) У србским' или страным' речма x се танко чуе.

Ето видите, колику вам' досаду учини чрезъ дерно x. Я 'самъ, може быти, немилостивъ спрама нѣга био. Я 'му не могу шта: тако 'самъ сад' расположенъ. Отъ васъ зависи, милостивіимъ му се показати. Измедьу распознавателни окончења (characteristische Endungen) славенског' єзыка найзнатнія су ова: 1, швъ, євъ, ей, ій (Род. множ. у существителнима); 2, ихъ, ыхъ (Р. множ. у местоименіяма и причастіяма); 3, ахъ, яхъ, ѣхъ, ихъ, ыхъ, ахъ, ухъ, аху, яху (у глаголима). Ко мрзи на єдно, мора быти непріятель и другом' и трећем'. Иначе самъ са собомъ не 'ће быти согласанъ (inconsequens). Коя бы се речь безъ x простонародна и ружна видила, додајте іой га. Мени се чини, да е таква реч *'вала.* —

Поздравите Г-дна Копытара. Читајте обоица и читајте крітически. Открыйте ми, ако вам' се где не допадне мнѣніе мое, да 'га и я оставимъ или поправимъ. Сабирајте мнѣнія, преправляйте се къ Рецензіи, тражите іошт' сад' оружія свакояка противъ нападенія педантшвъ (гле оте ми се -швъ!), противъ Рецензіе Карловачког' кабинета. —

Быо 'самъ у Карловцы 14. и 15. Декемв. Рече ми оном' приликомъ Стева о вама: „Какве ће іошт' онъ плевели по Бечу сеяти и простирати!“ Разумева *плевели* у єзыку. Опростите му, оставите 'га у миру. А мужайте се, бодрствуйте. Имате вы, до Божіе волье, здравъ разумъ, и непокваренъ вкусъ. Имате веште а добре и искренне пріятелье.

За листъ тітла Словнична мыслимъ, да бы весма добро было, клеветникомъ у пркосъ, савъ тітлъ са оныма развалинама (ове ниошто не изоставляйте) дати изрезати. У свакій случай, како усхтете, развалине нек' лепо буду изрезане.

Нуждно ће быти, да у Давідовичевой Typографіи буду и курнлова писмена, баремъ (поне?) мало. — Имате ли овако различіе у овой речи: *малодушанъ?* малодȕшанъ kleinmüthig; малдȕшанъ, engbrüstig. Ову 'сам послѣдньу речь у овом' смыслу, скоро одъ едногъ простака научіо.

Преводъ 'сам Србскій идилле (тако! лепше, нежели іділле, ништа зато, што е странна речь) Геснерове са предувѣдомленіемъ съ радостію читао (у ч-лу 8 Срб. Новина). Е ли да е вашъ преводъ? Я то познаемъ изъ беседе ваше и вкуса чисто србског', а и изъ орѳографіе. *Виде ли ты, видео самъ, тичица,* не говори ни Сремацъ ни Бачванинъ. Закованный славенолюбитель не бы умео тако нѣжно србски говорити: *жалосна, око усана,* па *онда, болеснога Срдана, оца.* Не видим ни чифутског' х: *падау, моляу, отіяу.* Не 'мамь времена више красо̀та превода потражити, а іошт' манье времена за крітіческа примѣчанія. Да 'сте прилѣжніе радили и мотрили, ушла бы была іошт' гдекоя красота. Гдекое 'сте немотреніе ваше на сиромаха слагача остроумно (праведноли?) бацыли. Како бы онъ сирома' смео онолико писателя исправляти? Я том' сиромаху (ако е онъ таковый майсторъ) у речи *безазленості* (беззазленості) држимъ страну. *Безгрѣшностъ* одводи ме на врло велику светыню. —

Зашто не рекосте у 3-hoj речи, спочетка, изидье? ово е мекше и сладье, а *изиде* е *славенски* (изыде). Зашто умръо? Зашто не овако? умр'о. Свакояко е речь двосложна: у—мръо, у—мр'о. А изостављно е е: умрео. Знакъ изостављенног ніе ъ, но (’). Зато се мени нигди не допада она *какографіа* (худописаніе), писати ъ, где е самогласно изостављно. —

Ко е оно предисловіе сочиніо? *Читателѣ, прегледанѣ, -ћею* ово су форме Давідовичеве.

Съ Богомъ!

Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2067]

23.

О радость, радость! дайте лиру.
Диплома съ спискомъ ев' у миру!
да да!

Дражайшій Пріятелю!

Первый стіхъ познаете да е россійскій, ербо се у нѣму повторава една иста речь. Знате колико смо таковы закрпа наодили, заедно читаюћи россійске Стіхотворце. Изъ другог' стіха, знамъ, да 'сте таки разумѣли, да самь мнимо-изгублѣну Диплому Лазареву и списакь мн-ра нашао. Ево управо юче на великій четвртакъ надьо у мои свитцы (савитцы?) Опростите многогрѣшному, што 'самь васъ био обѣдіо. Мыслећи да сте понели у Н. Садъ, да препишете, ни'самь медь писмама моима ни тражіо.

За віно — елферъ — пытао самь Бранковича. Юче ми отписа да има, но цѣна му е, вели, медьу браћомъ 120 f. — Не писа ми колико може продати.

За Живковича ништа не чуемъ. Пошлите ми онай пашквилъ. — Мени юче посла Генералъ Продановичь кньижицу отъ 14. страна у 8°:

Gespräch zwischen einem Frmeden aus der Turkey und einem Pesther Bürger, als um Denkmahl froher Empfindungen für die merkwürdigen Thaten und um die walachische Nation erworbenen Verdienste der Hochwohlgebohrnen Herrn Urosius Nestorovicst von Georg Mantan Lehrer der walachischen Normal. Schulen zu Pesth 816. bey Trattner. Купите и прочитайте ову комедію знате како власи vivat вичу: *аферимъ Туркуле! аферимъ Нѣмцуле!*

Дайте нам' опеть едну идилу, кад' сте тако лукави као Апеллесъ — ко ли —, да вам' поправлямо ваша небреженія...

Поздравите ми Копытара, Давідовича и Белецког'? Къ овом послѣднѣм' кромѣ оны лепы качества, описаны ми од васъ имамь, већь предлекцію сбогъ -цкій. Тако е! У любови и пріятельству има много ингредіенціа.

На Великій петакъ [23, III] 1817. г.

Вашъ
Лукианъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2068]

24.

[крајем марта 1817.]

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Лексикону? *О Косто! пасъ му майку.* **оно** *оде у Бечъ већъ има* $^1/_2$ *године дана, не знамо шта лудуе тамо.* Копытаръ ће данасъ отписати Румію као што треба, и као што естъ; него деде вы наслоните уво на прозоръ, па послушайте преко тіе планина шта ће се говорити по Карловцыма. — Шта се говори тамо о оном' одговору Давидовићеву у Србским' новинама? Нека Хранославъ и Г. поправитель моле Бога што е Давидовићъ слабо вѣштъ ономе послу, а они бы прошли као нико ньиовъ. Да оће Г. Гершићъ начинити што нѣмачки, па да намъ пошлѣ да дамъ у исте нѣмачке новине (у Архивъ), некъ печата; али нека буде краће него Давидовићево, и особито да буде сміешно. Знао бы то Г. Гершићъ начинити. — Ово дана бьо е овде Видаковићъ, и каже да е већъ свршіо Славенску Грамматику, и оће скоро да е печата; а и Србску Грамматику скоро ће свршити! Нека Бога ти, нека. Савъ ће Титлблатъ на *Рѣчникъ* быти изрезанъ на бакару, него гледайте вы да намъ Арса оне развалине намолуе. Я вама кажемъ да сте вы мене обіедили за диплому Лазареву и за списакъ намастыра! Тражите и *Миличинъ плачъ,* може быти да ћете и нѣга гдье наћи. — Наговорите оца дьакона Стефана, или Александра, нека пыта оца Герасима за ону пѣсму *како е жаба платно біелила и съ ракомъ се разговарала,* па нека е препише па ми е пошльите. Пытайте Миліе или Васе, шта е то *резница.* Распитайте шта значе ове двіе загонетке: 1. *Веће одъ града, манѣ одъ јета; сладье одъ меда, горче одъ чемера?* 2. *Сива кобила, сива торила; штогодъ торила, све ошу и матери за душу давала?* Докъ се састанемъ съ Белецкимъ поздравићу га одъ васъ. и казаћу му за елферъ. — Ели Телемакъ іоште у животу? гдье е и шта ради? да ніе отишао за кнезомъ Симомъ? Или да ни е Милошъ одъ нѣга научіо сѣћи? — Айде штогодь да вам' речемъ и о вашему размышлѣнію о езыку: Са великимъ удовольствіемъ читали смо га я и Г. Копытаръ. Но я мыслимъ, да вы желите чути оно што се нама не допада; ево чуйте: Копытаръ вамъ неда за право, што кажете *да е мало внутренье богатство езыка нашега; и да е народъ нашъ слабо мысліо и размышлявао.* Онъ каже да ни

еднога народа језыкъ ніе внутренье богатій одъ Србскога: народне су ріечи само оне (кодъ свакога народа) кое народъ *познае, говори* и *треба*. О томъ ћемо се више разговарати кадъ Рѣчникъ буде печатанъ. Шта смію нама рећи почитатељи Славенштине за бр, вр, гр, др и т. д. кадъ су то правый словенски гласови? *Древо, крестъ* и *перстъ*, то е Россійско какогодь и *корова, золота* и *молотъ*. Кои бы рекли да Славенско ни е *дрво, крстъ, прстъ* и т. д. они бы показали, да они не знаду ни шта е Славенскій језыкъ. Я не знамъ ели *ножићъ* начинѣнъ одъ *ножикъ;* я мыслимъ да е оно *ићъ* производный слогъ као кодъ свію нашы dim. мушкога рода н. п. *цветъ, цветићъ; растъ, растићъ;* и т. д. а да Србльи ни есу гледали како говоре Русси и Бугари, него су они говорили и ріечи производили по своме начину. Кадъ напишемо *радост* и *смрт* са малымъ еромъ онда морамо и *лабудъ, данъ, еленъ* и т. д. Како ли бы те ріечи стаяле безъ икаквога ера као горе *радост* и *смрт?* Хѣру сте очитали добаръ параклисъ, Богъ да му душу прости! Садъ ћемо слободно писати *ристосъ, духовникъ, оћу, ора, кожу*, и т. д. као што наша браћа и говоре. Тако ми вѣре не изговара се ни као нѣмачко h. Узмите ріечъ кою оћете, па сами пробайте. Него шта ћемо за *парока?* Оћемо ли писати *парокъ?* или *паро?* Ей! стани прећераћешъ! Вала вы пишите *парохъ*, а мои *Србіянцы, Бошняцы, Ерцеговцы* и *Црногорци*, говоре *попъ* или *свештеникъ*. Копытаръ каже да е *попъ* eine von älteste Wörter, а сміе се и чуди се, кадъ му я кажемъ да нови попови Сремачки стиде се тога имена и да оће да се зову пароси (или пароци?). Него не знамъ како ће попадію и госпою *попу* крстити? Ели се запарошіо Митровачкій дьаконъ? — Вала Шидском' проти на обећаню. Кадъ се почне кньига печатати, онда ћу издати второ обявленіе и казаћу да коштуе 20 f. Нека мои Г. Г. пренумеранти преправе сваки іошт' по 10 f. Него имъ засадъ не треба ништа казивати. — Я мыслимъ да бы болѣ было *кишчица* dim. v. кистъ), него *кичица;* као *костъ, кошчица?* Само самъ нашао (до садъ) два имена женскога рода, коя се окончаваю на согласно слово, да имаю dim. на *чица кошчица* и *сочица* (v. сол, или соо, или сô), а друга сва имаду съ додаткомъ *ца* н. п. *крвца, врвца, ноћца, жедьца, зобца* и т. д.

Поздравля васъ любезно Г. Копытаръ, писати вам' онъ за садъ и нема кадъ, еднако се око *Рѣчника* мучимо. Поздра-

вите ми Г. Борића и нѣгове све домаће (Ели се удала Ната?) Поздравите ми и Милію и будите здрави.

Вук.

[Гл. С. Уч. Друштва 75, 294;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2069]

25.

У Шишатовцу 30. Марта 817.

Дражайшій Пріятелю!

Єсте ли здрави? Єсте ли добре волье? Имате ли новца? Єсте ли изнашли дьервъ? Ево и я 'самь о нѣму мысліо. Я самь 'га саставіо подражаваюћи писмену *ћервъ*. Обоим' воображавамъ себи овако саставленіе:

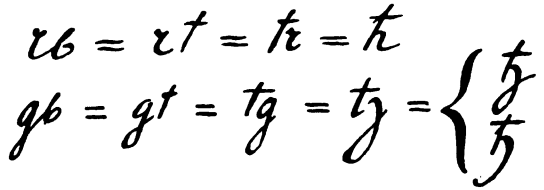

скопчано съ другима писмены

нескопчано, но само по себи.

Овог' последнѣг' образацъ морао бы се изрезати за тупъ, само съ маньомь долньомъ чертомъ на подобіе такове криве чртице у немачком' 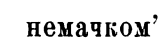 или и у греческом' ита 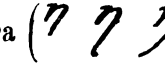 Судимъ, да оба ова писмена себи подобна быти мораю, єрбо су и гласомъ подобна; к тому, да бы се зритель лакше сетіо, кою службу чинй ово ново писме. Онай малый крстиħь опоминѣ га да е аки ћ, ал' продуженіе долнье чертице чини 'га внимамателнымъ на какву модификацію или преобразованіе гласа. А сама речь, у коіой оно стои, учини 'га извѣстнымъ; на пр. *добри* ми ако можешь *доћи*.

Идеа, ако и єсть измышлѣна сливеног' *червъ* и сливеног' *добро* (ч, д) чини ми пріятна оба писмена. И я 'самь готовъ већь мое ћ употреблявати. Хоћете л' му вы дати одобреніе,

хоће ли други? Ако уздате, то 'самь я добыо 2. дуката не мораюћи издавати изъ џепа, ако не уздате, опеть 'ћу добыти сливена у общой ползи. Али и безъ шале и безъ сваког' самолюбія мени се допада. Сад' дайте да кушамо веће образце обои писмена . Єрбо ни писмена не'маю велику фигуру. Ево таблично:

чьервъ
- велико: 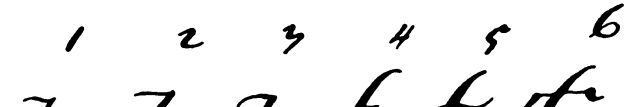
- мало .

дьервь
- велико:
  - а, безсоюзно 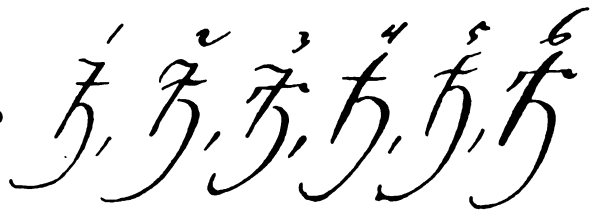
  - в, союзно:
- мало
  - а, безсоюзно: .
  - в, союзно:

Велики образацы и чьерва и дьерва подъ № 6

мени се найвећма допадаю

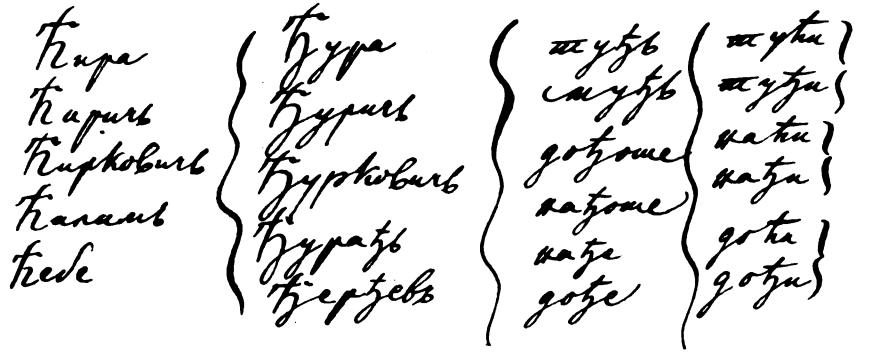

Дьервъ нам' е нуждно, пакъ сад' ил' нигда. И оно треба да буде єдно одъ отличія вашег' Словара. Овай 'ћемо морати писати у именителном' по нашем' изговору прочи падежа, Словаръ. Русси 'га пишу, као што знате, съ ь: Словарь, ря. Ей да можемо измыслити, да не пишемо Герой и Герцогъ или Херой и Херцогъ. Ако и вы и Соларичь и Гершичь и Г. Копытарь примите мое 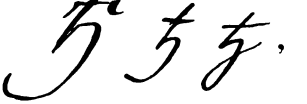 , то онда моя 2. дуката обѣщавамъ изобрѣтателю писмена . Пишите ми скоро о овом'. Еда что о Typографіи? О срећи Давідовичевой? Єсте ли примили Шливовицу? Єсте ли снабдѣли мог' сыновца? Поздравите сотрудника вашег'.

Вашъ пріятель
Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2070.]

26.

У М. Шишатовцу 17. Априліа 817.

Любезнѣйшій Пріятелю!

Ево вам' три прилога. № 1, жаба и ракъ. Ако бисте дали печатати, мислимъ, могли бисте безъ сваке штете оне речи подвучене изоставити. Загонетке бисте могли умножити, кадъ би и почели у новинама издавати по две по три или и само єдну, а одгонетку оставляюћи свагда у следующу нумеру. Тако издае некій Паризянинъ у латінским' новинама, латінске загонетке, а Будимскій у своима — Gemeinnützige Blätter. — Могао бы Гд. Копытаръ опеть лепо шбявленіе или као предисловіе (кое бы исто могли после и у книжицу ставити) сочинити и у новина поставити. При томъ позовите паціоналисте да вама, а нарочито Учреднику новина загонетке шилю. О том' бы се могло што и озбильски казати. Кадъ издате 3 ћу часть песама, после бисте могли тако исто од свію краева србски искати песме србске коихъ (украде ми се ово чифуче) не бы было у трима частима ваши песама.

№ 2. Ако будемо срећни, те нађемо таку форму писмена *дьервъ*, коя бы се млогима допала, необходимо е нуждно, да сад' овомъ приликомъ уведемо и писме 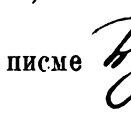 у форми коя бы се найвећма сложила съ нашима писмёнама. Да е то писме нуждно, признали су и Руссп. Читайте предисловіе Сравнителног' Словара. Тамо су чини мисе писмену (Г) додали мало подножіе (ς) као мали грамматічески єрокъ, єриђъ (ς) т. е Али га у своя сочиненія нису примали. И болье. Какавъ е то крпежьь. Я бы узео за мало форму целог малог лат. h, а за велико форму великог' латинског' 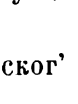 съ половиномъ само; ибо нам' е тако наше И то не бы

далеко было одъ нашег' х: 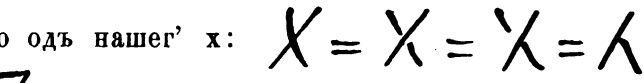 У типу бы се могло печатати тако исто; мало h сасвимъ као у латîна, а велико како реко, само онай рогачь да буде маньій, али опеть онако мало цыфранно навіенъ (. ~ .) и мало веће одъ други писмена.

Заиштите одъ Г-дна Копытара Новый Завѣтъ греческій, печатанъ новыма писмены у Липскомъ (Лайпцыгу), изрезаныма (чиними се), од Göschn. Каква е оно красота писмена! приближаваю се рукописныма. На оно подобіе треба да изрежемо наше п ћервъ и дьервъ и джи и ха (h).

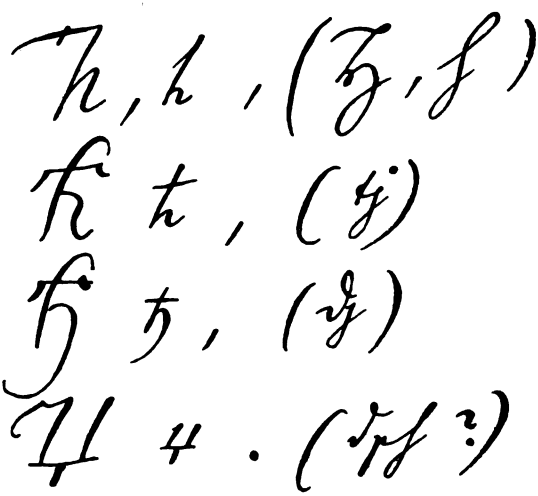

Соларовичеви дьервови праве су нагрде. Я вам' препоручуемъ мое у милость. Садъ е найболье да продремо и са Докъ е гвождье вруће, треба 'га ковати. Кадъ Стева зове патріотизмъ *лудиломъ*, а собраніе српски речи *плевелію*, тако немамо се више ни бояти нит' ког' стыдити.

Треба проћи савъ немачки списателя Лексіконъ сву Географію, сву Мѵѳологию, и сва имена, коя се починю са

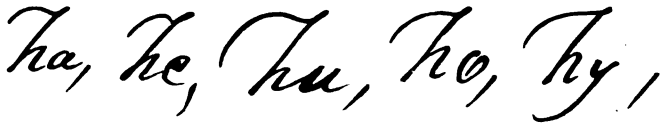

за инатъ, што 'но вы велите, (не заборавивше польска и ческа имена (Hanke, Росс. Ганке!) списати и на концу печатати у Орігіналу съ преводнима орѳографіама. Я ћу тражити Ктиторина, кои ће платити за типъ тй речи са

На примѣръ:

1. Греч.	Ὅμηρος	Гомиръ	
2. Лат.	Horatius	Горацій	
3. Итал.			
4. Франц.			
5. Англез.	Hamlet	Гамлетъ	
6. Немач.	Hagedorn	Гагедорнъ	

А да не бы са свимъ безъ ползе были толике речи, могле бы раздѣлити на классе. 1, Имена списателя 2, Мѵѳологіческа, 3, Географіческа, с овымъ лепымъ надписомъ:

Indocti discant, doctos meminisse juvabit. Нек' рекне Стева своме Фушею: *О Косто! овай се оте! гледай ты сад'!*

И будући, да е то Лексіконъ и у нѣму се наоде све србске речи, и никакво друго латінско писмо крмѣ єдино єдиног' писмена h, (кое требамо, а мы га не'мамо) у Лексікону — — целом' сокровищу єзыка — не'ће быти, то не'ће моћи казати ни о вама, ни о другима: каква іошт' писмена не'ће увести. А народъ ће се лако склонити, кадъ види оне силне речи. Една е речь (име) кодъ простог' човека єданъ аргу-

ментъ, а хиляду речій, хиляда аргумѐнта. Рећиће: има и право. —

Ніе ѳресь иновѣрца назвати нѣговымъ именомъ, и име му право изговорити. Кадъ Французъ, Италіанацъ, и Англезъ у целомъ роду своме нема човека, ком' бы се име починяло с чифутскима тоновы ха, хе, хи, хо, ху, како бы имъ мы нагрђивали имена? На ово ћете ми — т. е. за ово *h̃ h* одговорити.

№ 3. Ето видите шта видите шта говоре Н. Садяни о о оныма безобразницыма и глупацыма. Тако говори, знамъ, сва читаюћа публика Србска. Будале! шбнажише нам' и літературу и културу и мало число літераторовъ. Кои вождь у свету каза свом' непріятелю, да онъ мало людій има, и весма слабы?!

Мени се весма допада онай Давідовича одговоръ въ смотреній Гроса и Митрополіта. Овом' е величайшій комплиментъ учиніо. И требало е. Сад' е Стеву убажіо. Нек' се не бои. А Хранославъ е онай оправдателный одговоръ и заслужіо. Овай monachus monachorum maximus monachus кад' е бно кодъ мене съ почетка ове године мотріо е маймунскій, као што има обычай, не'ће ли где видити вашъ портретъ. Водіо 'самь ѝ (нѣга и Бранковича) у м-нрску Бібліотеку, да ми виде, по ньиову желенію, мой портретъ (или портре, како оћете) а може быти тражили су и вашъ, но злоковарни не вићеше 'га. Я 'самь 'га преће бно сакрыо. Где? Метуо 'самь 'га подъ старо портре патріярха Шакабенте. Подъ томъ завѣсію и садъ стои. — Пытао е Monachus Борича, кадъ е овай у Карловцы бно, где е ваше портре. И говоріо да 'га нигде ніе могао у М-нру смотрити. Да ѳ видіо, знамъ да бы денунцірао. Дошао бы ферманъ, да и нѣга истерамъ, избацымъ, протерамъ! Нека, нека! притиснуто яче све на више скаче. Не ће дочекати, да 'га избацымъ. Онъ 'ће ми почетакъ, и као темель быти моме Србском' Пантеону, ког' 'самь одавно намѣріо скупляти, — портрета свію знамениты Србаля. У овай пантеонъ треба да доће портре Дуриха, Добровског, Копытара & кои су поспѣшествовали книжеству нашем'. Оном' приликомъ бытія, или прибытія (? тако русси веле) мога у Карловцы, кадъ 'самь оно профітірао, што 'сам вамъ сообщіо, іошт' 'самь у союзу онога нешто на мое оскорбленіе, искусіо. Ни'самь вам' тео казати, да вам не шскорбимъ душу и тако довольно оскорблѣну. Но ваша е душа крѣпка и храбра. Не бы се иначе толикій на-

тріотізмъ у ню сместіо. Наипаче овымъ поводомъ — што Митрополитъ са Ћиръ Ђорђем у Бечь долази (већь е пошао) открићу вам', да се можете управляти и у дѣлу и у речма противъ люди, кои васъ презиру. — Возгордите се благороднш, но съ тихостію духа. Ако Ћиръ Ђорђе дође къ вама учтиво али с благороднмъ гордостію предсрѣтните 'га. О нужди вашей, о внутреннѣмъ расположенію Рѣчника ништа не говорите, ако бы и испытивао. — Г-динъ Копытаръ нек' отиде Старцу и комплімента ради и нек' што профітіра за будущу рецензію Словара. Ако Стева ништа не успыта за Словарь, не треба му ни спомињати. —

А шта е оно што мыслимъ Ѣкрыти? Бога вам', готово ништа. Само зато треба знати, што произлази отъ ядног' Мецената Србскогъ. — Мени е говоріо. „Я се чудимъ теби, какову ты предилекцію имашь къ Вуку! Како си могао онаког' богаля држати медьу свештеницыма! по монастыри — тако су ми казывали — водити! бринути се. да добые место Господинъ Вукъ! (овым' последним' речма указао е насмешно уваженіе рукомъ и главомъ).

То држите у тайности, не говорите никоме; да не дође до ушию Ћиръ Ђорђа и Ча Стеве. Иначе бы я пропао.

Я 'сам му достойно за васъ одговоріо. — Овы 'самъ дана Епіскопу Путнику, бывшем' кодъ мене, у долазку свом' у Карловце, на нѣгово пытанье за вашъ Лексіконъ, за вашу способность къ Лексікографіи — толико о томъ говоріо, да му е драго было све чути, а да е већь зодоволянъ и съ Лексікономъ и способностію вашомъ.

Изнађосте ли вы какво дьервъ? Ел' вам' послао Гершичь. Како вам' се допада мое ђервъ. Мом' се сосѣдству допада. Гершичу 'самъ писао, да преправи што за *Архивъ*. Телемахъ е іошт' у Шабцу, кодъ Е-пка е. Може быти као секретарь. Г-дну Копытару особенно благодаримъ, што ми е Сыновца оденуо. Чувайте ми Сыновца.

Вашь непремѣнный
Лукіанъ.

№ 1,

Жаба и ракъ

Жаба платно бели,
На камену седи.
Къ ньой долази раче,

Раче седмокраче.
Питала га жаба:
Што с' дошао раче?
Дош'о 'самь ти жабо,
Да ти просимъ сестру
За ме кусца рака.
Разсрди се жаба,
Пакъ опсова рака:
Курвинъ штипутало,
Курвинъ натраггузу,
Курвинъ седмокраче,
Курвинъ свакоякій.
Разсрди се раче,
Пакъ пагрди жабу:
Курвина блебетушо,
Курвина крекетушо,
Курвина подскакушо,
Курвина *шопшушо*
Курвина шарентрбу,
Курвина бульиока
Курвина *намицалька*,
Курвина свакояка

Веће од града,
Мање одъ јета,
Сладье одъ меда,
Горче од чемера.
} око.

Сива кобыла
Сиво торило,
Штогодъ торила
Све оцу и матери
За душу давала.
} воденица.

[Спољa:] von Schischatowacz
Sr. Wohlgeboren
Herrrn von *Kopytar*, k. k. Hofbibliotekscriptor
für Herrn W*uk*
Franco. zu Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2071]

27.

У Бечу 24га Априлія 817.

Пречеснѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и Высокопочитаемый!

Ваше писмо одъ 17га априлія приміо самъ юче (на Ђурђевъ данъ) послѣ подне, и прочитао самъ га са Гд. Копытаромъ, кои ми га е доніо изъ града. Вала Ча Стеви! да е поштенъ! Онъ е башъ науміо да учини одъ мене некакво чудо (славно). Вала му, и опетъ му вала! Кадъ дође овђе отиђи ћу да га посѣтимъ. Не брините се како ћу му се показати, а и оћевенъ самъ вала, не може лѣпше ни болѣ быти.

Мыслимъ да сте већъ примили и вы мое послѣлнье писмо (одговоръ на ваше послѣднье); у нѣму самъ вам' писао мало за Ъ т. ј. да у Српском' езыку слабо треба; али га можемо узети и за ове неколике ріечи (макаръ и за само сміянье) а за туђе особито.

Деде вы измыслите *ель* и *енъ*. Я већъ видимъ да сте вы наумили поправити наша писмена. Не знамъ есамъ ли вам' писао, да ми е писао Сима Милутиновъ (Сарайлія) из Видина? Он учи ћецу (Грчки и Српски) у Видину, пише Бугарску Грамматику и купи пѣсме. Тако то треба! Оће Бога мы Србіянци и Бошняци! Доказаћемо мы вашему ча Стеви *да е онъ ништа* (према нама).

Ево садъ среће и прилике! да васъ молимъ за едну ствaръ о којой самъ се одъ ономадне разговарао са Гд. Копытаромъ: Садъ, кадъ нема ча Стеве у Карловцима, отиде у Карловце, па узмите од *Беницкога* (мыслимъ да е онъ у Карловцима, кадъ е ћиръ Ђорђе са Ча Стевомъ?) *Душанову диплому* и остале све Српске, па однесите у Шишатовацъ те препишите, па онда пошльите мени и Гд. Копытару. То вы можете учинити, а ништа се не бойте нити сумняйте. Кадъ мы добыемо те дипломе одъ васъ, онда ћемо писати Ча Стеви да намъ ѝ он да преписати и да намъ ѝ пошлѣ у Бечъ да ѝ ми печатамо. Може быти да ће намъ ѝ послати (одъ страа да сте знали, и да сте смѣли да му речете (кад вам' е рекао: како си могао онаког' богаля медьу свештеницима држати и т. д.): *а како сте вы Ваша Екселенція могли онаком' богалю показывати свое ру-*

кописе и читати, и преписивати му пѣсме ђевоячке и дати?) Ако ли не пошлѣ, а я ћу ѝ онда опеть печатати, па ћу казати да самъ ѝ' добіо одъ *Максима Јакшића*, а онъ ѝ могао онда ласно преписати. Само вы гледайте, те ѝ садъ препишите и пошљите нама, па ћемо, я и вы, дѣлити што добыемо на ньима.

Вук.

[Стражилово 1886. Глас. С. Уч. Друштва 75, 267.
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2072].

28.

У М. Шишатовцу 1. Маіа 817.

Дражайшій Пріятелю!

Дакле я добы два дуката. Хвала (ово е х подъ изятіемъ) Судіяма, коп ми ѝ присудише. Сад' 'самь богатіи. А како 'самъ сиромашанъ, доиста бы се потрудіо и о *ель* и *ень*, да нам' е то тако нуждно. А најпосле да не прећерамо, треба да тише поступамо съ нашомъ реформомъ. Докъ најпре едно утуркамо, докъ видимо шта ће съ ђервомъ быти. Подозрителна е свака реформа, наипаче поповомъ или паче калуђеромъ. Я съ Боричемъ већ употребљавамъ ово ђ. Явіо 'самъ Гершићу и за Соларичеве ђервове и за мое. Они су му, вели, ружни, а ніе ни мое лепо. Нѣму се већма допада, да ћерву скине пречагу, и да остане као латінско h, а велико тако исто H. На пр. *дохи ако можешъ дохи*; гвожhе, туh. Видите, шта се нѣму допада. Онъ е на ту мыслъ (ево и я съ вама оћу да еретичествуемъ пишући ъ, место ь, кадъ овог у свом' случаю Србљинъ не треба) дошао, и она му се допада, ербо е нѣгова. Но мене не може да приволи на оно, ако и есамъ и я любитель лепшега. Нѣгово h, истина, да бы лепше было и есть лепо, кадъ само по себи стои — форма му е лепа — чисто у нѣму видимо краснопросто латінско h, али како у

рѣчъ дође, (дoћи, дoћи, дoћоше) красота форме вреѣа се подобіемъ писмену ћ; и на првый ма' не'ма идею писмена *дье*; она пречага показуе, да су ова писмена (чье дье) сродна, и браћа, а она моя дольна черта характеризира писмо дьервъ ( ). Дай да сравнимо:

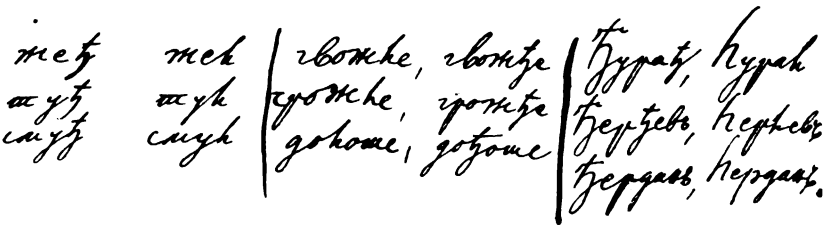

Овом' нѣговом' , како е у рѣчи, чисто жели око (тако 'смо се научили) ону пречагу слова и често би è рука и написала. Найпосле то нѣгово може нам' служити, као што сам я проектирао, за мало поздніе, ако се сложимо. Но я 'самъ овде интересиратъ, судите вы, и опетъ ми явите присужденіе.

Пытасте како 'ћемо за печатанье изрезати. Бы ли, велите, валяло овако:

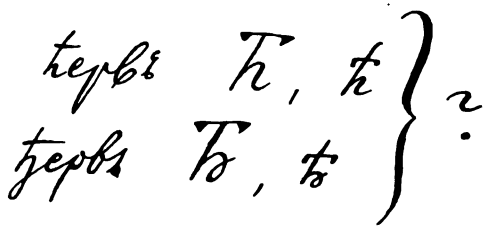

Она пречага надъ великима характеризира писмя **Т**, зато е странно и ружно видити è над другима писменама. А оне

криве чертице у Ѣерву млого се мешаю съ рукописнымъ ю, а нарочно велико чини се сложено изъ Т и Ю; тако су стари скраћавали Т и К на пр. 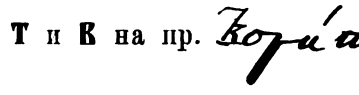 . А Тюкелій могли

бы написати: Кромѣ тога оне бы чертице и тупу спрчене быле, ербо я самъ радъ, а тако и красота тупа ише, да писмена 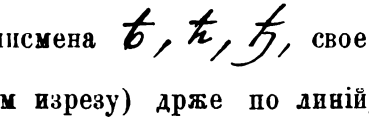 свое пречаге (по новому тупу, или ньиовом изрезу) држе по линій, равно съ другима писмены; да нам' се не виде издалека већ као нѣке ѣерме: мѣсто, доћи, доћп. Кодъ Рўса е ѣ у лепшем' тупу у едной линіи, а тако имъ е и ъ. Дайте и вы тако изрезати и 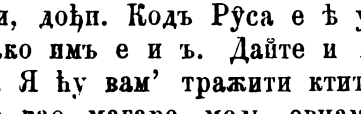 и ѣ, и ѣ и ъ. Я ћу вам' тражити ктиторина. Онда нам' ћервь не бы было као магаре медь овцама. Мое е мнѣніе, да се велико и 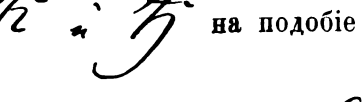 на подобіе малог' изреже; као што

ћемо и у рукопису чинити; ево 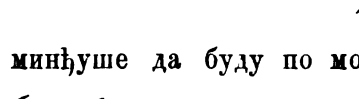 само на оным' пречагама оне минћуше да буду по моду, т. е. овако 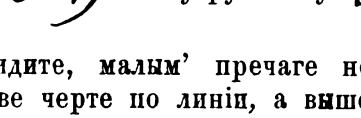 као у рукопису.

Ето видите, малым' пречаге нек' буду по линій, а великим' криве черте по линіи, а выше линіе ньине пречаге.

Здрави будите. Bono animo esto, cras forte melius erit.

Другій путъ више.

Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2073]

29.

У Шишатовцу 7. Маіа 817.

Lucianus suo Lupo salutem.

Мужајте се, бодрствуйте. Да 'сте вы мека и слаба духа, не бы вам ону Карловачку тайну сообщіо бно. Изъ писма вашег' видимъ съ радостію лепъ пламенъ великодушія вашег'. Чисто е кадкадъ нуждно духу человѣческом' увређеніе са стране. Оживи на подобіе тио горећа огня, кадъ се елей на нѣга поспе. Я свагда већу крѣпость (кад 'ће ъ, ево им' ъ) у духу и целом' тѣлу осећамъ, кад' ме ко увреди, наипаче непріятель, а наипаче у случаю, гди му се могу благородно осветити. Славна 'ће быти побѣда надъ непріятельма или презрителяма вашима. Са стыдомъ 'ће се своимъ учити распознавати лепу и благородну душу отъ покрывала нѣног'. Мене су преће зло известили о отшествію ча Стевиномъ. Онъ се топрв' сад' 2. Маіа изъ Карловца са Епіскопомъ Путникомъ кренуо. Были су 3. Маіа у Беочину на слави. 4^га е путовао до Даля. Ту е бно 2. дана. Данасъ е пошао у Бечь. Мыслимъ онъ ће опеть преће стићи тамо, нежели мое писмо. Сами ньи два иду съ еднымъ Катаномъ и Локаемъ. Беницкій е остао. Тамо е Митрополітовъ Агентъ Шокъ, и Епіскопа Путника бывшій Секретаръ Чапловичь.

Дакле 'ћете га посѣтити? — Не шал'те се, не дайте знака о оном', што 'самъ вам' сообщіо. — Шатъ се успользуете искуствомъ. Кажите и мом' сыновцу, нека 'га походи. Нек' се къ тому преправи. Нек' му отиде чисть, нек' учтивѣйше говори. Нек' се преправи, да му лако каже, чему се сад' учи, и чему ће се за будуће две године учити. Науке нек' именуе Србскимъ єзыкомъ, ако узуме. —

У Карловце ћу ићи 24. Маіа. Преће не 'ћу моћи. Не знамъ, оће ли ми Беницкій смети дати оне Дипломе. — Сутра рано полазимъ у Кленакъ, да тражимъ съ воденичаромъ косовско каменье; ако тамо не нађемо, ићићемо у Земунъ. Видићу се съ Фрушичемъ. За писмо или паче слово

гледайте. Сад' е време, да 'га уведемо поредъ оне читулье

(што 'но вели Соларићь) туђи имêна. А *ель* нам' и *ень* за сад' ніе нуждно. Къ тому вы слутите с ньима на велику єресь. А я тако ми альине и леба не смем се у ту пущати. Я не бы нипошто могао прегорети

я, ѣ, ю: ла, ле, лу
ля, лѣ, лю
на, не, ну
ня, нѣ, ню.

На што би нам' биле те лепосложене двогласнице, кад' бы имали *ель* и *ень?* На што у речма краль, конь, ь? На што опет новый рать? Рать ако и не быва крвопролитанъ, твори раздоре, съединѣне провінціе дѣли на части. — Слушайте како виче Папа противъ Содружества Біблійског'! Оно, вели, подкопава основанія вѣроисповѣданія. — Треба у свачему следствіе и край смотрити. — Другій бы опетъ тражіо *ерь* и пр. Я бы волео, да мы іошт' две сложене двогласнице имамо: ji, jo. Те нам' оскудѣваю.

1.	2.	3.	4.	5.
а,	е,	і, и, ы,	о,	у
я,	ѣ	— — —	—	ю.

Морали бы иже и о удесно са і сложити: ꙗ, ꙗо. Прво іошт' ніе нам' толико нуждно, нит' бы лепо было. Ал' нам' е ꙗо сасвимъ нуждно. Колико ће речи быти у вашем' Словару, кое се починю са ꙗо. Требало бы 'га доиста изрезати — и велико и мало: ꙗо, ꙗо. Онай союзъ бы морао округао быти, да се не помеша са *ю* печатанымъ, кое се овако печата ю. Лако бы се и писало: ꙗошт', ꙗорганъ, ꙗош', ꙗогуница. Истина да су опетъ два писмена, али бы была опетъ свезана, нит' бы писали надъ і точку:

іошт', ꙗошт'
іогуница, ꙗогуница } ?
іорганъ, ꙗорганъ

Ако вам' се допада, таки дайте резати. Имали бысмо съ єднымъ дифтонгомъ више: я, ѣ, ѭ ю. Остаће нам' за другій путь ѩ (ји). Реформа е найприбыточнія, коя лагано иде. Доста е Реформе за вашъ Словаръ или паче Рѣчник: поновлѣно или опет враћено слово ц, ново ђ, ново ѣ (ѕ), ново ѭ.

Ово последнье было бы чрезъ имена (писмя јо = ѭ) найсмешніе. Ћиръ Ђорђе бы таки у пословицу узео: писмя ѭ!! ha, ha, ha!

Режете ли већ слово ѣ ѣ? Ово се може субтилно, то єсть, фино, лепо изрезати, на подобіе немачког малог' ſ или ų печатаног'! — Само онако дайте изрезати, као што 'самъ последній путъ писао: — ѣ, ѣ, ѣ, ѣ. Пречаге мали писмена нек' су у ліни съ другима писмены: быће особенно лепо. Велико ѣ, ѣ (ѣ, ѣ) нек' се отликуе отъ малог' пречагомъ више други писмёна. — Нова писмена дайте у новине, — нек' се покажу мірови. — Особенно ми е драго, што 'сте ми явили за трудъ и подвигъ Симе Милутинова, Сарайліе. Оће, Богме оће, Србіянцы и Бошняцы! Да ѩ Богъ живи! Пишите му, нек' купи песме, што више може — (разумемъ) бугарске. Нек' списуе ньине разговоре. Добро бы было, кад' бы какву Србску комедію превео на бугарскій єзыкъ. Я бы му препоручіо на то намѣреніе: *Зао отацъ и невaляо сынъ.* — Дакле е Рѣчникъ готовъ! Срећно вам' было. Дайте друго шбявленіе, као што 'сте говорили за повишеніе цѣне. Рѣчникъ заслужуе. Банке већма падаю. Гласа се, да 'ће скоро писмо на пошти по 40 кр. плаћати се. Шта вы тамо чуете? —

О имену Рѣчника вашег' я 'самь вам' навалице многа мнѣнія шиляо, да васъ већма доведемъ на искушеніе, да найпосле

тврдо останете при єдном', кое вам' се допадне. Нек' онъ остане нашъ *Рѣчникъ*, нек' отъ првог' погледа покаже праву Србску Фүзіономію, нит' польску нит' руску. Нек' виде сви, (а и ча Стева, кои на ту рѣчь мрзи) да смо се оттргли одъ ланца подражанія. Слова кодъ Србаля зову се писмена; Словарь бно бы Србљмъ Buchstabenbuch, а не Wörterbuch. Multa renascentur у вашем' Рѣчнику; доћиће и нѣговом' имену цена. Само 'га не назовите Српскимъ — не шалите се главомъ. — Србскій — — — — —. Швабскіи — — — — —

Нек' нам' остану, буди и' како правдали, или подъ изятіе метали. — За Александровъ Дугъ постараћу се крѣпко. Више му не дајте. Кажите му, нек' ми пише. У ком' єзыку слуша науке, бывали испитуемъ, дневно или недѣлно или месечно, или изненада кадъ; — учи ли кои странный єзыкъ. — Ако вы попишете све женске рѣчи са ъ на пр.: милостъ, радостъ, речъ, костъ, онда ћете вы єрове у найвећу омразу кодъ люди довести и кодъ самы ньины патрона. Тако им' и треба, кад' не знаю людски, и не слушаю логическій совѣтъ.

милосц	милосћ	милостъ
радосц	радосћ	радостъ
писац	писаћ	писат'

Ево како се разликую музике народне. Єсамь ли вам' писао за рѣчь *резница?* Миліа каже — тако мысли — да се зове соба подъ резомъ, као нѣко сокровище, гди се адиђаръ, благо, новцы, држе. — Имате ли рѣчь *рптеняча?* (Хребетъ, бта, рбтеняча, рптеняча). А крзница? (крст, крстница, крсница, крзница). — Стараћу се о свему, што сте ми наручили. —

Діаконъ се Дмитровачкій ніе задяконіо. Боричева се Ната ніе удала. —

Сирома Игуманъ Бешеновачкій поаранъ, нѣгова келия обіена, испреметана, оплѣнена. Бно е кодъ мене; каже да му е у новцу много однешено. — Нашъ Васа у Прнявору овы дана такођеръ поаранъ; пробили му кућу; однели много, прву ноћь арамія пробіо мало зидъ, но побегао, ербо е у соби гостію было, ал' после две ноћи дошао и успѣо. Гост-

киняма (4. госпое и 2. фрàйлице) однео све хальине, у коима су еданъ данъ пређе код мене на ручку были.

Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2074]

30.

У Бечу на други данъ дуова [14. маја] 817.

Пречеснѣйшій Господине,

мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Юче самъ приміо ваша два писма (одъ 1ra и од 7. маія. Не знамъ зашта я одъ васъ примамъ све по два писма у еданпутъ! Или и вы у еданпутъ пошлѣте, или на пошту пошлѣте доцканъ, па едно друго сустигне?). Ваше е ђервъ болѣ него Гершићево: едно, изъ свію ваши узрока; друго, и Копытаръ каже, да не треба узимати латинска слова, па и друкчіе изговарати, него што се у латинскомъ езыку изговараю. Зато онъ Краньцима (и Шокцыма) оће да да изрезати ново *ц* и *ж* да не узимаю латинско *c* и *x*., а Гершићево бы ђервъ било право латинско h. Я опетъ кажемъ (башъ и изъ ваши узрока) да бы требало велико ћервъ и ђервъ овако изрезати

Ћ. Ђ. Кад бы ћели какву ріечъ сву са великимъ словима

печатати, онда бы нам и ћервъ стояло горе више одъ остали слова, а ђервъ бы стояло и озго и оздо н. пр.

ЋИРЪ ЂОРЂЕ гледайте садъ како стое слова

и долѣ и горе, као ни укога, а овако бы была сва слова у едной линіи н. п. ЋИРЪ (не могу право да раздіелимъ,

морамъ преніети) ЂОРЂЕ. Што је мало наликъ оздо на ю (и то само на рукописно), а озго на Т ништа зато; мы имамо више слова наликъ едно на друго; а мы садъ не скраћуемо више слова, нити бы намъ и у каквой *сриской* ріечи требало *т* и *ю*. Шта велите вы о томъ? Мы іошт' ни есмо почели резати слова. Промыслите мало о томъ па намъ явите шта ћемо радити. Не мойте се мучити ни титора тражити ради неколико слова: едно слово мыслимъ да не коштуе више него 5 f. W. W. докъ се изреже!

Ча Стево е већъ дошао у Бечъ. Я га јошт' ни самъ виђео. Послѣ неколико дана, докъ се намѣсти и одмори, отићи ћу да га поодимъ, дако ме пусти къ себи. И юче е и прекюче предпковао у Грчкой цркви; я ни самъ био у цркви, него е био Копытаръ и каже ми да е чуо како се говори *славеносриски*. Александеръ е садъ код мене и я самъ му казао да посѣти Ча Стеву као што вы пишете. Казао е да ће ићи данасъ или сутра. Гледайте вы за те дипломе, нешал'те се да и садъ не препишете. Ча Стева ће се овде бавити 5 неђеља. (тако е говоріо).

Ако ие нађете Косовско каменье, вы наручите (преко Аци Константина или преко Меѳодіе Архимандрита Троношкога, или преко оца Аћима) *Цыкотско*, нека вам' осіеку у Ядру (у селу Цыкотама); ни е млого горе одъ Косовскога, а бићe евтиніе млого. Ей! како бы ліепо было кадъ бысмо имали *ель* и *ењ*! н. п. *вáльак*, *вáлька*, *дрóњак*, *дрóњка*; какогоћ *далак*, *далка*, *чворак*, *чворка*, *данак данка* (*а* наполѣ) иляду бы вам' такви примѣра довео ће здравый разумъ каже, да треба *ель* и *ењ* и *јот*. Кадъ морамо писати у *дат. земльи*, *вольи*, *светыњи*, *копањи*, и у *зват. земльо*, *вольо*, *копањо*; зашто не бы смо писали и у именит. *земльа*, *вольа*, *копања*, и т. д. па онда *земльица*, *вольица*, а овако намъ найпріе мора доћи (у Рѣчнику) *земля*, па онда дим. *земльица*! Копытаръ не вѣруе да е оно право папино писмо у новинама (што виче на (Давидовићеве) Библіяше), него су навалице некакви ђаволи подметнули. Папа мысли онако, алп не ће публично казати; зашто онъ види и зна да пола Европски Царева и властеля подпомажу Библіяше. *Притиснуто яче све на више скаче*. *Рѣчникъ* дакле остае *Рѣчникъ*, него оће ли бити *Сриской* или *Србскій*? Кадъ ћемо казати *шишка*, *клушко* зашто не бы и *Сриској*? А налази се

тако и написано у старимъ рукописима. Овы дана ћемо печатати у новинама *Мркаилову палилодію либо обрану дебелога ера.* Явите намъ одма (како е прочитате) ваше мнѣніе о ньой. *Ртенячу* и *крзницу* имамъ, а Милій кажите да се *резница* зове некаква лоза у винограду (одъ речи ре[зати] а оно се зове *ризница),* и одъ риза, а не одъ реза или ереза) што онъ мисли да е *резница.* Како ћемо писати ове ріечи: *людски, войводски, градскій, господски, старосватски, скотски* или *люцки, грацки, войвоцки,* (или войвоски) *госпоцки,* (или госпоски) *скоцки* и т. д. *разставити* или *раставити? разселити* или *раселити, разсо* или *расо, разсад* или *расад, изскочити* или *искочити, одтворити* (тако пише Мркаило) или *отворити, изженити* или *иженити? исшетати* или *ишетати!* и пр. пр. пр. Прексутра полази Давидовићъ у Пешту да се жени, я ћемо и Копытаръ новине писати докъ онъ дође. Зашто сте метнули *госткиня,* кадъ народъ има *гошћа?*

Будите здрави и поздравите све пріятелье и познанике.

Вук.

[Гл. С. Уч. Друштва 75, 269;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2075].

31.

У М. Ш. 15. Маіа 817.

Дражайшій Пріятелю!

Био 'самь у Кленку 8./20. Маіа. Ту 'сам каменье воденичко купіо. И зато ни 'сам нужду имао ући у Земун. Тамо е пар Косовски каменя ћиляда форінти. Боже мой! Све ти е драгоцѣнно, што долази из Сербіе. Акоће! и достойно е. Засад се тако скупо каменье Сербско продае, мало после продаваће се тако скупо и мозгови ковчежићи (Hirncasten), кое щедра мати Сербія с' красновештыма рукама, на прославленіе рода Словенског', твори. Мало после разликоваће црножучни мизантропи крила душе от крила тѣла, или црны штâка. Мало

после... ал' нека, нека..... Omnia fient, fieri quae posse negabam.

Под Кленком е био састанак. Ту нам е био слабосрећный Живковић са своіом добром другом. Поручіо е био у Дмитровицу, да му дођу Діакон, брат овога и супруга и сродница нѣка — чини ми се — маћіа Савкина, и сестра, а и брат малый. Сви су ови ту были. И мене е срећа ту довела. Жао ми е само было, што се ни 'смо обимати могли. И Телемак и Савка здрави су и добре волье. У немачком су одѣлу. Само су — тако рекоше — іош' два дана у Шабцу пак после одлазе у Београд, отку 'ће с' концем Юніа одлазити у Букурест с' надеждом добыти ухлѣбленіе од никог' Мађара, кои тамо неколико села под аренду држи. Ту ће — вели Телемак — предатисе и Літератури Сербской, и крітіковаће све нас проче. А сад' ништа ніе писао. „Коме, вели, и за кога? Сачувай Боже". Избѣгава да не каже, отку и како живи. Я 'сам 'га само мало о том и запытао. — Не треба врећати, где ніе могуће помоћи. —

Сад' е у Сербіи, вели, Тріумвірат (tres viri, тремужіе). Милош, и нѣгова два брата. Код Милоша е био. Ал' коя полза! „Што радиш? Добро; што ты радиш?" Телемак и ніе рад служити глупаком. —

Шабчани имаю Епіскопа новог' — затуцана Грка. Кромѣ матернѣг' єзыка говори турски. Дошао е у очи Богоявленія прошле године. Моліо Живковича преко Аце Архімандріта (Аѳанасіа — бывшег протосynгела код покойног' Никшића, а сад' Архімандріта Нікопольског' — чини ми се, тако рече) као преко толмача, турским єзыком, — да 'га сутра дан народу у цркви обяви и препоручи и желеніе нѣгово открые. Телемак у своіой ораціи говоріо е: *Ваш Архіпастыр.* То су му Србльи замерили. Ал' он: „Ваш да, а не мой."

Пытао е за вас и за Рѣчник. Казывао 'сам 'му. Любезнѣйше поздрављю обое — и он и Савка — и вас и Г-дина Копытара. Савка вели — мог' любезног' Шогора. Ту се растасмо. Я 'сам погледао на Шабац и на планине Србске и уздысао. Вы ме разумете овде болье, нежели да вам' сувым' речма описуем чувствованія сердца.

Юче е код мене ручао Фрушичь, Доктор, другій дан дува (смемо ли за Бога овако писати?) Дошао е у очи праздника овог'. Данас већ одлази опет у Земун.

Шта е опет ово? без ъ и без ь? Тако е! Вы сте тому криви. Оћете ли *радостъ*, *смртъ*, *речъ*. Волем и без ъ нежели овай шкандалъ. Одяко ћу у писмама — без ъ писати.

Мушицкій.

[Споља:] de Schischatovacz
A Monsieur
Monsieur de Davidovics
Rectacteur des Gazettes Serbiques
pour M-r Wuk
franco Wienne[1])

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2076]

32.

У Бечу 21-га Маія 817.

Пречеснѣйшій Господине,
менн любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Ваше писмо од 15. Маія прими ево башъ садъ у Бечкоме граду, у двору Давидовићеву. Читаюћи о нашему Телемаку и о Савки, мало ни есамъ почео плакати. Синоћъ самъ био кодъ Ча Стеве. Могу се повалити да ме ліепо дочекао. Кадъ самъ га полюбіо у руку, онда ми е рекао: ты већъ постаде Бечлія. А я. Бечлія ваша Екселенція. Онъ. Како ти иду послови? Я. Добро. Онъ. А шта радишъ? Я. Пишемъ Српскій Рѣчникъ. Онъ. Словаръ, Словаръ, а ни е Рѣчникъ. По томъ е наставіо предиковати о имену словара, и по своме обычаю говоріо е о томъ читавъ $^1/_8$ сата. Отуда е прешао на дналекте Српскогъ езыка, но ту се осрамотіо: зашто е говоріо о ствари, кою я разуміемъ десетъ пута болѣ одъ нѣга. Садъ вамъ више немамъ кадъ писати; зашто ће отићи пошта. А одъ новина ни есамъ имао кадъ пріе да напишемъ писмо. Копытаръ васъ любезно поздравля. Садъ я и онъ пишемо Српске новине. Како вамъ се допадаю ове данашнѣ (одъ суботе, неделье, понедельника и уторника)? То е наша рукотворина. Богме е тешко Српски писати, а особито преводити

[1]) Овако и даље.

съ Нѣмачкога. Камо Рецензія на *Кинђелчево* Естествословіе? Пошљите намъ е молимъ васъ покорно. Шта велите о Мркаилу? Будите здрави и поздравите све наше.

22-га Маія.

Вук.

За дипломе гледайте не шалтесе.

[„Стражилово“ 1886. 511; Гл. С. Уч. Друштва 75, 271. Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2077];

33.

У М. Шишатовцу 29 Маіа 817.

Дражайшій Пріятелю!

Ево вам' и ћервова и ђервова, у приложенной таблици, за печатанье, и велики и мали и по моему мнѣнію (№ 1. 2.), и по вашему (№ 3.), а к' тому ђерв полак по моем' а полак по вашем (№ 4.) Сад' избирайте, кое оћете. Све зависи од тѣсног' сравненія с другима словы, а наипаче от вкуса. То е двое наковань и єдном' и другом'. Вкус највише опредѣлява, ал' найвише и смета. Зашто? Чудна е то причина. — Другій е вкус Соларичев, а другій Гершичев, другій Вуков, другій Лукіанов. Лукіаново рукописно ђерв допада се Вуку, ал' се не допада Гершићу, а овога не допада се Лукіану. Мы се двоица согласисмо у рукописном', дай да со согласимо и у печатаном', и у ћерву и ђерву. Не 'мам времена с'общити Гершићу, моем' зету, и Магарашевићу, краснописцу. Я оставлям сотруднику вашем', и сподвижнику кньижества Сербског' Г-дну Копытару, да он тай чвор гордіев пресече. Ако вам' се мое мнѣніе по №-ри 2-рой допадне, явите ми таки: онда бы 'га найпаче Магарашевићу с'общіо, да нам' он лепо напише и печатана и рукописна та наша србска писмена, коима се характеризира и сербскій єзык и писанье сербско. У ово мигновеніе (од мигати, мигнути, а не магнути) ока паде ми на ум ова и полезна и лепа за ваш Рѣчник, наш србскій Рѣчник, славна мысл (мысао?), да за нѣга дамо у табличном листу, кои ће быти величине Рѣчникове, изре-

зати и печатана и рукописна слова лепо, прекрасно, изредно. То и по тому, што ћемо имати єдно слово ново (ћерв), єдно, кое е было забачено, уводимо (Ц); єдном' даемо велику форму ( ); єдна скраћуемо или терамо у лінію 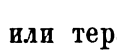

Овде разумевам само оне пречаге, кое су пређе више лі ніе бывале. Сходна бы та таблица была Рѣчнику вашем': нек' се многи уче и вкусу од Рѣчника вашег, ког' су се пређе, може быти чрез ваши штака, гнушали. Поред рукописны могли бысмо єдан ред додати цифрашны слова по начину Енглезски. Така прекрасно пише Магарашевичь. А вы бы нам' оттуд кои пропис кудравоукрашенны Енглезски писмена могли послати на подражаніе, да и онаког' дедака приволемо нашим писменама, кои се (нѣкій Рецензент мои ѳда у Analen der Literatur des Oesterreichischen Kaiserthums) ньи гнуша већма нежели чифутски, татарскп, и Бог зна каквы! Пак ми веляше, штета, што Сочинитель ніе дао печатати латінскима писмены! Видите ли пандура Досіѳеева! —

Тако убо да угладимъ, украсимъ, возвеличимъ Рѣчнпк Сербскій ѩкш да посрамятся вси врази ѥгѡ. Но да се вратпмо к' ћерву и ђерву. И єдно и друго ніе ни на єдно друго слово целе азбуке наше налик, тако као слову Ѣ, ѣ. Зато она не смеду, по учтивости, ни лепша ни грђа быти од Ѣ. Смотрите ѝ како су єднака у № 2. Сва између єднаки граница, пречаге на єдной высини, бокови едне величине. Само се ђ спуща ниже лініе, али весма нѣжно, ербо му е бок округао.

Тако се силази наше у, немачко 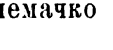 &. Слово Ѣ (велико) (№ 1.) было по старой моди и код Руса выше лініе, а пречага е ишла по ліни, но сад су му ону рптенячу (ніе ртенячу) сбили (збили?) између две лініе. И лепо. Зато №-ру 1. одбацуем. Задержавам №-ру 2. Сад' погледайте шешироносне ћервове и ђервове у №-ри 3. Како она смеда[!] лѣпша быти од свог' собрата, или барем побратима Ѣ? Али зашто бар и нѣму не метнуше шеширић на главу, као на пр. под числом 2. ? И єдно и друго (под числом 3 и 4.) таки поведу, на првій взор, мысль на слово Т, нит им' се силом може придати идея слова . К' тому слово врећа око, што е налик

и на Б и на Д рукописпо, и што е спрчено, наипаче мало под числом 4. — Чрез те последње причине не допада ми се ни по Ѣ-ри 4. под числом 3. Више не могу нит' ваше худити, нит' хвалити мое. А не 'мам ни времена; чека поштоноша.

Людски, градски треба писати. Люцки е pöbelhaft. *Раставити.* Мерзско е чути трое *зст, Разселити,* и по идеи коренной и по вкусу. Тако исто оттворити, изженити, исшетати. *Расути, расием, расуо* вкусніе, нежели разсуо (расо?!) расад, расадник, вкусніе поети, а граматіку *разсад. Искочити* (зск!). *Србски* а не српски, швабски, уметнуто слово (с) чини изатіе против правила и вкусно е чути србски — срб-ски. — — Другій пут више.

Vale
Ваш искренній
Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2078.]

34.

У М. Шишатовцу 12. Јунія 817,

Дражајшій Пріятелю!

И я се чудим, зашто вы од мене све по два писма у еданпут примате. У еданпут и не шилѣм, а старао 'сам се, да и доцкан на пошту не пошлѣм. Али може быти, да се кои пут мои белый писмоноша задоцни своіом кривицом, пак ми лаже, да е у време на пошту однео. — Шильем вам' нову Оду на Видов дан с немачким преводом. Собщите Г-дну Копытару. Прочитайте му вы сами патріотическим духом и тоном. Представите себи, да гледите пред собом картину живописну, представляюћу последню вечеру кнеза Лазара, и све сбытіе сутрашнѣг' дана. — — Я 'сам' тако себи представіо, кад намѣри (бывши у расположенію поетическом' in humore poëtico) пѣвати онай плачный дан. Зато 'сам овако почео. — Кад' нисам тако срећан, да 'сам Косово полье, Ситницу рѣку, Кру-

шевац и пр. видіо, морам се помагати воображеніем, и собственном нѣговом живописію. О колико бы я Арси платіо, кад' бы ми он по овой Оди удовлетворителный образ живонаписао! Видите колико су нуждни чертежи и образи са знамениты предмѣта Сербіе поети патриотическом'. Прва три стіха читајте тихим ал' дубоким тоном као у трагедіи. — После Оде посмотрите улепшано руком Магарашевичевом слово дьерв. Рукописна мала (у првой линіи) имаю пречагу више линіе, а велика (у другой линіи) ту пречагу немаю, а купно и праву черту, између линія. Рукописна велика, с' почетка лепша су, ако им є главна черта накрива . Видите како су нам три писмена една другом' подобно и готово равно. Словце ѣ регулирало є словце ћ, а ова оба мораю регулирати словце дьерв — — То стои како за рукописна, тако и за печатна. Печатна велика не иду више линіе; пречаге им' стое на єдной высини; бокови — округли — такође (-ѣер?) до єдне высине. Спрото ново ѣ пружа репић ниже линіе. Тай репић у малым писменама не може никога саблазнити; подобно е латинском', или паче немачком' или —: а да се не пружи ниже линіе, морало бы се спрчити, буди како. У великом' може се и бок и репић субтилніе изрезати. У малым' печатным' писменама пречаге стое по линіи, а права черта се мало више пенье. ъ у русским' лепшим' писменама не пенье се више линіе. Но мое 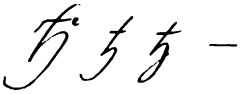 — іошт' мора пробу претрпити

поредъ Гершићева, кое ће вам' он — може быти — ове поште послати. Он ми 'га ніе 'тео сообщити. Казао ми е, да ће вам' послати и дьерв, и ель и ень, и јо. — Я 'сам му за ово последнье обѣщао 4. дуката, без сваке шале — ако ми се допадне. Ако ньегово дьерв буде лепше, я ћу 'га с' радостію примити. Нек' Література добые буди от кога. Онда добывамо сви. — Кад' бы ово мое остало, бно бы лепъ союз између три писмена, от кои два изменути не смемо. Союз између рукописны и печатны. Аво бы се што у великом печатном дьерву променуло — наипаче онай репић — тако бы исто требало променути и у малом; а у овом' малом — наипаче за ситный тип — ова е формица найлепша. Иде нам и р, и у и д ниже линіе. А у малом' тупу свако начално слово, свако после точке мора веће быти од други. И бокови мораю быти єднаки — єдне высйне и величине — и у свима овым' писменама ѣ, ћ, ђ, ы, ъ. — Овай ми час дође ключар у собу и яви, да е чича Філипп, Слепац, синоћ доцне дошао у монастыр, и рад се пріявити. Сад ћу вам удовлетворити вашой препоруцы. Сад' опет о ђ. Гершићево ми таки сообщите, а мое ако е лепше, режите. Чекаю люди на Рѣчник. Не зовите 'га српским, не шалтесе главом и честію. — Не гледайте на орѳографію стары кн'ига: оне не маю никакву орѳографію. По старым дипломама пишу час *срискій*, час *србскіи*. А овде е и лакше чути *б* нежели оно тупо *и*. *Србскій*, србкиня мора остати. И немцы кажу Habsburg и мы любко а не люпко. Ил' оно правило не валя, пл' ово мора быти у изятію. — обкладити се, а не опкладити се! — За то бы я рад бно, да ми из мог' писма оно, што сам' вам' о измѣньиваню и одбациваню писмена писао, испишете и пошлѣте. Я бы о оном више мысліо и пространіе писао. Пошлите ми. —

У Карловцы 'сам бно четыр дана. Беницкій ми нипошто не сме да да дипломе, да понесем у м-нр. Не бы ми браніо да онде преписуем потайно — код нѣга. — Я 'сам тако и почео. Узео 'сам найвећу диплому Силног' Стефана. Было бы ми пуно три табака. Едва би ѐ у монастыру за неделю дана преписао. Тешко е и мучно преписывати. А треба да е точнѣйша копія. — И дипломе не треба печатати писмены гражданскима, но кyріловыма, да се могу сокращенія и прочи знацы надметути. Шилѣм Вам под № 4. почетак оне дипломе. Не мойте ѐ нигди печатати. Шат мы све добыемо. У той истой дипломи стои и *сръискій* и *сръбскій*. Шта е за Бога оно *дисъ*, *диса*, *дисоу*?

Ево Сербизма преће 469 година из те дипломе: Вь *начело* царствія моего. *поревновасмо* ш монастырехъ, *приюсмо* благословеніе, и пр. Кто ли се *наге* (нађе) таковый — — — да *га* поразй сила честнаго — — — и да ю причтень — — —. Ergo требали су и преће 500 година, слово ђ

С Богом!

Мушицкій.

Имао бы сам вам іошт читав табак писати, а найвише о том, шта 'сам у Карловцы искусіо. Сад' не'мам времена. Румый, Хаџић, Хранислав вичу, лармаю, бесне против новог' немачког одговора на оно њино тричаво поправленіе вѣсти Давідовичеве о одлазку Волніевом. О том ћу обширно друге поште Г-дну Копытару писати.

Вы ми пишите, и много ми пишите.

Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2079]

35.

Пречеснѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Ево вамъ краткогъ одговора на ваша два писма: Све ћу вам ђервове (печатне и рукописне, ваше, Гершићеве и Соларићеве) изрезати на едномъ листу и додати къ Рѣчнику, па нека люди бираю по вольи, а я ћу ваше употребити у Рѣчнику, зашто ми се найболѣ допада. Ево 'вако е Гершићево ђервъ *ћ*; опетъ е болѣ, него Соларићево, али е врло наликъ на *ѣ*. *елъ* и *ень* не валяю му ни зашта (по моме и Копытарову мнѣнію); то ћемо ми начинити немайте вы бриге, само будите готови примити, или баремъ слећи раменима па ћутати. —

Айде нека иде *градски, изженити, изшетати* и. т. д. али зашто *оттворити?* по каквомъ е то вкусу? Бегоћ дођу заедно *зс*, онда се *з* избаци н. п. *раставити, расути, искочити, раселити, рас*о, и т. д. Вы сте казали да будемо *конзенквент*, и оћемо вала! *Србљинъ, Србадія, Сриски, Срикиня, Сриче* и т. д. Не бойте се ништа. Наша е побѣда; Грке (старе) ћемо мет-

нути преда се и народ *Срискѝй: мозакъ мозга, дрозакъ дрозга, дрозговић* и т. д. *мысао* да, а не *мыслъ, такоѣеръ*, а не *такоѣе;* тако су га Србльи посрбили; *такоѣе* не значи кодъ насъ ништа.

Оду на *Видовданъ* читали смо я и Копытаръ съ особытимъ чувствованіемъ, мени се особито допада; ево вамъ неколика примѣчанія о ньой: *надыма* не може быти него *надыма* (или надыма̄ за неволю); мѣсто *вранацъ* метните *ждрао* (т. е. *ждралъ*), зашто Србльи приповедаю да се тако звао конь Милошевъ; мыслимъ да е болѣ *ньіясе*, него *ньинясе;* тако исто (мыслимъ) мѣсто *пакленный проклетый* (тако га Србльи титулираю); не знамъ може ли у српскомъ езику быти бо̀жество (бо̀жѐствъ)? може быти да мы говоримо *божѐство?*

Гледайте дипломе те препишите какогоѣъ, па ћемо ѝ безъ сумнѣ печатати са црквенымъ словима; іошт' кадъ бисте могли дати каквомъ молеру да намъ измолуе сва слова на едномъ листу, па бысмо ѝ дали изрезати на бакару. И Душану е ѣ требало, да како. Башъ вамъ вала на овомъ почетку Душанове дипломе. Како е по Карловцыма? Шта говори *Ча Стева?* Пошльите ми, ако сте што преписали од Слепца Филипа. Еда нађосте, преко генерала Продановића, оне пѣсме, што самъ вамъ наручивао? Есте ли добили *втору частъ Любомира?* Знам' да ће вам' се допасти предисловіе; али се баш немойте врло попосити, ни пркосити ми; зашто боимъ се да не буде:

„Ћера Туре Краљевића Марка,
ћера море да! оће Туре оће!
„Бѣжи Марко ћеко поля равна.
бѣжи море да! оће Туре да посіече, и оће вала!
Кадъ сѐ Марко натрагъ повратіо,
Бакъ анаса на ситъ! и т. д.

Наручите опетъ Арси Молеру за оне развалине. Већъ е доста (ние самъ се надао ни оволико да ћу вамъ писати), зашто итамъ Демельићевой кући, да му честитамъ брату крсно име; тамо ћу и ручати и ваздан се разговарати са Госпојомъ (ето вам *јо*) *Мацомъ* и са старомъ Демельићкомъ. Сима ми е опетъ писао изъ Видина, и послао ми нѣке пѣсме. Поздравите све познанике и пріятелѣ (како у Шишатовцу, тако у Лежимиру и у Дивошу кодъ Фрушићеве куће, али немойте заборавити). Копытаръ васъ любезно поздравля. Будите здрави и пишите ми одма. Збиля како су вамъ виногради и шльіве?

Како ли жита и остали усѣви? Овуда се люди вале са свачимъ. Чувайте Станишину кућу. —

У Бечу на Петровъ данъ 817.

Вук.

[Мушицкова напомена:] у Шишатовцу 5. Јūниа 817.

[„Стражилово“ 1886.; Гл. С. Уч. Друштва 75, 272; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2080]

36.

У Шишатовцу 20 Јуліа 817.

Любезнѣйшій Пріятелю!

Данась е равно 15. дана, како 'самь ваше писмо отъ 29. Јуніа пр'иміо. До сад' не имадо времена нит' мого пера узети, да вам' одговоримъ. Икономіа вообще, найважніи послови, жетва, коситба; опеть спахійскій судъ, кои 'ће ми скоро быти у монастыру; опетъ реамбулаціа, на кою ће самь Фиршть Одесхалкій доћи, и са своіомъ великомъ свитомъ може быти и два дана у мон. быти; ужасни трошкови, кое за судъ, за реамбулацію, за водьење икономіе, за исплату слугу; кредітори гдекои, кои ишту свое, крайня нужда, нове дугове правити, невозможность наћи, кад требамъ, деннонощна брига — (ал' да вам' съ исчисленіемъ мои зала не досаћуемъ) сва та зла краду ми време, нарушаваю здравіе. Чисто 'самь одъ бриге болестанъ. Оће ли за Бога што отъ Гагича помоћи доћи? Пишите му да не пропаднемъ, да ми се не смею врази. Я му нисамь писао. — Онай ће мой дугъ и ове године страшно нарастити. — Кад' ћу дугъ Алеѯандровъ вама, кад' ли Давідовичу платити? Како ћу му Цулагъ дати? Како ћу книге купити, за мене пренуждне? Ху! — — — —

Све 'самь 'тео писати Г-дну Копытару за книге, а смета ме ова проклета нищета. И валяда е већ што и купіо. — Нит' могу читати, нит' самь радъ быти безъ книга! — Радъ 'самь у єдномъ Фершлагу на єданпуть изъ Беча да добіемъ, да ми ефтиніе буде. — Видићу. Алекси не могу ни

крайцаре послати. Да имамь сад', послао бы му баръ 10 f. Нек' се претрпи, нек' се учи нужди; шта е роскошь, већь зна, већь е и самь роскошанъ у Пожуну было. —

Съ Ѣервовы учините, како 'сте намыслили. Гледайте и настойте, да се мои вкусно изрежу. Я 'самь вам' казао, да у орѳографіи, сходно народном' изговору, конзеквентъ будете; надао 'сам се, да васъ не'ћу прећерати. Ал' сад', како ми се види, васъ гдекоя идеа прећерала. *И-скочити? ра-со? сриски? Шваиски?* Не бонте л' се вы анаѳеме? Заръ кодъ васъ да не буде изятія? А кад' народъ, цео народъ оће! Оће да! ербо не 'ће хтети узети п. Та Срб-ски мекше е, и зато вкусніе, нежели срп-ски. Гледайте шта су Србли направили одъ *Arabes, arabisch* арапски, арапи, премѣнивши у прилагателномъ б на п, премѣнили и у существователномъ. Не ће ли други тако исто о нама говорити: *сриски, Сриі?* пакъ и трѣпка, одъ трупъ, трупа, а не одъ труба, трубка? Рецы па утецы; печатай, па не утече! Све све, ал' *Сриске новине, Сриској Рѣчникъ!* Видићемо! Дипломе не ћу моћи преписати. У Карлевцы ни самь было. Митрополітъ ѣ ноћіо у Кувеждину. Ту самь съ нимъ было.

Оне пѣсне (овако нек' остане, овако ми ономадне ѳданъ слѣпацъ Хорватскій, пѣваюћи говораше) у Дмитровицы не наћо. За Філіпову Біографію већь самь одъ нѣга сва дата скупіо. Втору часть Любомира іошт нисамь видіо. Не знамъ, о чему говорите. Сими пишите, нек' добро научи бугарски, нек' грамматіку сочини.

За Румія бы вам' сіясетъ писао, но немамь времена. О нѣму самь тео писати Г-дну Копытару. Већь валя да е нѣговъ одговоръ дошао! — Шта ће сад' быти! шта ће се изъ тога родити? Добро бы было, да Редактеръ мало задержи — да намъ екстракть вредителны пунктова пошлѣте, да вамъ за одговор преправимо дата, пакъ онда нек' изидьу на светъ и нѣгова репліка, и Давідовичева дупліка.

Вашъ
Лукіанъ.

[Спољa:] De Schischatowacz
A Monsieur
Monsieur de Davidovics,
Redacteur des Gazettes Serbiques pour *M-r Wuk*
Franco à Wienne[1])

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2081]

[1]) Овако и даље.

37.

Дражайшій Пріятелю!

Si vales, bene est: ego quidem valeo. По оном' пређашньем' мом' писму могли сте, може быти, мыслили да 'сам већъ близу бездне отчаянія. О том' васъ е могло већма увѣравати мое ћутанье одъ оног' доба. Ніе, ніе! Не дамъ се іошт'. Нападне ме кадкад црна жучь — меланхолія —, ал' онда таки спопаднем лѵру. Ей да знамъ у Гітару ударати! За ово време ћутаня саставіо самъ трп оде — две славенски и єдну србски — (тако е требало). Чини ми се, быће ми измећу свію мои сочиненія прве и предметом и поезіомъ. Послаћу вам' будуще поште. Поздравите Г-дна Копытара. Оћу му цѣло друге поште писати. — Ал' зашто ми вы ништа не писасте? Та вы имате само за єдно грло бриге, а я сад' лети — кад се жње, врше, купи сено, вози сено, кад се подкупляю шливе, по 60—70 гркляна морамъ заязывати. Єдва н' заязимъ! Колико ногу морамъ обувати!

„Ал' я се бринемъ о общемъ благу — Рѣчнику — съ моп' опанцы". Да, да! Бесни 'сте вы! остависте Рѣчникъ, па нападосте на сиромаха Любомирова водьу! Ала су чудни Ерцеговачки ударцы! Страшно е пасти въ руки Ерцеговца. То е оно — Бака насити! — Айде, айде, кад изліете сву црну жучь на бѣдног' снотворца, вратите се ведрымъ духомъ къ Рѣчнику. Єсте ли га већъ почели печатати? Зашто не дадосте друго обявленіе. Люди нестерпѣливо пытаю: шта учинисте, оће ли што быти. Подайте ово писмо Алекси, но таки. Натерайте га, да вам писмо прочита. Шилѣм му и 20 f. — Совѣтуйте му и вы онако. Кад бы му Г-днъ Копытаръ у оном' што помоћи могао, драго ће ми учинити. Я молимъ. Пишите ми!

1. Септ. по рим. 1817.

Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2082.]

38.

У Шишатовцу 20. Септ. 817.

Дражайшій Пріятелю!

Шта радите за волю Божію? Што ћутите? Шта вам' е? Постасте Zamolxis — замолкшій! Пишите ми. Я вам имамъ врло

млого писати, но овай часъ не'мамъ времена. Писаћу вамъ друге поште.

Синоћь ми посла Діаконъ Дмитровачкій писмо, кое му е нашъ Живковичь изъ Букурешта писао ѿ 29. Августа. Послаћу вам' га у копіи другомъ поштомъ. Пошао е вели са Савкомъ изъ Београда 25. Ілія а приспѣо у мѣсто 18. Августа. Здрави су обое. Намѣстили се у приватный квартиръ, да се найпре одморе. Како вам' се оде допадаю мое послане Г-дну Копытару? Царь ће доћи у Петроварадинъ 16 Октѡвріа по рим. то е извѣстно. Бавиће се 3. дана. После ће отићи у Земунъ. Спрамъ мене у Дмитровицы биће 21. Октов. —

Жао ми е, што не могу никако мало времена да добыемъ къ сочиненію оде нашем' Дуки. Смерть мог' зета Стефановича, бѣда мое тетке и сестре; мое сиромашство, кое мене тишти, све нови займови — принуждени — сад' опетъ спаійскій судъ у нашемъ м-ру 25. Септ. а после подне данась одлазим у Бешеново на инквізіцію због' оне краће и други тричавы расцри калуђерски. — Дука заслужуе оду. Нѣму бы писао опетъ общій предметъ — о военой славѣ Сербовъ — славенски. Има 7. ордена, два россійска. — Гледаћу ако икако узмогу. — Шта бы' с одама на миръ? — Добы ли Тѵпографію Давидовичь? Поздравите 'га. Поздравите и Алексу: писаћу му друге поште. И совѣтуйте му, и учите 'га, нек' се учи штеденю (щадѣнію!) То е найглавніи Штудіумъ у нѣговой Економіи. Іошт' нисамъ' ни едног' оффіціра ни чуо ни видіо богата. Ни єданъ ніе оставіо капитала; кћери єдва разудаду.

Жельно чекамъ одговоръ ѿ Г-дна Копытара. Магарашевичь Професоръ Новосадскій са сыновцы Г-дна Еп-кпа, кодъ мене е ѿ 7—8 дана, преписуе оде цару. —

Професоръ Гершичь изъ Карловаца са младымъ Дукомъ, кой ће код мене до године быти сѵнтаѯіста, такођеръ ѿ 4 дана. — Овай часъ доће ми на ручакъ Парохъ Боричь. Сви васъ поздравляю. Чуемъ да ће ми доћи и Видаковичь. Съ Богомъ!

За смерть Стефановича мыслимъ послати вам' што у новине. Некрологъ.

Пишите вашему
Лукіану.

[Спољa:] von Schischatowacz
S-er Wohlgeboren
Herrn v. *Kopitar*
K. K. Hofbibliothekscriptor &c.
pour M-r Wuk
in Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2083]

39.

У Бечу 2-га октомврiа 817.

Пречеснѣйшiй Господине,
мени любезнѣйшiй и високопочитаемый!

Пардонъ! ово е одъ Петрова дне прво писмо! Или ћу вамъ се правдати, или за опроштенье молити. Рѣчникъ Српскiй и Љубомиръ у Елизіуму били су ме забунили, а сиромаштво било ме већъ довело до очаянiя. Већъ самъ се био почео спремати да вамъ пишем послѣднѣ писмо и да одлазимъ изъ Беча и изъ овога царства, а Рѣчникъ да оставимъ! Я знамъ да бы то было тешко (и претешко) вама као и мени да се догодило, али вала Богу кадъ ніе и надамсе да неће. Дао ми е Тирка Демелићевъ зетъ 3000 f. W. W. купіо самъ папиръ и погодіо самъ са Шнирером; и ове ћемо нећелѣ почети печатати овай бѣдный Рѣчникъ! Ове ми е 3000 f. дао Тирка, али да ніе было нѣгове жене Маре и пунице Анке ништа не бы было. Кадъ бы вамъ ћела лира (или Муза) запѣвати што Госпи Маци (то е она штоно іой Телемахъ посветіо Благодѣтелну Музу), не бы се осрамотила: Маца е жена (што се тиче разума и срца, а и лица), коя бы могла быти каква царица; Ча С. неможе да трпи, а Српски езыкъ и родъ люби. — Садъ ћемо дакле почети печатати Рѣчникъ и биће готовъ до Марта (найдалѣ), него ће ћу я наћи іоштъ 3000 f. да га исплатимъ? И іоштъ 3000 f. да вратимъ Тирки ово што ми е узаймio? Ето дуга на вратъ! Садъ кадъ се већъ почне печатати издаћу друго обявленіе и молићу и искати одъ К. народа. Шіта мыслите вы оће ли мени мои пренумеранти дати іоштъ по 10 f.? Соларићъ ми е свое наплатіо по 20 f. (има и 17 изъ Венеціе!). Ево вамъ пробе одъ

малога ђ и џ; ђервъ е іоштъ поправлѣно, али га немамъ овде кодъ себе, онай му е репићъ мало краћій начинѣнъ н. п. ђ Ѣ ђ. А велико ђ ніе іоштъ готово. Немойте изгубыти ово. — Ето вамъ іоштъ едне пробе одъ жалити: таковый ће быти Српски Рјечник, него ће быти шири форматъ као и п. докле е то назначено. Сміемъ ли вамъ послати еданъ табакъ, кадъ се почне печатати? Еда што одъ Арсе молера за оне развалине?

Оде што сте послали Копитару добре су, не могу быти болѣ. Ако бы имъ се икаква мана нашла, то бы та была: што нису све Србски. Оће ли ѝ Ч. С. одобрити? Копитаръ каже, да га нисте преварили: да ће Царъ раніе доћи, онъ бы вамъ нашао кога да ѝ стави у нѣмачкій метрумъ. О одама на миръ не чуемо ништа; валя да ће скоро изићи. Пошљите ми копію одъ писма Телемакова. Пишите ми шта имате ново тамо. Има ли што изъ Карловаца? За Стефановића чуо самъ, Богъ да га прости. Жао ми е онолики сирота. Кодъ нѣга е быо мой Мирабовъ и Волней, гледайте молимъ васъ те ѝ узмите вы къ себи. Шта говоре тамо люди о рецензіи? Како се вама допада? Како ли у Карловачкомъ и Новосадскомъ двору? Видаковићъ поручуе и пише Давидовићу, да рецензентъ не иде у Новый Садъ: зашто (вели) неће живъ оданде изићи. Ако вамъ ту додье Видаковићъ, явите ми шта сте разговарали. Немойте га начинити лудьега него што е. — Пошљите некрологъ Стевановићу, него чисто Српски или Славенски нека буде. Чувайте се Баба Смиляне. — Ономадне сте примили у новинама обявленіе Видаковићево и одговоръ на рецензію, а у прекосутрашньимъ новинама добыћете одговоръ Рецензентовъ. Шта мыслите вы о свему? Потомъ ћете добыти (у новинама) едно писмо Груіовићево съ одговоромъ заедно! Ето чуда и сіясета! Садъ се починю интриге литерарне. Пишите ми одма и доста о свачему, а я ћу вама писати, већъ одъ садъ нећемо ћутати. Давидовићъ іоштъ ніе постао типографъ. Поздравите ми по Лежимиру и по Дивошу све пріятелѣ и познанике. Ако су ту іоштъ Магарашевићъ и Гершићъ (професоръ) поздравите ѝ.

Вукъ.

[Ориг. у г. Благоја Ј. Антонијевића из Београда]

40.

У Шишатовцу, 22. Октов. 817.

Дражайшій Пріятелю!

Да имамъ времена. имао бы вамъ шта писати; напуніо бы два табака. Вала Генію Сербском', кои вамъ нађе Мецената. Допада ми се врло формать Рѣчника. Художно протолкованіе глагола жалити весма ме обрадова. Тако! *Намъ бизумъ олсумъ!* Ц е прекрасно. Лепо е и ъ у єдной лініи, али е могло и лепше быти, као кодъ Рўса. — Ово бы ђ лепо было, на што 'сте скраћивали криву чертицу. Ова не бы дугачка была, само да е лепше округла. Сообщите ми и другій поправлѣный образацъ. Оће ли у ћ и ђ она прека баремъ пречага у лінію доћи? То бы требало. Лепо бы было. — Мени се чини, да бы добро было, да у обявленію ставите пробу вашег' Рѣчника, избравши нѣколико существителный и глагола съ многима знаменованіяма. То бы людма — а и Ч. С. и нѣму подобныма — дало већу идею о Рѣчнику. Онда бы самь се надао, да бы свакій 20 f. драговольно дао. — Пошлите ми и велико Ъ. Жао ће ми быти, ако 'га нагрдите са спрченимъ репићемъ!

Пошлите ми таки првый табакъ Рѣчника. А шильте и проче редомъ. Што му драго, макаръ како скупо. — Са Одама Цару и царицы побѣдіо 'самь совершенно Ч. Стеву. Я самь му ѝ читао. Похваліо е све три и одобріо, кромѣ она четыри имена: Метернихъ, Шварценберґъ, Дука Радивоевичь. Ту самь се опеть дішпутірао. Уступіо е, ал' тешко и больно. Знате зашто! — Доће му срце на меру, кадъ види — желянъ — свое име у паметнику света. — Самъ е, по моем' желанію, оне оде Цару и Царицы у руке предао предъ свима моима коллегама, и предъ множествомъ народа, у порти карловачке цркве предъ клірікалнымъ зданіемъ, где є насъ Архімандріте представіо. Я самь те оде — особито Цару, а особито Царицы — у свитку т. е. съ лепыма широкимъ' пантликама свезане предао предъ самымъ Царемъ — (на полъ вата предъ ньима —) найпре Митрополиту, а онъ затимъ ньима! Я самь тако 'тео. Тако ми е већій тріумфъ! Митрополітъ ми много милости показывао. О мени е много говоріо (самъ каже) и Цару и Царици. — Садъ види, да му служимъ на честь. — —

Храниславъ е, чуемъ, епіграммъ, само, одъ четыри лініе, равнымъ начиномъ преко Митрополіта, предати дао. — Сад' ништа друго не желимъ, него да ми се врло срећно и лепо доведе у нѣмачки метрумъ, пакъ да издамо у — Prachtausgabe — у велін. папиру, баремъ до 200. Екземплара, а 300 у шрајбпапиру. — На страни — съ поља — желіо бы винѣтъ, кои бы лепо представляо любовъ подданика свом' Цару. — — — Колико бы све то коштало? Ей кад' бы ме пречекао мало Типографъ, или кадъ бы самъ и я какову Меценаткиню — Мацу — нашао! То бы дѣлце мы скоро распродали. — Писао самъ Магарашевичу, да Мирабова и Волнеа къ мени пошлѣ. Прва Ода на Цара представля Србльина, какавъ есть (Цару мора быти мило, што се радуемо, да подъ ньиме успѣвамо) а друга представля Србльину већій образъ совершенства. — Лепо бы се и една и друга, и обширно могла комментірати! Желіо бы да вамъ е папиръ за *Рѣчникъ* мало белый. Овай вамъ е зеленкастъ. Друге ћу вамъ поште доиста млого писати.

Мушицкій.

[Спољa:] von Schischatowacz
S-r Wohlgeboren
Herrn v. Kopitar
L. L. Hofbibliothek-Scriptor &c.
Franco in Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2084]

41.

На Митровдан 1817.[1])

Пречеснѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемій!

[...Захваљује му на „оди Магарашевићевой," за коју Вук вели, да је између „найлѣпшій" Мушицкових ода. Том приликом Вук овако говори Мушицком:]

[1]) У Гласнику Српског Ученог Друштва књ. 72. стр. 106. штампан је извештај Николе Крстића о рукописима што је друштву предао на оцену др. Ђорђе Мушицки, преко Г. Витковића. Ту се између осталога говори и о 29 писама Ву-

„Како бы было, да вы садъ томъ приликом печатате у єдно све ваше одбраніе оде (т. е. ков вам не могу шкодити)? Я мыслимъ, да бы то было за васъ врло добро: нека виде пріятельи (на свою радость) и непріятельи (на жалость и печаль) да вы ниесте іошть умрли, ни пропали, и да поредъ лугиħа ниесте лиру заборавили, и род любити престали. — Гласъ народолюбца, и ода Телемаху и на соч. Державина, и ост. сила бы вамъ чести и код овы садашньи ципора и (...продерано) преосвящены учинило".

[Вук даље саветује Мушицком, да би при печатању требало да поправи језик, и колико је могуħе очити од славеносербскаго єзыка] „да бы Србскимъ Стихотворцима (садашньимъ и потоньимъ) служіо за примѣръ и вашъ єзыкъ, као мысли (духъ и срце)."

[Гл. Срп. Уч. Друштва 72, 121].

42.

У Шишатовцу 28. Окт. 817.

Дражайшій Пріятелю!

Ел' вамъ читао Гд. Копытаръ нову Оду? И по србском' акценту читао? Я се томе предварителнo радуемъ. Настойте да съ вама србски говори, и велегласно чита. С. С. è често говоріо, да е *Коларъ* лепо србски читао и изговарао. Копытару іош' само то треба. Већь су садъ заслуге нѣгове о новой літератури Србской незаборавлѣне. Шта вели Госпоя Маца на Оду? Вы 'сте іой є морали показати. Ал' шта оно вы о ньой писасте, да Ча С. — не може да трпи? — Зашто?

О посланым' Одама желили бысте, чини ми се, да су све србске. Не жалите: опетъ србски више имамъ медь моим' сочиненіяма. Словенски ôда имамъ досадъ 18. а Србски 30. И овымъ самъ поводомъ дошао на ту мысао, да сва моя сочиненія раздѣлимъ на Славенска и Србска (Част I и II). Оде самъ раздѣліо на кньиге. У перве самъ кньиге положіо вышша

ковић Л. Мушицком (стр. 119—132) и ваде се из њих читави цитати. Како тих писама у Академији нема, нити ја знам шта је с њима, то, док се не нађу, (ако нису пропала!) ја овде вадим оно што се тамо налази.

лица и вышше предмете, а у вторе нижа лица и *пріятеље* и ниже предмете. И то зато, да се не соблазни Ча С. и нѣговъ Коста. — Какве не бы грднье ови противъ мене просули, кадъ бы видили у єдной книги, као у єдной соби, поредъ Ч. С-вина купно и морално портрѐ Гершичево, Давидовичево и Вуково! Бре не портрѐ, само да бы вамъ имена ваша (варварска) поредъ оног' светлог' — видили, већь бы цѣла книга — съ Авторомъ заедно — цѣну изгубила! Ево како се Коста преће два м-ца съ Гершићемъ о мени разговарао. „Мушицкій ніе мой пріятель, и мы се добро не гледимо, али онъ баремъ има *характеръ*“ а мало после „Ал' е опетъ чуданъ! Гледайте, молимъ васъ, шта чини! Метуо Вуково портрѐ поредъ Митрополітова!“

Овако су мене морали облагати мои црни комората. — А не знамъ откудъ! Та онай братъ Monachus (вы знате кога мыслимъ — Хра....) приликомъ промѣне лане мотріо е маймунскимъ любопитствомъ, не бы ли где ваше портре видіо. Я самь 'га сакрыо подъ друга, а нарочно подъ патріарха Шакабенту. — Овой лажи знамъ да вѣруе Ч. С. Богъ зна, ніе ли одуд' она ланска ярость! — То е комментаръ, зашто дѣлимъ Оде на двѣ кньиге. Не'ма ништа! Моя 'га Муза — Ча С-ву — побѣди! Садъ 'га іош' морамъ побѣдити да трпи мое пріятелье у пантеону съ ньимъ заедно. Приключавамъ овде осмотреніе мои кое садашньи, кое будущи сочинѐнія. Ова су последня забележена црвенымъ знакомъ. Три бы томића морала быти. Ако живъ и здравъ будемъ, и одужим се — —, попунићу све. Радъ 'самь, да часть Сербска не уступи Славенской. Оду самь вамъ о чести народной и ту о пантеону Србскомъ већь пѣвао. Садъ бы требало, да вы тамо на мѣди (in S^{vo}) изрезати дате Панѳеонъ Србскій. У среди бы морала быти пирамида, на коіой 'ће имена Србаля изрезана быти. — Я се не шалимъ за тай Панѳеонъ. Препоручуемъ и Г-дну Копытару. Изнадьите форме за тай, и сообщите ми. —

У тай бы Панѳеонъ съ моіомъ лѵромъ уводіо све славне Србље. Ей! кадъ ћу Митрополіта Црногорског' увести! Мало о нѣму знамъ! — Вашег' Мірабова само се єдна частъ нашла медьу кньигама покойног' зета, а за Волнеа се іош' трага не зна. Богъ зна, ніе ли украденъ приликомъ погреба. Распытиваћемо іошт'. Директоръ Гершићь ѐ отишао у Славонію у Директората горню часть. — За онай мілітарскій Директоратъ ваља да е читао. — Шидскій прота, а и Видаковичь нису ми

долазили. Овай последньій постао Професоромъ у Гимн. Н. Садской II. Грамматіке. За III-ћу доћи ће Балаицкій изъ Вршачкій школа.

Да знамъ да 'ћете печатати *Сриски* Рѣчникъ а не *Српскій*, расписивао бы на све стране и викао бы изъ петини жила, да вамъ не даду ни крајцаре. — Nulla regula sine excepti̇one. — Добри су аргументи и ѿ добытка. — Шта ради садъ Давідовичь за тыпографію? Е ли надежда? Боличь е еднако у Араду. Прву часть нѣговог' вінодѣлца юче 'самь добыо. — Избранъ е за Еп-кпа *Радивоевичь*, и тай ће се потврдити. Боличь е прѣе инстанцію на Мађарску Канцелларію послао, а садъ е Цару самь предао. — Шутъ съ рогатымъ! и Post festa sacerdos! Было па прошло! Подла неправда! Шта ћу са Александромъ! опетъ иште паръ 'альина! а нисамь ни ланско исплатіо. Бога вамъ, явите ми колико 'сам вамъ свега дужанъ за нѣга — вама и Давідовичу. —

За некрологъ Стефановичевъ іош' ни самь преправіо *дата*. — Но я бы овом' приликомъ умершем' свещенству монументъ радъ учинити. — Уморп се и охладпи добродѣтель непризнана. Моичь, Стояновичь, Арсеніевичь, (у Карловцы), Стефановичь. Ово су намъ цветови новог' наращая, и рано шцветаше, исчезоше! — О ньима бы свима радъ — у союзу — што рећи.

О Видаковичу и Груіовичу другій ћу путь. Не могу да се наканимъ о овым' глупацыма говорити: баремъ ћу о ньима самыма напунити полъ табака.

Съ Богомъ.

Мушицкій.

II. П.

Александру не мого садъ писати. Писаћу му. Кадъ бысте му могли на квартиръ отпћи (наймите кола — фіакера — на мой рачунъ), желіо бы, да видите, е ли уреданъ са свачимъ у квартіру; е ли поштено место; какве има спаваће альине; има ли кошуля; есу ли му альине и чизме чисте; носи ли се чисто; да ніе алькавъ. Говорите му отъ ваше стране; да се само добро учи, и да чува здравље, а нарочно балсамъ живота, силу жизнпену, Lebenskraft. — т. е. управо — семе мужеско; пак 'ћемо 'га — како се ухлѣби — женити. Тражићемо му лепу, младу дьевойку. Може быти и србіянку, какву родьаку Милоша Обреновичьа. Ха! Ха! Ха! Још 'ко зна! Ви ћете до године и онако путовати по боговетной

земльи Србской. — Пакъ ће те му наћи, коіой пара не'ма у Н. Саду. Храбрите га, да се не стара ни съ чимъ. Нек 'се чува роскоши.

[На засебном листу :]

Лукіана Мушицкаго Сочиненія (Славенская)	Лукіана Мушицкога Сочиненія (Сербска)
Часть I.	Часть II.
а, *Оды*	*Оде*
Книга I.	Књига I.
Книга II.	Књига II.
в, Елегіи	Елегіе
г, Еклоги	Еклоге
д, Епіграммы	Епіграмми
е, Наравоучителніи стиси	Наравоучителни стіхови
ѣ, Посланія.	Писма.

Прибавленіе.

1. Преводи нѣмецкіи моихъ одъ.
2. Примѣчанія на моя сочиненія.
3. Хронологически рядъ всѣхъ сочиненій. (801—820)
4. Образи моихъ стопосложеній.

Мотто:

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte: carent quia vate sacro.
Paulum se pultae distat inertiae
Celata virtus.

Hor. IV, 9.

[Споља:] de Schischatowacz
A Monsieur
Monsieur de Davidovics
Redacteur des Gasettes Serbiques
pour M-r Wuk.
Franco à Wienne

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2085]

43.

Пречестнѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Бога ми самъ піянъ као сикира, ето тако е доніо данашный Петаръ съ рыбомъ. Ономадне е отишао Давидовићь у Пешту, а я самъ остао у нѣговой куѣи да пишемъ (съ Копытаромъ) новине и да му чувамъ Харемъ. Данашнѣ су новине наше; добро читайте и пазите. Ето вамъ пише Копытаръ за пѣсне Србске да ѝ преведете на нѣмачки; гледайте за честъ србскога рода и езыка: то ће быти монументъ Србскомъ езыку. Преведите сву другу часть пѣснарице (а у прву не дирайте), и што брже; то ће вама ласно ићи у прози. Пошльите намъ некролог Стефановићу да печатамо докъ смо мы Редактери; не чекайте докъ се распадне Стефановићъ. Збыля, камо она рецензія на Кенгельчево Естествословіе? пошлите намъ е (макаръ и нѣмачки, па ћемо мы преводити). Рѣчникъ још нисамъ почео печатати!

Надамсе да ћемо га скоро почети. Александеръ е здравъ. Засадъ е доста, као одъ піяна човека. Будите здрави и пишите намъ одма.

У Бечу 5-го декемб. р. 817.

Вук т. рг.

[На писму Копитарову, Новыя Письма стр. 798]

44.

У Шишатовцу 26. Ноемв. 817.

Дражайшимъ пріятелѣмъ
Копытару и Вуку!

Ала 'сте се усићили, пакъ ми ништа не писасте! Я еднако очекива! Найпосле 'тедо васъ да казнимъ съ писмомъ отъ четырь петъ табака. Ал' яданъ не имадо времена. Ил' наче имадо времена, ал' я у томъ времену ни самъ мой.

Шилѣмъ вамъ *Гласъ народолюбца* опетъ, ербо 'самъ нешто додао, а нешто мало исправіо. Друго читайте пакъ ћете видити. Комментаръ ћу вамъ на мое писмо поетіческо и на епіграмме послати. Преправите се на дугачко писмо. Знамъ я васъ. Васъ човекъ не може лако заязити. — Ал' ће вамъ быти доста! Ратосиляћете се. — Я се не шалимъ. Тражите ми у цѣлом' Бечу новаца у заямъ. Послаћу вамъ Облігацію у име монастыра, Спахійлука. —

Што ћу съ Алеѯандромъ? Я му за садъ не могу ништа послати. Самъ не мамъ ништа. Браћо! Ако ми вы не наѣосте помоћи макаръ гди — онда Бога ми за мене зло. —

Овде немамъ помоћи. Віну, ракіи, кукурузомъ не'ма цѣне.

Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2086]

45.

У Шишатовцу 21. Декемв. 817.

(Обоицы)

Дражайшій Пріятельи!

Последня е № Србски Новина кодъ мене садъ 99. Она ми се види одъ нике друге руке писана. Има у ньой и погрѣшки орѳографічески. Одъ № 94 до ове последнье све 'самъ бележіо црвенымъ плайвазомъ, што ми се свидило странно, или достойно примѣчанія граммаціческог' или строге крітіке. Очевиданъ е по ньима Вукизмъ. Гдешто може проћи, а гдешто Сремцы, Бачвани и Банаћани, кои су по већой части читательи Србски Новина, и найзнатніе муштеріе — нипошто трпити не могу. — Не 'мамъ кадъ регістеръ правити. Новине ми се млого црвене. Видиће другій, да 'самъ прилѣжно читао, и забележіо, о чемь треба мыслити. — Одпоръ Меркайлѣвъ (№ 96.) весма ми се допада. Іош' бы я радъ быо да вы — а подъ туѣимъ именомъ — узмете на миндросъ ону речь *Елісіумъ*. Све ме смета; све ми падне на умъ Рай Римляна & &. Ніе србска речь, ніе србско окончење; оно

(с) у среди Србљинъ тешко изговара. — Намайсторишите — нек' се учи тражити сходніе тітле кньигама. — То вы већь умете; почело вамъ е иħи одъ руке. — Свакій цимеръ мора быти своме дуħану сходанъ. — Не учините другоячіе. Пакъ ħу вамъ млого о Видаковиħу писати. № 97. Добро дошла Миѳологіе Србска! Любезна другарице Србске Поезіе! Здравствуй ми любезни Србљине — кои си ми о том' іош' у Шишатовцу говоріо. № 99. Шта урадисте, да одъ Бога наħете! Како вы смедосте безъ мога знања мое *Exercitie* печатати? Не боите л' се, да ħу васъ тужити Полицаю? У напредакъ вамъ не смемъ шиљати. А имамъ намѣреніе преводити Ораціева писма — сва — србски и славенски. Ни'самъ радъ, да ми другій поправља моя дѣлца, кадъ могу и я самъ мало после. Све се у еданпутъ не може видити. — Не бы браніо, кадъ бы могао млога мнѣнія снародника наши о преводу мом' чути. Я бы волео — изъ млоги узрока — потайно радити, и у еданпутъ появити се Србском' свету. — Славенски бы требало съ кѵріллическима писмены, чрезъ акцента, печатати. Овако е тешко скандірати неискусным' у славенской акцентуаціи. Валя да ħе се Добровском', Линдею и Бандкію допасти. — На последня писма ваша не мамъ кадъ одговорити. Стегла ме нужда и неволя, не знамъ шта да чинимъ. Нит' могу што радити, нит' предузимати. Знамъ да сте ме довольно разумѣли у пређашнѣм' писму на стіхови. — Онако е! — и горе е! Не могу вам' довольно описати. — Продукти ми овогодишньи у віну, ракіи, шливовицы, кукурузи — само су толики — по малой весма цѣни, — да ми само доста може быти на содржаніе дома и вожденіе економіе преко године — до будуще бербе. — А други чрезвичайни трошкови! На исплату оставшег' субсідіума 882 f.! на исплату дугова!! Кредітори ишту, истерую, проглашую, прете!! Я немамъ чимъ новине да платимъ, Синовацъ ише опетъ 1. паръ зимны халѣина до 120 f. и къ тому Zulag прошлый отъ 50 f. Задужіо се будала надаюħи се на мое обѣщаніе! Нисамъ исплатіо ни ланьску нѣгову конту а чини ми се ни новине. — Садъ опетъ новине требамъ. — А весма бы желіо пренумерирати се на ова два журнала — по Verzeichnicy новина — Encyklopädische Bibliothek 18 f. Theologische Zeitschrift 10 f.

Ніе скупо, а судимъ, быħе весма полезно. Али гди су пусти новцы? —

Я ово имамъ продати:

300 ак. віна à 10 f.	3000 f.
60 — шлив. à 20 f.	1200 f.
10.000 ока кукуруза à 10 f. стотина .	1000 f.
ѿ прочи ситница добићу	1500 f.
	6700 f.

То ми треба за кућу. А камо за мене? Камо за кредіторе? У претешкой невольи овако желимъ. (Жеља и надежда последнѣ прибежище бедным'), да ми добри пріятельи садъ на 15. м-цы (онда бы могао исплатити) позайме до 5000 f. Съ овымъ бы намиріо мое кредіторе, кои нит' оће нит' могу чекати, и кои ми ни спавати даду, нит' пріятельима писмо написати, а да камо ли да се Літератури са свимъ предамъ; — освободіо бы 'самъ се отъ злобе аппеллаторіума, и восторожествовао и на мою и на вашу радость и за общу ползу; предржао бы самъ мало кућу, докъ не бы цѣна већа постала віну, шливовицы и кукурузомъ. Овымъ ће о воскресенію доиста дупла, а доцніе найпаче шливовицы и кукурузомъ іошт' већа цѣна быти: и тако бы добіо.

За віно место . .	3000 f.	баремъ	5000 f.
за шливовицу место	1200 f.	—	2400 f.
за кукурузе —	1000 f.	—	2000 f.
	5200 f.		9400 f.

Съ овымъ бы профітомъ опетъ мале дугове исплатіо. А будущи плодови, доцніе продани (зато иштемъ на 15 м-цы) донели бы ми и на содржаніе дома и на исплату займодаваца Бечки. Іош' кадъ бы ми дали — ахъ дати хтели! — безъ интереса! Браћо! Пріятельи! Честь и здравље и животъ врзу ми се већъ у опасности. —

23. Декемв. 817. добы' писмо отъ С. С. изобличава ме, што ни самъ већ послао отвѣтъ на сотворенна у Аппеллаторіуму примѣчанія на рачуне мое, и страшно грози, да ће са мномъ као съ безотвѣтнимъ (refractarius &) поступити, ако му за м-цъ дана ѿ дне пріятія отвѣтъ не поднесемъ. Я самъ быо све очекивао, да бы продукте наступающег' Јануаріа и Февруаріа добро продао, дугове кричаще исплатимъ, оправдамъ себе, и осветламъ себи образъ, но — по желѣзной судби — не да се! До 23. Јануаріа по нашем' мора ми от-

вѣтъ у Карловцы быти. — Не 'мамь времена копію вам' послати овог' Султаноподобног' Фермана! — Да Богъ сачува и мог' злотвора одъ оваког' состоянія у каквом' се я находимъ! Морамъ предстати предъ грозног' и неумолимог' судію — (и што горе, предъ непріятеля) као безпомоћный робъ! — Морамъ се правдати робскимъ начиномъ, кои савъ духъ мой убія. —

Браћо! Ели могуће, да ми, ходатайствомъ вашимъ, добри люди помогну? Ове две приключенне картабянке нек' вам' буду очевидный знакъ мог' величайшег' повѣренія къ вама, мое крайнье опасности, мог' височайшег' ужаса отъ явног' шбличенія, шглаголанія, мученія, шбезчещенія. — Тражите ми Мецената, Благодѣя, о комъ ћу съ Делильемъ на брегу избавленія мог' моћи рећи:

„Un Dieu, car de ce nom j'appèle un bienfaiteur
„Un Dieu, m'a procuré ce tranquille bonheur".

Представите му аллегорически, да одъ гонителя бѣжимъ грозны и страшны, и да Asylum тражимъ. — Овде не могу наћи тако могућног' пріятеля. Кои су ми могли и хтели помоћи, помогли су ми. И њима кадъ бы садъ само могао вратити, да уложе у віно, у кукурузе (єрбо е євтино), помогли бы се и сами, и мени бы опетъ на лето помогли.

Помозите ми *и жи́ва бѫ́детъ душа́ моя.* Удовлетворићу и вашем' и мом' желанію.

Amice Kopitare! Tempus mihi non suppetit tecum peculiariter loquendi. Haec quoque omnia raptim dixi. Scio te omnia cordi sumtarum. Libera me, si potes. Fac possis. Acheronta move. Pulsa fores Archiep-pi. Romanolathotii Vienensis, aut evergetis Ossolinsky. Ne credas te ulli unquam majus beneficium prestiturum. Forte poteris partim littery partim oretemy efficere.

Пріятельи! Избавите ме као сужня изъ окова, тражите порезъ те искупите. Жао ми е до глубине душе, да вашой чувствителной души ово бреме налажемъ. Зато досадъ нисамь смео досаћивати. Найпосле самь се зато усудіо то чинити, што знамъ, да бы вам' печално было, кадъ бы вам' са свимъ пропао. Накнадићу — ако ме Богъ поживи — труде ваше. Ей кадъ бы ми каква спасителна векса — или по Дилижансу спасеніе мое дошло одъ васъ баремъ одъ данасъ за 20. дана. Таки ми одговорите, могу ли се надати; я бы искао продуженіе термина ѿ С. С. за мой одговоръ. Морамъ пре-

стати; проће време; пренумерирайте за ме новине Србске и Забавникъ. Платићу Давідовићу интересъ, што ме чека.

Любезный Вуче! Баремъ исходатайствуйте на мой рачунъ — а я бы писао и благодаріо — одъ Госпое Маце за мог' сыновца (могли бы га представити) на паръ хальина до 130 f. и да исплати 50 f., што се, како каже, задужіо. Пакъ више да се не усуди ни крайцаре нигди узимати безъ мог' знаня.

Я самъ ово писмо іош' 21. Декемв. почео а ево 'га свршуемъ 28. Дек. Нит' времена имамъ у ларми домоводственной, нит' мого' узастопце писати. — Оставимъ перо и ћипимъ често одъ астала. Така ми е туга на срдцу! Ютросъ ми стигоше Новине Србске две №ре 100 и 101. Скоро самъ читао; нит' све прочита! Яко ме обузе странно впечатлѣніе; Ево вамъ 'га у Епіграмму. *(Прощайте добру жару).*

Вашъ
Лукіанъ Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2087]

46.

У Бечу на малый Божићъ 818.

Пречеснѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Садъ не знамъ како ћу да вамъ почнемъ ово писмо. Да вамъ честитамъ ново лѣто, већъ е доцканъ, а вала мыслимъ да ніе ни потребе, зашто вы знате, да вамъ я непрестано, и безъ новога лѣта, желимъ здравлѣ и новаца *доста*, и да самъ кодъ Бега какавъ министеръ или секретаръ, найпріе бы васъ съ тымъ намиріо, па бы онда остале послове гледао; да се правдамъ што вамъ не пишемъ, томе сте вы найвише крыви, зашто е фрушкогорска вила (муза) одъ васъ поздравъ доніела да ћете намъ млого писати, па чекамо одъ едне поште до друге; ако ћу вамъ се правдати што смо печатали у новинама Ораціево писмо Целзу *Албановцу* (или Албановлянину?), то е найлакше. Оно писмо ваше затекло ме као вицередак-

тора Српски Новина, болесна, па ни есамъ имао друго што да дамъ сецеру да сецуе; име ваше ніе печатано, да можете казати „ніе то мое“, ако вамъ ніе по вольи. Мени се и Копытару допада обое, и Српски и Словенски, и мыслимъ да ће се допасти свима кои што разумію. Шта ли вели Ча Стева? — Да ли е познао да е ваше? — Я самъ писао 5 новина, па самъ се онда разболѣо (добио самъ као неку грозницу) и новине е приміо Нешић те пише. (Жао ми е што оно писмо Орацієво ніе могло доћи баремъ у мое новине, него у Нешићеве). Мени е мало болѣ, али іошъ нисамъ здравъ сасвимъ. Писмо ваше іошъ ни есмо заедно прочитали све я и Копытаръ; Епиграми намъ се особито допадаю а и писмо оно у Ексаметру. Данасъ идемъ (морамъ) Госпои Маци на ручакъ, али да вамъ управо кажем не сміемъ іой оно писмо читати, зашто самъ іой прије показао ону *одицу*, и врло іой се допала ... къ себи „за споменъ“ па се боимъ садъ да не рече (у себи): „Е! медьеръ онъ мене зато воли и споминѣ у своимъ одама.“ Чудна е стваръ кадъ люди виде да ій мы потребуемо! А особито кодъ трговаца, већъ онда престае пріятельство. (Предъ моимъ е очима найпоштеній и найродолюбій трговацъ баремъ пола Чивутина (а иначе су трговци сви Чивути). — Господине и пріятелю мой! Нема нама другога спасенія, него я на лѣто докъ скинемъ съ врата овай несрећній и бѣдній Српскій Рѣчникъ, идемъ къ Сѣвару и вы ћете ми дати едно поетическо полномоћіе да носимъ вашу инштанцію („Иже уштедрилъ еси Державина лиру“ и т. д.) Одонуда ће быти помоћи, само се не треба ни у кога уздати, ни на кога ослоняти, него *у се и у свое клюсе*. А дотле вежите и крпите тамо съ Чивутима као и до садъ. Не бойте се, доћи ће и нама Божићъ еданпутъ. —

Пошльите ми ону оду „Славенска муза одъ горъ се Фрушкихъ“ и т. д. зашто е я немамъ. Ето вамъ шалѣмъ оду Стефановићеву, зашто сте е искали еданпутъ. Еда сте што преводили одъ они пѣсана, што смо вамъ писали я и Копытаръ? У Берлину е еданъ Забавникъ Нѣмачкій изишао подъ именомъ Sängerfahrt, и у нѣму има 19 Српски пѣсана преведени на Нѣмачкій изъ прве части пѣснарице (ондье стои напечатано да ій е *Гриммъ* превео); Копытаръ е превео изъ второе части ону велику о буни српской противъ *дахія*, и дао е у *Архивъ* да се печата, него наручите *Гершићу* или *Бенцкоме*, да вамъ добаве и пошалю тай Архивъ, у коме

она додье, а може бити да ћемо вамъ и мы одавде послати еданъ егземпларъ (ако добые Копытаръ неколико). Како е по Карловцима? О чему се разговара Ча Стева? Александеръ е здравъ не брините за нѣга, послали су му одъ куће новаца те се ліепо преодьео. Еда се надье мой *Волней* и *Мирабовъ?* Вы пренебрегосте некрологъ Стефановићевъ? Соларићъ е отишао у Римъ съ некаквымъ енглескимъ лордомъ, и писао ми е да ће на пролѣће доћи овдье у Бечъ. Шта учинисте съ одама Цару и Царици? Гершићъ не ћеде тражити директоратъ онай. Овдье е био отпрво изъ Прага еданъ младъ професоръ (Чехъ), тога директората ради, и чини ми се да ће га онъ и добыти. Рѣчникъ се іошъ ніе почео печатати, кадъ се почне (надамъ се да ће то быти одма) онда ћу вамъ явити узрокъ зашто се ніе пріе почео. — Копытаръ васъ поздравля любезно. Будите здрави, пишите намъ одма и поздравите све познанике.

Вук.

[„Стражилово“ 1886; Гл. С. Уч. Друштва 75, 274;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2088]

47.

У Бечу 25. Януар. 818.

Пречеснѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Пріе 15 дина послао самъ вамъ едно писмо, кое вас е морало лишити све надежде поволянъ и утѣшителанъ одговоръ добыти, на ово ваше велико писмо. Небойте се! Недайте се бриги ни очаянію! Прочитайте ово мое писмо до края, па онда промыслите о томъ што вамъ пишемъ. Писао самъ вамъ пріе да се одъ Чивута не можемо ни чему надати. — Онай човекъ, што сте писали, Копытару да одъ нѣга иште, нема: зашто е онъ найсиромашніи измедьу све свое браће, а и да има, знате каквомъ бы се интересу надао, кадъ бы ћео дати. — А я самъ увѣренъ, да вы нити сте му ради обрећи, ни дати, такый интересъ. — Вы ћете вѣровати да е, одъ како

е дошло ово ваше писмо до садъ, моя и Копытарова свакій данъ прва ріечъ на састанку, и последня на растанку, была: „Шта ћемо радити съ Мушицкимъ.“ А я самъ по читаву ноћъ у постельи о томъ мисліо; и засадъ нисмо могли доћи на другій начинъ спасенія, него да огледамо ево овай: Ово дана дошао е овдье изъ С. П. Архимандритъ *Филиповићъ*. Садъ велимъ да вы препишете ліепо ону оду: *„Словенска муза отъ горъ се Фруш.“* и т. д. и да е пошлѣте мени што пріе можете, (а ону: *“Иже ущедрилъ еси* и т. д. я имамъ негдье, него не знамъ ели на ньой ваше име подписато: добро бы было кадъ бысте ми и ню послали) и да пишете мени едно писмо кое бы я могао нѣму, и другоме коме одъ ньиовы людій, показати съ овыма картабянкама вашимъ; ово ваше писмо не могу показати найвише съ онога Латинскога што сте писали Копытару. У томъ писму представите вашу нужду и потребу, али се немойте тужити на ча С. зашто не знамо какво мнѣніе имаю они о нѣму. Мыслимъ да бы нужно было ту додати, да су Р. одъ старине помагали Србске намастыре и да то свѣдоче различне дипломе (или привелегіе?) ньиовы владѣтеля, као н. п. што има ту у Шишатовцу некаква диплома дана намастиру *Папратньи*, коега има сада живо само у пѣснама народнымъ и у развалинама (выше *Зворника* подъ планиномъ *Бороговомъ*). Немойте изоставити ни оно од *Делиля*. И впрочемъ начините како болѣ знате; али гледайте да буде кратко колико е могуће; па ћу я то писмо и обѣ оде, и ове двіе картабянке изніети *Филиповићу*, и моли ћу га да ме онъ изведе кнезу *Разомовскоме*, или *Елчіи*, па ћу я онда знати шта ћу говорити. То е садъ послѣдня проба. Само гледайте одма, те ми то пошльите. — Кадъ ми годъ узпишете, писмо атресирайте на Копытара (а не на Давидовића, зашто ми кадшто онъ самъ донесе, па е радъ знати шта е у нѣму).

За сыновца вашега казао самъ да се не бринете ни мало; онъ е одѣвеніи одъ свега свога друштва. Валя да е тіе 50 f. дужанъ (ако вамъ не лаже) за чакшире, зашто самъ чуо да е кодъ Копытарова шнайдера наручіо и узео чакшире за 50 f. на вересію. Не бринте се вы за нѣга. — Давидовићъ іош' ніе дошао, Нешићъ пише новине еднаке. Явыте ми шта рамъ се види достойно примѣчанія и строге критике у моимъ новинама. За *Елісіумъ Видаковићевъ* начините вы штогодь, па ми пошльите да печатамо подъ каквымъ именомъ; то ћете вы начинити млого болѣ одъ мене, зашто болѣ чувствуете. Пишите

ми што о Видаковићу. — Шта бы сте ви рекли, да вамъ печатамо у новинама *гласъ народолюбца* (*народољупца* — јел' да би тако требало?)? Епиграме ваше врло намъ се допадаю, и драго намъ е да ѝ се сѣћате. Копытаръ васъ любезно поздравля, каже ми да е прек'юче (чини ми се) приміо и друго ваше писмо. Пишите ми о Видаковићу то *млого*, што сте обрекли. Будите здрави и веселите се (на силу и за инатъ): запѣваћемо ямачно (или садъ, или мало послѣе): *„намъ бызумъ олсунъ“* Поздравите све пріятелѣ и познанике, и пишите ми одма. Рјечник Српски још нијесам почео печатати! Недасе. Али ће се дати. Јесте ли читали Дамяновићеву *вѣру древности*? Како вамъ се допада? Нађосте ли ми *Волнея* и *Мирабова*? Е ли дошао Балаицкій у Н. Садъ.

Вук.

[Мушицкова напомена:] $\frac{25\ \text{Ian.}}{6\ \text{Февр.}}$ примихъ.

[„Стражилово“ 1886, Гл. С. Уч. Друштва 75, 276; ориг., у арх. С. К. Академије бр. 2089].

48.

У Шишатовцу 2. Апр. 818.

Дражайшій Пріятелю!

Ево друге поште после вашег' писма. Узимамъ перо да пишемъ, кадъ бы требало послати. Не могу да се наканимъ. Како самъ прве поште расположенъ было къ отговору, онако 'самъ и садъ. Но опетъ не могу, да вамъ не пишемъ. Ваша *Хлоя*, вашъ *Милутинъ*, почео се већъ печатати *Србскій Словаръ* — то су предмети, кои ми едни воде перо. — Я самъ само на три дана прѣе вашег' писма — т. е. 23. Марта по нашему и то у М. Раваницы, о скупштини нашой настоятельской, ѿ Архімандріта Крушедолског' чуо, да 'сте се вѣнчали съ Хлоіомъ. Мени е самом', да правду кажемъ, у онай ма, као пѣвцу Гласа народолюбца, текнуло у срце. Таки самъ почувствовао са сожалѣніемъ и страномъ, да вамъ како ваше вѣнчанье са иновѣрномъ не помрачи народолюбіе ваше, и не отврате где кое Србље — наипаче слабоумне — отъ пренумераціе.

Охуленію Архімандрітову, кое се оснива на охуленію Митрополітову, нисамъ смео таки противостати. И самъ 'самъ рекао: *штета!* Фішкалъ нашъ рече: валя да е узео немицу, да има упражненіе у немачкомъ єзыку. Каже Архимандрітъ да е младый Докторъ Живковићь првый донео вѣсть у Карловце о вашой женидби; да се Митрополітъ срдіо, викао, пльувао на вашъ поступакъ говоріо: ево (онда е приспѣло ваше писмо и онъ тео одговорити) иште, да му се національисти пренумераю, а он токорсе національистъ како се не стыди національста! и пр. Я ћу васъ бранити на свакомъ месту. Милутинъ ће ми быти щитъ. Само гд чувайте, да вамъ буде живъ и здравъ. Како буде 8. година, тражићемо му какавъ народный штипендіумъ, на примѣръ из фундаціе Сервицкога. — Али вы бисте све антигонисте вашем' поступку славно побѣдили, у удивленіе привели, и ваше народолюбіе іошт' у већу сяйность обукли, кад бы се ваша Хлоя — у новосадской Каѳедралной Србской цркви — предъ очима наши національста причестила. Свы бы съ радостію и любовію гледали на супругу Вука Стефановића. Дерзновенно бы е Шишатовачкій Архімандрітъ у горнье чело — кадъ бы и веће дружтво было — посадіо. Да е Лутеранка, то бисте безъ боренія могли учинити. Ал' е трудно и тешко изъ монархіе Римске цркве у Республіку Србске цркве превести кога! Нек' Римска Црква учини вама то благодѣяніе, она ће ту малу штету — губећи едну овчицу — лако накнадити, а ніе іой ни штета, кадъ рассуди (не бы ли ово болѣ было — него ра-судити? шта е овде неетімологіческо ра — ?) да е она много оваца изъ нашег' стада пограбила, ил' измамила. — Я самъ за вашег' Милутина само пароху Боричу, Миліи и юче Філіппу Слепцу (быо кодъ мене, сврнуо). Філіпу самъ казао, да сте се одавно оженили, и сына већь добыли, ал' нисте 'тели таки явити. —

Второ обявленіе о Србском' Словару (да не ћете му ово име и оставити?) примио самъ и читао 'самъ съ величайшомъ радостію. Словаръ вашъ быће кньига народна, и дика Србске літературе. Посрамиће се презирателыи Србског' єзыка. Овы су примѣри башъ по мом' вкусу и вольи. Препоручіо самъ 'га у нашой скупштини свим' настоятельима. Препоручивао 'га е (преко мене) и Фішкалъ. Ал' не успѣсмо ни паре. Ни еданъ се ніе 'тео пренумерирати. Самъ Бешеновачкій додае іошт' 10 f. Скаредно се сложили! Еданъ другоме съ главомъ знаке давали!! — Еданъ рече: (къ тому мудрица —) „я не ра-

зумемъ шта е то". — Другій: „я ћу купити, кадъ изиђе". (Несрећный сињъ! а бы ли изишао, кадъ бы сви таки были?). Ваше велико ћервъ ⟨ Ѣ ⟩ готово као само Ѣ или два скраћена писмена, едва ће се допасти народи. Како му се вратъ промоли више ђерме онда таки не'ма сумнѣ: зна се шта е: Ѣ. Лепше би оно было, само да се не меша у друго писмо. Али кад' сте већь почели печатати, штаћу вамъ; я самь вамъ много противословіо. — Шатъ се навыкнемо. Може се рећи да е сдружено Ѣ и ь: Ѣ. Но радъ бы было знати каково е велико Ѣ. Да ніе нагрђено? Ніе ли овако: Ѣ; іош' еданпутъ: Ѣ? У малом' не допада ми се она велика шія више ђермице. (Ѣ, Ѣ). Ніе ли се тако мало могло направити и мало ѣ и мало Ѣ, да пречага лежи у едной бразди с другима писменама? — пакъ тако исто пречага у ѣ? — пакъ зашто и великом' Ъ не свукосте главу ил' нѣговь рогачь у лінію, не сравнисте 'га съ другима? — Пише ми Магарашевићь и вели, да се бои, да вамъ Швабица ваша неће умалити пренумеранте. — Не знамъ то, ал' ѣеруйте да нигда манье новца ніе было по овы предѣлы' (нека и без -ма!) као садъ. Цѣна свему, што се еде и піе, страшно е пала. — Віно 6—7, ракія 10—15 f. Жито 4—5 f. зоб 2 f. вчамъ $2'/_2$—3 f.

Я ћу особито ограисати. — Да е Гд. Філипповичь *съ одама* и оно писмо на нѣга послао, и са своимъ протолковао и и сровео!! Я самь тако мысліо! Поздравите 'га и препоручите му опетъ. Поздравите Г-дна Копытара. Нѣгова е заслуга незабвенна у нашой літератури. Я бы му (изъ каквог' мечта-

телног' Замока —) најлепшу сербску ћевојку на даръ послао. Ха, ха, га, га!

Мушицкій.

[Спољa:] von S·hischatovacz
S-er Wohlgeboren
Herrn von Kopitar, k. k. Hofbibliothekscriptor
pour M. Wouk.
in Wien[1])

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2090]

49.

Пречеснѣйшій Господине,
мени любезнѣйшій и высокопочитаемый!

Ономадне самъ приміо ваша два писма (од 29 марта и 2 априла); највећа е моя радость у њима, што видимъ, да вы још' ніесте (да ли бы требало писати овако заедно ніесте?) очаяли. Гледайте, какогоћ знате, те се држите још' неко време, а будите увѣрени, да ћемо мы совршено запѣвати „намъ бызумъ олсупъ". Я самъ садъ у невольи, да не може човекъ у већой быти (зашто немамъ новаца, а на време одређено мора се плаћати), али се опетъ веселимъ, и готово поносимъ: зашто ме совѣстъ увѣрава, да самъ у ову неволю пао изъ любови къ ползи и слави мога рода.

Милутинъ е мой здравъ као лавъ и од два мѣсеца већій е и ячи, него друга бечка ћеца од 5 мѣсецій. Мати нѣгова такођеръ е здрава и васъ поздравля и люби вамъ руку. Не мыслите да е тешко ню причестити у нашой цркви; я самъ питао (још' пріе него смо се вѣнчали) овђе людій, кои су судіе у таковымъ стварма па кажу, да то може быти безъ свакога претпятствія само кадъ она оће, него се мора явити пріе 6 нећеља (да јой међутимъ поцъ нешто предикуе по обычаю); а она оће, ако я речемъ и сутра, али я то чинити нећу пре, докъ не оснуемъ мой начинъ живлѣня (а то ће бити садъ, докъ свршимъ *Рѣчникъ* — то му е име —). Я не могу (одъ сиромаштва) у Бечу быти списатель србскій, као што бы ћео, а я ћу наћи десетъ начина, да могу живлѣти

[1]) Овако и даље.

ко ча Стево у Карловцыма. — Филиповићъ е оде ваше послао и по васкрсенію полази у Лондонъ. Прекосутра ће се печатати у Беобахтеру обявленіе о србскомъ Рѣчнику; назидете у Карловцы, шта ће о нѣму говорити. Кажите (ча Стеви) за Милутина (може бити да он и не зна, да е у нашой цркви крштенъ, и ко му е кумъ био) да е онъ (ча Стево) другій човекъ, Хлоя бы се сутра причестила у нашой цркви (не треба онъ у томъ да ми што помаже — то е у Бечу ласно учинити — него само да ми се мили учинити му што по вольи).

Деде опетъ настойте у Карловцыма (код г. Беницкога), не бысте ли ми како оне дипломе преписали, а я вамъ тврду вѣру даемъ, да и нећу печатати нигде, него само да и имамъ; а Лазареву диплому вы ми препишите или ми пошльите вашъ преписъ, да я мени препишемъ или платите... ономъ калуђеру изъ Язка, нека е препише *минейски,* само да е вѣрно преписано.

Да ли сте читали у архиву оне пѣсне (кое) е преводіо Копытаръ?

Поздравите ми любезно г. Борића и све нѣгове домашнѣ, такодьеръ Милію и Фрушића у Дивошу и остале познанике. Васъ поздравля любезно г. Копытарь.

Желећи Вамъ да у здравлю и восельу проведете *Ристово* васкресеније и остале празнике, остаемъ

У Бечу на великій петакъ [12 априла] 1818

Вашъ
искреный высокопочитатель
Вукъ Стефановић.

NB. Поздравите ми.... Гершића директора....

[Новыя письма Добровскаго Копитара и др. 860].

50.

У Шишатовцу 26. Маіа 818.

Дражайшій Пріятелю!

Ово фертальче старе добре Шливовице шилѣмь по Дилижансу ѿ Илока преко Постмайстора Илочког', Борича, си-

новца пароха Лежимирског'. Онъ ће 'га по кондуктеру зовомом' Helzl, туне къ вама оправити. Нит' ћу я, нит' вы платити. Важно е опредѣленіе ове Шливовице. Пиће ѳ Гол..нъ, ако е прими. Жао ми е, што вамъ овомъ приликомъ не могу послати писма, коя 'самь преправіо. Тешко мени! Колико ћу за ньи на пошти платити! — Не могохъ ій преписати отъ силны гостію.

Поздравлямъ искреннѣйше Г-дна Копытара.

У хитости оволико.

Вашъ пріятель

Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2091]

51.

У Шишатовцу 28. Маіа 818.

Пріятелю!

Одъ овы приключенны ѳда чинимъ зато тайну, да имате времена къ разсужденію, колико можете и смете, сбогъ мене, сообщити Г-дну К . . . . Оде су: оне две пређашнье Александру, една Головкину, а една Разумовскому. Прве три предайте Головкину у едной куверти подъ нѣговымъ Аддрессомъ, а четверту Разумовскоме. Но почекайте до слѣдующе поште на моя писма, коя ћу тым' Господама писати и послати вама. Садъ ій не мого сочинити. Расеяна ми е глава отъ стра и ужаса мог' состоянія. — Прочитайте на само две нове Оде. Ако нисте прѣже сообщили Г-дну К. — Александрове Оде, а вы му сообщите слѣдующе поште само две нове. Управо пріятельски и юначки постарайте се за мое избавленіе, да не погибнемъ, да не цркнемъ одъ дешпората. О Петрову дну имамъ терминъ послати 3000 f!! Не могу избећи. — Ужасна су слѣдствія! — Кадъ бысте добыли найпре познанство кодъ подчинѣны Головкину, и Разумовскому! Гледайте како найболѣ знате. — Філіпповичь не уме помоћи. — Онъ не зна шта е неволя! Чудна су она извиненія! — Онако се пріятель не горди са своіомъ независимостію, кадъ 'га другій пріятель у помоћь зове. Преправте се да абіе, како моя писма стигну,

Оде и та писма предате Благодѣемъ. Головкину къ томе едно фертальче Шливовице, кое самъ по Дилижансу послао. — Бы ли добро было, да Г-днъ Копытарь — кадъ бы хтео — буде ходатай, и отлази оной Господи? Ал' е ризично. Не бы Русси преко Нѣмца Србльину помагали. У име Божіе идите вы, я ћу споменути за васъ у писму. Новцы бы ми се могли послати на Пошту Илочку. —

Поздравите Г-дна Копытара и Давідовича. Писаћу имъ. Нек' ми опросте.

Вашъ пріятель
Л. Мушицкій.[1]

[1] Уз писмо се налазе и три Оде: Александру I, 1816, и графу Разумовском 1818, и графу Головкину опет 1818. г. Прве две штампане су у III књизи Лукијанових Стихотворенија (стр. 2 и 6), а трећа, чини ми се, није нигде штампана и гласи овако:

Ода
Его
Сіятельству
Господину Графу
Головкину.

Лукіаномъ Мушицкимъ,
монастыря Шишатовца, иже во Фрушкой горѣ,
Архімандрітомъ. Сербиномъ.
1818.

Ода.

∪ – ∪ – ∪ – ∪∪ – ∪ ∪
∪ – ∪ – ∪ – ∪∪ – ∪ ∪
∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪
– ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ – ∪

Моя, Головкинъ! Муза, навыкшая
Пѣть въ днехъ щастливыхъ, равнѣ и скорбь свою
Творитъ безшумной уху нѣжну;
Въ тѣсны границы се мещетъ стоны.

Зіяетъ челюсть грозной опаспости
Противъ нещастной Сербской обители,
Отъ лѣтъ шеоти въ которой, въ почесть
Сербска народа и церкве, присно

Борюсь. Препоны, ах! надвладѣли мя.
Ихъ тма срушена, тма же оста, родись!
Главы тымъ суть какъ злымъ Горгонамъ.[1]
Въ домъ нищету привлекли побѣдой.

[1] Сфенона, Евріала, Медуза.

Покой отбѣже; бѣдствуетъ здравье, честь!
Въ души смущенье: лиру покры печаль!
Гдѣ мечь волшебный? Гдѣ десница,
Мощна изгнати врага несносна?

Гдѣ добле сердце? Гдѣ меценатъ великъ?
На радость добрымъ гдѣ мнѣ избавитель?
Кій Богъ,[1] рекул', небесъ посланникъ,
Бездны отчаянья мя исторгнетъ?

Органъ, Головкинъ! будь избавленья мнѣ.
Мое нещастье все Александру Ты
Скажи, царей свѣтилу. Мнѣ на
Немъ почиваетъ надежда крѣпка.

Людей попранна права воздвиглась Имъ.
Въ восторгъ приходитъ, ближнему жизнь вспять давъ.
Льетъ свѣт, животъ, подобно солнцу.
Фесперъ, Жуковскій крила Имъ емлютъ.

Свѣтильникъ вѣры Предцы Его намъ вжгли.
Лампаду нынѣ Музамъ да Онъ возжжетъ.
Услышанъ будул' вами бѣденъ?
Съ ногъ ли спадутъ и со крилъ мнѣ узы?

[Споља:] von Schishatowacz
S-er Wohlgeboren Herrn von *Kopitar*
K. K. Hofbibliothek - Scriptor
pour Mr. Wouk.
in Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2092]

[1] — — — Deus mihi haec otia fecit.
Virg.
Un Dieu, car de ce nom j'appèle un bienfaiteur,
Un Dieu m'a procuré ce tranquille bonheur.
Delille.

[2] 1806. — Hoc pretium cive servato tulis....
Homo sum; humani nihil a me alienum puto.

52.

У Шишатовцу 31. Маіа 818.

Любезный Пріятелю!

Дође и часъ друге поште, да писмоноша мой — Станиша — писмо понесе. Но я никаквог' не могу спремити. Кое гости, кое бриге не даду ми, да скупимъ мысли. Оне самь Оде — сваку за еданъ данъ сложіо. Разумовскоме 16. Маіа а Головкину 17. Маіа. Мыслимъ да су вамъ се допале. О кадъ бы се ньима допале! О кадъ бы ій возбудили, склонили на прошеніе! Вы ми таки пишите, после овог' писма. Пишите ми, како вамъ се допадаю Оде. Шта мыслите, хоће ли што помоћи? — Мени се само чрезвычайнымъ начиномъ може помоћи. Преправте се пакъ идите; *толцайте*, шат се *Шверзетъ*. — Већь 'самь и на пошти дужанъ 70 f. Ако ми не помогнете, већь вамъ ни зато не могу писати. — Кадъ се мало умиримъ, писаћу вамъ, шта самь чуо и видіо у Карловцы о Ѳоминой недѣли. Говоріо самь о вама млого са Ча Стевомъ. —

Писаћу и Г-дну Копытару и Давідовичу таки друге поште. Да ми лакше опростите, што вамъ мало пишемъ, шилѣмъ вамъ ову копію Стевина писма, кою 'самь прећe 12. година за мене потайно у канцелларіи — кад се писмо хтело експедірати — задержао. Друге копіе ніе остало. Орігіналъ е нѣговомъ рукомъ писанъ и посланъ. — Моћи ће те 'га употребити у предисловію. — Sed caute! — Гледайте како овай господинъ ніе постоянъ! —

Познайте се с Головкинымъ людма ил' вы ил' Гд. Копытаръ. Говорте за мое спасеніе. Иначе пропадо.

Мушицкій.

Ову ћете ми копію опетъ вратити.

[Приложена је копија:]

Любезный мой Куме! Я писахъ теби сербски, чисто сербски, природнымъ нашимъ матернимъ, сладкимъ, искреннимъ и сердечнымъ языкомъ; и послахъ ти журналъ на прочитаніе. А ты, дражайшій мой Куме! Серблине! отписа мени нѣмецки! Серблинъ Обрслайтнантъ[1] Сербскому Мітрополиту, въ посланіи усердномъ,

[1] Станисавлевичь, бывшій у Шайкашкомъ Баталіону, у Тители, садъ Генералъ Бродске Регементе у Винковцы.

частномъ аки тайномъ, пишетъ нѣмецки! Еда ли є Сербскій єзыкъ тако оскуденъ да нейма рѣчи ко израженію любве, братства, усердія, милости, ласкателства, и всяко благороднаго человѣческаго движенія сердца? Еда ли є онъ тако презренъ, и ко забвенію готовъ, да другъ с другомъ, кумъ с кумомъ, стидисе имъ писати? Или, ако ты куме у теби чувствуеши, да, по ласкателному свѣта обычаю, угодія обычная, высокая и лѣпая съ высокими лицами не приходе ти течно у паметъ и перо, еда ли ти не приходе понятія простая, чистая, искренная и милая? Еда ли просто писаное ніе лѣпо? Ахъ љубезни мой куме! свой своме ни въ коемъ єзыце не може тако усердно писати, како въ своемъ природномъ, междоусобномъ. Пиши ты мени Сербски; просто, чисто, да будетъ разумително; и єстъ ли хоћешъ, да ми пріятно будетъ, пиши онако, како бы лицемъ къ лицу говорити хотѣо, и бы'чье ми онако пріятно, како ты желишъ. Мысли, како бы твой матерни, сладки єзыкъ украсіо, накитіо, умножіо. Лепе и разумне рѣчи єсу мудрость, и учиненіе ума. Прилежаніе о сохраненіи, украшеніи, и умноженіи своего природнаго єзыка єстъ знакъ благороднѣйшій родољубиваго сердца. Кой то нейма, неима благороднѣйшаго дара человѣчества.

Ты 'си прави Серблинъ, и стоиши у достойному предъ прочими уваженію; твоя мудрость, искуство и честность заслужуютъ тое. Ты убо за примѣръ прочимъ труди се Сербски лепо писати, лепо говорити. Ты совѣтуй другимъ, како что я теби совѣтуемъ, да не губе, да не презиру свой єзыкъ; но да его украшаваю, умножаваю и противу аки искушенія, смѣшани съ другими языцы, да сохраняваю єго, као єдиный знакъ своего рода, и аки єдиное содержаніе єдинокровія и народолюбія. Ніе човекъ — кой мерзи на свой родъ; а родъ се само у єзыку содержава. Єзыкъ губи се презреніемъ, и не на єданъ путъ, но све по мало.

Мысли ово и пиши и говори, и ради твоимъ єзыкомъ гдигодъ можешъ. Питай въ чемъ незнашъ; ободравай друге гди знашъ. Буди ми с Богомъ.

Я єсмъ и буду всегда твой искренній Кумъ

У Карловцы 27. Апріліа.

806.

Стеф. Стратимировичь, с. р.

[Споља:] de Sischatowacz
A Monsieur
Monsieur de Kopitar
pour M-r Wouk
à Wienne.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2093]

53.

У Бечу 11/23 Юнія 818.

Пречесньејши Господине,
мени љубезньејши и высокопочитајеми!

Од ономадне сам примио три ваша писма. Оде ми се врло допадају, а какво ће дјејствије учинити, Бог зна. Министри су чудни људи; а особито су лијени у оваковим пословима; али огледаћемо, него сад још не можемо, док не отиде Филиповић; опростио се са мном има мјесец дана, па још није отишао, не знам кога врага чека. Код Розумовскога имам позната једног бединтера, али код Головкина не мам никога (зашто сједи чак на другом крају Беча), него ћу ја, надам се, продријети до њега, само док оде Филиповић, а сад не би добро било, зашто може бити да би он њега што запитао. — Оно буренце шљивовице оставио сам у подрум док му вријеме употребљенија не дође; платио је Г. Копитар за њега 7 f. W. W. т. ј. 5 f. кирије, а 2 f. трогеру (ово вам само јављам, да знате, како га тај отуда опремио). Читао сам ону копију Ча Стевина писма. Мисли су лијепе, али штил *Славено-Сербски* (он друкчије не зна). Зашто ми не ћесте писати, шта сте чули и виђели у Карловцима о Томиној нећељи? Шта сте се разговарали са Ча Стевом о мени? Ја сам се, од Томине нећеље до сад, једнако надао да ћете ми то писати.

Рјечник се српски печата у велике; већ је печатано 10 табака (ту је стало А, Б, В, Г, Д, Ђ, Е, Ж, З, И, Ј, и сад се печата К). Увјерени будите, да ниједан Славенски народ нема до данас оваковога Рјечника, као што ће овај наш бити; него се с муком печата: тешко коригирати, а новаца нема. Послао ми је Текелија (Сава) 500 f. W. W. на дар, и Драго

Теодоровић из Тријеста 56 пренумеранта по 20 сребрни цванцика, те ме је то мало приватило, а иначе би зло и наопако. Прије Августа не ће бити готова књига, а онда ће бити готова јамачно; сад се већ печата брже.

Овђе нам је био Соларић, и отишао је тамо доље, мислим, да ће и вас полазити. Чули сте да је умрла Давидовићева жена у порођају? А дијете је здраво, име му је *Светозарь*. Код мене је све здраво, вала Богу; Милутин расте, и смије се и гуче. Рјечник ће бити мало већи од 30 табака (али какови табака? по 62 врсте на свакој страни, са оним малим словима). Пишите ми штогоћ од Карловаца, али по доста; а ја ћу овђе гледати штогоћ буде могуће; знате да се нико вашем избављењу не би радовао, као ја. Поздравља вас Господин Копитар љубезно.

Будите здрави и поздравите све познанике и пријатеље. —

Вук.

[„Стражилово“ 1886; Гл. С. Уч. Друштва 75, 278; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2094].

54.

У Шишатовцу 18. Јуніа 818.

Любезный Пріятелю!

Ни данасъ не могу да вамъ пошлѣмъ, што бы послати морао. Носе ме таласи очаянія. Не могу да допремъ къ брегу. Не знамъ, шта ће самном быти. Већь самъ изванъ состоянія живо се старати о избављенію моме.

Оне 'самъ две Оде у два дана сочиніо. Р . . . . ме 16. Маіа а Г . . . ну 17. Маіа. Тако е силно дѣйствовао ужасъ положенія мог'! После 'самъ опетъ ослабіо и предо се очаянію. Къ тому навалише готово посведневни гости. За овай м-цъ дана, имао 'самъ више гостію, нежели иначе за полъ године. — Између овы были су изъ Ђурђева трећій данъ дуова 10. солдати, шайкаша, у леномъ мундиру, сами Мушицки. — 1. капларъ и 2. фрайта мећ ньима. Учинили су ми радость своимъ пришествіемъ, а чине ми и честь. А едно дете од 8. година, одъ мог' роћеног' брата, држимъ одъ године већь

у м-нру; учимъ га; биће солдатъ и онъ, чита и пише србски, немачки, и шокачки. Было му е грчко име Εὐθυμίη, Евта, Ефта, Епта. Ал' самъ му я, пре нег' што е дошао у м-нрь, превео на Србски — Благой, Благое. Садъ тако већь стои у протоколу крещаемы. Шта вы на то? До године ћу іошт' едно — нѣговог' брата — довести.

Было ми е и Коста канцеліста гостъ. Найполезніи ми е было, ког' самь приволео на пренумерацію Рѣчника. Онъ е — Константінъ Бозда, великій Нотарій, свободног' кралѣвског' града Осѣка, и славног' коміт. Веровитичког' табуле судейске присѣдатель. Уведите 'га у число пренумерантшвъ. Явите ми колико овы имате.

Ча Стева говоріо ми е, да ће Рѣчникъ узети, и напредъ платити, ал' неда свог' имена мећ пренумеранте; ербо, вели, онъ не може быти прінцыпіума ти людій (разумева васъ и вама подобне закореле Србенде. —) пакъ ніе радъ нит' сме као потверђавати прінцыпіа ваша съ появленіемъ имена свога међу пренумеранты, толико манѣ, што се бои, да ће у Рѣчнику вашем' млого слѣди быти crudae naturae, србске — сурове натуре.

Было ми е и Гершичь Діректоръ с Госпоіомъ. — И секретаръ Беницкій са сыномъ. — Писаћу и Р . . . . ме и Г . . . ну онако као и Гагичу. — Не имадо времена ни преписати. Не знам чисто, шта бы додао. Не познаемъ люде, не знамъ обстоятельства ньина. Другій бы о мени могао више рећи. — Усилићу се те ћу друге поште преписати. — Ахъ! крайнье оскудѣніе, дугъ, потребе куће! Цѣна свему спала іошт' таки съ почетка године. Нашъ Шишатовацъ губи чрезъ то до 5000 f. W. W.

Да оће Соларичь къ мени доћи! — Подайте ћушку — Ц — ху. Заслужуе. — — Не знамъ шта ће у заключенію казати. —

Ел' вамъ писао Телемакъ, Гагичь, Сума Милутиновичь? Овай послѣдній нек' пише Бугарску Грамматіку и Рѣчникъ Бугарскій поредъ вашег'. —

Шта ће быти съ Одама на миръ? Шта одъ оног' памятника? Пошльите ми Державина — — и Миличинъ плачь. —

Нит' имамъ терпѣнія већь млого писати, нит' времена. Чека ме Станиша.

Ваш

Л. Мушицкій.

[Споља:] von Schishatowacz
S-er Wohlgeboren Herrn von *Kopitar*,
K. K. Hofbibliothek - Scriptor
pour M-r Wouk
in Wien[1]

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2095]

55.

У Бечу 9/21. Јулія 818.

Пречестнѣйшій Господине,
мени любезный и высокопочитаемый!

Нисамъ вамъ одъ ономадне могао одговорити на ваше писмо одъ 18. Јунія: зашто самъ био забунѣнъ коректурама и другимъ станѣмъ Рѣчника Српскога; а очекивао самъ: да се што известимъ о вашему послу. Камо срећа баремъ да вамъ садъ могу што добро явити! Али Богме нѣма ништа. О Г-дару *Ральи* известіо самъ се, да е готово у таквоме станю, као и вы, само што нема надъ вратомъ Ча Стеве, нити кога другога; а има подъ (или болѣ рећи надъ) собомъ едногъ *Кóсту*, кои и пали и жари, као *Кóста*, а онъ не зна ни шта има ни шта нема, а особито садъ како е болестанъ. А кодъ Г-дара *Годеча* био самъ самъ собомъ; отишао самъ само да се познамъ съ ньимъ; и да видимъ каква е прилика за тай посао, но онъ ми е управо казао, да неће да зна за *насъ*. На тай начинъ онъ нити бы приміо *овога* писма вашега, ни тога што бысте послали, нити шльивовице (коя е кодъ мене у подруму, и можете вы отуда съ ньомъ расположити). Онъ е тако лепе доводе довео, кои не даду више поминяти — Може быти да бы овако казао и Г. Раля, да самъ био кодъ нѣга, па онда залуду да има миліоне (зашто онъ ніе казао да *нема*, него да *неда* —). Садъ видите да одовудъ нема никакве надежде, него гледайте тамо како се може.

За опаданѣ косе писамъ још био код Белецкога (зашто седи далеко одъ мене, а имамъ сила посла), него ћу отићи

[1] Овако и даље.

и питаћу га, мене ради, зашто и я ћу да останемъ ћелавъ), па ако што знадбуде, послаћу и вама; али не веруемъ да одъ тога има какавъ лекъ: зашто видимъ овде найвећу Господу где носе пароке.

Державина ћу вамъ послати по Марковићу (Давидовићеву уяку) изъ Новога сада, а Миличинъ плачъ нисамъ још преписао, а кодъ васъ е тамо оригиналъ; него ћу васъ молити, да ми још пошлѣте *Лазареву* и *Десиота Јована* деплому (или дипломе?), и оно ваше старо рукописно (на пергаменту) *Евангеліе*. То ми треба због Славенскога езика; па ћу вамъ донieти опетъ я собомъ. Подайте на дилежанцъ а атресирайте на Г. Копытара. Али гледайте што брже. Још бы васъ моліо, кадъ бысте ми могли накратко назначити, кадъ е постала Карловачка Богословія, и кадъ су се увеле остале Србске школе по Мађарской, и какве су оне у Руми школе быле? То бы ми требало за предсловіе къ Рѣчнику; гледайте те ми и то пошльите молимъ васъ.

Познао самъ се овде съ Чапловицем (бывшимъ Секретаромъ Путниковимъ); онъ издае описаніе Славоніе (каже да се већъ печата); тужіо ми се на васъ, да му нисте ктели послати некакво описаніе фрушкогорски намастира: онъ каже, да е Бенициій имао то описаніе; па да е дао вама на прочитаніе; па онъ искао одъ Беницкога, а Бенициій искао одъ васъ, а вы нисте дали; онда Бенициій то писао Чапловицу, а Чапловицъ одписао Беницкоме, да ће васъ осрамотити публично; онда се поплашили и казали, да ћете дати (то описаніе намастира). Тако е он приповедао мени и Г. Копытару. Чапловицъ е смешанъ човекъ, и оће целоме свету да се подсмева, па и у онимъ стварима, кое онъ не разуме. Читао ми е нешто изъ нѣгова рукописа, особито о Сремцыма; я у свачему не бы могао быти нѣгова мнѣнія. У прошавшему Априлу дао е печатати у новинама Hesperus (№ 22, 23, 29) о Србскимъ словима и о езику. То бы требало да прочитате. Има смешны погрешака, каже н. пр. да е *кокошъ* Мађарска реч; *узрокъ* Немачка и т. д. Да Србски езикъ има $^1/_4$ Турскы речій, $^1/_{10}$ Грчкій, $^1/_{30}$ Мађарски и т. д. Вашега ћу пренумеранта увести у число пренумеранта (него ми не пишете ели и платіо, али се само *пренумерирао*). Пренумеранта имамъ близу 450, међу тима има и 90, кои још ни крайцаре нису послали (и то су понайвише одъ свои людій, као н. п. одъ Г. Гершића, одъ Атанацковића, и т. д.), 100 платили су по

20 f. Да оће Ча Стева да плати напредъ 50 Рѣчника, па макаръ и недао имена печатати, а само еданъ, узео, не узео, я не маримъ. Пренумерирао се и Крушедолски Архимандритъ, може быти да е то одъ стране Митрополитове? Рѣчника е печатано већъ пола (садъ се печата О) и у Септ. быће ямачно готовъ са свымъ, али се мучимъ безъ новаца као нико мой: требаю ми још 3000 f. W. W. а немамъ ни 100 f.!!! Ето тако се ради за народъ.

Гагићъ ми е писао само едномъ, и каже да онъ живи онде као приватанъ човекъ, и да зато још ништа ніе могао радити. —

Телемакъ ніе ми писао ништа; него су ми писали изъ Београда, да ми е онде было дошло некако писмо одъ нѣга.

За Симу Милутинова нисамъ чуо ништа, Богъ зна одъ кадъ, ономадне ми каза мати Давидовићева, да е у Новомъ сада чула одъ нѣгове тетке, да е садъ у Београду, и да ће да пређе на ову страну. Како вамъ се допада мой процесъ са Г. —ц — ? Ко има правіе? — Пишите Г. Гершићу, нека ми пише, и нека ми пошлѣ новаца за нѣгове пренумеранте. Соларићъ мыслимъ да е још у Будиму: печата *Мезимца* и *Римляне Славенствовавше*. Доћи ће и тамо вама ямачно. Поздравля васъ любезно Г. Копытаръ. Будите здрави и разговарайте се сами, докъ насъ и Богъ не разговори. Пишите ми одма.

Вук.

NB. 1. Пошльите ми вашу титулу, ако сте ради да је печатамъ у Рјечнику.

2. Пошльите ми титулу игумана Бешеновачкога, он је казао, да онако печатам, као што ми ви кажете.

3. Пишите игуману Бешеновачкоме нека вам јави, како је презиме *Аџи Константину* (он се пренумерирао још онда кад смо били ја и ви у Бешенови, него му не знам презимена).

4. Оће ли бити што од они диплома?

5. Шта мислите о томе мнѣнію (у новинама) Г.—ц — и В.? Сад још нешто бити.

[„Стражилово“ 1836, „Гл. С. Уч. Друштва“ 75, 229;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2096]

56.

У Бечу 3-hera Септембр. 818.

Пречесњејши Господине,
мени љубезњејши и високопочитајеми!

Жив сам још; ако сте живи и здрави, добро је. Од толикога времена ништа ми не пишете! Зашто? Еда ли се срдите што на ме? Совјест ме моја увјерава, да не бисте имали зашто. Ноћас сам сила сањао о вама и о вашему прњавору: читалисмо некакве óде, некрологе и т. д. Антонија (Сосин очу) начинио нову лијепу кућицу; па сам најпослије виђео ваша два прњаворца мртва (убио један другога батином). То сам ноћас сањао, а јутрос, како сам се пробудио, намислио сам да вам пишем, не бисте ли ми писали шта чините, и како вам је. Камо онај Апустол и Лазарева диплома? Да вам није просто ако ми то не пошљете сад одма (најдаље још до 30 дана да буде овђе, послије ће бити позно). Вјерујте мени, да се нећете кајати ако ми то пошљете. Пошљите нам и ону оду Росијску, што је Мразовић окренуо на *всещедрога мецената* („Проснися, проснися, златая лyро“ — чини ми се да се тако почиње): зашто ће Копитар у Њемачким новинама да да као једну рецензију о свима дојакошњим књигама Српским (он ѝ има око 100); па би смо ради да сравни ту оду с овом Мразовићевом. Од Барта и од ôда на мир не чујемо ништа, чини ми се да ће и бити ништа. Мило би ми било да имам ја оне оде код себе. Јели вам већ дошао тамо доље Г. Соларић? Јесте ли му читали *Римљане Славенствовавше?* Од Српскога Рјечника већ се печата Т. и с концем мјесеца Септембра (по нашему) биће све готово; послије *предговора* биће у њему и једна кратка *Сриска Граматика на Њемачком језику* (шта мислите о том?). Бешеновачки се игуман пренумерирао, а ја му не знам ни имена, ни титуле, него вас молим да ми то пошљете по првој пошти (он је рекао да му титулу онако печатам, као што ми ви кажете). Без новаца мука и биједа! Болестан сам од муке и од туге. Ваља да сте чули да ми је Митрополит Карловачки послао 300 f. W. W. у помоћ к изданију Српскога Рјечника. Сад ми већ не треба ништа плаћати док не буде књига готова; али ми онда тре-

бају 2000 f. W. W. То се мора имати! Пишите Шидском проти, нека ми пошље 300 f. или на 15 књига; или у зајам док се што књига распрода. Ја се надам да ће овој књизи бити добра проћа (премда ће наши ћекоји Aftergelehrten викати на њу).

Поздравља вас љубезно Г. Копитар. Како вам се допадају Давидовићева нова слова, и оно што је њима најприје печатао? Будите здрави и поздравите све познанике, и пишите ми одма.

Вук.

[„Стражилово" 1886; Гл. Срп. Уч. Друштва 75, 282; Ориг. у арх. С. К. Академије бв. 2097]

57.

У Бечу 13/25. Септ. 1818.

Пречесњејши Господине,
мени љубезњејши и високопочитајеми!

Примили смо данас послати на Г. Копитара Апустол и копије од двије дипломе. Вала вам. Не брините се за њи. Ама зашто нам не пишете за Бога? Ја о вама дању мислим, а ноћу сањам: ноћас сам вас виђео у свему окруту црквеном у вашој сáли (ал' ето ти јутрос Копитара с апустолом и са Славенским писмом). Пошљите ми одма атрес игумана Бешеновачкога, зашто више немам од *Српскога Рјечника*, него још само два табака напечатана, осим *предговора* и пренумеранта. Како вам се допада та рецензија о њему? Јел' да се познаје ко је писао: „Ћера Туре Краљевића Марка." —

За Алексу вашега имам вам неповољне гласе јавити: сутра ће бити нећеља дана како га нема, нити се зна куда је! У 8 сати је изишао из квартира, с намјереницем да носи агенту атестате школске, па више није дошао! Једно је писмо оставио онђе на свога друга, у коме пише да иде да се убије (то је писмо сад код агента); а друго таково писмо кажу да је писао овђе Ристићу из Карловаца; кажу да (од прилике) овако стоји у Ристићеву писму: „Ако ме не видиш до недеље, то знај да више нисам жив на овом свету; а Вук

ако ме буде одрнио код стрица, чућаћемо се на ономе свету.“ Може бити да сте му ви што писали, пошто сам вам ја јавио да је био у аришту. Ја никако не вјерујем да се он убио, него ваља да је куда утекао, или се ће овће сакрио. Он је после аришта био ево 2 мјесеца, полагао је егзамене у школи (али кажу да није све положио). Шнајдеру је био дужан 50 f. па је платио, каже шнајдер да је извадио новце из некаква писма (може бити да сте му ви послали?). Кажу да је писао ономе свом другу: Ја сам изгубио чест и поштење, а живот је без тога ништа!“ Али ја опет не могу вјеровати да се он може убити. Ја би вам још прије о том писао, али сам чекао док се боље не разбере. Ја сам вам прије писао, да је имао код куће Hausarest, али сам сад разумјео да није, него је био код профуза у милитарском аресту, и оданде је (три недеље) ишао у школу, а газдарица му је слала јело. Овће имају у Клостернајбургу од оздо некакви шајкашки официри, па једни кажу, да му је један од они официра дао некакву векслу од 200 f. да наплати; не знам да не буде куда утекао с оним новцима. Само да оће бити жив, па ће му драго био. Истина да је штета и срамота велика, али шта ћемо силом, кад се већ догодило. Кад што извјесније разберемо, јавићу вам одма. А ви међутим, немојте се сасвим у бригу давати. Копитар вас љубезно поздравља, а ја вам желим друге поште боље гласе јавити.

Вук.

[„Стражилово“ 1886; Гл. С. Уч. Друштва 75, 284; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2098]

58.

У Шишатовцу 8. Окт. 818.

Дражайшій Пріятелю!

Хвала вам, што сте таки явили за Алексу, да е баремъ жив. Я сам о нѣму еднако у бриги и скорби потайной. Никомъ не смем ни да кажем. — Оће ли се, за Бога, моћи разићи црный облак безечстія? Не мам кад о том сад више писати. Явите ми абіе о нѣму, было како му драго. — Нисам

ни пређашнѣ поште имао времена писати. 4-тог' Октовра требало бы писати. Онай ми е данъ была слава; та е траяла два дана. Неделя е была равна слави; а четвртый данъ, то ест, юче, была ми е спаійска столица за процесъ съ Коларовичем. И сад' ми — ево петый дан — пишти у ушима вика, ларма и галама. — Силный трошакъ!! Посведневна потреба новчана у кући! Недостатокъ! невозможност наћи у заям!! Тайный дуг!! Ово ми писанце не оде данасъ: киша пада, зима, бели се снегъ съ оне стране Саве по планинама Србским', Станиша болестан от части. —

11. Октовріа.

Ево ютросъ дође Станиша, пыта имам ли писмо за пошту. Реко му, да почека, док исто напишем. Не мам времена млого писати. Забуніо ме процес, тайна туга за Алексом — шта ће с' ньиме быти; очаяніе быти без новаца у сред толики потреба, претензіе кредітора са сваке стране, данъ ноћ брига и размышленіе како ћу я шах мое судбе изиграти, све то, велим, не дà ми мыслити о літератури. Не могу да скупим идее. Беницкій ми е код мене са сыном већь данас седмый дан. Довео сам 'а на мои колы на славу. Очекивао самь Фрушића из Земуна. — Очекуем свакій час Витковића. — Беницкій е млого о србскима школама, о почетку ньином — сообщіо Чапловичу. — Овай бы вам могао где што, за ваше намереніе, сообщити. Беницкій сам не ма код себе копіе описанія. — Школе су нормалне постале 1778. Школа Румска почела се 1769, и траяла по старом заведенію до 1781. а од оног' доба узела е нормалный начинъ. — Подъ Ненадовичемъ се подигле школе 1749; србски, латински и немачки предавало се у ньима. Клпрікална школа Карлов. 1794.

Писао самь проти Шидском'. И сам ми е долазіо: ніе, вели, могао од другы добити, а сам — никоим начином — не може узаймити — не'ма ни крайцаре за сад. — Истина овуда е страшный недостаток у новцу.

За Бога! шта ћете радити съ Тітломъ кньиге? Српскій?! Рјечник?! л, љ?! н, њ?! Млого е реформе у еданцут! А промыслите како су прошли сви Reformatores? Тешко си вашим' штакама. — —

Болѣ ће быти — я тврдо држим, и мыслим не варам се — да оне руине изостану. А онай мой мотто, езык люби — метните с' друге стране листа тителна по обычаю. Место *мыслей* метите *мыслій*. — Ко красным' дѣлам'. Овако апостро-

фирайте. Не мешайте вашу орѳографію. Подъ презименомъ рецыте: Архімандрітъ; свуда *і*. —

И вы мени неколико пошта не писасте! пишите ми млого. Я ћу вама друге поште више писати.

Поздравите Г-дна Копитара.

Вашъ
Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2099]

59.

У Лвову 30-го септемвр. п. р. 1819.

7/19 Октшв. 819.

Пречесњејши Господине,
Прељубезни и високопочитајеми пријатељу!

На пооду моме из Беча оставио сам Вам једно писмо, али не знам управо, јесте ли га примили; зашто сам казао, да вам га не шаљу, док ја не речем.

Знам, да знате, да сам отишао да постанем славенски аџија. Набио сам обруч на превелики и преважни комад славенскога свијета: видио сам Кракаву, Варшаву, Вилну, Псков, Петербург, Кронштат, Новгород, Твер, Москву, Тулу, Кијево, Кишинов (у Бесарабији), Јаш (у Молдавији), Черновиц (у Буковини) и ево Лвов. (То су само вароши и градови, а камо којекакве касабе, села и пустиње!). Видите, куда су ме моје дрвене ноге однијеле! То је важно путешествије за српскога лексикографа. — Шта ли би ви дали, да сте могли бити с њим само у Москви у архиви колегије инострани дјела или у патријаршеј библиотеки и ризници? Никакав Србин до данас није ишао по Русији с овим намјеренијем, с којим сам ја.

У Москви сам нашао најстарију славенску књигу од године 1046-те! Сила сам којешта из ње исписао; нашао сам и сабљу Ђурђа Смедеревца од године ҂ ѧ҃ ѵ҃ к҃ н҃. Све ново, што се тиче славенскога и руског језика, треба зимус да се на-

штампt (али не у Давидовићевим новинама, него у особитој књижици); ту ће доћи и неколико руски пјесама, које сам ја у Орловској губернији писао из уста Руса и Рускиња (као на Барањи —). Натпис Бранковићеве сабље треба дати, нека се изреже на бакару, а ја имам abzeichновато управо онако, као што је на сабљи. Него знате ли, да идем кући (т. е. жени) без новаца?! Од 400 # ништа више немам, осим трошак до Беча!! Из тиј̀е 400 # реците, да сам дао 60 # за којекакве руске књиге, а остало су узели све кириције, анције и меанције. Дајте за српску вјеру! тражите одкудгођ знате, те ми пошљите, барем 200 f. W. W., да ме срету у Бечу; па ћу вам и јамачно вратити о новом љету; зашто ће мени онда дати Бог опет.

Гледајте ми то, молим вас; вама је тамо лакше наћи, него мени, а морам имати.

Од она два Руса, што су некад били у Карловцима, Кајсаров је погинуо под Лајпцигом, а Тургењев је дјејствителни статски совјетник и камергер и управитељ канцеларије духовныхъ дѣлъ, код министра кнеза Галицина. Тургењев ме је млого питао за вас и казивао ми је. да вам је слао некакве књиге.

Како сам дошао овђе, одма сам тражио српске новине, да видим какве су сад. Све сам и претурио, и колико сам се обрадовао, кад се (sic!) виђео ваше оде, толико ми је жао, што се овако печатају: зашто сам вас ја ћео молити, да ми допустите, да и печатам у једно све на шпекулацију (то може још и бити, а ову крмачу [въ письмѣ здѣсь клякъсъ!] поклонићу вам зато, ако ништа више). Особито ми је драго, што сте Глас народољупца онако поправили и распространили; али опет могла је остати Хлоја место Лизе; зашто и Руси имају ово име Лиза премда у нас само значи њемицу; а Хлоя може значити сваку, која није Српкиња: смијешан брак није само с њемицом, него и са мађарицом, и с туркињом, и с гркињом, и с цинцарком, и с влаињом и т. д. Ако се ту гледа само на вјеру, ја ћу моју швабицу сјутра посрбити, али она опет неће бити Љубосава, као ни жена Тоше Стратимировића и Димитрија Давидовића и т. д. Видите, како се пита, коме је чела за клобуком. — А вама да Бог да послужи к цѣли. Други ћемо се пут разговарати: или граматици могу давати закон поетама или поете граматицима, или ниједан ниједном. Да

„Свѣтъ хвали вышу класу нашег' рода,
Ал' на просту баца срамъ".

То ја не одобравам, него велим да је управо наопако. Српски је прости народ поштенији, паметнији и просвештенији од свију народа, које сам ја до данас видјео; а вишша (макар и једно ш мање било) класса нашег народа онакова је, као што је и њено воспитаније. — — О том би се сила могло говорити; али ја вас молим за опроштење, што и ово сад говорим; оћете ли оваког пријатеља, који без икаквог атера одма трчи с критиком у очи?

Гледајте за Бога! те ми новаца сад одма пошљите, а за остало ћемо ласно; ако ли ми не пошљете, онда морам ово руски књига, које сам са непсказаним трудом и муком преко толиког свијета преније, продати Чивутима пошто зашто; па шта ћемо онда читати у Вршцу или Пакрцу, или у Будиму. — — А донијо сам избор од руски књига особито што се тиче опште славенске литературе. Помозите ми само, да не пропадну. Други ћу вам пут ћегоћ послати каталог од свију књига, које сам донијо.

Дости је већ за сад; бојим се одоцниће на пошту, а сјутра од овуд мислим поћи на бечком делижанцу. Поздравите ми све ваше комшије и пријатеље. Како је по Србији, како је по Карловцима? Шта чини Српски Рјечник? како је прошао у Карловцима? Шта ли се о њему даље говори? А зар Кости нећете оду написати? Сит сам се насмијао, видећи како се муза Шишатовачка завија у Вуков гуњ да ожали Болића. — Здрави будите и љубите пријатеља, који вас искрено љуби и почитаје.

Вук.

[Новыя Письма Добров., Копитара и др. стр. 862]

60.

[Беч 6 октобра 1819.]

...Разумио сам на моју жалост и несрећу нашега народа, да се ваше стање није поправило, него још да се позлиједило. [Вук храбри Мушицкога,] ваши злотвори ништа вам не могу учинити без своје штете, и без ваше чести. Нај-

већа каштига коју би вам могли дати, служила би вама на чест, а њима на безчестије. Ви само треба да будете немарни и да чувате своје здравље, а прије или послије, ми ћемо запјевати „Нам бызьм олсун.....“[1])

[Гл. С. Уч. Друштва 72 стр. 121]

61.

У Шишатовцу 19. Октов. 819.

Дражайшій Пріятелю!

Ваше писмо изъ Лвова отъ 30. Септ. п. р. приміо самь 7. Октовра по нашему. Дакле є путовало до мене 19. дана. Я самь га приміо у кревету, тешко болујући, 14-тый данъ мое страшне и опасне вручице! Читао самь га и ліо самь балсамъ у слабе прси мое. А кадъ дођо на мѣсто гдѣ описуете нужду вашу, напунише ми се очи суза! Да желѣзне судбе Србске! Све єднако бореніе, и бореніе до гроба! Већь очаявамъ, да ћемо игда запѣвати „Намъ бызмъ олсунъ“! — Я вамъ мал' не одо за Болићемъ и Хажићемъ! 9-тый данъ вручице о едной длаки висіо ми є животъ. То є био 2. Октоврій! Већь самь вамъ видіо єлисейско полье и савъ пакао старый Римляна! Ей! кадъ бы вамъ кадгодъ могао то описати! Мал' ми Шишатовацъ не дође главе. 23-ый Септ. по нашему био є весма топао. Я у летньим' хальинама живо препрaвля, што є нужно за бербу — сутрашній данъ. На калуђере се не мого ослонути. После подне промѣнусе време, наста ладанъ вѣтаръ, и по себи нѣка ладноћа! Я не промѣну альине, а ради и идо сѣмо тамо до самог' мрака. Морао самсе био озноити, и за тимъ ми зной оладніо, и испареніе затворено! Већь обноћь осети страшань ревматизмъ (назебъ) по цѣлом' тѣлу, а наипаче у глави. Сутра данъ родисе и грозница! Све є онда нагло и опасно дѣиствовало по мени. — Већь ме є стала гонити идеа смрти, а іош' горе него та, она бѣдна мысль, што оставлямъ толикій дугъ у кући, чрезъ кои ће ми сви труди и пожертвованія моя — у овой токорсе задужбини Србской — попрани

[1]) Значи од прилике „Нека буде наша слава!“

и поругани быти, а за накнаду чести мое ништа літерарно не шставлямъ! Жалосна є стварь чувствителну човеку *умрети* скончати се као *конь* и *мескъ!* Око 9. и 10. дана болести мое разгласили су были по Н. Саду, да самь совершенно умрео! И садъ ми компліментъ чине, да су сви жалили. Мал' ми се не сбы оно мое пророчество о себи, у Апологіи Србског' Срца изражено. — Хвала всемогущему! Живъ ѣазъ и жива душа моя. Врати ми се Харонъ, ни мало не срдећи се, што є всуе дошао. — Чрезвычайну слабость остави у мени свирѣпа болесть! Тетка ми є изъ Н. Сада око мене; она ме по собп води. — Задуго нећу доћи на прећашну снагу. Али хвала Богу, те при овом' остаде! Опростите ми за ову дугу и бѣдну повесть. Ако ми вы не узимате участія у исказаном', доиста неће нико на свету. Садъ да ми є, да се устмепнп наразговоримо. Рука ми ніе кадра. Ово писмо већь другій данъ како пишемъ.

Оно писмо, кое сте ми при пооду вашем' из Беча оставили, да ми се пошлѣ, нисамь приміо. Друго вамъ писмо изъ Беча приміо самь 10. Октовра.

Вы сте доиста славенскій аџіа. Само да'сте мало богатіи са мномъ заедно, да не носимо Абуказемтамбуровы папуча! Ал' найпосле што му драго, нисмо кицоши. Лакше ћете и вы нежел' я: неподлежите калуђерском' суду. Ви остаете у сваком' призренію знатни и достапаметни у литератури Србской. Учинпсте честь не само глави но и тым' дрвеным' ногама вашим', за кое ће се — после смрти ваши — ягмити Музеуми Србски. Да самь богатіи, я бы вамъ садъ дао 100 Ф. за ньи у число рѣдкости мое Библиотеке. — Весма сте добро чинили штосте у Москви изъ оне старе книге сила коешта (као што вы велите) исписали. За надпись Ђурђа Смедеревца саблѣ савъ ће вамъ народъ благодарити. Само да се лепо изреже. И я самь радъ и желимъ, да путешествіе ваше ученымъ и вкуснымъ начиномъ опишете, да на тенани мы остали са здравыма ногама — читамо. Само се боимъ да ваша іогуназта орѳографіа не отврати Србскій читаюћій публикумъ (si superis placet) одъ полезног' чтенія. — Збыля! Ни сул' вамъ богоявленскомъ водицомъ поскропили вашъ несташный и голишавый Рѣчникъ, спутника вашег' пре нег' што су вась пустили є Патріяршу Бібліотеку? Врло ми є драго, да 'сте руски кньига донели. Не продаите ѝ ни пошто, тако вамъ чести путешевствія вашег'! Подайте гдѣ у залог' докъ Ћкудъ

не добынете. Вальда бы вамъ и Бібліотека коя у залогъ примила.

Ча Стева нема оног' Историческог' Словара церковныхъ писателей духовнаго чина. Добро ће быти, да му га пошлѣте. Я се надамъ, да ће прімити, поне полакомивши се важнымъ предметомъ. Пошльите му што скоріе нек' почувствіе *Мікромегасъ* ползу вашег' путешествія, и нек' вам' та дебела кньига коекако покрые гологузый Рѣчникъ предъ намргођенымъ' очима.

Бы ли му и руско єванђеліе послали? Ако є то еванђеліе онай новый Завѣтъ — славенски и руски — и вы таковый само у єдномъ єкземплару имате, онда му нипошто не дайте. Онъ бы є мало промотріо на съ презреніемъ бацыо у Бібліотеку, нит' бы коме показао, подъ извѣтомъ, да се нико тимъ нетруе. Найпре морамо мы сву возможну ползу изъ нѣ почерпсти. Сочинитель Гласа Народолюбца мора изъ нѣ преправити оружія за себе противъ Machtsprüche. — — Макаръ му є после дали, кадъ мы прочитамо. Ако ли є само еванђеліе славенско по себи, пошльите му га. Шатъ вамъ наплати.

А васъ молимъ, да ми што скоріе каталогъ свію кньига, кое сте донели, пошлѣте. Знамъ, да сте увѣрени, да вамъ помоћи съ новцы не могу. А наћи вамъ доиста не могу. Я самъ већъ овде све мое пріятелѣ изгубіо, и омразіо се съ ньима, што имъ, узаймлѣно, вратити не могу.

Ви иштете Рецензію на Кенгелчево Єстаствословіе и на Стойковичеву Физику. На што вамъ рецензіа на Кенгелца, кадъ нећете никаква употребленія чинити? И кодъ мене є добро сачувана. Кадъ самъ садъ преживіо дуго ћу живити! А какву тражите Рецензію на Стойковичеву Физику? Я немамъ никакве. Изашла є (знамъ) кратка рецензіа таки ѡ изданію нѣгове кньиге у журналу Von und für Ungarn ѿ Шедіуса. Ако сте ви чули за нѣку обширну и зубату рецензію ѿ Волныя, я ону не мамъ. А да имамъ не бы вамъ є дао. Наштo? Зашто? Ако є онъ првымъ онымъ дѣломъ, юношкимъ жаромъ и нагло писаннымъ, заслужіо охужденіе то є онъ позднімъ дѣломъ, у Русіи, у 2. тома велика (чинимн се, ако не у 3.) классически сочиненымъ и за Гумназіе цѣле Державе Русійске прописаннымъ прве свое погрѣшке сто пути накнадіо, честь и высокоученность свою оправдао. Емуже честь, честь! Садъ вамъ не могу тражити по мои матеріали, какавъ є рукописъ найстарій. Мени се чини онай Шишатовачкій Апостолъ. Друге ћу вамъ поште опетъ писати. Вы мени пошльите таки каталогъ

руски књига и пишите ми много. Досади ми се лежати и по малой соби поштапати се. Поздравите Гд. Копытара и Давідовића.

Вашъ неизмѣнный
Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2100.]

62.

Любезнѣйшій Пріятелю!

Хвала Богу, мени є свакій данъ болѣ. Тетка ми є окó мене те ме разговара, и неда ми, да се са свимъ предамъ бриги, и чува ме отъ књйга: ербо іой є Докторъ тако препоручіо. Време є весма лепо, благо и топло, пак и мене болна развеселява. Гледимъ крозъ прозоръ, како лишће дрвама спадаю. Благо овыма! она подъ зиму умиру, ал' на скоро васкрешаваю! — Ніе имъ далеко пролеће. — Ал' мы кадъ умремо, — — — но вама не смем ништа говорити; може быти, да вамъ є Мірабо у руку. Сиромашцы Поете! они у том' имаю найслађе утѣшеніе. По смрти управо у Елисейско полѣ!

Сад' опетъ да се поразговоримо мало о гдѣ чему из вашег' писма, што ми є пређе изостало. Кайсаровъ! Тургеневъ! весма ми є мило и драго било чути о овым' именама, о овым' добрым' и дружебним' и словенолюбивым' Русима. Они су у Карловцы 1804. м-цъ дана били. Изъ любве къ Србима дошли су изъ Гетінга амо. Я самъ читао у новинама, да є нѣкій Генералъ Кайсаровъ кодъ Лайпціга погинуо. И мысліо о том' истом'. Мећеръ є доиста тай! Жао ми га є. Драго ће ми быти, да ми, кадъ срећни будемо, устмено кажете што є Тургеневъ о мени пытао. Я самъ и єдном' и другом' првы година писао, и они мени. Жао ми є да посланне књиге нисамъ приміо. Ал' зашто се онъ не нашали и какву годъ књижицу преко васъ не посла!

Гдѣ вы нађосте Србске новине у Лвову? Ко и држи? Оде самъ гдѣкое у новинама дао печатати зато, да се кредіторы мои увѣре, да чрезъ дугова не ћу отъ дешперата умрети, као што су непріятельи мои већъ говорили; да се пріятельи мои

обрадую, а непријатељи посраме; да и Чапловић чуе, да я зато, што самь Архімандрітъ постао, ни сам престао служити Музама; да народъ види моя principia да чуемъ туђа мнѣнія: проба є ово, а у цѣлом сложенію лако могу исправити. У том' подражавамъ Апеллесу. Овай є свое живописи износіо на улицу, сакрывши се за оне. Было свакояки крітіка! Најпосле дође му чизмаръ, пакъ оштре свое очи бацы на носъ говорећи, да носъ ніе лепо исписанъ. Отуда є остало оно: Sutor ne ultra crepitam! Чизмару! не даље ѿ чизама! На гласъ Народолюбца особито очекуемъ оштру и непріятељску крітіку одъ мои пріятеля. Радо ћу место Лизе метути Хлою, ако вашу Швабицу (не знамъ іой ни име) посрбите. Айде нек' не буде боля Србкиня нежели оне — — кое сте ви у Лембергском' писму опоменули, ал' само нек' съ вама, као супругомъ, съ вашима пріятељима и кумовима у єдан данъ Божићь слави. — Я вамъ опетъ свакояко разбирамъ, ал' не знамъ ко ће другій. — Я само желимъ, да она васъ люби, почитуе, и слуша макаръ и убога. — Ел' вамъ живъ Милутинъ? Явте ми што о нѣму. По Србіи є мирно. У Карловцы по старом'. Кажу да є Коста задужіо Митрополіта 10.000 f., а єдни, да є 18.000 f. што є приміо ѿ С. С. а ніе людма издао! — У мом' м-нру овог' лета умреше 2. с-щеника: Нікифоръ и младый Александръ (већь свештеникъ). — Како проће, велите, Србскій Рѣчникь у Карловцыма, Н. Саду? Нигде горе! Публична и явна хула гнушеніе, презрѣніе, омерзѣніе — нѣгови су пратіоцы. То све учини П.. и К.. хакъ вам' є!

Вашъ
Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2101]

63.

Пречесньејши Господине,
мени љубезньејши и високопочитајеми!

Вала Богу, кад вам је боље. Ми смо се били поплашили, да и вас С. С. не опреми за Болићем. Али би срамота било за вас, да се уплашите од такови мали ствари. — Треба да се поносите вашом биједом. —

Шта ћу прије да вам пишем? Посла имам сијасет Божји: Пишем. *путешествије првога српског Лексикографа по Русији;* почео сам рецензирати путешествије Бандиша Каменскога у Молдавију, Валахију и *Србију* (али ћу га да испсујем горе него Видаковића!); Почео сам и Њемачко-Српски Рјечник (зато сам купио у Русији Аделунга на Руском језику). То су само књижевни послови; а камо домаћи? Зато ћу вам ево на кратко да одговорим на ваша писма:

1.) Каталог вам немам кад преписивати, него вам га шаљем онако, као што сам га писао у Русији (многе сам од ови књига продао Копитару, али је код њега као и код мене).

2.) Ча Стеви ћу послати онај Руски Словарь, него сам га дао да се лијепо веже. И вама ћу послати једно *Руско* еванђелије, него не знам по коме ћу вам га послати. (Збиља! ви мене опоменусте на Мирабова: камо мој Мирабов и Волнеј? Пошљите ми и по каквоме нашем човеку; иначе ћу вас тужити у новинама, да сте ми отели Мирабова и Волнеја као у Карловцима Доситијеве басне и живот и прикљученија! —)

3.) На Физику Стојковићеву рецензију од Волнога, ја сам читао у вашој соби (ону зубату, ону!); и немојте је ви крити! Сад ми не треба ни једна; а кад ми затреба онда ћете ми и послати обје (?)

4.) Ако желите од пријатеља непријатељску рецензију на Глас народољупца, а ви ми пошљите једно фртаљче *лијеше, старе,* и *чисте* (Шишатовачке или калуђерске или намастирске) шљивовице, па ћете видети како се рецензира. Него вам то унапредак кажем (као што и сами знате), да ја не умијем валити, него само кудити и подсмијевати се; а валу ћу оставити већим рецензентима, као што је Копитар. А и то само ћу вам рецензирати *ствар* и *језик,* а у поезију нећу да се мијешам. Оћете ли? Али то фртаљче тако да ми пошљете, да ја овђе не плаћам ништа.

5.) Мој је Рјечник *го* и *гологуз,* нека праве сад дворјани Митрополитови оћевенији. Ја сам писао *како* Срби говоре, а они нека пишу како би требало да говоре (сила ће помагача наћи). Овђе ми паде на ум једна руска *ода Глупости;* баш ћу је дати Давидовићу, нек је метне у новине, али ви по том да је преведете на српски, према нашем народу; и по њој да начините оду *Баби Смиљани).*

6.) Мојој је Швабици име *Аница,* и посрбићу вам је баш за инат; а ви мене ради немојте узимати *Хлоју* место *Лизе,*

него гледајте које је боље и приличније. — *Милутин* је умръо прољетос, и за њим сестра му *Милица*.

7.) С Јевтом Вретићем био сам у Лембергу, него је онђе некакво Њемачко презиме! —

8.) *Добровски* је дошао да штампа Славенску Граматику. Биће овђе сву зиму. Ej! Кад бисте и ви могли доћи! А то би за вас нужно било, и за даље. — Доста је за сад.

Мало не заборави! 1.) Да моју жену посрбим, најнужније да зна *Српски;* а то од мене не може научити, него сам смислио, да јој одоздо какву слушкињу која никаквога другога језика не зна осим (чисто) Српски. — Би ли ви мени могли наћи ту у Пријавору какву ђевојчицу зато. То би и за њу била срећа: научила би у Бечу њемачки, и јело готовити, и лијепо *шити, вести* и *плести*, и да буде поштена. А посла готово нема никаква: вода је у авлији (у свим Бечким кућама), дрва у подруму, а ђеце *засад* нема. Ту би највећи посао био *опрати судове*, и *помести кућу, купити* што и *помоћи готовити ручак*. Како би се могла добити таква ђевојка? А ја би је послије године о моме трошку послао натраг, ако дуже не би ћела овђе сједити. Овђе је обично слушкињама плаћа по 5 fl. W. W. на мјесец. Шта велите? 2.) Јесте ли читали у Vaterländische Blätter Копитерову рецензију на Чапловића? И шта велите о њој? Али управо!

[„Стражилово“ 1886; Гл. С. Уч. Друштва 75, 309;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2102].

64.

У Шишатовцу 20. Ноемв. 819.

Любезнѣйшій Пріятелю!

Ніе мене бѣда моя поплашила, да самь у болесть пао. Я самь вамъ довольно причину нѣну описао. Бѣдомъ м[о]іомъ, велите, іош' да се поносимъ? Яданъ, да се поносимъ! Унижењемъ моимъ да се поносимъ? Сад ми в опасность на крайній степенъ дошла. Одређена в комміссіа Аппеллаторіална противу мене. Долази ми после 3 дана: Еп-кпъ Путникъ, Пршта Земунски и іош' вданъ Игуманъ. Были су одредили Игумна Бео-

чинског', но я самь протестирао и моліо, да ми другог' пошлю. — Не знамъ, хоће ли ме послушати. — Страшно є за мене! А вы сте тамо чудни люди! Не знате туђу несрећу да себи живо представите. Ружанъ є гласъ простретъ ш мени сбогъ силны дугова по цѣлой Фрушкой, по Сремским' градовыма, по Н. Саду, и пр.

Митрополітъ прети. Ѣипио калуђеръ Порфеній противъ као убійца. Нікифоръ є умрео. Ніе ми га жао. — Ал' и младый Александръ, већь бывшій с-щенникъ, умре! За нѣга ми є весма жао!

Я ћу часть маню дугова на моя плећа узети, да се не говори, да самь упропастіо м-нрь. Ал' како ћу, и чимъ ћу исплатити? Ту требамъ помоћи — люди божіи — не могу я самь себи быти Deus ex machina. Ако ми пріятельи не помогну, пропадо! Я ћу одъ мое стране предати се кньижеству. И шатъ што по воскресенію печатамъ. Ей Ѣика! Ей Сина! — Я мыслим да тима богатошима — мало после, докъ вамъ друго писмо успишемъ — куцнемо у двери милосердія. Бы ли добро было писати Гд. Фрушићу, да тамо мою судбу препоручи Петру Ѳеодоровићу? — Витковићь ме превари и смете! —

Вы се лепым' пословыма занимате. Да вамъ Богъ продужи добро здравље. —

Каталогъ ћу вамъ другій путъ — кадъ времена добыемъ — у сѵстему довести и послати?

Я самь овы 20 кн. ·/. исписао, кое бы радъ быо — ако бы се могло — купити ил' читати. Кромѣ оны, кое сте изъ овы кньига Г-дну Копытару продали, немойте выше продавати докъ мени не явите. — У овом' листу забележите, кое є Гд. Копытаръ купіо, да знамъ кое су остале. Назначите цѣну у оной празной рубрики. У свакій случай пошльите ми и вы и Гд. Копытаръ све ове кньиге на читанье, па ћу вамъ аковъ калуђерске добре шљивовице послати, и то да вы не плаћате. А за зубату и єдьливу рецензію на Гласъ Народолюбца extra вама *черегъ* акова. Я се не шалимъ, дедъ! Хоћу, ербо самъ, радъ да о воскресенію моя стихотворенія печатамъ. — Я вашег' Мірабоа и Волнеа немамъ. Нисамъ ій ни видіо! Жао ми є за Милутином! За слушкиню быћу *мукаетъ*. Рецензію на Чапловића читао самь. Познао сам таки ауктора, пре нег' што самь читао — Любобратићъ. — Изрядно! Још' остае Г-дну Копытару као пріятелю моме, да мене брани противъ Чапловића, кад' се обране достойнымъ учинимъ, а о том' се већь старамъ.

Ей! Кад' бы могао Добровског' поздразити! Сваки ми се дањ бѣда умножава. Поздравите Г-дна Копытара и Давидовића.

Мушицкій.

(Прилог писму:)

Ч-ло книгъ		*Книги Россійскія* ·/.
6	кн.	Сочиненія и преводи Россійскія Академіи.
7	—	Извѣстія Россійской Академіи.
20	—	Чтеніе въ бесѣдѣ любителей Рускаго Слова.
11	—	Соревнователя просвѣщенія.
44	—	Сына Отечества.
3	—	Сопикова Библіографіи.
1	—	Geschichte der Russen.
1	—	Руководство ко взаимному обученію.
1	—	Руско Евангеліе.
1	—	Разговоры о словесности.
1	—	Прибавленіе къ разговоромъ о словесности.
1	—	Краткая Славенская Грам.
1	—	Оды Горацівы и писмо его о стихотворствѣ.
1	—	О цѣли Россійскаго библейскаго Общества.
1	—	Обозрѣніе Литературы въ Россіи.
1	—	Матеріялы для исторіи просвѣщенія въ Россіи.
1	—	Memoria Gregorii Terlaits.
1	—	Россійская Грамматіка.
1	—	Квинта Горація Флака X. писемъ.
1	—	Опытъ Словаря Синонимовъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2103].

65.

[23. Нов. 1819.]

...Виђео сам Добровскога, и читав смо се један дан разговарали и инатили! То је најлепше, што ја у њему нијесам виђео погурена, буцмаста, и трбушаста вратра, него сува, висока и здрава старца, какови само по Ерцеговини старцп

од 60 година могу бити. Бре знате, да би још могао у Шумадији кладе прескакати, па још с барјаком у десници руци.

[Вук је желео, да Мушицки одом поздрави Добровскога, али да се чува „русизма“].

[Гл. С. Уч. Друштва 72, 122]

66.

[XII. 1819].

Пречесњејши Г-дине,
мени љубезњејши и високопочитајеми!

Не бојте се! не плашите се! кад највише грми, најмање кише пада. Путник је једно добар и паметан човек, а друго ваш пријатељ; а тако мислим и за Проту Земунскога; а трећи био који му драго. Ви дуга на своја плећа не узимљите више ни крајцаре, осим оно, што сте потрошили за своје особите потребе, што вам намастир није био дужан дати. Намастиру се лакше одужити, него ли вама; а људи нека говоре шта им драго; они и онако говоре, и говорећи свакојако. А вама је то једини начин, да се примите књижества: па ћете онда и образ осветлати, и непријатеље посрамити, и новаца добити. Дајте Славенску Граматику; дајте Српску Литературу: дајте ваша Стихотворенија: па ето онда свега! Онда ће вам и мало и велико по народу српскоме пјевати: „Нам бызъм олсун!“ А сад је баш за вас вријеме, да изиђете на позорпште Српскога књижества; да ову епоху утврдимо, и темељ књижеству да поставимо; већ је вријеме; а видите да нема никога, него све којекакви ђаци и ципори. Видите ли како ваш пријатељ Витковић *Жељу своју* пише, да онаковоме списателју треба фиргаз, доклегођ не научи *склањати* имена, и *сирезати* глаголе, и по Српскоме синтаксису састављати разговоре.

Сад гледајте, те скините с врата ту биједу, па ћу вам онда ја дати једну *зубату* и *срдиту* рецензију на глас народољупца, да је се опомињете, кад гођ узмете перо у руку. А оне Виландове ријечи, треба да прикујете на каквој дасци више астала, али са превеликим словима; које је *наш* Тома Љубибратић овако превео: „колико намъ ніе ветренястій и

удій хитроумаца *глупа жеља допасти се* произвела, кои бы за најблагороднія и општеполезна дѣла вредни были, кадъ бы се озбилски упети хтели! *Ніели срамно за људе великій дарованія, да се понизе, и да се вкусу и предразсужденіяма иростоте, којој бы законе давати морали, иокоре?* — — — Ово треба сваки дан да прочитавате и кад почињете, и кад остављате писање. То је ваша једина и највећа погрјешка, што ви једнако сањате о некаквим читатељима благоображеним, о некаквом побликуму, о некаквој благоображеној части нашега народа, о некаквом вкусу и — (већ не смијем више, зашто сам се *разсрдио);* а не видите да су то све пуки ципори. Данас у цијеломе нашем народу може бити да би се тешко нашла три човека, који су кадри о оваким стварма *управо* судити као што треба, него најприје питају, ко је написао, и шта вели о њему тај и тај: па онда по томе суде. Ми смо Платони и Аристотели у данашњему народу нашему; ми треба све ципоре ове да презремо, и да пишемо за благодарно потомство, које ће бити чисто од садашњих будалаштина наше благоображене простоте; које не ће питати ће се ко родио, и како је ишао, и како се носио; него ће гледати оно, што му је оставио, и по ономе ће судити о нашим умовима и о срцима. Слијепац не треба да слуша вођа, куд он казује да је — ·— — [нема $^1/_2$ једног табачића] — — — купио, осим Славенске Граматике. Соч. переводи Руск. Акад. то ми је поклонио Шишков, и везано је како се најљепше може.

Не бисте ли ви зимус како могли доћи у Беч? То би за вас било особито нужно и полезно. — А видили бисте и Добровскога; и Копитар то жели. — А овђе за кост и за квартир не бисте ништа плаћали. Може ли бити што од тога? То би за вас било пренужно и преполезно. — Онда бисте могли виђети и Ђику и Сину; а писма не помажу ништа. Ви још људе добро не познајете. Али особито због други којекакви ствари требало би вама доћи у Беч. —

Копитар каже, да Чапловић није ништа наштампао против вас. Добровски ће бити овђе до по новом љету јамачно, па ће онда ићи у Праг, али ће опет доћи. Био је код мене двапута; и сила смо се разговарали, и инатили. Ја би рад да му докажем, да је у словенском језику старији *кнезь* и *клетва* и *име;* неголи *князь, клятва, имя* и т. д. Али он не вјерује

ни по што; и једнако се одупире на најстарије рукописе (из XI вијека), али у *Русији* писане. Шта велите ви зато?

Копитар већ није шкриптор: постао је custos још прољетос. Је ли моје портре још у животу? Оћете ли ми га послати, или донијети у Беч? а Слијепца Вилипа портре не добисмо? — Здравствујте и бодрствујте и мужајте ся. —

Вук.

[Гл. С. Уч. Друштва 72, 122 (у изводу); Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2104].

67.

Пречесньејши Господине,
мени љубезньејши и високопочитајеми!

Шта чините за Бога? Јесте ли живи? Колико има, како ми нијесте писали! Био сам се уплашио да нијесте пропали, него ме ономадне обрадова Г. Магарашевић: „Све, вели, ода иза оде, лепша од лепше.“ Тако и треба. Ја већ погледам кад ћете ми читаву гомилу ода послати. Него би вам рекао, да славенски много не пјевате. Знате ли ви да Руси не признају, да је ода „Славенска муза риѳми отвергши цѣпъ etc. *славенски!* Ја сам је у оригиналу дао Тургеневу, а у копији дао сам једну Дмитријеву, а једну Колајдовићу (знатноме Руском историку и испитатељу древных рукописей): Дмитријеву сам дао у оригиналу ону на Державинова сочиненія: ову Державинову не разумију са свим, а за ону веле, то разумијемо *боље*, али није славенски! Може бити, веле, да је Серпско-славенски, али руско-славенски, или церковно-славенски није!“ Ја сам био почео бранити, а Колајдовић каже: „ако не вјерујете, да није Славенски, а ви допустите да је печатам с рецензијом у Вѣстнику Европе, па ћете се онда увјерити.“ А ја сам му казао, да волим вјеровати, него му то допустити. — *Српски* дакле пјевајте. — Како сте? Како у Карловцима о новом љету? Како прођосте с комисијом? Пита ли ко у Карловцима за мене? Послао сам митрополиту *Историческій Словарь*, и примио га радо; по том сам му послао и церковный словарь, и Руско еванђелије, и Шок ми је платио. — Шта велите на моје пошљедње писмо? Шта велите

сад за Станимира Живковића? Шта ли ће се у Карловцима за њега рећи? Богме старце зове на међан! Не ће то бити мило Ча Стеви; рећи ће: Пас му мајку, како ови обезобразише! још мало, па ће поћи за браду да ватају. —

Чујемо да је нешто ваш Витковић писао мађарски у *Тудомањошу* 819. књ. X. стр. 99.—108., о Српској литератури! Још нијесам видео, али би му рекао, да он најприје учи Српски *декларирати* и *коњугирати*, па онда нека пише о Српскоме и о Славенском језику. —

Оћете ли доћи у Беч? Добровски је отишао у Праг, али му се опет надамо да дође. Кад бисте ми могли послати све оде ваше, које сте до сад штампали, послао би и у Р — једном пријатељу. А могли бисте ми послати по делижанцу са шљивовицом (ако већ нијесте заборавили).

Поздравља вас Г. Копитар љубезно. Пишите ми једно *велико* писмо, и оде све ми пошљите (и нове за које ми Магарашевић пише).

Поздравите све наше.

20. јан.
1. фебр. 820.

Вук.

[„Стражилово" 1886.; Гл. С. Уч. Друштва 75. 285; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2105]

68.

У Шишатовцу 16. Февр. 820.

Дражайшій Пріятелю!

Єдва се накани писати вамъ. И то већь у ноћь! Четверть є на 10 сати ноћи! Све око мене у дубоком' сну лежи. Єдна Луна, гледећи ми крозъ прозоръ, чини ми друштво, и участница ми быва туге мое. Мысліо самь, да вамъ ноћу лакше могу писати, ал' ево єдва вамъ пишемъ.

Духъ ми сноси сву бѣду мою, и срце ми већь претужало, пакъ сад' чисто ніе радо ни говорити о рани својой; чисто воле са свимъ ћутити, нежели тугу свою откривати. А

и много има, кад' бы вамъ све редомъ казывао, шта самь претрпіо и шта трпимъ! Првый самь пламенъ скорби мое изліо у струне лѵре, варвіта и Арфе мое! Сад' ми е лакше, па се чисто одмарамъ у ћутаню! Коміссіа є была у Шишатовцу ѿ 22.—27. Ноемвріа 819. Морао самь іой све исповѣдити. Она е, по данном' налогу раздѣлила дугове: 1, съ вѣдомосћу Братства сотворене, 2, безъ вѣдомости тога, 3, ѿ неисплаћены конти, трговачки и художнички, 4, ѿ рештанцій слугама, братству и пр.

1-вій дугъ съ лихвомъ	8.170 f.	15 x.
2-ій — — —	9.415 f.	20 x.
3. — безъ лихве	3.449 f.	—
4. — — —	940 f.	—
	21.974 f.	35 x.

Реците rotundo numero 22.000 f.!

Съ тимъ є коміссія отишла у Карловце. Путникъ ми се ніе показао пріятелѣмъ! ил' ніе могао!

9. Јануаріа послана ми є коміссія (Бранковичь и Храниславъ) да ми публикуе предъ братствомъ налогъ! Овай ми наноси лягу и безчестіе у лѣтописи Шишатовачкима! — — —

И не чекаюћи, да се я правдамъ, осудили су ме, да дугъ безъ знаня Братства т. е. безъ формалитета сотворенный, 9415 f. я самь — а не м-нръ — платити морамъ; на тай дугъ имамъ 18. кредітора! Я немамь ни 18. крайцара мои. Я самь сад' изложенъ кредіторима на волю обявлѣнъ као Vogelfrey! Могу самномъ поступати како оће! — Комміссія се увѣрила, да на себе ништа нисамь потрошіо! Ни хальина знатны, ни крста, ни сата свога немамь! Мало самь я на страну потрошіо. Све пропаде као у пропасть на толике потребе мн-рске, као у бездну! — Ал' самь самовластно радіо, узаймльивао безъ знаня калуђера, пакъ сад' морамъ страдати, и може быти пропасти! Могло є и болѣ изыћи, али така ми є судба! — Милый Боже! на свем' теби хвала! —

Приликомъ публикованія налога жестоко самь говоріо! — Чуемъ, да ће ми зато опетъ комміссіа доћи! Могу! не могу ми ништа горе учинити!

Ври по Н. Саду, по цѣлом' Срему мой дугъ! Кредітори ми грубо пишу, прете! — Калуђеръ Парѳеній, наущенъ одъ мои завистны непріятêля — не слышане ми пакости чини! — У той самь туги — за утѣху мою — сочиніо много ôда, кое ће ми

быти изъ найлепши мои ѳда! Скоро ћу и послати да се печатаю.

Нѣколико ће изыћи подъ именемъ: Струкъ Шишатовачкихъ цвѣтшвъ въ даръ Новосадскимъ Граждашмъ, Гумназіи основателемъ поднесеный, у томъ има:

1, она ода слав. на Гумназіумъ.

2, — — србска —

3. Ода на воздвиженіе каѳедры Славенскагш языка въ Гумназіи Новосадстѣй (проѳктірамъ, да се подигне).

4. Ода на соединеніе съ тоюже каѳедраю греческаго языка.

5. На возбѫжденіе Сербскихъ юношъ, да за сія каѳедры пріѫготовляются.

6. Ода любителима Сербског' ѳзыка.

7. На заведеніе Тупографіи въ Н. Садѣ.

8. Діректору Н. Садскомѫ Шаффарикѫ.

Изванъ тог' струка сочиніо самь

9. Победа Сербског' сердца надъ злобомъ, даръ Сербљима на Видовъ данъ Л. 820.

10. Гласъ Арфе Шишатовачке къ народной Сербской юности.

11. Ода: мое шправданіе (за дугъ).

12.
13. } Приложени ѱалми у стопосложеніе Ораціево.
14.

15. Елегіа Еп-кпу Путнику. —

16. Ода: Мои любимцы (царь Давидъ, Клопштокъ и Орацій).

Сва су ми ова дѣлца сад' кодъ Гершића. Онъ ій до звѣзда куе! —

Послаћу вамъ мало поздніе. Ей! да нисамь у овой беди и несрећи, садъ бы вамъ се савъ предао стремително Литератури! Моліо самь Ча Стеву, да ме не преда безчестію. А онъ вели: Я ти не могу шта. Я ти не могу быти Deus ex Machina! Моліо самь га, да ми допусти Россійске проповѣди Митрополіта С. П. Амвросіа у 3. части преславенствовати. на да ѝ дамо на пренумерацію свима Церквама, ал' ни *гласа* ни *послушанія!* Я не знамъ шта ће самномъ быти! На двери самь пропасти! — — —

Вы ме зовете у Бечь! Радъ и весео бы дошао! Ал' ни крайцаре у џепу, ни алвина, ни кола! Да ме какви благодѣи — посланницы неба — избаве, дошао бы вамъ доиста после воскресенія! Шта мыслите, како да се помогнемъ? Явите и Г-д. Давідовићу мое садашнье положеніе! — Я се кунемъ именемъ Србскимъ, да бы сто пути накнадіо избавленіе мое любителѣмъ Рода! Пошлите ми вашу крітіку на гласъ народолюбца. Онда ћу вамъ више одговорити на ваше писмо. У Карловцыма на ново лето при вечери быяше беседа о вашем' Словару. Рече С. С., чини честь Шишатовцу! Я самь ћутіо! Онда и они престаше. Приликомъ комміссіе Игуманъ Беочинскій ми каза, да се по Пешти яко и противъ мене говори, што є онакій гадъ — шмуцидитетъ — у Словару; и аки бы оно онако по мом' вкусу было, аки бы возбудіо, попутіо! — Ово є, може быти, самъ Игуманъ Беочинскій, бывши лане у Пештп, а мой непріятель, коє гди противъ мене износіо! — Я самь васъ предъ Еп-копомъ Путникомъ браніо! Али ништа не допущаю. Опетъ самь почињо редомъ хвалити: разумъ чистъ и зрео, остроуміе, вкусъ у Литератури, неуморность у дѣлу! Ал' вичу: какавъ разумъ, какавъ вкусъ! Метути у кньигу Акрімандрітъ, Акріерей, причешало, к...цъ, к....каня, п..д а, п....рина! — — — — — — — — — — —

И тако се свудъ хули и ружи вашъ Словаръ! Могли сте безъ тога быти! Шта сте профитирали съ овомъ поштеномъ фамиліомъ? 4. Ноемв. бно самь у Карловцы: на вечери быяше Трифунца, великог' бирова кикиндског' синъ, фишкалъ, рече нику странну речь. А старацъ: како то говоришь! Научи се изъ оног' поштеног' Вукова Лєџикона! — Не казасте ми, шта веле Руси ш Словару вашемъ.

Мени є врло жао, што ми нисте явили, кад' сте ктели иѣи у Россію! Препоручіо бы вамъ за кое книге; да нешто испытате о славенском' єзыку; казао бы вамъ самь, кое бы оде мое требало понети и много друго што! Сад' иштете оде мое печатане, да и пошљете. Ал' коме? зашт' не казасте? Волемъ не шиљяти, волемъ што скоріе печатати све, па онда ћу вамъ дати. Я ћу самь Колайдовичу и Дмитріеву послати. Чисто ми се чини, да се и я съ ньима познаемъ, како сте вы съ ньима познали, и ш дѣлцама моима говорили! Да сте заискали само писменну Рецензію! — Явите іош' што о овыма двоицы: Єсу ли како стари люди? Єсу ли добри? Єсте ли видили Карамзина?

Ваше є портре кодъ мене у Библіотеки мн-рской, сакривено т. е. подъ другимъ портретомъ! Сачувай Боже, да знаду, да є овде! Немамъ по ким' послати. За Волнеа и Мирабоа іош' не знамъ. Потражићу између мои кньига! Я самъ само трипутъ бно съ Руміомъ. Съ Хранославомъ се яко предъ самымъ Митроп. свадіо. Рекао да Протосункелъ лаже, да нѣгова деца не знаю ништа! А онай таки повика: Sie lügen! Ей! да сте какавъ Славенскій Словарь донели! Бога вамъ, откриte ми ко є Ѳома Любибратићь? Ніе ли Г-днъ Копытаръ? Ко є Станимиръ? Ніе ли Мразовићь? овай заслужуе жестоку репліку. Ей! што не мамь времена, немамъ покоя! Мое е положеніе само за жарке оде! — *Князь, клятва, имя* — и *я* држимъ *я* за старославенско. Србльинъ є гдигди то я задржао: яти, пріяти, пріятель. — Ей! да могу доћи у Бечь. Колика полза моя! А вальда бы и литератури нашой велика полза была! Грамматику бы Добровскога, таки нама присвоили! —

Дайте Reisegeld! Само 1000 f.!

Ей! Сина! Ѣика! Были бысте ми полубогови! Кад' бы они хотѣли позаймити ми на 2 године 5000 f. а кои други Србльи толико! Ето спасенія! Ето стремленія мога съ цѣлымъ животомъ къ Литератури! — — — Браћо! Пріятельи! Господо! кушайте срећу и вашу и мою! Ніе срамота бѣдном' тражити помоћи! Не ће ми већа срамота быти, ако ме и одбію! Шта јошт' може слѣдовати за мене после воскресенія, кад' буде Аппеллаторіумъ.

Будите сви здрави.
Мушицкій.

NB. Библіографію ми Руску што скоріе пошљите, я самь радъ по подобном' плану издати Библіографію Сербску.

[Спољa:] Schischatowacs
Clarissimo Domino
Kopitario Caesareae Bibliothecae Custodi
mihi... endissimo
pour M-r Wouk
Viennae.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2106]

69.

У М. Ш. 1. Марта 820.

Любезный Пріятелю!

Ево опетъ писмо Стойковићу. Валя да сте оно пређашње отправили. Ово ми изоста отъ слѣдующе за онымъ поште. Доцканъ самъ 'га свршіо, а кишно време. Некте Станиша да носи. Послаћу га друге поште. Данасъ може быти, да є ваше писмо на ме на пошти. Я ћу га чекати, па ћу вамъ после више писати. Одяко ћу Стойковићу чешће писати. Само кад самъ се вданпутъ наканіо! Кад' є Терлаичь умрео, жаліо самъ, што му писамъ чешће писао, и што се писамъ чему ползовао. Сад' оћу да се ползуемъ са Стойковићемъ. Само да ми є соотвѣтственность безпрепятствена! Нађите човека, кои ће писма безопасно предавати посолству. Ал' како ћу добывати? Тимъ ли истимъ путемь? Преко васъ? Може быти, да и тако може быти. Познайте съ каквымъ служителѣмъ Посолства, подайте му што — на мой рачунъ — wer schmiert der fahrt.

Пошлите ми све оне кньиге руске, кое самъ искао на читанье. Вратићу вамъ опетъ, ил' ћу вам' й донети. Не мойте другоячіе учинити. — Юче ми пише Магарашевићь, како му се 'валіо Румый да му є Г-динъ Копытаръ писао, да вашу Грамматіку преведе на немачкій. — Не знамъ, зна ли онъ Србски. — То бы Г-динъ Копытаръ найболѣ учиніо.

Явите ми, опетъ васъ молимъ, ко е Ѳома Любибратићь и Станимиръ Живковићь? Читао самъ Руміева примѣчанія на Рецензію Ѳомину. — Живковићь професоръ у Карлов. Гимназіи дао Резигнацію. Доћиће у Бечь до године, да учи права австрійска.

Мушицкій.

[Споља:] von Schischatowacz
An S-er Wohlgeboren
Herrn D. von Davidovics,
Redacteur der Serbischen Zeitung und Buchdrucker
pour *M-r Wouk.*
Franco zu Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2107]

70.

У Бечу 2/14 марта 820.

Пречесньејши Господине,
љубезнејши и Високопочитајеми пријатељу!

Већ сам био очајао да ћете ми писати! Премишљао сам на сваку руку: мислио сам, да се нијесте расрдили на мене, али нијесам могао наћи узрока томе; мислио сам, да вам ко не забрани писати ми више, али сам се опет чудио, како ми не јависте, да ни ја вама не досађујем. Сад је писмо ваше од 16. февр. промијенило те све мисли.

Истина да су вам млого дуга натоварили на сам ваш врат, али зато не треба се плашити ни преко мјере бринути. Кад имате 18 кредитора, то је још боље; зашто ни једном нијесте млого дужни, и њима је лакше чекати, а чекати се *мора,* кад се нема чим платити. За дуг се не вјеша, а ако вас затворе (које не вјерујем да би и бити могло), каква ће им полза од тога бити? Срамоте се већ више не можете бојати. Што велите да врви по Сријему и по Новом Саду, то се вама само чини; знате како Срби кажу: Свако чудо за три дана. То би дужници најпаметније учинити могли, да вам даду још новаца да дођете у Беч, да гледамо за владиштво, па ћете им онда вратити све; то прокушајте код кога од најпаметнији дужника. Сина и Бика, то је све ништа; ви још не познајете трговаца, а особито сад на овакова (за трговину заиста рђава) времена. Проповиједи Руске и то је ништа; ја се чудим и вама како можете о таквим беспослицама мислити! а још вам се већма чудим, како се можете молити митрополиту, којим[!] вама завиди, и вашом се несрећом поноси! Знате како Срби кажу: који Бог не помаже, не треба му се молити. Такове људе (баш у невољи) треба презрети; али не помаже презрети само њи, него и њнове будалаштине све. Дајте Славенску граматику и Српску литературу на свијет, па ће онда бити и славе, и новаца и кредита. А ја сам купио два лоса од Бечкога театра на Видну (за који се даје 300.000 f. у сребру), него се помолите светоме Стевану Штиљановићу, нека се он замоли Богу, да изиђе мој трефер, па ћу му онда поклонити двије иљаде дуката, нека исплати *сав* дуг (ово је завјетина); молите се и ви зато Богу

вашему а (не Мирабовљеву). — Рецензију ћу вам послати друге поште (у петак); жао ће ми бити, ако дате те оде да се штампају прије него прочитате моју рецензију: а најмилије би ми било, кад би ја и оде прије виђео. Ће ћете штампати оде? у Српскима да узмете *наше* ђ; немојте га изоставити нипошто! У Славенским одама чувајте се Србизма и Русизма, зашто вам то нико неће опростити. *Струкъ цвѣтовъ* по Српски се не би могло казати, него само *струкъ цвећа;* а како је више *цвјетова,* онда није *струк,* него *кита,* од *млого струкова.* Мјесто *ψалми* боље би било да преводите Орација на *Српски!* Мени је драго кад се у мом рјечнику друге погрјешке не налазе, осим *акримандрит,* и *акријера,* и *к....ц* и *к.....ња,* и *п...а* и *п.....а,* и остале овакове! Велите да сам могао бити без тога; али да није тога, они би викали на друго, па зато баш требало је то. — Беочински игуман ваља да је у Пешти чуо од вашега Витковића; зашто он чујем да виче, и писао је Чапловићу, да ће он његову Славонију превести у Nationalsprache а не у Pöbelsprache — Питате шта веле Руси за мој рјечник. Оно што и Њемци и Пољаци. Он је мене у Русији препоручио и помијешао у друштво графова и кнезова, генерала и министра. У Петербургу сам читао једну похвалну рецензију у Журналу који се зове *Благонамѣренный журналъ;* а једну сам читао у Кијеву у *Соревнователю просвещенія* и *благотворенія;* а овђе сам чуо, да је трећа изашла у *Вѣстнику Европе.* Јесте ли читали ви ону реценсију у Гетингским ученим новинама? Мени су је у Петербургу показали. А чујем да има некаква и у варшавским некаквим новинама, на пољском језику. Ја сам однијо 30 рјечника у Петербург, а да сам и однијо 300 прошли би као алва. У Москви сам виђео само један у дјеств. Ст. Совјетника Малиновскога, коме је послао граф Румянцов. Тај исти Малиновски питао ме је како се зове српски *хуй* и *ѣть,* а кад сам му ја показао у словару *(к...ц* и *ј.б.т.),* он се смијао, а Колајдовић се чудио, говорећи, да њиова цензура не би допустила. У Малиновскога виђео сам *Раићеву историју,* и *Рукосављева Плутарха,* и *Курцбековъ* Српски Словар; они се сад чуде, како су досад били преварени, да је оно Српски језик. Професор *Каченовски* који издаје *Вѣстникъ* Европе, печатао је у том журналу једну рецензију о Курцбековом Словару и коликогођ нијесу знали шта је, опет је познао Руске пословице, и писање по правилам баби Смиљани. Могу вам

казати, да сам у Москви био баш во *царствѣ славы моея!* Сви су ме професори дочекали, као да сам к вама дошао. Имао сам из Петербурга 7 писама препоручителни (4. од Тургенева, а 3 од друге Господе). Малиновски ми је казао, да му је Румјанцов писао за мене, кад му је послао рјечник; Дмитријев ме је срео у првој соби, и док смо у трећу дошли да сједемо, поклонио се десет пута, говорећи, да је то за њега *достопамятнѣшій день* (као сваки министер); зашто каже, да су му за мене писали и Тургенев и Карамзин. Дмитријеву има око 50 година (ако не и више), али је здрав, и живи лепше него Александер у Петербургу; он је био министер правосудија. *Колајдовић* је млад човек (моји година), и има најмањи официрски чин, и сирома је, него врло добро зна Руску историју, и познаје рукописе и остале древности. Код *Карамзина* сам био три пута; први пут одвео ме Тургенев њему на ручак, други пут звао ме на ручак у Царско село (ђе он живи љети), а трећи пут опростио сам се с њим кад сам изашао из Петербурга (зашто је Царско село на путу; три миље од Петербурга); а збиља, био сам још једном код њега, са Копенагенским професором *Раске.* Карамзин је добар човек; и он је већ временит, има двије кћери на удају; обогатио се врло сад с Руском Историјом. Видио сам садашњега Рускога првога поету *Жуковскога* (једанпут смо били у Карамзина на ручку, а једанпут у графа Румјанцова, заједно); Тургенев ми је казивао, да вам је некакве његове (Жуковскога) стихове послао; незнам јесте ли примили? Био сам и код Шишкова неколико пута, он је слао по мене и свој интов са 4 коња: и један пут ме водио у засједаније Руске Академије. Он је врло поштен човек, него је стар и слаб; Бог зна ће ли изићи из ове зиме.

Кажете да вам је жао, што вам нијесам јавио, кад сам ћео поћи у Русију. Да смо били заједно, јавио би вам. — Руси немају још никаквога *Славенског* словара, осим Петра *Алексѣева,* па и оно није ништа. Деде начин'те ви Славенски словар? —

Руску библиографију послаћу вам, али вам неће помоћи ништа; она је саме *азбучни тефтер* руски и славенски књига; *Сопиков* је био прост трговац (књижар), па пишући библиографију банкротирао; и послије га учинили Библиотекаром; а предговор је писао Колајдовић. Ваша библиографиа треба да буде друкчија. —

За моје портре кад бисте могли начинити мали сандучић, па да га *добро* и *лијепо* ајнпакујете; па да ми га пошљете дележанцу (ако имате каква позната кондуктера, да га донесе без новаца, само да му дам два форинта на вино), или га подајте у Нови сад Магарашевићу, нека ми га пошље по Давидовићеву ујаку; али код вас нека се ајнпакује молим вас; и најволио би сам, кад бисте ми га могли како послати по дележанцу, само да се млого не плаћа; жена вас моја особито поздравља и моли, да гледате да се не поквари, и да јој га пошљете. —

Копитар је старији *Љубибратић*, а млађи је, по свој прилици из Н. С.; а *Станимир Живковић* мислим да је из Сомбора П. А. Добро се бранио *Љубибратић*, а и *Ненад Новковић* помоћи ће му. Поздравља вас љубезно Копитар. У петак ћу вам послати рец. преправите се за читање.

Поздравите све наше. —

Вук.

[Стражилово 1886; Гл. С. Уч. Друштва 75, 286;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2108]

71.

[Уз рецензију на *Гласъ народолюбца*, са потписом Ненад. Новковић, Вук је Л. Мушицком написао ово писмо:]

Ево вам рецензије! Ја сам је писао да је штампам у Српским новинама, али, као вама, шаљем је најприје да је ви видите. Ако вам се не чини врло противна, а ви ми пишите, да је дам Давидовићу нек се штампа (зашто сам је ја тако исто преписао за себе); ако ли је нијесте ради вићети наштампану, а ви а) ваља да начините другу оду, и у њој отпјевате натраг то; на што се више у рецензији, и ту оду да пошљете Давидовићу, да је штампа у Новинама; б) да се у напредак ни у каквој оди вашој не нађе тога, на што се више у рецензији. Тај је трактат *Копитар* саставио, а ја га ево потписујем. Сад избирајте, или волите мир или рат? Вама, у оваквим стварма, не треба *ништа* опростити: једно вас ради и више чести, и живота ваши ода; а друго ради напретка књижества нашега, да нам не саблажњавате наши гољуждра-

ваца. Ја ћу до неколике нељеље дана да наштампам читаву књигу рецензија; највише о језику (а какво сам јој лијепо име дао! не ћу вам казати док је не видите — али ајде, да вам кажем, али sub rosam, док је не видите: *Забавник за Српске списатеље.)* По овој вашој рецензији судите, како сам рецензирао Соларићев предговор к *Мезимцу* Досптејеву! — Сад сам добио друга! видите ли како се *Љубибратић* брани! Сад још треба да ударите и ви, па одма да запјевамо: Нам быз'м олсун. Сад је за вас вријеме; помозите да побиједимо ваше непријатеље; ни Бог се за вас не може њима умолити, него треба да и ви уплашите. — Пишите ми доста; и гледајте, молим вас, да ми како пошљете моје портре (као што сам вам ономадне писао); жена ми једнако досађује, да вам пишем, и да вас молим за то. Пошљите ми све оде ваше, да и ја видим прије штампе. Копитар вас љубезно поздравља. Добровски је опет дошао из Прага; баш је јуче био код мене. — Збиља! не пишете ми, како је уређено за намастир у напредак? Оћете ли још узајмати новаца; или можете без узајмања живити? За дуг што су на вас натоварили, не брините се: од куда ће те ви платити сад кад немате? а кад узимате платићете радо. —

У Бечу у очи 40 мученика [8. марта] 820.

Вук.

[Рецензије и писмо у Грам. и Полем. Спис. IV, 40;
у изводу у Гл. С. Уч. Друштва 72, 124;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2109]

72.

Пречесњејши Г-дине,
Љубезни и високопочитајеми пријатељу!

Писмо на Стојковића предао сам једном познатом човеку оданде; али кад ће се послати није ми могао казати, а кад ће одговор доћи још мање. Зашто курири се не шљу сваке нељеље, него само кад се догоди посао за њи; а Стојковић није у Петербургу, него негђе доље испод Одеса, од Петербурга даље, него одавде у Петербург! А Стојк. не служи

код Колегије иностранн дјела, зато га они (готово) и не познају; тако Бог свети зна кад ће му писмо ваше доћи. Ако што тражите од Стојк., варате се: Стојк. је *рђав* човек, а и сребролубив; био се оженио, па није са женом живио ни годину дана, него га жена оставила, и отишла на свој спанлук, а *он је* сад тужи, и ћера с њом процес! — Стојк. је Статски совјетник (высокородіе), и богат је врло, зашто зато живи; сад има некакву службу код маута, ђе се новци броје. — На кратко да вам кажем: Стојк. је *рђав* и (при свој својој науци) *луд* човек! Мало га Србљи нијесу убили у Бесарабији: поклонили му Руси пусту земљу, па он био дошао (с излаганим писмом од Црнога Ђорђија) да води наше Србље, да и насели, да му буду робови, кад Србљи нијесу ћели, да иду, а он им рекао, да ће и *предати паши*, а Србљи му рекли: *Тамо њему матер и с пашом. Ти нити си нас извео од паше, нити нас можеш њему предати;* а он онда рекао, да ће им *изосијецати носове и уши, па и с казацима окерати преко Дњестра у Русију;* онда Србљи повичу: *„Коље, браћо!“* Тако ти се Стојк. окани Срба; а Губернатор му после говорио, како је он, учен човек будући, могао таке ријечи народу говорити (То је ваша *вышша класса* народа нашега!) Терлаића вале сви у Русији, да је био поштен човек.

Овђе је Тома Видак са сином, узео је Дрварову кћер за сина. Један пут смо се готово свадили за митрополита. Онамадне смо се разговарали (код Давидовића) ко ће бити владика: „Кенгелац, вели, не ће никад“: а ја му реко: „даклем је сад ред на Г. Мушицкога“, а он рече: „чини ми се неће *ни* он“. — Сад дакле можете судити, да он то из своје главе не говори. — Ту сад нема милости, нити помаже ваше *молење* и *ласкање*, него ваља зубе показати, да се они вас уплаше, и да се почну стиђети прескочити вас; а то можете учинити само књижевним стварма. Само вас молим (ваше чести и славе ради), да не гледате на којекакве магарце, него да радите онако, као што би се допало ученим људма (н. п. *Ајхорну* и *Ердеру* и осталима онаковим); зашто видите, да свој *богодани ум* забадава *чините рабом*. Кад се смијемо сујевјерију простога народа, не треба да сами будемо сујевјерни (у којим стварма). Зашто не бисте ви у Српским одама узели моју ортографију са свим? Кога се бојите, кад вам ум каже, да онако треба? Немојте мислити, да ја нудим као Турчин вјером; ја не марим. Што и више сад пристане са мном, то

ћемо прије поставити темељ Српској литератури; а што и мање пристаје, то је мени већа слава, што нијесу сви људи кадри мислити као и ја. — Видите шта вам Љубибратић каже за оде; и има право. Живот ода ваши зависи од језика. — Већ сам вам доста писао ово дана; сад вам више нећу писати, док ми на сва ова писма не одговорите.

Будите здрави.

У Бечу на Мученике [9. марта] 820.

Вук.

Збиља! у тој новој оди, коју ћете сад, послије рецензије на народољупца. начинити; ваља да проектирате, да се почне Српска граматика предавати по школама; и питајте, која ће варош то најприје почети, и ту чест добити, и вјечни спомен у историји српске литературе оставити (док се не почне Српска граматика учити по школама, ништа неће бити од наши списатеља). —

Јуче ми пише један Господин из Петербурга (од 13. фебруара): „Жуковскій will mehrere von diesen serbischen Liedern in's russische übersetzen. Er ist ganz entzückt von ihnen".

[„Стражилово" 1887, 14; Гл. С. Уч. Друштва 75, 290; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2110].

73.

У М. Ш. 19. Марта 820.

Любезный Пріятелю!

Прошле самь поште приміо два писма ваша: Рецензію и о Стойковичу. Сад' вамъ имамъ на три одговорити, ал' за овай часъ не могу ни на єдно. — И времена не мамъ и сбогъ слѣдствія бѣде мое не могу. — —

Да сте ми о овым' Руспма явили, како сте дошли, дражіе бы ми было. — Ко вамъ є казывао оно о Стойковичу? Богъ зна є ли онако! — Я самь преко њга тео тражити помоћи! — Ал' чини ми се све всуе!

Шта мыслите о Тургеневу и Жуковскоме? Бы ли се могло преко ньи тражити избавленіе код Выспренног' Благодѣя? Како име Жуковскоме? Ели младъ, у коемъ є званію и *рангу*?

Знате ли Адрасъ и Тургеневу и нѣму? Есули оба у Петербургу? —

Я мыслимъ, да препишемъ 1-ву часть мои сочиненія (славенску) па да пошлѣмъ Жуковском', да ми рецензира и тамо печата, и да ми преко саме Музе мое тражи избављеніе! — Како бы преживіо ово уничиженіе, кое трпимъ, и ово убожество? —

За ваше портре наручіо самъ теку. Како буде готова, послаћу вам' преко Дилижанса. — Ал' нећу, нећу! Догодъ ми не пошлѣте сва она дѣла россійска — за коя самъ писао, коя самъ искао и моліо — и вы обећали послати — донде вамъ нећу писати. Неучтесе быти Егоистъ. Не ћете банкротирати. —

Овы ми дана каза Секретаръ Беницкій, да су писали Конзіліуму противъ вашег' Словара, саобщивши *му* пространый изводъ оне ваше *поганіе и свињаріе!* Ха, ха, ха. — Ала ће Бунѣвци конзіліари бечити очи, кад им се мете на асталъ тенсія пуна *п....а*, п.....ина, п...ца, к....а, к.....аня, к....ћа. — Не итите съ вашимъ Забавникомъ. Нећете ништа изгубити, добићете! — Я ћу вамъ на *мою* рецензию или паче противу мене одгудити. Почекайте само док бѣду одъ главе отерамъ. Помозите ми найпре. — Друге поште више!

Мушицкій.

[Споља:] de Schischatovacz
S-er Wohlgeboren
Herrn v. Kopitar Custos
der K. Hofbibliothek.
pour M-r Wouk in Wien[1])

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2111]

74.

У М. Ш. 22. Марта 820.

Любезный Пріятелю!

Обећао самъ быо, да ћу вам данасъ више писати. Не могу опетъ. — Све већма и већма долазим у напасть. Боже мой! Боже мой! вскую моя оставилъ еси! —

[1]) Овако и даље.

Не бойте се! Не очаявам! Тешко ми є и претешко, єдва гутам горке пилуле бѣде мое. Ал' ми є духъ (ил' дѫ?) бодаръ. Сад већь све консисторіе наше, а чрезъ те све свештенство, а мало по мало и сав народ зна дугове мое! Различни различно толкую. — Попусти С. С. уничиженіе и посрамленіе на мене. Зашто ми не казасте, єли Видакъ што противъ мене говоріо. — Пошлите ми Адрасъ и на Тургенева и на Жуковскога. Шта мыслите, бы ли мое избавленіе преко ньи исходатайствовати могло? Я ћу после Воскресенія моя Стихотворенія сва преписати у 2. части. 1-ву бы радъ было послати Тургеневу и Жуковскому на рецензію и да штампаю, а 2-гу Г-дну Копытару и вама.

Дигао се савъ црный полкъ противъ мене! Жива ме бацаю у гробницу уничиженія! Я самъ већь у той, ал' опетъ живим! — Треба да ми и Литерарни пріятельи мои помогну. — На рецензію ћу удоволетворително отговорити. — Чекайте мало. Сад' ми се о глави и чести ради! — Задржите и вы вашъ *Забавникъ* докъ вамъ важно што не сообщимъ, не ћете се каяти. — Рецензію Кенгелчеву и Стойковичеву — нашао самъ.

Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2112]

75.

У Шишатовцу 9. Апр. 820.

Любезный Пріятелю!

Дође ми Станиша рано, и пыта є л' готово писмо. Морадо му рећи да є готово: иначе бы се срдіо; далеко є Сусек. А сад ево починѣм. Много бы вам имао писати, ал' за сад опет не могу. Я сам се и од вас надао писму, па ништа. Пишите ми и много пишите: вас не муче рачуни, ни исплата кредитора ни 24 слугу! Пишите ми, па ћу и я вама и много и ново што и важно што открыти. Пошлите ми што скоріе она руска сочиненія, коя сам искао: другоячіе нећу вам послати портрета. Да ваш Забавник мало задржите, опет вам совѣтуем. Не бы вам шкодило, но ползовало би вам. Ако сте

нестрпљиви, што вам драго, само вам онда опет ово совѣтуем, а и молим, ползе ради обще, и већег напредка ради вашем труду и намѣренію, да одяко оставите Ерцеговачкій діалект. Вѣруйте да со тим врло отвраћате читателѣ от читаня и от найбольи совѣта ваши. И мени в већ, да искрено кажем — мрзко постало. И самый италіанскій езык сбог нѣговы врло многи гласница, гдѣкои држе женским. Лако се досадити може Србльину изван Ерцеговине оно премного *биje*, виje, гиje, диje, жиje, зиje, киje, лиje, миje, ниje, пиje, риje, сиje, тиje, *и Бог зна ніе ли и* фиje, хиje, чиje, шиje! Ohime [? Chime? Aime?] satis! И стари су Грцы имали важны діалекта и у самым кньигама, ал' кад бы год списатель едног діалекта био међ народом другог діалекта, и ньима бы писао, свагда бы се саобразовао ньином изговору. Ал' вы *не* ћете тако. Волете Сријемцима пркосити, и со тим и литератури шкодити. Има іош и важніи причина!

Мушицкій.

[Орнг. у арх. С. К. Академије бр. 2113]

76.

У Бечу 16/28 Априла 820.

Пречесньејши Господине,
менп љубезни и високопочитајеми!

Мјесто толики моји писама и ваши обећани одговора, примио сам само три *писамца!* Питате, ко ми је казивао оно за Стојковића? — Да не живи са женом, него да је тужи, то је познато, нити може бити сакривено; да је сребролубац, то свједоче и ћела ньегова, а казивала су ми и знаменита господа у Петербургу; да је, као ректор, давао *за новце* лажљиве атестате ћацима, па га уватили Руси, то су ми казивали Српски ћаци из гимназије и из пажескога корпуса, а они су морали чути од своји професора и директора; како је ћео Србље да насели на своју земљу, то је познато у Бесарабији као ваши дугови у Сријему; да је Стојковић *ћанут*, то сам вам ја, још у Шишатовцу, *доказиваю* из ньегови књига

(да он има цијел љуцки разум, он би одма познао, да Србљи неће бити његови робови, како га је срео слијепи Бура Црногорац, и поздравио га у име свију: „Добро дошли, Г. Стојковићу! јесте ли ви онај славни Стојковић, што сте нама физику писали?“ и т. д. Није ли он могао помислити: кад слијепци знаду за моју физику, а да окати какви су? не бивају ти робови“). —

Тургеневу је име *Александр Ивановичь*, а титула *превосходительство*, *Жуковскоме* је име *Василій Андреевичь*, а по чину је коллежскій асессор (высокоблагородіе); обадва се у Петербургу налазе; него би вам ја рекао, да се не надате ни чему, и да се не срамотите. Ви још не познајете људи ни свијета. Тургењев је прави Hofmann; онакови људи не маре ни за какве књиге осим својих послова; Бог зна је ли он у три године прочитао један табак *наштампан*. Да отидете к њему, то би вам могло помоћи, да вас препоручи Галицину, да постанете владика и т. д.; али новаца искати! па још тако из преко свијета! Од такови се пријатеља (који новаца ишту) клоне људи. А Жуковски је мали човек, који и сам тражи препорука, да добије који чин и крст више. Проћите се такви шпекулација, молим вас, па уприте у се и у своје кључе. Ја сам вам писао, како ћете се помоћи, прочитајте још једном оно моје писмо. —

Шта оћете да Видак о вама каже? Он о вама друго не може рећи, него оно, што митрополит говори. — По његовим ријечма и мислима митрополит је полубог, а ми нијесмо ни људи, и он има право да тако говори. —

Кажете да нећу банкротирати, и да се не учим бити егоист! Не знам, али ћу вам рећи: *Сит гладну не разбира*, или: *Двије се рибе на једној ватри пеку, па једна другој не вјерује?* То вам обадвоје могу казати. Иштете да вам пошљем Руске књиге, а не питате јесу ли код мене! да и нијесам продао у пола цијене, или дао у залогу, па пропале! — Да сам ја био (и могао бити) егоист, ја би данас имао више дуката, него крајцара, бе више него Фенека (да све разбијем у Фенеке, што гођ имам сермије)! —

Кад бисте ми могли извјесније јавити: кад су писали конзилиуму за мој Рјечник, и шта су писали, и какав су му извод послали? То ће ми особито бити мило, ако ми јавите.

За мој Забавник причекаћу вас још мало; а и ви се постарајте да ме дуго не задржавате. Што ме свјетујете, да

од јако не пишем ерцеговачким диалектом, то вас не могу послушати: зашто не знам зашто би то чинио. Ја нити пишем за Сријемце, ни за Бачване, ни за Ерцеговце, ни за Црногорце, него за све Србље; а коме се допадне оно шта пишем, онај нек учи мој језик и диалект. Кад би се ја подавао за читатељима, ја би морао постати луд као и они што су, па би напошљетку вићео, да им не могу угодити. Ви се варате, ако од истине мислите, да ја, пишући Ерцеговачки, пркосим Сријемцима! А што кажете, да је већ и вама мрзак постао Ерцеговачки диалект, ја вам нијесам крив, што сте се ви родили у Бачкој, и по вијека провели у Сријему, и данас тако мислите; али да је Сремачки диалект љепши од Ерцеговачкога, то не можете доказати.

Пишите ми доста и доста, и јавите ми што важно што имате. Како је у Карловцима (о Томиној нећељи)? Помиње ли ко Живковића? Поздравља вас Копитар.

Вук.

[„Стражилово" 1887, 62; „Гл. С. Уч. Друштва" 75, 290; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2114]

77.

У М. Шишатовцу 4. Августа 820.

Любезнӥй Пріятелю!

Добро дошли. Већ сте одавно у Срему, па ни ту ми ништа не пишете. Сад сте у Земуну. Пише ми Дір. Гершић, да сте му казали, да ћете, може бити, до бербе овде у Срему остати. Ћемо ли се моћи видити? Ће ли вам могуће бити доћи? Поне у повратку? А Магарашевић се већ надао, да ћете се повратити. Зато вас молим, да ми таки явите, колико ћете се бавити и ћемо ли се моћи видити. Међу тим можемо се писмено поразговорити. Ја сам се спремао поодавно, да вам дугачко писмо пишем. Но не мого чрез мои грозны обстоятестви. Побележіо сам бно много, о чему бы писао. Последне в писмо ваше ѿ 16. Апр. За волю божію! Прођоше 3. м-ца дана, а я вам не мого писати. Управо ми ова 3 м-ца и содержаваю сву трагедію мога живота. Сад ми в 20. Јуліа

прошло 8. година, како сам у Шишатовцу инсталират *со славою!* Шта ми се с концем 8. године сбы! — О том ћу мало после. Сад на ваша писма, и ту најпре што се вас тиче. Єсте ли списали путешествіе по Русіи? Є ли готова Рецензіа путешествія Бандиша Каменског? Докле сте дошли у Нѣмачко-Србском Рѣчнику? Вашег сам Мирабоа I част нашао код мене, ал 2. нисам ни код покойног Стефановића нашао, а тако исто ни Волнеа. Зашто не печатасте у новинама Оду глупости? Овде вам не мого наћи ћевойку за слѣшкиню. Шат е вы сами тамо нађете. Добровском' да Оду сочиним? Најприличніе ће быти, кад изда Грамматіку слов. Тешко є сачувати се Србизма и Русизма. Видићемо каква ће нѣгова Грамматика быти. Рецензію на ваш Рѣчник Геттингску сад сам топрв из Србски новина читао. Я бы є рад читати у немачком; ербо овде ніе цѣла. — Ей да сте исписали Россійске рецензіе! Мени се чини да су Руси почели правити Славенскій Словар. Ваше сам портре предао Магарашевићу; он вам га є послао у Беч. Любибратићева и Новковићева Примѣчанія на Станимира Живковића весма ми се допадаю. — За Стойковића ми є жао, што се онако осрамотіо. Да сте ми све речи казали, кое Ѳома Видак говоріо. — Лепо ће учинити Жуковскій, што ће наше пѣсме превести на рускій. — За Копытара, да сте ми таки явили да є Custos. Не знам кад су писали, и шта су писали конзиліуму против вашег Рѣчника. Ни сам више противан вашем Ерцеговачком діалекту. Рад бы быо видити ваш Забавник пре него штампате. Допадаю ми се ваши *неколико ријечи* на 3-ћу част Любомира, на Живковића, на Берића. — Митрополіт се єднако срди против вашег' Рѣчника, а чрез нѣга и против мене, што є у Шишатовцу писан. Још м-ца Новембра пре комміссіе єданпут при вечери пред єдным странным рече: Чини Шишатовцу чест (т. ј. ваш Рѣчник). Я бы рад быо знати ваша новѣйша обстоятелства. Явите ми таки. Овы дана Гавріиловић быо код мене и каже, да бысте овако у повратку вашем к мени могли доћи, да му явите кад ћете вы полазити натраг, па бы он вама у Вуковару преправіо или наручіо (bestellen) мѣсто на Дилижансу, а ѿ Земуна бысте к мени могли приликом другом доћи. Тако учините. — Сад о мени. Камо ми Еванђеліе руско? — Зашто ми — за Бога — не донесосте оне руске книге? Я бы требао, да се ползуем. Пре Аппеллаторіялног суда, два пут ми є Митрополіт грозно и жестоко пребацао: „па ты

си Досиѳеа хваліо, Болића хваліо, Вука држао!“ Ніе му доста 20. хиляда дуга! Мое є состояніе грозно и бѣдно! Єдва се држим. Другій ћу вам пут писати. Само ми таки пишите.

Л. Мушицкій.

[Споља:] de Schischatovacz
A Monsieur
Monsieur Vuk Stephanovisc
à Zemlin

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2115.]

78.

Clarissime Domine,
Любезный Пріятелю!

Аферим! Нам бизум олсум! Притиснуто яче, све на више скаче! И сами вразп вам помогоше, да се прославите. — Съ нами Богъ! Разумѣйте языцы, и покаряйтеся, яко съ нами Богъ! — После Кара Ђорђа и Милоша Обреновића осветла образ Сербіи Вук Стефановић! Шта ће рећи Карловачкій двор! Карловачки дворяни! Фрушкогорцы! Воскликни Шишатовче! Не чини теби срамоту бившій гост Вук, као што ти се ругаю и смѣю многи нерасудни! Печатайте што скоріе трећу част народны пѣсама и поставите на њој све добыенне титле, и у пркос и за инат свим калуђерима посветите мом имену.

Я бы Глинки и Шишкову писао о предмету литературе и послао бы им моя славенска стихотворенія, но не знам им титла. Испытайте код посолства и пошљите ми што скоріе. — Цѣлый адрес пошљите. Читао сам Васи и Милін ваше дипломе. О колико су се дивили, радовали!

Наш о. Стефан — Бошњак — рад є поћи трагом Досиѳеевым, но не са свим, да свуче с альином и чин. И альине бы задржао, кад бы се гди могао учити. — Бы ли у Бечу могао (да се свуче) добыти код наши, гди кост, гди квартир, па да се учи. — Одговорите ми.

[почетком 1821. г.]

Мушицкій.

[Спољa:] Clarissimo Domino Lupo Stephanovics, eruditarum Societatum Cracoviensis, et Petropolitanae Litterariae, Academiae Russice membro.

Viennae.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2116.]

79.

Любезный Пріятелю!

На два ваша писма имам одговорити. Єдно сам добыо 12. Іуліа, а друго 22. тог истог м-ца. Ніе ми болест, ніе малодушіе, или, што бы горе было, очаяніе сбог мог бѣдног станя, причана, што сам до сад одговор задржао. Я сам и здрав и не само што се отимам, но чисто пркосим духом мом гонителю — и гонительима. — Крѣпко се борим с бѣдом моіом. Надписуем се с Конзисторіом и сам за себе радим. Што сам пренебрегао — чрез ову кућерину — сад живо накнађуєм; — и пишем. — Како ме другим писмом, кое сам 22. Іуліа приміо, опоменусте, да бы требало, да ону Оду Ораціеву — послану из Гергетега — я мало поболѣ и Ораціевым метрумом (размѣр кажу Руси) преведем, таки сутра дан преведем славенски, точно Ораціевым размѣром и слѣдуюћій опет дан ту исту оду преведем Србски, тым истым размѣром. Могао сам вам оба превода — овым начином — пређе м-ц дана послати. Но ктео сам заедно послати и три псалма преложена по размѣру Ораціеву. Ови су псалми врло сходни мом станю. — Но опет управо сам се за то сумняо послати ѝ. Казали бы — како я смедо псалме профанирати и у новине ставити. — А и сама ме Ода она Ораціева задржавала. — Казаће, мысліо сам — како е могао свештеник онаку оду — Епикурейску (по ньиовой глави) преводити.

Ево како вели Орац:

Рукама наслѣдника што жельным одвучеш ти данас
За се и браћу, єст твоє.
Кад у долньій єданнут свѣт отидеш и Миной
Торжествен изрекне закон
Не ће те, мой Торквате, ни племе, нити витійство
Вратити, нити доброта.

Ал' ћу є опет другом поштом послати, а може быти и псалме. Sapere aude!

Да шта ћемо! Борба є жребій наш! Невѣруєм, да є ону Оду Ораціеву Хранислав превео. Има погрѣшака противу слав. єзыка, и то гадны, и ніе исправан и точан превод, но паче глуп. Ни число поне слогова ніе постояно! — Валя да є некій Калуђер Гергетежкій — Герасим — превео. — Ил' є може быти Хранислав превео, ал' онай зло преписао. —

Младый О. Стефан, одбѣже, (с моим знанѣм) другій дан, по првом вашем писму, то єст, 13. Іуліа у Сербію, оданде ће преко Влашке у Россію! О том' ћу другій пут више. — Славенске оде іош не преписуєм. И о том ћу више. —

Куцкало! Штипкаловић! Ха, ха, ха! И о том више другій ред. —

Поздравите Г-дина Копитара.

У Шишатовцу 15. Августа 821.

Мушицкій.

Јавићу вам нѣшто и о Србіи.

[Споља:] won Schischatovacz
S-er Wohlgeboren
Herrn won Kopitar Custos
der K. Hofbibliothek
Pour M-r Wuk
Franco. in Wien.[1]

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2117]

80.

У Шишатовцу 10. Окт. 821.

Любезный Пріятелю!

Ево 3. ваша писма узе преда се, да видим, шта да вам одговорим. Прво сам приміо іош 12. Іулія, друго 22. Іулія, треће 2. Окт. ово сте последнѣ отправили из Беча 13. Септ.

[1]) Овако и даље.

Иначе сам писма из Беча за 7. дана добыяо, а ово е 12. дана само у Сусеку лежало. Дошло ми е са 7. нумера новина, кое србски, кое немачки будимски. Ово вам є прва сведоцба мог стѣсненног и бѣдног станя. По 12. и 15. дана новина не мам. Ѳр не мам кога по ньи послати. Найпосле по ма каквой случайной прилицы пошлѣ Постмайстор. — Кад какво писмо напишем, не мам по ким послати. Не имајући дакле по ким послати, немам ни волѣ писати. Да кое новце дам, не могу, чрез радню людій, да посланика нађем. А *Меценат* ми є у протоколл ставити дао, да се никакав трошак ни на пошту на мене не чини. — Жао ми є, што две поште већ прођоше, да вам не мого писати. Не имадо посланика. Сутра ће ми ово Бутуричар свршившій радню виноградну, за 30 х. однети.

За цѣло сам се ово време — (2. м-ца) — яко кньижеством бавіо. Кромѣ оне Оде Ораціеве, кое сте онай удый превод из Гергетега добыли, и кою сам я и славенски и србски по размѣру подлинника превео, преложіо сам опет 2. псалма у размѣр Ораціев, 2. Оде из Анакреона, самог оригинала грчког, на славенскій єзык по истом размѣру подлинника. Гледаћу кадгод, да ове исте и србски преведем. Преправіо сам ново сочиненіе опет у Стиховима под заглавіем: *народолюбивія мысли ѡ возвышеніи и распространеніи сербскагѡ Книжества.* Овде е 1, писмо к Давидовићу у 270. стихова по Овидіеву размѣру. 2.) Извод из гласа Народолюбца, .кои садржи све оно што се тиче єзыка; овде сам старо поправіо, и млого додао, и све превео на славеңски: быће с єдне стране славенски, а с друге србски. 3.) Ода о славенском и србском єзыку. 4.) Ода къ младымъ Сербшмъ (славен.) Ако ли ове мысли добыю одобреніе Віенски кньижника, служиће ми блистателным одмащеніем над моима непріятельма. Врло сам желіо све ово послати вам, док є тамо іош Г. Магарашевић, да ми усмено каже ваша мнѣнія. — Од 4. Ок. кад є овде слава была, до данас немого чрез гостію преписати. А и млого є, тешко ми се и наканити. Нисам ни папира имао. Дао сам данас донети из Дмитровице на вересію. Ей! кад бы вам могао послати друге поште. Ил' ће болѣ быти да пошлѣм по Г-дну Давидовићу, кад дође по дугове! — Дакле немойте очаявати о мени. Моя несрећа мене ніе оборила; та па и гоненіе мои непріятеля. већма ми дух крѣпи. Радим и радићу. Да ми є Гд. Копитар — као што сам га моліо, таки іош прве табаке

Грамматике Добровскога шиляо, досад бы преведена већ была. Како бисте вы ню у новина обявили, и я бы дао было обявленіе за пренумерацію. — Ал' кад то ніе учинѣно, а вы ми барем (я вас искрено молим) таки по делижансу пошлите. И за мене ће а и за дѣло полезно быти, да я преведем. Превесћу є славенски. Може быти да ћу кое где, чрез србски младића, и священика, по кое примѣчаніе додати. — Я се у Бога надам, да ће Академіи Россійской мой превод поволян быти.

Ей! да ми усте муза запѣвати како Грам. Добр. у Шишатовац доће! Тітл бы было: Сл. Грамматіка Добровскагш въ Шишатовцѣ. Лепо бы сам уплео похвалу Старцу! Ей, да сам є до сад имао и преводіо! — Може быти опет, да ћу таки обявити! Пошлите само.

Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2118.]

81.

У Шишатовцу 13. окт. 821.

Любезный Пріятелю!

Ево вам у име Божіе и другог писма. Но опет не знам іош, оћу ли срећан быти, да нађем посланика, кои ће га на пошту однети. Іош што на послѣднѣ ваше. — Како ми є драго што ме опоминѣте да бы Добровскога Граматику превео, тако ми є опет жао, што додадосте „али мени се чини да од вас неће быти никад ништа“. Кад знате, за вољу Божію, и добрый пріятелю, мое не само бѣдно и жалосно станѣ, но и плачевно, да сте ме поштедили од овог очаяног изреченія! Болый и згодніи бы сте пластыр срцу моме придали, да сте ме храбрили пріятельски. Мене су калуђери упропастили, ал' я сам по себи іош нисам пропао. — Мыслим яко и радим. — Отимам се од вѣчне смрти и од истребителна мача мои грозны судія. — Све ми отеше кромѣ ручка и вечере. Свакій ми пут к напретку пресѣкоше. — Само ми дивит и перо не забраниште. — Често папира немам. — Око' мене неисказана гробіянства и безобразія трпим. — Видим, да є наваждење

мои непріятеля. — Администратор тричавый врло лицемѣрно са мном поступа. Сад смо особито у натегнутом одношенію. А да видите, како сте вы овом повод постали! У оно време, кад дође у новинама србскима оно будаласто бунцанѣ оног под С. Ш., кои критиковаше новый начин писаня па и ваш, — донесе он са собом онай лист (я га іош нисам био добио) хвали га код астала, после ручка стаде ми га с уваженіем читати. Кад я чу, стадо се гнушати, да онай не зна, шта говори. Узе я сам те далѣ поче читати — та (велим) ово є будала и пр. А он ти истрже с найвећим гневом мени из руку онай лист, па стаде зипарати: „ви браните Вука оног расколника, идите с Богом". Я му реко: не браним я Вука, него *мой* разум и вкус. Нисте ми га вы под Администрацію узели. Ако имате над ораньем и копанѣм овде заповедати, немате над моим разумом! — Я вас добро разумем. — Останите и вы с Богом! С' тим изађо и лупну с врати. — Ево га данас опет дође. — Ова є Администрація само секатура за мене и на мое уничиженіе. Буде овде 2—3 дана, види рачуне, па га нема по месец дана. Кад међу тим дам чизмару, да ми нове табане направи, чизмару се не сме платити док Архимандрит Крстић не дође. Сам овай неће ни 1 f. трошка да даде за крпеж кола. Куд ћете већу секатуру? — *Совѣтъ злый створиша!* Но я сам им сад као стѣна у мору, коя све свирепе буре и таласе одбія. — Живим сходно моіой арфи. — Радим од ютра до мрака. Скоро ће опет быти Апеллаторіум. Чека се само на Еп. Путника из Арада. Онда ћу поднети мой Рекурс за поставлѣніе у прећашнѣ станѣ. — Овы ћу дана овай Рекурс на чисто преписати. — Незнам какав ће успѣх быти. — Кою сам литерарну цѣлъ предузео, спѣшим к ньой свакій дан — Шат ми калуђери мои матеріала не баце у пећ. Зато мы є опет текнуло у срце, што иштете мое матеріале! — Учинисте ми се подобни оном Французу у войни, или паче у военом шпиталу, кои свога брата болна додуше, ал' іош жива, свлачи, и оставля голишава. — Ал' искрено и он и вы чините. Да не пропадне кошуля и гаће, да не пропадну *прекрасни* матеріали! — Ал' я требм и искреніе поступанѣ мои пріятеля са мном. Помоћ и поднору требам, па ће и од мене што быти. Нећу я, не ћу умрети као *конь и меск*, упркос моим непріятельма. Читали сте (знам) ону оду мою последню к мом *меценату(?)* нек ми *подножіе* само даде. — Ал' ако ми и не да, мой ће дух сам себи подножіе наћи, или да болѣ рекнем мѣсто, с

ког ће летити. — Свако є зло мати другог добра. — Ей! да ми кто новцем помогне! па да дођем таки у Беч, — да тамо преводим Добровског, избављи из ове тавнице, и од ове цыганске поняве уничиженія! Ал — ядан — помоћи никакве ни Ћкуд! Ни вы ми, где без ваше штете могосте, не ктесте, по жельи моіой помоћи. Посласте ми каталог россійски кньига, я избра за мене и полезны и управо нужны за читанье, за употребленіе; обећасте ми послати, и не посласте. Подадосте туђину. Могли сте и после продати. Ваше бы путешествіе у Руссію само са тим Литературы Србской полезно было, што би преко вас добра част руске литературе Србльима позната была. Я бы у повѣсти книжества нашег ту услугу вашу овѣковѣчіо. Но вы се тога достойным не учинисте. Не хотѣсте браћи ползовати. Обећасте ми новый завѣт — па где є? Где є Библиографія руска? Я бы оданде Систему начину россійске литературе. Или и вы држите да є опасно, да Србльи познаду руску литературу? Да они кваре славенскіы єзык? Да што од ньи дође славенско, то є све русо-славенски? — Зар су руси татари а не славяни? Чудо како вам се не допада рећи мѣсто русо-славенски, татаро-славенски! — Србльин у Русію путовао, донео прекрасны кньига из найновіе литературе, па сообщи ли Србльима? Сачувай Боже! Моліо га лепо Литератор Србскіи, да му поне на читанѣ пошлѣ, и он токорсе и обећао было, па куд и дѣде? Продаде у Бемску! — — Я ћу Русима то исто с моим великим соболѣзнованіем морати явити и молити на ново за сообщеніе ньиове литературе. — То већ нигда више не поправисте. Пошљите ми барем Граматику Добровскога, таки, како изиђе. С ньом да се и помогнем и чест да добыем! Я ћу и дан и ноћ преводити, па кад свршим дођићу у Беч, да є печатам. Обявленіе ћемо разаслати по свима Словенима и у Русію Србльима. — То є одговор на последнье писмо. Шта ћу радити с првым. И другим? Дай найпре на прво. Стихотворенія іош нисам почео почео преписывати. Како свршим послаћу и у Русію. Хвала вам на адреси оне Господе. — Нисам читао іош „примѣр архіерейскаго Ћпустнагш слова“. Врло ми се допада овде ваше примѣчаніе. Ово є покор и чудо, што ови люди раде. — Verkehrte Welt! Попови мірянствую, а міряни поповствую! Али двор митрополітскій ово не осећа. Хранислав є было код мене, па ништа о оном не примѣчава. Само хвали, да є добро славенски. — За О. Стевана. Он є од две године искао пасош

од С. С. да отиде у отечество; ніе добыо. Смыслилисмо, да пређе у Сербію, па отуд преко Валахію да отиде у Росію. Изашао е из манастира, (с моим знанѣм, тако, да е све свое ствари, кое продао, кое однео) 13. Јулія, а 19. Јулія прешао спроћу Забрежи, бывши 2 дана у Фенеку. Писао ми е из Бофне, села Велина, 24. Августа, писмо велико ѿ 3 табака. Цело е путешествіе описао, врло лепо, пуно анекдота и примѣчанія и описанія монастыра. — Я сам му отписао, и совѣтовае му, да иде к цѣльи — у Русію.

Ваш ми се одговор свима вашим Рецензентима вообще допада. Ал' сте спрам Штипкаловића претерали мѣру. Он погрѣшіо човечески, ал сте гд вы казнили више пристойности. — Има гдешто и он право, имате и вы. Ви сте нѣгове погрѣшке увеличали, да умножите и преогорчите казн. Тако од ваше е стране рат жесточіе вођен, нежели што е требало. Па ко ће то одобрити? Али я сам опет волео ову парницу, учену читати, нежели ону курварску кральице англеске. — Баш сте Ера! Сад Вам нико неће смѣти вилица склапати. Одсад можете ѝ развлачити, коликогод оћете. За Сербію. Сад већ одавно ништа не чуем. Пређе месец дана и више бывала су убійства у Београду от стране Турака. Они посланицы из Цариграда іош нису дошли.

Сад на 2. писмо. На ваше пѣсме сам само једног (кромѣ мене) прпнумеранта нашао. Овай е О. или Преподобный Г. Герасім Новаковић, Намѣстник монастыра Бешенове. Упишите га. Новце ћу послати. К мени слабо ко долази, а я не могу никуда. Пешке се доста нашетам, а далѣ не могу. Са тим сам вам одговоріо на сва ваша писма. Одяко и вы кад пишете, писмо напишите, а не писамце! Ктео сам и Магарашевићу писати, но сумняо сам се, оће ли га застати. Преко нѣга е пытао Г. Добровскій, где се налази у Срему Грамматика Маѯіма Грека ѿ Л. 1651. Пише ми игуман Оповскій, да се код ньи налази єдна Грам., ал' ѿ Л. 1648. у 4. у Москви печатана. Предисловіе е на 44. листа. Говори се ѿ Маѯиму Греку. Ако Г. Добровскій ту треба, и ніе доцне, можемо послати, да рецензира. Пѣсме ваше мени посветите у пркос калуђершм. Само нек нису срамотне.

Поздравите Г. Копытара. Ваш

Мушицкій.

17. Октовра.

Видите проће ми пошта и не посла писма. Не имадо посланика. Судите како ми є было. Већ валя да се вратіо Г. Магарашевићь. Жао ми є, што му нисам могао писати. Ако Гд. Давидовић іош ніе пошао, оће ли скоро поћи? Єдва чекам Граматику Г-дна Добровскога. Ей! да оће славенскій єзык Србима присвоити! Пошљите ми є таки по делижансу и явите цѣну. Она ће ме већма оживити. — Сад у суботу 15. Окт. претрпіо сам особиту сцену уничиженія мога. Пред очима Архім. Крестича, у собору, боріо сам се са г. Парѳеніем и браніо сам се. — Архимандрит подмуклый подлый човек напушћа мое бывшс подчинѣне против мене! — Очевидный є, и безобразан и бесчеловѣчан є ово комплот. — Све тежи к мом истребленію! — Претекст є овде само дуг. Горко и готово животом плаћам, што сам Доситеа, и Болича хваліо, што сам у М-нру Вука држао (све ми є то два пут пребацывао С. С.), што стихове пишем. — Лакше би одолевао, само да имам кою крајцару. Ни откуд помоћи! Иска и Иска! — Ето ти Народолюбія. Да ми є за Бога да нађем єдно 5. 6. макар и 9. люди, кои бы м-нру на 3. године позаймили 9.000 f. Могли бы свакій жертвовати свой интерес. М-нр бы се сав обвезао, да ће тврдо сваке године издавати 3.000 f. Сад бы с овы 9.000 f. могли исплатити, може быти и 12.000 f. дуга — — Или барем да имам за себе што! Зато дајте шиљите што скоріе. Пишите ми о чему вы, о чему Гд. Копытар сад ради. —

Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2119]

82.

[27. октобра 1821.]

...Ја сам за то казао, да од вас неће бити никад ништа, не би ли вас побудио да што за инат учините. Нити сам ја ту мислио на виш дуг и на сиромаштво, него на ваше оклијевање. И за то вам као пријатељ опет кажем, да је (за онога, који вас управо познаје) слаба надежда, да ћете ви икад каку књигу написати и издати! Колико има година, како

ви радите „од јутра до мрака“, па камо, шта сте урадили и свршили? Ви све правите планове за напредак, а ништа не свршујете.... За то сам казао, да ће ваши калуђери материјале у пећ бацити, за што видим, да и ви израдити нећете; а једанпут се мора мријети, ма кад било; а калуђери онда за инат вама, и да не би ништа славно и полезно иза вас остало, (зашто је ваша слава њиова срамота) да шта ће чинити, него ваше све материјале и рукописе у пећ бацити? Није већ ваља да ће и узети С. С. или архимандрит Бранковић, или Крстић, или Беочински игуман, или ваш Партеније да изради, и изда на свијет ваше чести и славе ради?

[Ту Вук гони Мушицког, да пусти у свет „повјест књижества нашега“; јавља му да ће „до 4—5 нељеља бити готова“ Граматика Добровскога; тражи од њега, да пошље одмах у Беч „Граматику Оповску од 1648“, јавља му, да је „Давидовић отишао доље, да Копитар пише славенски рјечник; а он — Вук — да пише српску историју нашега времена.]

Збиља! од Несторовића је дошло Цару прошеније, да Цар пресуди, или ће се школске књиге писати славенским, или српским језиком; и да допусти, да се о томе у Будиму једна скупштина учини. Молите се Богу, да Цар допусти ту скупштину, па ћете на њу и ви бити позвани јамачно; и тако ћете се моћи избавити из непријатељски руку, и у Беч доћи.

[Гл. Срп. Уч. Друштва 72, 125].

83.

У Шишатовцу $\frac{\text{25. Новембра}}{\text{7. Декем.}}$ 821.

Љубезни Пријатељу!

Ево ме подражатеља, заштитника, и највећег бранитеља одсад ваше ортографическе системе! Написао сам ови дана продуженије Лазаро-Милобратићеви надписа на србско књижество. Имам 60 надписа. Раздјелио сам на подобије цјелог сочињенија овако: Предговор. А. Обште мисли (б. задражавам и овде и у *србски)*. Б. о писменима. В. о образованију рјечи. Г. о Гласоударенију. Д. о правопису. Е. Смјесице. Тако сам

бранио нову систему, да се не зна, које је моје мњење. Сваки ће се опет сетити, куд тежим; само да ме антигонисте не могу окривити. И смијаћете се и радоваћете се. Ово ће бити као прибављеније к оној Копитаровој обрани вашег Рјечника и српског језика. Ја му сад браним красно одјело његово. Послаћу вам заједно с оном Граматиком по Делижансу. Овај ће из Сусека поћи 15. Декем. по рим. Ја ћу тамо на један дан прећe послати мој пакет. Послаћу вам доста које шта. Кад све ово, што вам послати намјеравам, примите, онда ће ми прилика бити одговорити на ваше последње писмо. Сад немам кад. Ал то напред знајте, да ће ми писмо ваше бити то, што је Вељково громогласије било Стефану Живковићу! — А она ће клевета, за коју вам каже онај младић, горку рану задати мојим непријатељима, по скорој побједи мојој. —

Примите ову малу Коммисију, ал је таки свршите. Запитајте оног српског јувелира, чини ми се Георгија Јованова, пошто би ми направио златан крст са двоструким ланцем по форми — vergiess-mein-nicht. — Ценкајте се с њиме. Ej да ми нађете тамо ког ктиторина, који би ми га поклонио! Као сиромашном литератору! Заш не бы Марко Дрвар! — Дајте да гледамо згоду и повод к томе. Док вам пошљем моје мисли о славенском језику за Србље, па ако и Г. Г. Копитар и Добровски одобре, нек и Марко Дрвар својим трошком код Јермена печата, па га онда ви и Г. Копитар салетите, нек ми поклони крст. Шта је њему 500 f. W. W.? а ја ћу му отпјевати Оду, која ће више стојати, како ли ћу рећи, да не рекнем коштати. — — Сад треба само да ме пријатељи оћену, с аљином, крстом и колпма. па ето побједе Липсиске! — Ова ће несрећа моја мене прославити. Давидовић ми каже (био је код мене 3. Нов.), да му је казивао Гершић, како му је Исаиловић писао, да је Несторовић тврдо и непоколебимо закључио, мене тако по заповјести Царској позвати, да нити ја смјем остати, нити ме С. С. смје задржати. Па ето побједе и за мене и за српски језик. Још кажу, да ће ми и президиум дати.

Ваш

Мушицки.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2120]

84.

У Шишатовцу 2. Дек. 821.

Љубезни Пријатељу!

Дође време да пакет књижни на делижанс шиљем (оте ми се ѣ!), а не сврши, што сам од мои нови сочињенија тео послати. Не мого преписати: млого је. Надписе ћу вам морати по првој пошти послати, ер сам рад, да се почну печатати с првом нумером новина будуће године.

Вама сад шиљем два комада рукописа. Повјести су превођене покојним Стефановићем, моим зетом, с немачкога (Moral und Beyspielen). Изреченија сам ја дао извадити из Доситејеви басана. Чини ми се, стоје на концу писама. Све те ствари мећите у додатак нов. Полезне су. Особито је врло нужно за вашу Ортографију, да се често вића, да се люди навикну. Почеће и други млоги исто тако писати. Врло сте добро учинили, што сте оне народне повјести печатали. Мени није дошла прва. Ако имате више екземплара пошљите ми је. Онако испишите и све обичаје србске из вашег Рјечника, па после описујте и друге, кои немате. Таква би књижица већма држала націоналим нежели Катихисис! Я би је деци пређе тог давао. —

Шиљем и моје таблице Граматическе. Препоручујем Гд. Коп. да моли Г-дна Доб. да и о њима учини спомен. Доводим млоге на то узроке. Ако је пристојно, говорите и ви. То би епоху учинило у мојој књижној дјејателности; побједу над моим непријатељима. Таки ћу после превода Добровскове издати моју. Превод ове мислим посветити самом Добр.

Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2121]

85.

У Шишатовцу 26. Дек. 821.

Љубезни Пријатељу!

Ево вам објећани надписа. Једва и преписа. Сврши и на сами бадњи дан. Две су књиге. I садржи 56. а II 41. надпис. Дакле 97!

Све те надписе приписати морам Давидовићеву пришествију у Шишатовац. Он је амо дошао 3. Новембра. У вече говорисмо о премјени писмена ваши Ѣ и Ѣ. Договорили смо се, како ћемо и премјенити. Он рече, да ће будуће године по новој форми печатати за се. — У јутру рано, још у кревету лежећи, састави му надпис за измјену ти исти писмена. Њему се допадне. Од њега сам чуо за Таухница, кои стоји у надпису (књ. II, II.). После његовог одшествија, мислио сам да барем 10, ако не више, саставим и пошљем печатати. — Но мало по мало отвори ми се пространо поље. Побудише ми се све оне мозгове жилице к дјејствију, које су кадгод граматичествовале.

I-ва ми је књиге намјера најглавнија вашу ортографију ставити које веселим и пријатним, које шаљивим начином у свјетлост, да би тако већу част читатеља к њој приволио. Морао сам и лукавновати, да се не зна право намјереније моје. Морао сам дигди акп против вас рећи, да се чини, да вас не браним, но дирам и исправљам. Судио сам, да ће тако обштој ствари полезно бити, а и ја да сам међу тим од калуђера освобођен, ако ме под Милобратићем познаду (а како ме не би познали?). — Тако сам дигди и у пређашњим надписима чинио. Дигди сам пак мњеније моје без увреде ваше јавио. При свем том ако вам се гди што противно узвиди, за које би сте се бранити морали, па не без моје увреде, ја вам остављам свободу све оно изоставити. Јер моје намјереније није вас пред светом умаљавати, но ползовати обштем добру, ил' мало што говорећи против вашег мњенија, ил' постављајући моје мњеније поред вашег, да је свободно избирати. — За то мислим, да ће и за обшту ползу најбоље бити, да, ако вам се не узвиди на увреду вашу речено, оставите онако без обране без одговора, које би се и читајућој публици и Штипкаловићу допало, да нисте као зоља, но да и философическе флегме имате, и да ћете као Апеллес чекати, шта ће публика рећи, или, ако судите, да је и за обшту ползу, и за моју чест нуждно или исправити или ограничити моје мњеније, или страну коју мог расудка, а ви ми пре печатања надписа јавите, па ћемо се сагласити (ил' сгласити, како оћете). — Ај да сам сад у Бечу с вама и с Г-дном Копитáром, да ми правите обврженија, а да вам ја одговарам у Епиграмама; да ми дате материјала за епиграме, да узмемо ни миндрос све Новосадске и Карловачке ципоре. — Ал' можете ми и преко

писма, који материјал послати за IV књигу. Ја сам ову и тако већ сашио. — То је било вобште на II књ. Сад вособ. Тврда је воља и моја и Давидовићева, да словима Ћ и Ђ другу форму дамо. Ја одсад моје ствари овима писменима не би нигда печатао. Нову форму (као што и сами себи већ преставити можете) описује II. надпис. Сви читатељи негодују, што сте стару форму слову измјенили, што сте му главу одсјекли, па оставили сама плећа; подобно је слову Т, па је особито странно у рјечи, које корен не'ма у себи слова Т. — Колико сам вам ја то исто и о том говорио! Сад што вам драго, тели ви ил' не тели, свет оће, оће Давидовић, и сви његови читатељи, оћу и ја, да се старом Ћ своја форма врати. Подобно је својој мањој форми: ћ. А и сва су друга писмена Србска — велика и мала — формом међу собом равна. Изнад плећа има главу и ћ. С оном главом опет може доћи у једну линију. — Дакле се старом Ћ (ком сте се ви силом дрзнули уклонити форму) враћа одсјечена глава! — Мјесто они цигљица, дајте му танке праве чертице што финије бити може. Том истом подобно бити мора горњом страном и Ђ, на прим. . Ал и то није доста. Његова крива нога или трбушна черта крива мора се подобно малом ђ ниже линије повући, да је велико и мало једно другом равно. Садашње ваше Ђ, врло је спрчено и доле затворено. — Фину му доњу черту дајте, као и немачко што има. — Треба да и љ поправите: овако је подобно II, или слову покој сложену са ь: љ.[1]) — Мало вам је љ печатно врло лепо; њему подобно мора бити и велико на пр. . Све то може бити субтилно и лепо она горња черта, да не буде врло дугачка, на пр. љ. Те ће се форме далеко већма допасти свим читатељма. — Малом ће ђ главица морати доћи у једну линију? Сад ко ће платити за нове форме слова 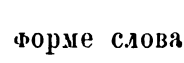

Гледајте откуд год те добите, па што скорије дајте слити.

[1]) Облик слова велико љ у I изданју Вукова Рјечника подсећа заиста на и са ь, јер је у врху више разведено него Л. и има озго једну цртицу.
Напомена издавачева.

да се ови надписи исправљеним словима печатају, да се и ова година с литерарним предметом почне. — Или ако ми имате што јављати за надписе, то међу тим да писмена готова буду, док приспе мој одговор. Ако ми не'мате ништа јављати, како писмена готова буду, дајте печатати. Ја сам слово љ назвао ље. Не знам како га ви зовете: ељ. Казали би Срби — јељ. — Најсгодније је рећи ље, ње, као бе, ве, ге, де, ђе, же, зе, и пр. — Што сам у надпису VII. назвао гураво људи и наш, неће им шкодити; још ће им то презиме помоћи. Чрез то ће постати знатна, и онако је ље, ње, врло субтилно, и чини се, аки би било лѣ, нѣ. — XIII. надпис може на то служити, да се учини вниманије, да се љ, њ разговетно пише. —

XX. надпис садржи Соларићеве рјечи. — Народный, народня (XXI.) налази се у новом календару и у новинама садашњег прејемника. У надп. XXII. и XXIII. критикујем самог себе — из Арфе примјере доводећи.

Критика против Глигорије, млого, српски (XXXI—XXXIII) може лепо остати без одговора. — Нек пише сваки, како му се правилније види. Кромје ствари внимајте ми и на језик. У надп. II. казао сам *с плећа*. Ја тако говорим. Шта ви на то? Код вас је чини ми се жен. рода: *плећи* (ятова я не понимаю). Но опет ја нисам рад моје неправилности бранити; рад сам да ми буде све правилно. Можете ми гдишто и исправити, гди стих трпи. — У надп. XLV. написао сам: *возраженно правленіе*. Ако вам се не допада два н. а ви избришите једно. Тешко ми се одвикнути од славенске ортографије. И већ сам почео изостављати једно н из двога: *мысленый, књижевственый*. — У том истом надпису рекао *неслоги* у дат. Не бы ли тако могло остати по діалекту Сремачком и Бачком? Ако не, а ви премјените г на з нек буде *неслози*.

Сад о III. књизи. Главно ми е овде намјереније силно дјејствовати на младеж, младе списатеље, млади народ (по Арфи —). Научен собственим злом, савјетујем и, да се не обазире на Меценате, но да се упну у се и у своје кљусе. — Има гдишто и за старије списатеље. —

Надп. XXXIII. и за вашу и за моју чест оставите овако и задржите. — Ви довољно не знате, колико се људи гнушају они и онолики гадности по Рјечнику! И премногі и мени приписују, што су оне гадности у књигу ушле, једнако мислећи и држећи, да сте ви сав Лексикон у Шишатовцу

свршили, и да сам ја одобрио и вама подвладао. Ја сам се николико пути накањивао, да се у новинама правдам, пак сам све очекивао која срећнија обстоятелства за мене, а и још очекујем. Давидовић ми каза, да му његова тетка у Земуну, Лецедерка, говори о Рѣчнику, да су га градили Вук и Мушицки! — Ја вам за чест вашу, за чест и ползу литературе савјетујем пријатељски, да овако почнете преправљати друго изданије: да све рјечи цјелога Рјечника — кромје срамотни и гадни — без сваког толкованија и превода ставите у малу књижицу; да печатате 500 екземплара и раздате само онима, кои се обећају узети на себе труд, да купе рјечи кои у Рјечнику нема. Тако би га врло умножили и обогатили. Гершић је већ нашао 2000. рјечи, Српски, који ваш Рјечник нема! Овим би се путем и ви и с Штипкаловићем и с цѣлим народом помирили. Ако ви то не учините, учиниће други. А зашто би ви допустили, да вам ту чест други отме? —

Надпис XXXVII. допустите. Вама не шкоди, а другим ползовати може. —

Најпосле мислим, да о свима натписима то могу рећи, да ће на цјело младо књижество наше втеченије имати, да ће старіим писатељима дати предмете к размишљенију на једну и више година, а младим Србима представити цјељ на цјео живот. Но ови исти надписи мени самом врло опасни бити могу. Врло много дрзавам у њима! Браним и хвалим нову систему ортографије, коју калуђери пропасћу и као кугом почитају.

Дирам шефа у предговору II кн.
у III. кн. надп. VIII. XII. XVI. XIX. —
— — — XX. XXI. XXII. XXIII.
XXXII. XL.

А како ћу другоячіе радити, кад ми о глави раде? Упропастише ме! Горе не могу! Од моје стране освета благородним начином стои у оди С. С. на тезоименіе, у оду Црногорском Митрополиту и Арфи и сад у ови надписи!

За то најпосле ови натписи представљају као барометр нашег књижества данашњим даном! — Показује и маглу, и кишу, и вјетар, и сушу, и лепо време! — Шат будуће године (1823!) надписи веселіи буду. —

Немам кад писати Г-дину Копитару. Поздравите га, кажите му, да га молим, да ми строго поцензурира — за чест

моју — ове надписе. Титл надписа XXXV. књ. II. не знам не каже ли се Revenge! Ја сам написао то по мом старом Лексикону. — Тітл над. XLVI књ. II. (Et monere &) не сећам се, каже ли управо онако Цицерон.

Опет и опет молим, писмена нови таки дајте лити, па печатајте натписе, ил' ми најпре пишите.

Мушицки.

[Споља:] A Monsieur
Monsieur Wouk Stephanovics
à Wienne.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2122]

86.

У М. Шишатовцу 29. Дек. 821.

Љубезни Пријатељу!

Већ сте читали *надписе*. Је л' да имам снаге и крјепости о једном, к тому сувом предмету задуго и јако мислити? Не ћеду Живковићу главу одсећи, не! — Ради се у Шишатовцу! — И стрјеле непријатељима кују. — Има и неколико и у надписима. — Све нек се читају. Нек им се задркћу срдца! Нек из мог паденија мени паметник устане, који ће се ругати злоби гонитеља мои. — Истина да се они из III. књиге надписи, у коима се о несрећи књижевника говори, лако против мене узети могу, да ји мои непријатељи на мое уничиженије толковати могу, ал' ништа зато: име Лазар Милобратић може то поднети, а свима књижницима може помоћи по томе, што се никаквој туђој помоћи надати не мају; — а мени шкодити не може, ер таласи несреће моје нису ме задавили. О да ви знате најновију сцену уничиженија мога! Ал опет да чујете узвишеније духа мога! —

О том други пут. —

Она писмена што скорије измјените: Ћ, ћ, Љ, љ — — —. У тексту нек буду нова, ал' у Титлу нек се држе стара. *Да сте Ћ, Ѣ обычніи.* Збиља ово је у мушком роду. Обичније Ћ, обичније Ѣ. дакле обичнија? — Ал' ево я ни сад не могу казати: Да сте нам Ћ, Ѣ обичнија! Шта ћемо сад?

Одсудите ви, ил' оставнте у титлу само: *Ѣ, Ѣ*. Верујте свима ће се допасти форма *Ѣ, Ѣ, Ѧ*. Главица нек буде кратка, а прека чертица врло танка (суфтилна!). Па ѣ поправите, па ето побједе новосистемној ортографији. Дајте да навалимо, да ове године уведемо вашу ортографију. — Моје је намѣреније (оде ѣ!) да другс к њој приволим најпре, како ћу ја мало поздније безопасно примити. — Саветујте свакоме, да у додатцима пишу по вашој ортографији. Нуждна је, реците, проба, да видимо ил' ћемо је примити, ил' одбацити. —

У сваком случају јавите ми ваше и Г-дна Копитара мњеније најпре, а печатаније међу тим задржите. Ожегао ме је *Народољубац*. Жежен кашу хлади. — Волем да се мало доцније печата, а ја да се не срамотим, нит општој ствари шкодим. Пошљите ми непријатељску рецензију, да вама, **алама**, најпре одговорим, а лако ми је са ципорима. —

Ал немојте заборавити и похвалити, гди је што похвале достојно. — Јер нећу вам више пјевати. — — — А критику таки пошљите. — Збиља? *У надписи за пирамиду* величія кажем вештества. Србизирао сам щ на шт, ал' оћемо ли говорити у српском *вешт?* Ово нам је производно нуждно, за рјеч *матеріал*. —

Док устраје наше надписивање (ако вам се допада III. књига као побужденије младежи) дед од ваше стране побудите једног из народа (сазданог Генијем Арфе) да — у пркос моим непријатељма — отпјева оду *Сочинителју надписа на Српско књижество*. Нек и не метне *име* Лазара Мплобратића. Да не зуи *лажно име*. Нек узме *motto* из моје оде к Витковићу:

С Родом в свезана слава наша!

Овај ће *motto* најсходнји бити предмету, најсилнји за сву младеж — као сигнал к народољубію.

За тим стихом сљедујућу цјелу строфу могао би исписати:

В нѣму смо дрѣво богато вѣтвима,
А изван нѣга гранчице отпадше и сухе.
Вѣнац себи плете нѣгову ищущій ползу славу,

Калуђери, кои презиру народ, и народни језик, нек чују истину ту, и нек гледе очима име оног, који је прећe 10

година тако пјевао. Само као извињење *славянщине* нек мете поред мог презимена лето (1811.). Ви ваљда имате ту оду. Пјевац вам је на руци. Матић — сатрудник Давидовићев —. Младеж је српска моја дијецеза. Ову ми не оте ни СС. ни каква сила кромје смрти! — Још више, та је дијецеза највећа, најславнија, састављена из свију други дијецеза. У тој дијецези не завидим ни Митрополитској митри. — Моја дијецеза мене милује, почитује, има повјереније к мени, и моја је сва радост, утјеха и дика у њој! — С њом ћу ја и мени и народу паметник учинити. Под штитом Божијим положу враги моја под ноги моја! —

Паде ми на ум. Пољацу имају у својој азбуци два l, и два n:

тврдо:	меко:	
ł	l	то би се могло казати код љ, њ.
n	ń	

Додајте ви с Г-д. Копитаром.

Мушицкій.

[Спољa:] von Schischatowacz
S-er Wohlgeboren
Herrn v. *Kopitar*
Hofbibliothekscustos u. Censor
pour M-r Wuk
Franco in Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2123]

87.

У Бечу 26. Јануарија по римск. 1822.

Пречесњејши Господине,
Љубезни и високопочитајеми пријатељу!

Натписе на српско књижество читао сам с г. Копитаром, и ево, у име Бога, узе перо у руке, да вам јавим, шта нас двојица о њима мислимо. Најприје вам морам казати, да су ови натписи, кад се узме све једно с другим, заиста врло

лијепи, и могу књижеству нашему бити од велике ползе. А о ћекојима особито ево слушајте.

1. Што се тиче дволичења вашега, помислите на *потомство*. Нити ћете до вијека живити ви, ни Ча Стева, а натписи ће ваши остати, докле је гоћ српскога рода; — а зашто да потомство вас за примјер узима, да калуђер мора калуђерски мислити? друге учите, да узму ума штит, и да буду своји; а ви сами нијесте своји! Пријатељство наше немојте у том ни мало да вас смета, него ако мислите да је правије, слободно окрените против нас; ако ли нећете, да пишете по своме уму, као што мислите да је право, него тражите какав добитак, тога код нас и тако наћи не можете. Вас ће калуђери познати без сваке сумње и викаће на вас за мало, као и за све, зашто и онако вичу, и макар се ви посветили, они неће престати на вас викати.

2. За Ѣ и Ъ, по нашему вкусу немате право ни мало: велико слово не ваља да иде преко линије ни доље ни горе, а ваше Ъ иде доље преко линије. А ако је истина, што кажете Давидовићу, да му ѣ, ћ у једној линији лијепо стоје, онда се може и р, у, б у једној линији начинити; тако се може у једну линију сађерати и латинско b d h l p t g q и т. д. Ако ли ви преко свега овога опет остајете при том, а ви поправљајте, него не треба да и мене на то приволијевате; ви ту можете мене да и не споменете.

3. Ми мислимо, да Ћирило није зато слио ѥ ѥ ю, што је ти слогова највише у језику, него што су Грци иначе читали иа ие иоу и т. д., као што сам ја и у Рјечнику моме казао.

Може ли се у овоме натпису метнути слажући мјесто слагаући (чини ми се, да се стих не квари)?

4. Какогоћ што велите за ј, да га човек пише девет дана, па ће постати обично, тако исто може се рећи и за *додаци*, *желуци* и т. д.

5. *Тамница*, *обромница*, *гумно*, *много* може остати за невољу, зашто може бити да би се ће нашло и прости људи, који тако изговарају ћекоје те ријечи; али *слобода* (и *слободан*, *слободити*) и *Глигорије* (и *Глиша*) мора остати тако.

6. *Дјеле* и *цвјет* по правици морали бисте написати *д'јеле цв'јет* као и л'јеп (XIV). А у IX натпису мјесто *њемац* да можете наћи каку другу ријеч, која се ошто изговара, као *њедра*, а *нѣмац* се говори и *нијемац*. *Народњи* ако се говори,

није погрешка. *Њежност* би се могло казати *нежност* и *нежан* (Ресавски и Сремачки) као и *неговати* и *негован* што се говори. За *Срб* и *сриски* то ви говорите као калуђер, а не као граматик. Српски је боље *списатељ* него *писатељ*. *Бидне* није погрјешка нити је само бачвански.

7. У књизи III, у натпису V пошљедња два стиха могла би се изоставити или барем онај пошљедњи. Који има *штит* ума, он ће се знати чувати од *рђави* новости, а од *добри* не ваља се ни чувати. Каке ли се овђе друге новости могу разумјети осим моје ортографије, коју ви препоручујете?

8. Кад кажете, да Давидовић добро чини, што пише ѣ мјесто е, зашто ви пишете *леб, лепо, волеше, после, меови* (а не *лѣб, лѣпо, волѣше, послѣ, мѣови*)? Ја сам толико пута говорио, да се *мора* једним нарјечијем писати, а другчије се не може једнако и постојано писати. Узмите ви једно нарјечије (које вам драго), ако оћете да сте мирни, па се проћите *поправљања* језика.

9. Ја би вам рекао, да не пишете нигђе є, него свуда е; нити у вин. и род. ји, него и. Зашто *дужій*, а не *дужи* (не каже се дужја)? Кад ћерате ы, ый, ій, зашто ви тако пишете?

10. За рјечник мој није ми баш мило што га *гадним* називате. По млогом којечему судећи ви једнако гледате на ципоре и на ципорке: што је рекла Давидовићева страна, оно није право. Но ја ћу исправити *тојан*, али не као што ви велите, зашто ове све ријечи да се прештампају без икаква толковања стало би 500 f., а ја могу за мање прештампати само оне листове, на којима је *гад*, па ето ти онда рјечника без *к. рца* и без *и. чке*. Деде колико ћете ви дати у помоћ, да очистимо рјечник од гада? Него вас молим покорно, да ми назначите све оне ријечи, које ваља изоставити из рјечника. Ако је Куцкало накупио 2000 ријечи *сриски*, то је млого, али око 1000 и ја сам и скупио и купићу и једнако за будуће изданије. Кад бисте ме с Куцкалом могли помирити, врло би ми било мило и неисказано би вам благодарио. Ви можете бити свједок, да он у народу српскоме нема још три човека, који га тако уважавају и почитују, као ја, и држао сам га за пријатеља, као и вас; и ни данас се не могу начудити, какав ђаво њега наврати, да онако без нсвоље удари на мене. По свој прилици је томе крив прота земунски, зашто сам чуо, да су они у Земуну некако засједаније о мени и о моме рјечнику торжествовали. Но било како му драго, ја би се опет

желио с њим помирити, не за то, као да га се бојим, него ми је жао онакога пријатеља и помоћника у партији нашој. Деде се ви, молим вас, потрудите око тога мира нашега.

Добровски је отпшао у Праг, граматика му је готова и до неколико дана послаћемо вам једну по дележанцу (тада ћу вам и ја послати једну књижицу приповијетки). Да сам се радовао, да ви Добровскога граматику преведете на славенски (или што би најбоље било на *српски)*, али сад нећете моћи, зашто у њој има *гада:* ѭ . емъ ѭ . сти! Штета! Нагрдио књигу, па још архимандрит! па још ова нагрђена и гадна граматика коштује 5 fl. c. m. Тешко Шмиту сиромау! Док свијет чује од Срба, какав је гад у књизи, тако неће ни запитати за њу. Примите поздрав и од г. Копитара и одговорите нам одма, оћемо ли овако штампати натписе, или ћемо ми изоставити, што нам је воља.

Вук.

[Новыя Письма Добров. Копитара и др. стр. 865]

88.

У Шишатовцу 3. Февр. 822.

Љубезни Пријатељу Вуче!

Рецензију сам на надписе примио. Не мого вам одма, као што желисте одговорити. Друга већ пошта данас прође, што не имадо посланика, кои би писмо однео. Сад преправљам за трећу. Драго ми је, да су вам се надписи вобште допали. На примјечанија ваша ево вам одговор.

1. Јако вам пада у очи моје дволичење. — Дволичење јест, ал' произилази из необходимо нуждне политике и сбог мене и сбог ползе књижествене. Причина томе вобште стои у предговору. Добро је, да се нова ортографија читаюћој публици представља од различне стране, под пријатним видом и шаљивим: да се отуд види, да се силом не намеће, да се с њоме не нагли, а чрез то само да себи придобије посљедователе. Кои то тако представља, толико о том мисли, труд на себе узима, доводећи у стихове; тога се намјереније види и под његовим дволичењем, за то он узима на себе пред староси-

стемним людма већ опасност, и већу још него ли сами ви с вашим сувим правилима, која и онако сбог рјечника, у којем стоју, не читају. За мене је дакле и под дволичењем врло опасно. Познаће ме калуђери, као што и ви велите, и викаће, и Бог зна каква ће сљедствија отуд за мене вредна доводити. А шта би радили, кад би видили, да и ја онако исто пишем! За то сам ја волео *неутрално* представити, да би преправио најпре читатеље, и писатеље побудио к размишљенију и подраженију. Ја би доцније у другим надписима почео по новој системи писати. — Доста сам о том говорио, а још много имам. Чујте најпре што ново: За оне мое Оде духовне — Псалме — морао сам две чаше горкости испити. 16. Јануаріа добио сам страшно писмо од Митрополіта. Аки би ја нѣко оправданије против мнимы клеветника тражио. — Да сам на зло употребио псалме; — да сам ѝ профанирао; да сам ѝ метуо на ноту јазическог поете; — да је непристојно мећати оправданије против клеветника и гонителя у новине; — да аки мірянствујем у м-нру. Најпосле ако од таког поступка не престанем, да ће друга средства употребити на то, да ми се таково прекрати. — Ту ми је чашу опет по други пут нови Архимандрит Хранислав 24. Јан. поднео, изустно говорећи налог. — Чрез овај узрок морам *на време* одустати од печатња надписа. Нѣколико би надписа управо против себе разумео. Онај особито у III. к. (XVII. — чія ј' палата то?) и јест управо против њега. — Има гдикои још, ал су они покривени. — Сачувај Боже, како би бјешенствовао, кад би ови надписи *сад* у *овај шар* изишли. — Сад, кад је, кромје вике и ларме против мене, чисто ватра око мене! — Сад би рекао не само да мірянствујем но да јеретичуствујем, странствујем, расколничествујем, да се црквеној власти јавно противим, да сам или бестидни противник, или луд! — Дакле, да задржимо *на време* те натписе! *Ни пошто* не печатајте. Но поче пошљите ми ѝ натраг *на време*, да собштим Гершињу и Магарашевињу. Јер немам кад ове моје начисто преписивати, да им покажем. — Пошљите по дилижансу. И то је на 1. ваше примѣчаније (оте ми се ѣ!).

На 2. за . Само ви настојте, нек ово лѣпо изиђе, нек чертице фине, нек глава не буде велика или висока, па ћемо се после о том разговарати. За сад немам кад.

3. Она од мене казана причина сливања ıа, ıе, ıу овде је за моју цељ најсгоднија, најспособнија, а није невјероjатно (опет ѣ!) да: Ћирило није ту исту имао. Није он за Грке писмена словенска изводио. А Словени, Срби и Бугари, могли су сливати іа, іе, іу, као и данас Пољаци. —

4. На част вам *додаци, желуци.*

5. Мени ћете као калуђеру дозволити да пишем *свобода Григорије.* —

6. Нијемац је ерцеговачки; славонци кажу њемац. Народњи, дња, дње, велика је и грдна погрјешка. Зар ћете благородњи, дња, виноградњи, дња? За *Срб Србски* покорте се! — Бидне гадна је погрејшка! —

7. Ја ћу дакле и посље л. и н. узети ѣ. — Ево по новом надпису. Али оћете ли по старом надпису допустити Сремцима и Бачванима изјатије?

8. „Списатељ". Ја за себе нигда не би казао. Ево причине у надпису. —

9. Ја вас са Штипкаловићем само овако помирити могу — пред светом. — За сад оволико. Пошљите Граматику.

Лукијан.

[Приложена су 4 *Натписа,* који су штампани у IV књизи његових Стихотворенија: Бореніе о еднакости са словом ѣ (стр. 97), Scriptor, compilator (стр. 96), „Чуйте, Стевановићу и Штипкаловићу!... (стр. 93) и четврти, чини ми се нештампан, који гласи:

Књижество србско јунаке треба по духу и срдцу.
Многе с' препоне ту! Чим ће одолѣти слаб?]

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2124]

89.

У Шишатовцу 6. Марта 822.

Љубезни Пријателу Вуче!

Ви у вашем писму од 26. Јануарија по Римск. а по нашем 14. Јануарија објећасте, да ћете ми по првом Дилижансу Граматику Добровскога послати, па од онога дана до

данас прођоше равно 40. дана, а од Граматике ни трага ни гласа! Долазише Дилижанси и враћаше се, и опет долазише, а ви ни мукает. Како да не жалим и на вас и на Г-дна Копитара? Та ја од те Граматике очекивам прву и последњу помоћ моју. Прву: јер прође година и 6. мјесеци, од како љуту нужду трпим, а ни одкуда ни крајцаре помоћи! — Последњу: јер се другој скорије не надам. Ej, да сам ту могао досад све по табак преводити, досад би поне половина готова била, и могао би тако сад дати објављеније, па ето новаца! Па да сте ми је и сад послали, да је почнем, чисто ми би ми лакше било. Очекивајући ту Граматику, ништа нисам могао ни почињати. — Посумњам се кадкад оће ли потребно бити преводити је за наш народ, па остајем тврд у намјеренију, ил' се удаљавала од данашњег црквеног, или не. — Морађу и Митрополиту јавити, да ћу је преводити, и избројаћу причине, зашто, пак ћу га онда као запитати, оће л' ми по оним причинама дозволити, да преводим. Волем тако, да ми не шкоди, но паче, да откупованье Свештенству препоручи. — Дакле помагај, пишите Граматику! Да видим ту последњу надежду моју. Та кад ме нико с новцем не помаже, помозите ви с књигом.

О Бугарском се језику добро потрудисте. Хвала вам буди од стране књижества нашег. Не мала је то заслуга ваша. Пошљите све оно Академији Россијској. Пре него што у новинама почеше изилазити они листови ваши о том језику, дође к мени бугарски свештеник, прави бугарин; објави, да би желіо у ком год м-нру бавити се до воскрсенија. Я жажелим, да код мене остане, с тим намјеренијем, да помоћу његовом учиним опит к бугарској Граматицы. Напишем писмо Митрополиту за дозволеније. Предам Свештенику. Одговора не доби; ил' свештеник није предао писма или С. С. није ктео дозволити. Од овог сам Бугарина чуо, да Бугари, даже и сами прости, не говоре ја, но аз. То сам и од другог Бугарина чуо. — И оно славенско *азъ* ніе србско, но бугарско. — Пишите ми чим се сад занимате. Здрави будите.

Ваш пријатељ
Л. Мушицкій.

П. П. Ово писамце подајте Г-дну Копитару.

[Спољa:] von Schischatovacz
S-er Wohlgeboren
Herrn von.. Kopitar
K. K. Hofbibliothekscustos
(Pour Wouk)
Franco in Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2125]

90.

У Темишвару 15/3 Нојемвр. 822.

Пречесњејши Господине,
љубезни и високопочитајеми пријатељу!

Ми већ престасмо један другоме писати, као да су нас мора раставила, а сад смо на ближе, него што смо били од прије! Од како сам прољетос из Беча отишао, све сам се до сад накањивао, да вам пишем, ви ако би сте се како и наканили, да ми пишете, ваља да нијесте знали, куда и како.

Полазећи из Беча поздравио сам вас по Кёпену и по Березину, који су ме опет у Пањеви нашли и донијели ми глас од вас. — Ја сам ове јесени био у Србији, а сад ево ме опет у Темишвару.

Како сте ви? Ја сам се надао, нећете ли доћи у Темишвар на администрацију, па ништа.... [четири врсте избрисане]...

Знам да сте примили Граматику Добровскога, а Копитар вам је послао једну своју рецензију, но ја вам је до сад не мого послати, али ћу гледати да вам је како преко Васиљевића из Земуна пошаљем. Копитар ми пише, да вам пишем, да му набавите „die vom Mitropolit Nenadovics in Rimnik veranstaltete officien святыхъ сербскихъ, wovon Köppen ein Exemplar mitgebracht“; а он ће вама, осим онога што вам је послао по „Isailovicsy“, послати још „1 Epistolae obscurorum virorum“. А у другом писму (од 8. Нов.) опет ми пише: „Zu meiner neulichen Commission an Мушицкій ist es vielleicht nöthig zu erläutern, dass der *Gottesdienst* (слѹжба) der in den russischen Kirchenbüchern nicht enthaltenen serbischen Heiligen von dem Nenadovics, der den Smotriski hat im Bimnik

nachdrucken lassen, ebendort mit eben der Schrift in einem Quartband besonders aufgelegt worden ist, und es dürfen dacher auch in der Metropolie von Karlowitz, so wie vom Smotriski, so auch von diesem Gottesdienst, Exemplare zu haben seyn, für *gute Freunde* und человѣки хрістіаны.“ Сад гледајте ви да потражите те му је нађите и пошљите, молим вас.

Чим се ви сад забављате? Радите ли што од Књижества? Прије неколико дана добио сам од Александра Востокова „Опытъ о Русскомъ стихосложеніи“; Востоков у тој књизи говори и о Српској прозодији (из моје граматике) и [томе?] се чуди, што српски списатељи (као и Руски и Пољски и Бемски) употребљавају „стихосложеніе силлабическое съ женскими риѳмами“. — „И сіе, вели, тѣмъ удивительнье, что прозодія ихъ (т. ј. Српска), какъ мы прежде замѣтили: еще способнѣе Русской къ метрическому стихосложенію!“ — „Между тѣмъ народные пѣсни у Сербовъ сочиняются безъ риѳмъ, и кажется имѣютъ стихосложеніе тоническое подобное старинному Русскому. см. пѣсенникъ Сербскій (піеснарица и пр.) изданный 1814. въ Вѣнѣ Вукомъ Стефановичемъ сочинителемъ упомянутой нами Грамматики или писмениці Сербской!“ — Исти тај Востоков, који је у Петербургу библијотекар (као Копитар у Бечу, само већега чина по Руском обичају) и сад издаје Славенску граматику по најстаријим рукописима, пише Кеппену од 7. јулија: „Приношу вамъ чувствительнѣйшую благодарность за подарки ваши, и именно, за Сербскій Словарь Вука Стефановича, за егоже додатекъ и пр. и за народне *сериске приповијетке:* всѣ тѣ кньига для меня весьма интересни. Словаремъ В. Стефановича пользовался я доселѣ изъ библіотеки А. И. Тургенева, а теперъ у меня будетъ свой. Въ додаткѣ своемъ В. Стеф. подаетъ намъ первое свѣтдѣніе о Булгарскомъ нынѣшнемъ нарѣчіи. Которие ...[једна реч нечитка] Калајдовић из Москве пише Кеппену од 6. јунија: „вашу драгоцѣнную посылку я получилъ 10-го Юня съ чувствами душевной признательности: Меня порадовало прибавленіе къ Сравнительному Словарю и Сербскіе повѣсти, а рѣчникъ для меня драгоцѣненъ. — Калајдовић такођер пише да је читао у општеству љубитеља Руске словесности „возраженіе противъ Добровскаго, въ которомъ опровергалъ его мнѣніе, будто древный церковный славянскій языкъ есть старинное Сербское нарѣчіе“. —

Камо шта ви ћутите? Дајте што на свијет. Или може бити да ви чекате, да угодите свима читатељима и цинорима? Јесте ли виђели Кенђелчево *бытіясловіе?* Богме се он прослави мимо све наше владике и архимандрите: он ако и није владика, али је доказао, да је вриједан бити владика и у Руса и у Лутерана, а камо ли у Срба!

Ја сам овђе за зимус дошао, док ми се жена породи, па ћу послије опет ићи у Пањеву. Пишите ми штогођ, али подоста, па писмо атресирајте mit Briefen des Herrn Joh. Markovics beim goldenen Karpfen in Temesvar. —

Поздравите све познанике и пријатеље и одма ми отпишите.

Вук.

[Гл. С. Уч. Друштва 75, 296;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2126]

91.

У Шишатовцу 24. Ноемв. 822.

Любезный Пріятелю!

Хвала Богу те се ѳданпут сетисте и мене. Обрадовалисте ме доиста с писмом, ал' сте ми и жао учинили, што ми до сад нисте писали. Та кромѣ пріятельства дужни сте ми били писати чрез препоруке Копитарове. Копитар вам ѳ дао Рецензію, да ми пошлѣте, а вы ѳ држите читаво лето код себе. Доиста ми ѳ и сад жао и срдим се, што ми не посласте. Та ми ѳ рецензія полезна и нуждна. Зашто ми поне сад по пошти не посласте? Ил' ѳ зар превелика! Ваше ѳ писмо заедно с Копитаровым с поште дошло. 14. Ноемв. по нашему. Већ ево прође 9. дана, а данас ѳ 10-ый. Не могу ни вама ни Копитару одговорити. Копитару ћу следующе поште писати, па и Тургеневу и Востокову и Клајдовићу. Сад ми Копитар пише, да сте ми одавно дужни ону Рецензію. Каже да ће те ми писати, па и он накратко ми явља, да ће ми дати epistolas obscurorum virorum, ако му нађем и пошлѣм службу српски светитеља. — Вама ѳ друго писмо о той книги писао 8. Ноемв., а мени ѳ писао 12. Ноемв. Я се не могу довольно начудити, што он, требаюћи ту књигу, од мене, пише за ню вама, и то и по другій пут и обширно! Па ми вы после морасте половину

нѣговог писма исписати! О странна посла! О права и прека пута у Шишатовац преко Темишвара ил' іош Панѣву! — Сад како ћу му и я одговорити? непосредственно од мене, ил' преко вас? Айде кад сте тако почели, нек се тако и сврши. Пишите му, да ћу се постарати, да му желаему кньигу — службу святителей Сербскихъ — добавим и пошлѣм. Ал' међу тим, док я ову кньигу потражим и нађем, нек он мени Epistolas obscurorum virorum (да видим од чуда какви су ово люди) пошлѣ; нек ме се не бои овде као Schuldenmacherа, нек пошлѣ он мени напред, па после нек терпѣливо почека мой овай книжный дуг, као и остали кредітори мои. И Хранислав є, и С. С. запео у оном славном одговору противъ обверженія вашему Словару за ово viros obscuros. — Мораю смѣшни люди быти. — Особито вам благодарим на сообщенію Россійске Литературе. И молим вас, да ми одяко свагда, кад што из Литературе обще, или Россійске (и то наипаче), чуете или што добыете, да ми, велим, пишете. — Пошљите ми што скоріе ону Рецензію, па оном приликом и тай новодобыенный опыт Востоков. — О Русскомъ Стихосложеніи, не учините другоячіе. Вратићу вам га опет. — Кепгелчеву исторію нисам видіо. — Я — за ово време — подоста сам радіо у Літератури. Казаћу вам другій пут. — Пишите ми таки опет и явите ми єл' Панѣва село ил' oppidum Markfleck, варошица и чіе є? Како бы се тамо вама писма шиљяла? Како тамо стоите? Имате ли кост и квартир frey? Єсте ли своевольно из Беча отишли, ил' чрез недоскутицу? — Зашто велите, да метнем mit Briefen des Hn? — Шта чуете о бѣдном Давидовићу? — Она блевотина против мене, она лаж убиточна, оно изношеніе непріятеля мои, даће ми повод и матерію ко славной Оди. Вы ме браните опет юначки. Явите ми таки, кои су они, с киме сте ш мени говорили; нуждно ми є знати за умноженіе идеа у Оди. Я вам се кунем Богом живым по чистой совѣсти и по дубоком познанію самог себе, да оном пороку подложан нисам, ни по склоности ни по удоволствію.

Л. М.

Мой Пријателю! Каква є ово несрећа, коя мене сад окружава. Две поште прођоше а писмо ваше лежи на асталу. Немам човека! — Єдва данас Станиша издрави, и ево га дође, да ми носи писма. — Сад бы вам опет много имао

писати, да имам времена. Повод ми даю писма — Беницкога и Гершићево. Отераше Власи из Темишвара Србске учителье Клирікалне и Митрополітског Komissionata. О Бранковићу каже ми (на мой вопрос) Беницки: Brankowics war kein Administrator nur als Comissionatus Metropolitae pro tempore (за време) dahin geschickt. die Führung der Geschäfte ist dem Consistorium und dem Baba(!!) anvertraut. —

In Temesser Dioeces hat sich die Nikorasche Scene erneuert. Den Temesvarer Prota an der Spitze hat die Geistlichkeit recurrirt, dass man Ihnen zum Rector des Clerical Instituts, zum Adminstrator und endlich auch Biphof den Kengyelatz geben soll.

Sie haben darüber (што су Влае у Вршачку школу ктели шиляти) mit Br. so expostulirt, dass er vor Gift nnd Galle sich entschloss nach Hause zu kommen lieber als dort zu sterben. Er ist krank hier, und geht nicht aus. — Jetzt warten wir dass der Recurs uns komunicirt wird (да се сообщи). И с Міоковићевом Епархіом ктела су Господа Карловачка тако уредити, да нѣгови клиріци иду у Пакрачку школу. Он є рекурирао к Цару. Он другоячіе оће. Он оће да Семінаріум код себе заведе ѿ 24. младића или и діакона, па да и рани и одева. На то треба 4000 f. фонда, ал' не каже, єсу ли то у сребру ил' у папиру. Он (вели) нема више него 670. f. а што оскудѣва, да му се даде из народног фонда. Ал вели Beniczky: Ja, wenn wir nicht gescheid wären! Міоковић є отишао у Верону са своим Архімандрітом. Знате да є тамо Сабор Царева и Кралѣва. —

Таки ми ѿпишите и за ту Темишварску буну и за оне, с коима сте о оным блевотинама говорили. Потражите нѣког Јевту Саввића трговца, мог старог и доброг пріятеля! Познайте се шниме.

Мушицкій.

[Споља:] von Schischatovacz

An den
Herrn Herrn Wuk *Stephanovics*
Mit Briefen des H. Joh. Markovics
beim goldenen Karpfen.

in Temesvar.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2127]

92.

У Земуну 17-га Јануар. 823.

Пречесньејши Г-дине,
љубезни и високопоч. пријатељу!

Нијесам вам ћео на писмо ваше одговорити, зашто сам мислио, да вам сам изненада дођем, као што сам се ево био и прикучио, но кад најприје отидем у Карловце на благослов, онђе видим и разумијем, да то за вас у овај пар не би добро било; и ето тако се вратим опет на траг. Рецензију Копитарову и Востокова Опытъ о Русскомъ стихосложеніи дао сам Г. Гершићу, да вам он пошаље. Прекјуче сам примио од Копитара за вас epistolas obsc. vir., и предао сам овђе оцу Филипу, да вам по првом дележанцу у Сусек пошаље (које од данас до 15 дана можете у Сусеку тражити). Сад дакле ви треба Копитару да гледате ону књигу (Житија сербскихъ светыхъ) да тражите и да пошљете. Такођер ми се тужи Копитар да му још нијесте одговорили, да сте примили ону Славенску Граматику, што сте му били послали, па вам он по дележанцу опет вратио; јавите му дакле, молим вас, и за то.

Како ме Ча Стева примио, казаће вам Гершић.

Ја сјутра, у име Бога, полазим у Темишвар; пишите ми штогођ опет онамо, као и прије. Збиља, сад ми нешто паде на ум, шта сте ме прије питали. Пањева је Демелићево село, и Тирка ми је онђе начинио кућу од 4 собе; но засад дошао сам у Темишвар, те ми се жена породила, зашто у Пањеви нема бабице ни доктора. Пањева је далеко од Темишвара 3 миље.

Будите здрави и дјелајте дондеже свјет имате. —

Вук.

[Стражилово 1887, 110; Гл. С. Уч. Друштва 75, 299; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2128].

93.

Любезный Пріятелю!

Ваше писмо од 27. Окт. іошт текуће године приміо сам у Плашком 12. Декем. съ кньигомъ Кененовомъ, драгим даром

за мене. Обрадовали сте ме и єдным и другим. Опоминѣте ме на мой дуг: добро чините; та власт пристои кредітору. Ал' не погађате узроке, зашто вам дугуем. Не ћута я, што не бы смѣо, или не бы тео писати. Зато вам оно ваше заключеніе „не би ваљало ни ја вама да пишем, нити би ја вама писао — —“ нимало ніе пріятељско, него адвокатско, и опоро и пакостно. — Но, но, знао бы и я вама овако одговорити, да ме нисте лепом кньигом ублажили.

У првый ма было сам готов казнити вас другим и предругим одговором, ал' сам вам опростіо, као свештеник: ер неотице грѣшите. Вы знате оно: Отъ избытка сердца уста глаголютъ. Овде се подразумѣваю пріятна чувствованія, радость. Ал' кад дубока боля и печаль обузме све срце, онда ће и многорѣчивый казати: прилпе языкъ гортани моемъ. Да вы знате, каква є трагедія играна над моіом главом, не бы ми мое невольно мучанье казнили вашим своевольным. —

И сама є последня побѣда моя скончана была с великим уроном здравія мога. —

Тужити вам се нисам тео, нисам могао. —

Ал' ћу вам ове доодеће године додіяти с надписыванѣм. Чекайте мало! — Толико сам ове године за изображеніе клера и народа Хорватско-Сербског радіо, да ми не бы неделя дана довольна была, да вам све по реду и обширно искажем. За то о том другій пут. Поздравите ми Г-дна Копытара: писаћу му кои дан. Вы ми пошљите што скоріе вашу пренѣмчану Грамматіку, макар по Делижансу, и песме ваше. Пишите ми много и много.

У Плашком 29. Дек. 824.

[Спољa:] Plaschky
An
S-er der K. K. Hofbibliothekärs
v. Kopitar Wohlgeboren
(Pour M-r Wouk)
franco zu Wien.

[Вукова напомена:] одговорено у очи благовијести 825.

[Оригинал у арх. С. К. Академије бр. 2129]

94.

[24. марта 1825.]

...Ја сам се све бојао, да се нијесте морали одрећи (съ клятвою) Вука и његови „солојединка“, на зато нисам ћео да вас наводим на грије, или што би још горе било, да вам што наудим.

[У том писму Вук јавља Мушицком, да је видео Гетеа, и да му је Гете писао један пут.]

Сад Нијемци уче српски на врат на нос. Мислим, да је већ наштампана читава књига (25—30 табака) српски пјесама на немачком језику.

[Гл. С. Уч. Друштва 72, 127]

95.

Любезный Пріятелю!

Ево вам пренумеранта ·/. за Забавник. Не мого више добыти. Чуем, да су се још ђекои свештеницы ове діецезе пренумерирали. Многе в отвратила ваша вретіческа орвографіа. Тако вам в, кад нећете *људски*. Новце посла данас по прилицы Иличу Карлштадском учителю. Но сад, кадъ вам доцкан у ноћ пишем, сети се мог сиповца Ђоке, ког милуем као мою душу. За њега вам остаем другій пут дужник. Рад сам му изненада учинити радост. Пошљите му на Магарашевића, код ког е на косту. Пошљите и мени што скоріе. Ал' зашто ми не посласте пѣсме ваше? и грамматику пренѣмчану? — Пошљите ми што скоріе. Драго ми е, што ми е Кепен послао Список руским памятникам. Сад сам опет от њега добио 22. Септ. преко поне Майсторовића „Библіографически листы“ 12. №-ра. И извод из Сына Отечества: О новой книгѣ: Народне српске пѣсме. Позыва ме к содѣйствію. Одговорићу му овы дана! Добыте Колајдовићева Ексарха, па ми пошљите барем на читање.

Другій пут више.

У Плашком 9. Окт. [1825.]

Л. Мушицкій.

[Споља:] Plaschky
S-er Wohlgeboren
Herrn Wuk Steph. Karadshics
Abzugeben beim H. Theod. Demet. Tirka
in Wien[1])

[Вукова напомена:] Одговорено 16. Окт. 825.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2130.]

96.

Пречестнѣјши Господине,
Високопочитајеми Пријатељу!

Примио сам ваше писмо од 9. овог мјесеца и 17 имена пренумеранта на мој Забавник, такођер и од Г. Плијћа из Карлштадта 6 f. 24 хг. с. т. за ваш рачун. За све вам фала велика! Да су ови пренумеранти ваши један дан доцније дошли, већ се не би могли штампати, а овако сам, срећом, баш њима завршио Забавник.

Ако ко мисли, да је моја ортографија *јеретическа*, ви ваља по *чистој савјести* да му кажете, да није, него да је *боља* и од *Славенске* и од *Руске*.

Да ли сте већ добили 18. № Кеппенови Библиографически листова? Јел вам извод из *Сына Отечества* послао штампан или преписан, како ли? — Колајдовићев је Ексарх велика књига на читавом листу (in folio — на *иоловини* табака), и овђе је има само Копитар, а не вјерујем да ће вам је послати, јер бисте је уставили као и *Гречеве Коректурне Листове Руске Граматике*; а особито ова његова управо и није за шиљање, јер је на финој велинској артији и у драгим корицама.

Гримову Њемачко-Српску Граматику и три књиге пјесама (кад нијесте досад добили) гледаћу да вам пошљем са Забавницима, а и ви међу тим гледајте да ми пошљете новаца (за Граматику 1 f. 21 хг. с. т. а за пјесме, као *ви*, само 12 f. W. W.).

[1] Овако и даље.

Чини ми се да сам вам прије писао, да је једна књига (од 24 табака) наши пјесама изишла на Њемачком језику (Volkslieder der Serben, metrisch übersetzt und historisch eingeleitet von *Talvj*. Halle in der Rengerischen Buchhandlung 1825). Да имам новаца и ову би вам књигу послао, али немам; а цијена јој је 2 f. 40 xr. c. m.

Чујемо, да ће се препарандија и депутација и обор-дирекција Српски и Влашки школа *укинути*. Ту ће ча Стеви стати срце на мјеру; али од владика слабо се шта чује, осим *денунцијација*. За Радивојевића говори се, да ће бити срећан, ако се у намастир не пошље на покајаније; а синоћ ми један каза, да је Вршачка епархија и Путника денунцирала; а Арађани Срби сви вичу на Путника до зла Бога. — То су од мене новине као од *Злогука;* а ви ако имате што боље, кажите ми.

Копитара кад видим, поздравићу га од вас. Поздравите ми, молим вас, многопоштованога оца Симеуна Тркуљу.

Може бити да ћу вас на прољеће поодити.

С истиним високопочитанијем јесам

У Бечу 16. Окт. 825.

ваш стари пријатељ
Вук Стеф. Караџић.

[„Стражилово" 1887, 175; Гл. С. Уч. Друштва 15, 300; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2131]

97.

Пречестњејши Господине,
Високопочитајеми Пријатељу!

Прије мјесец дана одговорио сам вам на писмо ваше од 9. Октомврија. Од Г. Илијћа, учитеља Карловачкога, примићете Забавнике, и једну Њемачко-Српску Граматику, и једне *Огледе светога писма на Српском језику*.

Писали сте ми, да вам пошљем и *пјесме*, но не знам, или сте ради *Српске* пјесме (у оригиналу), или Њемачки *пре-*

вод (Volkslieder der Serben); зато вам и нијесам сад могао послати. Како ми пишете, Српске вам могу *одма* послати, а Њемачке *за сад* не могу, док не пошљете 2 f. 40 xr. c. m.

У Пешти се штампају *Hochzeitlieder der Serben*, о којима вам шиљем објављеније. Гледајте да скупите доста прекупитеља. Новце послати и књиге добити можете или преко мене, или пишите управо у Пешту.

Шта велите за мој Забавник? Али управо да ми кажете. За годину 1827. молим и вас да ми што дате (ако Бог да здравље!).

Копитар поздравља вас љубезно. Од мене, молим, поздравите Г-дина Архимандрита Рајачића и Г-дина Тркуљу.

С истинним високопочитанијем јесам

У Бечу 16/28. Нојемвр. 825.

ваш покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[„Стражилово" 1887, 206; Гл. С. Уч. Друштва 75, 301; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2132].

98.

У Плашком 30. Ноем. 825.

Љубезни Пријателъу!

Оте ми се у другој рјечи ь с људи. Опет је тешко писати ту вашу лаку отрографију. Ваше сам Забавнике числом 20. јуче добијо и с њима Огледе светог писма и Грамматику пређемчану.

Најпре сам и најпре спопао Забавник. Тражијо сам садржање. Одговор Рускоме Рецензенту вукао ме да га првог читам! Огледе читао сам таки из љубопитства мало сѣмо тамо. Коштао сам само ово ново воће. Нису дивјаке: Воће је србском вкусу најпријатније. Кожура му је само страшна и необична. — Грамматике сам предсловје и Фатерово изложеніе дугачке пјесме читао. О свима овим другій пут. Већ је сад кад пишем, $^1/_2$ 11 сати ноћу. За годину 827.

да вам и ја што дам? Би ли примили Оду Србску Гримму и Фатеру, ал' најпре Копитару? Ероддима Србске словесности? Па оду самим србским пјесмама? Све би вам ово учинијо, кад бы једно главно средство око мене имао! У овој у многом смислу пренебрежној Дијецези, нема ни Фишкала ни Секретара. — Поред сваког иначе конзисториума има Фишкал, има Секретар. Я овде немам. Ей да имам секретара, к тому добра, способна и учена послѣдователя Лутеру! — Дай помозите ми и вы овде! Ништа о мени говорећи распитайте тамошње учене Србе, (кромѣ Раячића младог) бы ли се могао наћи млад тамо Адвокат — Словенин, лутеран, способан, нѣчто и Литератор, кои бы код ове Епископије Секретаром быти желіо и могао? Пошто бы на м-сцъ слѹжіо? Нађите ми оваког човека, и јавите о том скоро.

Ваш

Л. Мѹшицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2133].

99.

Любезній Пріятелю!

Другій ћу пут о вашој Даници и вашим Огледима св. писма. Сад о моим дѣлыма.

Доцне вам у ноћ пишем и не могу вам много писати. Комміссію вам велику и важну предаем. Све ово, што шилѣм, рад сам да ми дате печатати. За тѵп 'ће общества Србска платити, коя су написана на сваком комаду. Вы ми самш ходатайствуйте, преко Г-дра Тирке, да Тѵпографіа мало почека, ил' да он међу тим за ова общества, мени за любов плати. Велику ће задужбину учинити. Ил' нек стане добар за мене ил' нек плати. Я ћу му послатн новце ѿ овы обшества с благодарностію. Настойте свакояко да ми Г-др. Тирка учини ту любов. Ништа друго не треба, него послати Конту за свакій комад. Овде су 4 комада. 1, План Конвікта, 2. Имена Клириka, 3, Имена Централістшв. — 824., 4, ѣ, ѣ. Л. 825.

Све е ово од величайше важности у овой Діецези. Јошт сам и у Пешту на тѵп послао три Буквара (све у таблицама):

два за недѣлне школе, (Sonntagsschulen) едан за Централисте. Сва ова дѣлца теже на преображеніе, Епархіе пренебрегнуте и запушћене. Учинићe Епоху и лѣтописи Епархіе и мени ће име вѣчно оставити у Рватской. Биће ми найблагороднія освета моим непріятельима! —

Само да ми мои пріятельи помогну, да се ова начертанія лепо представе свету. Све ми ово лепо точно и што скоріе учините, па ћу вас учинити моим Агентом Книжественим. — Даваћу Вам годишню плату. — Смеете л' се? —

Помозите вы само моіой слави, па ће све быти: Веляше Овід: Omnia jam fient fieri quae posse negabam.

Садъ редом.

1. План Конвікта. Без овог Конвікта не бы нигда у овой пустиньи школа быти могла. Ово ће у удивленіе довести ча Стеву. Ніе се он овом надао. Дайте литографирати или у камену насећи и печатати. То е евтиніе нежели на мѣди, а опет лепо быти може. Не могу вам довольно препоручити, да све ово точніе и лепо ѣпечатано буде. Тако исто ово и Г-дну Конытару препоручуем. Немам кад писати му особито. Нек се он овог найпаче прими. Нек нађе искусна Литографа. Тамо е быо и єдан Сербин. Не знам єл' сад тамо. — Она лева страна, фарбана, као празан плац, ништа не значи. Зато Конвікт нек на среди поставлѣн буде. Єдно ћете поправити. У Кунни у оном высоком огништу пече се хлѣб, пећ е; зато врата мора имати ѣ стране кућног прага. Цайхнер е заборавіо. Дайте ту накнадити та врataоца. — Нек се изреже и она зидарска мера доле. — Лѣто да буде 825. Не другоячіе.

2. Клиріцы. Овде сам сад поправіо, кад сам тео послати. Место праве лініе лепше ће представляти оне затворителне.

3. Централно училище *Первый годъ. 824.*

Овай годъ да се напише. Нипошто другоячіе Ово се може допустити; ніе ово кньига.

Извѣстіе о Централном училищу, дайте найманьим писмены на другой страни првог листа тако ѣпечатати, да све стане. О том се сумпям. Ал' вы настойте.

4. Ц. Учил. вт год. 1825.

И ово лѣто, да се напечата. Ако бы сад и доцне было за 825. Нек се ни доле исподъ подписа не печата 826 година.

Настойте о том. — Све ове мале рубріке и лінійце точно и вкусно да се отпечатаю. ѿ сваког комада треба 300. Екземплара, и ѿ плана Конвікта, и ѿ списка Клириковъ и ѿ Централіствъ по 300. Екз. за сваку годину. На писной артіи све да буде. Ал' от сваког комада по 10 Егз. на лепшой артіи. — Све ће ово гледати и Генерал-Команда и Hofkriegsrath. — Аманет вам ова препорука. Немойте да изостане сбог новаца. Платиће вам се съ благодарностію. Иначе ће ми быти штета ненакнадима. Како ми све то дође, послаћу Генерал Команди. Како примите ово, явите ми шта ће моћи быти, оће л' што скоріе. И опет и опет молим, гледайте и и точно и лепо и што скоріе. Ако бы гди Г-дн. Копытар имао што поправити, я га молим, нек то учини.

У Плашком
14. Дек. 825.

Ваш
Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх С. К. Академије бр. 2134].

100.

Пріятелю!

Рад сам у моим посланым дѣлцыма, ако доцне не долазим, нешто мало поправити. У списанію Клиріка, кажите у заглавію: Епархіи Карлштадтскія. (Карловачкія). Овде Србльи зову Карлштадт — Карловацъ. Но я волемъ штати при старом. Тако исто код Централіста (I. год.) у извѣстію: въ Епархіи *Карловачкой* поправите: карлштадтской. „Фіюманскагш, *карловачкагш*“ реци Карлштадскагш.

Далѣ у извѣстію, гди ш себи говорим, самъ дотолѣ . . . . бремя *сносити* имать. Поправите *носити*. Жао бы ми было, да се ово не поправи. За Епархіи *Карловачкія* имао бы процесъ.

У Плашкомъ
21. Дек. 825.

Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2135].

101.

У Бечу 29. Декемвр. 825.

Високопочитајеми пријатељу!

Три сам ваша писма примио (од 30. Нојемврија, и 14. и 21. Декемврија). Но не знам шта ћу вам одговорити на дуго писмо, у коме сте ми послали ово за штампање. Ово све четворо не вјерујем да ће стати 100 f. W. W.; но опет за новцима стоји! С Тирком сам био два пута, али се опет нијесам могао наканити да му говорим, јер сам му дужан млого још од штампања рјечника; да нијесам у типографији дужан 63 f. W. W., ја би ово дао да се штампа, па би послије *морали* чекати, али овако не могу, јер ми сваке суботе ишту они 63 f. Сад друго ништа не знам чинити него ћу у петак или у суботу молити Мусулина, не би ли он платио да се ово наштампа, па да му се послије врати, кад вам та општества плате. Та за Бога! Зар ви немате 100 f. W. W. да пошљете амо? Или може бити да сте мислили, да ће ово више стати. Ја не знам или се шалите, или од збиље велите, да ће те ми *давати годишњу плату;* али ја сам се заиста накањивао, да вам о том сам пишем. Не могу вам казати, у какој сам ја сад невољи. Вјерујте ми, да на Божић нијесам имао зашто купити фунте меса, а камо ли печенице! Мислећи, који је онда дан, и гледајући на ђецу моју, плакао сам као лудо дијете. Све, што се могло продати или заложити, заложио сам или распродао; сад не знам, шта ћу чинити са женом и с *троје нејаке ђеце.* Зимно доба, а дрва нема, љеба нема, а новаца нема! Ја једнако мислим, да сам боље што заслужио, и да ће срамота бити народу Српскоме, што ја овако живим. Дајте, шта ми можете дати на годину? Ја знам, да ви мени за сад не можете дати, колико ми треба, али дајте, колико можете: боље је и шта, него ништа. Кад ми се Милутин родио, писали сте ми, да ће те гледати, да му Сервицки даде штипендијум; дајте, гледајте сад Сави, коме је већ настала шеста година, и све једнако приповиједа од *Краљевића Марка*, од *Милоша Обилића* и од *Бановића Страшње.* О једној новој несрећи мојој, која ме је управо довела у ово данашње стање, могла би се читава (и у Европи *нова)* књига написати: о том бисмо се ми само *разговарати* могли. Дајте

помозите ми само да зимус не умрем од глади и од зиме, па ћу на прољеће на *вијек* бјежати из Беча. Кад би сам имао на мјесец 50 f. сребра, онда би сам могао (сиротињски) у Бечу живити, (с оним, што би сам ја од књига још заслужио). Дај помозите, ја сад, ја никад. — —

Овђе је Ча Стева с Јустином; ја још нијесам био код њега, али ћу му отићи ово дана. — Мислим да ће и Грим до неколико дана овђе доћи.

Збиља! Ако се нађе новаца, оће ли се ове таблице штампати у овом истом формату као што су написане (т. ј. на половини табака — in folio)? Зашто централистима пишете презимена на крају са *ѣ*, а клерицима са *ч*? — Онај Србин, који је овђе сјекао којешта у камену, умрло је управо од сиротиње; он је овђе ишао у школу, па је уз то, као самоук, сјекао којешта у камену, али боље од ђекоји мајстора. —

Вук.

Секретара вам овђе нијесам могао наћи, него сам писао у Пешту Hatuljaku, који је сам Словак и лутеран; а може бити, да би то још боље било, да ви пишете Шаффарику. —

[Стражилово 1887, 206; Гл. С. Уч. Друштва 75, 302
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2136].

102.

Любезный Пріятелю!

Та за волю Божію, зашто нисте у свакій случай пытали у Typографіи, пошто бы клирике и централисте печатали, пошто бы оно изображеніе конвікта на камену отпечатано было? — Знали бисте и вы и я, на чему смо а тако сад никако. — Я сам мисліо, да ми являте у писму, да е већь печатано. Садъ се већь о свему сумням. Оће ли што быти от тог штампаня, и како ће быти. Да неће онай отпечатак Конвікта скуп быти, да неће оно славенско извѣстіе — у рукама непріятельскима овом езыку — пуно погрѣшака быти! Я за сад не могу новца послати за та дѣлца. Ал' ћу моћи мало после. Та зашто не бы мени Тірка узаймио? Платиће му се. Ако

може што быти, а вы гледайте. Само да не буду погрѣшке. Прочитайте данну вам інструкцію знате: — — —

Клиріцы

Епархіи Карлштадскія (Карловачкія), etc. Єдног клиріка избришите, а то Ѳ І. године из ШПрата Вилићског — *Василија Рапаича.* Оставіо в школу. И Клириће и Централісте у онаком истом формату треба печатати, у каквом су написани. Све се боим за оно извѣстіе, да не буде погрѣшно. Найволео бы, да ми и имена Клірîка и Централіста, кад се првый пут Ѿпечатаю, мени прве табаке на корректуру пошлѣте. Тако и учините. Печатайте што скоріе, па ми пошлѣте, и онако ћу морати чекати, барем нека буде исправно. За изображеніе конвікта особито препоручуем. Пишите ми таки прве поште. О вама другій пут. Ал' ево мало: та за Бога, зар вам тай до неба хвалѣный Благодѣй ваш — Кнез Обреновић — ништа не помаже? — Та пишите му и иштите помоћ. Та ће найскорія быти и найсилнія.

С Богом! Већ е поноћ. —

У Плашком 4. Јан. 826.

Ваш Пріятель
Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2137].

103.

У Плашк. 19. Ф. 826.

Любезный Пріятелю!

Оће ли што моћи быти? „Да быће“! без новаца.“! Та на вѣру ришћанску помагай добыте што те печататайте те мале ствари, на коима се осниваю велике. Я заводим фондове за ову Діецезу; дай нађите ми и вы ког Приложника, па ћете нама добыти новаца. —

Фонди су ми ови:

1. Фондъ Клира. 2. Фондъ Благотворителности. 3. Школско-дотаціонный фондъ. 4. Церковно-дотаціонный фондъ. 5. Книжественный фондъ.

Первый ми е фонд већь 7000 f. у сребру.

Вторый ℣ 100 f. у сребру.

Трећій стои у мени: ер самь већь две вакаціе издержао Централну Школу.

4-тый и 5-тый завесћу, ако Бог да, ове године.

Нађите ми приложника у книжественный фондъ. Кураторі су мои фондова общество Карлштадско и Тріестинско.

Я бы изряднію вещественну таблицу дао печатати на славу тог приложника. Казао бы сам:

Иждивеніемъ Н. Н. приложника книжественнагш фонда Епархіи Карлштадскія. Тай бы ми приложник и сад за те ситне ствари могао позаймити.

Ако Клирике нисте почели печатати, ево опет у той новой *Едиціи* имам поправляти.

Прва два Клирика у I класси или I-ог лѣта избришите. Данас сам и заключіо истерати.

Из Пріуготовляемы Василій Рапаичь оставіо школу: отишао кући па изостао. — Избришите га.

Ако сте већь печатали подайте тако замрчити та имена, дебелом црном штрафом, да се читати не могу. Лепо ми отпечатати дайте писмени грожданскима и клирике и централісте. Ово су ми посрблѣни Рвати. — Дайте нека се обрадую и они и оцеви и матере ньиове. Ей да ми е каква мала Typографія Епіскопска!... Клирика ће быти сад у I-ой кл. 30. а пріуготовляемы 8. свега 38.

С Богом!

Ваш

Л. Мушицкій.

[Вукова напомена:] одговорено 26. Февр. 826.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2138]

104.

Пріятелю Вуче!

Та шта оклевате? Зашто не печатате? Докъ вы напечатате, докъ мени пошлѣте єданъ Екземпларъ, међу тимъ ћу и я добыти новаца.

Између Клиріка опетъ єдногъ морамъ избрисати. То є између Пріуготовлямы изъ Костайничкогъ Протшпрезвтерата *Мойсей Бѣзажичь*.

Печатайте, и дайте пређашня лѣта, као што самь препоручіо.

У Плашкомъ 2. Марта 826.

Вашъ
Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2139]

105.

У Бечу 2/14. Марта 826.

Пречестнѣјши Господине,
Љубезни и високопочитајеми пријатељу!

Ономадне сам вас питао, или ћете ово новопослано објављеније *само за себе* да се штампа, или на посљедњој страни овога листа ће су клерици; но послије ми је пало на ум, да ви не будете мислили, да се оно штампа на ономе *пређе* посланом листу Централиста? Ако сте то мислили, ваља и централисте опет на ново да пошљете, јер они пређашњи Бог зна кад ће доћи из цензуре (може бити да ће прије отићи и у Карловце и у Загреб)! Оно све, што је с оним објављеније прије у цензуру дато, мора заједно и путовати свуда.

За овај лист ради исповједи нијесам још питао; него то знам, да ви тамо не можете печатати, јер ту ваља сила којешта. Но будући да ови листова млого ваља, зато би било најбоље, да се ово изреже у бакру, па онда можете штампати колико вам воља; па кад наштампано потрошите, онда подајте опет штампати и т. д. Ово млого неће коштати; само гледајте новаца да пошљете (или, ако се бојите, да вам ја, у сиротињи, новце не поједем, нађите овђе каквога човека, који ће платити, кад му се конта донесе); а без тога не помаже ништа више ни спомињати. —

Ако ћете ми коју оду послати за Забавник, гледајте побрзо. —

Говори се да ће Кенгелац, и архимандрит, и директор, доћи у Беч: без сумње, први да тражи владичанство, а други Несторовићево мјесто (овај ће, по свој прилици, наћи, што тражи). —

Вршчани једнако туже (јавно) Радивојевића, и ђекоји говоре: или он из Вршца, или ми из Српске вјере (овђе би Србин казао: Расрдио се говедар на село, па одсјекао сам себи к....). Највише ми је за чудо, да се и Волић, као конзисторијални нотариј потписао на ту тужбу! —

С истиним високопочитанијем јесам

ваш покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

П. П. Молим, поздравите ми љубезно Г-дина Тркуљу.

[„Стражилово“ 1886. 239; Гл. С. Уч. Друштва 75, 304; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2140]

106.

Любезный Пріятелю!

Сад могу с вама о Централістама накраће беседити. Немам сад времена. — Хвала вам што сте ми открыли, како се тамо кньиге цензуриpаю. Сироте кньиге! Иду од Понція до Пилата! —

Но ніе ми жао, што се печатање тако дуго задржало. — Я бы се сам каяо, да е оно обявленіе печатано. Садъ га не ћу. Другим ћу се начином више помоћи. Сад место оног позыванія у помоћ само ово мало обявленіе о самой школи. подъ ·//. И клириће сам другчіе списао. Ево и под ·/·

Све писменима гражданским — печатајте. На списанію Централіста желіо бы леп какав вінѣт, за децу пріятан, наипаче восходяще сунце или што друго. —

Проба работе Тренченскога допада ми се. Ніе ни скупо. Сад вам не могу послати новаца. Ал' небојте се. Запиштите от Г-дара Тирке на мое име. Шат уздаде. Помозте буди како.

— Запытайте Тренченскога, пошто бы овакій Exemplar под ·///. на камену изрезао на єдном лісту in 8-vo, пошто на полтабаку, пошто на цѣлом табаку, и све оне коцке напунѣне оныма свидѣтелствы, па да мы овде печатамо. Пошто бы была машина?

За Хамуљака другій пут.

Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2141]

107.

Любезный Пріятелю!

Ево ме у Шишавовцу. Сбогъ важны дѣла доѣо у Карловце и амо. Овай се часъ враћамъ. Они централісти съ обявленіемъ и Клиріцы послани су загребачкой Генерал-Команди.

Морамъ отговарати за оно обявленіе. — Ал' ћемо имена мало доцніе опетъ печатати. Онай планъ ѿ Конвікта пошљите ми на мой рачунъ натрагъ. Треба ми тако. Пошљите га у Плашкій. Требамъ га што скоріе. Пошљите ми онай пакетъ ѿ Кепена што скоріе по делижансу на Илійча у Карлштадтъ. —

Не мамъ кадъ писати Г-дну Копитару, за то га поздравите, и кажите му, да га врло молимъ, да ми томъ приликомъ пошлѣ Плашчанску Кормчію; а онай Октоихъ ѿ петогъ гласа и Л. 1494, кои самъ му іош Л. 823. послао, да пошлѣ натрагъ преко Бенцкогъ М-нру Шишатовцу и нарочно Оцу Герасіму Новаковичу. Онай самъ му Октоих из М. Привпно Главе позайміо, а садъ М. тай иште ѿ мене. Не иначе, него некъ пошлѣ! Пишите ми новости літерарне, напаче за србскій єзыкъ, за преводе пѣсама. Спишите, Бога вамъ, све любителье странне србскогъ єзыка. Я бы ихъ радъ было знати. Они принадлеже къ исторіи Србске Літературе.

Съ Богомъ! Одо опетъ у Рватску.

У М. Шишатовцу 18. Маіа 826.

вашъ

Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2142]

108.

[12. Новембра 1826.]

...Моја се судбина мало промијенила на боље, фала Богу: добио сам од Николе по предпоставленију А. С. Шишкова сто дуката пензије на годину; и то управо, као што стоји у указу за моје књижевне послове, који приносе „пољзу Славјанској Словесности". Да ји Бог поживи обојицу.

[Гл. С. Уч. Друштва 72, 127]

109.

Пречестњејши Господине,
Љубезни и високопочитајеми Пријатељу!

За Бога! јесте ли ви ђе у животу? Чули смо, да сте опет имали некаку биједу, али ништа не знамо, како сте је се избавили. Ви сте мени и онако дужни одговор на једно писмо. Јесте ли виђели моју овогодишњу Даницу? Како вам се допада (или, боље да речем, шта вам се највише допада)? Како вам се допада Србијанка Симе Милутиновића? Ето вам Бошњак даде и *Сербијаду!* Док се мудри намудроваше, луди се наживоваше.

Знате ли да је у Лондону изишла једна књига народни наши пјесама на Енглеском језику (издао је „John Bowring", и мени посветио с писмом на стиховима)? Ја сам ово дана добио један екземплар од Бауринга. Истина да се код овдашњи књижара не може за сад добити, [али] би се могло наручити. Тај је Бауринг из[дао] Анатологију Росијску, потом Пољску и Шпанску. [Ова]ј превод наши пјесама по том је за нас готово најзнатнији, што је на имену књиге (тителблату) прва врста српски: *„народне српске пјесме"* потом: „servian popular poetry, translated by John Bowring;" потом опет мото Српски (из III књ. народни пјесама са стране 307): „Јоште, браћо, да вам ријеч кажем!"

Ја имам опет пјесама за једну књигу од 25—30 табака. Певају ли ваши Рвати тамо јуначке пјесме? Бисте ли ми коју за IV књигу могли послати?

Чули сте, да сам зимус био у Србију [!]. Поздравио вас је Г. Давидовић. Он је сад *први* секретар код Г. Милоша, него је врло рђава здравља.

Јесте ли читали у Beobachtery, да је Г. Копитар постао член Петербургске Академије наука?

Ако сте ради, да ме одговор ваш на ово писмо застане у Бечу, отпишите ми *одма*.

Мој Сава иде већ у (Немачку) школу, и *први* је међу 60 ђака. Осим њега имам још двије ђевојчице, а до једно 6 нећеља биће још штогођ.

Поздравља вас љубезно Г. Копитар.

С истиним високопочитанијем јесам

У Бечу 6/18 Маија 827.

ваш покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

П. П. Ја сад сједим auf der Landstrasse № 291 im Hofe rückwärts in 1-ten Stock.

[Ориг. у приватним рукама]

110.

Любезный Пріятелю!

Ваше писмо ѿ 6. Маіа т. л. кое починѣте съ овымъ: „За Бога! јесте ли ви ђе у животу?“ приміо 10. Маіа съ великомъ радосћу, и жао ми е, да на њега одговарам, ил' паче, да на нѣга ево ни 10. Јуніа отговорити не могу. Изъ овогъ можете видити мое угнѣтено положеніе. — Другій ћу вамъ путъ ѿговорити. За садъ само ово: Имамъ 30. пѣсана скуплѣны и сваку по особъ преписану. Послаћу вамъ даномъ приликомъ ал' не безъ условія. Би ли вы 4-ту часть мени посветили — знате по старомъ обећаню вашемъ? Ил' ћете волети каквомъ фиршту? Шта су садъ вама мали люди? — У будуще тітулатуру мою скратите у овакову, какву я вама отдаемъ. — За мене садъ и ѡ мени. — Пишемъ врло много Г-дну Копитару. Извинте ме, што му досађуем. Я самь у оной истой опасности, у коіой самь быо 819. у Шишатовцу, кад' су одъ

мене искали рачуне. Садъ иште С. С. на вратъ на носъ рачуне сверху прихода и расхода Епіскопске конвенціе (Intercalar-Prozenten der Bisthums). Тужіо ме е већь Хофкригсрату. Овай последній већь иште ѿ мене преко Генералкоманде, т. е. заповеда, да безъ отложенія пошлѣмъ Митрополіту. Я нисамь ни преправіо. — Я ћу пропасти, ако ми Г-динъ Копытаръ, и пріятель мой, овако не помогне, да ми Секретара нађе, кои ће за мене кодъ Хоффбуххалтеріе Мађарско-Ердельске исходатајствовати терминъ до последнѣгъ Септемврія. Молите и Г-дна Копитара, настойте, да не будемъ по другій путъ жертва злоби. Може и ово аргументъ быти: ніе опасностъ у рачуни. Сав є приходъ само 3800. я имам 5 f. на данъ, дакле на год 1825 f. с. м. остае 1975 f. то е потрошено репараціе сваке године. Я бы морао имати у руку што скоріе Entscheidung, или Bescheid, да се могу бранити међу тимъ противу Стеве. Само да не допусти Секретарь, да Hofbuchhalterey иште мнѣніе ѿ Митрополіта. Я ћу после овог' молити као полубога: найпосле бы му сообщіо Bescheid, да ме се' мане. 12. дуката жутые заслужиће ово ходатајство Г-дна Копытара. Стева ће до гроба мога быти мой антагонистъ; я не могу быти безъ секретара — у ком ми драго станю. Управо Римлянина требам, ал' Славянина и управо способна човека, а не топрвъ дяка. Два су Комплота противъ мене была. Трећій устае, далеко ужасній. — Ова ме борба може прославити или обезчестити. — Безъ помоћи Г-дна Копитара, и могъ Секретара сасвимъ пропадо. — Само време: „Qui habet tempus, habet vitam“. Збиля, есте ли езыкъ латінскій научили? — Пошљите ми Аддресъ на Г-дна Кеппена. За колико дана иде курирь изъ Беча до С. П. Б. Я бы желіо по куриру послати. — Отговорите ми таки.

У Плашкомъ 10 Јуніа 827.

Л. Мушицкій.

[Споља:] Plasky
S-er Wohlgeboren
Herrn *Wuk Stephanovics Karadschits*
auf der Landstrasse № 291.
zu Wien

[Напомена Вукова:] одговорено 21. Јунија.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2143]

111.

[21. јуна 1827.]

[Вук пише Мушицком, да му неће посветити четврту књигу народних песама, јер је мисли да посвети Гриму, за ког наводи, да је рецензирао у ученим гетиншким новинама Даћицу за 1825. Мушицки је слао Вуку преписе народних песама, па и овим писмом Вук иште од Мушицког неке песме:]

Ја се надам, да ћете ви мени те пјесме одма послати, јер знам, да вам је народна слава милија него ваша.

Питате ме јесам ли научио латински. Нијесам ни њемачки, јер немам кад.

[Гл, С. Уч. Друштва 72, 128]

112.

Љубезни Пријатељу!

Ви сте без сумње још ономадашње поште морали глас примити да вас је цар наименовао владиком Карлштадским. Ја вам то честитам од свега срца, и желим вам, да и митрополит српски скоро постанете, и дуго и дуго на славу и на пользу народа српскога да митрополујете. Ја сам овај весели глас чуо још у петак у вече, али вам нијесам могао писати, јер је било доцкан. Синоћ сам код бијелога курјака (у бирцаузу) вечерао с Копитаром и са 'Офратом 'Ормајером (аустријским државним историјографом), и пили смо за ваше здравље. 'Ормајер је читао и тужбу противу вас, и вашу обрану, и Ча Стевино мњење о томе. За тужбу каже, да је *подла*, за обрану да је ganz orientalisch-poetisch,; а за Ча Стевино мњење, да је добро врло по вас. Ја сам му казао, да је Ч. С. ваш непријатељ, али ту није могао друкчије чинити, будући да се тиче цијелога чина. 'Ормајер каже, да ће цар скоро и друге владике наименовати, а вас је само зато најприје наименовао, да вам учини удовлетвореније, што су вас непријатељи у Рватској *неправедно* гонили и тужили. Дакле, „нам бизъм олсън“ са свију страна! Сад само да вам Бог подржи дуговјечно здравље и ону стару ревност у срцу, пак онда свијет да види, шта ћемо радити. —

Ја се надам, да ћете ми послати оно 30 пјесама. Ја зато велим, да ову четврту књигу посветим Гриму, јер је он највише наше пјесме Европи препоручио, и још нам сила може учинити. Прошавше године рецензирајући Талфијин превод наши пјесама на Њемачки језик каже (између осталога) да *Европа послије Омерови стихова ништа не може показати што би нас тако могло поучити о постању епическе поезије, као народне Српске пјесме и т. д,* А ја ћу за вас пету и за Копитара шесту књигу скупити за три мјесеца у самој вашој епархији. А најпослије можемо и овако учинити: да не штампам сад ни четврте књиге, него, како вас завладиче, и ја будем готов с мојом Даницом за 1828 годину да дођем к вама да купим пјесме, пак у једанпут опет да издам три књиге, и онда ћу моћи казати, да сам ји све с вашом помоћу скупио и издао. Шта велите о том? Имате ли онаки лијеп квартир да ми дате, као у Шишатовцу што сам имао? А Ча С. се онда нећете бојати. Моја фамилија овђе с пензијом може ласно живити, а мени самоме много неће требати тамо. Збиља! колико оно ви лани рекосте мени дати на годину?

О Сербианки Симе Милутиновића не ћедосте ми ништа писати; а до сад може бити да вам је тамо дошао и списатељ њезин. Да је он више од пола луд, ја сам то видио још из његови писама што ми је писао из Липиске; али да је уз то рђав човек, то нијесам могао мислити. Знајући ја у какој је он биједи и невољи у Липисци, замолим се зимус још с неким пријатељима у Србији Г-дару Милошу, да би му се помогло; на то Милош заповједи мени, да му ја пишем, да дође у Србију њему за писара, а он ће по том дуг његов у Липисци сав исплатити. Прешавши ја из Бијограда у Земун, пишем му тако. Он с оним мојим писмом отиде Талфијину оцу у 'Алу, те у име тога пута узајми 70 талира, по том писмо покаже својим дужницима, и тако се избави из Липиске и дође у Беч, а одавде преко Пеште и Новог Сада отиде у Земун, да пређе у Србију. Но сад, на особито моје удивљеније, пишу ми из Земуна, да је, мјесто у Србију, отишао у Тријест! Сад сами судите, колика је сад моја срамота пред Милошем, колика ли свију нас у 'Али код Талфијина оца и у Липисци код остали његови дужника.

Да ли ћете ми моћи скупити што пренумеранта на Даницу за 1828. г.? Ако вам се овогодишња Даница допала боља од лањске, и ова ће вам се допасти боље од овогоди-

шње. Цијена јој је опет 34 крајцаре сребра, и надам се за цијело, да ће бити раније готова него лањска.

Знате ли ви, да је мој Сава *први еминенс* у Њемачкој школи међу 100 ђеце?

Господин Копитар поздравља вас љубезно, и честита вам ову срећу од свега срца. Он особито жели да вас у Бечу скоро види.

Сад ћете лакше наћи Секретара по вољи. Јесте ли писали 'Амуљаку? Да ли не би и Шаффарик дошао вама за Секретара? Али ви бој се оћете католика; а не знам, какав је Шаффарик и јуриста. Само кад сте ви владика, ласно ће се наћи Секретар.

Ето сам ја вама *свашта доста* написао, сад гледајте, и ви мени поскоро тако да отпишете.

С истиним високопочитанијем

[око 20. јула 1827.]

ваш покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[„Стражилово" 1886, 285; Гл. С. Уч. Друштва 75, 305; Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2144]

113.

[око 21. јула 1827.]

...„Јуче сам био с правдословом Лазом од Милетића, који између осталога рече, да ви нећете на то пристати, што вас је цар без синода наименовао владиком Карлштадским. То ме је поплашило, те вам данас опет пишем. Ја мислим, да се ви нећете дати од г. Стеве наговорити, да се тога избора и наименованија царева одречете, као што је Коста преварио Илију Мојића, те се одрекао протопопства. Ако вам г. Стева о томе таково успише, а ви му одговорите, да то нијесте тражили (као што свијет зна) нити сте се томе надали, него вас је цар сам наименовао, и ви наименованије царево не одбацујете; и ако цар није имао право вас именовати; то није ваш посао, него г. Стевин; и он с њим о томе нека се разговара, како им драго. Не шалите се, да се одречете, пак послије у невреме да се кајете. Ви знате да

нигда нећете постати владика, ако г. Стева с данашњим нашим владикама владике узизбира. А кад би царево наименованије добро било за Далмацију, нека буде за Рватску. Такова срећа не долази сваке године.

[У истом писму Вук напомиње Мушицком, да узме Шафарика за секретара, јер] може бити да би он волио бити ваш секретар, него да новосађани над њим гаће растресују.

[Гл. С. Уч. Друштва 72, 128]

114.

Любезный Пріятелю!

У итости. Од Г. Баньія добио сам писмо 28. Іуліа. 29. Іуліа била ми е торжественна Інсталлаціа. Кажу да ніедном Е-пкпу нашем (ал' само су двоица овде инсталлирали — Аввакумовичь и Міоковичь) ніе оволико торжество чинѣно. Од четыр' дана седим на престолѣ славы моея. —

Г-дну Баньію немам кад писати. Я га узимам за Секретара. Плата му е 300 f. CMZ. съ квартиром и костом. Плати ћу му путный трошак ал' да икономически путуе — на Дилижансу или Eilwagen, на крылу вѣтренню.

Поздравите Г-дна Копытара и Меглицкога.

Добро бы было, да Баньи има познанство с каквым Агентом от стране Хофкрігсрата; с Професором каквым тамо, ил' членом ü Studienhofcommission, Buchhändenrom найбольим. Добро бы было, да се препоручи и Hofrathu Пидолу сбог будущи наши дѣла за клир и школе.

Нек дође што скоріе. —

У Карлштадту 1. Avг. Ваш

Л. Мушицкій Е-пкъ.

[Спољa:] S. Wohledelgeboren
Herrn Vuk *Karadschiics*
mehrerer gel. Gesell. Mitgliede
In der Landstrasse № 291.
zu Wien.

[Вукова напомена:] одговорено 17. августа.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2145.]

115.

У Карловцы 7. Ное. 827.

Любезный Пріятелю!

Ево ме у Карловцы! Дошао самь у Шишатовацъ подъ ноћь 21. Октшв., а у Карловце 27. Октшв. Очекива се однако Еп. Путникъ изъ Арада; а Еп. Бачкій болуе. Те су препоне, да ми се ѣлаже посвященіе. Г. С. С. весма ме милостиво и приміо и прима посведневно. Весма милостиво се самномъ обходи.

Садъ се спремамъ къ новомъ поприщу. Епоху самь завео у Кроаціи као Администраторъ, треба да е продужимъ као Владыка, па ето Періода, кои се починѣ ѣ л. 824. — до — — — могъ гроба, бре и далѣ, до другогъ Epochenmanna. Найпре и найпре нужданъ ми е Секретаръ: Каѳоликъ или Лутеранъ за садъ, докъ се Србльинъ не воспыта.

За садъ бы ми найболый бно за секретара ученый Лутеранскій кандидатъ Ѳеологіе совершившій ту и бывшій на практіки богословской и канцелларійской. Да ми е таковый па новца — — — — на да видите чуда. Мой е Losung или предметъ свию мои мислій — Lieblingsiden завести Гумназіумъ у Кроаціи. Да ми е Секретаръ, кои бы данасъ сутра могао быти Директор Гумназіума. Секретару даемъ 300. f. у сребру. Отговорићу вамъ на сва писма. Али вы ми пишите првомъ поштомъ што выше можете. Гди е Кеппенъ, пише ли свой Журналъ? — Е ли живъ Шишковъ?

Пишите ми ѡ Літератури Србской и рускоj. Нове Граматіке Славенске ѣ Руса требамъ. Съ Богомъ! —

Поздравлям Г-дна Копытара.

Л. Мушицкій.

[Спољa:] v. Karlowiz
S-er Wohlgeborenn Herren v. *Kopitar*
Custos der Kaiserlich. Hofbibliotek.
pour Mr. Wouk.
zu Wien

[Вукова напомена:] примљено и одговорено 15. Нојемвр. по нашему.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2146]

116.

[Будим око 10. Фебруара 1828.]

...Овде се говорило, да ће вас владичити на Сретеније но јуче сам примио (на особиту жалост моју и свију родољубиви Срба) писмо из Земуна (баш на Сретеније писано) да ће то може бити бити о Ускрсу.

[Гл. С. Уч. Друштва 72, 129].

117.

У Шишатовцу 17. Февр. 828.

Любезный Пріятелю!

Овай часъ посла вамъ єданъ пакетъ писама на пошту, не смѣюћи више чекати: да не бы пошта отишла. Садъ вамъ опетъ продужавамъ. Бауринъ е доиста лепу честъ учиніо сербскомъ єзыку и прострео славу сербску. — Не знамъ, одкудъ му се онай мотто допао:

„Јоште, браћо, да вам рпјеч кажемъ!“

Некъ вамъ Сава и сербски добро зна. За рано га опредѣлите на кои начинъ живота, па ће у нѣму чудеса чинити.

Сад на

3-ће писмо ѿ 21. Јуніа 827. Добысте Божидара! но велите, врло е слабъ, тешко ће остати. Штета! Овде сте говорили о мои рачуни, кое ніште нашъ Старацъ. Хвала Богу, садъ ми є лако предавати рачуне. А био се доиста здраво прозліо на мене. Него не знамъ, како ће ми садъ быти за приходе мое, кои су добываю само ѿ дана иншталлаціе. — Пѣсме мое Рватске валя да сте већь добыли. У будуће моћи ћу и више наћи. Я немамъ ваши песама, ни єдне части. Гди ћу и добыти. Има ли Илійћь? Вы већь 4. частъ пріуготовлявате, а я немамъ прве три. Айде у име божіе 4-ту часть посвятите Гримму и 5-ту Баурингу. Я се не ћу стидити ціркуларомъ позвати савъ клеръ, да ми скупляю песме народне, сваку песму на особитомъ листу. Штета за Кеппена! Ко садъ издае Библ. Листы? — Онъ е мени послао — чини ми се —

таки прве године своѣ изданія 12. Нумера; а садъ самъ у Карловцы добио ѿ 26—43. Мени е єданъ путь писао Г-днъ Копытаръ, да е нѣколико Н-ра послао по нѣкоемъ Михановићу, ал' я нисамъ добио. Како бы я добио Н-ре ѿ 13—25. заключително. Како бы друге добио. Онъ е, Кеппенъ, искао одъ мене придатке, ал' му я нисамъ ни одговоріо. Само да добыемъ све ове оскудѣваюће Н-ре па шатъ бы штогодъ и я придао. Све бы Рецензіе желіо я у ономъ Vereiny der Philoserben: сваку у своемъ орігіналу изъ свію новина. Кадъ бы се овай Журналъ почео, може быти, да бы гдѣ коя Рецензіа найпре у нѣму стояла. — „О Сими Милутиновићу“? Садъ вы мени о нѣму пишите. Добаръ е юначина, ал' е тврдоглавъ. Здрава е мозга, може дубоко и дуго мыслити. Ал' требило бы, да се держи Lebensphilosophie, коя не трпи мрачности. —

4-то е писмо безъ датума. Но я самъ га приміо 25. Јуліа. У овомъ ми являте и честитате мое владычество. Съ радостю примамъ честитање и искренно благодаримъ. — Мило ми е было чути, шта вели Г-днъ Хофратъ Хормаеръ. Вы пишете 'Офратъ 'Ормаер. Тай знак грчкій не значи h; треба га окренути на десно: 'Офрат 'Ормаер. Тако бы гркъ, тако бы Кеппенъ написао. — Велите: „Нам бизъм олсън“ са свию страна! „Сад само, велите, да ми Бог подржи дуговјечно здравље и ону стару ревност у срцу, пак онда свијет да види, шта ћемо радити.“ — Здравље ми много порушено от времена грозног суда Аппеллаторіума. Управо се борим с ньим, (оставлям ъ, да уштедим папир). Є ли онай Доктор Србльин — Белецкій — іош у животу и тамо? —

Я носим у себи нѣку болю, коя ми трае већь више отъ петъ година. За цело ово време нисамъ ноћу више спавао ѿ 1, $1^1/_2$, 2, $2^1/_2$, и найдалѣ 3. сата. Бы ли вы то вѣровали? А тако е. Самъ се чудимъ да самъ у толиком штрапацу, међу бригама, борбама и враждама за оволико времена неспаваюћи — колико нарав иште — могао живити! О колико самъ потрошіо! Доктори разногласе у распознаваню болести. Осморицу самъ и пытао, и толики су ми медицыне давали. Єданъ из ньи догадава, а єдан управо држи, да є ово у мени eine verlarte Gicht, потайна костоболя, али коя се не показуе никоимъ видомъ, као обыкновенна костоболя. Ал' е опасна опет врло много. У глави ми Kopfbedrückung, заузимаюћи ми сав мозак, у прсима е Beklemmung, а у стопалама е као да мрави пролазе, штреца и простире се до колена. Различиты се симп-

тома променуло за 5. година! Наипаче у степену зноя. Садъ ми е већ до найвећег степена дошло и у глави и у стопалама. Шта ми не да спавати? Ово само зло, овай Druck и у глави и у ногама, кои заедно у єдно време долази. Овай ме нагло буди и спавати не да. Постане као пароксізиус, кои е прві година мало траяо, после више, садъ, трае до 9, 10. и 11. сати даню до подне! Бре осећам га и по читавый дан. Врло ми много смета, досађуе, шкоди! Ова е слабостъ противна многом напряженію. После великог напряженія постае већа. Волео бы є се освободити, нежели сто жуты дуката! — Бѣдни Доктори не могу, да ме излече! Ей да ми е ближій Беч, па да знам, да ћу іош до Ускрса чекати посвященіе, одлетіо — по пошти — у Беч. Ако е Белецкій тамо, сообщите му ову болест. И овде узимам еднако ніке праове, али ми ништа не помажу! Прошле єсени, али мало доцніе, нежели што бы требало, био самь кодъ Тріеста преко мора у Монфалкону и топлицама. Ал' ми ништа нису помогле. Чисто сам већма ослабіо. За мене бы требале — чини ми се, Eisenbad и Mineral-Wasser за пиће. Какве су тамо у Бадну? Были тамо за мене было, испытайте. Ето то вам е моем здравлю. О той моіой болести ни с ким не говорити кромѣ Доктора. А другій ми е недостаток у новцу. Не само, што новца немам, што ми приход од Епархіе не прелази 4000 f. у сребру: In fixo само 3800 f. Єст у сребру, али е тамо сребро као овде папир: — но іош сам се и задужіо кое на репарацію Резіденціе, кое на школска заведенія. — И овде да ми е какав Deus ex machina! Нисам се ни єквипирао, колико треба: не мам ни лепы, парадны кола, ни крста с ланцом. Овай на мени е Шишатовачкій. Да ми е Vorschuss одъ 6000 f. CMZ барем! Ревност ми є у прсима не само стара, но іош већа. Само да су ми іош три ствари: новац, па новац, па новац! — Пак онда свијет да види, што 'но велите, шта ћемо радити. — Без Гумназіума не могу живити, а Гумназіум без две године філософіе ништа не значи, дакле бы рад био Лицеум. О овом єднако мыслим. Све ћу употребити да цѣлу Епархію возбудим и сложим к овом намѣренію. Четврту кньигу песама посветити Гриму, да. Я бы рад био читати Рецензію Гримову на Талфіин превод наши песама. Драго ми е, што сте ми ово мало из Рецензіе явили, да *Европа после Омірови стіхова* &c. Хвала му! Поздравите га од мене зато. Кажите да га зовем der biedere, der tapfere, der tref-

fliche Philo-Serbe. А како ніе, кадъ намъ юначки простире славу по Европи. Имам ли лијеп квартир, да вам дам, као у Шишатовцу што сте имали? Имам два двора: едан у Плашком, селу, на дан ода од Карлштадта, а другій у Карлштадту. Овай ми е само погођенный квартир, ког іош нисам ни видіо; а погођен е ѿ 1 Ноем. за 300 f. у сребру на целу годину. Може быти, да ће проћи пол године, да у нѣга не уђем. Има 7. соба: горе 4. за мене, а доле 4. Може быти, да ће коя и за вас моћи остати. „Колико оно я лани реко вама дати на годину“? Сад имате царску пензію; не требате пензіе друге, к томе од сиромаха. — „О сербіанки не ћедосте ми ништа писати“ већъ сам писао. Нѣгов е поступак с Талфіиным Оцем и с дужницыма врло худ. Доиста нас е осрамотіо. Я сам му ово пребаціо. Он се правда, да е он учиніо наредбу, да се онай дуг плати. И реко е, чини ми се, да су новцы послани. — Не знам, ѕ ли истина. Каже, да е много узрока имао, што ніе отишао у Сербію, нит' ѕ могао отиђи. Найглавнія му е, што бы му сметало нѣговой намери. Из Тріеста е отишао у Црну гору. — Тешко вама, ако ме на Даницу нисте пренумерирали. „Савва првый Еміненс међу 100. ћеце.“ Да га Бог живи. Да вам е, да томе нађете од кога штіпендіум. Г-дину Копытару на поздраву и честитаню благодарим. — Одкуд вы мыслите да бы Шаффарик мени за секретара дошао? Како бы он извѣстніе званіе оставіо?

5-то Писмо вам е опет без Датума, но я сам га приміо 26. Јуліа 827. Овде су Slagwörter[!]: Правдослов Лаза ѿ Милетића. Одрицанье Епіскопства. Опет за Шаффарика. Кадъ мыслим у Беч. — Наданье мом одговору. Хм! Како бы се я одрекао Дара Царева? Дара, кои ми е купно публична и торжественна побѣда? Дара, кои се слаже са сунодалным избраніем и предложеніем? О овом сам вам доцніе сообщіо писмо. — Лаза се нуди за секретара, ал' га я не ћу. Што вам за Шаффарика? Као да вам е писао? Он е сам мени другог предлагао — Магарашевића. Ал' сам я на нѣгову реч пређутао. — Кад ћу у Беч? Ето заключите, кад ћу. Найпре ми треба кући! Треба се инсталлірати. — Ето вам желаног одговора. Другій ћу пут пређе.

6-то писмо одъ 4. Окт. 1827. Ово починѣте овако: „Ваља да сте се понијели, те ми не ћете да одговорите: није шала *владика* и 8000 f. СМ. плате на годину!“ Ни сте ни єдно ни друго погодили. Нит' сам се понијо, нит' ми е плата 8000 f.

СМ. Кад сам ово писмо добыо, спремао сам се на пут у Карловце. А плата ми е єдва половина од ове сумме. Чим бы се понијо? Быти Епіскопом у убожной, пренебреженной Епархіи и понијетисе тим, не слажесе єдно с другим. А я не бы се понијо ни с Бачком Епархіом. Овде говорите о пренумерантима; о оныма 30 пѣсмама; о посвященію IV части. За пренумеранте ћемо у будуще раніе и основателно уредити. Гримму — Серболюбцу — IV част посветити, да. —

7-мо ваше писмо такође, хвала Богу, без датума. Валя да вы у овом подражавате старым нѣмачким песмама „gedruckt in diesem Jahr.“ Я сам га приміо 6. Декем. 827. Послали сте га были преко Г-дна Шаффарика. Код овога е лежало 14. дана. После га е послао у Карловце, да ми се пошлье у Шишатовац. Овде е чекало реда, да одговор добые. Код мене иде као у сухачи, гдѣ е налога, гдѣ много цакова има за меляву. Од 6. Дек. кад сам га добыо, до данас (— 19. Фев.) има 2 м-ца и 15. дана. Айде за сад тако, ал' ћу другій пут на ма, како писмо добыем, одговарати. Волим тако, него оваку робію подносити, а и вама досаћивати. — Да се у Паризу подиже катедра Српског єзыка (као што пишу Срби закона Римског), пре нисам быо чуо. Нит' сте ми вы пре о том писали. Слава Богу! Куд' не ће продретый Српскій Геній! Общій нам е Геній єзык. Штета што га сви Србльи не умѣю почитовати. Я се надам, да ће та катедра и нашу Літературу знати. Желіо бы Сорговъ превод наши пѣсама на француски видити и читати рецензію Г-дна Копытара. Штета што и он ніе назвао „Српске пѣсме.“! Милетићу сам таки одговорио после овог вашег писма. Ето вам другій пакет писама. Одсад ћемо другоячіе.

Ваш
Л. М.
Еп.

[Споља:] Schischatovacz
S-er Wohledelgeboren
Herrn *Wuk Karadschics*
Mitglied mehrerer gelehrten Gesellschaften.
Auf der Landstrasse № 291. im Hofe
rückwärts im 1-ten Stock.
zu *Wien*

[Вукова напомена:] одговорено 8. Јунија 828.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2147]

118.

У Шишатовцу 25. Февр. 828.

Любезный Брате!

Синоћ ми донесе Директор Гершић ваше писмо из Будима от 15. Февр. Вы сте дакле у Будиму. Явите у другом писму, сбог чега тамо одосте. Не печатате ли шта тамо. Явите ми што матицы. Коликій іой є капитал? — Пређашнье две поште послао сам вам два повелика писма — као одговор на сва ваша писма, на коя сам вам остао дужан одговора. Управіо сам ѝ у ваш квартир. Оће л' вам ѝ ваша супруга послати за вама? Г-дну Копытару послао и 3-ће писмо. Приключіо сам на прошеніе нѣкоег Агента Куковића, ком е мое дѣло, касателно Дипломе, из Карлштадта чрез мог Пріятеля препоручено, квіту сверху плаћены 500 f. C. M. Z. за Дипломy Хофкрігсрату. — Не ћу му више досаћивати. Видим, да е ово мое дѣло тешко, и у дубокой тайни лежи. Још се єдан Господин, мени познанный и пріятель, о овом дѣлу труди. Ал' ми не явля, зашто е и чрез шта е и од кое є стране, т, е, чрез кога е запело. Найпре и найпре бы ово рад бно знати. Да сте ми били собщили оне речи Г-дна Копытара — о коима напоминѣте — може быти да бы сам могао докучити узрок. Дознаніе овог могло бы ме найпређе опредѣлити ићи ил' не ићи у Беч. Явите ми оне речи. Може быти Гд. Копытар не ће ми писати. Я нисам противан ићи, и готов сам ићи. Ал' напред знам, да бы ми и свет и Митрополіт са два Е-пкпа замерили. Кромѣ Карштадтске Епархіе іош е 5. праздны. Три су из овы од многы година праздне. Јерархіи ніе поможено с дополненіем єдне Епархіе. Ако су оне препоне ѿ стране С. С. овде им е источник. И я онда за общу ползу великодушно терпим ово отлаганье. Я сам рад и други буду, што быти мораю.

Ако Сава Текеліа у овом смыслу оно говори, онда мени не шкоди нѣгов говор, но слаже се с моим великодушіем. Ако говори у противном за мене смыслу, онда ми е непріятель без праведне причине. Нит' мене С. С. трпи, нит' Е-пкпи. Да ѝ Бог зна! Ови мени непріятелѣ творе. Явите ми у ком смислу Текелій говори, да Митрополит право има, што ме не владычи. — Каже ми Гершић, да е чуо од Адвоката Ползовића, кои

е скоро из Пеште дошао, да се тамо говори, да сам од дешпераша у болест пао, и да сам полудіо! Ово су само мале спрчене душе могле измыслити. Я нигде духом нисам ячій био. Разорите ово измышленіе. Разгласите свуд, да сам здрав и як духом. Юнак сам я у страданіяма. Одговорте.

Л. М.

[Споља:] Schischatovacz
S-er Wohledelgeboren
Herren Vuk Steph. *Karadschics*
Doctor der Philosophie u.
Mitgliede mehrerer *gelehrten Gesellschaften*
in der Ratzen-Stadt bei der
reichen Tischlerin.
zu Ofen.

[Вукова напомена:] одговорено 8/20 Марта.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2148]

119.

У Шишатовцу 2. Марта 828.

Любезный Пріятелю!

Овай час добы ваше писмо из Будима од 9. Февр. Дакле е 22. дана путовало до мене. Томе сам и я и вы криви. Може се до мене за 5—6 дана допрети. Я вам нисам казао где сам, а и вы мени нисте казали, кад сте отишли у Будим. Вама 2. м-ца како сте у Будиму, а мени 3. м-ца како сам у Шишатовцу. И єдан за другога до данас не знадосмо. — Єдан сам м-цъ пробавіо у Карловцыма. Одяко ми управо овако пишите: съ моим Адрессом преко Петроварадина, Чалме у Шишатовац. Па ћемо вићети, за колике ће дне писмо ваше стићи. — За мою ствар у Бечу ради Агент Куковић, познанник мог доброг пріятеля у Карлштадту. А ради іош єдан знатан господин. Буди воля господня. Лако ми е чекати. Не ћу полудити, као што гдекои вртоглави — по Будиму и Пешти, као што чуем — клеветаю, или паче у своіой лудости мени

сожалѣваю, да сам я од дешперата полудіо! — Кад сам я за 2. године у Шишатовцу и више 820—822 бесчеловѣчна и тирянска мученія претрпіо, да оддржим мою внутреню цѣну и да побѣдим прежестоке и грозне судіе, како не бы я садъ у мом м-нру ,где сам іош Настоятель и заповѣдник, и где сам свакій дан угощен, као владыка, мужественно постоян остао и задоволян. Што е Цар рекао, мора быти. Явите ми, в ли ту Сава Текеліа, и оће л' се ту колико бавити? Мы ћемо у Карлштадту и пространніе полье за посао имати, и за Літературу народа нашега више ћемо моћи радити, нежели у Будиму. Я имаюћи и тупографію и управо у своіой кући. Иначе вас не бы смео ни држати. Ког бисте ми ђавола, кад сте анаѳемизирати од С. отаца? Морате ми быти какав Беамтер Типографіи. Явите ми одговор из Сербіе. Са Светићем био сам, ал' оно — нисам примѣтіо. — Видићемо. Являйте ми, шта се о мени говори, было бело, было црно. Ето вам одговора. Хвала Богу нисам вам више дужан ни врсте!!

С Богом.

Ваш

Л. Мушицкій

акримандріт[1]

и владыка без плате.

[Спољa:] S-er Wohlgeboren
Herrn *Karadschics*
mit Briefen der H. Joh. Berits
Franco
zu Ofen.

[Вукова напомена:] одговорено 15. марта.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2149].

120.

[8. марта 1828.]

[Вук јавља Мушицком, да га агенат Куковић из Беча поздравља, и да му поручује *тајно*, да се Мушицков посао

[1] A la Wuk!

задржава још због некаки нанозо државни сметња и денунцијација.]

[Гл. С. Уч. Друштва 72, 129].

121.

У Карловцы 26. Апр. 828.

Любезный Пріятелю!

У последнѣм писму питате ме, кадъ ћу я быти владыка, ево у име божіе постадо юче. Юче на Евaггеліста Марка посвященіе се мое торжественно соверши. Изненада е учинѣно, тако да напредъ у вече — 25. Апр. — предъ малымъ повечерьемъ, на коемъ самъ оглашен, а после бдѣніемъ само самъ на полъ сата пре и я чуо. Па се опетъ сутра данъ на само посвященіе толико народа из окрестны мѣста и вароши слегло, да сви исповѣдаю, да ни на чіем посвященію толико народа ніе было. То и Г-днъ Митрополіт исповѣда. Толико за садъ. Пишите ми таки амо у Карловце. Овде ћу се іош мало бавити. Кажите то Витковићу.

Л. Мушицкій
Е-пкпъ Карлшт.

[Споља:] S-er Wohlgeboren
Herrn Wuk Stephanovics *Karadschics.*
Mit Briefen der H. Berics
in Ofen.

[Вукова напомена:] одговорено на Спасовдан [3. маја].

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2150.]

122.

[3. маја 1828.]

...Фала Богу, кад сте већ једном Ча Стевин во Христѣ брат постали. Тај сам радосни глас ја онај дан разнео по

свему Будиму и по Пешти; и будите уверени, да се сви Срби неисказано радују и веселе.

[Вук саветује Мушицком, да из Карловца дође у Пешту, ту да служи о пештанском вашару, те да га виде сви знатнији Срби трговци, па отуд да оде у Беч, да цару благодари. У истом писму Вук напомиње Мушицком, да узме за секретара Колара, Словака, славног песника; али ако не би могао узети њега, а он му препоручује Павла Берића, књижевника српског и адвоката у Будиму.]

Немојте ви мене сад заборавити. Знате, да сте ми обрекли дати што на годину, да вам будем литерарни агент у Бечу.

[Гл. С. Уч. Друштва 72, 129].

123.

У Карловцыма 7. Маја 828.

Любезный Пріятелю!

Ваша два писма — ѿ 29. Апр. и 3. Маіа — ишту одговоръ. Ей, да секретара имамъ, кои бы ми званична дѣла отправляо, лако бы и съ многимъ бы одговарао на приватна и нарочито на ваша писма. Ево вамъ дакле нѣколико врсти. Друго ваше писмо ѿ 3. Маіа приміо самь у граду седећи управо съ Ча Стевомъ и мимо поште пролазећи. Стасмо ту и заискасмо себи своя писма. Я самь ваше поредъ нѣга (шдесно) седећи читао. Ніе ме пытао, ко ми пише. Да ме запытао, казао бы му. Отонудъ — идући къ Карловцыма — доста самъ се намыслио о предметима вашегъ овогъ и пређашнѣгъ писма. Но садъ времена готово ни о чемъ немамъ писати. Драго ми е, да се Срби радую и веселе о моемъ посвященію. Я ћу у Бечь после ившталлаціе, а ова ће сбогъ Петрова поста єдва 8. Іюліа быти. Равно ће се онда цѣла година испунити ѿ моегъ наименованія за Еп-кпа до иншталлаціе. Діплома ми е єдна одъ Маћарске канцелларіе дошла, съ датумомъ ѿ 20. Іуліа по рим. 827. Друга ми е ѿ Хофкрігсрата на путу одъ Карлштадта амо. Я бы на путу у Бечъ обышао изъ многи узрока Пешту и Будимъ. Секретара еднако немамъ. А безъ нѣга быти не могу. Я се чудимъ вама, што ми проектирасте

Шаффаріка. Я бы се стыдио нѣму о овомъ говорити. Онъ по-редъ своге званія свой господаръ. Павла самь Берића првый путъ ономадне познао. Довео ми га е бно Јован Светић или Хаџић. Онъ немачки нигда ніе радіо, и вѣроятно не уме ра-дити. — Нит' се онъ отима за ову службу, нит' га я толико привлачи. — Шаффарікъ ми е препоручивао Магарашевића. Я му за онай часъ (іош' кад самь дошао съ почетка Ноембра) ништа нисамь одговоріо. Многи су ме узроцы задржали. — А садъ се већъ жени. — Я бы Колара узео. Кадъ бы прешао у нашъ законъ дао бы му 400 f. у сребру на годину, а иначе као Лутерану, когъ држати не смемъ, дао бы као приватномъ секретару 200 f. у сребру, костъ и квартиръ.

Кадъ толико написа о Колару, зазвони на ручакъ. По овом запыта Беницкогъ о Колару. Онъ ми таки рече, да е овай маленъ, незнатанъ човекъ, и да бы ньиова Ексцеленціа Г-днъ Митрополітъ негодовао, кадъ бы свештенника Лутерана узео. То бы, вели, што ново было и учинило сензацію проти-ву васъ (мене —)! Дакле не бы было лека, развѣ да пређе у греческу православну церкву. Ал' кадъ е маленъ и незна-танъ, немамъ къ нѣму волѣ. Ей, да е срећа да бы се свимъ Сербльима понравіо, па пређе къ нама у наше благочестіе, я бы чудеса съ ньимъ чиніо: правіо бы Vereiп међу свима Славенима и прочая, и прочая. Къ тому не знамъ в л' по-штенъ и добра характера човекъ. Морао бы дакле о томъ сведочбе имати и самъ лично амо у Карловце доћи, да се видимо. — Видите, каково е Сербско изображеніе. Не можемо да Секретара изъ Србаля нађемо. Мађарскій Адвокатъ, ако не зна радити немачки, и къ великой Господи лепа писма пи-сати, и учена представленіа на Хофкрігсратъ чинити, ніе за Секретара. За Хорватску бы Епархію найболѣ приличествовао немачкій Gränzadvocat или ученый Нѣмацъ. Сербльинъ бы се морао за Секретара воспитати. Другій путъ о вашемъ Сави. Одговорите ми таки о Колару.

Садъ єдну коммиссію. Докторъ ми е преписао пити Ma-rienbadwasser и да купимъ 30. Бутеля. Надамсе, да в тамо іош вашаръ, дайте, роѣ́ный, или преко Витковића, или преко Г-дна Берића, ту воду у толикомъ числу изъ Пеште у Карл-штадтъ на Јосифа Поповића послати а на мой рачунъ. Я ћу имъ съ благодарностю вратити.

Лукіанъ.
Еп-кпъ Карлш.

[Споља:] S-er Wohlgeboren
Herrn Wouk Stephanovics *Karadsich*
Mit Briefen des H. *Berics*
zu *Ofen*

Вукова напомена:] одговорено 13/25 Маија.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2151]

124.

У Будиму 13/25. Маија 828.

Љубезни и високопочитајеми пријатељу!

Примио сам ваш писмо од 7. овог месеца. Колар каже, да не може прећи у наш закон (највише због срамоте), него би рад знати, какав би посао био *приватњега вашег секретара*, за кога кажете, да бисте га (и као Луторана) могли примити (с платом од 200 f. c. m. и кост и квартир). Би ли ви поред тога приватног секретара и другога морали имати (и кака би разлика у *послу* између њи двојице била), или би приватни секретар морао свршавати посао и онога? — Што се тиче Коларова карактера, он је човек поштен, не може бити поштенији, и неисказани је љубитељ славенскога рода воопште; а што је мален и незнатан, то би младожењи и катанском официру (и то *малога* чина), била мана, а за секретара је готово све једно. — Јавите ми о том, шта ћу му казати.

За 30 бутела Marienbadwasser говорио сам Г. Берићу, и гледаћемо, о идућему пештанскому вашару (до 10 дана) да вам се пошљу по жељи вашој.

Јуче сам ручао код Г. архимандрита Станковића, који вас љубезно поздравља, и каже, да би вам и сам писао, кад би знао, да ће те се ту још бавити..

Не заборавите мога Саве а и мене, који са истиним високопочитанијем остајем

ваш свагдашњи високопочитатељ
и покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

П. П. Ја сам вама Шаффарика за секретара зато проектирао, што сте ми писали, да вам треба секретар, који [би] по времену могао и директор бити; а знам, да Шаффарик није баш најзадовољнији у Новом Саду; а поред свога звања, он би и код вас био свој господар.

[„Стражилово" 1887, 382; Гл. Срп. Уч. Друштва 75, 307; Ориг. у арх. С. К. Академије бв. 2152]

125.

У Шишатовцу 15. Маіа 828.

Любезный Пріятелю!

Штета што ми пређе нисте споменули о Колару. Може быти да бысмо о нѣму досадъ свршили; може быти да бы већь кодъ мене овде было. Ономадне и юче было ми е овде Шаффарикъ съ госпоіомь, као на празднику Сошествія. Я самь овде и служіо и едногъ діакона М. Ковиля рукоположіо за с-щенника. Са Шафарікомъ самь говоріо о Колару. Онъ има болѣ мнѣніе о нѣму. Каже да ніе премаленъ, не среднье штатуре, и да ніе врло болешльивъ ил хектичавъ. Каже и то, да е Коларъ готов отрећи се своимъ свештеническомъ чину. Може быти, вели, да бы прешао у греческо благочестіе. Вѣроятно е, да бы онѣ ово учиніо. Ако е добаръ и поштенъ човекъ, башъ бы требало, да га привучемо у наше благочестіе. Дайте вы и Г-днъ Беріѣь приволите га, да къ нама пређе. Премногa му овде важна и полезна представленія можете учинити. Протестантъ особито у Кроаціи — по закону — (Gesetz) не сме се држати за чиновника. И онъ и я могли бы овай законъ осуетити на величайшу ползу и нѣгову и мою. Онъ бы остао Словакъ, као што и естъ, а не Сербинъ но сербскогъ или греко-сербскогъ вѣроисповѣданія. Онъ бы было у овой струцы первый, но мы бы іошъ когъ ученог Словака къ нама у православіе привукли. У пркосъ Католикомъ, кои и у нашимъ гумназіама съ протестантитама заповѣдаю и располажу како они хоће. Я бы съ овымъ Коларомъ много могао радити и са общу Славенску літературу и за Сербску. Онъ бы задово-

лянъ могао быти са мномъ. Найпосле нек къ мени дође на време да се познамо.

Одговорите ми на ово писмо у Карлштадтъ ал' што скоріе.

Мушицкій.
Еп.

[Споља:] S-er Vohldelgeboren
Herrn Wuk *Karadschics*
Mit Briefen des H. Berics
zu *Ofen*

[Вукова напомена:] одговорено 31. Маија.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2153]

126.

У Верпољу 28. Маја 828.

Пріятелю!

Я самь ваше последньe писмо приміо у Карловцы 18. Маіа. Одъ оногъ доба проће 9. дана. Ево вамъ рачунъ. Другій данъ по пріятію писма пошао изъ Карловаца већь у име Божіе у мою Діецезу. Мысліо самь писати вамъ изъ Шишатовца. Нисамь могао сбогъ дѣла други. Пошао самъ отовудъ 24. Маіа. — Садъ самь овде на полъ трећой штаціи одъ Винковаца. Одлазимъ таки далѣ у Бродъ на ручакъ. Жао ће ми быти ако васъ писмо мое не стигне у Будиму. Садъ о Колару. — Боже мой! Какавъ в успѣхъ културе, изображенія Сербскогъ! Не можемо да изъ Сербаля Секретара добыемо. Магарашевићь се жени; а и безъ овог изъ многи узрока не бы га могао узети, нит' бы ми свудъ удовлетворити могао. Беріић нигда немачки ніе радіо. Може быти ніе писма написао у немачкомъ єзыку. Не сме ни да се прими секретарства. Єданъ в Адвокатъ у Н. Саду, Ползовићь на гласу, ал' и овай не сме да се прими Секретарства, што ніе радіо у немачкомъ єзыку. Може быти практически га и не зна тако,

да га безъ погрѣшке може говорити. Лаза Милетићь нуди се, ал' не зна логіку, а хвали се са Славенскомъ Грамматікомъ. Сви бы се Србльи срдили на мене, што самь узео Лутерана, а не бы признали, да нема Србаля за то. Цѣла бы Генерал-Команда и 6. Регіменти (6. Оберштара мое Діецезе) бы воспранули на гласъ, да самь узео Лутерана за секретара. За часъ бы чуо и Хофкригсратъ. Међу пунктама денунціаціе противу мене, бно е еданъ, да мрзимъ на католическій законъ, и све што е католическо. Дакле шта ћемо садъ? Секретара требамъ; и нужданъ ми е. Сербльина немамъ за садъ, Каѳолика нећу. Руми ми се нудіо, ал' нећу ни нѣга, кое као покатолившегасе, кое сбогъ цандрльивогъ характера. Лутерана не смемъ узети као Секретара общегъ за сва дѣла; бре ни подъ именомъ овымъ. Кои бы Лутеранъ къ мени дошао, морао бы и онъ и я лукавновати. Я бѣ овако желіо, да бы се таковій на ово склоніо, да за време (краће или дуже) подъ именомъ Літератора пребуде, умоливши мене, да га међу тимъ подржимъ као Літератора, кои и мени у Литерарнымъ и школскимъ дѣлама помоћи може, докъ за себе далѣ промотри. — А ово бы се могло продужити. Ако бы се онъ мени допадао, и я нѣму, а Рвати бы почели ћерати сбогъ Лутеранизма, а онъ онда некъ се отбрани као Чивутинъ вашака (онай седне, а ови престану и отиду). За часъ у грчко исповѣданіе, па миръ. Каквогъ Секретара требамъ? Ево оваквогъ вообще: Каквогъ е имао свагда Еп-кпатъ Будимскій, Арадскій, Бачкій. Ови су подъ именомъ секретара или у лицу єдногъ човека подъ именомъ секретара имали Нотаріа Консісторіалногъ, Фішкала консісторіалногъ, и приватногъ Секретара, т. е. за дѣла, коя не принадлеже консісторіуму. Ова приватна двогубогъ су рода: маня коя е умео отправляти Ча Стевинъ Коста — найпаче Сербскимъ єзыкомъ — а већа — коя отправляти мора равнъ Беницкому. Кодъ мене бы доволянъ бно способанъ Нотарій, кои бы якъ бно у Славенскомъ и у Немачкомъ єзыку за све експедиціе нотаріата, и кои бы — као ученъ и літераторъ — важна представленія (Vorschläge, Vorstellungen) по моему мнѣнію Генералкоманди и Хофкрігсрату умео израђивати. А ова бы се сва тицала изображенія и доброгъ снабдѣнія клира, и воздвиженія школа. — Зато засадъ — будући да я све то у єдной персони на скоро добыти не могу — морамъ два човека имати. Нотаріа, кои ће савъ нотаріатъ у Славенскомъ єзыку водити, и све експедиціе нотаріата отправ-

ляти; т. е. оне предмете консисторіалне, кои се у Славенскомъ єзыку клиру преко Проты отправляю, и другогъ Літератора, кои ће за помоћь Нотарію све предмете или поне веће, кои се у немачкомъ єзыку на Регименте и Генералкомманду и на конзиліумъ у латінскомъ єзыку шилю, отправляти, и мое проекте за изображеніе, и снабденіе клира, за воздвиженіе школа, — нормалны, Гумназіума и клирікалны школа — за воздвиженіе фундова по моему мнѣнію — као средства за школе. — За воздвиженіе єдне Θеоретіческо-практіческе каѳедре Богословіе башъ требамъ Богословскогъ Літератора. Немамъ времена о овомъ више говорити. — Я бы морао Колара познати и онъ мене. Онъ бы морао таяти, да е свештенникъ лутаранскій и подъ именомъ Літератора кодъ мене пребыти. Я се надамъ, да бы онъ самномъ задоволянъ бно, и да бы онъ мое проекте возлюбіо и умео израђивати, и мене самогъ у томъ подпомагати. Дай дакле да се видимо. Ево на кратко. Я самъ на овомъ конаку смисліо отићи у Бечь. Изъ Нове Градишке узећу путь у Вараждинъ — а оданде управо у Бечь. Дођите вы съ Коларомъ — и таки идите — у Бечь — на ћемо се тамо видити, познати, погодити, намирити и успокоити. И я ћу га оданде са собомъ — ако се погодимо — или паче взаимно возлюбимо — заедно у Карлштадтъ повести — Літературу Богословску скупити и понети. Єданъ ће ми проектъ или намѣреніе быти Praktische Prediger Schule быти. — Дакле састанакъ да намъ буде у Бечу кодъ Копытара или кодъ васъ. Съ Богомъ.

Я ћу прекосутра быти на путу къ Бечу.

Вашъ
Л. Мушицкій
Еп-кпъ Карлш.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2154]

127.

Любезный Пріятелю!

Полезно ће быти за мене. да се познамъ съ Россійскимъ священникомъ: за літературу Россійску и союзъ ове съ нашомъ!

за нѣке грамматіческе вопросе у славенскомъ єзыку. Зато дайте да га доведете къ мени, или преко писма пошљите га къ мени. Само не могу опрѣделити часъ. Валя да бы найболѣ было, да дођe после ручка таки у два сата у кафану кодъ белогъ нашегъ Вука. А мы бы га одунде позвали.

18. Јуніа 828.
у Бечу.

Л. М.
Еп.

[Споља:] S-er Wohlgeboren Herrn
Wuk Steph. *Karadschics*
in der Leop. Str.
№ 291. zu
Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2155.]

128.

У Бечу 29. Јануарија 829.

Љубезни и високопочитајеми пријатељу!

Истина да сте ви мени дужни одговор (ако не два или три), али опет ја, као *меншій*, почињем писати. Но шта ћу прије да кажем?

Како сам вам последњи пут писао, био сам у Србији, и ево ме сад опет у Бечу! Чули сте, да је Добровскн умръо у Брину (пошавши из Беча у Кракову?) За Колајдовића Руски ми поп једном, још јесенас, рече. да је *полудио*! Кеппен ми је писао из Симферопоља и Одеса, а и од Шишкова сам имао писмо скоро. Јесте ли ви писали Сими Милутиновићу, као што сте ми овде обећали? Како сте задовољни са секретаром? Зашто не дођосте ви у Беч, као што сам вам говорио и писао? Ви сте прави не мариш за себе? У Будиму сам чуо да ће све четири новопостављене владике из Карловаца управо доћи у Беч, да благодаре цару. Ако цар успоставља и митрополите (као што је владике почео) јамачно ће Станковић бити митрополит (ако буде по реду мрети), а за вас може бити да ће се кајати и што вас је владиком учинио, кад нећете да дођете да му благодарите. —

Еда је Г. Самуило Илијћ под вашим покровитељством распродао што моји књига? Ја би и њему писао али сам у Пешти чуо да се покалуђерио, пак нити му сад знам имена нити титуле; него вас молим, да му кажете мој поздравд да ми пише, и што буде моји новаца при њему, да ми пошаље (ја седим Auf der Landstrasse in der Ungergasse № 329. beym Thor die 1 te Thüre rechts).

Еда сте песама што још скупили? Да ли сте добили и читали Шаффарикову нову књигу. Über Abkunft der Slaven? У Лпписцн се штампа књига под именом Revolutionen in Serbien (mit einer Karte); мислим, да ће вам бити врло по вољи (15 табака ја сам већ читао наштампани).

Како би ви по славенској (или по вашој) ортографпји написали, н. п. *поље, копље, знање, начињен, направљен, њега, њему* и т. д.

Кад се год састанем с Гаврилом Меглицким, свагда ме пита за Вас, но не знам шта да му кажем.

Г. Копитар поздравља вас љубезно. А ја с истиним високопочитанијем јесам

Ваш покорни слуга,
Вук Стев. Караџић.

[„Стражилово“ 1886, Гл. С. Уч. Друштва 308;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2156]

129.

[У Земуну 21. децембра 1831].

....Знате да сам 1829. године отишао на позивање Господара Милоша Обреновића у Србију. По томе готово двије године провео сам у Крагујевцу као член и (тобожњи) директор бивше српске законодлтелне комисије, а годипу дана у Београду као президент магистрата наије и вароши Биоградске; а сад сам опет српски списатељ и писатељ...

...С Турцима се још ништа више није свршило, осим што је Милош признат за наследственог књаза од Србије. Надежда је, да ће се зимус и границе и данак одредити. Ваља да сте чули, да су два архимандрита српска, Мелентије

и Нићифор у Цариграду завладичени, и Мелентије наименован српским Митрополитом и високочајшим Егзархом, вративши се њи двојица из Цариграда, с пређашњим Биоградским митрополитом Грком Антимом, завладиче у Биограду још једнога игумана Герасима, (мислим, да вама није нужно казивати, да ни један од ове тројице не зна ништа, осим којекако читати, а писати — у правом смислу — не зна ни један). Мелентијева је столица у Биограду, Нићифорова у Ужицу, а Герасимова у Пожаревцу, (то је сад нова Епархија). Антима су нудили да буде пожаревачки владика, но је волио преко ваше Епархије и Тријеста отићи у Грчку, него узјати с коња на магарца, бити под власти српскога Митрополита. Сад чујем, да се у Биограду, уређује конзисторијум.

У Биоград је донесена типографија из Петербурга, и већ се штампају којекаке ситнице, као пасоши, објављенија, различни протоколи, и т. д. Грађанска су слова врло лијепа, а црквена су она нова Библејскога општества. — Исаиловић је од лани био као професор и учитељ Господарске ђеце, а сад чујем да је постављен цензором код Типографије.

[За законе, на којима је радио, каже Вук, да су готови, и од скупштине одобрени] но кад ће се наштампати и у судове увести, то само Господар зна.

[Гл. С. Уч. Друштва 72, 130]

130.

Любезный Пріятелю!

Врло сте ме обрадовали съ вашимъ писмомъ. Хвала намъ на оволикимъ лѣпымъ и пріятнымъ извѣстіяма. Драго ми є, да се писательства єднако држите. Пишите ми опет мало после о успѣху у томъ. —

Некъ су само Србльи Еп-кпи, какви му драго засадъ били. Явите ми, Бога вамъ, ако знате, колико има у Босни, колико у Ерцеговини Еп-кпа Грка за Срблье. Пѣсана засадъ немамъ, но сад ћу дати по цѣлой Діецези списивати. Темишваръ! — У руку правогъ народолюбца много бы добра произвести могао.

Зашто не иштете Сави вашемъ штипендиумъ ѿ княза? — Я усредъ дѣла офіціозны, коихъ врло много имамъ, о літе-

ратури и мыслимъ и радим. Но о овомъ другій путъ. Не сећам се непріятелства Светићева противу васъ. Кое године? у коіой части? — Ево вамъ Царевы пѣсана и прве и друге едиціе. Явите ми, како вамъ се допада моя шаля, што самъ й латинскимъ словима дао печатати; и како се другимъ допада; шта о томъ мысле. — Овако бы могли посрбити, кои су се Ѿсрбили. —

Пишите ми опетъ новина о Сербіи. Жао ми е врло за парохомъ Філіппомъ Петровичемъ.

Поздравите вдову попадію утѣхе ради.

16. Јан. 832.
у Карловцу.

Лукіянъ
Епкпъ.

[Споља: *Karlstadt*
S-r. Wohlgeboren Herrn
Wuk Steph v. Karadschics
Doktor der Weltweisheit, und mehr.
Gesellschaften Mitglied
in *Zemlin*

[Вукова напомена:] одговорено 14. Апр. 843.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2157]

131.

Примихъ 19. апр. (1 мая) 1832.

Ваше високопреосвештенство,
Високопочитајеми пријатељу!

Благодарим Вам на миломе и високопочитајемом писму Вашем од 16 јануарија и на послатим уза-њ књижицама. Одавно би вам што на писмо оно одговорио, али сам све очекивао, да вам у једном и ово објављеније о Лукиној *поезији* пошљем, па ево га сад једва доби из Беча. Ја знам да ову књигу нико од Срба не зна тако ценити, као ви, и зато вам шаљем особито 5 објављенија, да бисте ји преко кога од ваши млађи по епархији вашој разаслали онима, за које знате, да ће скупити што

пренумеранта. Макар ми ји чак и до конца јулија послали, не ће бити доцкан (само гледајте, да би ми ји *доста* послали).

Овај ваш начин писања с латинским словима допада се и мени и свима, који ствар разумеју. Него би требало, да шокци узму (или начине) љ и њ, јер нап. lja и nja нимало нпје мањи крпеж од csa и од славенскога ль, нь и т. д. А щ право узевши, не треба ни нама ни њима, јер су у њему два гласа (шт или шч).

За владике осим београдског пашалука само сад толико могу казати, да међу народом *нашим* има још владика у Нишу у Зворнику, у Сарајеву, у Мостару и у Новом Пазару; но јели у коме од ови места сад Србин, или су сви Грци, то не знам. У Новом Пазару је доскора био Србин (бивши дечански игуман *Захарија*), но по смрти његовој не знам ко је сад.

У Београду се све више и више почињу којекакве ситнице штампати; 28 марта штампан је један лист српски новина за *пробу*, но не зна се, кад ће ји продужити. Шаљем вам овде једно Тиролово објављеније, да видите, каква су лепа слова (поменути лист новина штампан *ситнијим* словима). Од књига мислим да ће се штампати *прва* Светићева: Сабор истине и науке, или III. Забаве за ум и срце, о којој је такођер изишло објављеније.

Осим ови књижевни новина у Србији ништа особито нема. Срби, истина, купују коње и оружје и спремају се, да султану помогну против Бошњака; но ја мислим да ће се Бошњаци без боја покорити, а не верујем, да и Султан од збиље жели Српске помоћи (већ ако је луд, које по његовим пословима судећи, није).

За народне песме молим вас да распишете по целој епархији, да се купе где се год која нађе (макар каке биле; из 10 или 20, које ми пошаљете, ако једну нађемо, које ја немам, опет је добитак; а тамо по крајини Турској може се наћи *млого* лепи песама које ја немам). Ја ји истина имам око 50 штампани табака, и то *изабрани* песама, али што је више, то је боље: „нек је фала и мене и тебе“.

Ја најдаље у мају мислим с целом фамилијом кренути се одавде к Бечу, него ћу се у Будиму ради употребљавања илица забавити до августа. У Бечу рад сам моје књижевне послове опет почети од збиље. —

Непријатељства Светићева против мене мало у ком од новији летописа нема, н. пр. у ова два последња (27 и 28),

а и у *Пчелама* (оно је све његово масло). — Али нека га што му драго: то су обични љуцки послови.

Давидовић сад мисли да је прави Мерних [Метерних?] Милоша Обреновића. — Исаиловић је био у Београду као професор (ево сад прекиде ми ово писање човек из парлаторије с гласом. да ме исти Исаиловић зове на састанак. И вративши се од њега, који вас љубезно поздравља, опет писмо настављам), а сад се спрема у Пожаревац за француског и немачкога учитеља младим кнезевима.

Опростите ми што прилажем овде писмо вашему протосингелу г. Илићу.

Овдашњи прота Ивановић окривљен је од мирске власти „за лихоимство, обману, злоупотребленіе власти званія своего“ и за „опороченія чужей чести“, и одлучен је од своје службе (за администратора дошао је из Беочина поп Петар Поповић), док ту из Беча пресуда не дође. Земунци, који су му тужитељи, мисле да му ни брада неће на миру остати, али он се нада, да ће само на том проћи, да се премести у други протопопијат.

Ако ме скоро удостојите одговором на ово писмо наћи ћете ме овде.

Препоручујући се вашој дојакошњој благонаклоности и пријатељској љубави, с истиним високопочитанијем јесам

У Земуну 14. април. 1832.

Ваш покорни слуга,
Вук Стеф. Кар.

[Новыя письма Добров. Копитара и др. стр. 868.]

132.

У Бечу 16./28. Дек. 832.

Пречестњејши Господине,
Љубезни пријатељу!

Писмо ваше од 24. Јулија примио сам тек пре месец дана, кад сам кроз Пешту амо прошао. Врло вам благодарим на љубави вашој, и на пренумерантима на поезију Луке Ми-

лованова, које сте ми послали, како у овоме писму, тако и у она два на Миловука (од 30. Јулија и од 12. Августа). Поезија се ова сад тек овде штампа, и о идућем Пештанском вашару биће готова. Врло би добро било, кад би сте ми *(сад одма)* што и новаца послали, ако сте ји скупили; ако ли баш *ништа* нисте скупили, а оно нека стоји, док вам књиге пошљем. Кад ми новце узашљете, одбијте за продате ваше првенце по ономе писму мом из Земуна. Што се пак тиче они непродати првенаца, ако оћете, ја ћу вам послати писамце на Београдског трговца Милутина Радовановића, па чините с њима, како вам је воља; а ја би рекао тако да чинимо и са они 10 егземплара, што су код Давидовића у Крагујевцу (што је код Милутина, *јамачно* је на добру месту, а они 10. егз. код Давидовића ако пропадну, биће *моја штета)*.

За *пословице* не знам, шта ћемо чинити. Ви мени не можете уступити ваше, а мени опет тешко уступити вама моје! Не писасте ми, на каке сам вам уговоре ја моје пре био обрекао? Кад би ви мени тели дати ваше, да ји помешам с мојима, ја би пристао, да на Titlblaty метнем да ји нас *двојица* издајемо, а и добитка ако што буде да делимо. Него вам ја напред кажем, да ћете ви имати пословица *десет пута више,* него ја: ја управо још не знам, колико ји имам, јер су неке писане у речнику, а неке на листићима, за које сад не знам ни где су (јесу ли где овде међу различним артијама, или су у сандуку с књигама, које још нису ни дошле овде). Ја опет мислим, да има млого пословица, које ви *не смете* издати, н. п. *Сита трба к. ру креће; Ни лудо ј. би, ни луду подај; И душа у рај и к... ц у д. пе не може бити* и т. д.

Желећи вам с новом годином свако добро, и препоручујући се и у напредак вашој пријатељској љубави остајем.

Ваш истинити пријатељ
Вук Стеф. Караџић.

NB. Ја седим сад am Spitelberg № 133. (d. ungrische Garda visavi hinten im Hofe im 1. St. die Thür N. 15).

Въ Карлштадтѣ 20. Дек. 832.

[Ориг. код проф. г. Тих. Остојића].

133.

[20. јан. 1833.]

...Истина да је пренумерација (код нас) права прошња, и велика досада како списатељима, тако и скупитељима; али како немамо још праве књижевне трговине, она је опет једини начин, не само књигу издати, него је и по народу разнети: многи човек не би нигда књиге купио, да није пренумерације...

[Гл. Срп. Уч. Др. 72, 131].

134.

У Карловцу 15/27 Февр. 833.

Любезный Пріятелю!

Прво самъ вамъ писмо добио овде 20. Дек. пр. г. а друго 26. Јан. ове год. Праведно се чудити можете и морате, што вамъ не ѣговори. Мени е самомъ жао, да се тако до овогъ часа догодило, но скупа ми е и зато већма жао, што се тако догодити морало. Велике и тежке ме борбе окружаваю — наипаче взаимне између мене и Митрополіта, а и важна дѣла съ военнымъ Совѣтомъ, у предметима консісторіалнымъ цѣло ми вниманіе на себе вуку. Да, вуку, па зато, пріятелю Вуку ни черте! Добро дошли у Бечь. Я вамъ желимъ постояно здравіе, миръ и спокойство. — Врло ми е драго, што сте ми пространіе явили, како сте се съ Милошемъ раскрстили. Хвала Богу, да васъ Хала іошт' на оной страни ніе заквачіо. А нѣму соболѣзнуемъ, што се онако лудо компромитирао и управо шбнажіо и шсрамотіо. Врло бы радъ био читати оно ваше писмо. — Дедъ му по томъ писму спѣвайте песму, како му вила пѣва съ планине, съ кос бы она све позорище гадностій нѣговы сазнати и открыти могла! — Вели Халеръ: Gott gab mir Witz die Narren zu bestrafen. — Оно писмо Н. Садско послаћу вамъ другій путъ. Пренумеранти вамъ се купе. А за народне пѣсне (овде и овако говоре нашинцы) садъ ми топрвъ совѣтно писати. — Г-дна Копытара и Рускогъ свештеника поздравлямъ искреннѣйше (овако да, не могу я безъ поповске

Грамматіке). — Не могу прежалити, што вамъ искану малу помоћь не мого учинити! Нигда — после Шишатовачке несреће — нисамь овако у тѣсности сбогъ крайнѣгъ недостатка у новцу — живіо! — Кућу самь дерну овде купіо, и исплаћивати морамъ, па отовудъ рабска слѣдствія за мене потекоше. — Но опетъ се не каемъ, и зато юначки гледимъ одолѣти! Кадъ исплатимъ, онда ћу съ ньомъ велико дѣло учинити. — Пишите ми опетъ много. Ей! да я тамо могу! —

Вашъ
Лукіанъ Мушицкій
Е-пкпъ.

[Споља:] S-er Wohlgeboren
Herrn Wuk Stephanovics *Karadschitsch.*
Am Spitlberg № 133 (der ungrischen Garde gegenüber) hieten im Hof im 1. Stock die Thür № 15.
Wien.

[Вукова напомена:] одговорено 28. Февр. (по нашему) 833.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2158.]

135.

Ваше Високопреосвештенство
високопочитајеми пријатељу!

Има готово два месеца дана, како се накањујем, да вам пишем, и ево се једва накани!

Овде је пре шест недеља био црногорски управитељ архимандрит и будући владика, *Петар Петровић*, коме нема још пуни двадесет година, а већи је и *лепши*, него и какав гранатир у Бечу! Не само што зна српски врло добро читати и писати, него прави и стихове лепе. Глас родољупца вашега зна наизуст и обожава вас за ваше родољубиве мисли, него му је мало жао, што још простије српски не пишете, јер он мисли, да на свету нема лепшега језика од нашега *народнога* (и има право, што тако мисли, макар и не било истина). Ча Стева

му се тужио и на мене и на вас, и он нас је обојицу бранио. Одавде је отишао у Петербург да се завладичи; кад се врати натраг, може бити да ће вас поодити (са мном заједно). Кад вам Ч. С. не даде преселити се у Бачку или Банат, како би било, да се пиштете у Далмацију, да га се сасвим избавите?

Како вам се допада IV књига народни наши песама? Еда сте Ви наново што песама у вашој епархији скупили? Или бар јесте ли уредили да се купе?

Г. Меглицки молио ме, да вас од њега поздравим и да вам напоменем, да му некаку његову књигу пошљете.

Јесте ли видели Брлићеву граматику? Ако нисте, гледајте да је добијете. Брлић је први Шокац, који своју браћу наговара, [д]а *приме наша слова!* Само да је шокце дотле довести, да рекну да су *Срби* и да приме наша слова, а нека верују шта им драго (и Немаца и Мацара има од три закона, па су опет један народ). Надам се, да ће ми г. Илић скупити у вашој епархији *[д]оста* пренумеранта на Даницу за годину 1834; него се чудим, што ми не шаље новце за оне Лукине поезије, а мислим да ми ји већ и за песме може послати. Молим вас, да му то напоменете и препоручите; јер знате, како се с новцима натеже.

Ако имате један егземплар од они *басана*, што сте ви из Доситијеви избрали и издали, а тако и од ода Витковићу и на смрт Доситијеву, пошаљите ми по вашем синовцу, само да видим, па вам ји он одма натраг може послати; ако ли баш немате, а ви ми јавите, које сте године ви оне басне издали; јер нешто пишем о *нашем језику*, па би ми требало те књижице да споменем. Ја мислим, да ћете ви имати по један егземплар од тије књижица.

Ваља да вам је познато, да се у Србији штампају на ново све Доситијеве књиге: Живот и прикључења и писма већ је готово; сад се басне, по објављенију, штампају. Да сам ја цензор у Србији, ја то не би допустио, јер су се калуђери у Србији, особито како је Милош обладао, већ готово сасвим затрли и онако, а и *пост* и *моштн светије* и остале црквене обичаје људи науче и сами од себе презирати.

Ето сам надрљао сила којешта. Сад ваља и ви мени да пишете најмање толико. А и по други пут вас молим, да г.

Илијћу напоменете да би ми новаца што пре послао. Ја сад седим in der Josephstadt in der Lagen Gasse № 84.

Г. Копитар поздравља вас љубезно.

С истиним високопочитанијем остајем ваш

У Бечу 22. августа 1833.

истини високопочитатељ и
покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Новыя Письма Добров. Копитара и др. стр. 871].

136.

Любезный Пріятелю!

У итости за садъ само на последньe писмо ваше їѣ 9/21 Јан. т. г.

Овде е међу клиромъ нашимъ така сиротиня, да се їѣ пренумеранта буди на кою му драго књигу єдва што и то съ великомъ натегомъ и доцканъ скупити може. За то овде совѣстанъ совокупитель предъ издателемъ књиге морао бы се сасвимъ манути совокупленія; или што 'но кажемо — скупляня пренумеранта. Я бы вамъ у вашой потреби и нужди їѣ мое стране с драге волье — са свомъ душомъ и сердцемъ исплатіо дугъ могъ с-шенства — ал' вѣруйте ми предъ Богомъ, да ни самъ ништа немамъ. — Та їѣкадъ я дугуемъ Копытару и Геролду књигопродавцу тамошнемъ! Узаймите їѣ добры людій међутимъ, а я ћу грмити на мое бѣдне попове, — да вамъ што скоріе издаду обећано и дужно. --

Колико є Сави вашемъ година? Срећанъ му путь у Петербургъ! Поздравите ми Копытара; писаћу му друге поште.

У Карловцу 17. Јан. 834.

Вашъ
Л. М.
Е-пкпъ.

[Спољa:] S-er Wohlgeboren
Herrn Wuk Stephanovics Karadschics
Josepfstadt in der Piaristengasse № 126 rückwarts im 1. Stock.
zu Wien.

[Вукова напомена:] одговорено 30. Јануара по наш. 834. опет 15. Маија.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2159.]

137.

Любезный Пріятелю!

Я самъ одъ сыновца Ђоке чуо, да ћете већъ досад у Тріесту быти. Ако сте ту, добро сте намъ дошли: и тамошнымъ Србльима, и нама сосѣдима. Желимъ вамъ, да се тамо у намѣренію вашемъ ползуете. Внимайте на све рѣчи и дѣянія ваша, дабы сте се кодъ тамошньи Србски Республиканаца благонаклоности и любови удостоили. Подржите се тамо мало дуже. — И я бы се тамошньимъ пришествіемъ вашимъ ползовати могао, — овако, да васъ употребимъ као ходатая, посредника (Vermittler), у моемъ общеполезномъ дѣлу, то кодъ єдногъ, то кодъ другогъ, а наипаче кодъ Господара Ніколе Ботте. Зато гледайте свакояко, мудро, умилято, досетльиво, лукаво, съ єдномъ[!] словомъ дипломатіески, посланически, да се кодъ нѣга удворите, и особенногъ повѣренія удостоите. Богатъ е чуемъ човекъ, а нема никога отъ свои, ни дѣце, ни сродника. Тай бы могао на общу ползу што жертвовати. Што вамъ откриемъ, не казуите Фрушићу. — Имамъ важны узрока. —

Перве ћу вамъ поште о томъ моемъ намѣренію съ Боттомъ — преко васъ — писати обширно. Колико бы искренно желіо, да и амо дођете, толико самъ принуђенъ из важне політике открыти вамъ, да ће болѣ быти и за васъ и за мене, да — међутимъ — амо не долазите.

Надписиваћемо се.

У Карловцу 23. Јѣл 834.

Л. Мушицкій.
Епископъ.

[Спољa:] Seiner Wohlgeboren
Herrn Wuk Stephanovics Karadchisc
(p. t.) bey serbischen Kirchengemeinde
zu Triest.

[Вукова напомена:] одговорено 11. августа 1834.

[„Срђ“, г. 1902, 1036].

138.

Любезный Пріятелю!

Ништа ми не пишете. Я самъ се писму вашемъ надао. Обећано ѿ мое стране, важно за мене, писмо не мого пре-

правити. Тежко ми є, као Епіскопу, тужити се и просіячити, а морамъ. — Одговорите ми, у тайности пріятельства, бы ли се вы примили, да писмо мое отворено а управлѣно на Боту, овомъ прочитате и спроведете са всевозможнымъ ходатайствомъ; — бы ли се могли надати, да бысте успѣли, бы ли ми онъ — као по Богу братъ — знатну помоћь, какву требамъ, дати хтео. Я бы васъ знатно наградіо за ходатайство ваше. За пѣсне ћу вамъ пространіе писати, како ми Шговорите. А одговорите ми прве поште.

У Карловцу 13/25 Avr. 834.

Вашъ пріятель
Л. Мушицкій.
Е-пкпъ.

Поздравите Фрушића.

[Споља:] S-er Wohlgeboren
Herrn Wuk Stephanovics Karadschics
Porto
bey der Kirche zu St. Spiridon.
Franko. in Triest.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2160]

ДОДАТАК

139.

У Шишатовцу 17. Ноем. [1816.]

Опеть Оде! да, Дражайшій Пріятелю, опеть. Вы 'сте сами тому криви. Да ме и овако поздравите „овай већь не зна престати“ пакь имали бысте право. И Хорацъ у трећой Сатури о пѣвцыма овако вели:

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare, rogati:
Injusti nunquam desistant.

Прочитайте ову Сатуру Хораціеву по преводу Виландову. Сыти 'ћете се насмѣяти. Прошле вамь поште нисамь могао писати, не бывши кодъ куће. Ишао 'самь у Иригъ и Опово. Нисамь обаче пренебрегао и на путу о вама мыслити. Таки 'самь смысліо, да вам' ону пошту накнадимъ. Чимъ лакше развѣ Одама? — Намѣривши све оне оде, кое 'сам вама у Віенну послао, и Гершичу Директору послати, абіе помыслихъ. да ће лѣпо быти краснопросте Музе мое съ кумваломъ Сербскимъ у Карловце отпратити. Но всамь ли могао велегласно посредъ сточне[?] као црный попъ с таламбасы у Београдъ? Сахрани Боже! пала бы ми нѣгова судба на ледьа. Не, тайно 'самь морао иѣи. Завіо 'самь быо луру с полупечалнымъ флоромъ, и пришавши у самый мракъ у Карловце, нисамь е предье развіо, да не бы како случайно коя жица загудила, или гласомъ Шишатовачкимъ зазуяла даже до ушію Косте незлобивог' и Курь Гьоргьа — развѣ кад' додьосмо Гершићу на прагъ. Я говоримъ и о себи, ал' е сама Піеріда ишла. Она и я неумемо се отдѣлити. Она му предала предьашне оде съ одомъ къ нѣму, кою 'самь на дугомъ путу отъ Шишатовца до Ирига 12. Ноемврія лако спѣвао. Знате мой наковань; онъ е мало посла имао. Кад 'самь се вратіо, 14. Ноемв. помыслимъ, да ми треба и моему Стефановичу у Новы Сад' Оде послати. Како бы му жао было, да у цѣлом' оном' струку цвеће не бы было ни єдног', кои бы нѣму наменѣнъ быо. Ето опеть предметъ Оди. А на путу самъ у колы не 'мамъ другог' посла. Тако вы сте, вы пріятельи, побудителыи мое луре, и изворь Парнасскій, откуд' ми по гдѣ-коя капльица падне у чашу горкости, кою ме принуждаваю до дна испити. — Я се поне побѣди после гроба надамъ. — Мои 'ће ми пріятельи у том' помоћи.

Како 'сам ове две оде на путу у колы сочиніо, тако 'самь и већу часть Катоновы стіхова све па путу превео, идући у Н. Садъ, Карловце, Дмитровицу &. Но за путь нису велики предмети. Да ми е какавъ изрядный немѣцкій Епіграмматістъ, кои бы ми на путешествію забаву дао, и ког' бы по мало преводіо. То бы на путу найлакше могао: а кодъ куће на бездѣлице не 'мам времена. Купите ми, на тай конацъ, съ Господ. Копытаромъ лѣпу Едіцію латінског' Епіграмматіста Марціала и каквог' остроумног' Нѣмца, или сложеніе епіграмма. т. е. надпйса од различны списателя. — Толико о мени. Но додаћу іошт' ово: у одама овыма первы су стіхови ехаметри, а други ямби.

О Српском' преводу Библіе ово мыслимъ и непоколебимо держимъ, да се преводъ са славенскимъ оригіналомъ заедно т. е. съ друге стране печата (кад' годъ то буде), да не бы како прекрасній славенскій езыкъ, исчезнувши испредъ очію народа, мало по мало дошао у презреніе и забвеніе, и да небы преводъ Сербскій, безъ подлинника, или оригінална текста, губіо повѣреніе и светыню.

Друго, да се преводъ Сербскій печата иждивеніем С. Петербургског' Содружества, а не Лондонског'. Лако можете знати причину. Лакше бы церква Сербска допустила простый преводъ, и цѣо бы народъ съ вечнымъ повѣреніемъ приміо, само зато, што е Россія съ нама єдиновѣрна.

Сообщите цѣло писмо Г-дну Копытару. Ово послѣдньe мнѣніе хтео 'сам и нѣму писати. Сад' разсудите заедно и пишите ми. Я 'самъ вечь первy главy Матеа пробао превести: и вйдѣхъ ѩкш добрѡ.

Съ Богомъ! Здрави будите.

Л. Мушицкій.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2161.]

Додатак писму бр. 17.

(30/18, I, 1817. стр. 136.)

Незаборавите ми явити, шта *сте профитирали у двору S. S. Румій* е писао Г. Копытару (читао ми е писмо) и послао му нешто за учене новине (понайвише мнѣнія S. S.) као н. пр. *зашто се зове Херцеговина* (но чини ми се то ће быти као князъ и кньига), *како су се Мажири крстили* и т. д. видећете кад се напечата. Пише да га Хаџићъ и Храниславъ уче Српски, а онъ ньи Грчки, каже да е Митрополит *народный поета*, Храниславъ *odendichter*, и да ће скоро издати свое оде, а Хаџићъ Аникреонтикъ; опоминѣ и за васъ да сте odendichter, но да васъ іошт' ніе видьео: него гледайте те [се] познайте съ ньимъ, ако и ніе као Волный. Чужеродна Хлоя оста за другій путъ.

[Гл. С. Уч. Др. 75, 312].

XXVI.

СТЕФАН ФИЛИПОВИЋ

1.

Рѣма 26-о Августа 815.

Господинѣ Вуку Стефановичу
у Віени.

Опростите ми што вамъ пре нисамъ могао Пренумеранте на втору часть Песнарице ваше послати; закосненія овога узрокъ есть, что здѣшня пошта никоимъ начиномъ неће новце у писму да прими, нити стои добра да ће новцы сигурно на мѣсто отићи, зато чрез посту нисамъ могао послати, а другу какову прилику очекиваюћи закосни се до данасъ; зато самъ принужден сада явити вамъ да самъ сакупіо Пренумеранте кои су на другомъ листу назначени, и новце приміо, само немамъ прилике вами ихъ послати. Вы ако сте книгу печатати дали молимъ неизоставите и ове пренумеранте кое я шилѣмъ, будући да самъ новце приміо и люди се заиста надаю, а новцы су при мени, ово дана намѣравамъ ићи у Земунъ и стараћю се оданде вама чрезъ векслу послати, само молимъ Пренумеранте да не изоставите. Одъ Сербіе разумевамъ да се дѣла ш миру съ Турцыма, какав ће у тому успѣхъ быти, видећемо. Молимъ явите ми ако имате каково извѣстіе за наше кои су у Парiз отишли. Брата Стеву Живковича ако е ту поздравите любезно.

Вашъ слуга
Стефанъ Філіповић.

[Додат списак десет претплатника, штампан у II ч. Ијеснарице].

[Споља:] *v. Ruma*

An die Redaction der Serbischen Zeitung zur Abgabe
Herrn *Wuk Stephanovics*
a *Wien*[1])

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2162]

2.

Рума 5. 7-вра [1815.]

Господину Вуку Стефановичу
у Віени.

Подъ 26. августа послао самъ вамъ Пренумеранте изъ здѣшнѣга мѣста, и явіо самъ вамъ узрок чрезъ коега нисамъ могао купно и новце послати. Нашавшіи данасъ овде Г. Димитріа Спирту изъ Земуна моліо самъ га да вамъ новце достави; я самъ нѣму предао 20 f. овде за 10 песнарица; и вы ће те тамо одъ нѣгова брата Г. Константина Спірте примити толико, по коему молимъ извѣстите ме на случай да небысте оно мое прежнѣ писмо примили ..... опет имена пренумерантов и у овому писму. Поздравля васъ любезно и Брата Стеву ако е ту

Ваш покорни слуга
Стефанъ Філіповић.

[У прилогу списак истих пренумераната који и у претходном писму].

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2163]

[1]) Овака је адреса и даље.

3.

У Рѣми 17-о 8-вра 815.

Господину Вукѣ Стефановичу
у Віенни.

И пре бы вамъ на писмо ваше подъ 1-о Сент. мени писано одговоріо но нисамъ кодъ кѣће био.

Благодаримъ вамъ на извѣстіяма коя сте ми сообщили ш нашима кои су у Паризъ путовали. Мога таста ако се еще тѣ задержава поздравите, за удивленіе ми е велико што ми ништа не пише; ако ли се пакъ одатле удаліо явите ми; и куда? да знамъ; а и за проче явите ми кои су ту заостали были, находе ли се еще ту или су кудъ годъ отишли. Одъ Сербіе могу вамъ явити колико самъ се извѣстити могао да се запста ш миру ради и велика е къ тому надежда и прилика. Урумели валиси на ово дѣло отъ турскога двора уполномоћенъ приспѣо е како разумевамъ ово дана у Београдъ и за кратко време рѣшиће се ово дѣло. При свемъ томъ ш стране Бошняка мирно ніе и ово дана была е на Дріни жестока ватра, каковимъ поводомъ и слѣдствіемъ еще извѣстно незнамъ. Павле Поповичъ, Милое Тодоровичъ, капетанъ Ристичъ прешли су шдавно еще; за Петра Булюкбашу и Дукича извѣстно незнамъ; пре еданъ м-цъ дана вићяо самъ ихъ; по тому незнамъ може быти да су отишли. Сутра полазимъ у Земунъ; оданде очекуите одъ мене друго писмо, за све что разумети могао будемъ явићю вамъ извѣстніе. Молимъ и вы штуда что имали будете непропустите извѣстити ме, и то што скоріе. Писмо адресираите као и пре управо на мене у Руму, и пребудите мой као што и я остаемъ вашъ

искрени пріятель
Стефанъ Філіповичъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2164.]

4.

Высокоученому Господину
Вуку Стефановичу у Бечу.

Рума 2-о Ноемвр. 1816.

Досада скупіо самъ веће 10 Пренумеранта на Рѣчникъ вашъ, надамъ се еще кога врбовати, и онда ћю вамъ имена

и новце послати чрезъ Спирту. Што самъ вамъ у прежнѣмъ моме писму за Живковича писао, ніе истина была, да е у Београдъ одведенъ, но само чрезъ кавге кою е съ скелеціом на Митровицы имао, родіо се тай гласъ; онъ е у безбѣдности, и у прошасти вторникъ, састаио самъ се съ нінме на Кленку. Пишите ми штогодъ и поздравите Г. Давидовича. Овде нема ништа ново.

Остаемъ вамъ на служби

Стефанъ Филиповичъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2165]

5.

Господину Вуку Стефановичу
у Бечу.

Земунъ 22-о Феvру. 817.

Опростите што вамъ до сада новце послао ни самъ; узрокъ е што цело скоро два м-ца кодъ куће био ни самъ, а и нисамъ био новце покупіо, и саде еще ни самъ све скупіо; зато опетъ я вама сада шилѣмъ ову векслу на Спирту на кою ће те примити 150 f. W. W. а имена Пренумеранта имате, ако ли сте пакъ случайно такова забацыли, пишите ми да вамъ опетъ попись пошлѣмъ, да не изостане напечатати се, ербо знате да многи само зато пренумерира се, да му име у книги печатано буде, а да тога ніе неки башъ неби се пренумерирали. Опростите што вамъ више не пишемъ, времена немамъ. Садъ овай часъ дошао самъ овде; съ Г. Фрушићемъ еще се састао нисамъ. Поздравите Г-на Давідовича и пишите ми.

Вашъ искрени
Філіппович.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2166]

6.

Высокоученому Г-ну
Вуку Стефановичу у Віени.

Рvма 30/18. Априліа 1817.

Овде се чуе да е бывшій Сербскій вождь Гешргій Петровичъ дошао у Бечъ. Молимъ васъ явите ми часъ пре, ели

то истина или не. Ако есте то сообщите ми, шта вамъ е ш узроку пришествія нѣговог познато, и проче што се тога каса. Овде се чуе да ће сићи до Варадина. За све ми явите и тко е сада съ ніиме дошао; овде се говори за истино да е ту, я незнамъ може ли се тому веровати, зато васъ молимъ извѣстите ме. Съ Г. Фрушићемъ био самъ ово дана у Земуну; онъ се добро находи, и одъ дана на данъ задоволніи быва. У напредакъ кадъ ми писали будете, пишите управъ на мене чрезъ пошту, а не чрезъ Миросавлѣве новине. Г. Давідовича поздравите любезно. За Лексиконъ вашъ явите ми кадъ ће готовъ быти. Очекиваюћи скори одговоръ одъ васъ остаемъ вашъ искрени братъ и пріятель

Філіповичъ.

П. П. Я бы самъ желіо честће од вас писма имати, а и самъ бы вамъ честће писао; но може быти да вы къ тому времена немате, ако ли пакъ можете, то ми пишите, нећю вам одговор нигда дужанъ остати, развѣ ако се дома не трефимъ; но у таковомъ случаю опетъ ћю по тому накнадити.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2167]

7.

Господину Вуку Стефановичу у Бечу.

Рума 20-о Августа 1817.

До данасъ нисамъ вамъ могао одговорити на последнѣ ваше писмо, кодъ куће дуго време био нисамъ; а и неко време имао самъ грозницу. Ето вамъ одговора одъ Евте Савича, ако имате му што одговорити можете преко мене опеть. За Црнога кончину знамъ да сте разумели, Фрушић ми е казао да вамъ е одма явіо, зато вамъ я нисамъ хотео ни писати; истина е цела немоите сумняти; но каковимъ е поводомъ дошао ш тому се извѣстно ништа незна. — За Лексиконъ досадише ми овдашни пренумеранти, не бы згорег было и васъ ради и совокупителя ваши, да ставите неколико слова у Новине и изясните узрокъ тога закосненія, де се люди уталоже; еданъ ми овде рече: та онъ и ніе у Бечу него ено га у Турской. Изтолкуите ми шта то значи у писму вашемъ што

пишете: *очекуем Давідовича док постане типограф.* Поздравите га любезно и нѣгову Госпоју она е мени добро позната, а знам да ће се и она опоменути мене, кад іои кажете. Пишите ми шта се тамо говори ново. Желим вам свако добро и есам ваш истини пріятель

Філіповић.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2168]

8.

Высокоученому Господину
Вуку Стефановичу у Бечу.

Рѣма 1-о Юлія 1818.

Непрестано мое до сада ѿ дома ѿсуствіе узрокъ е да досада на последнѣ ваше писмо одговоріо нисамъ; другомъ никаковом узроку то приписивати немоите, мое пріятелство и чувствованіе къ вама мыслимъ да вамъ е колико толико познато, а у будуще ако живи будемо еще ће се болѣ доказати; што се пакъ Грусвича тиче, у то се я ни наименѣ не мешамъ, кадъ бысте ме пріятелскіи питали, и онъ и вы, нѣму бы имао доста за оно нѣгово безрасудно поступанѣ говорити, а и вами бы по мнѣнію моемъ имао штогодъ што се мени чини да небы онако требало ѿкрити, али то никаквогъ втеченія нема у пріятелство мое съ вама и съ Груевичемъ, вы сте оба и остаете мои любезныи пріятели докле годъ ваша воля буде и докле и мое пріятелство кодъ васъ уваженіе имало буде. Наравно е да я као обоице пріятель желимъ да и мећю вама пріятелскіи союзъ буде, и воліо бы Богъ зна шта да самъ изгубіо, него оно видити што е Груевич писао, али што ћю му? Я сам се ѿ тому и съ Фрушићем и съ Мушицким разговарао и они су моегъ мнѣнія у томъ, мыслимъ да су вамъ и писали. Изъ свега можете се увѣрити дакле, да се мое почитаніе и любовь къ вама чрезъ Груевича умалила ніе. Што се Лексикона тиче више пренумеранта добити могао нисамъ, нити пакъ они 10 f. еще изискати, ербо е тешко у садашнѣ време, а особито люди одъ толикогъ времена не виде книгу, зато како знате помозите се, и пошлите книге пак онда кои еще

по 10 f. не буде хотео дати я му нећю дати книгу, а за сада новце безъ книге не даду. Писмо ваше предао сам своеручно Евти Савичу, кадъ ми одговор пошлѣ одма ћю вамъ явити. Поздравте Г. Давідовича, сожалюемъ весма изгублѣніе нѣгово онаку добродѣтелну душу, коя е и мени врло добро позната была. Фрушић отишао у Мехадію. Изъ Сербіе за садъ ништа незнамъ ново.

Остаемъ васъ любезно поздравляюћи ваш истини пріятель

Філіпповичъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2169]

9.

Высокоученомъ Г-ну
Вуку Стефановичу у Бечу.

Рѵма 18/30 Априла 1820.

Словаре за Пренумеранте Рѵмске еще добіо нисамъ, и чрезъ тога велику досаду имамъ; кадъ самъ зимусъ съ вама у Бечу био, моліо самъ васъ да нужну наредбу учините, да бы я такове примити могао, а вы сте ме увѣрили да како доћемъ од Г. Груича у Новом Саду примити ѝ могу; но овай сада незнамъ за какови узрокъ нове теготе представля, Словаре ми неда, и готово некакову спрдню са мномъ у тому послу чини, тако да вамъ явити морамъ, да я више нигда овому човеку ради Словара ићи нећю, нити съ ніиме о тому говорити могу тако ме е съ нѣговимъ изговорима и измишленіяма, зашто ми Словаре дати неможе увредіо; пре тога кадъ самъ с' вашимъ писмомъ къ нѣму ишао да ми Словаре даде, говоріо ми е да на ваше писмо дати неможе, ербо говори Словаре нисамъ я приміо од Г. Вука но од Г. Тирке, и дати немогу докъ ми еще 150 f. не положите; а сада опетъ изговара се да не може дати што од васъ писма нема, а оно старо не може сада за вероватно држати; изъ овога сами судити можете, да е ово мени несносно съ овакимъ людма, кой нимало разсужденія немаю, ѡ овимъ предмѣту, у тако безчестнимъ за мене Ѿношенію стояти, и мыслимъ да за мою

ревностъ къ литератури нашой и любовъ къ вама ту наплату заслужіо нисамъ; зато васъ молимъ учините наредбу какову знате, да ми потребно число Словара у руке доће, ербо я нигда више ш тому съ Груичемъ говорити нећю; и онда ћю я кадъ књиге у рукама имао будемъ, старати се ако могућно буде, од свакога по 10 f. еще узети, и вама послати, а сада немаюћи у руку књига, никому ш тому говорити не могу; а и безъ тога досада ми е доста и еднако се пита камо књиге. Я се нисамъ надао....., да ће се ово дѣло тако на мою велику теготу обратити. Молимъ васъ пріятелства нашега ради скините ми овай теретъ съ леђа, и што пре учините доволну и сигурну наредбу да ми књиге у руке доћю; изъ Новога Сада сваки данъ прилике има и можесе овамо послати; я се надамъ да ћете то учинити, на време докле се еще Груичъ промисліо ніе, и да опетъ каково ново препятствіе не измисли, као што е обичай кодъ онакови люди; а истину да вамъ кажемъ не могу са свимъ ни нѣга кривити, и одъ стране ваше фалѣно е, што нисте како треба наредили; я самъ мисліо како сте ме устмено уверили, да ће тако быти, а оно е са свимъ противно.

Поздравите Г-на Давідовича, Госпою мамицу нѣгову и Госпою снашицу; а такоћеръ и Госпою вашу.

Остаемъ вашъ непремѣнни пріятель

Стефанъ Філіпповичъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2170]

10.

Высокоученомъ Г-нъ
Вукъ Стефановичу у Бечъ.

Рѣма 29. Декемвра 1821.

Одъ како смо се последны пѣтъ у Бечъ састаяли никаково писмо приміо нисамъ, кромѣ ово од 23/11 Ноемвра, на кое што до сада одговоріо нисамъ извините ме; чрезъ то време нисамъ кодъ куће быо, зато опростите ми. У Сербіи кадъ сте были, я самъ вамъ двапут преко Београда писао незнамъ кѣдъ су се писма дела, ако ихъ нисте примили.

Кадъ сте се изъ Сербіе вратили, жао ми є да се састали нисмо. — За они петъ Словара не знамъ како се до сада задержало, нико ми се явіо ніе, и я заиста но могѣ се опоменѣти, у Бечѣ шта сте ми за ніи говорили; оне у Витоевце попѣ дао сам еще одавно, а за ове нисамъ знао управо кѣда ћю съ ніима; а сада када сте ми писали кѣда ћю дати, дао самъ, и мыслимъ да имате веће извѣстіе; бѣдите за то безъ бриге. — Пренумеранта на III. частъ Народни песама стараћю се сакупити, колико могућянъ бѣдемъ, а што пишете да самъ се я може быти чрезъ Рѣчника разсердіо, то немойте мыслити; я самъ онай пріятель вашъ и почитатель кои самъ и до сада быо, и такови остаћю; желимъ такоћеръ да и вы ваше пріятелство мени не укратите. — Кадъ бы я у Бечъ дошао, а небы васъ потражіо, то бы заиста моя срамота была, ербо я особито желимъ съ вама састати се, а знате да самъ свагда съ желіомъ васъ тражіо; и особыто бы ми мило было, да ме обстоятелства моя донесѣ тамо, да се съ вама састати могѣ. Одъ Сербіе може быти да сте разѣмели да су Николаевич и Ѳеодорович кодъ Милоша у немилость велику дошли; мени узрокъ прави познатъ ніе, зато вамъ не могѣ ништа явити извѣстно. Давідовичъ нашъ тамо е како знате, извѣстія никакова немамъ одъ нѣга, чуемъ толико да га е Милошъ лепо приміо. — Поздравите ми любезно Госпою; вашѣ желећи вамъ новое лѣто дочекати и провести и то на многая лѣта у здравлю и спокойствію остаемъ вашъ непремѣнни пріятель.

Стефанъ Філіпповичъ.

[Споља:] *Von Ruma*
Herrn Wuk Stephanovisc
Auf der Landstrasse in der Ungergasse № 324.
bey der schönen Sklawin im 1-ten Stock Thür № 16.
a *Wien.*

[Вукова напомена:] прими 19/31. Јануар. 822.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2171].

XXVII

ЈАКОВ НЕНАДОВИЋ

1.

Благородному Господарꙋ Вꙋкꙋ Стефановићꙋ
Любезни поздр[авъ]!

Я самь ваше поздравле примию і све самь разꙋмѣею. Я самь вѣерꙋемь шно да іе істина, како више гласова шдь поштени люди не чꙋі[е] се, веће се познаие коі се завꙋко подь кожꙋ. Жаш ми е шне сиротине, а како імь драго. Ако морешь приликомь проти писати, пиши мꙋ, і поздрави све коіе знашь ща імь я желимь. Писо би ти іошь али докь видимь е ли істина да ми е се ізворь кои е предь моіюмь кꙋћомь заталасо. Ако бꙋде істина писаћꙋ ти; али башь і не маримь, више ће дрꙋгомь щетꙋ ꙋчинити неже ли мене; — — — но ми про привоі прилици шдьпиши.

У Новꙋ Садꙋ, янꙋара 13. дна 1816. лѣе[та].

Вашь дроброжелатель
Яковь Ненадовичъ.

[Споља:] Благороднмꙋ Господинꙋ
Вꙋкꙋ Стефановичꙋ,
сербскомь списателꙋ у Шишатовацъ манасти[р].

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2172]

2.

Благородномꙋ Господарꙋ Вꙋкꙋ
Любезни поздравь,

Я самь вашꙋ писмꙋ на мене ѡдьпꙋшено 25. дна янꙋара примию і све самь разꙋмиіо. Заквалꙋіемь що сте ѡномꙋ ѡписали за ме. Ако би щогоде дошло пошли ми на істога Лꙋкића, или ѡ[д]ь ѡнога ако би щогоде дошло, пошли на истога, биће сигꙋрно. Ако би се догодило да и я ѡдьдавде скоро ѡтићемь по заповѣести, а бꙋдемь ѡдь потребе ѡноме човекꙋ, а ви пишите и ѡни — — — — — — не — — — —[1] Пакь ти донеси до ѡвога човека ѡ[нь] ће мене послати макарь я гди бию. Али ти мотри дробро ако би видию щогоде за моию триговинꙋ да време изаће макарь собомь до мене дошо игла — — — — — — — —[1] Може бити да ћꙋ и тебе пꙋстити у ѡртаклукь ако би ми прави абарь донию за триговинꙋ, а и я самь свагда сигꙋрань са новцемь са моиюмь кꙋпаниюмь. Тако и поздрави када приликꙋ триговини видите ал — имь кажи нека ми ѡдьпишꙋ. Преће ча — — — к[1] да се ꙋ триговини не префаримо; да не бꙋде касно. — — — — — — — —[1]

У На. 28. януара 1816. года.

Вашь дроброжелатель
Яковь Ненадовићь.

Чини ми се скоро ћꙋ полазити. — — — — — — —[1]

[Спољa:] Благородномꙋ Господарꙋ
Вꙋкꙋ Стефановичꙋ,
Сербскомь списателꙋ
У Манастирꙋ Шишатовацъ

[Уз ово писмо има овај прилог. Стихови нису писани одвојено у врсте, већ све у једном реду и без интерпункције:]

Ѡдьказь ѡвомь бꙋрꙋтиюмь честитога босанскога везира кои е шале доле Шабцу градꙋ у Сербию на Якова управитела ѡдь пашалика бѣеѡградскога і ѡстали кнежина, и кої се зове прави честитога господара сꙋлтана бꙋдете покорни, і да видите бꙋрꙋтиꙋ що

[1]) Тако у оригиналу.

се у ноі пише; да се разумѣете і шгласите свемь пашаликѕ Семедерь-сачаки кнезовомь ща се пише у нози. Якове, ти си шдь старине фамилияшь, а дошла ми е тѕжба шдь тѕрске уleме да ти си сакѕпию раію, і довеи ю на Шабаць градь, и довѕко топове, и биешь царево кале и унутарь сибиянь ілити фѕкарѕ. Бѕдѕћи да сѕ се вама даие зѕлѕмомь показале и ваш8 браћѕ исекле, и ви сте са снима завадили. Они се у градове шдь вась позатварали. Ви еднако бисте, како даие, тако і вѕкарѕ; разѕме се, Иякове, да то царѕ по воли ние. Що бисте дахие то право імате, то и момь царѕ по воли бива.

„Ако ли бисте царефе градово,
„Царь ће за то знати
„И мени ће заповѣедити,
„Я ћѕ на вась воевати;
„Сиротинѕ погазити;
„Царѕ щетѕ ѕчинити,
„А и раию поробити.
„Вељь чѕеш ли, Якове,
„Како примишь бѕрѕтию и разѕчишь,
„Шѕсти раію шдь града царева
„Нека іде шрать и копать.“
Кадь Яковѕ Ненадовѕ бѕрѕтия доће
Кодь Шабца града, тѕрскѕ книгѕ у рѕке прими
Подь великимь тѕрскиемь мѕромь,
Мисли юнакь ко ће мѕ ѕчити,
Ерь шнь тѕрски не знаде.
Да б[и] е даш тѕркомь шабчаномь,
Неће мене право казати,
Него ће ме префарити.
Пита юнакь своихь поглавара,
Поглавара Дабића Живка,
И Васила Капетана,
И воеводѕ Милована Грибовића:
„Браћо моия, поглавари мои,
„Кажите ми що да чинимь яко?
„Дошла ми е книга шдь Босне везира,
„Ко ће ми е проѕчити тѕрски,
„И право казати ща ѕ нози пише,
„Даш би мѕ доста дуката.
„Ако бь зваш бегѕ Мѕзлалића,
„Неће Тѕре право ми казати;
„Ако бь зваш Аметь алибега,
„Може бити да би ми щогодь і казао,
„Али смо се люто завадили,
„У баирѕ на станкѕ тѕрскомь и сербскомь.
„Люто Тѕрчинь мене загонензѕ:
„„А, Якове, ща то шдь нась радишь?
„„Ако Бог да, и срћаћа[!] шдь Бога,
„„Твоия люба мѣене послѕжити шће.“
То Яковѕ врело мѕчно било.

И промени се ѕ шбразѕ како прави Сербин.
Мислимь да га садь посечем,
На ферѕ ми е дошо,
Да га пѕстимь врело ми е жаш.
Позна тѕрчинь Омерь Мѕзлалићѕ
И притиште за колено Аметь алаібега,
Пакь мѕ овако рече:
„Ща то рече вла-ѕ шрди, Амете?“
Я мѕ реко: „Не бои се Мѕзлалићѕ,
„Сада ѕ шрдиі моию я вама на вѣери ништа нећѕ.
„Аметь ага мене рѕжно загонењ.
„Аль чѕиеш ли море Амет ага,
„Яль ће моия тебе послѕжити,
„Яль ће твоия ѕза ме се прѕжати.“
Яковѕ ие Богь и срѣћа дала,
Кад сѕ Шабаць градь завладали,
Онь говори своиемь поглаваромь: „юнаци,
„Сви вамь Тѕрци и плачка вама на часъ,
„А менека Аметь-ага Алаибеговићь,
„И негова кадѕна лисна,
„Да шь Аике Марию направимь и ѕза ме прѕжимь,
„Ере самь се юнакь затекаш,
„На станкѕ ѕ баирѕ тѕрскомь“ —
И сви сѕ мѕ дозволи били.
Аметь-аги шсиече главѕ,
А кадѕнѕ покрсти и ѕза се прѕжи.
Али мѕ писа негова госпоѣа Неранча:
„Якове, зар се тако вала?
„Що ће тебе тѕрска вѣера?
„Та Бога ми истинога,
„Послаћѕ до три сина моия,
„Нека ію главѕ шсиекѕ.“
Яков говори ю:
„Нисамь ѕзеию са шномь да вѣекѕиемь,
„Него риечь да изьполнимь моию.“
Рече мене Дабићь Живко:
„Якове, наша поглавицш!
„Да не тебе тѕрчинь шча са Палежа,
„О се тебе заклеш када си мѕ животь шпростию,
„И неговѕ женѕ с децомь поклонию,
„Да ше те ферно послѕжити
„И турске книге право казивати
„И у сербскѕ фѣеру постѕни,
„И самь жене, дѣцѕ изькристи.“
Рече Яковь: „шма даите шчо са Палежа.“
Доведоше шчѕ са Палежа и рече мѕ Яковь:
„До садь шча а шдь садь Милеко.“
Рече нѣемѕ исти:
„Познаем те за кѕма моега до внека“

Даде нѣмѕ Яковь тѕрскѕ бѕрѕтию и рече мѕ:
„Кажи ми право, кѕме Миленко, ща се ѕ ноизи пише.“
Wде ѕчить тѕрскѕ бѕрѕтию.
Право каза Яковѕ, вели:
„Тѕрци сѕ те шписали на Боснѕ везирѕ,
„Да ти биешь Шабаць градь са топови.
„Вели везирь ако шдьстѕпити нећешь,
„Да ће доћи са воискомь и да ће те погѕбити и раию поробити.“
Када самь разѕмеию седо,
І написах дрѕгѕ на Боснѕ везирѕ,
Башь на име Берирь-паши:
„Господарѕ, пашо Берирь-пашо,
„Я самь твоию бѕрѕтию примию.
„Разѕмеию; плачѕћи слѕшао,
„Како сѕ ме Тѕрци тебе опадноли,
„Wпало имь месо шдь костию.
„Я не биемь цареви Тѕрака,
„Већь я биемь цареве аидѕке,
„Кои сѕ се царѕ противили,
„И цареве слѕжителе исекли.“
Посла книгѕ на Боснѕ везирѕ
Пакь дозива своие поглаваре,
И дозива своиега синовца, протопомь Мадеию.
Рече: „Знате ли юнаци,
„Сада ако не навалимо на градь на юришь
„Wће нам самь везирь штети Шабаць градь.“
Сва ме воиска послѕша те юришь ѕдарисмо,
Wдь Саве воде шсвоисмо,
І топь тѕрски у градѕ узесмо
Аль шдь града каменога устѕпише низа Савѕ,
И Тѕрци се шслободише и насьшдь града шдьбише.
Пакь послаше из града Тѕрке у Боснѕ везирѕ на тѕжбѕ:
„Яль помози, яль да се предамо влау.“
Када везирь саслѕша Тѕрке,
Рече Туркомь: „ви ідите градѕ,
„И кажите нека се влау не предаю.
„Добию самь шдь цара заповесть,
„Да кѕпимь воискѕ, да идемь на Сербе.“
Пакь покѕпи 40.000 хилада
Дође на Дринѕ на Бадовинце.
Люкавь Тѕрчинь, люкаво Яковѕ пише:
„Якове, я самь дошо на Бадовинце,
„Донеию самь шдь царя фермь да ви шстанете по себе.
„Него дођи да га провчимо.“
Яковь мисли и види да то Тѕчинь лаже.
Аль вели: „Стань Турчине, да гледимо,
„Кои хоће кога префарити.“
Пакь шнь шдьписа везирѕ:

„Я би тамо дошо и вермань видию,
„Али ние швде Карађ8рђа, да га и шнь види
„Хои есте шдь мене стари.
„Него ч8иешь, честити везиру:
„Узми 20.000 хилада воиске,
„Пакь аиде мене на Шабаць.
„Я ћ8 те лепо префати,
„Каконоти царева везира;
„Да идемо доле Бѣешград8
„Да изьвадимо Г8шанць Алиію и четири даие.
„Пакь ти б8ди нашь везирь 8 Бѣешград8,
„А т8 др8г8 воиск8 и8сти,
„Ми се с тобомь т8ћи нећемо."
Префари се, уиде га г8я,
И8сти воск8, а узе 20.000.
Ѡде право у поле шабачко.

Я сам га лепо префарию и у Фрачарь шдьвеш. Пакь ск8писмо шко нѣега наш8 воиск8, пакь рекосмо везир8: „Я исеци и даие, яль да-и нама, яль сада по зл8 и ти і ми више нита неима. Види везирь ща шдь нѣега би, аль дове[?] помоћи се не може, нити м8 се на ино може, већь шнь даде Г8шаць Али б8р8тию и заповеди посећи све четири даие. Г8шанць Алия жаш м8 посећи 4 даие, већ заповеди изь града да мораю бегати одь Сербала. Даие наполе изь града Д8навомь пловише, а за нима Миленко Стоиковићь стиже и посече сва четири. Донесе имь главе ми дадосмо везир8, везирь посла у Стамболь цар8. Ми шднаи изпратимо везира на Босн8, а Г8шанца наполе из града, а ми 8 градове.

То ие, В8ко, све изь везирове б8р8тие мене послате на сербски изьваћено, коия се и садь у мене налази. То ие све истина.

То ие глава твоимь книжицама. И вредно ие за шч8 кои се покристию, до послека знати се како с8 намь Т8рци доказивали. У лѣет8 1806.

И то ти шалемь.

[На засебном листићу у писму:] заборавию самь. Ѡнь ние више шдьвеію воиске изь Бѣешграда када смо га ізьпратили него 400; и шно све мртво, а шстало помрило, све изьгин8ло. Тако смо га префарили.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2173]

3.

Благородномꙋ [Вꙋкꙋ] Стефановичꙋ,

Я самь ваша [писм]а ѡдьпꙋщена на ме по датꙋмꙋ 7 [?] ферфꙋара примию, и разꙋмеию. За св[е] стараћꙋ се ѡписати и юште щогоде. Али що ти годе пишемь све че истина права, да се после не рекне: ние тако било. И за везира и за Ужице, Бога ми, тако сꙋ ми Тꙋрци на Ужицꙋ казали када самь завладо, да іе кадꙋна сниела, а све ие тако било; и стараць каза ми ѡдакле ћꙋ Ужице ꙋзети. А топове я самь наипре кꙋ[пию] када самь Мꙋс-агꙋ тꙋко ꙋ Шабцꙋ, и Карађорђе када ие пошо Пожареваць ꙋзимати, писо ми е да идемь и топь да вꙋчемь, ере ие напри едань кꙋплень пакь после дрꙋги. И отишо самь і повꙋко топь, а онь ћаше да ꙋзме топь и точию Матꙋ некога, я що самь га ꙋзеию; я самь боли ѡдь нѣега бию точия. Ѡва два мала топа све сꙋ велике родили, родили сꙋ у самомь Бѣеѡградꙋ 400 топова хроме дрꙋги. Добию самь писмꙋ ѡдь Ефрема, позиваꙋ ме, морамь ићи, воиске. Пише ми да е і ꙋ моию кꙋћи ꙋ квартирꙋ — — — — — — —[1] само мисли, я ћꙋ тебе ѡписати ако Бог да ло — — —[1] ка. Него ти мене пиши за свашт[а] ѡним каналомь.

1816. ферфꙋ. 12. дна.

Яковь Ненадовичь.

[Спољa:] Ізъ Наисаца
Благородномꙋ Господарꙋ
Вꙋкꙋ Стефановићꙋ, сребскомь списателꙋ.
У Манастирꙋ Шишатовцꙋ.

[Уз писмо је и овај прилог:]

Ѡ сербскои битки и турскои на Ужицꙋ

Протꙋжила ужичка нахия,
Са писмама, а више усмено,
Про код Милана Обреновића,
У Брꙋсници селꙋ маленоме:
„Ѡ, Милане, драги господарꙋ,
„Ізбави нась ако Бога знадешь.
„Тꙋрски зꙋлꙋмь трипить не моремо.
„Даи намь воискꙋ, помоћи ѡћемо,
„Да узмемо било Ужици.“

[1] Тако у оригиналу.

Кадь ие Милан молбе раз8меию,
Книго пише Яков8 Ненадов8,
Те ие шаље сел8 Бранковини:
„Господар8 Яков8 Ненадов8.
„Ево наше т8жбе шдь Ужица,
„Да ие нима з8л8мь шдьдолеш,
„А шдь браће, све наши Сербала,
„Да га више трипити не мог8;
„Веће пошли ми воиске шдь Валева,
„А придь нима Грибовићь Милована,
„И пошли ми подоста чебане“.
Кадь Яков8 ситна книга дође,
И шнь види що 8 нози пише,
Ѡнь дозива своега воевод8 Грибовића Милована.
Дозва нѣга і швако рече:
„Миловане мои вѣрни воводо,
„Узми воиске две хиладе люди,
„И 8зми подоста чебане,
„Що ће бити на петь хиладь люди
„Тако ми іди право биеломь Ужиц8,
„Подь команд8 Милань Ѡбреновића.
„И бићете Т8рке школо Ужица,
„Али град8 нища 8чинить не можете.“
Ѡде право Миловань Грибови[ћ].
І шдьнесе подоста чебане,
И Милан8 придаде чебан8.
Милань доби воиск8 и доби чебан8.
Заповеди своме брат8 Милош8:
„Бриже да си биелои Пожеги,
„І Пожег8 шма запалите.“
Узе Милошь воиск8 с Грибовићемь.
Попалише биел8 Пожег8,
И уђоше у Л8ж[н]иц8 вод8;
Право ид8 високом Тати[н]ц8,
Аль ето ти Т8ракь шдь Ужица.
Сретоше се 8 пол8 шир8к8.
Били с8 се лѣтни дань до подне.
Лепо Сриби придобише Т8рке,
И млого имь глава шсекоше.
Кадь видише Т8рци Ужичани,
Да ие млого воиск[е] 8 Сребала,
Ѡни пиш8 биел8 Видин8,
По имен8 паши видискомь:
„Пошли, пашо, воиске 8 помоћи нама,
„Да ч8вамо града биелога.“
Посла паша свога барактара
По имен8 аг8 Ѡмер-аг8.
Ѡмерь-ага Ужици дође,
Како дође ситн8 книг8 пише,

Да с шале биеломь Валевѕ.
Аль Тѕрчинь ћаше да превари:
Ѡнь на пише книгѕ на Якова,
Веће пише протопоп-Мадеи,
А дрѕгѕ попѕ Лѕки селѕ Свилеѕви,
И швака Тѕрчинь пише:
„Попе Мато, како швѕ писмѕ провчишь
„Све сакѕпи попове и старе кнезѕве,
„Тако аидете мене Ужиць.
„Да вамь царефь Фермань провчимь,
„І потомь по наияма поћемо намещати кадіе и мѕселиме.
„Ти ћешь бити шборь кнезь на три нахие,
„А Яковѕ аидѕкѕ немоите казивати,
„По[с]ле ћемо њега шбесити;
„А ти ћешь заповедати.
Тако попѕ Лѕки пише.
Посла книгѕ биелѕ Валевѕ.
Дође книга ѕ рѕке Яковѕ.
Зачѕди се ко ие пише а коме ли.
Ѡма ие се шсетию, і штвори
І виде ко ие пише а коме ли.
Не да кньиѕ попа Лѕки, већ показа проти.
Пак лнь дрѕгѕ Ѡмер-аги пише;
„А копиле едно, Ѡмер-ага,
„Зарь ти ница не знашь ко сад заповеда биелиемь Валевомь,
„И шабачкомь нахиюмь, и соколскомь,
А до мало дана шћѕ и ѕжичко[м] ако Богь да.“
Када книга шде Ѡмер-аги,
И види ща се ѕ иои пише,
Люто е се Тѕрчинь разьлютию,
И велики зѕлѕмь поставию
По градѕ; люто глоби ядѕ сиротину.
Люби жене и дѣвоике сербске
Узе женѕ некога Стефана,
Кои е се кодь Якова нашдиш,
И швако жени говорию:
„Чѕешь моро, Стефанова любо,
„Пиши книгѕ твемѕ Стефанѕ,
„Да самь те ѕзеію за се.
„Нека м Яковъ помогне!
„Да ми даде иладѕ дѕката
„Не би те фратию
Сво ие за то Яковь разабрао
Шта ие Тѕрчинь говорию.
И юшть ѕзе две лепе дѣвоике,
Све три диржи ѕ своме конакѕ.
И юшь већи зѕлѕмь поставию
Изима ти Тѕркине шд Тѕрака.
Весма е се зѕлѕмь шгласию.

До Милана тѫжба дош[л]а:
„Яль помози, яль да се тѫрчимо.“
Милань седе те написа книгѫ
Те ис шале Яковѫ,
И юшь посла Поповићь Алексѫ:
„Ѡ Алекса, шд Ужица кнеже,
„Носи книгѫ Валевцѫ Яковѫ,
„Я га молимь, а и ти га моли,
„Нека иде и топове вѫче.
„Некь поведе силнѫ воискѫ,
„Да бисмо биелѫ Ужице“.
Кадь Яковѫ ситна книга дође,
І шнь види што мѫ Милань пише.
И Алекса сѫвише га моли:
„Пођи сада, драги господарѫ;
„Докь се народ ние изьстѫрчию“.
Рече Яковь Поповић Алек[с]и:
„Не моли ме, Поповићь Алексa,
„Я самь желань вићеть Омер-агѫ.
„Да га питамь чие се сердце любе на срамото.
„Иди море, Поповићь Алекса
„Поздрави ми брата Милана
„И Грибовића Милована
„И Милоша и Мѫтана.
„Скоро ћѫ и полазити.
„Нека ми шправе пѫтове
„Да ми топови дегоде не станѫ,
„А ти кѫши четѫ, свѫ [ѫ]жичкѫ нахию.
„Ѡћѫ тебе начинить воеводом[мь].“
Ѡде юнакь и каза Миланѫ.
Милань мѫ е пѫте преправию. —
Мили Боже, чѫда великога!
Сань сѫнила када Заимова,
У Ужицѫ градѫ биеломе.
Ноћѫ снила ютромь аги каже:
„Да вишь аго, драги Заим-аго!
„Чѫдна санка що самь га сѫнила:
„Подиже се шблакь шдь Валева,
„И заклони, сѫнце се не види;
„Право иде биеломь Ужицѫ,
„Дође шблакь до воде Лѫж[ни]це
„У полѫ се шблак заустави.
„Подиже се дрѫги прамень магле,
„И юнь іде узь водѫ Дитинѫ.
„Аль кресте се шблакь изь Лѫжнице,
„Право дође на Татинац стаде.
„Но ме? шдатле се штиште прамень магле,
„Ѡде на дрѫмь право Вишегра[д]ски
„І шнь стаде кодь Терезия.

„Др8га магла поче се шдь Заб8ча;
„Трећа магла поче се шд Поля Кричагова.
„І све наше поле Кричагово
„Уцватило ж8тиемь смилемь.
„Изнадь поля виню се велики шрлапи.
„На врихъ бриега биела Татинца,
„Стое два к8рака зелена,
„Оба се шбрин8ла биел8 Ужиц8;
„Оба вию до Бога се ч8е,
„А сва варош наша шко града,
„И башь до самога града сва 8 криви шгрезн8ла.
„Кажи мене, ага Заимь-ага,
„Ща то значи шдь мога санка?“ —
„Ѣ8ти госпо, м8ко зам8кла!
„Зла са[н]ка а горега станка,
„Лако ѣ8 ти санакь погоди[ти]:
„На зло дошо Омер-ага нама,
„Онь нав8че Сербе на Ужице.
„Що е тебе шблакь шдь Валева,
„То е Яковь са воискомь великомь,
„И доћи ће 8 Л8ж[н]иц8-поле;
„А що ти е други прамень узь вод8 Дитин8,
„То е Мила[нь] Обреновичь;
„А що ти е прамень шдь Заб8ча?
„То ти есте прота Г8чанине;
„А що ти е магла шдь Теразия,
„То іе Дамнань К8тишанинь,
„И са сниме Ачи-Мелети[я]
„Одь велики Раче манастира;
„А що ти е, госпо, са Кр8чице магла,
„То ти е Грнбовићь Миловань;
„А що ти е магля на Татиц8,
„То іе Яковь;
„А що ти е два зелена в8ка,
„То с8 ти нѣгови топови;
„А що ти е поле 8цватило смилѣмь,
„То е Яковлева воиска;
„А що с8 ти велики шрлови,
„То с8 нѣгови бараци;
„А що ти вию на Ужице в8ци,
„То ће тѣћи изь топова;
„А що ти е варошь до самога града 8 криви шгрезло,
„То ће варошь св8 сапалити, госпо“.
Истина е тако и била:
Яковь пише Хачи-Мелетию,
Те е шале Рачи манастир8:
„Господине, Хачи-Мелети[е],
„Поведи мі седамь стотинь воиске;
„Аиде мене биел8 Ужиц8“.

И юшь др8г8 пише попа-Л8ки Лазаревич8:
„Поведи мі хилад8 момака,
„И ти аде бил8 Ѹжиц8“.
Ѡнь пок8пи своию силн8 воіск8,
Право Ѡде биел8 Ѹжиц8.
Кадь де дошо 8 Косирићь с воискомь,
Пише книг8 аги Ѡмер-аги:
„Ч8еш море, аго Ѡмерь-аго,
„Немоі рећи да потаино идемь,
„И да самь те префарию.
„К8пи воиск8 колико ти драго,
„Чекаи ме 8 пол8 Л8жници,
„Да те питамь чие ћеш сеие на срамот8 любити?
„Чие ли ћешь жене 8зимати за мо[и] инать?“
Ѡмер-аги ситна книга дође.
А кадь види що 8 нози пише
(Каза нѣм8 ѡнаи що іе 8чи),
Ѣипи т8ре пакь потеже саол8,
Да посече 8читела, що м8 книг8 8чи:
„Бре, не [л]ажи, попе пезефенко!
„Не сме тако вла цисати ме[не]“.
Не дадоше Т8рци Ѹжичани:
„Немои тако, Омере ага!“
Већ м8 веле Т8рци Ужичани:
„Даи ти твога човека, Ѡмер-ага,
„Да идемо тамо гори коя се зове Црнокоса.
„Т8да ће Яковь проћи.
„Видићемо е ли истина, или ние истина“.
Даде нима своега баратара.
И спреми се двадесет Ѹжичана.
Спримише и Ѹжичани по избор8 Т8рке раз8мне.
И придь нима аг8 Ломигор8.
Тако ие се звао; старь веће деведесет година.
И ѡвако Т8рци Ѹжичани говорили:
„Иди право, аго Ломигоро,
„Ако видиш воиск8 8 Якова, и б8д8 8 нѣга топови,
„Ти 8миешь нѣм8 совѣеть лѣиепь дати,
„Ща ѡће ѡдь царева града.
„Кажите м8: ѡнь ние краль, а ние царь да на цареф градь иде.
„Ѡн е рая; нека се тога прође,
„А з8л8мь яничаре, нека се са снима бие.
„Ми ниесмо раи досади[ли],
„Ни велика з8л8ма чинили.“
Ѡде ага право Цернокоси,
Ѹфати га стража Яковлева.
Пита стража: „шта ѡћете Т8рци?“
Каза право ага Ломигора,
Каза право да Яков8 ѡће,

Аль веће ше, ако мѕ се и неће,
Ере ие стража тристотине лѕди.
Рече стража: „Одмшите, Тѕрци, конѣ,
„Већь е земань са ће Яков с воиском".
Мало проће, аль ето ти воиске,
Вѕкѕ зелене топо[ве],
И Яковь за нима иде
Доће Яковь и шнь шдя коня.
Па говори: „що сте дошли, Тѕрци?
„Или шћете се мене предавати,
„Или моию воискѕ прегледати.
„Ето воиске и ете топова.
„Све вићите, па идите и кажите Ѡмер-аги".
Ѡде нѣмѕ говорить Ломигора:
„Ѡ Якове. ща с[е] штомь ради?
„Ща ли шћешь и на кога?
„И са чимь мислишь ѕбити Ѹжице?"
Вели Яковь: „Стань Тѕрчине, аго Ломигоро!
„Да ти видишь ѕ мене топове."
Юшь Яковь ѕ риечи беше,
Аль ето ти топова.
Кадь видише зелене топове,
Сѕзе лию ага-Ломигора;
Сѕзе лие а марамо[мь] брише,
Еда бь Яковь, сѕзе невидию.
Види Яковь, і швако говори:
„Чѕешь мене, Ломигора стари,
„Ти поздрави шдъ мене тѕрке Ѹжичане,
„Нека мене предадѕ агѕ Ѡмер-агѕ,
„Я Ѹжици ни мѕкаеть бити нећѕ„.
Вели немѕ ага Ломигора:
„Нит е било нити бити море
„Да брать брата дѕшманинѕ изда."
Рече Яковъ: „поћьте Тѕрци биелѕ Ѹжицѕ.
„Преправте ми конакь на Татинцѕ".
Па даде имь младе пратишце,
Да ихь не би когодь задеваш.
Право оде ага Ломигора,
Те казѕіе Тѕркомь Ѹжичаномь:
„Браћо Тѕрци, що мислите яко?
„Ето воиске како листь на гори.
„І топови цернѕ земнѕ держ."
Ка[дь] то зачѕ Ѡмер-ага,
Ѡнь ѕзапти, не да казивати.
І швако ѕзе говорити:
„Ѹ Вла ни еднога топа не има,
„Веће сами Власи начинили топове д[р]евене".
Доће Яковь на водѕ Лѕжницѕ,
Паде таборъ по полѕ широкѕ.

Писа Яковь аги Ѡмер-аги:
„Чȣешь, море, тȣрск[о] копиле,
„Да ми пошлешь любȣ Стефановȣ,
„Пошли ми е ȣ Лȣжницȣ поле;
„И пошли ми двие цȣре младе;
„И пошли ми три стотине кеса блага.
„Ако ли ми то послати нећешь,
„Аиде мене ȣ поле Лȣжицȣ,
„Да саблама медань поделимо“.
Кадь Тȣрчинȣ ситна книга дође,
Зло послати, горе не послат[и];
Све мислию на ед[н]ȣ [с]мислию:
Посла немȣ любȣ Стефановȣ,
А не посла две ђевоике младе.
Разлȣти се Яковь како лȣта гȣя,
Пакь повика два своия капетана,
По именȣ Живань капетана
И Милована капетана,
Ваше двие кȣпание,
Попри зоре и дана би[е]ла
Да идете богазь ȣватити
На Татинцȣ докь и воиска дође,
Бреже ѡдоше до два капетана
На Татинцȣ да ȣвате богазь,
Али Тȣрци пропре дошли и богазь ȣватили.
Ѡс[е]тише до два капетана.
Ѡбколеше Тȣрке на ѡколо.
Побише с[е], Тȣрци побѣгоше.
Ѹхватише еднога Тȣрчина
Ѡдведоше, Яковȣ предадоше.
До кои во[и]ска на Татинацъ дође,
Посла Яковь Дамнань Кȣтишанина,
І са шниме Хачи-Мел[е]ти[я],
Да ȣдаре башъ ѡдь Терезия.
Протȣ Гȣчана ѡдь Забȣча;
Милань ȣзь Дитинȣ;
А Гробовићь са Крȣчице.
Посла Марка Цинцара и Янка Цинцара,
Да ȣдаре ȣ варошь палити.
А ѡнь мисли ѡдьдакле ће палити топове.
Ере не дадȣ Тȣрци близȣ доћи.
Пита Яковь Ѹжичана стараца:
„Ѡ, ви старци, ви сте стари люди,
„Кажите ми що ћȣ вась питати,
„Ко ие наипосле тȣко Ѹжице?
„Ѡдьдакле га ȣзе и с кога места?“
Вели немȣ стари Неделко,
(Старь беяше сто и седамь година),
„Я патимь понаипосле

„Бияше га Млатиш8ма поглаваръ.
„Т8че га три месеца и не узе га.
„Ѡдь натрагь і шдьведе воиско.“
Пита Яковь: „а ща говоре после Т8рци?“
Веле Т8рци: „да бѣше Вла дов8ко топове на поле Кричагово
„Ќаше нама 8зети Ужице.“
Када е Яковь раз8меію,
Ѡнь дозива Дабића Живка:
„Ѡ, мои зете, Дабић8 Живко,
„Іди пра[во] 8 поле Кричагово,
„І направи добре батерию“.
Ѡде Живко. Кад шнъ доле дође,
Аль шпалише Т8рци топовима,
Не дадоше град[ит]ь батерия.
„Ѡ, Якове, драги господар[е],
„Що е годе 8 Т8рака топове.
„Све с8 и шнде шкрен8ли.
„Да чекамо док[л]е се мракь 8вати
„Пакь ћемо начинити.“
Тако іе било: ноћ8 начинише,
Ютромь роба Т8рчина послаше,
Да м8 се предад8 да ихь не па[ли],
И шде Т8рчинь те каз8е Т8ркомь.
Не теше се да предад8.
Дође Т8рчи[нь] і каза Яко[в8].
Яковь рече шпалить топове.
Да ие коме стати те гледати.
Запали изь топова варошь.
Изгори шсамь хиладь довова[!].
Узеше се Т8рци предавати.
Яковь ни гледати неће.
Веће иште аг8 Ѡмер-аг8,
И М8рата кои м8 е брата посекао.
Іоште и Вочића Ѡсман-аг8.
Веле Т8рци Ужичани:
„Дали би ти башь М8рата,
„Аль тако ми Бога истинога,
„Како е се Т8ре 8плашило,
„Да га жива не уватишь 8 р8ке,
„Е рече само: вала и т8рске ми вѣре,
„Волимь скочить 8 ал8 те се 8давити,
„Да живь Вла8 [8] р8ке не дођемь.
„Скочи к8рва са града 8 ал8,
„И [жи]вь Т8р(и)чи[нь] 8 гомна шдь стра 8паде.“
Каде ие Яковь раз8меию, пакь швако рече:
„Проћите се наистражнега Т8рчи[на],
„Срамота іе за нега питати.
„Волимь сада що е шдь стра моега 8 гомна 8по,

„Ере нигде ние било“
Па изађе м8 30 ага Ѹжичана,
І придь нимь се поклонише.
Дадоше м8 педесет хилада,
И дадоше ѡсамьдесеть атова,
Лепо Яко[вь] подарива воиску:
Комь д8ката, комь врана кона.
Врати се биел8 Валев8.
Писа книг8 Карађорђ8,
І начини Алек[с]8 воеводомь,
(Карађорђе последни рече).
Утече ми к8рва Ѡмер-ага;
И са шниме бѣго Новалия.
Аль е к8рвићь бѣего Новалия
Ѡнь іе се на8чию градове проваливати и бѣегати.
Кадь посече ѡборь кнеза Ранка
И затвори Шабца града,
Да 8 Шабаць нико доћи не сме.
Аль прот8жи ѡборъ кнезь Алекса
Ѹзь колено паши М8ста-паши:
„Аѡ, пашо, и ѡтаць и маіко! —
„Я покаи ми брата мога Ра[н]ка,
„Я тако ми Бога истинога,
„Я ти ѡдь садь долазити не[ћ8].“
Рече паша: „Ћ8ти, сине, ѡборь кнеже Алек[с]а;
„Да не ч8ю др8ги Т8рци,
„Да не 8тече Новлани[не] бе[го].
„А даћ8 ти шесть стотина мои крчалия.
„Иди Шабц8 и 8вати бег8,
„Жива ми га 8 р8ке доведи.“
Аль Алекса ѡвако говори:
„Ако ли се бег 8 градь затвори“,
Рече паша, „запалите г[р]адь“.
[Ѡ]доше [Ша]бц8 град8.
Беги с8 пређе доказали,
Затвори се и ѡни запалише градь.
Бего превали і 8тече.
И сад[а] провали Ѹжице,
І ѡдьведе Ѡмер-аг8.
Зал8д8 с8 8текли
На срамоти ѡстадоше атове и нарипе.
И ниѡве сабле и ятагане.
Све имь ѡста.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2174]

4.

Благородномъ Вукъ Стефановићъ,

По моиемъ шдьшествию шдь вась фешма самь трудно пу-товао. Него слава Богъ здраво самь дошо домъ і све самь здраво нашо, і више самь подьмлатка нашо. Фала Богъ у мене сина, а у сина син. Моиемъ іме Александра, Ефремовъ Атанасия. Ново толико могъ ти казати да ие млого поле уцватило свакоякимь цвћећемь; вала да ие преступь године, али нико га не сме да бере докь не дође бачования кои е наистари надь цвћећемь, а погледамо сваки дань. Како дође, уздамо се у Бога да ће дозволити да се трига цвћеће. Господарь Ђорђе ие штишо у Петризьбуркь, нисам га ни засто швде. Молим те како примишь [м]оие писмо шдьпиши ми ща се ради . . . . . ь — — — — — — — — се — — — —[1] И ако би кадьгодь била прилика шма ми шдпиши преко шнога приятела.

Поздравла вась — го: Нерача, Юла, такођерь. Ефрема нисамь засто. Штишо у армию.

1816. априла дна 25. у Хотинъ.

Јаковь Ненадовићь.

Поздрави ми брадъ шнамо шдь мене. Пиши ми ели живь, и где е сада.

[Споља:] Благородномъ Господарь
Вукъ Стефановичъ,
Сербскомъ списателъ
у Шишатовцъ или гди будо шда...

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2175]

[1] Тако у оригиналу.

XXVIII

МИХ. ПАВКОВИЋ

1.

У Шишатовацъ Г. Вукъ Стефановићю

816. Ферфуарія 7. у Земуну.

Здравствуй роћяче,

Приміо самъ преко поще ваше писмо ѿ 20-гъ у ян. а я сам га 5 ферфрара приміо; пре би дошло изъ Венеције. Видимъ що ѿ мене зактевате. Када е тако, нега будне, а башъ самъ у тесноћи за новце. Опетъ ћю я лакше на 100—2 f. наћи, него ви на 100. 5 f. Зато е и отишао куда петли не пою. Онъ е банкротирао, и већъ у Бечу под аресть узетъ. Я вамъ шалѣмъ 345 f. v. v. данасъ у Митровицу, да вамъ таки, ако е могућіи, пошлю. Само се и ви старайте писати, и с тимъ Господаромъ да ми 210 f. пошлю, а кодъ мене има 75. f. то е 285 f. и пошлите ми песмарица 10. комада за . . . . . 25 „

То ће бити када примимъ . . . . . f. 310

онда би остало само 35

345 f.

Само ми що скоріе книга 10. пошлите, ако имате гди близу, и када примите новце, ѿговорите ми. Я самъ све ваше книге продао и тражили су јеще млоги. Книге ми јоще нису дошле, кое ви желите имати, а писао самъ два путъ да ми се пошлѣду неколико. ѿ Сербіе све е добро болѣ бити не може, и дошао е владика Никшичъ у Београдъ. Него онъ ніе поставлѣнъ за Београдъ него за Ужицу, а другіи ће доћи за Беог: патри-

ярковъ синовацъ. Него они остаю до пролећя, да дођѣ заедно са они депутирци, кои сѣ сада у Цариградѣ. Со тимъ остаемо. У моемѣ домѣ сви здраво кое и вами желимо.

Міхаилъ Павковичъ.

Поздравите Господина Мѣшицкогъ. Новце послао самъ вамъ 345 f. v. у. по Г. Димитрію Загли изъ Митровице Г. Баића фамиліа. Шговорите ми, када примите.

[Споља:] изъ Земѣна
Господарѣ
Вѣкѣ Стефановићю
у Шишатовацъ *Манастиръ*.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2176]

2.

У Монастиръ Шишатовацъ Г. Вѣкѣ Стефановићю

816. Ферф. 24. у Земѣнѣ.

м/н 15-гъ приміо самъ ваше писмо и прекльчена, коме сѣ надлежала, оправіо и предао, и све самъ разѣмео. Презвао самъ вашега оца. Са онимъ кочиашомъ кои е писмо донео нисамъ могао брже оправити га, зашто е таки отишао. Онъ се біо спреміо поћи преко Шабца, само е очекивао ѿ васъ писма, и да мѣ що за трошакъ пошлѣте. Я самѣ показао ваше намѣреніе. Најпосле се са мномъ совѣтовао, и казао е, да ћѣ преко Беог. поћи; и то е казао, да ћѣ ове неделѣ поћи, ако дрѣго не промисли. Я сам га советовао преко Беог. да поћѣ: перво, манѣ мѣ треба трошка, а друго, ако мѣ не пусте тамо и бѣдне що сметено за пасошъ, те га врате, а толико потроши, нигди ноћити бадава неможе; а овде преко Беог. акомѣ бѣдне сметня са пасошемъ, я ћю мѣ помоћіи. А изъ Беог. люди ѿ свію страна свакпданъ, а може отићи и у Шабацъ лакше, ономъ страномъ. Са еднимъ грошемъ леба може отићи, а оданде нека га оправи, кѣда треба, и нека мѣ даде що за трошакъ или бѣдне на вашъ рачѣнъ или како бѣдне; а я самѣ се обећяо дати и безъ вашега питаня 20 f. v. v.

Мора нѣжно овде се преправити, и тако се преклоніо, да ће поћи цело, а хотео е имати 100. гроша. Я самъ казао, да ако ви бѣднете хотели и могли дати, можете ми сваки путъ преко Беог. и Обрада послати. Ако оде, писаћю вамъ. Писмо самъ послао у Беог. Обрадъ ніе у Беог.; отишао е. Зато га и чека отацъ докле онъ дође.

Прикључена писма Г. Живковићю предайте мѣ. По вашемъ писмѣ мислимъ да е тѣ; ако отишао пошлите за нимъ. И поздравите Господина архимандрита. Приміо самъ и 10. книга на ново кое примамъ у 25 f. и ѿ первы 75 f. сѣма 100 f. v. v. И писао самъ вамъ да самъ приміо ѿ г. проте што е послао Г. Поповић изъ Темишвара 30.— то има ваши кодъ мене 130.— f. v. v.

Писао міе Димичъ изъ Карлщата, да ће ми послати неколико книжица о паденію Сербіе, а нигде и до сада не има ни у Н. Садѣ, већъ се поедна наћѣ; или сѣ забранѣне? С тимъ остаемъ здраво, кое и вами желимо. Остаю

Вашъ роћякъ
Міх. Павковичъ.

ѿ Сербіе промене никакове неима; све е на мирѣ. И дошао е Г. Милошъ са женомъ, и біо предъ везиромъ. Говорили сѣ млоги да неће доћи никада Милошъ. И колико га е пѣти звао везиръ, и ніе хотіо доћи. Чѣе се опетъ хоће ићи Милошъ у вилаетъ, и чѣе се да мѣ се везиръ заклео да се ніща небои, нити да сумя и далѣ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2177].

3.

У Бечъ Г. Вѣкѣ Стефановићю

817. 31-ог маія по наш. у Земѣнѣ.

Здрав ми бѣди роћяче,

Я у три месеца 5. дана біо самъ кодъ кѣћ, а всенасъ ѿ пола лѣта у пѣтѣ у Хорващкой, гди 10. година нисамъ бїо; ишао самъ са пѣницомъ и моимъ дететомъ. Зато нити

ви мене, нити я вама писао нисамъ: и данасъ доспѣ, а и ви ми дадосте поводъ чрезъ мѫдре енглеске свинѣ. Разѫмео самъ ѿ Г. Фрѫшића, да е отишао Г. Давидовићъ женити се, а ви новине пишете, а говоріо е Г. Фрѫшићъ да препише исто писмо, кое вамъ шалѣмъ да се трѫкѫе у Новине, а данасъ е искао, да даде коме да препише, и да пошлѣ. А я се сети некѫ баснѫ ѿ паметне свинѣ, зато препишемъ и ѿ страдателне сербске кѣри. И ако сѫдите и ви и Г. Давид. можете ставити у новине, како Серби у робствѣ страдаю. Зато самъ и препишемъ. — Ако у чемъ писаюћи фалимъ, поправите и що е за сталѣне, ставите; а що е за осталянѣ, изъоставите. Я самъ у томе испуніо зактеванѣ Г. Фрѫшића, само являмъ причтѫ ѿ свинѣ. Турци свинѣ у наигоремъ рачѫнѫ держе, нити смедѫ о ньима ни говорити, а камо ли писати са светогъ Мѫамеда словима, а са дрѫге стране чудеса ѿ ньи мисле и очекѫю; као и ми Сербли када калуѣра снимо, и Турчина знашъ како наопако толкоемо. Тако и Тѫрци као ми що держимо да се кои поваппири, а Тѫрци не ванп. него се посвиніи. Преповедаю Турци са пѫномъ сведоѣбомъ, да се ѳданъ Бегъ у вароши Воденъ, у Мацедоніи, после смерти посвиніо, тако су га тражили по шѫми и полю да га ѿ други свиня разъликою, докле нису видли на ноги первои перстенъ драгоценіи и са подъписомъ истогъ Бега, у томе су познали, да е исти Бегъ.

Тако мора бити она енглеска паметна свиня ѿ исте Бегове фаите изъ Мацедоніе Водона. Ніе чѫдо, пѫтѫю свѫдъ Енглези, могли сѫ таково що добити, и мораю се сви старати кои са свињама тергѫю потражити, не би ли се йоще коя затекла ѿ истогъ рода. Я као твои роѣякъ, валя да ти явимъ, и ви све новалисте треба да свашто знате. Када енглезима ніе млого за паметнѫ свиню писати, нека ніе нами и за страдателне Сербле; ако имъ неможемо помоѣи, да и баремъ оплачемо. — Поздравите ми, Г. Давидовића заедно са новодобитімъ дрѫгомъ; да и Богъ благослови у свакомъ дѣлію. Такоѣръ поздравите Г. Јов. Владислава, преко кога вами и пишемъ, а и дрѫго писмо шилѣмъ данасъ ѿ Г. Еп. Миловановића послато, и векслу истогъ Г. послао самъ на Г. Шпирта, да е плати за Милвановића. Г. Владиславъ, ако е и кумъ, валя пляѣяти.

Вашъ роѣякъ
Міхаилъ Павковичъ

[Прилог уз писмо:]

Снимакъ

У Београдъ у село Ковачъ.

Любезна моя майко Стано,
и любезна моя браћо Радѣле и Раденко.

изъ Александріе, у Мисирѣ 15-го январія 817. лѣта.

Бѣдѣћи да ме е Богъ изъбавіо одъ рѣкѣ тѣрскіе, и кадъ міе Богъ дао приликѣ да вамъ пишемъ, ево моя, мила майко! и любезна моя браћо, изъказатћю вамъ све мое зароблѣніе. — Я самъ била зароблѣна с моимъ братомъ Миленкомъ у планинiи у Столовій, и заробили сѣ ме Арнаути Каменичари. Одатле насъ одъведоше у Пазаръ, и тѣ раставихъ се съ братомъ: нѣга поведоше Каменичари, и далѣ за нѣга не знамъ ништа, а мене украде пашинъ слѣга, и тѣ паша 3. дана у кѣли држао ме е сакривену; да ме опетъ Каменичари не отмѣ. К мени нитко ніе долазіо, него само бѣла пашина; и тѣ паша оћяше да се потѣрчимъ, и да ме узме за женѣ, да ми узме и брата, и да да благо за нѣга; но я нигда ніесамъ хтѣла мое вѣре променити; — — — Видећіи онъ трећи пѣтъ, що вамъ казѣемъ, онда ме дарова везирѣ, и одатле одъведе ме везиръ у Станболъ; тѣ ме е држао 15 дана, и оћяше да ме потѣрчи, и да ме поклони нѣговѣ азнатарѣ, и тѣ исто свагда настояху да ме потѣрче, али я нигда свое вѣре променити нећѣхъ. И біо ми е кѣпіо слѣшкиню, коя се е звала Госпава изъ села Матарѣга. Кадъ виде, да се я потѣрчити нећю, одведе ме на пазаръ, и тѣ продаде ме уедно са слѣшкиномъ. Кѣпи ме еданъ терговацъ, изъ арапске землѣ, а речена слѣшкиня до мало дана умріе. Овай арапинъ држао ме е годинѣ дана у Станболѣ са нѣговомъ женомъ, коя бяше сербкиня, коя се е потѣрчила. И онай исти, кои ме е кѣпіо, питао ме е, оћю ли се потурчити, али я донесохъ ножъ, и рекохъ мѣ: заколи ме, алъ се потѣрчити нећю. И тѣ Богъ даде, да се намѣрихъ на добра Тѣрчина, кои ме е кѣпіо, и тако ме остави у мойой вѣри, и закѣне ми се да ћѣ ме продати християнинѣ, и то да чекамъ докъ ми Богъ да срећю, да ће ме продати кауринѣ. И како мі е рекао, и дао вѣрѣ свою, тако е и учиніо, кои ме е држао лѣпо како свою кћѣръ. И тако све време, што самъ кодъ ніи стаяла, добро самъ била држана. Али то

моя майко! валя да е Богъ погледао на тебе, алъ на мене, бѫдући, фала Господѫ Богу и матери Божіой, сачѫвала самъ до данасъ, нерво, вѣрѫ, а дрѫго, мою честь, кое уздамсе у Господина Бога, и у напредъ, ако ми Богъ да паметъ, што самъ до данасъ имала.

Исти овай Господаръ одведеме у Мисиръ (египетъ), у Александрію Градъ. Овде дошли смо о Госпоинѫ дневи. Долазише млоги Христіяній, да ме кѫпе. На конацъ осми данъ дошѫ Господинъ Јоаннъ Пополаній; како ме видье, одъма ме кѫпи, за еданаисть кеса, и одведе ме у свои домъ.

Ово е добаръ човекъ и добаръ терговацъ, кои ме пази колико свое очи у глави; и говори, дае дао и десетъ пѫта више, неби жаліо. Узео ме е за свою женѫ, и венчао се самномъ, и не желимъ ништа на овоме свѣтѫ ванъ, моя майко, за тебе и за мою милѫ и драгѫ браћю, да чѫемъ да сте ми здрави. Моя мила майко! молимъ те одъ неба до землѣ, ако си ми жива, ти и моя мила браћя, пишите ми, да се могѫ обрадовати и веселити; и ако вамъ е коя потреба, те не имате, пиши ми, мой ћѣ Господаръ послати вамъ, що вамъ треба.

И ради би, да би дошао кои одъ мое браће овамо; кое бити ћѣ и нѣгова срећя, бѫдући ово е велики терговацъ, и свѫдъ нѣгови тѫгови идѫ. У кѫћи не има нитко, него я и Господаръ и двѣ слѫге, и рада би имати єдногъ брата кодъ мене. Него мила моя майко! како ти дошѣ ово мое писмо, молимте, ово проучи, а дрѫго мени пиши, да се могѫ обрадовати, а по овоме пѫтѫ, по коме шлѣмъ, по овоме истоме одъговорите ми, то єсть, шлѣмъ вамъ га преко рѫкѫ, о Млетака Г. Павла Соларића, кои има свое познане у Земѫнѫ, и кои могѫ лако васъ наћій преко Београда, кое се уздамъ да ћѣ вамъ у рѫке дошіи. Предала самъ ово писмо капетанѫ Стефи Јововичѫ, кои полази за Трестъ, и кои ми е задао вѣрѫ, да ћѣ га упѫтити преко рѫкѫ Г. Соларића. Негъ мила моя майко, како примите ово писмо, дрѫго мени пишите, и одъговоръ дайте, да ми може реченіи Јововичь одъговоръ донети у Мисиръ, то єсть у Александрію.

Поздрави ми одъ мое стране и одъ могъ Господара све наше свойте и приятелѣ наше; и пиши ми, єсѫ ли ми стрици живи, и сви наши свойте. Остаемъ поздравляюћіи, и тебп моя мила майко, рѫке и ноге ти любимъ, и чекамъ што пріе Ѿго-

вора. Пишите ми, ако що знате за брата ми Миленка. Кадъ запечатите писмо ваше, споля на нѣмъ ставићете овако:

Господинъ Јоанну Пополаній
(Исто и таліянскій) у Александрію.
Ваша љубезна кћи
Станойка Макоевичъ.

Ово писмо коимъ е начиномъ дошло Г. Сол. и мене, пише ми Г. Солар. и препорѣче за писмо, и ето да испитамъ ели жива у сербскомъ селѣ Ковачѣ Г. Стана Макоевичъ са синови, са Радѣломъ и Раденкомъ, да имъ имамъ дати писмо ѿ срећне имъ кћери и сестре Станойке, удате у Александрію Градѣ Мисирскомъ (Египетскомъ) и жели Г. Сол. да би могао реченой Г. у Мисиръ ѿвѣтъ послати преко нѣга, и ако се кой братъ решій поћій сестри, треба преправити до Треста трошакъ, и ощъ толико до Мисира, а сада сѣ времена найболя за мореплаваніе, и има сваки пѫтъ прилика поћи. — Ово е писмо писао синовацъ (и писаръ на Кораблю) Г. морскокупецъ капетана Стефана Јововича ѿ Стратимировичъ, у коега Г. Сол. у Млетканъ кѣћи као у свойой стои. Исти капетанъ біо е тамо са терговиномъ. Тасть Г. Јововичя біо е млого година кореспондентъ Г. Јоана Пополани у Александріи, Млѣтчанинъ е и родомъ таліянъ; об[ог]атіо се силно коварствомъ. Сада добаръ. Зато Г. Јововичъ као тастовомъ познаномъ приятелю яви се у Алекс., и састане се Сербинъ и Сербкиня жена приятеля када се узъкаже ѿкѣда е, и да е рада послати своме родѣ писмо, онда се обећя речени кап. предати Г. Сол., а онъ има свое пріятелѣ у Земѣнѣ, тоесъ мене, а одавде може се лако послати и паћи ако е кое живо. Я дошао съ пѫта затечемъ писмо, препишемъ, и наћемъ изъ истога села човека, као пандѣръ дошао е біо на Беог. конгрезъ, у кои сѣ се били скѣпили сва серб. господа, предамъ писмо. Исти човекъ каже да е мати и сва три брата жива; дошао е и опай зароблѣній, и найстарій е оженѣнъ, него сѣ пѫка сиротиня, тако јоще неимамъ ѿговора, да видимо ели истина, како човекъ каже, да сѣ живи, и що ће мати кћери ѿговорити.

[Споља:] Herrn
Wuk Stephanowits p. Add.
d. H. Gebrüder Wladislaw. in *Wien*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2178]

XXIX

ЈОВАН МИОКОВИЋ

1.

[после 20 марта 1816.]

Господину Вуку Стефановичу
Любезно Поздравлѣ!

На препоруку вашу старао сам се што више пренумеранта на словар совокупити, и у колико сам успѣо из каталога пописатих имена видићете; истина дае моя надежда била више их имати, али штаћу кад баш одунуд од куд сам се надао да наивеће спомоществo буде ни за едну книгу пренумерацїю не добіем, то ест Господина проте Матее Ненадовића полица од Янѣ не може се наплатити из узрока што Яня од Господ. имаде примати новаца, и с тим се изговара да док неприми исплатити неможе, а Господин прота од оно доба нїе доходїо да од нѣга друге новце иштемо, зато ако би могло бити да ви Господина проту за сви 9 нѣгови книга пренумерирате, а я сваким начином стараћу се од Янѣ полицу наплатити, само док он свое наплаћивао буде, и какоби наплатіо вам послати могао би. — Пренумерацію за едно са новци по препоруци вашои преко Господина Протопресвитера Земунског Ефтимія Ивановића послати нисмо могли, будући да се нїе десїо у Земуну, него шаљемо преко Господина Ђорђа Захарїевића и он ће вам како пренумерацію тако и новце по слѣдующои ноти издати:

42 талира крсташа	по	6. гр.	10 пар.	262·20
1 „ саксонац	од	5. „	20 „	5·20
4 # дуката	по	13. „	—	52·—
у Банкоцедулям				10·—
			Сума	330·—

Павле Маринковић кнез и он е рекао за себе и за Благоя скелецию да се пренумерира но случаино оде и заборави, а сигурно е да ће платити, и могли би за едно с протини новци послати, зато како за пред упомените, тако и за Максу и Лазу кои се у мѣсто новаца натруд о пренумерацїи учинѣни позивлю, како наиболѣ знате расположите.

Ј. Міоковичъ.

[Споља:] Благородному Господину
Вуку Стефановићу, Любителю Просвещенїя.
у М. Шишатовцу или гди буде.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2179]

2.

Любезный брате Јово!

На толика и тако важна писма моя, я одъ васъ не добы никаква одговора! А особито на оно послѣднѣ писмо требало бы да добыемъ одговоръ и одъ васъ и одъ *Господара*, па ништа! Ето самъ писао Г-дару Димитріи и моліо га да ми пошлѣте изъ касе народне 300 # па ћу вамъ вратити кадъ продамъ кньиге, или кадъ буду кньиге готове узмите ихъ вы, па продаите докъ не извадите новце, я ћу на таковый начинъ и овде наћи новаца, на неколика мѣста; али бы радъ да то учини народъ Србскій (правительство нѣгово) за честъ и за славу Господара и избавителя свога. Понизите се и презрите господство ваше, па ми одговорите на ово мое писмо *(ja* oder *nein)*: Ово писмо предайте Господару Димитріи; и поздравите ми любезно Гд. Павла Сретеновића и Гд. Милоя Ѳеодоровића; такодьеръ Максу, Лазу и Радисава; и явите ми, молимъ

васъ, ели мой Обрадъ гдье у животу? и гдье се налази? Поздравляюћи васъ любезно и очекуюћи одговора остаемъ

У Бечу на Великій петакъ [23. марта] 817.

Вашъ искренный
Вукъ Стеф. Караџићъ.

NB. Еда наплатисте оно 9 # одъ Циган Янћ?

[Споља:] Благородноме Господару
Јовану Миоковићу, члену правит.
Српскога и Секретару
у Београду.

[Ориг. у Државном Архиву]

3.

У Бечу 27-га Септ. [1821.]

Господару Јовану Миоковићу у Шабац.

Надам се, да сте у Српским новинама примили моје објављеније о III ч. народни наши пјесама, у коме сам се усудио метнути вас за скупитеља пренумераната на томе крају. Истина да ми до данас још ниједнога пренумеранта нијесте послали али се опет надам, да ви ту моју пренумерацију нијесте са свим заборавили. Господар ми је послао новце за 100 књига на његово име, а од вас се надам (за које вас и молим), да ми пошљете из тога вашег краја барем онолико пренумеранта, колико и Г. професору Магарашевићу. А ви знате, с каком ће радошћу Срби (особито тамошњи) ове пјесме читати. Само вас молим да гледате што брже да ми то учините, зашто штампање ове моје књиге не ће се отезати као код други списатеља. Ја велим да гледате само новце да ми пошаљете (преко Пивара или преко Румбе), а имена да препишем она од г. Магарашевића (или може бити, да ћете ѝ ви мени још више послати?).

Молим вас покорно, да ми поздравите Господара Ефрема с највећим високопочитанијем; и поздравите ми љубезно Г.

кума Боју Богићевића, и Слому, и остале све познанике, који се поздраву моме радују.

Вук Стеф. Караџић.

Збиља! ако ће видите Аџи Константина из Чокешине, поздравите ми га љубезно. Не би ли ви мени могли учинити љубав, да ми преко кума Боје разберете *из кога је села био родом покојни Стеван Јовановић архиманрид Троношки?* Не бисте ли ми кога пренумеранта из Јадра (из Лознице и из Троноше) могли добавити? Такође и из Зворника. Људи из ти мјеста ако никаке књиге нијесу читали ову ће јамачно читати и слушати.

[Споља:] Благородноме Господару
Јовану Миоковићу,
Секретару Господару Ефрема Обреновића
у Шапцу.

[Ориг. у Државном Архиву]

XXX

МОЈСИЈЕ МАНУЈЛОВИЋ

1.

Благородный Г-дине Стефановичъ!

Въслѣдъ шбіявленія вашегш средствіемъ новина Сербски ш издаваемомъ вами Сербскомъ Рѣчникѣ обнародствованагш, и мене за совоѵпителя предчислителя таковагш Рѣчника назначенагш, имамъ честь блгородію вашемѣ іавити, да самъ ѿ здѣ на оборотѣ назначенныхъ предчислителей за 6 еѯемплара таковагш Рѣчника у сѣми 60 fl. скѵпіо, обаче те новце ово неимаюћи сада приликѣ сигѵрнѣ преко. кое у Новый Садъ Г. Г. Евѳимію и Ѳеодорѣ Захаричѣ послати, овоже что шзначени Г. Г. прениѵмеранти иначе новце напредъ мени положити нисѣ хотѣли, докле нисѣ ѿ мене квитѣ пріимили сверхѣ тыхъ новаца, и съ тимъ израженіемъ, да самъ їа имъ новце ихъ назадъ вратити дѣжанъ, аще таковыи Рѣчникъ небы полѵчили, ербо више слѵчая има гдисѣ новце на прениѵмерацію напредъ положили, пакъ и до данашнѣгъ дне нити книге видѣ, нити новце натрагъ имъ се враћаю, что е више іоще, нити надежде какове имаде, даћедѣ или книгѣ или новце натрагъ икадъ добити; изъ тогш узрока непропѵщаю вашемѣ благородію їавити, да бисте изволѣли вы мени найпре 6 еѯемплара издаваемогъ таковагш Рѣчника послати, а новце за такове свагда у сигѵрности кодъ мене находе се, за кое їа и добаръ стоимъ, даћете ѿ мене прімити безъ всякогъ закосненія по присланію къ мнѣ реченныхъ Рѣчниковъ Сербскихъ.

Еже егда васъ за вѣдомость и управленіе ваше любезно увѣдомляю, то съ прочемъ врꙋчаяся далше познанствꙋ вашемꙋ съ всякимъ почтеніемъ пребываю Вашего Благородія

Въ Арадѣ 18. Іꙋніа 816.

Покорнѣйшій слꙋга
Мшѵсей Манꙋиловичъ
Архіман. Ходошкій.

[У продужењу је списак претплатника који се понавља ниже у 3. писму.]

[Споља:] *Alt-Arad*
An Herrn
Herrn *Wuk Stephanovics*
Per Petrovaradin
im Kloster Schischatovatz.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2180]

2.

Благородный Г-дине Стефановичъ!

Обстоятелства такш сꙋ донела са собомъ, те ваше писмо ш 10. Октомврія прошлагш Года на мене шпꙋщенное много поздніе мени до рꙋкꙋ дошло нежели шбыкновено чтобы требало да їа тое прїймимъ, изъ тога узрока нисамъ могао и послати вамъ ш прошавшемъ Пештанскомъ вашарꙋ до *Г. Михаила Јовановића кодъ 3. пештанске дѵвойке* оныхъ 60 fl. форинтовъ коихъ ш 6. прениꙋмерантшвъ у писмꙋ под 18-тимъ Іꙋніа вами послатомъ назначеныхъ скꙋпихъ, ничто менше что скоріе, давшейся само каковои прилики, и ако не фришкіе, то сада ш приближающемъся вашарꙋ Арадскомъ и Пещанскомъ до Пеште на горе помянꙋтаго Г. Михаила Јовановића сигꙋрно послати вамъ бꙋдꙋ, и о томъ увѣрени бꙋдите. И мислимъ да е свагда болѣ ако ѳ и мало поздніе, само да е сигꙋрно; зато прошꙋ немойте за оныхъ 6 преиꙋмерантшвъ приликою изданія словара вашега заборавити, а іа въпрочем со всякимъ почтеніемъ пребывамъ Вашегъ Благородія

Въ Монастирѣ Ходошѣ
22. Іанꙋаріа 817.

Покорнѣйшій слꙋга
Мшѵсей Манꙋиловичъ
Архімандрітъ Ходошки.

[Споља:] Von Alt-Arad
Herrn
Herrn Wuk Stephanovich,
mit Brifen des Herrn Demeter Tirka.
in Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2181]

3.

Благородный Г-дине Стефановичь!

По гласѣ вторагш вашего Шбявленія ш издаваемомъ вами Рѣченкѣ Сербскомь изъ Беча подъ 8/20-имъ Марта т. го. сотворенагш ш предчислителей, ихъже вами у писмѣ под 18ими Іѵнія 816 лѣта сошбщихъ, еще совокѵпихъ 40 fl. у валѵти, и убо ш Г. *Георгіа Јанковичъ*, Мѣстныхъ школъ Директора, и сенатора, за единъ ѳкземпларъ кромѣ врѵченныхъ уже 10 форинтовъ еще 10 fl.

Ш *Марка Бабичъ* бѵргера и терговца Арадскагш такожде кромѣ врѵченныхъ за единъ ѳкзепларъ, еще 10 fl.

Ш *Николая Клаичъ* жителя Арадскагш кромѣ положенныхъ за единъ ѳгземпларъ еще 10.

Ш мене *Моусеа Манѵиловичъ* Архімандріта Ходошкагш, и іакоже славнагш комітата Арадскагш Табѵли Сѵдеискія, тако и ч. Конзисторіѵма Епархіалнагш Арадскагш Асессера, кромѣ положенныхъ за еданъ Егземпларъ еще 10 fl. А ѳго Высокшбла городіе Г-динъ Савва Тюкюли Ц. Кралевскіи Совѣтникъ и проч. которй первый кратъ, іакшже вами под 18ими Юніа 816 лѣта сошбщено, за два Ехемплара положилъ 20 fl. сею приликою на помянѵтомъ вашемъ второмъ обіавленій, ничто више положити хотѣлъ, сказѵя, что онъ лично съ вами саставшійся, за сіе дѣло задовле вами учинилъ? — То ако и есте, или ніе? опет за предположеныхъ 20 fl. въ мѣсто два ѳхемплара, мислимъ да овде припада се и принадлежи емѵ еданъ ѳхемпларъ чрезъ, мене емѵ врѵчитися имѫщій кои новци у сѵмми 40 fl. у валѵти чрез Гд. Димитріа Марко Бургера и Тереговца Арадскагш подъ 1ими Августа т. г. 818 и вручени сѵтъ Г. *Михаилѵ Јовановићѵ* у Пещи, на тай конацъ, что бы ихъ елико

скоріе и сигѹрно къ вамъ у Бечъ послао. Еже когда за вѣдомость и управленіе ваше їавити вамъ непропущаю, да предизложене пренѹмеранте небысте заборавити изволѣли у числѹ пресдчислителеи ставити, то въ прочемъ со всякимъ почитеніемъ пребываю вашегш благородія

Въ Арадѣ 24. Авгѹста 818.

покорнѣишій слѹга
Моѷсей Манѹилович
Архімандрітъ Ходошки.

Споља:] Arad Herrn
Herrn Wuk Stephanovics
abzugeben.
in Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2182].

XXXI

ВАСА ДЕМЕЛИЋ

1

Дражайши брат' Вуче!

Ваше дражаише писмо ѿ 13. сего мѣсеца всам' исправно примио, и драго ми є разумети да се у доброму состоіаніу налазите.

Ѿ ваши Пѣснарица послао сам у Темишвар' и Оршаву 100 комада, а у Пешту 68. Господину М. Јшановичу, него за цѣну определіо сам' ком. f. 2½, іа мислим' да не повишимо ербо нећеду се продати.

По вашем налогу хоћю 50 комада овде задержати, а остале послаћю и Госп. Јшанну Јанковићу на ваше Расположеніе.

За ваш' Рѣчник' имам' до саде 5. пренумераціе одавде биће пак' много више, ербо до сад' нису се сви овдашни уписали. Що се пак' мене тиче будите увѣрени да нећю изоставити што више пренумеранта да совокупим'.

В' прочем на дому смо сви здрави, и вас любезнѣйше поздравлямо.

Віенни $\frac{23\ \text{Јунія}}{5\ \text{Јулія}}$ 816.

Ваш искренѣйши
В. Демелић.

Овое первѣиша прілика по коиой могу васъ вѣрнѣйше поздравити. Будите дакле здравы и весели. — то вамъ жели отъ Бога, васъ любящіи

Гагичъ.

[Спољa:] Herrn
Herrn
Wuk Stephanovich
in Kloster Schischatovatz
in Syrmien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2183]

2.

Господару Вуку Стефановичу

Віенна 7/19 Јулі 816.

Явліам' Вам' да сам' вашй 326 ком. Песнарица пре николико дана у єдным сандуку сложени на Госп. Јшанна Янковића у Н. Сад' послао. Овди єсам' 50. ком. задержао, и пащићю се да и продам'.

За Рѣчник' полагано добиам' пренумеранте —,

В' прочем' себе вашей любви препоручующи

Есам' искренѣйши
В. Демеличь.

[Спољa као на претходном].

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2184.]

3.

10ог Марта 833 Панѣво.

Благородни Господине!
мени вископочитаеми приятелю!

Опростите ми да вам' нисам на ваше любезно писмо од 20. јануара до сад одговорио. Узрок тому је био, да мі е Сарица врло зло болесна била, да сам се заиста уплашио био, да ћу е изгубати, но Фала Богу кой се је смиловао и ню мени одржао. Она је још у кревету и до 2 неделѣ једва ће моћи устати.

Драгомі е даћете још једну Пѣснарицу издавати я сам' и ово дана у Темишвару био и замолио сам се Госп. Михаилу

Чокерляну (кои је синовац Госп. Dr. Чокерляна и с вама се како ми каже добро познаје) дабисе попащіо колико би могуће било да вам' на ту книгу пренумеранта више добие, и обрекомие да ће се потрудити.

Едно обявленіе есам Госп. фишкалу Поповичу у Логошу дао, а друго моме шогору Николи Ценовичу у Оршаву послао, ни сам такођер замолио даби се за Пренумеранте попащили —

В' прочем' како вас, равно і вашу Госпоћю і Дечицу, како я равно а моя Сарица, любезно поздравлямо желећи вами свако добро од бога.

Есам на свагда ваш

понйзни Слуга и приятел

Василіе Демелич.

[Споља:] An
Sr. Wohlgeboren Herrn
Vuk Stephanovich
in Wien
Am Spitelberg №. 133. im Hofe hinten im
Iten Stock die Thür № 15.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2185]

XXXII

ПАВЛЕ СОЛАРИЋ

1.

Любопочитаемый Господине
Вуче Стефановичу здравствуйте ми!

Паче, нежели привѣтствія вамъ чинити, коя заслужуете о Обявленію вашемъ къ предчисленію на Рѣчникъ Сербскій, кой намѣравате издати, я овде волимъ, кадъ сте и на ме у томъ отчасти ослонилисе, саобщити вамъ, што, судимъ, да ће вамъ быти и мило и неотложно знати.

Прекратко назначисте време предчисленію, сматраюћи на пренадалеко разсѣяный нашъ Народъ. Тому вамъ я, за мою страну, свевазможномъ поспѣшностію пособыхъ. Обзнанитће вамъ Г. Димитрій Давідовичь, што му на скоро писахъ, да Рѣчникъ буде Сербско-Нѣмачко-Італіанскій. Ово е погодба, безъ кое нећете ниедногъ предчислителя имати изъ Єпархіе Далматске; камо, да я овде бывшему ондѣшнѣму Г. Епіскопу не дадохъ єдногъ Обявленія, не бы было, како ми пише, ниедно до нѣговы епархіана дошло. Онъ мораде Ціркуларъ издати о томъ. Люди онде не держе Сербскй Новина іоште. Дакле другій путь, савѣтуе истый, да се подобна Обявленія шлю преко терговаца и свещенника, или управъ нань. Г. Копытаръ, читавши оно мое къ Г. Давидовичу писмо, писа ми 19-гъ Юніа р.: „Чуемъ, да є Г. Вукъ вратіосе изъ Бѣлграда, и да ће скоро амо дойћи са своимъ Словаремъ. Моћићемо додати італіанске рѣчи“. Но о овомъ, треба да вы самъ мене увѣрите, да я, увѣривъ Г. Еп. Кралѣвича, могу отъ нѣга, освень присланныхъ ми већь 35 имена предчислителя, добыти обећанна ми іошть и другихъ неколико, заедно с новцы за све ньи, и

къ вама упутити. Забележитѣете ми и валуту 10 форінтій отъ 30-огъ Марта у Франкима.

Чуйте, шта ми изненада писаше изъ Државе Черно-Горске у име Рѣчника вашега, на кой бы дванаесть ньи (именовавшихмисе) ради были — за 13 егземпларá — предчислитисе. „У Сербскимъ Новинама ч^ло 112. 26-гъ Маіа, за Словарь напоминѣ ціену фор.: 10, а не 20, будуѣи в то была печатна погрѣшка, кое, судимо, да ѣете и вы быть примѣтили. У Обявленію Сочинителя Сербскога Рѣчника гласи, да ѣе до идуѣега Юнія 15-га дне пренумераціа имати свое мѣсто; и тако полажемо, да ѣé овога края пренумерантп веома поздно приспѣти: а то некъ припише самъ себи, зашто у своемъ Обявленію препоручуе се свіемъ ѣошковима Европе, а ово єдино мѣсто и Область заборавля, кое у сва времена, по паденіи Сербскúй владѣтеля́, обдержа до данась своега имена дѣвственность, независимость и слободу свою". Ове би люде требало почекати. Я ѣу имъ писати, да, некъ пошлю новце, моћиѣé приспѣти. И онако предчислителя́ имена печататѣете, мнимъ, на концу Рѣчника; има дакле времена; а за овихъ новце потерпьте.

Овú дана́ послатѣу вамъ здѣшнѣ — до 10 — пренумераціа. Откадъ изъ горенаведенній Г. Копытара рѣчій морадохъ домышлятисе, да ѣете Рѣчникъ вашъ у Бечу, гдѣ чинимисе не има наши́ сербскú Кvрілскú писмена́, печатати, изгубихъ толико волю, да, кадъ не бихъ другú имао смотренія́, хтѣхъ попреко свему послу невѣштымъ учинитисе. Сербскій Словарь несербскими писмены то є маскарада; као и пречестніи народно-сербскіи останцы Пѣсне ваше. Ово вамъ говори родолюбацъ и братъ вашъ, а не какавъ многозналица или надутый крітікъ. Вы учините, како волите. Съ мое стране, а и съ многихъ стране, не было вамъ, што рекохъ, просто. Словарь є то! Знамъ я, какавъ є посао, преправлятисе къ Будимской Печатньи отъ Бечке, найпаче, ако сте при ньой вeѣь што углавили, и о вашемъ у Бечу пребыванію расположили; знамъ, како є и при корректуры, имаюѣи правописаніе московско преображати на кvрілско: но све то ништа не мари, нити важи, кадъ се опоменемо вашú великú у Обявленію рѣчій, да є книга, о ко'ой се ради, книга народна. При таквомъ предпріетію валя, ако треба, и второ какво Обявленіе Народу издати. Некъ Рѣчникъ Сербскій пзьидье, како валя, на свѣтъ; а полгодине дана́ раніе или позніе, то є свеѳдно Народу: нити

се ту гледа нестрпљива жела тога и онога Сербина, но полза и почесть свеколикогъ Народа Сербскогъ.

Нѣкіи овде народолюбцы посумняшесе, да ће дѣло то быти, за 10 бечкѝ отъ 30гъ Марта Форінтій, нешто малено, скраћенно, и голо, сирѣчь, наге само єдна за другомъ рѣчи, безъ обычногъ у Словарма прибора. Но сматраюћи опеть, изъ колико є Словарá, и третиномъ выше, сабрано; и на учинѣнно имъ мое размышлѣніе, да є дѣло перво, спустишесе и поумукнуше.

Извадите рѣчь вачовъ, ако сте ю ставили медьу србске, єръ є італіанска. Faziol, facciol, у Іллирá, а нарочно у Дубровчанá, съ измѣніемъ F на Ѣ, и съ обычнымъ оставленіемъ коначнога l, произышло є вачо, коему, склоняюћи га, дано є у родителномъ ва, и отуда вачовъ. Сличите ту рѣчь съ рѣчію каведо и каведовъ, кою су наши изъ млѣтачкогъ нарѣчія скроили: Cavedal, Capetal, Capital; найпріе зарь каведао.

У Млѣткама 7/19 Юліа 1816.

Остаемъ съ братскомъ любовію
вашъ искреннѣйшій
Пaвелъ Соларичь

[Спољa:] All' Ornat-mo Signore
Il Signore Vuko Stephanovich
Raccomandata alla Tipografia del Nobil
Signore de Schmitbauer.
a Vienna

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2186]

2.

Родьеный Сербскій Плодоносећій Штрасле!
Любезнѣйшій Господине Вѹче Стефановиће!
Здравствѹйте ми!

Предраго ми бы штвѣтно ваше из М. Шишатовца шт 28. Юліа писмо. Кад ми мило 18-га Септ. п. с. дрѹго писасте из Беча, могосте извѣщен быти шт Г. Копытара, како оно исправнш полячіо бѣх 15/27-га Авг., и тѹ приправіо, кад дойдьете, да васъ дочека мой свесердечный поздрав. Дрѹго

цѣлованіе послах вам ономадне у писму к' Г. Г. Братіи Владыслав, с' шбећанѣм, да ћѣ вам до неколико дана, што евш сад чиним, писати.

Чювствителан самь к' чистомѣ изливенію братолюбія вашега к' мени; вѣрѣем сердцѣ вашемѣ, и мое мѣ є евш расположено равномѣрнш соштвѣтствовати, какш є іоще предье писма ми вашега почело, и любовію искренньом и истинным почитаніем. Мени не има ништа вожделѣніег' и уважаеміег' шт пріятельства таквы рѣдкы сербски дѣша, каш што є ваша.

Све, што у первом писмѣ вашем тыцасе Пренѣмеранта Черно-Горски, я таки изписах, и послах им на знанье. Іоще ми ништа не штговараю. Медьѣтим прилажем вам овде оне, кое сѣ ми давнш прислали, с' шбећанѣм скорога и новаца присланія. Прилажем и Далматске давнш ми, равнш без новаца, привръченне шт Г. Еп. Кралѣвича. Шт овога ючерь полѣчих писмо, у коем ми явля, да є имао шт Г. Дим. Давідовича штвѣт у име Пренѣмеранта, посланных у Бечь; но не каже ми, є ли и ове послао: зато евш вам их. Не послах вам их до сад, писавши Г. Епіскопѣ, и представлявши мѣ, да имена Пренѣмеранта без новаца не пристои слати, бѣдѣћи да предчисленіе само собом како, да є предварително плаћенье. Сад ми пише, да ће новце прекш Трста к' вами упѣтити, но да се мѣчи у скѣпляньою их, за скѣдость єдных, и за скѣпость дрѣгих. Бдите у име овы новаца, и не стыдитесе искати их предварителнш, да не напечатате тѣна коечія имена. —

Овде иматћете околш десетак Предчислителя, коих имена и новце гледатћѣ час пріе доставити вам. Камш, шта чекате са вторым Шбявленіем на Рѣчник? С' числом 172. Новина наши ш не добых, какш гласи, Шбявленія.

Надамсе, да ћѣ ове зиме издати на свѣт вторѣ часть Собранія вещій Г. Досіѳеа: Медьѣтим собираюћи вещества к' изданію нѣговы Смѣсица. К' овыма, лѣпо ћете ме шбдарити, акш ми пошлѣте 9. шглашенных ми нѣговых писама, и штогодь іошь дрѣго шт нѣга можете шткѣда снискати. Любави вам! свесилнш се попецыте, да добыемо нѣгов Тестамент, но вѣрнш. Требао бы ми и Зрак илити Проспект Београда, какав є бно (ради кое с' крстом Церкве) кад владахѣ у нѣм Сербли. Имам єдан, но под Імпер. Ішсифом ѣ. начертан. Ш свем овом усердствѣйте ми скорым штвѣтом.

Добрш иде, што сте самогласнице гражданске Азбѣке дали снабдѣти *гласоударителными знаками:* они сѣ потребни

у нашем єзыкꙋ а у Рѣчникꙋ нештложни. Не бы лоше было, да можете самогласницы *о*, онде, гдѣ намѣстѡ ѡ стои, какво-тѡ видимо различіе давати: и да изѡставите скрозь свꙋда ъ. Не могꙋ овде выше пространнословити ѡ нашым писменама. Списꙋем книжицꙋ єднꙋ, коя ће све ѡт корена, што є и какѡ є с' нашим єзыком и писмом, такѡ простѡ и ꙗснѡ излагати, да ћемо сви моћи ѡ том разсꙋждавати, и без коечіег' пріватног' законодаванья, сви согласоватисе и у оном, што имамо добро, и у оном, што бы могли имати болѣ.

Г. Архім. Мушицкій не писа ми іоще. Є ли довершіо Словарь старога нашега єзыка? вы велите: „са овым садашньим (начинь[ен]ным) Славенским єзыком:“ а ꙗ велим да сви фїлолози овога земнога крꙋга нисꙋ верстни ѡтрећи, да є овый єзык єдиный правый и родьеный отац садашнѣга сербскога, и тако наш старый, негда свеобщій іллѵріческій, илити по Іллѵрікꙋ владавшій, єзык.

Поздравьте ми любезнѣйше Г. Копытара. Евѡ мꙋ писсамца, с' коим ће найћи, акѡ іоще ніе нашао, посланне мꙋ мном книге. Є ли пріиміо давнѡ ѡправлѣнный му ѱалтирь Тꙋрскій? Писах мꙋ зань: он мꙋчи; нити ми шлѣ ѡт толикога времена извѣстных книга!

Извините ме, молим вас, у Г. Давідовича, с' доложеніем мꙋ сердечнога моега поздрава; и нѣмꙋ сирѣчь дꙋжан бѣх писати данась: с первом ћꙋ поштом.

У Млѣткама 25-га Октѡбра р. 1816.

Здравствꙋйте вашемꙋ искреннѣйшемꙋ
Пав. Соларичꙋ.

моя адреса:

Al Signore Paolo Solarich.
Prasso la Stamparìa Freco-Illirica
di Pano Teodosio
a Venezia.

[Ово је писмо цело акцентовано и са спиритусима, али акцентуација није српска, већ мешовита].

[Спољa:] Al Ornatissimo Signore
Il Sig-re Wuk Stefanowitsch
Nella Tipografia del Nobile de Schmitbauer
a Vienna.

Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2187]

3.

Любезнѣйшій Господине Стефановићу,
Здравствуйте ми!

Тріестанскій дѣтонаставникъ Г. Радоничь, коега ћете вы зарь лично познавати, има налогъ отъ стране Церногорских Пренумеранта, да ми изброи извѣстну сумму, коя є у нѣга, како за вашъ Рѣчникъ, тако и за мое нѣко изданіе. То отъ нѣга чекавшій, не послахъ вамъ до сада ни овдешньихъ Пренумераціа, рад будући у єдан' махъ све. Имате іоще неколико изъ Церне Горе Пренумеранта, кое ћете съ овдешньима пріимити. како Г. Радоничь вручи ми новце, за кое му пишемъ и данась.

Обзнаните ми, єсте ли вы вашу Сербску Грамматіку сасвимъ доготовили, и кадъ судите, да ће изыћи на свѣтъ. Да є изышла, я бы у нѣком списанію моем могао много кратћій быти; и не бысмо може-быти єдне исте ствари писали обоица. Моя є друга мета, не Грамматіка; но путь ми є скрозь низъ сву Грамматіку: да ваша бяше изышла, я могохъ само у ню читателя отшыляти. Ово ће быти первый томићь моега списыванья о нашем' єзыку и писму. Вашомъ виномъ, безъ моега намѣренія, бытће дѣйствитолно новоустроена садашнѣга нашега єзыка кратка практіческа Грамматіка, само подъ инымъ заглавіемъ.

Не согласуемсе съ вашимъ мнѣніемъ о нашемъ старомъ єзыку: вѣрйте ми, и вы ћете га се отрећи.

Камо писма Досіѳеева? за Бога да не пропадну. Нѣговъ Тестаментъ, чух, да є у сыновца му.

Поздравьте ми любезно Г. Копытара, Г. Г. Братію Владыслав, и Г. Давідовића, коему, молимъ, вручите и приложено овде писмо. Здравствуйте

У Млѣтк. 30-га Дек. р. 1816.

вашему искреннѣйшему
П. Соларичу.

[Споља:] D-ra
Herrn Wuk v. Stephanowitsch
In der Buchdruckerey der Edeln v. Schmitbauer
Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2188]

4.

У Млѣткама 11. Февр. р. 1817.

Любезнѣйшій Господине Вуче Стефановићу,
Здравствуйте ми!

По приключеному писму примитћете, надамсе, отъ тамошнѣ Г. Г. Братіе Владислава́ новце за пренумерацію на вашъ Рѣчникъ — 13 ексемпл. по 20 фор. в. в. — т. є. 260 фор. в. в., къ коима ћу вамъ што скоріе прислати и 13 Пренумеранта́ имена. То отъ овуда. — За Церно-Горске Пренумеранте не могу іоще да добыемъ новаца; но неће́ ни овіи, надамсе, изостати.

Єдва чекамъ, да ми приспѣе што ми шлѣте съ Г. Копытаромъ, коега ми сердечно поздравите съ истин нымъ участвованіемъ о новополучаной му изъ Кракаве чести. Мало пріе пріетія послѣднѣга писма вашега, чухъ овде отъ долньо-Карловачкога єднога младића (Емман. Коларовича) о изданію ваше Грамматіке. Мой *Кажипуть к' Писменицы и Єзыкознанію* не може, отъ други́ мои́ послова́, тамо до єсени на свѣтъ изыћи.

Ніе у путу, сасвимъ и посве подаватисе у писму за простонарѣчіемъ, и изчерпавати му и послѣднѣ маане, и ругобе. Зато, напишите слободно, н. пр.: *Задужбина, тешкій, ускій, чесница, песница, крсный*, и т. д. пакъ отшыльите Читателя к' *правіему: Задушбина, тежкій, узкій, честница, пестница, крѐстный*. Овай акцентъ треба, кромѣ *й*, и надъ наше *прекратко* или *нѣмо* ě увести. *вѐзти, ве́зти* и *вѐсти*, не треба мѣшати. *ть* употреблявайте само, гдѣ є дѣйствително *т* растоплѣно; како: *питье, итьи, платьа* и пр. Нѣка отъ овыхъ могу́ и *ћ* намѣсто ть, узымати. Гдѣгодь пакъ у ветхомъ єзыку щ данась умегчено изговарасе, ту треба писати *ћ*, а нипошто ть; како: *кућа, воће, хоћу* и пр. Тако и *гаћникъ. Срећный* и *сретный* имаю єднако градьанство; перво є правіе.

Не бы може быти валяло, да имамо букве г̈, д̈, т̈, или по Еврейскому, г̣, д̣, т̣, намѣсто свакій часъ: гь, ль, ть.

Пишите, гдѣ иде, *ы;* и *ї*, кадъ є половно или j латінско, съ єдномъ самомъ точкомъ; како: *коіой, моіомъ*. Русске нѣке книге носе попреко све і.

Поздравьте ми прелюбезно любимога нашега Г. Дим. Давідовича. Добио самь му Прекупителя на Новине, ако одержи рѣчь, Г. Спѵрідона Шутовича, адвоката изъ Котора (Cattaro), Сербина єдновѣрца, кои овде садъ зимуе.

Здравствуйте и вы

вашему искреннѣйшему
Пав. Соларичу.

[Споља као на претходном]

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2189]

5.

Любезнѣйшій Господине Вуче Стефановићу,
Здравствуйте ми!

Отговоръ на два драга писма ваша, отъ 30-га Дец. наш. п. г. отъ 14-га Феѵр. наш. о. г.

Три ваше Грамматіке заискахъ, и чекамъ, изъ Терста. Тако и иде, да Рѣчникъ найпріе существе, пакъ по нѣму да се устрои Грамматіка. Трудитесе: то су приснопаметніи труди. Моя Книжица о нашемъ єзыку (первый то́мъ веће книге) изыћиће толико скоріе, колико поспѣшніе трсимсе съ *Мезимцемъ*, и са *Собраніемъ Смѣсица Г. Досіѳеа*, коихъ почетакъ бытће нѣгова первородна *Буквица!* а свершетакъ, нѣговъ *Тестаментъ*. Овога заисканье отъ Покойникова сыновца Г. Григ. Обрадовића побуди овога, да отъ мене — и претећи судомъ! — захтѣва Стрычевъ си послѣдньіи рукописъ. Видѣтћемо: мнози су се за то, живо ополчили нань. — Кои є све злый-часъ, да ми не долази откудгодь ми се пошлѣ што Досіѳеево! По кому ми посласте вы она нѣгова писма? Тако отъ давни́ дапа́ некамо се задѣде, што ми послали быше (много тога) Г. Арс. Ѳеодоровићь Н. Садскій живописацъ, и Проигуманъ Фенечкій От. Вікентій Ракићь. — Видѣхъ обѣ части ваше Пѣснарице; но я не имамъ ни єдне. — *Млѣтке* женско є множ. числа име, *умалено* отъ *Млѣтъ* (пру́дъ) русски *Мѣлъ*: склањасе као *тетке*. Нѣкіи, неправо говоре *Мнецы* у у именителномъ, и у мужскомъ полу. — Отъ старине наши

Іллѵри зову *Мелѐту* (Ма́лту) и *Меледу*, *Млѣть*. И у моемъ нѣкомъ сочиненію, отъ такве рѣчи звалисусе и негдашньіи Понтійскій *Меотіцы*. Оттуда погледайте у моемъ Тріазбуч. Буквару на стр.: ρк҃д нешто о томъ дирнуто. — *Ду̀ка Канелли* добра є, како чухъ, терстанска грчска кућа. Ва̀ляло бы знати, є ли владыка Кралѣвићь *само*, чрезъ писмо, *молію* Дуку, да вамъ достави извѣстну сумму; или му є ту сумму и вручіо! Я, имѣвши поводъ писати му у Шибеникъ, усилно му се о томъ, васъ ради, изразихъ. Подобно уощрихъ и у име новаца́ Пренумеранта́ Черно-Горскихъ.

Мои здѣшньіи Пренумеранти, надамсе, да су вамъ до са̀да платили. Наредихъ таки по гласу писма Г. Г. Братьа Владыслав'; кое ми преусердно поздравьте. Послаћу вамъ скоро имена̀, почемъ поберемъ новце, єръ іощь нисамь ни крайцаре: єданъ ми є чакъ у Лондо́ну; а єданъ, Богъ зна гдѣ, по синьой пучины! —

Г. Лазарь Милетићь, Тайникъ Є. Превосх. Г. Епіскопа Міоковића, учиніо ми є любовь съ измышлѣніемъ, да ћу я радоватисе у вашемъ, Г. Копытара, и другихъ дружству у Апрілу грядућемъ: овако се радуемъ у онымъ чувствованіяма, коя ми за таковый дога-ѣ-ай предизявисте. Поздравите ми га любезно, ако іоще буде ту.

Дога-ѣ-ай! ѣ. Ако смо ради, да намъ наши Сербльи какву *нову букву* таки, и *безъ свакогъ наставленія* читаю *гь* или *дь*, ево — овако — найпредше: ѣ ѣ, ѣ ѣ ѣ. Сирѣчь усугублѣнно Ѣ, кое и онако посвемѣстно узымасе радо и за гласакъ *ть* или *кь*, и за гласакъ *дь* и *гь*. Моглобысе усугубити, или паче за *гь* и *дь* скроити и овако: ѣ. Но я бы предпочтіо, само да се людски изреже ѣ, премда се подоби Іеронѵмовымъ буквамъ. Ако є накркаченно, єсть и наше ж. Сгромадати г, д, и ь, у єдну букву, како бы искалосе; о томъ ніе ни мыслити. А друго што орігінално сковати, я нити сада видимъ способа, нити имамо, како видимъ, времена. Силу имамо писмена́, силу и свакояки́ сложенія́. Освепь да узмемо што туће, такво или преиначенно, какоти грѐчско δ (у коемъ є, по виду, д ~ г), или Арменско ѯ ѯ, кое гласи точно гь или дь. Чините, што волите.

Прекраткій надчеркъ (◡) кромѣ надъ й и ě — *тайна*, *умрěо*, *брěвно* и пр. — може по потреби метатисе и надъ

другими самогласницами; н. п. *кѣо*, жегѣо, и т. д. — Нами треба и *иредугій надчеркъ* (~). —

Любезнѣйше ми поздравьте Г. Копытара, да му благодаримъ лѣпо, што ме є предувѣдоміо дружески о извѣстной особи. Кажите му, да є оно отъ пріе єданнаестъ година мой знанацъ, и недавно писа ми изъ Трѣста за показати ми, да ме ніе заборавіо. Некъ ми не шлѣ выше *Нестора;* а вечь се не споминѣмъ ни другога коечега свега, за што га моліо бѣхъ: валяло бы да се на ново разуміемо. — Г. Міхановичь опростиће му. Не знамъ, шта мысли пытаюћи ме, како су мое ствари. Я самь отъ давна, зна и онъ, изванъ олуе, пазећи мое пріватне после у завѣтрины.

Г. ми Давідовића отъ сердца моега поздравите. Скоро ћу удовольствіе имати, писменно му засвѣдочити мое пристрастіе. Здравствуйте и вы мирно и весело ·

У Млѣткама 21. Марта р. 1817.

вашему искреннѣйшему
Пав. Соларићу.

[Спољна као на претходном].

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2190]

6.

Предрагій Господине Вуче Стефановићу!
Здравствуйте ми!

Господарь Драго Ѳеодоровичь изъ Тріеста писа ми 9-га Марта п. р. овыма рѣчма: „ваше любезно писмо отъ 5. текућега пріиміо єсамь; по налогу Г. Кр'сте Цвіетовића одатле, писатћу овіе дана у Бечь Г. Г. Fries & С., да изброе за в. р. Братій Владыславъ f. 260 у W. W. — отъ коихъ учинитесе за ту сумму припознати.“

На то я полагахсе, и мировахъ. Стерпѣніе, кадъ є другоячіе! Изволите кушати наплатитсе овде приключеннымъ писмомъ. — Имена моихъ Ассоціата послатћу вамъ послѣ. Овіи, са мномъ, моле васъ, да у Рѣчнику сразмѣрно-пристойну расположите маргінатуру са све-четыри стране пагіне; не

гледаюћи, ако кой тàбакъ хартіе и више потрошисе на егземпларъ. — Отъ превелике желѣ, пытамо васъ такодье, кадъ судите да ће моћи изыћи на свѣтъ Рѣчникъ. —

Драго ми є знати, да сте пріимили 700 цванцігѐра отъ Г. Епіс: Кралѣвића, кой, послѣ неколико моихъ навалныхъ у то име къ нѣму писâма, писа ми 6/18-га Апр:. да вамъ є преко Тріеста упутіо ту сумму, и да ће остáло што скоріе. — Изгонимъ и отъ Черно-Горскихъ Ассоціâта што су обрекли; валя да неће ни они попишмáнитисе.

Коликогодь самъ бывао съ людма изъ свію краевá Іллyріка, ни отъ кога, до васъ, нисамъ чуо овому граду имена *Млѣтак: Млѣтке* є орігінално, *Млѣцы* покварено — преодолѣтелно, а *Мнецы* горе и рѣдче; Хорвати веле *Бенѐтке:* како вамъ сàдъ драго. — Само *Млѣтке* отъ *Wenedig*, чинимисе башъ као *Нѣмецъ* отъ *вѣнецъ* (Wiener), у Словару Нѣмацко-Россійскомъ изъ СанктПетербурга, 1798, у Ивана Вайтбрехта, у 8. —

Исто, као Г. Мушицкіево ѣ, ѣ, могао самъ вамъ и я послати измедьу моихъ многоразныхъ чрчканя́; но болѣ, и найболѣ, свидѣломисе є посланно вамъ — само да се складно изреже. Въ прочемъ вы чините, што се болѣ ту сасавѣтуете.

Поздравьте ми любезно Г. Копытара: некъ пише што скоріе у Падуу Г. Ант. Міхановићу; овому ће быти мило, єрбо му є верло жао, што му толико мѹ̑чи Г. Копытарь. Упытайте ми истога, єда су Французи на свой єзыкъ превсли *Јдее Хердерове;* и, ако єсу, да ми ій добави.

Єдва некій данъ већь добыхъ 3. егзем. ваше Писменице изъ Тріеста; сва три бывша продана: сви су разышлисе. — Повольна ми є по найвећой части. Списуйте берже второ нѣ изданіе, о коемъ сте ми дали знати. И здравствуйте

У Млѣткама 11. Маіа р. 1817.

Вашему свеусерднѣйшему
Пав. Соларићу.

[Споља као на претходном].

[Оригинал у арх. С. К. Академије бр. 2191]

7.

Предрагій Г. Вуче Стефановићу,
Здравствуйте ми!

Ючерь добыхъ ваше мило писамце отъ 6-га Юніа по ст., и у нѣмъ цедульицу Г. Копытара. Драго ми є, што вамъ є плаћено за моихъ 13. Пренумеранта: пріимите имъ ево и имена. Шлѣмъ 4. выше; гледайте и вы начинъ, како бы вамъ се платило и за ньи. — Ономадне навалихъ опеть писмами у Далмаціи, и у Черной-Горы, да вамъ ускоре обреченно. Подавно прислаше ми къ оныма, што самь вамъ отправіо, из Черне Горе, іоще ова два Пренумеранта: *Г. Ніколай Георгіевичъ Радоничъ*, Дворянинъ Черно-Горскій изъ Нѣгуша.

Г. Трvфунъ Маргановичъ, Боккo-Которскога Окружнога Капітаніата Канцеллістъ.

Обявите, съ сердечнымъ поздравомъ моимъ и благодареніемъ, Г. Г. Братіи Владыславъ, да самь получіо упућенно ми отъ ньи преко Г. Фри́са.

И Г. Дим. Давідовића ми поздравьте прелюбезно. Писао самь му тужећисе на *погрѣшке* у моемъ Обявленію. Жао ми є, што ій ніе поправіо; ванъ ако є у Числу Новина 42-омъ, коега я, како ни 32-га, получіо нисамь.

Лѣпо ми поздравьте и нашега доброга Г. Копытара. Желимъ му болю овога свѣта срећу; єръ ніе среће, кадъ човекъ ніе никада, или прерѣдко, свой и свой пріятеля. Учинићу, што жели: и чаятћу већь отчаянный тай пакетъ.

Што бы съ *Гъервови?* Здравствуйте

У Млѣткама 4. Юліа р. 1817.

Вашему свеусерднѣйшему
Пав. Соларићу.

П. п. Овде ономадне дошедшій изъ Терста Г. *Іоаннъ Бижићъ* разболѣосе є опасно. Човекъ отъ 32 године, изъ Новогъ Сада, и, по нѣговой рѣчи, Ново-Садскога великокупца Г. Драгоевића зеть, а по тому сродникъ Г. Ризнића у Терсту, кои обаче, као ни другій нитко изъ Терста, не познаваю га довольно, нити му, на нѣгова писма, хоће да пошлю новаца; а безъ ньи є, у тудьой земльи! болестанъ! Я чинимъ, колико могу: мени є изъ Терста донесао просто — препоручително

писмо отъ учителя Дим. Владиславлѣвића. На чуду самь: извѣститесе, Бога вамъ! ту у кога; позна ли га тко? Ніе са мномъ чистосердечанъ! а не могу га пустити, да га баце у Шпіталъ. — Ако што дознате, што берже ми отговорите: и у Новый Садъ гласъ пустите. —

[Приложена имена претплатника]

[Спољa као на претходном]

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2192]

8.

Дражайшій Господине Вуче Стефановићу.
Здравствуйте ми!

Бытће вам безсумнѣнно саобштіо Г. Д. Давідовићь, што самь га моліо изъ Тріеста 15/27-га Октобра прошлога. Не пріимите за укореніе, я се выше сѣћамъ васъ, него вы мене. И изъ Дубровника и изъ Боке Которске бытћете већь, како раніе изъ Далмаціе, моимъ свойскимъ настоянѣмъ получили пренумераціе на вашъ Рѣчникъ. Я іоще не видимъ оны Г. Досіѳеа писама отъ васъ.

Послао самь вамъ єданпутъ 12 имена Пренумеранта Черно-Горски, и послѣ 2, на Рѣчникъ: іоще не знамъ, єсте ли ій пріимили! — Сада ми є дошло 20 талира крсташа у име исты Пренумеранта, за 15 егземплара Рѣчника, по курзу Бечкомъ у време вашега Обявленія. Ако не изъиде добро рачунъ, получитћете доимакъ, само не изоставьте ніедногъ имена реченны Пренумеранта у Рѣчнику. Ове ћете новце добыти преко Тріеста, гдѣ до мене недавно нити су читали были вашега Обявленія, нити шта управъ чули изъ нѣга! Иматћете, препоручіо самь, и отъ отуда заєдно неколика Пренумеранта.

Ни мои Пренумеранта имена отъ овуда, іоще ми нисте явили, єсте ли пріимили! Было ій є 17, кромѣ Г. *Карла Сегилле Корнфелда*, кой се не брои. Избрысатћете іоще съ овымъ заєдно Г. *Міхаила Полића*, Г. *Петра Петровића*, и Г. *Петра Кушировића;* а приписатћете Г. *Іоанна Куюнчжића*, купца, изъ Ливна у Босны, на егземпл. 1. Тако мои Пренумеранта има 15; за 13 ихъ пріимили сте новце; за остала 2 пріимитћете

съ оныма преко Тріеста. Егземпларе єдне и друге, у свемъ 30, упутитѣете у свое време Г. Драги Ѳеодоровићу у Тріестъ съ препорученіемъ, да ій отправи амо у Млѣтке Г. Крсты Цвіетовићу. Не заборавьте, первога моега Пенумеранта (Лорда *Норѳа)* уписати овако: Г. *Фрѣдерікъ* Графъ отъ *Гїлфордъ,* изъ Лондона. — Г. *Андрей Іванишевићъ Радоникъ*, Ц. К. Морскога Пѣхотнога Батальóна у Млѣткама Маіоръ и проч.; бытѣете и овога овако уписали, по єдному моему къ вама писму. Сàда и Г. *Ант. Міхановићу*, на мѣсто *Актуаръ*, метните *Каиетанъ — Аудітóръ.*

Пишемъ вамъ подъ возвратнымъ илити двоструким рецепіссемъ, єръ самъ радъ найберже и за цѣло знати, єсте ли получили ово писмо, и иде ли тако све добро, што, молимъ, да ми не пренебрегнете по первой пошты на знанье дати у мало верстá. А, любави вамъ! пошљите ми заєдно и она Г. Досіѳеа писма; подъ двоструким рецепіссемъ у писму нећéсе изгубити. Ова моя хитня отуда є, што около 9, или 10-га Децембра п. р. предстои ми оставити Млѣтке на годину дана, далекога ради путешествія, кое ће, на пролѣтье, и туда ударити преко Бéча. — Поздравьте ми сердечно Г. Копытара, и Г. Д. Давідовића: овай съ благодареніемъ моимъ за изданно ми Обявленіе некъ изволи наплатитисе у Г. Г. Братіе Владислава, коихъ ће любавь къ мени за то разумѣтисе съ моимъ уякомъ у Карлштадту Г. Јоанномъ Димићемъ.

У Млѣткама 19-га Новем. р. 1817.

Здравствуйте и вы
Вашему свеусерднѣйшему
Пав. Соларићу.

Забилѣжите ми, кадъ се надате ямачно, да ће изыћи Рѣчникъ, и кадъ ћете послати у Тріестъ мой реченнй 30 егземплара́.

[Споља:] Al Dott-mo
Sig-re Vuco Stefanovich
Raccom: alla Tipografia del Sig-re di Schmitbauer
a Vienna.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2193].

9.

У Бечъ Г. Вуку Стефановићу,

любим: и почитаем: своему,
поздравъ отъ Пав. Соларића из' Млѣтака

5. Дек. р. 1817.

Господина Копытара писмо отъ 4. Ноемв. р. са свимъ вашимъ давнымъ приложеніемъ приспѣ ми 29-гъ истога, а ваше отъ 26-гъ ево прекючерь. Болѣ и поздно, него никада: и съ тимъ прочка. — Зашто вамъ Г. Стеф. Філипповићь не приложи у ономъ важномъ писму, є ли онда Сыновцу покойнога Досіѳеа заєдно дана и копіа Стрычєва му, важніегъ отъ Платонова, тестамента? А тобожньи Тутори, да не имаю, ни єданъ, ни копіе, ни цѣла спомена о садержанію предмѣта ньиова Туторства? Чудно! и срамъ ій было! — Обвезанъ вамъ остаемъ за писма, коя стесе потрудили скупити, и за нашу Пѣснарицу, коіой съ временомъ постарайтесе отъ оставшѝ по Народу старѝ и средньовѣчнѝ пѣсанá іоще и трећій томиѣь додати. Пѣва и Приморье Сербско, и Церна Гора, и отъ давна; дà, негда не сравненно выше, него поздніе. За Грамматічицу такодье.

Има слободно 4 мѣсеца, откадъ су ми писали изъ Себеника, да су были пріимили пренумераціе (новце) на вашъ Рѣчникъ и изъ Дубровника и изъ Лу́ке Которске, и да ћé ій часъ пріе преко Тріеста вама послати. И послатићé упователно; но за додатакъ, ако тай разумѣвате ради премѣне Бечкога курза, не умѣемъ вамъ отонуда ништа утвердьавати. — Чувствуемъ я савершенно бѣду и натегу, у коіой се вы находите ради Рѣчника: гледайте, не бы ли сте како у томъ новомъ Обявленію припоможеніе и потпору откуда Себи воздвигли. Той книзы бытће пройдьа: мнози ћé è купити, коима се віедьа предварителнo (пренумерацію) изброити. — Я самь 28-га Ноемв. р. послао у Тріестъ Г. Драги Ѳеодоровићу 25 крсташá таліерá, 20 отъ стране Пренумерантá Черно-Горскѝ, а 5 као донамиракъ отъ стране мой овдешньѝ; и молію самь га, да ій вама у Бечу учини што скоріе, и, ако є могуће, in specie изброити.

Дьервъ, надамсе, бытће у свакомъ смотренію сходно. То и друга ваша прибавленія азбучна могао бы отмаа и Г. Давідовићь почети у Новинама употреблявати? Иначе поколебатћемосе и поразшатати. — Вы нећете заборавити, што сте давно обећали, да ћете у Предисловію къ Рѣчнику назначити мило вамъ отъ Церно-Гораца́ оно укорење.

Колико за друга ваша, напредачно ми познанна, качества, толико и за то міо сте ми и особито почитаемъ, што намѣравате сыновски вратити се у Отачбину, у крыло матере Сербіе. Онамо сàдъ свега има, чуемъ, само да е выше просвѣћена разума.

Поздравите ми предраго Г. Д. Давідовића. Я не полазимъ іоще. На свакій случай, ако бы ми или вы, или тко другіи, оттуда писати што хтѣли, упутите и препоручите писмо овдѣ Г. Христофору Цвіетовићу (Cristofore Zvietovich). Када пойдьемъ, явићу вамъ; и куда, и съ кимъ. Пребудите ми доброхотанъ, и здравствуйте.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2194].

10.

Любезный Господине Вуче Стефановићу,
Здравствуйте ми!

Да вамъ пріе полазка мога изъ Млѣтака́ задао ніесамь рѣчи, не бы вамъ одавле ни слова писао, за крайнѣ неиманѣ времена. Година бы дана́ требала, за обыћи и прегледати Римъ, и све, што є у нѣмъ: найманѣ година дана́! Шта су два ока у пучины предмѣта́ отъ четыри и выше тысућа́ година́?! По васъ божій данъ, отъ ютра до ноћи, съ книгомъ у руцы и съ водьемъ уза се, ходимъ єжедневно и сазерцавамъ: пакъ кадъ на вечеръ, шта самь видѣо, према ономy, што іоще остае видѣти? Не знасе, шта є важніе, древности — толике, или поздніе вещи. А у добрый часъ съударилась и бакханáлія римска. —

Съ концемъ овога мѣсеца оставитћемо Римъ, я и Г. Графъ Фредерікъ Гилфордъ, Пѣръ Англійскій, коему самь спутникъ, и прейћићемо у Неаполь. Оданле, после 15 или 20 дана́, отпловитћемо на фрегаты єдной Англійской у Јонске Острове,

изъ кой ћемо поспѣшити у Млѣтке, и у Тріестъ. Преко Рѣке, Карлштадта, на Будимъ, и Пожунъ, дойћемо ако Богъ да у Бечъ, гдѣ ћу я радость имати — у Апрілу — загерлити васъ, и Г. Г. Давідовића и Копытара, кое ми, заедно съ Г. Г. Бр. Владыславы, любезно поздравите. Ту ћете чути, куда ћемо одатле нашъ далый продульити путъ. Старайтесе, да Рѣчникъ найдьемо готовъ.

Сви градови, ако є кой величиномъ и претекао Римъ, єсу према нѣму и остаю као дѣца према отцу. — Изъ свію питомы, и варварскы неки, земаля има у нѣмъ свегда мудролюбивы путника и красны знања ученика. Боже дай, да буде и Сербаля! А бытће. Други Народа, благоимући домова, сынови, извыкнувши наукамъ и єзыкомъ, путую по Свѣту по неколико година, многіи єдинственно съ родолюбіемъ у сердцу. Зашто не бы тога кадри были почети и чинити и Сербскы благоимући домова изучившіисе сынови? Иначе, при таквомъ свію други Народа узетомъ и водимомъ обычаю, нашему бы Народу остала пѣсна: куку! и леле! до вѣка. — Настойте и писменно и устменно о просвѣщенію Рода своега, и здравствуйте нѣму, и

У Риму 12/24-га Яннуаріа 1818.

Вашему сердечно-искреннѣму
Пав. Соларићу.

[Спољa:] All Ornat-mo Sig-re
Il Signore V. Stefanovich
Alla Tipografia del. Nob. Sig-re di Schmitbauer.
a Vienna.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2195.]

11.

Предрагій Господине Вѣче, здравствѣйте!

На вашъ любезный листъ, писанный ми на Петровъ данъ, єш већь єданпѣть штвѣта. Ніе, какш сте вы желили; а може быти, бытће и болый. На свакій начинъ подайте у Новинама напечатати, у выше путій, приложенна вамъ овдѣ *доброжела-*

телна Мнѣнія: бытће полезна и Г. Давідовићъ, увѣрите га штъ мене. Некъ рече, да сѣ мѣ дошла ова *Мнѣнія* у самый данъ, кадъ в разаслао оно Число Новина, гдѣ говори, да выше неће у Новине метати ништа штъ *безименныѣ* Писателяѣ: само дакле іощь ово.

Не има, Любезныи! пакъ неима новáцá у людій: усердія бы и было. — Загерлите ми братски Г. Копытара, и кажите мѣ, да се ништа ніе напечатало, нити има што да се печата, наше *церковно*, послѣ кньига у познатомъ мѣ каталогѣ. Влашки *мірскій* рѣкописá, кажѣ, има неколико у Печатньи. Нашъ Г. Архим. *Кенгьелацъ* послатће сàдъ ш торгѣ *Свемірнѣ Повѣстъ* у старомъ Сербскомъ єзыкѣ, да мѣ се печата у Бѣдимѣ. — Мои *Римляни Славен:* читаюсе *већь* овдѣ; а вы ћете ій имати што скоріе.

Смерть *Драгина* чистш ме в поразила. Некъ первый тежкій ударъ пройдье, болѣ ће мѣ се достойный сплести похвале вѣнацъ. — Ѝ за приликомъ дангѣбимъ овдѣ: коликъ сутра, акш ю улѣчимъ, пойћићѣ къ Сомборѣ, и доле далѣ. Писатћѣ вамъ. Здравствѣите са свима мени доброхотныма тѣ.

У Пешти 8-га Авг: р. 1818.

Вашъ
Пав. Соларићь.

[„Даница“ 1872, стр. 79;
Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2196]

12.

Любезный Господине Вѣче Стефановићѣ,
здравствѣите ми!

Добро ми дошли съ пѣта изъ Рѣссіе: радѣемсе томѣ особито, и желимъ видѣти плоде набранне, кое намъ шбећавате сашбщити чрезъ печатню. Трѣдитесе, и терајте на видѣло и трећѣ часть Пѣсáнá Сербскѝ; само ми в жао, што васъ я къ томѣ ни съ єдномъ нећѣ моћи послѣжити изъ Далмаціе, Бокке Которске и Церне Горе, гдѣ ій има толикш и важнѝ. И оно грамматіке, што самь списао, лежи ми іоще какш и лáне. Ш рецензіи съ мое стране на вашъ Рѣчникъ ніе ни мыслити; и

самь га єдва и видѣо іоще лане мимогредомъ у Мілорда Гілфорда; сàдъ свакій данъ шчекѣемъ изъ Тріеста, какш ми пишѣ, егземпларе за мое Пренѣмеранте, кои, не знамъ, шта ћé ми рећи, кадъ найдьѣ єзыкъ латінскій намѣсто шбећаннога имъ італіанскога: а Церно-Горцы? Сви овіи люди пренѣмеріралисѣсе, какш добрш знате, само подъ томъ погодбомъ: они сѣ хтѣли предплаћеннѣ кньигѣ употреблявати и уживати; а сàдъ на што имъ учинѣнный трошакъ? Ово вамъ пишемъ, єръ знамъ, да ме неће мимоићи коя незасл҃женна неприлика, и выше шдъ єдне. У Далмаціи бытће подобно роптанѣ, но онде срећомъ нисамь я, него Г-нъ Еписк. Кралѣвићь, скѣпляо пренѣмеранте. У Мачжарской, разѣмѣо самь, да за дрѣгій узрокъ вычѣ на истый Рѣчникъ; но приликомъ єдномъ я самь съ те стране писао на шбранѣ истога писмо, коега бы желіо кшпію имати да вамъ пошлѣмъ, да видите мое усердіе и заєдно безпристрастность.

У име начина вашега писаня (што се тыче и нарѣчія, и правописанія) вы треба да слѣдѣете, какш стесе посадили и шснували, доклегодь тко дрѣгій не шпровергне ваша шснованія съ больима; и до двѣ године дáнá нећѣ имати ништа за печатанѣ, а пріе печатаня састатћемосе, акш Богъ дá, обширнш ћемо онда бесѣдити ш слозы, кою я, каш и вы, желимъ. И Смѣсице Г-на Досіѳеа, кое єднако растѣ, пѣстіо самь, некъ лежé; а потргао самъ, єръ є време већь и прàво, те протресамъ мое рѣкописе давне и новіе, изъ кой сачинявамъ кньигѣ: „Рода Славенскога почетакъ, размноженіе, породе, и изроди.“ Некъ се ова сила истѣра на свѣтъ, за шстáло ћемо лакше.

Поздравите ми сердечно Г-на Копытара: є ли мѣ икада дошло писмо мое оно прекш Аббата Бетіа? Некъ сашбщи Г-нѣ Добровскомѣ, да почека съ рецензіомъ, акш ю бѣде сготовіо на мое Римляне Славенствовавше; до малш времена послатћѣ имъ истѣ кньижицѣ пріумноженнѣ, и каш часть дрѣге Пріятеля єднога моега, у італіанскомъ єзыкѣ. Є ли изышла Славен. Грамматіка Г-на Добровскога? Ништа не знамъ ш кньижествѣ тамошнѣмъ нашемъ, шдкакш сѣ ми престале долазити Новине. Верлш бы радъ было знати, є ли Г-нъ Добровскій полѣчіо писмо, што самь мѣ писао 7-га Юніа р.; акш ніе, повторіо бы мѣ га; акш єсть, пакъ ми не одговара, жао бы ми было, єрбш валя да мѣ є было малш повольно. Наговарао самь га, каш єдиногъ найспособніегъ, да изда Греке или Еллине Славенствовавше.

Акѡ намъ Богъ да́ животъ и здравіе, те мое дѣло изыдье, и онъ га узчита, предузетће заиста онда, акѡ не предузме пріе, реченный Словарићь; єръ ћесе удостовѣрити, да сꙋ Еллини были ѡдъ исте лозе са Славены.

Мои кньижица ради можете писати у Земꙋнъ Г-рꙋ Міхаилꙋ Павковићꙋ; онъ надамсе, скꙋпитће вамъ све[1], кромѣ (боимсе) кньижице ѡ Самости, кое́ є верлѡ малѡ еѯемпла́ра́ изишло изъ Млѣтака, него сꙋ сви іоще овдѣ, и науміо самь ій дати за завіянѣ коечега у какавъ дꙋћанъ: чинимисе, да Г-нъ Копытарь има єданъ еѯемпларъ, заищите да видите.

Замолите Г-на Копытара съ мое стране, некъ вамъ каже, пакъ ми явите: у влашкомъ єзыку, кромѣ рѣчій Римски́ и Славенски́, и нешто Грчки́, чій рѣчій има іоще; и кои́ или коега єзыка рѣчій има у нѣмъ найвыше, манѣ, іоще манѣ, и до найманѣ. Такодье: Власи, кои себе зовꙋ Рꙋмꙋны, какѡ зовꙋ Славене? Какѡ Грке? Какѡ Мадьаре? Какѡ Нѣмце? Какѡ Італіане и Францꙋзе? Постарайтесе тꙋ у Бечꙋ, увребати каква Бꙋгарина, и испытати у нѣмъ Бꙋгарско нарѣчіе. Благодареніе за поздравъ ѡдъ Г-на Милинковића. Здравствꙋйте.

У Млѣткама 17-га Децем. р. 1819.

Вашъ искреннѣйшій
Паꙋнъ Соларићь.

(Овакѡ сꙋ ме из'малена звали по именꙋ дѣдовꙋ.)

[Спољa:] All Ornat-mo Sig-re
Il Signore Vuk Stefanovich
Raccomandata al Chiar-mo Sig-re Bat. Kopitar,
Conservatore della Biblioteca Imp. R. Aulica.
a Vienna.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2197.]

[1] Ищите заеднѡ и Бесѣдовникъ Італіанскій, изданный о. Вікентіемъ Ракићемъ; има и мое нешто у нѣмъ.

XXXIII

СИМА КИСИЋ

1.

Мнѣ високопочитаеми Господине!

Перво неколико дана приміо самъ ваше почитаемо писмо одъ: 13. пасанога кое ми е особито драго и почитаемо било. Мени е тако особито жао што васъ нисамъ мого служити са више пренумеранта и будите увѣрени всамъ се трудио што сам мого више. — Но ево се нешто свиетъ стиско неку беду да ие тешко одъ нега кою краицарү откинути. А литине [?] све ова лета оскудна писо сам на више страна ипакъ само што самъ од Сеня три добио, а друге стране ниодкуда ништа и оно кои се запишү говори немам шаина платићу. Посло самъ ономадне у Пожунъ Господ. Видаковићу на Любомира 164 f. све моие али зато ништо мени ће платити сваки.

Ја ћу писати перве оданась поште у доидоћу суботу у Нови Садъ моему куму Господ. Захарићу да вама даде у име овіе пренумеранти 100 f. Ја ћу нему послати спервомъ приликомъ. Изволите ондека примити 10. искани пренумеран.

Како следи [наштампано десет претплатника I изд. Рјечника из Карловаца Горњи стр. XXV и из Сења стр. XXVII]

Заповедаите у напредакъ съ мномъ драге волѣ желимъ послужити у свако доба.

Поздравите ми од мое стране Господ. А. Мушицкога любезно любиму руку и васъ съ сваким високопочитаніемъ

У Карловцү 18. Јулия н. н. 816.

Симо Кисић.

[Споља:] *Carlstadt.*
Herrn Isak Gruich
in *Neusatz.*

[С друге стране:] Молим ово писмо изволите послати
Г. Вѣку Стефановићу
у Шишатовац.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2198]

2.

У Карловцѣ 14/26 Маиа 1818.

Благопочтенородномѣ и мени високопочитаемѣ
Господн. Стефановићъ!

Иоште од неколико пасание дана видио самъ у обявлению поради книге Словара да морамо иоште по 10 f. послати, оли у сребрѣ по ц. f. 20 x. у томѣ моя би велика радостъ била вама учинити да бѣде без вашега квара, али ево жалости да ово лето терговина по све изгѣби се, у томѣ люди сѣ од свега волю изгубили. Ја самъ писо и опоминао свакому пак сви се согласѣю да не могѣ више поболшати него оно что сѣ дали по 10 f. в. в. дакле сви говоре да ако ние могѣче по 10 f. дати а оно да имъ Ја повратимъ и оно что самъ вама посло по 10 f. у том мени е јако жао да се у овако оскудно лето то трефило. У тому овдека вама шалѣмъ у писму: 20 f. в. в. еднога пренѣмеранта на истѣ книгѣ словара овако се зове: Далмация, Шпалатро

Господ. Савво Кисинъ купацъ.

Молимъ васъ пишите ми спервомъ поштом да се знамъ равнати — тако буде моие свега 11. пренумеранти.

Поздрави Господина Давидовића любезно. Остаемъ сосвакиемъ високопочитаниемъ

На слѣжби готовъ
Симо Кисић.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2199.]

XXXIV

АВРАМ ПАНИЋ

1.

Высокопочитаеми Господине!
Приятелю Любезни!

Ова артиа на коіой вамъ ово писмо пишемъ естъ изъ оне ваше артие кою ви имате код мене, но такове у новомъ Садѣ кодъ Янковича нема; зато самъ ове три приложене форме изабро, од коихъ прва № кошта 9 fl. дрѣга Нумера 8 fl. а трећа нѣмера кошта Рисъ 6. fl. 40 хм,. Ако кою нѣмеру одъ сви сви изберете то изволите писати у нови Садъ Господару Кирияковичѣ, кои од сваке поменѣте нѣмере кодъ себе по полъ табака съ назначеномъ ценомъ има, и онъ ће вамъ све како што ви наредили бѣдете извершити. — А што самъ се я закасніо вама доћи или взискѣмая послати, тоћете чѣти одъ мене кадъ вамъ тамо бѣдѣще неделѣ доћемъ:

[1816 г.][1])

Вашъ Приятель
Аврамъ Паничь.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2200]

[1] Јамачно док је Вук био у Шишатовцу, дакле пре 27 августа 1816 г.

2.

Высокопочитаемы Г-дине!

У писмѣ моемъ на васъ іошть некако у Јѣнію т. Л. подъ Атресомъ Г. Тирке управленномъ яви вамъ шта сѣ ми почти сви кодъ мене на вашъ Словаръ записавшіисе Пренѣмеранти ѿговорили; пакъ дивно ми є, што ме (: ако сте писмо добили:) у тако нуждно предметѣ поне васъ ради до данасъ ѿвѣта удостоили нисте. Ево дакле не пропѣштамъ опетъ вамъ обзнанити, да сѣ ми онда гдѣкои ѿговорили, были: да они онай у второмъ обявленію вашемъ ѿ 10 ﬕ назначеный додатокъ дотле положити не могѣ, докъ Словаръ вашъ не виде, изговараюћисе, да сѣ се досадъ на многе книге причислявали, а по томъ ѿ неки ни новаца ни книга видили нисѣ. То самъ вамъ велимъ явіо и у том ѿ васъ упѣтствованія искао, а међу тимъ, знаюћи да тако многоважна книга безъ готови новаца света видити не може, и вы ихъ (:сѣдио самъ:) у состоянію положити ни сте, всячески настоіо самъ ѿ ньи новце добыти: и єво на разновидна представленія моя сви ми издадоше обаче подъ тимъ условіемъ, да я зато добаръ бѣдемь. Я имъ за зло не пріимамъ, сѣдимъ да и вы разсѣдивше горепоменѣте ньіове узроке не ћете имъ замерити, и уверенъ самъ да ћете речи ове мое затаити, да не бы како они осетивше оваково мое описаніе на мене разсердили се. Г-динъ нашъ Пршшопресвѣтеръ благоволіо є и обећао се самъ ѿ Г. Петра Рѣнянина, Пароха Кузминскогъ, и Гавріла Котарлича, Пароха Визитьскогъ взискѣемы 10 ﬕ. изискати и послати, можетъ быти зато, што є како за себе тако и за овѣ двоицѣ ѿ собственны положіо. Слѣдователно мени є предао, да се я бринемъ ѿ Яменскогъ, Герчанскогъ и Моровићкогъ Пароха новце добити и послати. Кодъ мене сѣ се као што самъ вамъ већъ явіо єшо двоіца на вашъ Словаръ на ново записали: Петаръ Ракитичь римокаѳ. Парохъ у Немцы; и Константінъ Потѣричичь Грко-Унітскій Парохъ Шидскій. Овай послѣдній радъ є, да се име нѣгово међѣ прочима причислители напечата. Зато ако вы скѣпоће ради прочихъ пренумерантшвъ имена немислите печатати дати, то учините мѣ по воли, и дайте име нѣгово само на нѣговомъ Ехемплярѣ на удобномъ местѣ напечатати. Далѣ истый каже да є сь Г. Копитаромъ познанъ и нешто бы мѣ писао но незна какоће га наћи. Зато учините любовь Атресъ Г. Копитара кадъ ми бѣдете писали ставите у мое писмо.

Најпосле васъ молимъ, да ми явите што ћу съ овы собранны новцы; могѫ ли се садъ, и како бы се тамо послали? Кодъ мене имате петьдесетъ форінти, а вщо ѿ овогъ Уніотскогъ пароха 20 fl., а ѿ Шокачкогъ 10 fl. пріимити надамъ се.

Притомъ съ особитимъ почитаніемъ всамъ

У Шидѫ 24. 7-br 818.

Вашъ нижайшій слуга
Авр. Паничъ
парохъ.

[Споља:] v. Neusatz.
Herrn Herrn Vuk Stephanovics
mit Briefen des Herrn Demeter Davidovics,
Redactor der Serbischen Zeitung.
franco zu Wien.[1]

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2201.]

3.

Высокопочитаемый Г-дине!

Србли наши, како безсѫмнѣно знате предусретаю свое госте съ добро намъ дошли, и я дакле подражаваюћи ньима сердечно радѫемсе вашемъ пришествію и веселимъ преизлиха. Зато више, што ћете ме избавити ѿ всѣхъ гонящихъ мене. Но како не бы, кадъ пренѫмеранти, кое самъ на вашъ Словаръ собрао, чѫюћи лажь, да сте незнаннмъ пѫтемъ штишли, приликомъ пролетосъ бывшегъ собранія своегъ на светѫ исповедь, сви єдинодѫшно восташе на мене говорећи: „Ил' книге или новце на средѫ.“ Старахсе ихъ ш вашемъ возвращенію увѣрити, и зато позвасе на Г. Стефана Філіпповића Рѫмянина и Собирателя ваши пренѫмеранта, кой ми е идѫћи зимѫсъ изъ Беча казывао, да є тамо ѿ Г-дина Давідовича разѫмео, да сте вы посломъ у Варшавѫ штишли и да ћете опетъ доћи, старахсе велимъ но всѫе; они злимъ дѫхомъ напѫнѣни вопіяху на мене: „возми, возми, распни єго.“ И мал' са мномъ не бы Хр-това гатка. — Пакъ да бы знао зашто, не бы ми ни полъ мѫке было, но здравъ, читавъ мал' на правомъ пѫтѫ не пострада. Но ово вамъ безъ сваке шале кажемъ, да бы се доиста пѫшіо, да

[1] Тако и даље.

имъ не показа ваша писма и квіте, на кое самъ новце издавао, те ихъ мало ублажи. А кадъ доће Бахъсъ међу насъ, учинише са мномъ Stillstand. Ал' већъ видимъ, да се и овомъ конацъ приближіо, кадъ ми опетъ на дъшъ пеняти се починю пишући ми често и препорѣчѣући. Шакъ ако опетъ ћипише, сбыти ћесе са мномъ сасвимъ противно онымъ вашимъ ланьским речма: „Сви изговори ваши пренѣмеранта имаю свое узроке; али вы се нећете осрамотити, што сте были добри.“ Но уздамъ се, да то неће быти, само вы настойте код Г. Тирке, да онъ Г. Ісаакъ Грѣићъ у Н. Садъ пише, да ми овай книге преда. Єръ я самъ двапѣтъ у Н. Садъ ишао и плаћаући форспанъ толико трошка учиніо, да ме до садъ мой Егземпларъ преко 30 f. кошта; но бадава, кадъ Г. Грѣићъ неда книга, док мѣ еще 80 f. не положимъ. Я мѣ посведочи вашимъ собственорѣчнымъ писмомъ ѿ 16-га Јанѣаріа 817, дасте у моемъ писмѣ ѿ мене 10 f. примили, и доказа, како сте преко Г. Захарића тамо послани 50 f. под 27. Марта 817 ѿ Г. І. Н. Stametz. полѣчили, придодавши мѣ, да сте изъ рѣкъ Г. Марка Дервара 18-о Дек. 818. Л. добили 70 f. кое самъ преко Г. Johan Michael Pistenika изъ Н. Сада ѿправіо; но сѣе бадава, кадъ ми овай каже, да ѿ Г. Тирке не сме. Зато васъ молимъ ускорите потребная исполнити, и явити ми, да знамъ ићи опетъ у Н. Садъ (: у три путъ Богъ помаже — мени у овом слѣчаю) и положимъ онай еще малый рестъ, а книге и советъ за бѣдуще пріимимъ. — Въ прочемъ препорѣчѣући се, да ми што ш пѣтешествію вашемъ пишете и желећи вамъ срећу и здравлѣ шстаемъ

У Шидѣ 14. 8-b 819.

Вашъ неизмѣнній
А. Паничъ
парохъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2202]

4.

Высокопочитаемый Г-дине!

Подъ 1-мъ Ноем. т. Л. пишете ми, да положимъ Г. Грѣићѣ у Н. Садѣ 70 f. W. W. и пріимимъ 7. єкземплара. Я тако учини,

па у место 7. пріими 8. книга, и тако намири сви осамъ пренумеранта; но незнамъ или сте се вы у вашемъ писму помели, ил' сте по посланомъ писму вашемъ на мене, смислили мени въ слѣдъ второгъ обявленія вашегъ за трудъ нѣко награжденію учинити, кадъ сте тако наредили. Ш томъ молимъ известите ме, да се кодъ нешсрамотимъ. Могуће є, да су они 70 f. по Ѣшествію вашемъ у Русію Г. Тирки предати; но дивно є, да онъ добившіи мою вексл, и по ньой новце Ш Г. Марка Дрвара, ніе разумети могао могъ писма. Валя да Србскы чатити незна. Вы сте кодъ мои Пренумеранта већь шправдани докъ су книге добили, само што се гдѣкои тъже, да є спроћу цене малена. Ево имъ одговоръ: Била бы те како дебля, да є у Typографіи Бабе Смиляне штампана. А кадъ се трудомъ вашимъ ползовати стану, рећи ће, (: ако су паметни :) да ніе скупа. Сви су, за кое питате, здрави. Радивоевића тастъ, а мой уякъ Продановићъ ожениосе, и седи у Граду Рачи (: на устію Дрине :) als Hptmn u. Forts-Comendant. Ѣсана и Загонетки (: ако добіемъ :) послаћу. Само ми явите опетъ молимъ, што сте оно у Русіи хаснили, да овамо заградимъ уста злотворомъ вашимъ.

Загонетке издаваюћи, ни споменка од мене да не буде, то васъ изъ особити узрока молимъ. — — — —

Пошто се садъ ту єданъ табакъ наштампати може? —

У Шиду 1-га Дек. 819. год.

Вашъ неизмѣнній
А. Паничъ
парохъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2203]

5.

Высокопочитаемый Г-дине!

У Марту ове године послао самъ вамъ загонетки и єдну песму, и обећао самъ вамъ іошть кою загонетку послати. Ишао самъ у то име у Илинце, да одъ неке Циганчице, кою самъ у Немцы много загонетати слушао, све што зна загонетке препишемъ. Обаче ударимъ на велику ватру. Она бо легавши съ

мѣжемъ спавати, у первомъ нѣговѣ снѣ изневери га и негди кодъ дрѣгогь до зоре пребѣде. Зато поштено балтана бѣде тако, да іой до загонетаня ніе, нити в вредно ѿ онакове што преписивати, већъ бѣдите задоволни съ тимъ што сте пріимили. Имамъ єднѣ ш Косовскомъ бою песмѣ, но не знамъ како ћу ю послати, весма в велика, много би коштало, по пошти шилюћи.

У Шидѣ 19-о Маіа 820.

Вашъ нижайшій слуга
Авр. Паничъ
парохъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2204]

6.

Высокопочитаемый Г-дине!

Ваше под 19-мъ Јѣлія т. л. на мене управлѣно писмо пріимio самъ истомъ 17. овогъ. Не знамъ, гди се тако дѣго задржало. Но ништа за то, я самъ таки моимъ пріятельомъ расписао, да по парохіамъ своимъ вама Пренумеранте кѣпе. Неће сѣдимъ касно быти, ако имена Прен'мераната и съ половиномъ 7-bra добіете. Песама и Загонетки имамъ; но не знаюћи, да ћете се изъ Сербіе вратити, леже и данасъ кодъ мене. Потрудиће се ихъ на време на чисто преписати и таки потомъ послати. Само васъ молимъ, учините любовъ препорѣчити ме кодъ Г-дна Давідовића, да ми ѿ пріятія овогъ писмо до конца т. л. наше Новине крозъ Илокъ шиляти предѣзме. Новце бы біо и сада за Новине послао, но не знамъ у кое ћѣ име и колико. Рећићете знамъ: што е овомъ у главѣ пало, те у невреме Новине тражи. Алъ кадъ вамъ кажемъ, да самъ до прошастогъ Јѣлія съ моимъ у Н. Садѣ живѣщимъ Селяниномъ Новине наше држао и нѣга шставіо зато, што ми Новине крозъ данне прилике не уредно долазе, знаћесте ме извинити. Пакъ ево Брате! безъ ньи самъ башъ као шѣгавъ и не могѣ выше трпити, а и срамота в велика, да ихъ не 'мамъ. Не бы се я ни до данасъ дрѣгогь у томѣ лепіо: но знате, колика в моя Фамілія. Све ово Брате! у многимъ слѣчаеви ѿ мене крайцарѣ изгледа, а при томъ доста самъ и сбогъ удатбе мое сестре задѣжіо се біо. Садъ

самъ пакъ ѿданѣо, и зато ево опетъ молимъ да ми то кодъ Г-дна Давидовића, исходатайствѣете, а Новцы ће таки скупа съ вашима пренумеранти слѣдовати. То васъ моли и куми

У Шидѣ 21. Авг. 821.

Вашъ покорный слуга
и старый пріятель
Авр. Паничъ
парохъ.

[Споља:] An
Den Hochgelehrten Herrn Wuk Stephanovics,
auf der Landstrasse № 112 in 1. Stock die Thür № 7.
in *Wien.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2205]

7.

Высокопочитаемый Г-дне!

Садъ топрвъ време доби на писмо ваше ѿ 18. Окт. ѿговорити. Немойте рећи да е томѣ причина моя лѣность. Искренно вамъ кажемъ, да я држећи ево већь скоро 2 године самъ толикій Шидъ толико самъ дѣлы долженствены обтереѣенъ, да слабо кадъ што приватно радити и ползовати могѣ. А дрѣга и права причина моега закоснѣнія естъ: что самъ опетъ радъ био баремъ штогодъ новаца на песнарицѣ вашѣ скупити, пакъ осимъ мене и могъ уяка Г. Капетана Ааршна Продановића башъ никогъ. Што ми е гдикои ѿговоріо стыдъ ме е овде и ставити. — Словаръ вашъ еднако рѣжѣ, и изъ нѣга и на дрѣга ваша дѣла бѣдѣща заключѣю. Нека и, доћи ће видовъ данъ. Я самъ имъ найпосле сообщавао и све ѿ вама досада у Новинамъ дошедше похвале, пакъ опетъ ништа. Скупо е веле, и прочая и проч. Само самъ вамъ две песне токорсе начисто преписао. Єднѣ ѿ *женитбы кнеза Лазара*, а дрѣгѣ ѿ *паденію нѣговомъ на Косовѣ*. Прва состои се ѿ єдногъ, а дрѣга ѿ 11. рѣкописни мочала. Я самъ ихъ онако преписао, како ми е покойный Слепацъ Продановићъ изъ Лежимира сказывао, а вы исправите, єръ ништа неваляю. Я ћѣ ихъ докъ ово

дана у Н. Садъ одемъ по Дележанцъ и новце за мене и уяка послати. Пакъ ми явите кадъ их добіете, да се не старамъ. Немойте, да се зна, да сте их ѿ мене добили. Загонетки за садъ немамъ, него три четири. Вала вамъ и Г-дну Давідовићу на Новине. Знаюћи да ће онъ доле доћи, послао самъ новце за Новине у Н. Садъ на Г-дара Пъстеника, да изъ ръке даде. Видићъ и то како е свршено. За Бога! како е за Грке, наше прве просветителѣ? како их нитко неће да избавля?

У Шиду 10-г 9-b. 821.

вашъ нижайшій слъга
Авр. Паничъ
парохъ.

[Споља:] *v. Illok*
An den Herrn *Vuk Stephanovics*
auf der Landstrasse in den Ungarische Gasse
bei den schön Scklafin № 324 in 1. Stock
die Thür № 16.
zu *Wienn*[1])

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2206]

8.

Высокопочитаемый Г-дине!

Еще 1-о Янъаріа п. р. предао самъ Илочкой Пости писмо на Г-дна Давідовића, и у нѣму 15 f. W. W. у име нашн Новина за текъщъ половицъ године; но до данасъ новина добіо нисамъ. Зато молимъ учините любовь (: кадъ Г-дна Давідовића како чуемъ еще тамо нема:) гди треба настояти, да се новцима моимъ у трагъ уђе, и новине све да ми се пошалю. Више нисамъ радъ, да ми Новине крозъ Илочкъ Постъ долазе, но молимъ наредите, да ми крозъ Осекъ, Вінковце, и Товарникъ у Шидъ долазе.

Я самъ вамъ и у истомъ Г. Давід. писмъ писао, и садъ являмъ, да песме оне две по деліжанцъ нисамъ послао, еръ ми Пъстениковъ зетъ изъ Н. Сада явля, да Варадинска Поста

[1] Тако и даље.

ние хотела пріимитіи, изъ узрока што вели делижансъ манѣ ѿ 1 ѫ не носи. Я не знамъ ели то истина, и како вы (: кадъ сте ме на делижансъ упѹтили :) не бы то знали. Ако то тако бѹде, то не знамъ како бы вамъ послао, ванъ да бы по Н.-Сађан. Грѓићѹ, или Харишу, кадъ у Бечъ пођу.

Имамъ ѳще еднѹ песмѹ ш Тићарићѹ Иліи; и о востанію и паденію Сербіе, ако и не имате, явите ми, да вамъ и ове пошалѣмъ.

Притомъ съ высокопочитаніемъ пребивам

У Шидѹ 14. марта 822.

Вашъ нижайшій слѹга
Авр. Паничъ
парохъ.

Молимъ васъ! наѹчите ме, што ћѹ како ли ћѹ съ Илочкимъ постъ-Ѥкспедіторомъ почети, ако еще садъ Новина не добіемъ. Ніе ми толико жао новаца, колико што Новина не добіямъ. Ово писмо зато нисамъ франкірао, да поста и писмо и новце не сакріе.

Я ово писмо бія запечатіо, но ево паки ѿворамъ, да вамъ явимъ, да садъ ево послѣдню 104. № прошедше године доби. Ето како ми уредно Новине долазише до садъ, и зашто самъ радъ пошту промењѹти. У хитошти написа нешто устрмоглавце.

[Споља: као на претходном].

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2207.]

9.

У Шидѹ 1/13. Дек. 824.

Любезнѣйшій!

Добро намъ дошли! И я самъ готовъ, и ѿ како се у Бечъ повратисте, очекѓемъ, да чѹемъ гди сте, да, ако не лично, поне умно вићати се почнемо. Доста е и много времена минѹло, одъ како самъ одъ Г. Васіліевића изъ Земѹна два ег-

земплара III. ч. Српски Песама пріимio, а II и I ч. негли зато до данасъ добіо ни самъ, што мѣ за прве новце не посла. Осрамотисмо се, те яко, яко. Г. Васо има дакле право, што мене не познаваюћи, себе чѣва. Валяда е кадъ годъ надрляо, као што самъ я, по Н. Садѣ летіо, кадъ сѣ ме Пренѣмеранти по вашемъ одходѣ у Рѣсію за ваше Словаре окѣпили были. Я имъ на оправданіе квіте показива, а они сви єдинодѣшно: кньиге, или новце на средѣ! И бы се, вѣра и Богъ, у чѣдѣ видіо, да Словаре не доби. Но не маримъ, све є прошло, и све самъ за любовъ вашѣ трпіо. Ово нека буде inter parentesim, а я да се къ Г. Васіліевићѣ повратимъ: я не имаюћи чимъ обе книге исплатити и да би прикріо мой недост[ат]окъ по истомъ Сремцѣ кои ми книге донесе, яви мѣ, да кадъ дрѣгѣ книгѣ продамъ за обе ѣ мѣ новце послати. За тимъ наскоро и Г. Магарашевићъ даде ми крозъ моего сопароха оца Алексѣ Костића разѣмети, да ми и онъ исте кньиге послати има. Дай реко, да и ове пріимимъ, да не помысли да се сбогъ неразѣмногъ брата єго и на нѣга срдимъ. Мени ѣѣ реко єднѣ, а три ѣѣ продати, и за све новце до Г. Магарашевића лагше ми є по Шићанима често у Н. Садъ пѣтѣюћима него у Земѣнъ послати, а Г. Васіліевића ѣѣ квитомъ уверити, да самъ и за ѿ нѣга послане кньиге намиріо. Но и болѣ є, што ми Г. Магарашевичъ кньиге не посла; єръ и овимъ двема, како валя управіо ни самъ. Мени наменѣтѣ дамъ на прочитаніе, и нећѣ є чини ми се ни видити. Проћи ће сѣди ми се кѣдъ и ѿ Г. Зелића на даръ послано ми нѣгово житіе, и милый Woldemars Vermächtniss von Glatz. Дрѣгѣ дадо овде некомъ ветрогоньи, да види и кѣпи. Овай даде дрѣгом', онай трећемъ и проч. И едва и свѣ мастнѣ и попрлянѣ и у везѣ скоро раздвоенѣ кодъ Г. Павла Новаковића у Бачинцы нађо. И тако у место две имамъ еднѣ попрлянѣ за 10 f. Далѣ сѣди, и желіо самъ, да ме при повраткѣ вашемъ у Бечъ походите, и надао самъ се, да ћете не толико новаца ваши ради, колико за любовь мою и рѣкописни они песама на мене ударити. Тада самъ мысліо новце вамъ дати, и васъ уякѣ Г. Продановићѣ капетанѣ, тастѣ Радивоевића одвести, да устмено и обширно скѣпа договоримо се ш томъ, како бы сынчићъ єго Перо у Бечѣ наѣке свое ради лагше обстати могао. Зато бы вамъ нарочито писао. но докъ се я съ уякомъ за васъ договори, ал' стиже гласъ; да сте у Бечь отишли. Садъ реко, я ѣѣ ѣѣтити, знамъ да ће ми за новце свое ако є и мало писати. И тако ѣѣ знати га

наћи, и брата могъ препорѹчити. Шта кѹбѹришъ, рећићете овде, оче! и бѹлазнишъ, кадъ кодъ Бечлія таки изговори не пролазе? већь казѹй зашто ниси до то доба платіо? Но ни ово сѹ простосердечни узроцы. Има истина нешто и неатости, но понайвише, што е, као што горе реко, *nichts* у кеси ноге прекрстіо. Садъ смо на танко насадили. Нема у Хрістяна, нема ни у насъ. Зло! Но ш томъ доста. Дай да кажемъ есамь ли, и како самъ васъ намиріо. Десеть форінти W. W. предао самъ 16. Ноем. Г. Васи Лазаревићѹ лебцелдерѹ у Вѹковарѹ и вашъ аттресъ, да у Бечъ пошлѣ сынѹ своемъ Ѳанасіи находећемѹ се на наѹци *in dem Politechnischen Institut.* Одъ нѣга кадъ добіете явите у Земѹнъ Г. Васи, да се човекъ моемѹ молчанію не чѹди. И пишите мѹ, да ми I. и II. части песама по єданъ єк. пошалѣ. Єръ овдашньи мѹфтаціе ради би бадава чатити. А новце ћѹ опетъ на васъ послати. Слепца ћѹ Филіппа, кадъ уякѹ у Рачѹ пођемъ, за песме о *Лазарѹ Мѹташѹ* и *Арапинѹ*, узъ пѹтъ по Гркѹ потражити, песме преписати и скѹпа съ овима што имамъ послати. Само и я васъ особито молимъ и ово препорѹчѹемъ: Мой речени уякъ Продановићъ послао е о прошастомъ пештанскомъ вашарѹ у Бечъ своегъ единца сына Перѹ, кои се до садъ у Вінковцы bey der Baudirektion учіо, да тамо што више наѹчи се. Дете е младо, невешто. Не зна што е светъ, што ли е Бечъ. Зато кадъ се овамо нисмо састали и устмено за нѣга разговарали, не пожалѹте трѹда нѣга наћи (: речени Танасіе знаће вамъ за нѣга казати:) и како найболѣ знате нѣга поѹчити, да се добро влада и чѹва. Онъ е до садъ честанъ и благонадеждань біо, но опетъ кажите мѹ, да ћете за свако владанѣ и постѹпакъ нѣговъ нама являти. Ви сте съ многима познати, слободите и нѣга и познайте, єръ е доста стидльивъ и тѹпъ. Кажите мѹ некъ не гледа на богаташе, њима е ласно, а онъ зна, како се овамо петля, и како е тата нѣга ради и себе у старости презрео. Садъ е време да се учи, и темель срећи полаже. А све ће Богъ дати, само ако онъ заслѹжи и проч. и проч. како найболѣ знате.

Дай докъ ме ніе санъ свладао, да вамъ и ово беле артіе напѹнимъ речма, ако и већъ изнашли нисте.

Арарѹга	Бирвачъ 1.,	Вѹчила 4.,
Баскіянѣ	Бпрошъ 2.,	Гвоздензѹба 5.,
Баскіяти	Вирошъ 3.,	Гвозденка

Гребенацъ
Гѣслара } 6.,
Гѣсленяча } 6.,
Дерекліе 7.,
Ђермо
Ђѣбренякъ 8.,
Ждребећакъ 9.,
Заворнякъ 10.,
Зомба
Зѣбацъ
Избояцъ
Извояцъ
Изламбити
Илиманъ
Исполацъ
Каль 11.,
Калюга
кошъ 12.,
кѣртала
кѣртало
кѣрталисати
ламба
ламбити
летвати
люка
Мачевина
Морокваша
набрчити, точакъ
набѣрити
напѣдити[?] — безъ
натега } 13.,
натегача }
неудешенъ 14.,
неуснованъ
Обѣмера
ославникъ
огребача
огребъ 15.,
одводница 16.,
Парче 17.,
паянта 18.,
побаскіяти
подглавникъ 19.,
подметача 20.,
подложакъ
пожіочити
полетвати
полѣмотакъ 21.,
прѣтъ 22.,
равникъ 23.,
ребняка 24.,
содићъ 25.,
срдачка
сѣћено
сѣцѣкъ
табанъ 26.,
таваница
тавникъ или } 27.,
тамникъ }
теньгера 28.,
тетива
удесити 29.,
умерити 30.,
уплювакъ
упоћакъ
усновка
усноваиъ
цећка 31.,
цимеръ 32.,
чивилѣкъ 33.,
чивпце 34.,
цигѣра
шиба
шибалѣкъ
шина
шпило
ишпиля 35.,
нокать 36.

Изясненіе

1. vide у Словарѣ подвалакъ.
2. спахійскій ратаръ.
3. чипка у гаћа, и скѣти.
4. две дѣгачке дашчице у брдила.
5. мати плашећи чедо вели: бежи, ето Гвоздензѣбе.
6. чорба за гѣске. Толике песме собрасте и то заборависте.
7. безъ танкій.
8. Mistbret.
9. болесть.
10. сврдао.
11. у Фѣрѣне.
12. у води, држи у место леньгера воденицу.
13. за натезанѣ обрѣча и дѣга.
14. на пр.: клавиръ, verstimmt.
15. безъ дебелый.
16. даска у амбара съ поля до балвана старіа ѿ балвана за одбіянѣ кише — или грана, стѣбъ.

18. на рогъ кѣномъ, и на наплаткъ.
19. ястъкъ.
20. у плъга.
21. или мотовило преће.
22. на коси.
23. средньи безъ.
24. даска у амбара изъ ребар.
25. безъ — безъ парти.
26. дно у амбара, и дно бразде виноградске и ораня.
27. за орае.
28. карика дъгъляста на осовини.
29. нпр.: клавиръ stimmen
30. на пр. разбой.
31. дъгачка ѿ растова прѣча о три стръка оплетена, у место ланца за кошъ везана држи воденицъ.
32. на плъгъ.
33. за вешанѣ альина, и часть рѫкавца до чивіе.
34. стегла дете у грлъ (:болесть:).
35. за прибаданѣ шатре.
36. што но веле: нокатъ у ледине.

Плазъ значи дойнъ часть плъга, што по днъ празда плаза — надель есть зарезотина, гди є раовникъ набіенъ — наделяти плъгъ, осовинъ или држалѣ. — А загонетке дръге немамъ; но трговци мъдри, такови еспапъ кѫпъю, кои добро пролази онде, гди живъ. А не као на пр.: кадъ бы кои чалме у Бечъ на продаю држао, а у Београдъ криве чешлѣве за ћелаве Търке. — Єсте ли разъмели? Вашегъ

Панића.

[Споља:] Herrn
Herrn *Wuk Stephanovics*
auf der Landstrasse in der Rauchfangkehrergasse № 74
im 1 Stock die erste Thür links
in *Wien*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2208]

10.

Высокопочитаемый!

Ништа ми не являте, єстел' примили ѿ Въковарца Лазаревића, тамо in dem Politechnischen Institut находящагося 10 f. W. W. кое самъ (:чини ми се:) съ почетка Божићнѣгъ поста у Въковаръ нѣговомъ оцъ положіо, да вамъ за 2. Ек. III-е части ваши Песнарица пошалѣ. Нит' ми што обзнанюете

за сына уяка могъ Продановића, кои се тамо у истой школи съ Лазаревићемъ учи. Уякъ, кадъ самъ мѣ казао, да самъ нѣговогъ Перѣ вамъ препорѣчіо. Єднако ѿ мене тражи, што ми за дете пишете.

Песмѣ ш Женидби Кнеза Лазара имамъ, но у песми ш Бою нѣговомъ на Косовѣ, фали ми читавъ табакъ съ почетка, не знам' како самъ погѣбіо, кадъ већ неста слепца Продановића ѿ кога самъ ю преписао, то бы радъ поне како почетакъ преписати ѿ нѣгова дрѣга, кои в свѣда съ ниме проодіо, но не знамъ што га садъ овамо нема. Быти ће оно: Умре кѣмче, раскиде се кѣмство. Умре слепацъ Продановићъ, пакъ овде живећа сестра нѣгова, на дрѣга мѣ и не гледа.

Ево колико ми сестра Продановићева ѿ почетка песме ове знаде казати:

Громъ загрми выше Цариграда —
Севнѣ мѣня выше Едреника —
Заиграсе ярко на истокѣ сѣнце —
Затресе се земля шдъ запада —
Па удари немиръ у Цареве —
Царъ Мѣрате оштаръ верманъ пише —
Па га шилѣ Царѣ Србскомъ Лази —
На столици у Крѣшевцѣ градѣ. —
Кнеже Лазо србска крѣно светла! —
Єдна земля, насъ два Г-дара —
Насъ земля држати не може —
А сироте поднети не могѣ —
Кадъ разгледашъ овѣ книгѣ мою —
Пошли мени златнѣ крѣнѣ твою —
Алай барякъ, твою саблю бриткѣ —
Дай ти мени Арачь одъ земаля —
И ключеве одъ свіе Градова.

Довде в погодила, а далѣ ппе ми по вольи казивала, зато шста.

Ишао семъ у Гркъ, но Філіпа Вишньића нема, зато и песме ш Лазарѣ Мѣтанѣ п Арапинѣ заосташе.

Поздравля васъ мой уякъ и сви мои домаћи.

У Шидѣ 18. Феур. 825.

Вашъ почитателъ
А. Паничъ.
парохъ.

Ево шта ѿ могъ уяка башъ садъ изъ Раче доби. Видите како жељно и ѿ васъ за Перѣ своѣ чѣти жели. Зато ѿ могъ писма, што се васъ каса одсѣко, и вама шалѣмъ съ молбомъ, да ми што прiе можете за дете пишете.

Сбиля! ѥли истина да се Марко Дрваръ упокоiо и када?

Любезни Авраме!

Кажидеръ ти мени, штѧ е то, да ти мени толико времена преко обичая твога ништа не пишеш.

Ѥсили штогод твоемѣ Вѣкѣ. писао или ниси, пишелти он штогод или непишели, ер како е Перо отишао, могаоси од Вѣка три 4 писма ти досаде добити, зато што ти толико дѣго о томѣ ћѣтиш већѣ ми бригѣ задаеш, премда сам од Пере до сада 4 писма добио.

[Споља као на претходном.]

[Вукова напомена:] Одговорено 6/18 марта 825.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2209]

11.

Высокопочитаемый Г. Пріателю!

Изъ доле начертаногъ назначенiя изволите видити, колико самъ вамъ Пренумеранта совокупiо. Вы премда овако сходносмешно ову речъ *Пренумерирати* растолковасте; ништа манѣ (текъ да е писмо мое тамо на терминъ) опетъ вамъ само имена пренумерантовъ шалѣмъ, перво зато што ми нисте назначили како ћу вамъ новце на Г. Тирку послати, а дрѣго што ми сви новце положили нисѣ. Овде се берба започинѣ люди су по виногради разсеани, а и самъ самъ истимъ посломъ збунѣнъ. Кадѣ ово проѣе, и новце соберемъ онда судимъ, и найболѣ ће бити да новце однесемъ у Вуковаръ Г. Лазаревичѣ, и онъ ће вамъ онимъ начиномъ послати, коимъ тамо своему сыну и моему Пери Продановичѣ шалѣ. Поздраве самъ ваше испорѣчiо. Весели онай отацъ Костичъ, преселiо се у свое мѣсто рожденiа Чалму, а мѣсто нѣга приставлѣнъ ѥ на ов-

дашню парохію нашъ Воиновичъ. Г-поіи Миковичкій пошалите на мою конту неколико ѿ найновіи Нота, кое се вашимъ Г-пожамъ кумицама понраве.

У Шидѣ 20. 7-вра 825.

Вашъ неизмѣнный
А. Паничъ.

[Долази списак пренумераната штампан у Даници за г. 1826. стр. 131.].

[Споља:] Herrn
Herrn Vuk Stephanovics
mit Briefen des Herrn Theodor Demeter Tirka
in Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2210]

12.

Высокопочитаемый Г-дне!

Дошавшій данасъ у дѣлѣ некомъ у Илокъ, не пропѹштамъ явити вамъ, да самъ вамъ послао 25 f. W. W. прошастогъ Пештанскогъ вашара у име ваши Забавника, кои валя да су већъ готови. Гледайте Бога вамъ те ихъ пошалите, єръ люди већъ запиткѹю. А гдикои и говоре по бѹжацы тако, да ихъ ніе вредно у напредакъ у число пренѹмеранта ни пріимати.

О томъ васъ увѣдомлява и поздравля

У Илоку 30. Дек. 825.

Вашъ пріятель
А. Паничь
парохъ Шид.

[Споља као на претходном].

[Напомена Вукова:] одговорено 29. Јануара 826.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2211]

13.

Любезни и высокопочитаемій Г-дине!

Примио самъ и ланскш и овогодишнѣ писмо ваше съ препорѫкомъ, да вамъ пренѵмеранта скупимъ. Я се на васъ ни зашто не сердимъ, нити сте вы мени криви, што познатой Госпи Ноте послали нисте. Ніе ніой саде до нота. Има она три ноте у кући, мужа, сына и дщеръ, кои свираю а она игра. Свекаръ іой умрео, а ніой пало слеме на теме, трѫди се и довіа како ће живити. Нисте велимъ вы мени криви, но я самъ вама што вамъ нисамъ пренѵмеранта добіо, пакъ ме в стидъ било вама писати. А шта е томе узрокъ да я пренѵмеранта добіо нисамъ? Нитко дрѫги но наши дикои списатели, кои на книге свое пренѵмеранте кѵпе, а книге имъ споро излазе. Као наша Матица, и Г-динъ Іличъ, коему самъ я съ Вукадиновичемъ изъ Бачинаца пренѵмеранте посло, пакъ ни трага ни гласа. Сада люди веле, волимо книгу и скуплѣ купити, кадъ ю готову видимо, негш толико дѵго чекати. А верѵйте да већъ многима ніе до книга, већъ се све дали у неке шпекулаціе. Зато опростите, што вамъ никогъ више осимъ мене и нашегъ проте сына за пренѵмеранте добіо нисамъ, но кадъ не бы више, нисамъ хотео ни то шиляти.

Я имамъ особиту потребу да приложено писмо Перић Продановићу што берже у рѵке дође. Зато незнаюћи нѣгова атреса покорно васъ молимъ да учините любовъ изнаћи га и предати мѵ. Перо пише своемѵ родителю, dass seine Addresse einstweilen ist zur Stadt London ins Kaffehaus. А докъ мое писмо тамо дође, онъ ће може бити квартиръ променѵти. Im falle wenn Sie ihn nicht finden könten, belieben Sie sich erkundigen bey der Hr. Franz Hoffmann in der Polikan Gasse № 25 ту Перо често долази, и новаца кадъ му треба прима.

У Шидѵ 1-ог 10-бга 827.

Вашъ нижайшій слуга
Аврамъ Паничь
парохъ Шидскій.

П. П. Уякъ се еднако брине за владанѣ Перино, зато настойте молимъ васъ ш нѣговомъ поведенію уверити се, и мени на време явити.

[Споља:] Herrn
Herrn *Wuk Stephanovics*
auf der Landstrasse № 291
in *Wien*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2212]

14.

Высокопочитаемый Г-дине,
мой любезный Пріятелю!

Шта самъ вамъ ономадъ писао и моліо, знамъ да сте добили и разѹмели, а шта ћѹ вамъ садъ явити, томѹ ћете чѹдити се. У Шидѹ є лане и ове године толико пѹта пожаръ био. Палише просте, майсторе, и трговце; пакъ найпосле и свештенство погоре. Кѹћа г-дна прште 5-го Авг., отца Воиновића (:младшегъ сопароха моегъ:) 6-го 8-вра, а моя кѹћа 3-го дек. т. л. у полъ осмогъ вечернѣгъ сата изгоре. А да є сама кѹћа, не би ми ни полъ яда било; но почти све што є у моіой соби было. Склоніо самъ біо, да новѹ кѹћѹ зидамъ, то ми е све у моемѹ Шрайбпултѹ изгорело тако, да ми више остало ніе, него две крайцаре, кое ми се у џепѹ слѹчайно затекле. Хальине, кревети, єднимъ словомъ све ми е погорело. Но ништа ми ніе толико жао, колико библіотеке мое. А срце ми хоће да пѹкне, и никадъ заборавити нећѹ, што самъ се оногъ познатогъ вамъ сочиненіа лишіо. Наштампа се црвенима словима бой бібліческій Словаръ. Ах! оде мой двадесятолѣтный трѹдъ. Тежко ми є, не могѹ вамъ више писати. Но єще єднѹ (:ако и не бы радъ:) рећи морамъ, да ћѹ се тежко вновъ на овако многотрѹдно дѣло Ѿважити моћи. Єръ ми већъ 48-а година тече, а слаба самъ здравля, пакъ га совршити не бы могао. А при томъ самъ овимъ ударомъ у нищету пао, морамъ старати се, за хлѣбъ нашъ насѹщный. Ово молимъ, што пре можете, Пери Продановићѹ явите.

При томъ вседѹшно Ѿ Г-да Бога молећи, да свакогъ овогъ слѹчая сохрани, поздравлямъ Госпѹ и дечицѹ и єсамъ

У Шидѹ 10. Х-вра 827.

вашъ понизный слуга
Авр. Паничь
парохъ.

Ето мой санъ, кои самъ 2-го дек. сніо: *да самъ подъ моіомъ качаромъ шкруглый подрѣмъ на сводъ зидао, коемѣ никако врата и басамака не могѣ да начинимъ.* Садъ управо у истой качари надъ подрѣмомъ собѣ за фамілію правимъ; а самъ у тѣѣ кѣѣ селим' се.

[Спољa:] Herrn
Herrn Wuk *Stephanovics*
(:vielleucht:)
auf der Landstrasse № 291
in *Wienn.*

[Вукова напомена:] одговорено 25. Септ. [1828?]

[С друге стране:] Nachdem die Adressa der H. in meinen unlängs-verbrannten Hause auch verberennt ist; so bitte um die baldige Beförderung dieser Brief.

Abr. Panics
G. N. N. R. Pfarrer
zu Schüd.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2213]

15.

Высокопочитаемый Г-дне,
Любезный Пріятелю!

Вы пролетосъ питасте у Н. Садѣ за мене и ваше мени подъ 11. Апр. т. л. послато писмо, и я ѿ тудъ сѣдећи да сте ви оданде у Пешту ѿишли посла вамъ ш прошастомъ Пештанскомъ вашарѣ мой ѿговоръ, кои ненашавшій васъ онде донесе ми се натрагъ; зато васъ шпетъ у Пешти тражимъ, да вамъ явимъ, да при свемъ трѣдѣ моемъ нисамъ могао на ваше Сироче ни єдногъ пренѣмеранта добити. Ваше є писмо управо предъ собраніе с-щенства на с-тѣ исповедъ приспело, и я мишля тѣ се помоћи, но ни єданъ нехте се пренѣмерирати, а камо ли пріимити коегъ пренѣмеранта у своеи парохіи потражити. Но ево неволѣ, ни я у моемъ Шидѣ не помого се, изговараю се, да стихотворци нисѣ и зато книгѣ нетребаю. Я дакле оста самъ. Само мене гдигодь међъ пренѣмеранте тѣрите, а новце, кадъ нема више, не тражите садъ

ни то, ніе ни тѣ помоћи. Валяда ћете, кадъ сте Сербію шставили време имати, и мене съ фамиліомъ изъ Земѣна походити пакъ ћемо се онда поравнати.

Умре слепица Мара изъ Шида, и слепацъ Продановићъ изъ Лежимира, ѿ кога самъ песме преписивао, а нови слепцы єдва предъ кѣћомъ неке речи испева пакъ айде далѣ.

Поздравляюћи васъ любезно съ истиннимъ почитаніемъ єсамъ

У Шидѣ 3. Августа 832.

Вашъ искреный почитатель
Авр. Паничъ
парохъ.

А зашто шстависте мило отечество Сербію?

[Споља:] Herrn
Herrn *Wuk Steph. Karadsics*
zu *Pest.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2214]

16.

Высокопочитаемый Господине,
мнѣ любезный Пріятелю!

Ѿ прошастомъ пештанскомъ Леополд-вашарѣ послао самъ по Шидскомъ кѣнцѣ Петрѣ Коичкомъ єдно писмо до Пеште на тамошнѣ Шидьане Антоніа Неделковича и Алеѯандра Бѣдимировича Медіцыны слышателе, у коемѣ поменутога Неделковича моліо єсамъ, да онъ у место мене васъ како за послѣднѣ часть ваше Песнарице, на кою сте ме пренѣмерірати изволили, кою самъ Песнарицѣ изъ Вѣковара — већъ пріимio, тако и за єданъ єѯемпларъ ваше Данице, ако мѣ икако возможно бѣде намири, и єданъ єѯемпларъ Данице, скѣпа съ нѣкимъ нѣмецкимъ книжицама до Г-дна Пароха Илочка Кириła Николичь по делижанцѣ пошалѣ, съ тымъ далшимъ моимъ обѣщаніемъ, да ћѣ я за нѣга или паче за нѣговѣ родителницѣ у Шидѣ, у чемѣ она потребѣ бѣде имала намирити. Но бѣдући да я досадъ ништа пріимio нисамъ, и

знамъ зашто, не зато да Г-динъ Неделковичь не би радъ' то мени учинити, но што онъ и самъ ѿ уреченой плаћи живећи у новцу шскудѣва. Зато молимъ васъ, ако нисте за Песнарицу ѿ нѣга намирени изволите ми ѩвити, да ѩ Г-дина Адамъ Мѵрковичъ парохъ Дмитровачкомъ, ѿ кога самъ ѩ пре нѣколико дана у Дмитровици бившій 20 ѥкземплара ваше Данице пріимio, да ихъ ако возможно бѵде, за вашу любовъ распродамъ, како за распродане Данице, тако и за вашу Песнарицъ новце прислати могъ. А вы и сами познаете ме и знате, да ѩ вама желимъ и рад самъ бно на обе книге ваше пренумеранта што више бы могло быти, добіете, но нит мое нит ваше желанніе могаше се испѵнити, доста ѥ то, да баремъ имаюћи при мени вашъ готовъ Даницъ приличнш продаемъ. Препорѵчиваюћи се у далшъ любовъ съ високопочитаніемъ остаемъ

У Шидѵ 10-га Декемврія 833.

Ваш' понизный слѵга
Авр. Паничъ
парохъ Шид.

P. S. Лепо ѥ оно ваше мнѣніе у Даницы о законима списано. Знамъ куда нишаните, добро бы было, кад бы донде доспѣти могао — а и похвално е оно Миловѵка касающеся, и чини ми се да ѥ ваше.

[Споља:] An den Herrn Hochgelehrten
Vuk Stephanovics
mit Briefen des Herrn Demetor Tirka
zu Wienn.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2215]

17.

Високопочитајеми Господине!

На пословице ваше сабрао сам слѣдующе пренумеран: 1. Преч. Г. Антоній Логгіновичъ Парохъ Ердевички. Ч. А. Е. М. конс. сосѣд. и Протопресv. Шидск. Адміністр. 2. Јшаннъ Маѯімовичь Парохъ Бачиначки. 3. Петръ Урошевичь Пар. Герчански. 4. Станиславъ Радовановичь Адм. И Парохіи

Герчанскій. 5. Аврамъ Паничь Парохъ Шидскій. 6. Маѯімъ Марцыкичь купецъ Товарничкій. Я бы рад вам и више пренумеран. послати; но веруйте да добити нисам могао. Я самь смисліо вама све припадаюће новце по Деліжанцу послати; но неразумемъ шта нѣму платити треба. Зато изволите ме абіе писмено упутити и научити, какъ бы могао Г-дину Пароху Илочком Кѵрилу Ніколичу новце предати да онъ Илочкой Пошти кѵуда Деліжанаць пролази, новце предати може, на кога ви и кньиге управити можете, а онъ ће мени предати. Съ высоким почитаніем остаѣм

У Шиду 19-а Феѵр. 834.

Вашъ пріятель
Авр. Паничъ
парохъ.

[Споља:] Herrn
Herrn Wuk Stephan Karaxics
Josephstadt in der Piaristengasse № 126.
rückwärts im 1. Stock.
zu Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2216]

18.

Высокопочитаемый Г-дине!

Г-динъ Недѣлковичъ, тамошній Медіціне кандідатъ, іоштъ подъ 8-гъ Апр. т. л. пише ми, да є васъ за мой старый у 2. f с. т. састојећи се дѯгъ намиріо; а дрѯгъ нѣговъ Г. Бѯдимировичъ у своемъ на Родителя своѓъ управлѣномъ писмѯ дае ми разѯмети, да ће вамъ за мене положити 12 Цванцігера за 6 пренѯмеранта мномъ на ваше пословице собрани, а притомъ измирити 10. Цванц: за 10 даница, кое самъ я ѿ Оца Адама Мирковича изъ Митровице пріиміо, распродо, а нѣке моимъ пріятелѣмъ и поклоніо. Дѯжность бы моя была обе векселе овамо намирити; но не знамъ, ѣли и Г. Бѯдимировичъ обећанѣ свое испѯніо. Зато васъ молімъ да любовъ учините мене ш томъ што скоріе известити, да знамъ у свемѯ себе управляти.

Вы можетъ быти мислите, да самъ се у собираню пренѣмеранта уленьіо, ни вѣра и Богъ, но радъ самъ своимъ дѣшомъ, али насташе у Новцѣ шскѣдна времена пакъ се Люди ш своіой нѣжди баве. Има ихъ истина іоштъ, кои бы могли и книге кѣповати; но многи баве се ш єдномъ само привременомъ прибыткѣ изговараюћи се, да кадъ книга изиће сами себи кѣпити могѣ, дрѣги смешећи се веле, да се ми трѣдимо и собирамо пренѣмеранте, да бы єданайстѣ книгѣ на даръ добити могли. Гдикои пакъ пренѣміраю се, книгѣ пріме, а ленье се за таковѣ мене намирити. Пакъ найпосле и гдикои безобразникъ находи се, кои име свое записати дадѣ, и потомъ говоре, да имъ книга недопада се. Ево дакле за мене штете. Я за ньи платимъ, а потомъ книгѣ пошто пото дрѣгомъ намећемъ. Тако ми се догодило и съ Лекарнимъ Рѣководителѣмъ къ изгѣблѣномъ здравлю, коегъ є Г. докторъ Пеичићъ издао, за кою ми данасъ дѣгѣю троица, ш коихъ се нисамъ надао. Зато у напредакъ у томѣ вересіе чинити нећѣ.

Прочее васъ Госпѣ и дечицѣ и такоћеръ Г. Неделковича и Бѣдимировића поздравляюћи єсамъ.

У Шидѣ 5. Юліа 834.

Вашъ слѣга понизни
А. Паничъ
п. ш.

[Сноља као на претходном].

[Напомена Вукова:] одговорено 19. Августа 835.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2217]

19.

У Шидѣ 23. 7-b 835.

Высокопочитаеми Г-дне!

Г-динъ Бѣдимировичъ (:садъ видимъ:) имао є право, што ме ниє послѣшао оно 22. Цванцігера вама дати, само га у томъ крівимъ што ми ниє явіо, те бы я іоштъ онда мой дѣгъ платіо. Онъ є велимъ имао право што є можетъ быти мисліо:

Отацъ мой нека се јоштъ мало промꙋчи, докъ я до леба не дођемъ. Пакъ тако и біяше. Овай примисе опетъ учителства и сретно доконча овꙋ годинꙋ. А кадъ ти га я (: може быти :) превари, да ће мꙋ сынъ до пролећа у Бечꙋ остати, то онъ брже болѣ узе речъ натрагъ и опетъ, се у Гркꙋ за учителя погоди. Има 180 f. 600. ока жита 400. ока кꙋкꙋрꙋза, два матора брава и потребна дрва за огревъ. То є за нѣга добро, може себе содржавати, и сꙋпрꙋзи што є нꙋждно послати. Не треба дакле Г. Аца ништа да мꙋ шалѣ, нити вама што за мене даје, я самъ вашъ дꙋжникъ, я ћꙋ вамъ како ме учите послати. И садъ бы вамъ послао, да нисамъ (: чини ми се :) јоштъ лане чꙋо, да вамъ ни є збогъ (: овако лагаше :) неки ваши у пословица ставлѣни Лꙋдорія забранѣно было такове штампати, пакъ и то да сте се вы сасвим у Тріестъ преселили. Зато я незнаюћи какове бы лꙋдоріе быле ванъ да бы сте што ставили, које се къ развращенію нравовъ и на отровъ млади срца клони, морао самъ покойногъ Неделковића питати, кой ми само на кратко ѿговори: да се за садъ пословице ваше неће штампати, и дасте вы у Црной Гори, пакъ ћете паки у Бечъ возвратити се. Кадъ є дакле тако, да сте сретно дома дошли, и да ће те пословице изићи на светъ, то ћете и Новце добити, само се претрпите, докъ видимъ штаће садъ пренꙋмеранти рећи. Одавно є было, могꙋ люди, кад ми и тако нисꙋ платили, узети речъ натрагъ. Само ми молимъ васъ на скоро явите, требамъ ли я делижанцꙋ што да платимъ, и требамъ ли я квитꙋ ѿ делижанца имати. Я томꙋ нисамъ вештъ, а стидъ ме је поште питати. Не управляйте мое писмо крозъ Essegg, Wukowar, єръ тако писма дођу до Илока, и тꙋ лежꙋ, докъ се выше писама у Шидъ не накупе, пакъ опетъ осимъ они 14. xr. c. m. за свако писмо по 6. xr. c. m. писмоноши платити морамъ. Пакъ и пошта Илочка чини ми се шеврда, нѣмꙋ є свеједно; та изъ Беча, та изъ Пеште или Сегедина онъ све узима 14. xr. ако и јесꙋ писма једне ваге, већъ атресірайте *Essegg, Werpolje Winkovcze zu Schid*, и тако ће Товарничка пошта, пролазећи крозъ Шидъ у Бачинце, мени писмо предати.

Далѣі одъ како самъ ово ваше писмо добіо и видіо, да сте (може быти) смислили вашъ Рѣчникъ прештампати дати, я самъ на зактеванѣ ваше 526 речи скупіо, које у Словарꙋ вашемъ нисꙋ. Ако међꙋ тимъ јоштъ коју добіемъ све ћꙋ вамъ скꙋпа съ новцы послати.

Најпосле: Тамошни Г. Бѣдимировичъ у своемъ подъ 4-мъ Августа на мене управљеномъ писмѣ являюћи ми за смртъ Неделковића, и ово прилаже: све ствари, што се нѣгови (Неделковића) потреба тицало, како у време боловања, тако и при погребѣ, надам се ови дана у редъ привести, и онда ћѣ вамъ о семъ обширније извјестије дати. „Я мѣ на то писа и моли га, да настои и потруди се не были се што овои Сироти Матери Неделковића у исплаћиваню дѣга помоћи могло; но до данасъ ништа нечѣјемъ? Може быти да онъ мое писмо ние добіо. Я мѣ правогъ Атресса нисамъ ни знао. Мати и сестра Неделковића, које ѿ жалости, које што у касѣ церковнѣ досад 243 f. 30 хг. давати имаю, а притомъ о преслица живу, већъ се тако погѣбиле, да сѣ скоро до ѿчаянія дошле. Зато нека Г. Бѣдимировићъ среће своје ради, потрѣди се ш томъ настояти, како ће ствари Неделковића склонити да бы се у Новацъ учинити и тако овим сиротама помоћи могло. То и васъ молимъ.

Аца нека пише, кадъ ће кући доћи.

Вашъ
Авр. Панићъ
п. ш.

[Спољa:] Herrn Herrn
Vuk Stephan Karaxics
in der Josephstadt in der Raiser Strasse № 41.
zu *Wien.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2218]

20.

Высокопочитаемый Г-дине!

На писмо ваше од 19. Авгѣ. т. м. я самь вамъ јошь некакш при концѣ Септ. преко Варадинске поште ѿговоріо, и пито васъ да, кадъ я томѣ вештъ *бъло* нисамь, *вы* мене писмено известите морамъ ли я или *вы* Деліжанцъ платити, а за Прениѣмеранте за ваше Пословице явіо самь вамъ да пречекате док невидимъ всѣлъ' люди на старой речи на кое самъ до данась ѿ васъ ѿговоръ шчекиво и незнамъ естел' мое Писмо добыли. Я самь данась посломъ некимъ у Вѣковаръ дошо и

овде самь известіо се да може быти, да или я или вы за Деліжанцъ платимо; зато ми не требате ш томъ ништа да пишете. Изъ Пренумеранта на ваше Пословице вама прислани избришите Іереа Станислава Радовановичьа Пароха Грчанскогъ, кои речь свою узима натрагъ: а за проче яћу вамъ новце послати, а они ће мени кадъ књиге добыю повратити. Прилично самь загонетки добыо и совокупіо и речи ради вашегъ Словара имамъ до 2000. Ово до рождества Хр-това трудићу се све речи на чисто преписати и вама поштомъ првомъ приликомъ све скупа послати.

Я ово тайно являмъ, да кадъ мислите Словаръ вашъ опетъ издавати, добро пазите, и све што є излишно, и свету неповольно избришете; и то валяда и сами сећатесе и яћу вамъ другомъ приликомъ ш свему мнѣніе мое дати.

У Вуковарү 23. 9-bг 835.

Вашь почитатель
Авр. Панич
парохъ шид.

[Споља:] Herrn
Herrn Wuk Steph. Karascics
in der Josephsstadt in der Raiserstrasse № 97.
zu Wien.

Поздрав од Ј. Мих-ћа.

[Напомена Вукова:] одговорено 12/24. Маија 836.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2219]

21.

Высокопочитаемый Г-дне!

На закгеванѣ ваше собро самъ вамъ подобро число речи. Бүдући пакъ да ми є рука доста отещала и не могү толико много а лепо и фришко писати, а и моегъ многогъ слүжбеногъ писаня ради на то ни времена немамъ; зато самъ смисліо ш свію речи, само речи починюћесе съ Писменомъ П вамъ за пробү послати. Єдва самъ двоицү намоліо те сү коекако

у редъ овай ставили. Писано є управо, и као што ће те видити, по Грамматіки Бабе Смиляне. Но ништа зато, само кадъ имате речи. а вы ће те знати на вашъ Ѣзнію дотерати. У ови 20 табака има 2400 и више речи. Овде има речи, кое се и у вашемъ Рјечникъ налазе; но кадъ и съ вашегъ Рјечника речма сравните, види ћете, зашто самъ и повторіо. У преводъ на Немецки и Латински, гди ни самъ знао, држао самъ се у 788. Лѣтъ изданногъ Словара Шеллерова, но доста самъ се помого изъ оногъ могъ започетогъ Рјечника и изъ некогъ рѫкописа. Овай мой посао прегледайте на време пакъ ми явите, слѫжили вамъ на потребѫ и олакшанѣ трѫда вашегъ, да могѫ и на сва остала писмена при мени налазеће се собране речи на чисто преписивати дати, и ако ми могѫће бѫде собраніе умножити. Я самъ краткости ради времена при многима речма при преводу єдне речи све смисле стрпао у єдно, а вы и можете на членове и нѫмере довести. Неке речи као за преводъ лаке нисамъ ни преводіо; а неке превести нисамъ ни знао. Ако бы се догодило, да знаменованіе које речи недокѫчите, то ми явите, пакъ ћѫ вамъ durch Umschreibung показати.

Но шта я чѫемъ мени досадъ не познано; нашъ учитель Урошъ Маџімовічъ, сынъ нашегъ Проте каза ми ови дана, да є пок: Магарашевићъ са содрѫжествомъ своимъ Србскій Словаръ градіо, и да є ш томъ и неко обявленіе излазило. Дрѫго: ономадъ самъ біо у Градѫ Рачи (: на утокѫ Дрине у Саву :) кодъ могъ уяка Гд. капетана Продановића, таста поч: Ніе Радивоевића изъ Каменице, гди нађемъ єдногъ трговца изъ Панчева съ пѫномъ лађомъ жита у Сисакъ и Горнѣ Карловце пловћомъ, кога кадъ самъ упито како лађари зовѫ Vorder- und Hinter-Theil eines Schiffes што Латини зовѫ prora и puppis речеми: Фарра и Башъ, кои, кадъ чѫ одъ мене наштo я то требамъ, каза [?] ми: да є онъ у 832. Лѣту кѫпіо у Пешти такови Словаръ у три части т: є: Србски Немецки и Латински. Я не знамъ єли то истина, и имателн вы тай Словаръ. Ако имате, то сѫдите добро, єли за садъ нѫжно да се ми толико трѫдимо и мѫчимо, да намъ не бѫде трѫдъ бадава, ако люди имаюћи већъ єданъ неустедѫ дрѫги кѫповати. Истина да онай не треба да сіе проје кои се бои врабаца, и да многи имаюћи добро одело купѫю и дрѫго и треће; но слабе су настале године, и већъ овамо многи старо крпе и тимъ се слѫже.

Састајете ли се съ Бъдимировичемъ, шта вели, мислилъ и кадъ ће овамо доћи? Къда ли се деде сиротиня и ствари покойногъ Неделковића?

Я мишля ово до Сошествія у Въковаръ ићи, и по Делижанцъ како ове речи, тако и они 20. Цванцігера вама послати, но улъчивши овъ прилику шилѣмъ ево саме речи у Пешту, да вамъ се по коемъ Бечлији пошалю које ће васъ, ако не бадава поне олакше проћи, а новце опетъ задржавамъ да се не бы одъ ръке до ръке идући погубили. А кадъ вамъ шстале речи пошалѣмъ онда ће те и Новце по Делижанцъ добити, само ми явите ако квартиръ промените.

Єсенасъ біо самъ у виноградской берби кодъ сестре Даше, съпръге покойногъ Радивоевича у Каменици, гди самъ одъ безобразни Бачвана и *Бачкыля* Чаброноша и Берачица Дашини ове плајевазомъ писане загонетке собрао, и кое почти све нисъ за печатанѣ, но само и вама на прочитаніе шалѣмъ.

У Шидъ 12-г Маіа 836.

Вашъ Пріятель
Авр. Паничъ.

P. S. Гди у мене после србске речи видите Немецкъ *auch* то значи да се србска она речъ на Немецки или Латински и онако казати може, н. пр.:

Паспаль у васъ стои:
Mählstauь, а у мене Fussmehl.

[Вукова напомена:] одговорено 16/28 Јунија 836.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2220]

22.

Высокопочитаемый Г-дне!

Вечеръ водворися плачь, а заутра радость. Башъ тако се и самномъ догодило: я на данъ погребенія Г-дна митрополіта нашегъ слъшаюћи проповѣдъема дѣла ѥгш обливао самъ лице мое сълзама, и горко уздишући у себи говоріо: тежко се одъ садъ нама, жалости нашей не будеть конца, ш што

ћемо обѣсити органи наша, гди ли ћемо сѣдити и плакати, кадъ ли заборавити овѣ жалостъ. Но тко може као свемогућій Богъ, кои срцемъ нашимъ влада и управля. Я чѣюћи по томъ да ће нашъ родолюбецъ Г-динъ Мѣшицкій Стратиміровића Преемникомъ постати, измењ се на ма, и шбрати плачь мой на радость, и возопи: слава во вышнихъ Богу, кои времена изменюе, и правдѣ достойно награждава. Я одъ тогъ доба, кѣдъ годъ идемъ, за то распитѣмъ, и чѣмъ, да на све стране ш нѣму се добаръ гласъ разлива. А шта се, Бога вамъ, тамо ш томъ говори? Хоћел' насъ шбасяти правды сѣнце? Ели надежда; и хоћемол' се сподобити съ веселіемъ воскликнѣти: Радѣйся Небо, и восплещи српска крове рѣкама: вѣръ си се усрећила и добила мѣжа просвещенна, полна добра жара и любве къ ближнимъ и правди. Небойся роде поглотити тя ищѣщегъ врага; добіо си бо защититѣла и вѣры поборника нова. О жельо моя! Хоћешь ли се и кадъ ћешъ се испѣнити? Скоч'те Србли и вичите сви у гласъ: Помози намъ Боже! Подай Г-ди! и косни се срца пресветлѣйшегъ цара нашегъ, шкш да изліетъ высокѣ милость свою надъ ньимъ когъ дѣла нѣгова дичу.

Башъ данасъ, кадъ самъ немогући выше трпити смысліо ово вамъ писати, на питанѣ мое каза ми овдашній спахіискій провізѣръ, кой е прекоючеръ изъ Н. Сада дошао, да сѣ се сви Н. Сађани сложили за Г-дна Мѣшицкогъ, молити, и да Земунцы свою депѣтацію у истомъ намѣренію у Бечъ шилю.

Тако бы требала и сва проча знаменита општества да сотворити ускоре, и да не допѣсте тако многоважное дѣло протезати. Врѣће се гвожђе кѣе. — Ово само вама пишемъ.

Добіо сам пословице ваше и разаслао кѣдъ треба и явіо зашто цѣнѣ повишѣете. Валя да сѣ контени, кадъ ми ништа не пишѣ. Жао ми е было кадъ ми е Г. прота Вѣковарскій казао да едва е пошта вѣковарскій пріміо да вамъ оне речи на П. по деліжансу пошлѣ зато што ние потпуна Фунта была, и да сте толико платити морали. Явите ми молимъ васъ, были могло быти, и были васъ ефтиніе стало да по Шиђани ш пештанскомъ бѣдѣщемъ вашарѣ до Г. Миловѣка друге речи пошалѣмъ, вѣръ и тако до пролећа нећѣ быти готовъ. Пакъ бы вамъ онда већъ еданпѣт и дѣгъ мой прислати могао.

Рекосте ми, да васъ за покойногъ Будимировића и ствари поч. Неделковића ништа не питамъ. Но опростите, я вамъ морамъ опетъ досађивати. Тамошньи Г. Ужаровичъ медеціне докторъ, и бившій содругъ ньіовъ, поодавно ми писао и ту-

жећи се моліо ме, да мѣ явимъ, ѥли истина, да се овдѥ за ньимъ онако као што ѥ чуо говори. Я самъ му ѥще съ концемъ септ. по Илочкой пошти одговоріо да е лажь све готово, и може быти, да онъ мое писмо ніе добіо, кадъ на мое закте-ванѣ ништа ми не пише. Я самъ писмо платіо, а пошта може бити подерао а новце у џеп сподобіо. Упитайте га, ако е тамо, молимъ васъ. Онъ ѥ мени онда као непознатъ први пѣтъ, и може би одъ вас упућенъ, преко товарничке поште писао, ѿ кое самъ писмо и добіо, а ваша ми писма увекъ и на товарничку пошту управлѣна, ѿ Илочке, на кою мрзимъ, долазѳ.

У Шидѣ 10. 9ber 836.

Вашъ пріятель
Авр. Паничъ.

[Спољa:] Herrn Herrn
Vuk Stephanoviss
Landstrasse № 57.
in Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2221.]

23.

Высокопочитаеми Г-дне!

Я вамъ обећа ш минѣвшемъ Пештанскомъ вашарѣ речи послати, пакъ вамъ желю не испѣни. Многи сѣ томѣ узроцы, ѿ кои найважніи сѣ, што ми ѥ такш рѣка штещала, да ѥдва писати могѣ и то весма споро. Славѣй хирургъ кой ми ѥ оне речи на П. преписывао, знате да ѥ ѣ Сербіи, а мой дрѣгій писаръ овдашніи учитель Герчичъ боловао ѥ у Митровицы и лечио се крозъ доктора Пантелића до после Божића, и тако немамъ више преписано, но А. Б. В. у 8 мои табака. Садъ настаю дѣжіи дани, моћи ћѣ и я лакше радити, него зимѣсъ спроћу свеће и на наочаре, пакъ ћѣ молити учителя да ми припадомъ преписѣе. Речи имамъ доста, не могу вамъ казати када ћу быти готовъ. Шиляти вамъ нећѣ, докъ 1 ѿ не намиримъ; ѳръ тешко ѥ пошта вѣковарски пріимio оне прећашне речи, да по делижанцѣ пошлѣ, изъ узрока што ниѳ управо фѣнта была.

Имам еще преко 100 речи на П. кое самъ на ново скупіо. Я данасъ чуо жалостанъ гласъ, да е и Г-динъ епископъ Мушицкіи у вѣчная преселіо се! Штета велика, ако то буде истина!

Явите ми, молимъ васъ, каково сте писмо одъ мене последньи путъ добили, да знамъ, ди вамъ е у руке дошло. — Ели истина, као што Г. Тирка Будимировића оцу пише, да е и Ужаревичъ изъ Беча отишао, и знате ли куда е?

У Шиду 25. марта 837.

Вашъ пріятель
А Паничъ.
парохъ.

[Споља:] Herrn Herrn
Vuk Steph. Karaszics
in der Josephstadt am Glacis 41
zu Wien

[Вукова Напомена:] одговорено 1. Маија 837.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2222]

24.

Високопочитајеми и возљублени
Господине пријатељу!

Ја се обећа све речи, које још код мене имам до последњег прошастог Декембра преписати и вама послати; но видећи ја множину речи договорио сам се био са Драгосављевићем, да и он до мене дође, и помогне, и зато сам с почетка моје послове радио, и у упућивању Милана у његовим потребама време до новог лета у томе провео: а потом видећи да Адам обтерећен будући своји дјели не може ми потом ништа помоћи, морадо исте за вас спремљене речи кроз Милана преписивати дати, и сутра ако Бог да оће све готово бити. Свега има начисто написани 62 табака, који содржавају преко 6000 речи, међу којима наравно бити ће да и ви или по све требати не ћете, или ћете неке морати прекроити или посрбити. Ја би све могао таки по Делижанцу послати; но

будући да сам се толико с послом истим закаснио, пак не знам шта сад ви мислите, оћете ли ту још колико бавити се, или мислите скоро опет путовати, пак, не бисте може бити имали времена ту речи, на свој терак и ћунију дотеривати, пак зато нисам хотео сада шиљати, и вама за пошту трошак чинити. Зато како ово писмо добијете, а ви ми таки пишите, оћу ли вам тамо послати, или ћу нашем Милану предати, да он са собом све понесе.

Вама познати Г. Јосиф Боћански путујући у Далмацију био је овде по новом лету праћен кроз Г. Симу Милутиновића (Сарајлију) до Загреба. Речени Г. Симо вратио се из Загреба натраг и одавде преко Карловаца отишао опет у Србију. Они су вас обоица љубезно поздравили. А мене су советовали, да ја у мој Словар латинског језика не мешам, говорећи да није нужно, особито зато, што сам доста остарио и ослабио, пак веле да нећу моћи све докончати. Ја сам и сам те мисли био, и већ сам почео латински језик изостављати, а сада по совету њиовом са свим сам престао речи и на латински преводити. Ја сам (што се тиче значења латинског језика) на много места и у многим речима данас друге мисли; зато кад ја немам времена, речи, које сам за вас преписати дао, поправити и њима право значење дати, то ви постарајте се гди треба исправити. Ми смо при свем нашем послу и штрапацу вала Богу увек здрави: само наш Милан често готово дешперира, не знајући шта ће данас сутра од њега бити у чему ли ће га старост затећи. Сате на његову ползу одређене проводи он у читању различни Српски и Немецки књига, а понајвише у учењу рачуна, у чему се досад толико упутио да за свашта другог молити не ће. Притом како Госпу тако и дечицу вашу љубезно поздрављајући, и желећи вам у здрављу и свакој срећи на благо рада нашег Несторова љета дочекати остајем

У Шиду на беле покладе
[24. фебр. 1840]

Ваш почитатељ
Авр. Панић.
Парох Шид.

Јели и сад ваш квартир in d. Landstrasse № 337?

[Споља:] An
Den Hochgelehrten Herrn
Wuk St. Karadchsics
in der Landstrasse № 337.
in *Wien*

[Вукова напомена:] одговорено 12. Марта 840.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2223]

25.

У Шиду 3. Апр. 840.

Высокопочитаемый Г-дне!

Ваше од 12. Марта писмо пріиміо самъ 20. истогъ м-ца. Шилѣмъ дакле трояке песме, одъ кои I-е слепци зову *Кланялицама*, II-е всу *благодарителне*, а III-е називаю *Предкућницама*, негли зато, што слепцы идући одъ куће до куће просити, такове предъ кућама узъ Гусле певаю. Нашъ Миланъ тако и је преписивао, како су намъ слепци казивали, а ви гди не буде добро поправите.

Милана је ваше писмо на ново у бригу поставило. Єръ по вашемъ писму сумня се, да ћете вы овогъ лета у Сербію полазити, нити знаде, што съ њиме мислите. Зато васъ моли, да на време одговорите, хоћетел' га требовати, гди ли га наместити мислите, пакъ ако мў помоћи неможете, то смисліо самъ кўдъ годъ отиснути се прибѣжища и леба тражити. Кадъ бы онъ млађи біо, знао бы я, чему бы га учио. Али сада у 25. возраста Години касно є започиняти школе учити. Онъ Српски и Немачки добро знаде, и бўдући да учителѣмъ ни свештеникомъ бити не мисли, зато га на то ни спремао нисамъ. Кодъ мене је рачунати толико научіо, да се млогогъ постидіо не бы. Онъ жели гди годъ кодъ којегъ добра трговца, кои бы Buchhalterey имао у практику доћи, и по времену Buchhalter бити. А контенъ є съ вама и у Сербію поћи, само кадъ бы знао, хоће ли што онде добити моћи. Зато васъ и я молимъ, да за нѣга сиромаха постарате се. Адамъ є већъ

отишао у Сербію, а Новићъ се съ кѣлѣнциницомъ ћерю венчао, но и она мачка (: кћи ваше Газдарице бывше :) удала се онде у Вѣковаръ.

Вашъ
А. Панићъ
п. ш.

[Споља:] Herrn
Herrn *Wuk Steph. Karacsish*
auf der Landstrasse № 337.
in *Wien.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2224].

26.

Высокопочитаеми Г-дне!

Миланъ се јоштъ за неко време кодъ мене налази, и очекующи на ваше последнѣ рѣшеніе, бави се єднако у писаню моегъ словара, и читаню различны књига. Нѣговъ се родитель трећи данъ ускрса преставіо; зато Миланъ као єдини наслѣдникъ имања очиногъ, имающи лепу кућу и $14^1/_2$ коса ливада, смисліо све добро свое продати, изъ Границе извадити се, и себи начинъ живота тражити, и о томъ є већъ предао молбу на Регементу, и по увераваню пріятеля нѣгови, нада се, да ће му посао сретно за рукомъ изићи. Ливада свои траву некѣ є непокошену продао, и друге ће ливаде, ако садъ о Петровудне траву по вољи не прода, косити и у сену продати; а на єсенъ ће, ако пре Entlassung не добіе, сву сермію продати, и кудъ му се свиди у светъ се отиснути. Онъ є тврдо науміо и жели судећи Buchhalter бити. Я му то одобравамъ, єрбо трговачкій по некимъ нѣговимъ немачкимъ концептима, кое є ово дана кодъ мене саставляо, толику способность има, да му неће ни полъ године дана кодъ каквогъ доброгъ трговачкогъ Буххалтера практіцірати требати, а сигуранъ самъ, да би за месецъ дана у маньима кореспонденціама добаръ біо. Рачунити пакъ знаде. Онъ васъ моли, да се постарате, преко ваши пријателя, ако не ту у Бечу, (: гди тешко Србљинъ наместити се може :) то у Тріесту место нѣмѣ за практику наћи. Онъ є готовъ, ако волю имате и требате

га, тамо на есенъ къ вама доћи, и вама крозъ целу зиму што писати потребуете помагати, тако да на пролеће у речену практику доћи може. Онъ за свой трудъ одъ васъ ништа не тражи, но само костъ и квартіръ. Онъ є сада кое своимъ, кое моимъ трошкомъ два пара нови аљина направіо, и у свему одевенъ, пакъ ако тамо пође и болѣ ће се спремити, и о своимъ трошку до васъ доћи, и у Тріестъ ићи. Зато садъ учините любовь на време одговорити, да се човек управляти може, єръ онъ, докъ ово, што є мени писати почео, до едно три четири неделѣ соврши, мора за себе старати се. А шта мислите съ овимъ речма, кое самъ за васъ спреміо?

У Шиду 18. Іѵніа 840.

Вашъ
А. Панићь.

Ваше самъ обявленіе приміо, али. —

[Споља:] Herrn
Herrn *Wuk Steph. Karacsich*
Landstrasse in der oberen Reiserrstrasse № 472.
zu *Wien.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2225]

27.

Высокопочитаемый Г-дне!

Кад сте у Вуковару код покойногъ Марка Фішкала у квартиру били, онда самъ вамъ на єдной цедуљици и предао имена пренумеранта на вашу књигу, Црна Гора &c., од кои, колико се опоминѣмъ єданъ ми є само платіо. Зато васъ молимъ, да ми изъ исте цедуљице извадите име онога, да човека понудимъ, неће ли додати єще 1 f. c. m. пакъ да га на песнарицу вашу запишемъ, или му у противномъ случаю новце повратимъ. За саданю песнарицу вашу врло траљаво иде: До садъ само єданъ отацъ Алеѯа Костичъ парохъ Чалманскій записао се, а прочима, кое самъ нудіо, чини се скупа.

Потребни су ми сви мои другіи табаци съ речма (: осимъ они табака съ речма на П. :) на сва остала слова, зато ако сте изъ њи што є за вашу потребу почерпали, ако ли нисте,

а ви пожурите се, пакъ кадъ, (како ми се види) овамо доћи не мислите, по сигурной прилики, или по делижанцу до Г-дара Іустіна пошаљите ми. А шта мислите са овимъ речма, кое вамъ є Миланъ еще зимусъ овде преписао, и коихъ има до садъ преко 70. табака, и еще ће быти нешто мало, докъ и ове друге речи, кое су ми на умъ пале, попишемъ.

Миланъ є еще кратко време кодъ мене, онъ само чека свое одпуштенѣ изъ Регементе, онъ є свое ливаде покосіо, и за сено добіо є до близу 200 f. W. W. Лепо се оденуо, и еще и новаца има, а кадъ кућу и грунтове свое прода, онда ће съ новци (кадъ тамо нема ништа) куда му се свиди у пространи светъ.

Прочее будите здравь я всамъ и буду

У Шиду 26. Іюліа 840.

Вашъ неизмѣнный
Авр. Паничь
парохъ.

[Споља као на претходном].

[Вукова напомена:] одговорено 16/28 Авг. 840.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2226.]

28.

Высокопочитаемый Господине!

Христосъ воскрес'. Поздравлямъ вамъ празникъ. Честитамъ и колайну, дуго є и сретно носили и съ њомъ се поносили. Поживили и послужили Богу и роду на стократну ползу. (:Ето вамъ поздравителни стихова:) Знамъ, да ће вамъ быти драги. Г-днъ Прайсъ изъ Петерсбурга біо є предъ Божићъ, и провео кодъ мене и у овой околини десетакъ дана, и при походу наручио ми є, да васъ одъ нѣгове стране поздравимъ, онъ ми каза, да вы о словару готово ништа не радите, кое я тешко верујемъ, ванъ да сте обтереѣени другима дѣлма у онай паръ престали были радити. Мени бы врло жао и неисказана штета за родъ нашъ была, кадъ бы одъ тогъ посла посве престали. Ако радите и требате оне речи, за

кое знате да их имамъ, и радећи мой рѣчникъ єднако ми нове на умъ долазе и такове за васъ бележимъ, то ми явите, да ихъ све пошалѣмъ; но назначите ми вашъ Аттресъ. Г-даръ Іѵстинъ (кадъ самъ кодъ нѣга поодавно у Вуковару біо) казао ми је да и нѣму ништа не пишете, нити зна гди садъ пребивате. Онъ ми каже, да вамъ само пишемъ, а васъ ће као ту познатогъ мое писмо лако наћи; но я нисамъ га послушао, бојећи се да овако велики свежањ артіе и оволико число речи не изгуби се. Я знамъ, да вы путујући по свету скупили сте доста речи, ковя немамъ, и кое се у други предѣли другоячіе именую, дай те ихъ молимъ васъ преписати и на немачки преведене пошаљите ми ихъ на време, да ихъ у мой рѣчникъ ставимъ. Я сам мой рѣчникъ већъ био сикиромъ отесао и почео га брадвити; но одъ како самъ den Heinsius одъ васъ добіо, почео самъ пикъ на ново, и садъ мое дѣло распространявамъ и већъ самъ дошао до писмена Ђ.

Богъ да прости, фала вамъ на овимъ књигама, яко ми Heinsius помаже. Ако є живъ, живъ и сретанъ био, ако ли є умрео, лака му земљица била и душа му рая достала.

У Шиду на Цветну Суботу [11. апр.]
842. г.

Вашъ
А. Паничъ.

Са највећом радости читао сам, како сте колајну примили. Ја вам честитам и желим, да живи и здрави и дуговечни шњоме се дичили и поносили.

Адам Драгосављевић
Шидске Шк. Директор и
Нотарош обштински.

[Спољa:] An den Hochgelehrten Herrn
Wuk Stephan Karadxics
abzugeben *Tirka* in *Wien.*

[Напомена Вукова:] одговорено 16. Јунија 1842. год.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2227].

XXV

УРОШ НЕСТОРОВИЋ

1.

Благородный,
мнѣ любезный!

На писаніе ваше отъ 19-го Септемвріа т. л. на мене отпѣщено отвѣтствовати честь и радость имамъ. Да и свагда съ удоволствіемъ мотріо всамъ на оне подвиге ваше, кое сте вы къ воздѣланію книжества, и изображенію рода своегш драгагш из крѣпости вашей приносили, и садъ приносите, и да тогш ради васъ цѣнимъ и любимъ. Шбявленіе ваше бѫдѫще поште, средствіемъ шкрѫжныхъ Директоровъ, по цѣломъ Уставѫ школскомѫ шбзнанити, и Рѣчникъ Србскій по достоянію препорѫчити хоћѫ, ш чемь крѣпко увѣрени бѫдите. Подвизайте се драгій Стефановичь и далше добрымъ подвигомъ, ползѫ рода своегш за богатѣйше награжденіе почитающе. Иже любећи утрѫжденія ваша съ пристойнымъ почитаніемъ всмъ благородію вашемѫ

Въ Бѫдимѣ 24-го Септем. 816.

Ко услѫгамъ готовѣйшій
Урошъ Несторовичъ.

Г-дину Вѫкѫ Стефановичѫ

[Спољa:] *v. Ofen*
dem Wohledlen
Herrn Wuk *Stephanovics*
Abzugeben bei der H. Redakteur der illyrischen Zeitung
zu *Wien.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2228]

2.

Благородный Господинъ Стефановичъ,
мнѣ любезный многопочитаемый!

Чистотѫ топлогъ желанія, съ коимъ вы данъ тезоименитства мога поздравити, а съ тимъ и вниманіе лицѫ моемѫ шсведочити потекли есте съ особитомъ радостѣю пріимio есамь, любећи и уважаваюћи васъ, и дѫха вашегъ качества драгоцѣнна. Благодаримъ вамъ дакле драги Сербине, и взаимнымъ чѫвствованіемъ свако благо и напреднѫ срећѫ вама и трѫдовомъ вашымъ желимъ; увераваюћи васъ, да свагда, ако гдигодь малѫ помоћъ мою потребовали бѫдете, радостно и весело притећи вамъ хоћѫ. По обћанію моемѫ опетъ данашніомъ поштомъ свимъ окружнимъ Г. Діректоромъ Лексіконъ вашъ или болѣ рећи благо езыка Сербскога прењмераціе и препорѫченія ради препорѫчio есамь, чегш слѣдствія вамъ своимъ временемъ шбявити бѫде. Далше любећи васъ со всякимъ многопочитаніемъ есмь благородія вашегш

Въ Будимѣ дне 7-о Декемб. 816.

шбвязателнѣйшій слѫга
Урошъ Несторовичъ.

В. Господинѫ Вуку Стефановичѫ.

[Споља као на претходном].

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2229]

3.

Благородный Господине,
мнѣ многопочитаемый!

Изданіе Лексікона вашегъ данась средствіемь свію Дістріктѫалны Діректшра учителѣмъ и катіхетамъ, а преко ньи и сваком Сербскомѫ Обществѫ circulariter шбявити учредіо есамь, тимъ Додаткомъ, да прењмерацію имѣна и припадающѫ цѣнѫ до последнѣгъ Јѫніа ове године на шпредѣлена мѣста послати постараю се. Вы дакле ш ваше стране и Г-діямъ Директоршмъ Будимскомъ, Сремскомъ, Бачкомъ и Темишвар-

скомъ на тай конацъ по нѣколикш шбявленія послати ускорите, что бы оны сходнагш употребленія сотворити могли. Іа на єданъ єксемпларъ пренумерірамсе, и надам се, да ћете благородіе ваше Народной Бібліоѳеки при школама Сомборскимъ Всевысочайше воздвигнѹтой єданъ єкземпларъ приложити. Въ прочемъ съ должнымъ многопочитаніемъ пребываю благородія вашегш

У Будимѹ 6-а Маіа 818.

шбвязателнѣйшій слѹга
Урошъ Несторовичъ.

Г. Вуку Стефановичѹ.

[Споља као на крегходном]

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2230]

4.

Благородный Господине!

На почитаемое писаніе ваше Ш 19-го Јѹлія т. л. шбявленія на 3-ѥю часть Народни Сербски Пѣсама, Штвѣтствовати честь имамъ: да желаію вашемѹ самш изъ оногъ важногъ повода, что начинъ писанія орѳографіческогъ, вашимъ благородіемъ новозаведенъ, ивногъ шдобренія іошть улѹчіо ни ѳ, и такш Діректоромъ Училищнымъ, и подрѹчнымъ Наставникшмъ, млогш противанъ быва, удовлетворити ја *не могѫ*, него совѣтѹемъ, да се вы сами къ касающимся Г. Г. Діректоромъ шбратите, и кодъ ньи вѹзысканіе ваше Шкрыете. Въ прочемъ іа се на єданъ єксемпларъ пренѹмерірамъ, и честь имамь зашстати благородію вашему

У Будимѹ 30-го Јѹлія 821.

шбвязателнѹймій сл[ѹга]
Урошъ Несторовичъ.

[Споља:] *v. Ofen*
An den Wohlgeborenen Herrn
Wuk v. Stephanovics
Vienn.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2231].

XXXVI.

ЈОВАН ПАЧИЋ

1.

У Маріа Θерезіополу 19/7 8-вра 1816.

Високопочитаеми и любими Господаръ Брате!

Ізволите ми опростити, да я, аки вами непознатъ, се усудьюемъ вами писмено досаданъ бити: ваша ревностъ ко просвещенію народа нашега обаче мене подражила дерзностъ мою извинити да ви онако благоутротно хотьете, како цели родъ нашъ, следователно и мене премъ последни, и поне найманьи членъ изъ природе любити.

Ја самъ се біо на вашу Пѣснарицу пренумерирао (предчислено платіо) но изъ 2-ре части; коју едва трудомъ великимъ добити после самъ могао: видіо самъ да мога имена тамо нема. Будутьи да я изъ исте части видимъ да тьете и 3-тьу частъ издати, я васъ дакле напредъ молимъ и мене междъ предчислено-платіоце записати, и мой еѫемпларъ, ако овде више не би било, у Пещу Г. Алеѫандру Марковичу купцу и мога брата зету послати я тьу новце по вашемъ будъ каде зактеваню предположити, и на мой трошакъ по Делижанцу послати.

Садъ ми проститите да вамъ трошакъ узрокуемъ, цо будъ вамъ предье моя двострука предплата у руке дошла ніе морао самъ овай путъ узети. Да пакъ вами по моіой слабости ваше садъ прошено повереніе, колко толко Ѿслужити могу — овде вамъ едну моихъ просто сербскихъ пѣсни, коихъ многе имамъ, предложити, зато самъ хотео, да, ако вредну надьете, и вами се сходити буде, вашимъ додате.

Могъ рукописа пѣснъ 82-а

по мѣри овой.

Залюблѣнъ.

Сретьанъ юнакъ, что кодъ тебе
мож' у любви уздисати,
бавитъ с тобомъ нѣжно себе:
гласъ твой мили послушати.

—

Ја би сретьанъ трипутъ біо:
смѣшитъ да те видитъ могу,
и веселя нектаръ піо:
жертвовао би любве Богу.

—

Ја осетьамъ крозъ све жиле
врели пламенъ любве тетьи,
кадъ опазимъ лице миле:
не знамъ радостъ я изретьи.

—

Видъ ми узме магла тавна;
слатка немощъ мене бори,
боговомъ ме чини равна:
кадъ на мене проговори.

—

Чезне душа, стрепи тело;
око тавни, савъ пребледимъ,
леди ми се чувство цело:
кадъ те съ другимъ я угледимъ.

—

Поклони ми сердце твое;
и наградп любовъ тайну,
прими верно сердце мое:
любовъ нѣжну и бескрайну.

Имамъ превода съ разни езика, н. п. съ французкога, таліянскога, немецкога, польскога, и мацарскога, и влашкога, и латинскога. — Я ове езике беседимъ — ако дакле гдигодъ какву вамъ угодну песму у ньим имате пошљите ми да

вамъ преведемъ у просто сербски діялектъ. Правописаніе мое е порочно, ви га поправите любезно.

Ево съ немецкога превод'ъ за примѣръ.

М. Р. П. 20. на меру ову

–∪–∪
–∪–∪–∪–∪

Полюбацъ сладьи ѿ меда

Носи пчела
превесела
съ цвета едногъ, и другога
летуть меда преслаткога.
Ал' на твоѝ
усти стои
сластъ надъ медомъ пчела свію,
кою любеть на ме лію.
Туга продье,
радостъ додье,
само докъ я могу знати:
за ме да знашъ чувствовати.
Скорбъ ми вечна;
безконечна,
сердце мое гине, вене:
кадъ отидешъ ти одъ мене.

Ветье самъ вамъ досадань; зато морамъ свершити: васъ повторително за опрощенье просеть, и мене вашемъ благоутробномъ пріятельству, и братству препоручують, и остаютъ са свимъ почитаніемъ

вашъ слуга понизни
Іоаннъ Пачичъ
капетанъ ц. к. пензіонират'ъ.

[Спољa:] dem Herrn
Herrn Vuk Stefanovics
Jn der Serbischen Zeutungs-Redaction abzugeben
zu *Wien.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2232]

2.

[дец. 1816]

В. П. Г. Б.

Изволите ми опростити, да вамъ ѿ садъ, за више вамъ писати мотьи, Титуле изоставлямъ, кое и я ѿ васъ у будуще молимъ. Ваше писмо ме обрадовало ѿ части зато, что вамъ съ моимъ досаданъ біо нисамъ, ѿ части что ме тако благонаклонно на преводъ класическихъ послова возбуждавате. Іа препознаемъ, да моя слабостъ списателѣ ѿ васъ наименоване ститьи неби допустила. Ничта манѣ ревностъ би моя къ ползи мога славногъ садъ презретогъ рода велка била, и я би се усудіо то дѣло трудно започети, и совершити. Само неприходима препѣствія то забранную, что потребне кньиге, Словаре, описанія древности, и проче овде добити не могу, а мени све потребне кньиге купити недопуща платьа, или пензіа тесно умерена, да би могао живити, гди библиотеке есу? Друго воеванѣ 20. летно ми материнъ єзикъ упражнявати ніе допустило по жельи, и наклоности моіой, како и сами, изъ порочногъ правописанія мога видити можете. Пѣснѣ мале мое по найветьой су части израженія чувства мога, простогъ, непритворногъ, описиваніе просто воображенія средногъ — но за родъ мой обоихъ врелихъ.

На Словаръ вашъ изволите мене пренумерирати, (:предчислити:) я тьу вамъ новце по Делижанцу скоро послати. П. Ішва Вуичъ нѣколико скупіо — но да више ніе узрокъ е противникъ еданъ вашъ, кой много има повереніе. Мой надписъ есте K. K. pensionirten Rittmeister — а не Haubtman, будъ самъ коньикъ увекъ біо.

Изъ могъ Собр. Пѣснъ 39.

—∪—∪—∪—∪—

Дружство и любовъ

Садъ найлепши даръ судбине
естъ на овомъ лепомъ свету,
бит' у недри часъ дружбине:
часъ у любве нѣжномъ цвету.
Она радостъ возвишáва
ова туге ѿлакшáва.

—

Хотьешъ ти се забавляти,
радоватъ се тихо, тайно,
мерзку празностъ оставляти:
задовольство натьи райно?
иди, бежи ти! на села,
гди простота рай увела.

—

Ту дружбина, и усердность;
Ту се любовъ натьи могу,
ту сердечна проста вредность,
пакъ искреностъ има слогу:
ту веселѣ ест' умерно,
ту се іоще люби верно.

—

Ту се воздухъ піе здрави;
ела, питьа ту су проста,
колеба се дружству прави:
ту довольни надие доста.
Прелестъ Штудъ срамно бежи
погажено зло ту лежи.

—

Ту девойке ружамъ равне:
момци едри, крепки стою;
луга, поля, шуме тавне
потокъ, реке ту обкрою:
плодъ и вотье ту се збира,
ту за стадомъ чобань свира.

—

Брате! съ драгомъ тамо спѣши,
живи любви, пріятельству,
обоимъ се ту поспѣши:
избежи градскомъ ласкательству.
Дружба радостъ возвишава,
любовь туге Шлакшава.

II. 50.

Дукати

Дукати о! чудотворни;
ви сте свагди разговорни,

предъ вами е добродѣтель
ничта свога живъ свидѣтель.

—

С вами братъ се препору́чи:
пріятельство се доку́чи,
жену съ мужомъ саставите:
мудримъ свакогъ учините.

—

Цели светъ се вами кланя;
мударъ безъ васъ естъ у трана,
чувство благо с вамъ се дру́жи:
и неверни вами служи.

—

Съ вами злочинъ себе пере
вамъ се добаръ креветъ стере,
купци хеспапъ истражую:
драговольно показую.

—

Гласъ вамъ судца тако с блуди;
неправо да онъ и суди.
любвомъ топломъ разжеже́те,
многе иначъ круто де́те.

—

Вашъ е слуга кервникъ люти:
а премудростъ предъ вамъ тьути,
свемогутьно есте зла́то
саливено; и кова́то.

[Овде се понавља песма која је на стр. 457.: Заљубљен].

II. 110.

Мода
или садашни обичай.

Садъ е мода Господа́ри!
тудьег желитъ све изъ края,
Раумъ, вкусъ, и друге ствари:
лепше сонце чужденъ рая.

—

Народи се својъ садъ стиду,
нема свога садъ одéла.
Чуждоземскомъ свак' у виду:
страна свакомъ крайна цела.

—

Свой ньимъ езикъ есть ѿ нужде;
разумъ ясно не толмáчи,
примать валя речи чужде:
то разумно саде значи.

—

Моме сердцу естъ найблúзу
отечества край небéски,
не кланямъ се я Паризу:
драж'шій езикъ отечéски.

—

Некъ се мени лудъ подсмія;
я да не знамъ ничт' ѿ кáрта,
младьи фракъ е ѿ тьурдія:
старій беркъ ѿ бакенбáрта.

—

Гди су наши златни веки?
свободни ми сви кадъ бисмо,
прадеди гди наши преки?
съ коима се проленимо.

Желаніе вами къ новомъ лѣту

Четири у свету ствáри,
благополучни су дáри:
Достоинство лепогъ сана;
Жена благимъ докóнана,
благо, ал' не много зело
пакъ и увекъ здраво тело.

[Споља:] *M. Theresiopol*
Herrn Wuk Stefanovics
In der Serbischen Zeutungs Expedition
in *Wien*

[Ориг. у арх. С К. Академије бр. 2233]

3.

Благородни и високопочитаеми Господине!

Предплатіе на вашъ Рѣчникъ са 10 ф. в. в. овде заключавамъ, и молимъ да бисте га мени съ прочими, кое честнѣйши Г. Отацъ Јоаннъ Вуичъ здѣшній парохъ совокупляютьи новце предчисліо естъ, овамо послали подъ надъписомъ *Herrn pensionirten 1-n Rittmaister Joh. Pacsice.*

Изволите ме у вашой любови, и искрености и у будуще обдержати, кои съ найветьимъ високопочитаніемъ остаю

У Маріа Ѳерезіополу 11-и Јану. 1817. / 30. X-ber 1816.

вашъ обвезани слуга
Јоаннъ Пачичъ
капетан.

Съ Латинскогъ преводъ

—ᴗ—ᴗ—ᴗ—
—ᴗ—ᴗ—ᴗ

Вѣнцоносъ Оракіе!
бежи, кажешъ право,
и ѿ Evpa берзіе
часъ разорни здраво.
Гди су чаше, гди е пиръ?
что веселу мене,
полюбацъ гди, кавга миръ?
Дѣве стидъ румене?
Дѣва расти башъ као боръ;
расти лоза пружно:
но безъ вина Пѣснотворъ
жеданъ сѣди ружно.
Коя файда после нáсъ
слави вѣчной врити?
Дѣве! кадъ не смемо вáсъ
любитъ а ни пити.

Пѣснъ Пастирска

по францускомъ.

Миръ Пастири! мени дайте;
ѿ любве ми не певайте,
Покою се сердце дало:
до садъ ніе миловань
іошть узданка коштовало
невиности мое станѣ.
Предъ вамъ не румени
мой се образъ мени,
найлепшега я пастира
гледимъ свакогъ безъ немира.
Покой дайте;
не певайте!
Что сте саде опевали;
то я сама добро знамъ,
что сте око мене стали?
незнамъ любавъ да вамъ дамъ.
Гиздаво, и чародѣйно
насмѣянѣ,
убавъ образъ, слаткосмѣйно
погледанѣ
я по вольи, и по згоди
бистрой видла самъ у води.
Отзивъ каже многократно:
согласно ми и повратно
гласъ извійти ясни мой.
А у Сену на средъ пута
много тисящъ видимъ пута
могъ возраста витки строй:
кога не би внла
горска стидна била,
съ коимъ танка дичи себе
серна: кадъ по лѣсу гребе.
По салаши
саде наши
играютьи,
смѣяютьи.
Траву газимъ я зелену:
Силну любве не знамъ страстъ,

момъ у сердцу безазлену
нетье имать скоро властъ.
Ман'те ме се,
смирите се!
Премъ сте красни:
мен' опáсни
о! Пастири шальиви;
добро знайте: нисте ви.

Пр.: Ово е француске Idyle Сѣно-изображеніе, но — кой какву капу има, съ таквомъ и поздравля.

Іоще слѣду 10 f. W. W. ѿ Г. Антонія Стойковича купца здѣшнегъ и 10 f. W. W. ѿ Г. Іліе Живановича купца здѣшнегъ.

[Соња:] Herrn
Herrn Vuk Stephanovics
Serbischer Schrifsteller
zu Wien

Beschwert
mit 30 f. W. W.
In der Serbischen Zeitungs Redactions abzugeben.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2234]

XXXVII

ЂОРЂЕ МАГАРАШЕВИЋ

1.

Любезный пріятелю!

Због нѣки обстоятелства, воя су ми у оно време, кад сам вами писати био отложіо, много посла — и то непріятна — учнила, — сад то первь вам штогод писати мого — и вам едну песму о воиводы Секули, кою без сумнѣно у вашем собранію имате, послати. Она ми се због свои красота тако допала, да идући у време вакаціе куѣи и чуюћи нѣку слепицу, да пева, нисам могао пропустити, да ю непрепишем, и вами не пошалѣм, да ю са оном, кою вы већ имате, сравнити можете, и нуждная учините. Поред тога, да нам ова песна буде средство, кое бы вас побудити могло да се еданпут и нас опоменете, и нама штогод из престолнг града a la wienerisch пошлѣте, и наша ожиданія тако не натежете. — Да сам у Карловцы остао, гледао бы сваким начином, ког пренумеранта на ваш Лексікон придобити: но судбином тако се е догодило, да сам за Професора у Новосадскога Гимназіума III. грамматикалну класу дошао: (выше за сад кромѣ 3 школе и нема). Мой е содруг у II. грамматики Отец Димитрій Стефановичь парох; а у I. нѣкій Ігнятовичь, учитель бывшій овдашній. — Наш е Гершичь и Ружичь здрав, кои вас обоица любезнѣише поздравляю. —

Любећи вас искренно и ожидаваюћи на ваш скорый ответ, есам

У Н. Саду 20 р. Нов. 1816.

Ваш чистосердечны брат
Г. Магарашевић
Професор III.

[Спољa:] Herrn Herrn Vuk Stephanoviss
zu Wien
Abzugeb. bey der löb. Redaction
der Serbischen priv. Zeitung[1])

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2235]

2.

Любезный Пріятелю!

Ја сам се мало с моимъ отвѣтомъ задоцніо али надам се, да ми за зло примити нећете. — Ваше поздраве, аможе кои надлежаше, есамь изручіо, а именно Г. Діректору Баичевићу, кои вас вас взаимнѣ поздравля, придодаваюћи іошть и то, да ни едне клете песнице отъ свои наручбина приміо ние. — Г. Стефановичь, мой садруг поздравля васъ са своима домаћима. Волней и Мірабовъ код нѣга су под Арестомъ. Г. Ружичь са своіом пренумераціомъ слабо успѣва. — Брању Захариће есам поздравіо, кои такожде кажу, да ни еднот више пренумеранта добили нису. —

Матери, жени и сестри Ефте Христића есам отишао, ваш поздрав изручіо, и они вас единодушно сви искренѣйше поздравляю.

В прочем желећи вам оно, што искренный пріятель пріятелью желити може и есам ваш

У Н. Саду 11 Јан. 817.

нелицемѣрный
Г. Магарашевичь

P. S. Молим вас покорно, не бистел' ми превод Геснера на россіски тамо наити могли. Ја бы га, пошто му драго, купіо?
Ево 10 fl. на ваш Лексіконъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2236]

[1] Овака је адреса и даље.

3.

У Новом Саду 19 и. н. Јуліа 817.

Любезный Пріятелю!

Вы сте отъ мене већъ и по другій путъ преводъ кое *Геснерове Іділле* заискали, изъ те може быти причине, што сами себе негли увѣравате, да се ѣа ньиовымъ преводомъ бавимъ. — Мило бы ми и премило было, кадъ бы то ваше подозрѣніе основателно было, и кадъ бы ѣа тому половиномъ, половиномъ велимъ само соотвѣтствовати могао. — Ибо како годъ што ме любка она немарность и пріятнѣйше небреженіе пастыра Геснеровы у неизказано восхищеніе доводи, тако ме исто красота непостижима и та добродѣтель нѣгова единственно штіла ѣаснѣйше увѣра, да е оно што негди Цицеронъ о подобномъ чему казао, важна и неложна истина: Orationis subtilitas imitabilis illa quidem videtur esse existimanti, sed nihil est experienti minus. т. е: простота нехудожественна писаня тако се свакомъ допада, да нема никога отъ избраженіег' мало вкуса, кому се не бы чинило, да и онъ самь у свом писаню лако то употребити може, ал' кадъ уэме перо да самь пробу учини, онда то первь види, да ние ништа теже. — И то е права была причина (ибо ѣа то све и на преводителя возносимъ; иначе какавъ ће быти преводъ — — —) што самь до данашнѣг дана са отвѣтомъ и преводомъ — закасніо. Управ да вам кажемъ, ѣа самь у овомъ случаю несмелица био, и толико выше, у колико самь видіо, да и у Новинама преводи почеше долазити. — Далѣ, ѣа незнамъ како другій тко іділле нѣгове взира, али што се мене тиче, тако су ме обаяле, да мыслимъ да штогодъ слађе, болѣ и божественніе быти неможе; ибо ако намъ се у толико выше списатель какавъ допадати мора, и име доброг' списателя заслуживати види, у колико се выше естеству приближуе, у колико искреніе и хитріе красоте нѣгове подкрађуе (: ѣа мыслимъ да е ово Massstab по коемъ писателѣ разликовати треба :): то незнамъ, кои бы се у тому с Іділлама и сравнити могао; што су оне у време будући наше, распусно сирѣчь и маисторісато (verkünsteltes Zeitalter) писане, и опетъ первобытный простог' и невиног' естества образъ на себи задержати знале, коисе сбог' те иссте причине ни другимъ классіческимъ Ауктором, да ни самомъ Клаісту свагда совершенно

изразити неда. — Како бы се дакле ја у таково штогодъ садъ — и упустити могао? развѣ ако бы хтео, да ми се изъ превода Геснеръ ни наименѣ непознае; као што се ономадъ изъ цѣлог' превода Бояджина скоро ни една чертица красоте Геснерове видити немогаше. —

Кромѣ тога, и то бы вамъ чисто смео казати, да бы вамъ пробу мог' превода прѣње из Віланда, или Хердера да и из самог' Геснера послао да сте были штогод изъ *смерти Авелове* заискали, кою я скоро цѣлу іоштъ отъ лане преведену имамъ; али не да ю издамъ: Боже сачувай; то мое намѣреніе ніе, нити быти може: ја мыслимъ, да бы *мой Геснеръ* у садашнѣ време наше літературе іоштъ велика наказа быо: Да самъ смерть Авелову преводіо, выше да самому себы поученіе и увеселеніе наидемъ, нежели да бы се надао, съ ньимъ у оно расположеніе чію душу при читаню довести, у коемъ обично моя душа при таковомъ послу быти обичествуе. Ја велимъ: некъ намъ кромѣ других важных обстоятелства — — Лексіконъ и Грамматіка штогодъ мало пута прокрче, да се Геснеръ по нашемъ — ахъ нашемъ велимъ терню неиздере, кадъ е крозъ свію други езика — коекако безъ крви прошао. (Опрости ми Геснеру, мой Кумире, да те с овима речма обесвятити морамъ! опростите ми и вы, што се ја у тако безприлично може быти размышленіе упуштамъ! Ја самъ и при самомъ имену Геснеровомъ вѣчъ електрізіранъ.) — — — У преводу убо овы двію іділла, кое вамъ шилѣмъ, нетражите сладчайшег пѣвца невинне простоте, и чисте добродѣтели, но паче гледайте у ньима волю мою вашемъ прошенію еданпутъ удовлетворити, да у подозрѣніе немарности сбог' мог' закосненія противъ волѣ непаднемъ. — Може быти, вы бы сте кое друге преведене имати желели, но ја самъ овде за Рамлеромъ ишао, кои е писаюћи о краснима Художествама и ове две за образецъ у свое дѣло ставіо, а друго што у новинама нашима овог содержанія ког е Філліда и Хлоіа, іділле ние было: а добрый ми се Амynта, кое и предстояще паденіе у лугу (множеству сирѣчь дрва) едног растића у сердце удара — — — пократакъ учиніо — — Иначе бы выше много папіра морао употребити; а видимо хвала Богу, каква е садъ пошта: што мени нећу, то и другомъ нежелимъ. Ја радо много не плаћамъ; зато мыслимъ, да и другій радо кесу недреши. — Толико, што се превода каса — в прочемъ васъ молимъ, да само за себе преводъ задержите, и употребленія отъ нѣга не чините. — —

Што се ваши поздрава тиче, све самь изручіо. Ефтина жена незна какоће да вама а и мени благодари, што сам іой вѣсть за Сумy Милутинова донео. Каже, да се за нѣга непрестано бринула тако, како год и нѣговъ отацъ, кои е ньой пре нѣкоег времена писмо из Ісмаила из Бесарабіе послао, у коемъ тадикуе, као отец за изгубленнымъ сыномъ. Онъ бы желіо у Ізмаилу видити. Тамо има трговаца, кои бы му на руцы быти могли. Нек до Земуна само доће, и преће тога свое пришествіе обяви; да се нужда наредити могу. Извините долготу мог писма, кое е и вещь о коіой пишемъ, искренность с коіомъ пишемъ, проузроковала.

Г. Магарашевич.

[Уз ово писмо је овај прилог:]

Амунта.

По рану у утру изиће убогій Амунта изъ густога луга, у десной сѣкиру носећи. Ту е он себи прућа за ограду насѣкао, и бреме нарамка погрблѣнъ ношаше. Кадъ ти онъ младый еданъ растићъ край потока, кои са шумомъ течаше, опази, и потокъ бяше жиле нѣгове немилостиво отъ землѣ опрао, и древо стаяше ту жалостно, и претяше паденіемъ. Штета бы была говораше онъ, кадъ би се ты древце у ову бесну воду срушило; не, нѣгове волне некъ се са твоимъ оборенымъ верхом не поиграю! Садъ сними онъ тежкій снопъ прућа са (свои) рамена: ја могу мени и друго пруће донети (насѣћи), говораше онъ. и почне такій насипъ предъ дрветомъ набіяти, и новомъ земльомъ засипати. Готовъ садъ буде набой, и наге жиле буду съ новомъ земльомъ покрывене: и онъ ти садъ на раме сѣкиру узме, и съ дѣломъ своимъ задоволянъ будући, осмене се іоштъ еданпутъ на сѣнку избавленног' древа, и хтеде у лугъ вратити се, да друго себи пруће донесе. Ал' му Дріяда изъ растића умилнимъ гласомъ повикне; Зарь да те, добрый пастыре (gütig und gut преводимъ съ *добрыи*, за неволю; врь gütig незнамъ како се може казати) ненагражденa отпустимъ? Кажи ми каково иштешъ награжденіе; ја знамъ, да си ты убогъ, и да само петь овчица у пашу терашъ. „О! ако ми просити дозволявашъ, Нумфо! овако рекне убогій пастырь, мой е сосѣдъ Палемонъ іоштъ от жетве болестанъ; учини нек оздрави!“

Тое добросердечный*) просіо, и Палемонъ оздрави: но и Амунта примѣти силный благословъ на свомъ стаду, на своима воћкама, и плодовма, и постане богатымъ пастыремъ; ибо Бо-

*) redlich

гови добро сердце*) нигда неоставляю ненагражденo. (Непропуштаю безъ благослова).

Філліда и Хлоіа.

Ф.**) Ты, Хлоіо, ты безъ твое котарчице никудъ ни камо.

Х. Есть, Філлідо, да бохме! ѣ безъ мое котарчице немогу ни макнути; ѣ е небы за читаво стадо дала; та не бы е ни пошто дала, говораше она, и смеюћи се нузъасе притискиваше е.

Ф. А зашт', Хлоіо! Зашт' ти, Бога ти котарчицу твою тако цѣнишъ? Был' ѣ погодила? Глед' та ты руменишъ, ел' был' погодила?

Х. Е — руменимъ?

Ф. Да бохме! као кадъ вечернѣ црвенило кому у лице удари.

Х. Е! — Філлідо! — ѣ ћу ти казати: младый Амynта е мени ню поклоніо, пастырь море найлепшый; онъ е ню самъ и оплео. Ахъ, глед', како е лепа, глед' како се лепо зелено лишће, и румено цвеће у белу котарчицу уплело: и ѣ е преко свега ценимъ; кудъ годъ идемъ, на руцы е носимъ; чиними се, да е цвеће лепше, да пріятніе и мириши, кое у моіой котарчицы носимъ; воће ми е слађе, кое изъ котарчицы едемъ. Філлідо — ал' шта ћу ти много и говорити? — Ја — — — Ја самъ е већ много пута и полюбила. Ал' онъ и есть найбольій найлепшій пастырь.

Ф. Ја самъ га и плести видила; да знаш, шта е онъ котарчицы онда говоріо! Ал' и Алексісъ, мой пастырь, и онъ е, тако исто лепъ; да га само чуешъ, како пева. Сад ћу ти едну песмицу отпевати, кою ми е ючерь певао.

Х. Али, Філлідо! шта е Аміnта котарчицы говоріо?

Ф. Е — ал' ти найпре песмицу ону отпевати морамъ.

Х. Ахъ — а ел' дугачка?

Ф. Послушай само: „Весео самъ, кадъ ме вечернѣ црвенило на холмовы осіява! Али Філлідо! іоштъ веселіи, кад' те смеюћу се гледимъ. Тако весео невраћа се дома жетеоцъ, кадъ онъ последній снопъ у свое пуну гумно уноси, као ѣ кадъ отъ тебе излюблѣнъ у моіу колибу идем.“ Овако е онъ певао.

Х. Прекрасна песма! Али, Філлідо! Шта е Амynта котарчицы говоріо?

Ф. Ја се морамъ смеяти. Онъ е поредъ баре у врбняку (івнику) седіо, и међу тымъ. док' су му прсти, зелено, црнькасто, и бело пруће преплетали, међу тымъ. — —

Х. Но, пакъ онда! шта ућути?

*) redlichkeit. Ја самъ о овой речи самъ много мысліо, и съ другима се о томъ совѣщавао. Ал' никако управ на край изићи нисамъ могао. Еданъ ми говоріо: *поштенъ*, други *честанъ*, трећій *добродѣтеланъ*, увѣраваюћи, да ако бы гди и на другомъ мѣсту штогодъ друго и значити могло, овде управъ то значи, како се изъ цѣле іділлe види. Било и е, кои су говорили: *искренъ*, *добаръ*. А ѣ бы мысліо да се у той речи све добродѣтели, кое у сердцу быти могу, изражаваю, а такова речь — коя е?

**) Зашт' самъ овде отъ орігінала отступіо мыслимъ, да знате.

Ф. Међу тымъ, осмеиваюћи се настави Філіда, међу тымъ говораше онъ: О Котарчице! тебе ћу ја Хлои поклонити, лепой оной Хлои, коя се тако умилно осмеуе. Кадъ е ючерь стадо поредъ мене протерала, „Помоз' Богъ, Амунта! рекла ми е и осмеивала се тако пріятно, тако пріятно, да ми е срдце заиграло. Савіяйте се радо, вы шарени прутићи и непуцаите при плетиву; вы треба, да потомъ о страни любезнѣйше Хлое висите! Есть! — ако іой драга тако буде! О да бы іой она драга была! О да бы е често узасе носила! То е онъ говоріо, и међу тымъ котарчица готова буде; и онъ садъ ћипи, и скакати поче, што му е тако лепо за рукомъ изишла.

Х. Ахъ! — идемъ ја. Тамо поредъ оног холма тера онъ стадо свое; пак ћу мимо нѣга проћи, глед', рећи ћу му, Амунта! Ја твою котарчицу све на руцы носимъ. (Глед' на руцы твое котарчице.)

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2237.]

4.

Высокоученный Господине,
прелюбезный пріятелю!

Пріиміо сам ваше писмо 9. Јуліа подписано; но таки отговорити нисамь могао. Болестан сам био, и због тога са Г. Єфте женом састати се нисам могао. Но ономад управ будем с ньоме, кажем іой ваш поздрав и запытам, еда ли е што год за Симу Милутинова чула? на кое мени она овако отговори: да е Сима у Видину учительем био, но да е управ због вашег писма много страдао, и помощію нѣкіи Грка, код коих е познат био, освободіо се, из Видина измакао, и у Шабац преселіо се, да е ту опет службу код трговаца добіо, и да сама она сад кои дан у Шабац отлази, тамо е и нѣн Г. Єфта. Ово изказавши, рекне ми да вас любезно поздравим, кое ја све радостно чиним. —

Зашт' вам ништа ново од *оздо* не пишем? питате ме. Писао бы сигурно био, а и было е такови вещи, кое бы се може быти и зас тицале; но и ја бы имао право опет рећи: Зашт' ми вы ништа од *озго* не пишете, или барем отговор какав год на мое пре годину дана отслато писмо непосласте? Али о том ништа ја сам вас може быти с оным штогод увредіо. За то требало бы да и неспоминѣм: млад сам човече, исправи ћу се. — — —

Мило ми е, да се Словар или Речник(?) ко концу приводи. Треба еданпут да се гдиком уста већ запуше. — —

Будите здрави и поздравите Г. Давідовича. И сам ваш искренный пріятель

Магарашевичь.

[Вукова напомена:] примљено 13. августа 818.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2238]

5.

У Н. Саду 13. Окт. 819.

Любезный Пріятелю!

Писмо ваше 2-о Ок. на мене послано, есам данас, кад и отговарам, пріиміо. Оно е іошт ономад приспело, но и код куће био нисам; ер како сам кући с пута Бечког стигао, морао сам и на желаніе *Г. Архімандріта*, и на собствено мое у Шишатовац отићи, да *га* у болести *нѣговой* посетим, и с њиме мало разговорим се. — Хвала Богу! *Он* е на путу оздравленія! *Он* и у самой болести своіой (врућицы) патріотізмом дише! — Сад му е веће болѣ, и *свакій дан болѣ*. — Србска Муза неће допустити, да *Он*, подпора нѣна, тако брзо — пре времена — — нас, почитателѣ и пріятелѣ свое, остави! — О кад бы му мы време живота *нѣговог* чим год усладити могли! —

Ја сам ваше писмо, кое сте *Нѣму* из Лемберга писали, код *Нѣга* бавећи се читао, — и чисто срдіо се, што ми моя обстоятелства допустила нису, да вас у Бечу дочекам. — Но надам се, да нећете о мом с' прама вас почитанію и любови сумняти. — — —

Писма послана, и сам предао; и све любезно поздравіо. — — — „Доніо сам вам полное собраніе Геснеровыхъ сочиненій“ тако у писму вашем кажете; дакле *вам, т. е. мени*, сте донели? Хвала вам! да сте се у Руссіи на мене сетили. — Пошљите ми, макар по делижанцу, и ћу вам средствіем Г. Груича тамо новце послати. —

О кад бы вам ја у тои вашой *нужди* (као што сам из вашег на Архімандріта посланог писма — разумео) помоћи могао! — Ал' Беч све изеде. —

Имате вы овде више пріятеля, него што сами мыслите. „Plato est mihi instar omnium, едан Плато ми е место свію" овако бы я вама казао! — Мало е число, кои вам добро желе; но сви су одмѣни, т. е. наши Платони! — Што овай — или онай — калуђер — виче; он то чинити мора, иначе не бы се морао отрећи міра. — — Ал нека и: свак' свое тера! — Мы едва чекамо описаніе вашег путешествія, и на овом учинѣны за нашу Літературу знатны примѣчанія! — — Ја сам и Господину Копитару говоріо, а вама то исто кажем, да ваш ријечник дате за ђецу препечатати; могао бы онда весма полезна школска кньига быти. — Но о овом ће мо и другій пут више говорити. — Вы међу тым будите здрави и вашу Госпу не у руку, него у плаветне очи (швабске) полюбите, — као мѣсто мене непознатог пріятеля и почитателя. — Кад дођем другій пут у Беч, онда ћу гледати, да *непознат* не останем.

Поздравите ми Господина Копитара, и увѣрите *га* о мом високопочитанію. Благо вама кад с *њиме* честше быти можете! Да ние овде Господин Мушицкіи, любимый наш Хорацій, завидіо бы вам, што можете непрестано с Г. Копитаром быти! —

Поздравите Г. Давидовића, и нѣгову супругу, *стару нашу* полюбите у руку, а Јулу у око! — Сви су им овде здрави! Марко нѣгов расте, да буде Кралѣвић. —

Поздравите и Г. Фрушића, Калиновића и све — све — кои за нас што год чути буду желили. И пишите ми, ја вам заиста нећу никад дужан заостати. —

Друге поште ја ћу вам више писати, наипаче, ако ми што год будете писали, и што год од мене знати зактевали.

Ваш искренніи
Магарашевић.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2239]

6.

[после 13. Окт. 1819.]

Любезный Пріятелю!

Истина, да сам био у првом мом писму обећао, да ћу друге поште више писати; но нисам предвидіо, што ме е после таки постигло; био сам вам у кревет пао, и тако боловати почео, и сад, да вам управ кажем, іоште са свим оздравіо нисам. — И кад се коме потужим, а оно ми се одговори: „не быяше иħи у Беч“ а ја опет онда у себи мислим, бре ако ме Бог іошт мало уздржи, и ако ми кеса допусти, иħи ћу, макар знао іошт у Бечу умрети! — — Вала вам, што сте Руског Геснера мени послати наумили; а двогуба ће вала быти, кад 'га еданпут на мом пулту опазим. Вы ономад у вашем писму рекосте, да Геснер кошта 20 рубаля, и то у папіру. Ко бы то израчунити знао. Лако е вама, кои сте готово целу годину дана рублѣ у злату и папіру по рукама преметали! — Јасниіе вы то нама (profanis) говорите.

Да имате у Н. Саду пріятеля, о том будите уверени; али знайте, да и много нема; но ништа зато; совуляге от светлости беже! — Наш овай новый діректор, Шафарик, страну вам, гди може, држи. Ономад смо управ сви Професcори и Патрони Гумназіалный код Г. Константиновића на ручку были, и за цело после подне до вечери ни очем другом, кром Літературе наше, езика, списателя и начиня писанія говорили. Колико ту ние се факціа показало? Ако вам ние дуго време, да вам кажем; оставите сад *сва четири ваша посла*, кои сте се латили, пак мало после труда найсмейте се. — Една факціа вели, *Славенски* треба писати; друга *славеносербски;* трећа *србски;* но или тако, како народ говори? или, да се тай *народній* езык поправля по правим граммати-ческим правилама Србске Грамматике? Какве Грамматіке? Вукове? Бож' сачувай! — Четверта: нетреба ништа ни писати; шта смо мы у Мацарской? Ако себи срећу желимо, то треба да на нас, и наш езык (ер цркву наш цар, као и другим націама допушта) са свим заборавимо; мы смо еданпут Мацарской инкорпорирати; по ньовима законима се владамо, ньов дакле езык и обычай да примимо и све, чим се сад от ньи отликуемо, са свим заборавимо; што то брже буде, то ће

за нас болѣ быти. — И тако човек се морао чудити, смеяти и овако различитим мыслима и расужденіяма соболѣзновати. Да вам не кажем, можете знати сами, кою е страну Видак (од нѣга починѣм) држао заедно с Лукичем, и іошт коим слабым братом. — Шта е Јовановић Сенатор доказати желіо, и куд сам ја с нашим діректором, кой е до Ентузіазма дошао бно, тежіо, и то вам е лако погодити. — Баичевић се люляо час на едну, час на другу страну као трска, и своіом політіком нит е тео газду, ни госте увредити; но напоследак дошло е дотле, да політіка ништа помоћи ние могла, говорило се и дебатірало ту са свим чисто, без карактера, и етікета. — И шта мыслите, да е найпосле было; е то: дай да піемо, да Бог поживи нашег домаћина &. — —

Што се писама тиче, коя се из Новог Сада у Новине Србске шалю, о том незнам вам ништа казати. Ко оно пише, знаћете, да вам се не каже. Куратори наши *Нѣму* то самом препоручити могу; *он* е ньима (Абдеритма) до главе. — Ја сам 'га (Видака) у великом дружтву за оно колико псовао, толико и срамотіо; а то зато, ер е публично казао, да он незна, кое оно у Новине ставити дао; Ја сам оног Анонума псовао и грдіо пред *ньим*. И не бы жаліо, кад бы се кои Ненад Новаковић нашіо, кои бы 'га онако, као што е ономад, испрашіо. Макар се и мене самога и свію мои колега та ствар тицала; барем бы се пред людма, кои су ме о той ствари говореће чули, посведочило, да іошт люди има, кой тако исто мысле, као што сам и сам мысліо. — Само не на другом месту, него у Новина Србски.

Сви за кое сте питали, есу здрави: и Камбер и Константиновић, и Ружић и Баичевић (Директор и доктор). Но шта раде, о том вам ништа друго казати не умем, негол оно србско, обично у правом смислу: ништа. — Сви, што год нас овде има, сви смо у дубоком сну; и ако што год радимо, то само у сну быва. Єдан нам Романтіческій *писатель* ради, и своим людма чест чини; он са славом своіом и леже и устае и о том саня, и често се буди; пак му доста то здравлѣ квари! — —

Из Карловаца ништ се жива не чуе; нема већ никог, кои бы ларму подизао! — Руми е већ сустао; а Хранислав потайно и подмукло о крсту и ланцу ради. — *Кад бы Г. Петровић было сад онако добар, као 1805* &. Больи е сада много, сад га свакій за н — вуче, и он опет ништа се не тужи. —

По нѣму бы се лако Српског Езика катедра увести могла, да ние други заковани Правоверника!! —

Чим се я забавлям? Ни чим! едем, піем и спавам! То ти е мог садашнѣг живота историа. Додайте к тому іошт еда и веселя у пропорціи 100 : 1. — Трећа ће част Любомира изићи, а и Грамматика ће таки под *прес* доћи. Он нам бохме пише; нит еде, нити пие забадава, као мы други людій. Залуд Любибратић по издалека, залуд Ненад изблиза на нѣга стреляю. Непробыше; одебляла е и отврдла нѣгова кожа. — —

Г. Стефана Марковића есам именем вашим поздравіо, и за рачун — запитао. Он рече, да е с Каулиціом тешко на чисто доћи; ер овай све отлаже, док из Бечкерека, и незнам откуд известія о посланым кньигама не прими; но знати треба, да он у свом дућану ни едне ваше кньиге нема, него да е све продано, а тако ће быти и на другим странама; него е нѣму тежко растати се с новцем, кои му е за картанѣ одвећ нуждан. — — Г. Стефан додаде и то, да ће он овог опет запитати, и на то опоменути, и да ће он овог отговор вама чрез Г. Давідовића обявити. — Гледайте, молим вас, да ми Геснер што брже дође. — Мени ние ни до чег другог, кром да видим, и да Геснера у руском преводу тражим. Почео сам бавити се с Таліанским Езыком, и то само зато, да Превод Геснеров у Таліанском читати могу. Ер мыслим, кад е у Немецком онако сладак и нѣжан, шта мора быти у Таліанском.

Ваш искренни
Магарашевић.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2240.]

7.

У Н. Саду 1. Февр. 820.

Любезный Пріятелю!

Наипре сам поздравіо именом вашим Любибратића, он опет вас поздравля, и каже, да се он ни наманѣ оног Станимира неплаши, него да ће он и нѣму и нѣговым патронма и послѣдныцыма на скоро уши угрѣяти. — Ал я велим, скочи

па онда рецы оп! — — Жао ми е да ми Геснер іошт доћи не може! Пуна ми е глава лупе и музике от ноћашњег бала. Нити имам волѣ, да вам управ кажем, обширние писати. — Ја сам и ономадашнѣ и садашнѣ поште Давидовићу превод некій послао; не знам како ће вам се матерія нѣгова допасти; (о стыху ништ не говорим). Я сам га само за то послао печати, да и вы и други повод имате, вама на оно примѣчанія ставити. — Мушицкій е здрав. Поздравля вас Шафарік я сам

Ваш
Магарашевић.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2241.]

8.

Любезный Брате!

Я сам вам пре негди писао, но незнам управ каде, знам то едно само, да сам ону ноћ на балу провео; за то управ не могу ни знати, шта сам писао. — Мыслио сам, да ћете ми на оно писмо штогод отговорити. Но до данас нема нигди ништа. — Како се владате, и чим се забављате? Я сам Г. Давидовићу некій превод с Руск. из Шишкова послао, а Ѳома е Станимиру отговорио, и опет Дав. послао, па ето нема ни едног ни другог. Зашто? *незнам.* —

Вы немойте пропустити, да на Шишкова неотговорите, или ваша барем о *Єзыку нашем* примѣчанія не ставите у Новине. Онде истина Шишков говори о *Краснорѣчію*, и о том да Рус. и Слав. Єзык, едан истый єзык; но тако говори, да бы мы по нѣму судећи, опет казати могли да е *Срб.* и *Сл.* едан Єз., слѣдовательно *Срб.* и *Руск.* ед. А то не знам како? Оно нѣгово *нарѣчіе* ест *чудновата ствар.*

Мушицки ради; нѣгова га беда ни мало не плаши. Пише ми ономад, да има пет новы сочиненія. Ја ћу вам и редом, како што сам он назначуе овде поставити.

1. Глас Арфе Шишатовачке к *народноѣ* Сербскоѣ юности.

2. Побѣда Сербског сердца над злобом; дар Сербљима на Видовдан.

3. Три ѱалма Давидова преложена у стопосложеніе Ораціево.

4. Мои Любимцы (Ѱалмопѣвѣц, Клопшток, Орацій.)

5. Елегіа Банстолска.

Побѣду — починѣ:

Не, што е напе, престае лоше быт'
И престат' мора! Воля озбыльска и
Душевный крѣпкій ратъ противу
Зависти, злобе; ньи ѣ' манье быти.

Карл. Конз. опредѣлио е оно за Муш., што му чести служи, и што быти неможе. —

Ја сам здрав с моиом заедно. Наша Гумназіа за сад іошт се коноба; а Бібліотека *цвета*. Имамо већ у ньой преко *хиляду комада*, све изабраны кньига. Историа и Географіа има наивеће число. — — Ово ћемо скорым временом и Новине наше ставити дати.

Вы будите заедно с вашом Госпом здрави, поздравите Г. Копытара и незаборавите на вашег

У Н. Саду 23. Фев. 820.

искреног
Магарашевића.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2242]

9.

У Н. Саду 22. Марта 820.

Любезный Пріятелю!

Бог да прости! чисто ми е мало одлануло, кад сам *Новковићева примјечанција* прочитао! Што я нисам *могао* или *смео* казати, а дигди, што ми ние *ни на ум пало*, тамо сам видио. — Поздравите га од мене любезно, и кажите именем моим вала! Чешесе дикои Ново-Сађанин и за ушію! — — А и наш Кр. Др. правда се, ди може, и колико више може; ал залуду, слабо му се варба прима!

Да е и иошт кою о *нашой Гимназіи* рекао! А ту нека другіи пут учини, наручите му. — Ел вам штогод Г. Давідовић казао, за *Literärische Anzeiger* & —

Я мислим, да му е Г. Марковић о томе веће писао. Од нѣга узмите и 20 f. за *Геснера Руск.*

Г. Марковић рече, да е данас с Г. Каулиціом о вашим стварма беседио, и да му е на питанѣ нѣгово, кад ће платити одговорио, да он зато заборавио ние, но да ће сваким начином гледати, да што скорие буде.

Поздравите ми Г. Копитыра, увераваюћи и вас да сам обоице истиный пріятель и почитатель

Магарашевић.

P. S. Шилѣ Г. Марковић Г. Давідовићу *Конспекте* из наше Гимназіе; подайте Доминусов Г. Копитару, да се после ручка еданпут насмеѣ. —

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2243.]

10.

У Н. Саду Марта 820.

Любезный Пріятелю!

Ала споро Геснер иде! Не знам гди се до сад бави. По вашем писму требало е, да е давно и давно дошао. — Caecilie von Schulze неможе се добити? Још болѣ! Ја сам е само по чувеню тражио. Мени е наш Шаффарік то дѣло тако описао, да у *Египеи* Немцы ништа важние досад имали нису, от Цецилие. Ал из вашег писма, читаюћи мнѣніе Г. Копытара, видим, да е то мало друкчіе, нег што сам я чуо, па зато нећу е ни купити. Што вам е Г. Давидовић за Станимира казао, да су примѣчанія руком Любибратићевом написана, то вам е праву истину казао. Ал, ел отуда слѣдствіе, да е и Любибратићево сочиненіе? — Ако оћете, оћу вам управ казати. Кад е наш Доминус обявленіе на III част дао, онда сам я онай превод из Віланда. и Јунга управ нѣга ради у новине наше ставити дао. После тога читаюћи те

исте преводе у едном друштву и у присутствію Г. Доминуса, почне се инат. (Я сам по већой части ћутио, да се небы издао, да сам я Љуб., него сам запиткивао друге, был' кому Љуб. познат было; и кад ми нико ништа неодговори, рекнем им, да сам Рецензію на Чапловића у Хроники Аустр. от Љубибратића читао. —) Многи су говорили, да они преводи не могу се са свим на нашу Літературу аплицірата, а други су опет противног мнѣнія были. — Разиђемо се; после два, три дана дође ми *един брат*, — кои е некад Доминуса почитовао, и покаже ми шта е против они Љуб. превода написао, питаюћи, был он то у Новине наше ставио. Заш не бы, рекнем я? да се небы моя Інтересація видила. — Замоли ме к тому да я сам то напишем и Дав. пошлѣм. — Све сам то из неки причина радити морао: ер сам хотео, да се не чуе, ко е тай Љубибратић. Што сам тражио, то сам и нашао. Ко неће с миром, онай мора с чиром. — Но што му драго, из ове коже ни куд ни камо. —

Кад *ваша Рецензіа* ние могла Доминуса упаметити, ко ће му другій мозга дати? Гледайте, како нас *све* (Професоре) срамоти, и у ономадашнѣм описанію Гумназіалног торжества на Царев дан. Дошло ми е Бога ми, да ил Давидовићу пишем, да нѣгова сочиненія под нѣговим именем издае, ил да и са свим остави — или *треће* да му мы други Професcори опет у Новинама отпишемо, да нам немеће *свое речи* у *наша уста* као малим дечицама. —

Како е по Карловцыма, питате? Ништа не могу вам о том писати, ер ништа незнам. Румый е ономад код мене было, па ми каже да му е Г. Копытар писао, да Вукову Грамматіку на немецки преведе, и да се за Verlegera нестара. Ел истина? Да ће Митрополіт скоро у Беч полазити, ништа нисам могао разумети. — Мушицкій свое рачуне кое како свршио. Неке е дугове на свое собствено име узео; а неки су на Манастирско име приписани. Како ће іош быти и оћел се сви Кредитори наплатити моћи, видићемо. —

Упитайте, молим вас, Г. Копытара, шта он о новинама (Literarischer Anzeiger) суди. Был' вредно было, да га мы, кои смо са свим от Літературе отсечени, држимо? Читаюћи ономад у нѣму обявленіе, и содржаніе прешедше године, мыслим да бы ми управ нужно было, имати га. Ако и Г. Копытар одобри, то вас молим, да ми и првый Jahrgang пошлѣте, и мене на овай другій пренумерірате. (Кошта на годину 9 fl.)

Ја ћу вам средствіем Г. Марковића новце преко Давідовића послати; и то, како ми о том явите; ер и онако іош више плаћати имам. Каулицію немож код куће наћи! — Марковић е данас два три пут слао, па ништа. — Но прве поште бићете о свему извештени.

Превод онай с Русског узет е из Фатерове Грамматіке, у коіой више ништа было ние. Ја имам другу једну књижицу руску, у коіой се мнѣніе Шишковлѣво опровергава. — Поздравите ми Господина Копытара. Благо вама, у таковом месту живећи, и с таковым човеком пазећи се. Я сам вам овде као у пустины. Мушицкій и Д. Гершић о Србству мысле! — Мушицкій ми е ономад послао нѣгова сочиненія нова, о коим сам вам ономад напоменуо. У једном от овы каже:

Познайте найпре, Сербльиномъ Сербльинъ чим
Є, пак свом снагом духа, сердца
Слож'те с' да светыню обдержите.
Чрез мене знате! Та вам е прадѣдній
Єзык и *вѣра;* свети и грађански
Отцева стари обычаи:
Стара без основа тщетна новость &

Оћетел штогод ново? — Ючер нашем владики доћу ноћу неки, без сумнѣ озлоблени, или ненаплаћени људи, и изсеку ми двоя кола, и трећа покваре. Ово само вама кажем, ер све от мене новина иштете. — Пишите ми одма, како мое писмо добићете, а можте и прећје; ер ће те свагда штогод имати моћи, што ће мене интересірати.

Магарашевић.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2244]

11.

У Н. Саду 19. апр. 820.

Любезный Пріятелю!

Дивио сам се, да ми на моя три писма ништа неодговарате; почео сам већ мыслити, да се на мене штогод срдите; ал нисам опет знао, гди сам вас увредио, кое баш да сам и учинио, мыслим, да бы сте ми лако опростили, ер бы запста предпоставити могли, да то с моим хотѣніем и намереніем учињено ние. — Но вала Богу, да сте само здраво,

лако ћемо за све друго! — Чудо ми е, да Г. Давидовић от Марковића никакове вѣсти, што се мене тиче, примио ние; овай Господар іошт пре месец дана 20 fl. на ваш рачун за мене примио, и оном истом поштом таки Г. Давид. явио, да вам и преда. Я из овога чисто видим, да Г. Давідовић волѣ нема, у овой маленкости (ако е писма Марковићева добио, о чем се сумняти не могу) мени на руцы быти. Ние ни дужан! чим сам га я обвезао? Зато и нећу више преко нѣта такове препоруке чинити. — Я ћу вам скорим временом начин показати, како ћу я штогод у Бечу бештеловати. — Вы ми, молим вас, явите, естел' от Г. Давідовића предати 20 fl. за Геснера примили или не, да могу нужна средства употребити. — Марковић не чека, да заедно са новцыма, кое ће от Каулиціе примити — вама пошлѣ. Бог зна, кад ће се Каулиціа наканути, да вам дуг исплати!

О ускрсу быо сам код куће, и том приликом у Шишатовцу. Мило ми е было, кад ми е Г. Мушицкій ваше писмо показао, у ком сте обстоятелніе описали, како сте у Русіи примлѣни были, с ким сте се упознали, какве пріятелѣ добили. — Но веруйте, да бы ми много милие было, да сам я то исто из ваши на мене послати писама знао. И я вас управ не толико мене ради, колико вас и вашег имена, да ми мало обширніе опишете, како сте у *Петрибургу* и *Москви* были, и с ким сте се упознали. Може быти, да ће быти какова прилика, да ћу я у друштву, у ком ће се истый онай ваш безименный из Н. Сада Кореспондент наћи. — — —, о том много казивати моћи. — — Надам се тврдо, да ће те то на скоро мени явити. —

Поздравите Г. Копитара; вала му, што се мене сећа. — „Шта вели владика Петровић за Любибратића и Новковића?“ Ништа! он то и не чита, и зато ништа немари. Да има о *Сіргу* штогод у новинама Србским, да виш како бы и читао и претресао! — „Ко е писао оно писмо?“ — Я управ не знам; него мыслим, да ће быти, или *Моя Лукић* (сын трговца Лукића) или *Каулиціа*, или, што бы іош најпре рекао, *Ђока Кіріаковић*, сын Диме Сентиванца, кои е процес са *Масла-ковицом* за кућу толико време терао; ер е он у оно време, кад су наше ствари у Додатцыма долазили, највећма викао и псовао. — Но за цело незнам. Шта вы мыслите? Ко су та двоица, кое вы држите. У сваком случаю, Видаковић за

то знати мора? но чини се невешт. Међу тым будите ми здрави и пишите ми на скоро, о свему, што знати желим.

Ваш

Магарашевић.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бв. 2245]

12.

У Н. Саду другій дан доова нашій 820.

Любезный Пріятелю!

Грујћа и Марковића есам вашим именом поздравио и замолио, да оны 18. Егземплара Рѣчника Србскій у Руму Г. Стевану Вилиновићу пошлю, они су то обрекли, и оћею сигурно и учинити.

Да е наш Прота оно писмо писао, о томе се ни мало іош не сумням; кром ако бы ме орігіналный рукопис о противном уверио. Зато бы желио, сва та ваша анонимическа писма имати, от туда бы се найболѣ уверити могао, ел' *он* или не? —

Поздравите ми Г. Копытара, я сам Шаффарика именом вашим поздравио; он вас жели видити. О! како бы се и сам радовао, кад бы вас овде видио. Да су ми друга домаћа обстоятелства, я бы к вама дошао. Но међу тым, Бог зна, како ће быти. Вы на сваки случай, гледайте, да дођете; небойте Доминуса и нѣговы покровителя и послѣдователя; ние сав свет Доминусовог вкуса! —

Ето скоро неделю дана, бавише се код нас овде и у Карловцыма Г. Мушицкій, очекиваюћи свою от Апшеллаторіума сад држаног судбу. И заиста све се и свршило, само нѣговы рачуни остали; несмеду, или незнаду, с кое ће стране да га нападну; он се брани. Наравно да ће с ньиове стране побѣда быти, али ће и барем, ако ништа друго, доста зноя стати. —

Наш *Прота* (?!) ест от нѣговы рачуна Референт!!

Будите ми здрави, поздравите ми и излюбите вашу госпу, и сећайте се вашег пріятеля

У Н. Саду 17. Маіа 820.

Магарашевића.

Жена моя седи код Шрайбпулта, и оће да и вас и Копытара, и вашу Госпу, и Давідовића, и нѣгову госпу и нашу стару поздравим именом нѣним.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2246]

13.

26. Маіа 820.

Любезный Пріятелю!

У птости вам являм, да сад сасвим известно знам, ко вам е писао оно писмо. — Ние ни едан от оны, о коима сам вам я ономад писао, него е наш православный прота!

Будите здрави; другій пут више.

Магарашевић.

Кад бы ми нѣгово орігінално писмо послали?

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2247]

14.

У Н. Саду 7. Јуніа 820.

Любезный Пріятелю!

Само мало да вама пишем! Итим у школу, а имам гостію. — Поздравите ми нашег Новковића; велика му вала, и правый турскій Аферім! Тако валя; нек знаду, ко е Ненад, и нек виде, да се већ сад немож писати, ко како оће, и може. Тревио се ючер, кад сам Новине добио. код мене Видаковић, и читао сам све, морао е слушати, морао е одо-

брити, ер му нисам казао, да е Новковић писао дотле, док све прочитао нисам. „Лепо е, вели, све, нѣгова су примѣчанія добра, него му Ортографіа не валя.“ — Изиђем после нашег дугог код куће препираня на піяцу, седнем код Грујића на клупу, ал ето ти старог *Вуяновског*, кажем му я, шта у Новинама има, и на нѣгово закгеванѣ читати почнем. Ха! вели, то е добро! Баш вала оном. ко е то написао. По Ортографіи судећи, биће *Вук*. Да нисам стар, и да ми ние трудно писати. сам бы му едно писмо писао, благодарио, и опоменуо, да ни ког не пропусти, да га не изчешля. Тек он то говори, дође Байчевић. Он опет почне Берића бранити, а ништа неуспе. Треба и ове наше кралѣвске Директоре кадкад по ушима звекнути, да се тргну и да довек неспаваю. Ако се где год прилика пода, као што се лако подати може, гледайте, да им дужни не останете.

Аппел. се іош ние свршио. Заостали само Мушицког рачуни. —

Шаффарік вас поздравля, читао сам му данас Рецензію вашу.

Поздравите Г. Копытара, и Давідовића. Будите здрави, и пошљите ми она писма, о копма смо пређе говорили. Радо бы пошту платио, само кад би знати могао, ко е ньи писао. Пишите ми скоро, и поздравите вашу Госпу.

Магарашевић.

[Орнг. у арх. С. К. Академије бр. 2248.]

15.

У Н. Саду Мая 821.

Любезни Пріятелю!

Досадіо сам већ Г. Давидовићу за мое обявленіе. да ми га єданнут печата и пошлѣ; но он безсумнѣ има сіясет божіи посла. пак му такове ситнице и маленкости на памет непадаю. Зашто му сада ништа о том ни спомињати немогу —! Бог в вас сада опет у Беч однео, сад ћу вама опет на врат

пасти, док и ви главу неокренете. Но међу тим, шат и на другом каквом месту буде типографіе! — Я вас за сад покорно молим, да код *Патер Михла Ермена* обявленія мои єдно 200 Екземплара печатати дате, и што скоріе мени пошлѣте; ер кад сам већ єданпут загазіо, треба да испливам. Ово затезанѣ доста ми є већ шкодило: у нас и онако има мало пренумеранта кад се и у своє време о том настои; а кад се овако мало закосни и забаци, као што є с моим дѣлом било, слаба може заиста надежда бити. — Изволите пак на оваком формату (у 8°) ситнима нѣговима словима напечатати, да манѣ папіра оде, и да ме толико *порто* некошта на делижансу, ако друге какве прилике на вришко не би се тревило. Гледайте, молим вас и по други пут, да ми што брже обявленія дођу. — Што платити устреба, изволите или ви сами за мене платити, или то от Господина Архимандріта Зелића заискати, он ће вам без сумнѣ, кад му ово писмо покажете, на мой рачун толико дати, а я ћу за књиге Болићеве овде опет што буде платити, и лако с њиме намирити се. —

Пошљите ми Absolutorium за Каулицію. Ономад є код мене біо, и, што не би човек веровао, за неке мое из Беловара Пренумеранте новце положіо. Я сам му онда и за вас споменуо, а он рече да ће дати, кад му Absol. дате. Изволите дакле на Г. Стев. Марковића assigni*рати*, да вам то єданпут айнкасира. — Пишите нам такођер шта ћемо с оним песнарицама радити, оћемол и у Земун послати, и на кога ћемо адтресірати? — —

Надам се, да сте мирно и здраво у Вієну дошли, и у наручју миле давно невиђене госпе отпочинули, и Светог Саве Клієнта изгрлили и любили. — То исто и у напредак мирни и весели радили, и кадкад нас сећали се.

Вами искрени
Магарашевић.

P. S. Поздравите ми Г. Копитара, Давидовића, и целу нѣгову фамилію; и учините ми мою препоруку.

Ево вам вормулар от обявленія:

Обявленіе.

Да е деветнайстог вѣка друга десетина година због велики за то време у Еуропи бивши премѣна и безпримѣрни приключенія, у цѣлой Исторіи найзнатнія; о том е свію едно мнѣніе. Зато сам по найновіима и найславніима списательима[1] сва *Еуропейска важнія приключенія* од Віенског мира 1809. до 1820. списао, увѣраваюћи се, да ћу со тим исторически дѣла любительима давнашню ньиову желю испунити. Ево на кратко кньиге садржаніе:

Віенски мир 1809. — Станѣ Еуропейски држава год. 1812. — Почетак и причине войне против Русіе. — Множество Французског воинства. — Сила Русіе и нѣни саюзника. — Прелазак преко Нимна. — Освоеніе града Смоленска. — Кутузов. — Сраженіе код Бородино. — Освоеніе Москве и нѣн палеж. — Ростопшин. — Повратак Напол. воинства из Русіе: од Москве до Смоленска, Березине, Нимна, Праизке. — Наполеон у Паризу, и нова у Франціи приуготовленія. — Осуећен конкордат с Папом. — Праизка против Франціе. — Први поступци саюзническе войске. — Битка Линценска и Бауценска. — Пражки уговори. — Аустріа против Франціе. — Наполеон против саюзника. — Битка код Дрезде. — Моро. — Битка Кулмска, Кацбашка, Гросберенска. — Тридневна битка Липска, Ханауска. — Бѣгство Наполеоново преко Райне. — Ренански саюз разрѣшен. — Спанска приключенія. — Осуећени труди Србіе. — Условія мира у Шатилону. — Союзници око Париза, овог града предая. — Наполеонова резигнаціа. — Бурбонци. — Први Паризки мир. — Наполеон у Елби. — Конгрес Віенски. — Наполеон опет у Франціи. — Аустріа против Мирата, кр. Неаполитанског. — Битка код Линьи, Кватревре, и код Бателоа. — Веллингтон. — Освоеніе Париза по други пут. — Наполеон у Св. Елени. — Описаніе овог острва. — Други Паризки мир. — Свети саюз и Конгрес Аахенски. — Норвегіа са Шведском. — Бернадоте, садашньи краль, Карл XIV. Јоанн. — Кралѣвство Иллирическо, Ломбардиско-Венеціанско, Нидерландско, Хановеранско, Польско. — Премѣне Италиске. — Нѣмачко-Државни саюз. — Немир у Спаніи. — Кортес, Юнта. — Буне у Неаполитанской. — Карбонари. — Езуити. — Система Бел-Ланкастрова. — Литографіа. — Енглезка к сѣверном полу Експедиціа. — Библическа садружества. — Јониски острови, и новогрчко кньижество. — Кньижество Србско. — Станѣ Еуропейски држава год. 1820. —

Ово су найглавніи предмѣти кньиге, кое цѣна ест 3. fl. В. В. Пренумерирати се може код слѣдуюће Г. Г. скупителя:

У Ади	код Г. Манойловића, трговца.
„ Азашевци	„ Г. Јоана Јанковића, трговца.
„ Араду	„ Г. Гр. Лукачића, кат. Инштит. Пед. у Араду.

[1] Бухолцу, Вентурину, Либенштайну, Пелицу, Саалфелду, Хесрену, Хормайру и др.

У	Баи	код	Г. Тим. Бранковића, Дякона.
„	Београду	„	Г. Николаевића, Азнадора Србског народног правителства.
„	Бечею (новом)	„	Г. Арсенія Главаша, жит. трговца.
„	Бечею (старом)	„	Г. Іоанна Гаиновића, пароха Ст. Беч.
„	Бечу	„	Г. Вука Стефановића, Лексикографа Србск.
„	Белой Цркви	„	Г. Малешевића, Намѣстника.
„	Будиму	„	Г. Іоана Ракића, закл. Адвоката.
„	Вршцу	„	Г. Софр. Ивачковића, пароха врш.
„	Вуковару	„	Г. Димитріе Поповића, Трговца.
„	Дмитровици	„	Г. Адама Мирковића, Пароха.
„	Ердевику	„	Г. Антонія Лонћиновића, Пар.
„	Земуну	„	Г. Филиппа Петровића, Пар.
„	Иригу	„	Г. Арсенія Радоичића, Дякона.
„	Илоку	„	Г. Кирила Николића, Пароха, и Ђуре Крварића. Иштона Спаилука Илочк.
„	Карловци Горньи	„	Г. Самуила Илића, Учителя.
„	Карловци Сремски	„	Г. Якова Живковића, Мед. Доктора, и Г. Василія Лукића, Професора.
„	Каньижи	„	Г. Григ. Моића, Пар. и Намѣстника.
„	Муачу	„	Г. Іоанна Поповића, мѣстн. Шк. Директора.
„	Млеткама	„	Г. Василіе Лубардића, Велик. купца и грађ.
„	Нештину	„	Г. Дамяновића, трговца.
„	Новом Саду	„	Г. Теодосіе Марковића, пароха, и Г. Атанасіе Врушића, трговца.
„	Пешти	„	Г. Іоанна Теодоровића, пароха влаш. и Г. Георгіа Исаиловића, учителя пешт.
„	Плашком	„	Преч. Г. Раяковића. Архимандріта.
„	Петровом Селу	„	Г. Марка Вукосављевића, пароха.
„	Руми	„	Г. Стан. Крстића, пароха.
„	Осѣку	„	Г. Стаића, Администр. Парохіе, и Г. Іоанна от Іоанновића, Сенатора.
„	Сегедину	„	Г. Димитр. Димитріевића, Пароха, и Г. Петра Петровића, Учителя.
„	Сенти	„	Г. Георгіа Поповића, Пароха и кон. ч.л.
„	Сентомашу	„	Г. Арс. Јоћића, закл. Адвоката.
„	Сомбору	„	Г. Аарона Груића, пароха. и Іоан. Живковића, Профессора.
„	Субботици	„	Г. Іосифа Міятовића, Дякона.
„	Темишвару	„	Г. Павла Г. Лазаревића, и Г. Д. Панта Тирола.
„	Теньи	„	Преч. Єлисеа Поповића, протопр.
„	Шиду	„	Преч. Максима Максимовића, протопр. и Павла Дикића, учителя.
„	Трієсту	„	Г. Євте Поповића, учителя.

За Манастире Фрушкогорске код Преч. *Г. Нестора Јованновића*, Игумна Бешеновачког; а за Далмацію код Г. Роксандића.

Пренумерација трає до последнѣг Юнія 821. Г. Г. Скупителѣ молим, да имена Г. Г. Пренумеранта заєдно с новци, до реченог термина Г. Исааку Груиѣу и комп. пошлю, под Адресом An Herrn Isaak Gruits & Comp. in Neusatz.

У Н. Саду Мая 17. 821.

Г. Магарашевић, Професор.

[У истом писму на засебном листу с једне и друге стране и ово:]

Г. Ст. Марковићу

Любезни Г. Марковићу! Я сам вас при вашем одлазку любезно молио, да Г. Вуку, у том случаю, ако би он от вас они 50 fl. заискао, на мою конту изволели дати. Он мени ништа до данас не явля, нити я управ знам, єли он код Патра Михла *саливанѣ писмена нови* наручио, или не: но очекуєм сваки дан; и мислим, да ће ме овай делижанс, кои ми *обявленія* донесе, и о том известити При свем том, да не би он може бити за малом сумом што год оклевао, положио сам данас овде код Г. Груића 50 fl., и молим вас, да ви у овом дѣлу мени на руци будете, и Г. Вуку, ако заиште, толико дати неотречете се. — То є све, што сам вас за сад молити имао. Ми смо здрави, и поздравлямо све. — Магарашевић.

Г. В. Стефановићу

Любезни Г. Пріятелю! Я очекива, да ми явите, єстели код Патра Михла писмена наручили, и уговорили пошто ће *табак вдан* печатати? Но ништа іошт од вас добіо нисам. Може бити, да ће с обявленіима, коя мислим сигурно, да *ћу овим делижансом* добити, писмо ваше мене о свему најболѣ известити. При свему тому, ево пишем и молим Г. Марковића, да вам они 50. fl., ков є П. Михл као капаре искао, даде. Мислим, да за тим ништа стаяти нећете. — Поздравите ми вашу Госпу, и Г. Конитара. Моя вас жена поздравля. Приміо сам от Г. Константиновића ваш поздрав. — Ако Бог да, видићемо се на єсен у Бечу. Обявленія ми пошљите, што пре можете.

С Богом!

Магарашевић.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2249]

16.

Любезни Пріятелю!

Дакле сте срећно у Беч дошли; и све на миру застали? то ми є мило и драго. Чести имате довольно; сребро на *фунте* мерите. жену и сина Саву грлите, пріятеля знатни имате — — ко ће сад с вама? Я вам ништа друго не желим, нег да здрави будите и да за Србље, што више можете, учините! Са тим ће се и ваше намѣреніе испунити, и моє пред многима рѣчи оправдати! Будите живи и здрави: тако вас по српски с вашима овде пріятельи благосилям!

Немарим; престаћу и на то Патра Михла условіе; да ћу му и 50 fl.; ал да неће он, знаюћи онда да я управ код нѣга печатати морам, скуплю цѣну учинити, нег што треба. Изволите се ви, молим вас, с ньиме разговорити, како што болѣ знате, пак мени таки *прво иоштом* обявити; шта ће онай за єдан табак искати, да се и после владати знам. Но поред свега тога, я немам се на кога тако, као вас, ту ослонити; ви ми само то пріятельство немойте отрећи. Кад на єсен, ако Бог да здравлѣ, у Беч дођем, онда ћемо о свему више и болѣ моћи разговарати. Непишете ми, єстели са Г. *Зелићем* штогод *за новце* говорили: он има овде за кньиге Болића нѣку суму давати (чини ми се іошт 50 fl.) ако он то вама положи, я ћу за нѣга овде опет положити. — Окром тога и *Пера Маринковић* из Карловаца, ког ће те ви мислим познавати, однео є у Беч віно; да знам, да се сада ту налази; и код нѣга би примити могли; єр ми и он давати има. Ако знате, или ако сте чули, да є овай у Бечу, пишите ми да му я одавде опет явити могу, да вам ти 50 fl. преда. — Но било, како му драго, сто ме самог у Віену; донде ви за мене или добри будите, или сами ту суму положите; я ћу вам є, како дођем вратити.

Обявленія, како буду готова, таки ми ій пошльите; ако не буде друге прилике, а оно по делижанцу, то ми є одвеѣ нужно, єр неће иначе толико бити пренумеранта, колико ми є от потребе, да кньигу без мог трошка издам! *О добитку ништа и не санам.* —

Господина Копитара поздравите, и именом моим благодарите, што се он мене сећа. — Г. Шафарик поздравля вас, и срди се, што сте онда код нас тели бити *incognito*. Г. *Игња-*

товић на то исто жали; он има вашу ову грамматіку на нѣмачко преведену; шта ће с њом урадити, видићемо. — —

Шта ће Г. Марковић с Каулиціом урадити, писаћемо вам првом приликом. За сад нека буде доста; итим у школу.

Ваш искрени
Магарашевић.

[Спољa:] S-r Wohlgeboren
Herrn Vuk de Stephanovits,
Serbischen Lexigraphen. zu Wien.
Abzugeben bey der Redaction Serbischer Zeitung.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2250]

17.

У Н. Саду 4. Јулія 821.

Любезни Брате!

Што онако **Куцкала** *насашунисте*, Бог нек вам плати. Я вам само срдачно *хвала* (вала!) рећи могу. То є одавна старац Куцкало са своим **Штипкаловићем** заслужіо. Право заиста Господар Милош вели: *нема ништа без Ромога!* — Ючер смо заключеніе читали. Код мене є Доктор *Живковић* са своіом Госпом ручао, и то ме замоліо, да вам од његове стране кажем, да му се од свега, што сте год досад овако случайно писали, ово последње најболѣ допада, и да вам не може довольно захвалити, што сте Господара Куцкала тако очешљяли као што његов **карактер** и *диктаторски* тон заслужує. (Ово є іошт најсмешніе, што се Директ. **Гершић** онда, кад є Куцкалово сачињеніе први пут у Новина изишло, и кад му є Доктор казао, да є оно, от свію донде бивши критика и антикритика іошт најболѣ, — признао и сам њему казао, дає Куцкало, он сам. Кралѣвски Шк. Нар. Директ. Гершић. Овога єдва чека Живковић, да с пута кући дође, и да га сад заокупи, како му се овай ваш одговор допада. Шта буде на то казао, то ћу вам у време своє явити.) *Но моћи ће и он вама гдигди одговорити.* — Прочитайте іошт єданпут последньи вашег одговора Пункт! — Обявленія сам приміо. Хвала вам! (Незнам, шта є Г. Давидовићу наспело, те ми є и он печатана и одавна

обећана обявленія **сада** послао! —) С Патром Михлом учините, како знате; я сам вам ономад у писму Г. Марковића, писао, и обявіо. да от нѣга 50. fl. примите. За друго ћемо се лако намирити, кад се до 2. месеца састанемо (ако Бог да!). — Што се Каулиције и вашег с њиме рачуна тиче, то вам є Г. Марковић безсумнѣ казао, а пише вам данас и Г. Груић. Међу тим, вы скоро наредбе о том учините. па могу вам и я єдно 20. до 30. Екс. са собом. кад дођем, донети. — Милетић, као што чуєм има своя намѣренія. кад се Калуђерима улагує. — Ови воду, да и *то* пише, нег да о светским стварма размишлява, и против њи буде. — Поздравите Г. Капитара, вашу Госпу и ћир Марка. — Шта сте с Патром Михлом учинили, то ми явите. — Очекујући о свему известія єсам ваш

Магарашевић.

Ово само вама кажем. Рад би біо, да ме трошак до Беча євтиније кошта (єр от Пренумерације слабо што пада). Зато сам науміо, да 2, 3 акова добре (от прве сорте) шљивовице са собом донесем и продам; то сам и лане учиніо. па ми є добро било. Запитајте *на само* Меланцію от *Белог Куряка*, бил он тог Еспапа требовао? — И првом поштом явитеми. —

[Оригинал у арх. С. К. Академије бр. 2251]

18.

У Н. Саду 23. рим. Юліа 821.

Любезни Пріятелю!

Ономад сам вам явіо, шта наш Г. Доктор Живковић о критици нарочито против Куцкала говори; сад ћу вам опет казати, шта сам Куцкало о том говори. Юче є наш Проф. Јоановић у Карловцима біо, и с *њиме* заєдно ужинао. Из међ други међу тим бивши разговора, први є біо о *Антикритици;* он є Професора, а овай опет претвараюћи се, да Куцкала непознає, *нѣга* питао, шта о свему, што є за Куцкала речено, и єдан и други мисли, имаюћи свак свое намѣреніе. Дуго би ми било све писати, шта се ту говорило; а боим се да штогод манѣ или више, нег што треба, кажем. Цео є њиов

разговор на то изилазіо, да є *Куцкало са свим незадоволян* (а како би ядан манци задоволян и бити могао), и да се на одговор преправля, говорећи и гладећи браду, *нека, нека! опет ће зато и Штицкало и Куцкало знати штицати и куцкати. Нів он никому дужан остао! и т. д.* Г. Мушицки єст здраво. Я сам ючер с нашим Директором у *Лежимиру, Шишатовцу* и *Митровици* біо, найвише зато, да овай *Саву* и *Сербіе* границе види. С ону страну біяше у исти ма и *Шатор леп* спрам Чардака нашег разастрет, от ког недалеко вићаше се Г. *Еврем Обреновић* са своіом свитом под єдним растом у ладу. Рече наш Прота Митров., да є у суботу у Митровицу прелазіо, и да є измеђ Мачвана и Бошняка Турака за сад любов и пріятелство. — — Све се ово нашем Г. Директору одвеч допаде. Ніе се могао доста, да нагледи планина Сербіе и Босне; и морао сам с ньиме у Саву пешке читав $^1/_4$ сата ићи. — — Колико є после пути у Манастиру Г. Мушицком казао, *штета што не дође Г. Капитар вданшут овамо!* Гледайте, те га пршвадрайте. — —

Шта є с Каулиціом Марковић урадіо, то вам є безсумнѣ он казао. Шта ћемо у напредак радити, то нам явите. —

Онай Грк, кои вам є оно вече. кад сте код мене на вечери били, писмо на оца Григорія Пар. Бечког, предао, моли вас, да би му тамо гдигод прилику какву тражили код *Тирке* или *други Грка,* да би се Вієни учити могао. Я вас заєдно с ньим за то молим, и препоручуем; увѣрени будите, да причине нећемо имати, зажалити, што смо га препоручити гледали. Из нѣга ће велики муж некад заиста бити. Немам кад више писати.

Ваш
Магарашевић.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2252]

19.

У Н. Саду 1. Августа 821.

Любезни Приятелю!

Куцкало є, као што ми Доктор каже, већ своє неке одговоре послао. Почиће се яки бой; гледайте, да му ништа дужни неостанете. То Куцкало у савршеной мери заслужує.

Од нѣга досад ниѳ нико миран остао. — Я сам са сви страна и Баичевића заокупіо, да штогод пише; не толико, да истину исповедим, што би се чему особеном од нѣга надао — —, него, што би желіо, да и нѣга какав поштен баћа насапуни, да не брбља ковшта по сокаци и по клупа, и да неразтреса свои погани гаћа над поштеним людма. — По првом ћу вам делижансу изискане пѣснарице послати; а кад дођем (ако дођем); онда ћу вам, што више узмогу са собом донети. — Искао сам Literarischer Anzeiger за 1821. (ѳр оба два прва Jahrganga имам), и то да се вы мѣсто мене за целу годину пренумерирате, па оно што ѳ досад изишло, по Делижансу **првом** пошлѣте, а друго да себи дате доносити, док я тамо недођем. Тако учините, молим вас: ал ми таки по првом Делижансу пошљите, да га пре добіѳм, него што се от куће кренем, ков ће найдалѣ послѣ *три* недељ од данас рачунећи, бити. — Ето вам Каулиціѳ у Бечу; гледайте, како ћете найболѣ за вас с ньиме ствар свршити. Ако вам се сад измаче, Бог зна, оћел после штогод моћи бити. Он ѳ у Н. Саду *Банов слободняк.* — Марковић вам данашньом поштом све за то нуждне инштрументе шалѣ. — Немойте за *онога Грка* заборавити. Заслужуѳ сваког заиста призрѣпія.

Ваш
Магарашевић.

P. S. Поздравля вас наш Директор, и моли да и Г. Копитара именом нѣговим поздравите; то исто и од моѳ стране учините. — Марковић каже да ће и Г. Бояци овамо доћи, но код нас га іоште нема. Поздравите ми ћир Марка любезно. За печатанѣ моѳ књиге, чините како знате. Но гледайте, да скупа не буде; ѳр незнам, како ћу онда на край изићи. Мало имам Пренумеранта. За ваше обявленіѳ гледаћу, да скупим што више узмогу. — — — —

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2253.]

20.

У Н. Саду 8. Августа 821.

Любезни Пріятелю!

Мило ми ѳ, што сте с Патром Михлом ствар мою већ окончали. Ето ме, ако Бог да, у Беч. Но гледайте, да ми по

првом Делижансу Literarischer Anzeiger пошљите. — Ви сте ме два пут опоминяли, да вам Песнарице ваше пошљем. Грунђ нема други осим *2.* части; а *прве* части има само Каулиција, ков другоячіе неда, окром 3 ₰. словом **три** фор.; и *то као вами*, као песнарице издателю!! Я сам се сумняо узети, **највише зато**, што сам мисліо, да сте ви с Каулиціом, као што сам вам ономад писао, већ свршили, и размрсили; а друго, што ћу и я сам, кад дођем, лакше донети, ако ви усхтете, да я от Кауниц. Провизіонера по ту цену купим. — Гледаћемо, да што пренумеранта на III част буде. Кад дођем, онда ћемо о том више. За сад итим, да свршим писмо, да не буде доцне. Поздравите ми вашу Госпу. и Господ. Копитара. Юче бияше код мене Г. Филип и Г. Васиљевић из Земуна. — Здрави су. — Што најпосле оћете, да са песнарицама учиним, то ми првом поштом явите.

Ваш

Магарашевић.

Гледајте те савершите са Каулицйомь ту у Виени ербо ако га пустите никадь ништа. Поздравите ме вашу Госпу и великог Савву. — —

[Споља:] Herrn
Vuk Stephanovits,
Serbischen Lexicographen.
zu Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2254.]

21.

Г-дну Вуку Стефановићу

У Н. Саду 1 нов. 821.

Любезни пріятелю!

Немого вам преће писати; ер ни сам уредіо мое ствари біо; знате, како є човеку, кад с пута, и тако дальнег пута, дође. С овим стани, с оним седни, пи, еди, и весели се; па

заборави на твоѳ приватне дужности: то ѳ све тако лако ѳдно и за другог било, да га се ниси радо одрећи могао! — Ето ово ѳ све, што вам за моѳ правданѣ казати могу; сад вам на вольи стои кривити ме или псовати. — Ономад сам у Земуну с Давідовићем біо, и с Пиваром се састао; ѳдва ми векслу за Пренумеранте даде! — Он рече, да ѳ и вама 200 fl. дао и да вам іош 325 fl, дати мора, тужећи се на уду продаю свиња у Шопрону! — А каква ѳ то мода с штампанѣм? Я на чисто нисам преписао, да би сад таки у Bücherrewisionsamt дело предати могао. Шта велите, како би било, да я овако као што ѳ, пошлѣм, да у тай дерни *Amt* предате, и да онда кад Г. Копитару дође, после преко вас Нѣга замолим, да ми допусти, опет штогод поправляти и изменяти; но ништа против *Царства и Закона*. Молим вас разговорите се с Ньиме, па ми таки явите, да по првом Делижанцу пошлѣм — Мисмо обоѳ здрави и вас поздравлямо. Извините ме код Г. Марка, што сам отишао нѣму неявивши се.

Ваш
Магарашевић.

Ево Вам Пренумеранта Н. Садски
[Штампано у I—III кн. Нар. Песама, Лајпциг 1823—24]

Новце ће после положити.

[Споља:]
Г-дину Вуку Стефановићу

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2255].

22.

У Н. Саду 10. Ноември. 821.

Љубезни брате!

Нађо вам дадилю! О! хо! та ви нетребате; ѳр имате ѳ! — Опростите! Нађо вашем *Савви* дадилю, прекрасну, прелепу, за кою би Турски Царе оком замакао! Ал шта ћете мени дати? Ни други се еспап не тражи без интереса, а дадиля —? и овака дадиля? образ праве лепе Србкинѣ? лица ни дугаляста

ни округла; бела, као млеком наливена; очію пуни живота, а обрвица, као стрелица, ков у дубљину срца забадаю! уста мали и црвени, зуби бисерни; косе смеђе, витка стаса, мале ножице, словом девојчица, коіой неби нико никад замерити могао; — шта ћете мени и Марковићу дати за наш, што но веле, труд? — Сад сам в баш из мое руке испустіо: с њоме сам се разговарао, и, колико се види, има добро срце и здраво разсуђеніе: но и нѣног лица черте то исто явно сведоче: благообразіе, смиреност и чистота на први се ма показув; а ове добродѣтели стоѣ нам добре и за друге, за стидљивост, благодарност, умереност! И при овима *qualitetima* зар не могу рачунати интерес? — — т. е. кад у Беч дођем, на вашу љубов?!! — — Збиља лепа в, коіой неби ни у чем другом замерити могао, већ у томе, што в — само *єданаіст година!*

То е све што сам вам овом поштом явити имо; надам се да нећете за оно 15 крајцара зажалити, што ћете ово мое писмо исплатити.

Ваш брат

Магарашевић.

Писао би вам іош о многим стварма, моима, туђима а и *вашима;* но несмем; вр сам веће рекао, да ни о чему другом окром о нашой — *Катици* — — —

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2256]

23.

У Н. Саду $\frac{24.\ \text{Окт.}}{6.\ \text{Дек.}}$ [!] 821.

Љубезни брате!

Каква в то сада мода у Цензури? Зашто да се толико с њоме посла има? Ил в то, може бити, зато, што сам се и я међу списателѣ утурати намеріо? Я сам иначе, добре среће біо у свачему, колико се опоменути могао. Ал ме сада изневерити мисли, и то ће доста рђаво бити! — Колико ће Цензура мою историју задржати, кад вашу, као што важете, Историцу на полѣ неиздаѣ? — Аратос Грка! и њіове ребеліе! То в све бесумнѣ због њи! Да нисам Турцима свагда непріятель біо, морао би им желити, да сада буну ову утишаю, и са тим

учине, да се Немци ков од чега не плаше! — Дадилю Савину тако навришко послати не могу; ер прилике немам. Г. Давидовић ніе овде, нити ће се бесумлѣ скоро кући вратити; он е лицем на покладе у Београд прешао, и у Крагуевац управ отишао. Бог зна кад ће се од туда вратити. А и сам е казивао, да од Беча до пролећа ништа бити неће. Трговци сада на вашар неполазе; а дете само на делижанцу послати, неби, мислим, нимало паметно било. Морамо у овако пипавой ствари на згоду чекати; шат то далеко не буде! — Мисмо овде здрави; *бечлинищу* волем, нег Бог зна шта. Ко год дође, сваком казати морам, од куд е имам. И у той прилици свагда се и о вама говори. — — Г. Мушицки писа ми ономад, да ће вам Грамматіку искату по делижанцу из Суеска послати. Он е здрав. Овде е и Г. владика *Путник:* по свой прилици биће и Апеллаторіум, и одсудиће се ствар Мушицкога, ако се исти владика іош дуго задржи овде. Ономад, на Ваведеніе, постао е *Јустин Јовановић* бивши протодякон у Карл. Архідяконом; а *Пахомій Јованнов[ић]* опет протодяконом. Каже се, да ће на св. Николу и *Хранислав* Архімандрітом поступити. Благо роду и Манастиру, ди ће он бити настоятелѣм! — О вашима *пришовѣткама* Новосаћани вообште, као и други Абдерити говоре. Читаю сви радо, али опет после *куле!* — Зар ніе, веле, другог посла имао, већ те *гаталище* писати? Наопако, да Нсадско общество, као найвеће у роду, тон литератури дае! Морала би на земльи Српской сама Поповина луда, и лажльива Адвокація растити. Ове су класе у вароши найглавніе, за овима се и друге воде. — Мићемо бібліотеку нашу скоро с тржеством великим отворити. За тим ће таки обявленіе следовати, да се и *Алумнеум* (али не по Карловачки —) подиже. О том смо данас заедно с Куратори консес имали, у ком е било свакояки дебата. Добро би било, да е какав страни човек (ер се ми сви добро познаемо —) са стране то слушао, онда би могао о Србльину, ког су попови досад васпитавали, управ судити. Ей Боже мой, какви нас има!!! — Я сам Г. Зелићу єдан аков віна обећао, ал ево нигди никаквог Fuhrmanna нема! — Ели ту іош Г. Добровски? Ел му грамматіка готова? — Кажите, молим вас, Г. Матићу, да ме пренумерира на *Atlas*, кой у комтоару Штрайсовой изилази. Он коштуе 12 ft. W. W. — — Међу тим с Богом остайте, боимсе, да пошта неотиде. Неверуем да вам нећу опет на скоро

писати морати. Вашу Госпою поздравите и Савву; Г. Матића и све моє добре пріятелѣ. —

Ваш

Магарашевић.

[Спољa:] Herrn Vuk de Stephanovits,
Serbischen Lexicographen
zu Wien
Mit Briefen des H. Demeter Davidovits,
Redacteur der Serbischen Zeitung.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2257]

24.

У Бечу [! Н. Сад] 9. Февр. 822.

Любезни брате!

Заиста, да одавна єдан другоме ништа не пишемо; но при свему томе єдно ме само тешi, и то ово, што знам, да то оклеванѣ ни с єдне ни с друге стране небива од срца, или због каквог неповољног узрока. Уверавам се, да ми при свему томе ништа од пріятельства не губимо. — Добіо сам, има може бити две неделѣ, „народне српске приповетке“ ал тако, да нит сам знао, ко ми шалѣ, и за што и шалѣ. Знао сам, да сте ви ктели, да и я добієм; но пошто да и продам, и како с њима да поступим, о том ми нико ништа не писа! — Сад ћу већ гледати, да штогод од њи учиним. — Заиста, то ће најболѣ бити, да ви сами Савину дадилю одведете. То е најсикурнія прилика! А гледайте, да Сава већ неодяча, па да дадилю другу неуспотребує! (Ово само у овом смислу говорим; єр иначе желим, да Што брже те швабице по Бечу познаду, шта є Српска глава!) — Моя кньига заш већ недолази? Цензуря ме плаши; па сам сіясет божи изменьивао и на ново приписивати. Я незнам, каква су то времена? и како се поред њи владати валя? — Првом ћу є приликом послати, па што Бог да! — — Пошљите и неколико ти бугарски песама, гледаћу, да распачам; и *одма* новце пошлѣм. — Я незнам, шта ћемо с Кауліціом. Вама є већ Марковић явіо, шта он мисли. *Он неда!* Пошљите ту нѣгову облигацію, па ћемо є дати, каквом адвокату, нека с њоме очи вади. — Ристића нема ни од корова; а тако є исто и с нѣговим берметом. Я

га іоште видео нисам! — Из Земуна чуемо да є тамо све мирно; но да и наш Д. тамо нешта посла има. — Поздравите ми вашу госпоју, и Савву. Матићу кажите, да поред све наше приправности, библіотеку опет отворили нисмо! Зашто? Због **неслоге Србске!!** — Мрзиме о тој ствари и мислити, а камоли, уздуж и попреко о њој што писати. — Ево већ подне! неможе се више писати; ер се код нас пунктум у 12 сати руча. Желим и вама апетит к ручку ил к вечери; како буде, па с Богом.

Магарашевић.

[Спољa:] Herrn Vuk Stephanovits, Serbischen Lexicographen
zu Wien
Abzugeben bey der Redaction Serbischer Zeitung.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2258]

25.

У Новом Саду $\frac{28.\ \text{Маја}}{9.\ \text{Јунія}}$ 823.

Љубезни брате!

Дакле у Алли, Дрездну, Лайпцигу и свима другима околнима знатнима мѣстама! Дакле у кругу найученіег, найпросвештеніег свѣта! Благо вама! Преблаго вама поред свію, кое може бити имате, незгода! Те све мораю изчезавати спрама сретног положенія, у кое вас є судба ваша положила. Ми дольноземци завидимо и онима, кои у Бечу живе, и ту живећи све забадава употребљавати могу, што им є за њиово усовершенствованіе нужно и потребно; А шта ћемо сада с вама, кои сада у Лайпцигу живите, и то за своє и народа свога напредованѣ и велику ползу живите? Шта є тѣсни и своіом полиціом спрчени Беч спрам слободног Лайпцига, у ком се умне силе по своіой натури развіяти, и велики умова бесѣдом, животом, и сообраштеніем изображавати, и увеличавати могу? Заиста благо вама! —

Ваше се пѣснарице код Г. Марковића Стевана наоде; он доказуе, да сте ви нѣму и Давидовићки дужни нѣшта, и зато исто говори, да би се рад пре с вама намирити, пак онда пѣснарице Г. Василѣвићу предати. Ви би сте сада знати желили тай дуг, и рачун, от куд є произишио; ал є сада

Стеван у Бечу, па немогу све обширно и обстоятелно знати; но колико ми є казивао, чини ми се, да више неизноси, него само W. 43 ћ. 38 хг. — А найпосле, кад он кући дође, онда ћу обстоятелніе о свему моћи писати. — С Каулиціом не може се ништа учинити. Ко ће се враг с њиме гложити? — Ево прилаже Г. Директор цедулю, и моли вас, да му те књиге наручите, и да нам таки явите, могул' се добити и по кою цѣну. — Г. Мушицки є здрав. Он є правленія манастира добіо. Шат от сад све болѣ буде! Иначе нема ништа важно. — Очекиваюћи н[...] отговор, єсам стари ваш

Магарашевић.

[Споља:] Herrn
Vuk Stephanovits, Serbischen Lexicographen'
Wohlgeborn
zu Leipzig
mit Briefen der Herrn H. A. Probst in der Ritterstrasse.

[Напомена Вукова:] одговорено 18/30 Јунија.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2259]

26.

У Н. Саду 9/21 Юлія 823.

Любезни брате!

Дакае сте књиге код Кноблоха наручили? Благодари вам на на томе Гд. Шафарик, кои би окром свію нарочито оног *Грека*, код ког сте ви нѣколико пути ручали, — што скоріе имати желіо. Он вас зато моли, да како наручене књиге дођу, или преко Г. Копитара, или пак преко Матића нама пошљете; а ако бисте нас мало у трошку поштедити ктѣли, преко *Hartlebenова* комисіонера. Найпосле како буде; неће му противно бити; ово само напоминѣ како би зар найлакше, т. є. найевтиніе бити могло.

С Марковићем немате, нити ће имати каквог процеса, све є по вашой вольи учињно. Он є већ 117. Екземплара II. части Пѣснарица и 268. Писменица Василѣвићу у Земун послао, да и он своим путем отправи. Марковића рачун сво како гласи: „Прими Марковић от Янковића II. части Пѣ-

снарица . . . . . 174 егземплара
а Писменице є имао . . . . . 408 „
От ови продао є Писменица 125 за . . 21 f. 45
„ „ издерани било . . . 14 егз. .
Пѣснарица продао є 25 екз. à 1 f. . . . 25 f. —

Магарашевић є донео у Беч 14 егз. Остало є дакле код нѣга іош 135 екз. пѣснарица.

От ови задржао є à Conto вашег дуга . . . . *18 екз.*
Дакле послати могао пѣснар. . . . . 117 „
и писменица . . . . . *268* „

Со тим сте с Марковићем сасвим измирени. — С Каулиціом неможе ништа бити, док ви сами амо недођете. Ко ће се враг с њиме терати? —

Да є *Попица* (per excellentiam) у Бечу и да тражи владичество, то знам; али чини ми се, неће га у том бува увести.

Збиля, есте ли чули, да є *III част Љубомира* изишла? Я би вам є послао, ал ніє вредно да толико порто плаћате. Ал вам є барем отговоріо на вашу рецензию **поштено!!!** Оће Домин. Ево вам прилажем нѣгову Антикритику, но због краткости времена остаде іош нѣшто, али не одвећ много недописано; ал' мислим, да ће ово доста бити, за моћи дух и вѣштину, с коіом є писана, упознати. *Ex ungve leonem!* кажу латини; т. є. познає се по шапама Лав!!! — Што ми за *нашег* Митрополіта кажете и нѣгов с вама диван кажете, могу вам овде то єдно казати оно: *Нит є ваш, нити Наш* & & & како вас є приміо, чуо сам. Будите здрави, и незаборављяйте на вашег старог

Магарашевића

[Изнутра на коверти:] У другом писму морам вам послати Антикритику. Сад би изнело много.

Маг.

[Споља као на претходном].

[Вукова напомена:] одговорено из Але 6. окт. (по нашему) 823.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2260]

27.

У Н. Саду 5. Дек. 824.

Любезный Пріятелю!

Да сам морао от давна іош вам писати признаєм, и због тога не смем се много ни правдати, што то учиніо нисам; ако и єсам имао за ово време три стотине белая коєкаквы преко главе преметати — А найглавніє ми є то, што ми є моя дерна *Лѣтопис* принела. Оће овы *люди*, да ме с куће тераю; и да би зашто, не бы ми ни по яда было; већ управ за багателу — коя не вреди чисто, да се о ньой штогод напомене. Вы знате, да сам я *Календар* нуз Лѣтопис дао печатати, да се таковым начином по народу лакше разпространи и упозна, особито сада с почетка. Но тай є календар печатан **Сербски**, онако исто, као што є у Забавницы Давідовића; н. пр. *Януарій има 31 дан; Св. Саве, Богородице, Томе* и пр. Сад се ова окончeнія узимаю за страшну погрѣшку, и тако за нашу церкву опасну ствар, да є Г. Митр. на Новосадскій Магистрат писао, и изыскао, да се све Лѣтописи, коє се код Каулиціє налазе секвестрираю због тога, што нема: *имѣетъ, день, Саввы, Б-цы, Ѳомы*, и пр.; употребившій у свом писму на нашег Владыку управлѣном, окром другог и ове рѣчи: *„непрекословимъ єго инымъ новостємъ, но єлико касаєтся календаря, ни єдиныя Јоты иначе, развѣ єсть у Календару Будимском, недозволяємъ;)* Ето неволѣ, с коим є іош и та скопчана, да на мене сада без разлога напада и да ме гони. — И Бог зна до чега ћеме со тым довести. — — То є єдан узрок, а другій овай, што вам, писао нисам, што сам чекао, да новце покупим от людій. кои су кньиге поузимали. То ћемо гледати скорым временом, да вам све пошлѣмо. Руске сам кньиге добыо, и за то ћу вам заєдно са Шафариком, новце послати. — — — Претрпте се мало.

Вино бы вам послао быо сад послѣднѣг пештанског вашара, да ми нисте были у вашем 18/6 Окт. посланом писму явили, да вам га нешалѣм. Како бы было, да вам по фурмани Бечки, два три акова пошлѣм,. као Малвасіє? —

От Василѣвића приміо сам 10. Екс. Пѣснарице I части. — Ономад ми дође Марковић и донесе ону Каулиціину облигацію от 50. фор. в. кою смо толико пута већ досад тражили.

Шта ћемо с њоме? Ако желите, дас е сусеиски [!] поступа, морате дати ком адвокату (н. пр. Ползовићу) Vollmacht писмено, и морате га constitu*ирати* за вашег адвоката. На то чекамо вашег опредѣленія. —

Доминус є већ отдавно резигнирао, или морао резигнирати ков због свое неспособности, ков пак због оног узрока, кои ми у вашем писму напоминѣте. — На нѣгово є мѣсто дошао нѣкій Новосаѣанин, Петар Јоанновић; а у I. Грамматику, коя се сада завела, Атанасій Теодоровић, Румлянин, оба Доктора философіе!! — Видак се сада налази овде код нѣговог Косте Перишића. Чим се занима, и како време проводи, не знам; са мном се тако исто, као и с другима одвећ редко састае. —

Живковић се обукао у калуђере, и мислим, да ће сутра на *Свѣтаго Николаа* (овако валя рећи, ер ће Митр. єзык отсѣћи) дяконом постати; он є у Теологій Професссор; а *Јустин* досадашњій Архидякон, постао є Священиком, и отишао є у тишину Манастирску Спанлука Гергетежког, да Богословію Догматическу, „благословенівмъ Ихъ Ексцелленій“ спише и овој великој потребы, *многострунном своіом науком* и єѯегетеческим умом притече! — *Труде се иланине, да неће быти миш?*

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Аха! мал' незаборави; код нас овдѣ има нѣка *руска рецензіа* о Сербском Єзыку; коя є са свим по вкусу Архиєрейском; Nota bene! Мы іош нисмо видили ни читали; но ономад ми рече Митроп. (наравно псујући ме и грдећи), да му є *нѣко от нѣкуд*, мислим из Ерделя послао, и да є оно права реценсіа, из ков се Сербльи многоме чему имаю научити. Я сам у Карловце писао, да ми се какогод препише и пошлѣ; шат добыем; знате ли вы или Г. Копытар, у коима є то новинама? и есте ли читали? Я то ништа незнам, а нисам га онда питати смѣо. — —

Код нас овде нема выше ништа ново; (ал ово є доста, с тым выше, што се и мене тиче); како є код вас? Єстели сви здрави? Оћете ли се колико іош у Бечу бавити, и куда ћете после? — Мы смо и здрави и болестни; Господ. Копытара поздравите от нас любезно; и незаборављяте на

вашег старог пріятеля
Магарашевића.

Шта бы, Бога вам, с Румієм? Єли какав Anstellung ту добыо? Поздравите ми Г. Матића; ако се и серди на мене. — Ради ли ткогод штогод за Сербску Типографію? 10-ый Апріил 1825. (термин Монопола Будимског) ніє далеко; ако и сада прође, као што ће по свой прилицы, поред овдашньіи Сербаля — проћи; то како онда и лане. Пооштрите каквог Швабу Бечког; нека на себе узме; и овдѣ (ма и у Карловцы) свою Filialdruckerey подигне; може быти, да се не бы каяо. —

[Спољa:] S-er Wohlgeborn
Herrn *Vuk Stephanovits Karadzits*,
doctor der Philosophie u. der freyen Künste,
Mitglied mehrerer gelehrten Gesellschaften.
zu Wien
Mit Briefen S-er Wohlgeboren
K. K. Bibliothekars Herrn V. Kopitar &.

[Вукова напомена:] одговорено на Божиј дан 824.
опет 23. Јануара 825.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2261]

28.

Любезни Брате!

Ето вамъ Грка! Шатъ неслаже, да ће управъ у Сомборъ. Ми по нѣму шилѣмо заоставше ствари, осланяюћи се на нѣгову *Грчку вѣру*. Примићете дакле отъ нѣга:

1. Єдно вртальче салаксісогъ Аузбруха.

2. Єдно пакетъ, у комъ има по два ексемплара и Исторіє и Лѣтописи. Молимъ васъ оправите то своимъ путемъ.

Казаше намъ, да є Г. Тумара овдѣ, и зато манускриптъ мой ни самь вамъ послао. Кадъ се съ ньимъ састанемъ, оћу га именомъ вашимъ поздравити. Шта намъ раде наша Г. Г. Сомборцы? Поздравите и любезно.

Желимъ вамъ сретанъ путъ у Бечь. Немойте заборавити, послати ми прилоге, како што сте обѣћали, за Лѣтописи.

Высокопочитаніе мое Г. Копытару, а Матићу поздравъ обявите.

У Н. Саду 18. Юніа 825.

Вашъ
Магарашевић.

[Споља:] Herrn
Herrn *Vuk Stephanovits Karadzits*
Doctor der Philosophie,
Mitglied mehrer gelehrten Gesellschaften
zu Zombor
v. Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр 2262]

29.

Любезный Брате!

Вы рекосте, да ћете намъ таки, како у Бечь доћете, писати, па ево нема іошть ни словца вашегъ. Шта бы, Бога вамъ, съ тупографіомъ? Еда ли е Шмідтъ саліо слова и еда ли е науміо штогодъ печатати? Та пробайте, ма найманѣ штогодъ тамо печатати, да видимо само, шта ће Будимцы радити. — Каулиціа се непрестано о томъ стара, како бы и у Н. Саду штогодъ было; само чека, да ту буде почетакъ. — Онъ бы желіо (за свою спекулацію) отворити овдѣ и Leih-Lesebibliothek; пакъ васъ моли, да заиштете ту отъ каквогъ Leihlesebібліотекара правила, по коима се владати имаю они, кои би кньиге на читанѣ узимали; па да му пошлѣте. —

Вы ми при вашемъ отшествію рекосте, да віно, ако га добыемъ, преко нѣкогъ Земунца вама пошлѣмъ. Ево віна, лѣпа и добра; ал како име Земунцу? Или како ћете, да вамъ едну двойку пошлѣм? Има ли помоћи и безъ Земуна, и какове?

Камо што сте ми за Лѣтопись послати обѣћали? Знамъ, да е Господинъ Копытаръ у Нѣмачке новине ставіо свой о томъ Aufsaz. Пошльите га на нѣмачки; лако ћемо га превести.

Ето вамъ у госте долази нашъ А. Е. М. и Еп-кпъ Путникъ; гледайте, да штогодъ кодъ Царскогъ величества издѣйствую.

Кодъ насъ нема ништа ново. Мы сви, што насъ годъ има, ваши пріятеля, есмо хвала Богу здраво. Како вы и ваша Госпа заедно съ фамиліомъ? Како Г-днъ Копытаръ; поздравите га отъ мене учтивѣйше.

Препоручующи се вашемъ пріятельству есамь

У Н. Саду 11. Августа 825.

вашъ искрени
Магарашевић.

[Спољa:] S-r Wohlgeboren Herrn
Er. *Vuk Stephanovits Karadzits*
Serbischen Lexigraphen und Mitglied
mehrer geleheten Gesellschaften
zu Wien
Mit Briefdn S-r Wohlgeboren
H. v. *Kopitar*, Hofbibliothekars

[Вукова напомена:] одговорено 4/16 Септ. 825.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2263]

30.

Любезный Пріятелю!

Каже ми ономадъ Г-днъ *Шаффарыкъ*, да сте му писали, да сте вы новце, на нѣгову исторію пренумеране, задржали у име оны Руски кньига, кое сте ми послали. Онъ се зато здраво тужи и жао му е одвећь. А и вы у томъ нисте имали право. Та вы са мномъ имате за све рачунъ, а я шатъ живъ будемъ и платимъ, што самь вамъ дужанъ. Вы ми нисте явили, естели шта изъ Панчева и изъ Вршца, кудъ самь писао, да вамъ положе што могу, пріимили. Зато васъ молимъ, да ми рачунъ напишете и пошлѣте; я ћу до м-цъ дана быти при новцу заиста, и гледаћу, да вамъ се одужимъ. Само немойте овомъ човеку, нашемъ пріятелю, быти препона у исплаћиваню нѣговогъ дѣла отъ Тыпографіе. Све е готово, само да положи іошть заоставшу рату и да га из руку Будимски избави. —

Савву ми полюбите мѣсто мене. Да Богъ да дочекуе неброенна лѣта а да слави Св. Савву просвѣтителя Сербскогъ, своегъ именяка.

Поздравите ми вашу Госпою и кажите іой, да е и моя жена, коя сада скоро на смртномъ постельи, поздравля, може быти послѣдній путъ! —

Съ Богомъ! Надамсе вашемъ отговору и есамь

У Н. Саду 11. Януар. 826.

вашъ пріятель
Магаратевић.

[Спољa као на претходном]

[Вукова напомена:] одговорено 26. Јануар. 826.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2264]

31.

У Н. Саду 5/17. Апр. 826.

Любезный Пріятелю!

Истинна, да самь вамъ іошть зимусъ писао и обћао, да ћу вамъ новце послати; но моя домаћа обстоятелства, после мое супруге смерти, не само да се нису поболшала, већь су се іошть већма пореметила, тако да мою рѣчь одржати нисамь могао. Но данашньомъ поштомъ пишемъ у Тріестъ Г. Евти Поповићу, да новце, кое мени има шиляти, у Бечь вама пошлѣ. Будите међу тымъ задовольни, докъ што выше не стечемъ и вересіе мое непокупимъ. Узео самь истина пешто новаца за ваше кньиге, али већа часть отишла е без новаца. Кодъ мене има нѣколико комада іошть. После ћу вамъ рачунъ начинити.

Препоручуюћи се остаемъ

вашъ старый
Магарашевић.

[Сиоља као на претходном].

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2265]

32.

У Н. Саду 25. Ноемвр. 1826.

Любезный Пріятелю!

Изъ писма, кое сте ономадъ Г. Шаффарику послали, могао самь разумѣти, да сте отъ Руск. Императора *сто златные дуката* пензіе добыли. То заслужуе отмѣногъ уваженія нашегъ и збогъ тога, кои е великодушно то резолвірао, и збогъ причине, за кою е резолвірао. — Мы се овдѣ, ваши пріятельи, сердечно о томъ радуемо? ерь со тымъ и као нѣку побѣду добыямо надъ свима оныма —, кои на тай гласъ и главою покыватъ и злобою одушевлени отмщенія ищутъ! — Да постыдятся и посрамятся вси навѣтници общаго благо! А да живитъ и даяй и пріемяй благодѣянія! —

Хвала Богу! да е и Monopol Будимскій престао. Ей! кадъ бы нашъ Янковићь другій човекъ было! Ал' е пустъ лѣнъ, богатъ будући; а при томъ и страшљивъ.

За *два* Ексемплара Данице шалѣмъ вамъ 2. f. W. мыслимъ, да іошъ доцне ніе.

Ако е отъ Симе Милутиновића Сербіанка изишла, пошљите ми е заедно съ нѣговыма пѣсмама, кое су већь, као што ми Г. Хаџићь пише. печатане.

Поздравите Г-дна Копытара и Румію и вашу цѣлу Фамілію. Съ Богомъ!

Вашъ старый
Магарашевић.

P. S. Ако вы у Даницы нећете о вашей пензіи ништа спомињати; то бы нуждно было, да я о томъ у Лѣтописи споменемъ; но за то бы нуждно было, имати или савъ декретъ. или баремъ изъ нѣга оне рѣчи, кое означую причину великодушія Императорскогъ и правдолюбія, труде награждоваюћегъ. —

[Спољa као на претходном].

[Вукова напомена:] одговорено 3/15. дек. 826.

[Орић. у арх. С. К. Академије бр. 2266]

33.

У Н. Саду 21. Юліа 827.

Любезный Брате!

Одономадъ добы ово писмо изъ Шабца,[1]) и ево вамъ га таки шалѣм.

Послали сте преко Г. Хажића Ѳ. Захарићу писмо едно Соларићево и овога Досіѳею поетиче[с]ку епістолу (ову самь я у копіи имао); ставіо самъ и едно и друго у III. ч. Лѣтописи.

[1]) Од Саве Николића, 25. VI. Уредник.

Являте, да ће *жизнь и подвиги* на Сербски изићи; и да ће IV. ч. Пѣсана такођерь быти печатана. То е и едно и друго добро, но не кажете, гди се печатаю те книге (у Бечу? или у Лайпцигу?) и кадъ ће изићи. Я бы то желіо знати, да ставимъ у Лѣтопись. Осимъ тога, ако іошъ штогодъ имате, што бы амо принадлежало, явите ми што скоріе.

Я се сада текъ мало опоравлямъ отъ грознице, коя ме е скоро две неделѣ дана люто претресала и са свимъ готово измождила. Вама пакъ и вашой фамілiи желимъ добро здравлѣ и есамь

вашъ

Магарашевић.

[Споља као на претходном].

[Вукова напомена:] одговорено 23, Сепг.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2267]

34.

У Н. Саду 12. Окт. 827.

Любезный Пріятелю!

По вашемъ Г. Хажићу посланомъ писму, назначіо самь у Смѣсицама, да ћете *Жизнь и подв.* &. &. издати, и незнаюћи, да сте и са предъ и састранъ книгу умножили, казао, да бы добро было, да житіе овогъ Сербскогъ Хероа до данашнѣгъ дана продужите. Онъ саде нарочито знатанъ быти постае; будући да слободу, кою е народу своме оружіемъ задобыо, оће и за сва будућа времена да оснуе и обезбѣди! Faxit Deus (нека Бог благослови!)! У томъ истомъ писму нисте ништа о пѣснама говорили, зато нисамь о томъ ништа ни спомињао. То остае за перву частицу год 1828. Међу тымъ надамсе и обширніе што отъ васъ добыти о *Гуслама!* Знате ли што выше о каѳедры *Шокачкогъ* ѳзика у Парызу? Требало бы и то назначити, али своимъ начиномъ. —

Гледаћу, да вамъ што выше Пренумеранта на Даницу скупимъ, и на време пошлѣмъ. Хвала вамъ, што сте Г. *Ши-*

шкову Лѣтопись послали. Я бы желіо све досадъ печатане частице послати, ал' ій, веруйте, немамъ; нарочито II. ч. 1825. Вы, како знате, у томъ поступите. —

Сви пріятельи ваши поздравляю васъ взаимно. Милаковићь самь незна, оће ли у Бечъ поћи, или овдѣ остати. Рече ми да чека писмо отъ куће, и по томъ ће се послѣ управлти. —

Г. Мушицкогъ нема іошть. Надамо му се кои часъ. Онъ се безъ сумнѣ зато дуже морао у Кроаціи задержати, што е тамо Палатінъ био.

Пре мѣсецъ дана био самь у *Крагоевцу*. Поздравля васъ Г. Давідовићь. Онъ ме іошть замоли. да васъ именемъ нѣговымъ опетъ замолимъ, да му 1. изиштете за нѣговогъ Милана крштено писмо, и 2. да му изтражите сва акта, и писма, коя е онъ ради свое Тѵпографіе высочаншемъ мѣсту предлагао. Онъ ми рече іошть, да е вама наручено, постарати се за Тѵпъ, кои ће се у земльи обѣтованія завести; но гледайте, да и *дебелы* и *мршавы* буде писмена поредъ *накаламлѣны!* —

Бога вамъ! ко е онай у лайпцигскимъ Blätter für litterarische Unterhaltung обычно съ № 72. подписанный Референтъ Славенски и Сербски воособъ стварій? — — Вы сте у Бечу, имате прилику знати све што се годъ о нашима стварма, буди у коимъ новинама пише; па де те намъ кадшто кое извѣстіе и за Лѣтопись пошљите, коя милу свою Даницу свагда особеногъ удостоява вниманія, и праведно заслуженый вѣнацъ сестри своіой приноси. Жао ми е, што се Лѣтопись нероди *мужкогъ* пола, пакъ бы ій лѣпо бракосочетали. Но ништа зато; нека се и овако слажу као две сестрице; Даница нека свѣтли, да Лѣтопись *не тумара* — по мраку! —

Кодъ насъ нема ништа новогъ особене важности. Вы знате, и зато ніе ми нуждно обширно вамъ писати, да су нѣки злоковарни люди Матицы Сербской, а съ ньом и нашой Лѣтописи даћу спремали. и у надежды крваве побѣде овыма већь *„за исиокой душе“* напіяли. Но посрамишася, умысливши злая! —

Поздравите ми Г. Копытара и вашу цѣлу фамілію отъ

вашегъ искреногъ

Магарашевића.

Збиля! Мы смо (Професори) сири и убоги; ерь немамо Діректора. Г. Сенаторъ Јовановићь резігніра одономадъ. Садъ намъ важна предстои промѣна. Ако дође *Прота*, валя намъ

се свима одавдѣ селити. Жеља е наша и свію добры Грађана да буде нашъ — — Хажићь. Ово кои данъ пресудиће намъ се, како Архі — — изъ Кулпина дође.

[Спољa:] S-er Wohlgeboren
Herrn Vuk Stephanovits Karadzits
D-r der Philosophie u. Mitglied
mehrer gelehrten Gesellschaften
zu Wien
auf der Landstrasse № 291.

[Вукова напомена:] одговорено 2. Нојемвр. (по *Римском).*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2268]

35.

У Будиму 19/31. Јануар. 828.

Љубезни Пријатељу!

Читао сам свршетак 10. ч. ваше Љетописи. Мени се чини, да је он управо против ваше жеље: *са сваким у миру бити.* Како ви мене онако испод мукла боцкате, онда већ морате драговољно бити преправљени на глас, да ја на вас вичем. Баш кад би сам ја и ћео оно презрети, као ништа, као што и јест ништа; али ми кажите, како ћу по вас добро што одговорити, кад ме ко запита, јесам ли он[о] читао? Не морам ли се ја трудити да докажем, да ви немате право? Не морам ли доказујући то напоминати и друге ваше погрјешке? Чујући ви то, морате на мене још више јавно викати; па онда ето ти свађа готова! Из најприје ћемо један против другога само говорити, а послије ћемо морати и *писати,* као што ви већ (истина по издалека) почињете. Ви ћете се врло преварити, ако помислите (или се коме увјерити пустите), да ја вама ово за то пишем, што се вас *бојим.* Ја сам рад са *сваким* бити у љубави и у пријатељству, а особито с вама, за кога мислим, да сте ми до сад били пријатељ; али кад ме нађерате, онда ћу вам доказати, да се ја вас (са свима вашим подбадачима) толико бојим, колико Видаковића или Вунћа (прем да вас од обојице ћи разликовати знам). Ја разумијем

добро, шта ви оћете да кажете са оним *(по двапут туђим)* ријечма: да *сваком духу не вјерује;* али се варате. Будите увјерени, да мене више мрзи него и једнога мога зависника, кад ће читам, да ми се даје она слава, коју нијесам заслужио; а ону славу, коју сам ја *управо* заслужио, надам се, да ми нико на овоме свијету не може отети; јер ми се она не даје ни за што у *напредак*, него за оно, што сам учинио.

Што се пак тиче онога њемачкога рецензента, слободно вам се може казати, да му велику неправду чините. Ја би вама у вашој Љетописи могао наћи *сто пута* већи погрјешака од оније, које ви у његовој рецензији налазите. Па кад ви, као *Србин* у *Сриским* стварма, тако погрјешујете, како можете искати од *Нијемца* из *Германије*, да он у њима ништа не погријеши? То је оно, што свето писмо каже, да човек у туђем оку види трун, а у своме не види брвна! А особито ја мислим, да би ваљало, да ми благодаримо Богу, што Нијемци и остали народи и толико почињу о нама говорити: а кад ми сами себе боље познамо и њима покажемо, онда ће и они моћи о нама правије писати. *„Исторіа иріключенія у Сербій“*, коју ви читатељима ваше Љетописи од почетка до данас за истину продајете, за Нијемца је добра, јер боље нема, али је за Србе, који оне догађаје познају, *на пола измијешана с баснама;* но зато опет ја мислим, да би правије било, да ми ономе Нијемцу, који је њу писао. благодаримо, него да га кривимо и ружимо (може ли се пак вама опростити, што с њоме *без невоље* овај народ наш изван Србије *варате*, а код онога у Србији цијелој Историји рода љуцкога цијену убијате; то је други разговор). Ви кривите Нијемца, што уза *Светићев* превод Орацијева писма о стихотворству није поменуо још каку српску књигу осим житија Емануелова; а шта би ви одговорили, да вас ко запита, зашто ви у 4. ч. ваше Љетописи на страни 151. не казасте, да се у 18. № Кеппенови библиографически листова говори још о какој српској књизи осим ваше Љетописи? Нијемац би се онај ласно могао изговорити, да му никака друга српска књига од оне године није до руке дошла; али се ви и таким чим не можете изговорити. — Како ли сте могли казати, да ја нијесам отишао у Србију, кад сам и ишао и вратио се натраг? — Какогођ што ви за такове ситнице кривите Нијемца, тако би (још може бити с много већим правом) ја вас могао кривити, зашто ви у 11. ч. ваше Љетописи на страни

1—4. нијесте казали, да сам ја почео описивати намастире у Србији, и да сам 5 од они исти, које ви спомињете, описао управо онако, као ви Бођане (само што сам ја њи *прије*, а ви Бођане *по мени)?* Али ви не ћете да сте *послѣдователи!* — — За сад је (а да Бог да, да буде и за свагда) доста.

Ово писмо ја вама пишем из истине пријатељске љубави и из жеље, да будемо и у напредак свагда пријатељи; ако ли оно по несрећи други (овој жељи мојој сасвим противан) плод донесе, томе ћете ви бити крпви, а не ја, који с истиним почитанијем остајем

ваш дојакошњи пријатељ
В. С. К.

П. П. Одговор на ово писмо (ако ћедбудете) можете ми послати у Будим mit Briefen des Herrn Joh. Berits.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2269.]

36.

У Н. Саду 13. Февр. 828.

Любезный Брате!

Што мало доцније на ваше писмо отговарамъ, томе е више узрока было; но найглавніи е тай био, што управъ здравъ нисамъ већь отъ дужегъ времена. Къ томе долази іоштъ и то, што се и при найболѣмъ здравлю съ ни кимъ радо неинатимъ; ерь ми на свету ништа ніе неповольніе, већь препирати се, нарочито съ онымъ, когъ самъ свагда за могъ доброгъ пріятеля держао и когъ самъ честь, кадкадъ и съ опасностію, и то съ великомъ, (ерь калуђери за шалу незнаю) мое собствене чести и *живлѣня* браніо! — Вы наравно толикогъ пожертвованія отъ мене нити сте требовали, нити искали, и я самъ могао свагда, кадъ се за Вука штогодъ говорило, ћутати или по примѣру други, съ њима заедно по њиовой вольи говорити; — но будући, да е мени свакій онай, кои се за народно благо інтересира, и кои га умножити и

распространити гледа, свагда и на свакомъ мѣсту міо и премію, и чести, и любови достоянъ, особито онда, кадъ злоковарна уста и сердца при томъ се у послу нађу — зато самъ чиніо оно, што ми е родолюбіе чинити налагало. башъ да е и съ моимъ собственымъ уштербомъ было: нити самъ я притомъ гледао, зовел се онъ Вукъ, Светићь, Паво или Петаръ. То исто и данасъ чинимъ и свакогъ за могъ собственогъ непріятеля держимь, кои штогодъ противъ рода говори, пише или ради, быо онъ Сербљинъ или Нѣмацъ, Русъ или Турчинъ. И по овомъ валя разумѣвати мое рѣчи, съ коима самъ желю изразіо, *са свакимъ быти у миру.* — Овако мыслећи мыслимъ да се ни я васъ, нити кога другога на свѣту бояти морамъ, башъ да бы вы не оне союзнике имали, съ коима мене у категорію ставляте, *Видаковића и Вуића,* већь Богъ зна· каква чудовишта высокоученості и мудрости, кое се трудимъ по достоинству цѣнити, и почитати, у колико ми слабость разума допушта, познати величину ньову! — Ево вамъ мога сердечногъ исповѣданія, кое самъ поводомъ вашегъ спрама мене изясненія — написати морао, кадъ ме нисте за 10—15 година, чрезъ кое смо у союзу были, іоштъ познавали и кадъ се о момъ карактеру, кои сте у толико прилика познати могли до садъ, сада сумняти починѣте или са свимъ већь сумняте. Но да ближе къ самомъ предмету ступимо. Шта разумете подъ ономъ рѣчю *подба[да]чи* незнамъ управъ, нити оћу да знамъ; иначе бы се толковати могло, да они родолюбцы, кои штогодъ за Лѣтопись Сербску прилажу, ово наименованіе заслужую! *Мени* такови подбадачи нису нуждни ни сада, као што ни отпреће нисамь ій потребовао; моя е дужность пріимити, шта тко приложи; а свакій ће самъ за свой прилогъ добаръ стояти, клоніо се онъ или на чію славу или безчестіе. Овдѣ се о истины ради; а у лажи плитко е дно! но кажел' е ткогодь, доказаће му се, да ніе истина; пакъ миръ! — Пристрастіе нигди неваля; а у ученымъ людма, кое е наука требала да отъ сваке таке ляге очисти, есть колико гадно, толико и презрѣнія достойно. —

За *нѣмачкогъ* оногъ рецензента питао самъ васъ, и вы ми рекосте да е у *И. Саду, међу нама;* а садъ кажете да е у *Германіи.* Зашто ми то преће, кадъ самъ васъ питао, не казасте? Та не бы валяда у томъ погрѣшили, кадъ бы и мени дали поводъ, да и я онога почитуемъ пностраника, кои се са Славенскима и Сербскима стварма толико занима! Вы сте сами

криви, што се ніе спрама нѣга поступило онако, као што бы желили; да сте поводъ дали мыслити оно, што може быти у самой ствари ніе. —

Исторію ирикл. у Сербіи я нити самь за истину продавао, нити о ньой рѣчи какве казао. Я самь таки у почетку само то едно примѣтіо, да е съ *Нѣмачкогъ* преведена; а ели *„на пола измѣшана съ баснама“*, то ће ѝсторіа сама казати своимъ временемъ. Коимъ правомъ мени погрѣшке овогъ превода Историе саме приписуете, кадъ е я *ни превео нисамъ?* Зашто ми кажете, да я *„безъ неволѣ варамъ“* свѣтъ; зарь зато, што самь као *учредникъ* пріимio? —

Єсамь ли имао право кривити Нѣмца, што е уза *Светићевъ преводъ* — ніе ништа выше осимъ *Емануила*, споменуо, томе е лако на край изићи. Измеђъ Еманупла и Светића естъ выше отъ године дана протекло а Референтъ вели: *Neuigkeiten* aus d. serb. Literatur, починяюћи свое извѣстіе отъ самогъ Раића до 1827. Зарь су само те две изишле Сербске кньиге? и то су све *новости?* Што я нисам у ч. IV. Лѣт. на стр. 151. казао, да се у 18. № Кепенов. л. іоштъ о какой кньизи говори, то самь вамъ устмено на вашъ мени тога ради учинѣный вопросъ, ако се іоштъ опоменути можете, отговоріо. —

Смѣшно ми е заиста было оно ваше питанѣ, како самь казати могао, да нисте отишли у Сербію, „кадъ самь, велите, и' ишао и *вратіо се натрагъ*“. Та зато башъ, што сте се вратили, морао самь оно казати, на рѣчи ставлѣне оногъ Нѣмца. — А осимъ тога: вы сте были и вратили се у Бечъ до Ускрса, дакле до Априла; Нѣмацъ пише три м-ца доцніе, да *ћете ићи;* шта е было путніе, него помыслити, да ћете вы *опетъ* ићи и *тамо остати* (ер онъ каже: um ihn dort zu verwenden)? И да вамъ истину кажемъ, я самъ се са Шафарикомъ таки разговарао, да ћете вы, како смо чули, да сте у Будимъ дошли, и у Сербію поћи: и ми смо сваки данъ очекивали на васъ, еданъ другогъ питаюћи: ob H. Vuk angekommen ist? — Изъ вашегъ текъ сада писма видимо, како треба оно разумѣти. —

Я мыслимъ, да ніе нужде было опоминяти, да сте вы 5. Монастира у Сербіи описали у ономъ краткомъ само имена назначенію; а ако кадъ узможѣмо описати ій, онда ћемо заиста казати; еръ овдѣ се нигде и не пита, тко е *послѣдователь*, тко ли ніе; то ће се и онако само по себи знати; нити

е нужде, да мы сами съ тыма стварма занимамосе и да ій претресамо. —

Впрочемъ нигди се о *Вуку* у Лѣтописи ніе говорило съ уштербомъ нѣгове славе, већь овдѣ е ставлѣно о Нѣмцыма, кои о нашима стварма говоре, и кои о свему добро нису извѣштени, као што *примѣромъ* свагда доказати се може и мора; нити мы зато треба да Бога хвалимо, што они о нашима стварма говоре и пишу, кадъ сасвимъ не говоре и не пишу онако, као што естъ, башъ да се то и найвећой нашой славы клони; будући да ова обстати неће моћи иначе, развѣ ако е основана на истины!

Едва самь чекао, да ово писмо већь свршимъ, ерь нисамь никадъ ни помыслити могао, да ћу икада до те нужде доћи, да вамъ га овако пишемъ. — Међу тымъ я остаемъ онай, кои самь и досадъ свагда, отъ како васъ познаемъ, спрама васъ био, а вы можете другима, како хоћете, говорити и писати о мени, кои поредъ свега тога остаемъ, кои знамъ праву заслугу вашу цѣнити и уважавати.

Магарашевић.

[Спољa:] S-r Wohlgeboren
H. Wuk Stephanovits Karadzits
Dr. d. Philosophie &. &.
zu *Ofen*
Mit Briefen S-r Wohlgeboren
H. *Johann Berits*, Actuer &.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2270]

XXXVIII

ДИМИТРИЈЕ СТЕФАНОВИЋ

Любезный Брате Вуче!

Съ овимъ моимъ писмом весма кратак быти морамъ зато чью одма саму ствaръ започети: Пріятели и мои и твои сви су здрави, и тебе любезнш поздравляю, измедью коих прьый Господинъ наш. Гимназіумъ наш у Новом Саду отворіо се. И, и Магарашевичъ (кой те поздравіо любезнш) мы смо за професcоре тержественнш уведени. Онъ остави Карловце, болѣ чье му овде быти. — Дайте самш скорш Лексіконъ на мегьданъ, люди, кои су се пренумерирали, ищу и питаю кад чье быти? Ево Пренумерантшвъ имена, немоите изоставити.

[Долазе имена Ново-Садских, Пештанских и Сент. Андрејских пренумераната 29, наштампано на стр. XXVI I. изд. Рјечника (тамо има и од других скуплача унесено)].

Пріими ово. Здравъ буди и люби твога

Въ Н. Садѣ дне 10. Ноемврія 816.

Димитріа Стефановича.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2271].

XXXIX

ЂОРЂЕ ЗАХАРИЈЕВИЋ

1.

Любезный брате Господине Стефановићъ.

Ја самъ вамъ и 6. текућега мѣсеца писао, и сада опетъ по данашньой прилицы непропущамъ време писати вамъ и явити, да самъ приложенно у моемъ на Г. Міоковића писмо ваше таки по сигурной прилицы нѣму послао. Ево що ми е прекјучеръ писао „Господина Вука Стефановића писмо пріимio самъ, и радъ самъ био нѣгову препоруку испунити, но за садъ ніе можно; потрудићу се по могућству що выше просити, и хоћу му отговорити єдно или друго.“ Дакле брате! ако буде ми що на васъ послао, добит' ћете га незакаснено и по првой прилицы.

При том любезнѣйше васъ поздравляюћи, пребываемъ у вѣкъ

У Земуну 23. Ноември. 816.

Ваш' искренный братъ
Георгій Захаріевићъ.

[Споља:] v. Semlin
Herrn
Herrn Wuk Stephanovich
beym H. Davidovits
der Serbischen Zeitung Redacteur.
a *Wienn.*
Auf der Landstrasse № 252.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2272]

2.

Любезный брате Стефановићу,
Здравствуйте!

Дражайше Писмо ваше от' 12. текућега исправно самъ пріимio, на кое честъ имамъ вамъ казати: да оно що вамъ чинимъ, ніе брате! трудъ никакав', не, но само света истиногъ пріятелства дужность; есть брате! есть: ибо вы знате, шта наравоучителна Філософіа учи. — Госп. Міоковићу писао сам' данасъ — юче е био састанакъ затворень, за що? neues Jahr — и поздравіо га любезно: надам се да ће те ово дана от' нега отговор на ваша писма имати. Видимъ, да сте чули отъ Господина Копытара, да самъ мою Грамматіку Господину Мушицкому посветіо, естъ брате! истина; высокопочитанія токмо къ нѣму, и нѣгове нелицемѣрне къ мени любови ради, тогъ ради само. —

При томъ любезнѣйше васъ поздравляюћи пребиваемъ

У Земуну 21. Декембра 816.

Вашъ истинный братъ
Г. Захаріевићъ.

[Спољa:] Herrn
Wuk Stephanovich
Τῷ Κυρίῳ Βουκ Στεφανοβήχῃ
Παρα Τῷ Κ. Δημητρίῳ Δαβιδοβήχῃ ἐφημεριδογράφῳ
εἰς Βιέννιαν.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2273]

3.

Любезнѣйшій брате Господине Стефановићу!

Іа самъ вамъ 25. прошастогъ мѣсеца послао едно писмо преко Госп. Стефана Фараката, кое увѣренъ самъ да сте исправно пріимили. По данашньой прилицы являмъ, да таки васъ Г. Міоковићъ поздравля и пише да имате мало стерпѣнѣ. Ја самъ вамъ по налогу Г. Міоковића у ономъ писму писао іощъ за двое новине, сирѣчъ за Георгіевића, и Здравковића кнеза, но опетъ онъ юче ми е писао, да су се они раскаяли, слѣ-

довательно нећею. Но Господинъ Давідовићъ свою задану у обявленію рѣчъ чува, и безь баре [!] новине не шилѣ: ибо самъ юче кадъ е пошта дошла, видіо, да нити Г. Ненадовићъ нити Міоковићъ новине добили есу. Дакле, брате любезный! поздравите га и кажите му, да паки шилѣ на Г. Ненадовића, Міоковића, и на Господина Агатангела Митрополіта београдскога; Паре ће прінмити от' истогъ выше реченогъ Господ. Листодавца мога; но кажите му, молимъ! и то, да имъ и првы числа пошлѣ, ако е радъ и у будуще ихь муштерія имати, найпосле що му драго; я рѣкохъ. При том любезно вас поздравляюћи пребывам'

У Земуну 11. Јануара 817.

Вашь братъ
Г. Захаріевићъ.

[Споља:] An den
Herrn Wuk Stephanovich
Τῷ Κυρίῳ Βούκῳ Στεφανοβήκῃ
εἰς Βιένναν.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2274].

4.

Любезнѣйшій брате Господине Стефановићу!

Любезно отъ 16. прошастогъ мѣсеца Писмо ваше пріиміо сам' исправно. Спѣшимъ вамъ явити, да самъ се састао прекюче у парлатаріи съ Г-диномъ Міоковићемъ, кой васъ любезно поздравляюћи рѣкао ми е, да вамъ ово саобщимъ: О ономъ дѣлу добит' ће те ямачно пет' десеть дуката; Онъ ће гледати и потрудити се, да бы іошъ више извадити могао съ временомъ. Речене новце пріимит'ће те, како кньига свѣтъ увиди, абіе; и ако що сумняте, они ће дати єдну Полицу коме нибудъ трговцу, вамъ добро познату и найскреннимъ пріятелю, и коме нибудъ човеку найболѣ вы вовѣренѣ имате: сирѣчъ да онъ, како кньига са свимъ готова буде, има вамъ таки реченьи пет' десеть дуката положити; при томъ има іощъ и єдно 10. пренумеранта, коихъ имена и новце послат' ће на скоро. Дакле брате! ако оћете кньигу Господару посветити, задоволни у

вишереченимъ суще, изволите ми незакоснено известити, да и я ій известимъ. В' прочемъ любезнѣйше васъ поздравляюћи пребиваемъ на всегда

У Земуну 5. Февруара 817.

Ваш' братъ
Георгій Захаріевићъ.

P. S. Поздравит' ће те Г-дина Давідовића, да и Г-дину Митрополіту прві числа пошлѣ. Що су се они два раскаяли, я крив' нисамъ. Ничимъ манѣ я ћу опеть гледати кроз' Г. Міоковића, да бы и они држали.

[Споља:] Herrn
Wuk Stephanovich
Τῷ Κυρίῳ Βὺκῳ Στεφανοβήχῃ
εἰσ Βιέναν.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2275]

5.

Любезный брате и пріятелю!

Я самъ вамъ дужанъ одговора на ваше от' 13. Февруара (ове године) писмо; знамъ да есамъ, но признамъ и то: да, кадъ бы имао што вамъ писати и отговорити, не бы — будите ми увѣрени — остао заиста. По листодавцу мому Г. Георгію Теодоровићу пріимит' ће те 15. от' Г. Міоковића посылаеми Крилаша и 1. грь. кое чине 91. гр.: Ово е от' Г. Проте Ненадовића што е пріиміо на полицу у име 7. рушпи от' Дели — Янѣ. От' пренумеранта іощъ не може да добые новце. Друго немамъ вамъ шта писати, само будите ми здрави.

У Земуну 14./26. Јуніа 817.

Ваш' присный братъ
Г. Захаріевићъ.

[Споља:] *Τῷ Κυρίῳ*
Βὺκῳ Στεφανοβήχῃ
Вукъ Стефановићу
εἰς Βιέννην.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2276]

XL

МОЈСИЈЕ МИОКОВИЋ

1.

Любезный Г-дине!

На ваше мило пнсмо ѿвѣтствовати вамъ имамъ, да препорѹки вашей много трѹдішсам се, небы́ли на Словаръ вашъ коѥго пренумеранта добавити могао, но всѣе; овдеѥ сыромаштво крайнѣ, и зато помоћи се не могохъ. Него изволите ѿ моегш агента J. ѿ Дієфенбаха 100 fl. на тай Словаръ примити и о моємъ всегдашнѣмъ почитаній увѣрени быти, притомъ честитамъ вамъ настояще Празднике и Новое Лѣто, и желим' сердечно, да в' здравій веселій и сія препроводите и обращеніе тѣх по желанію и моємѹ и вашемѹ многолѣтно дочекате.

в' Плашкомъ 9г Декемв. 816.

Вашъ! понизный слѹга
Мішковичъ
Е-пкъ Карлщ.

[Спољa:] An
den Wohledlen Herrn
Wuk Stephanovics
in *Wien*

[Напомена Вукова:] 3га Јнуаріа 817. у среду.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2277]

2.

Любезный Господине!

Мило ваше писмо ѿ 19го Јѹлія с. л. съ Обявленіемъ треће части наши Народни Песама, пріимio самъ исправно али касно,

нити знати могу, гди е застаяло; но при свемъ томъ съ радостію спѣшимъ обѣщати вамъ на ове Песмице лепе 25 fl. сребра, ово ћете и пріимити ѿ мене съ концемъ м-ца Септемврія, ербо онда топрв' годишнѣ приходе ѿ епархіе пріимати починѣмъ. Само васъ братски молимъ, да ми Песме ове све три части у єдной книги, и овакове две книге, єднъ за мене, а дръгъ за сыновца мога Максіма Мішковича баряктара регіменте первобанске, лепо свезати, и послати непропъстите, а что бъде на обѣщанних 25 fl. сребра за обе книге еще доплатити, и то ћъ вамъ съ благодареніемъ прислати. Приложенно писмо молимъ тамошнѣмъ великокъпцъ Г. Сини съ поздравленіемъ ѿ мене изручити: ѿ овомъ Господинъ Сини имамъ 300 fl. сребра платити, и онъ сада писао ми, да Новце ове карловачкомъ краиз' капетанъ положимъ: но бъдући да ѿ провенте ѿ сиромашногъ овогъ Народа топрвь съ концемъ године милітарске прімамъ, и дотле писамъ у состоянію дъга платити: даклемъ молим га, да бы доброту имао найдалше до конца Октомврія еще причека ме, онда, а може быти и преће стараћъ се благодарно исплатити. Ако ли бы вы могли овъ сѫмъ преко ваши тамошни Пріятеля Г. Сини в' мѣсто мене, то есть 300 fl. сребра таки сада положити, да Сыромахъ Неволѣ нетрпи: то бисте мени велику любовъ показали и ѿ би ежескорше вам и реченъ исплатіш сѫмъ, и всеможно братски благодаріо, само да съ богатима людма више посла непмамъ, и дасе бриге кърталишемъ.

Опростите ми, што простодъшно съ прошеніемъ моимъ вами прибѣгавамъ, ербо знадемъ, да у вашима милим Персима пощена сербска дъша живи: зато васъ и молимъ, и любимъ дъшомъ и сердцемъ пребиваюћи

в' Плашкомъ 23го Августа 821.

вашъ! всепскренний
Мішковић. Еппъ

[Споља] An
den Wohlgeboren Hochgelehrten
Herrn *Wuk Stephanovich*
Abzugeben an der Landstrasse № 112.,
im 1-ten Stock die Thür № 7.
franco in *Wien*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2278].

XLI

ВЕНЕДИКТ КРАЉЕВИЋ

1.

Любезнѣиши Господине
Вуко Стефановичу

Любимое ваше ѿ 24. прошлога 9 вр пріміо єсамь.

Вы мене говорити, да бы настао завести овде какве школе и прочая. Не да настоимь установити училище овде, него ѿ седамь-летное мое пребыванію, као Архіерей, у Далмацій Боке Которь и Істрій, єсамь радіо, и непрестано радимь овога ради предмета, толико и с таком охотомь о ревностію, да вѣ єсамь готовь уфатити суха болесть. Падши француско управлєніе био вѣнь досаждень ѿ всѣдневно мое пісаніе и приложеніе веле[?] нуждногь ради овога предмета, и найпосле опредѣліо міе *6000* форинта у доброме новцу само за єднога семинарія сербских юноша; но дѣло к концу превести припиствовали су ми слѣдующій два узрока —

1во что у Далмацій никаквога мужа за учителя ніесе могло наћи, а требало є и четири, из другаго пакь владѣнія, политически ради видь нисамь усуждавао призвати; понеже быломіе забранѣно.

2го что войне ради, опредѣленою сумму новаца затай предметь нисамь могао получити. — Данась перво припиствіе изчезнуло, но за друго пісао єсамъ, и докъ самъ вѣнь и с Гуверномъ свадіо, и с' єговымь Императорскаго величества у Тріесту говоріо, и писмено приложіо но за лудо; послѣ мога састанка с' Императором єсуме питали и истраживали неке информаціоне, за коймь вѣнь, и пріе онога питања, єсамь и десеть

крат предао быо. али већь залудо. Ахь да могу рећь пакъ отећъ!

Послiе него смо се покрили Побѣдоноснимъ оружiем всемилостивогъ Iмператора нашего, єсамь писао єго Превосходителства Г. Митрополита у Карловцу даби настояо наћи и послати ма кога мужа, бы[о] мирскога о священическога чина, и кой бы искусань быо у Богословiй пѣнiю и другымь правиламь церковнымь у сербскомь єзику, но и зато мiе нещо неохотно одговорiо Г. митрополить. Распалень бывшiй я архiереискомь любовiю да бы Богоспасаемо стадо мое, колико толико просветiо, быо єсамь осиловань собственымь моимъ трошком установити єдно училище за священна лица, тога рады єсамь писао Г. Митрополиту да ми наће такова мужа, и именемь моимъ да обећа до осмдесет Дукатовь но Его Превосходителство видимь, дамало радо то има.

Дакле ви любезнiй мое ако имате способность у богословiй пѣнiю и дрѹгимъ правиламъ церковним, можете доћь амо; ако пакъ нисте способни у томе него само за литературу, а ви обзнаните ме у чом сте способни, Грамматика ли, или у что друго. И, ако всемилостивiй императоръ нашъ склонiо бы се дати, ѿ мене многократно взискаемое училище, ꙗ ћу вас имати на паметь и презваћю за еднога учителя.

Една часть ѿ новаца препумерантомъ есамъ вамъ послао у Трiесту преко Г. Дуке Канели, коме есамъ писао да вамъ пошалѣ седам сто цванцика. а за осталiемъ имаћете што прiе узмогу; имали бы и прiе него ѿ зла времена, ретко су бродова из Далмацiи у Трiесту; сасвим тiм ꙗ ћю настояти колико могу прiе.

По вашему захтеваню ево шалѣемъ мога циркулара с коiмъ самъ речникъ сербскiи препоручио, у кое ћете наћи безчислене погрешке; но благоразумнiи читатели нека ме упросту, колико за стѵлусъ, толико и за остале погрешности, ербо ꙗ нисамъ Серблинъ него Грекъ и на сербскомь езику самоукъ, но љубимъ га као и свогъ матернѣегъ языка, али у бѣдномъ Далмацiомъ нисамъ могао наћи едногa единита да знаде казати ми, то се склонява тако, то овакѡ: него пошъ, када би кога питао како се склонява ово име оли заиме? они су се ругали са мномъ и гледаюћи ме єсу се чудили что и у чему говоримъ ꙗ. Гдѣгде и єсу ме за манита держали; тога ради говоримъ и просимъ

да ме упросту читателы на оно что би нашли страно, како ће и много наћи. Въ прочемъ остаюћи всѣгда

Шибеникъ 10/22 X-вра 1816.

Ваш благьжелатель
епископъ далматскій, бококоторскій
и истриски
Венедиктъ Кралѣвић.

Вы пакъ опростите на замершавленое писмо, ербо одлазе поща и немамъ време прекописати на чисто.

Landstrasse Krügelgasse № 252
in 1-ten Stock

[Уз ово писмо је и овај прилог:]

Въ Себеницѣ 8. Ѵніа 1816.

Венедиктъ Милостію Божіею Православный Єпіскопъ Далматскій и Боко-Которскій, и Істрійскій.

Высоко-Преподобнѣйшымъ Архімандріташмъ, Преподобнѣйшымъ Игѵменшмъ С-тыхъ Монастырей, Благоговѣйннѣйшимъ Протопресвутершмъ, и Благоговѣйнным: Пресвутеромъ, и всѣмъ Благочестивѣйшымъ Хр-тіаншмъ Богоспасаеме Епархіе Наше Миръ ѿ Господа Бога вседержителя, ѿ Насъ же молитва прощеніе и Апостолско Благословеніе.

У свакомъ Націонѵ, почевши ѿ Грека даже до найменшегъ рода и єзыка, находесе различныхъ списателя различна сочиненія: у Сербскомъ родѵ вообще весма мало тога налазисе; воособъ пакъ у нашой Далмаціи и Боки-Которской ни мало. А ово истекло є, кое и до данасъ съ несрећомъ тећи непрестае, ѿ тѵда, що не самш да се у овымъ бѣдномъ, и сожаленія достойнымъ, предѣлма мало кадъ гдѣ находисе любителя науке и свободныхъ хѵдожества; но іошть такосусе с нѣкомъ немарностію наситили, и такш сердца своя мало помалѵ окаменили, да ни очевидніи свете и полезне примѣре и разѵмне постѵпке дрѵгихъ, какш ѿ ныхъ удаленыхъ, такш и съ ними живѵщихъ иноплемнныхъ Нація нимало чѵвствѵю; ныхъ за изгледъ себи не узимаю, нити се ко таковомъ добрѵ, аки источникѵ свакога благополѵчіа, примамити, нити понѵдити хоћеѡ. Но що сѵ вмѣсто овогъ истинногъ добра изабрали? ништо, развѣ

єдино сѣтно користолюбіе; прилѣпилисе дѫшомъ и тѣломъ сѣтномъ користолюбію, и у истомъ основавшіисе, пренебрегаваюћи сасвимъ просвѣщеніе себе и потомковъ своихъ, и у томъ єдиномъ дено-ноћнш забављюсе. У хѫдомъ овомъ состоянію нѣсѫ самш кѫпцы и Рѫкодѣлцы, но са удивленіемъ и жалостію сердца Нашега видимо да и С-щенницы и сами Монаси кои сѫ се заклели самоволной нищети, єсѫ свезани ужемъ робства користолюбивогъ. Акш кѫпацъ не мысли ни мало за просвѣтити себе и свога сына, негш настой и мысли повседневш какш бы могао ухитрити себе и сына ко терговини, да не бы найпослѣ знао записати ни свогъ имена, то већъ каш мірскимъ людма, ніе толикш ни зазорно; но С-щенникомъ и Монахшмъ. кои пренебрегаваю общеполезно просвѣщеніе и забављюсе у дѫшегѫбителномъ користолюбію, страшећи се вовѣкъ да ће быти ненасищени и лишени хлѣба насѫщногъ, а науколюбіе держе за найпослѣдно дѣло; тымъ є такш зазорно и такш неподобно и срамотно да є о томъ страховитш и помислити.

Сви Славенскіи Народи. кромѣ Сербаля восточногъ вѣроисповѣданія имаю свое Рѣчнике: какоти и Соязычницы наши и горнѣй и долнѣй Лѫзаціи, ѿкоихъ се не налази више ѿ сто хиляда дѫша, и такш и прочіи Народи; но мы Сербли восточногъ вѣроисповѣданія, кое, осимъ осталихъ мѣста, преузимлѣ Босна, Херцеговина и Албанія, имаде насъ око четыри миліона, и не стидимо се лишени быти Словара нашегъ діалекта; а хвала Б-гѫ, имамо и ткобы намъ сочиніо, самш кадъ бы мы были ревносни и готови у таковомъ охотнш спомествовати. Оваковый Сербскіи велекористный Рѣчникъ (Леѯиконъ) Гъ: Вѫкъ Стефановиѣъ сочинява и на свѣтъ издати справля. Онъ ће быти у Сербскомъ, Немецкомъ, и Італіанскомъ єзыкѫ, и свакіи єзыкъ быти ће са своимъ писменами списатъ. Овай истый Словарь быће посве с' рѣчма богатъ, и са многимъ именованіями умноженъ. Такш овай выше реченный Гъ: Сочинителъ овога Рѣчника, аки Серблинъ и любителъ свога Сербскогъ рода, обявлюе Намъ, и препорѫчѫесе, да бы кой ѿ насъ, имао, и валя да има, волю на такш полезнѫ книгѫ пренумериратисе, кое є цѣна *10:* фіорина у карти т. є. у сребрѫ *10:* цванцика; но доиста ни мало плаћена ніе, када на нѣзинѫ важностъ помыслимо.

Призивлѣмо даклемъ свакога С-щенника и свакогъ книжевногъ Хр-тіанина Серблина, и любителъ свогъ єзыка и націона да се радш прениѫмерира на овай велеполезный Словаръ; єръ овай не самш нашимъ самоукимъ Серблемъ у Далмаціи и Боки, но и свимъ просвѣтливіимъ нашимъ именякомъ єстъ весма потребанъ и безъ таковогъ быти не могѫ. Особито пакъ сочинителемъ и списателемъ єстъ весма ова книга нѫждна; зашто кадъ таковѫ у помоћъ имаю, онда радш и охотно ко вишшемъ сочиненію осниваюсе, и многе дрѫге книге, коесѫ нами ѿ велике ползе и потребе, на свѣтъ издати са удоволствіемъ понѫћаваюсе.

Ово мы све знаюћи и васъ къ томѫ побѫждаваюћи, да бы и овога іошть опоменѫлисе, да наша Епархіа ѿ оваквш полезныхъ книга, ѿ свію дрѫги околныхъ націона ны найвыше вознотребѫе; кое кадъ явнш видимо да є такш, то стараймосе дакле, да съ малимъ

нашимъ принѕмерантшвъ числомъ не бѕдемо постидѣни междѕ прочимъ далнымъ нашымъ именякомъ, но вмѣсто тога, да съ већимъ числомъ похвалени и означени кодъ ныхъ останемо.

Кой годъ даклемъ хоће, и треба да хоће, овѕ книгѕ имати, тай свакій, на колико єдземплара жели принѕмериратисе, на 1, 2, 3, или выше и то са своимъ именемъ, прозваніемъ и достойнствомъ безъ закосненія нами прислати долженствѕе; за моћи потомъ и мы на време имена принѕмерантовъ у Бечъ їслати.

Въ прочемъ мы есмо благоуфаній да ће се укорѣнити Архіпастырское ово наше увѣщаніе на любо-отечественное сердце ваше и с благоцвѣтѕщимъ благоплодіемъ удовлетвориће насъ: мы пакъ в' заимно томъ посилаемо на всѣхъ васъ Архіерейское наше благословеніе.

Кралѣвич.

[Спољa:] Sebenico, Dalmazia
All' ornatissimo Signore
Il Sig. Vuco Steffanovach
nella Redaction Illirica a Vienna.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2279]

2.

Ваше Високопреосвештенство,
Милостиви и Високопочитајеми Г-дине!

Послије десетомјесечнога путовања по Славенскоме истоку, ево ме опет у Бечу, одакле се усуђујем с највећим високопочитанијем вас љубезно поздравити.

У Бесарабији нашао сам изненада у једном намастиру једнога игумана из ваше епархије, кога сам прије неколико година виђао овђе у Бечу. Име му нијесам упамтио, него ми је казивао да му је намастир на Црногорској међи: ваља да ћете се ви сјетити како му је име. Он је мени приповиједао цијело своје житије: како је пао у подозреније; како је био осуђен; како је побјегао преко Турске, да сачува част своју и т. д. Колико сам га ја могао познати за неколико дана, мени се чини да је он поштен човек, и да страда на правди, као што често бива на овом свијету; а доста пута људи силом човека покурјаче, и начине га да је зао и неваљао. — Зато мислим, да ми нећете замјерити, ако вам напоменем, да би добро било, да се ви постарате, и (ако је могуће) да му испросите милост, да се може вратити у свој намастир. Он се налази сад у намастиру Гржавки, близу Кишинева; и кад

дође само до старања да се *живи*, наћи ће се и онамо љеба (зашто је на овом свијету више људи помрло од јела и од пића, него ли од глади и од жеђе); али човек сваки чезне и уздише за оним мјестом, ђе се родио и узрастао.

Српске Лексиконе ваља да сте већ примили за ваше пренумеранте, зашто каже Г. Тирка, да и је одавно послао у Тријест Г. Петру Теодоровићу, да вам и он пошље. За онај стари додатак, молим вас покорно. А и од последњега додатка, ако што буде могуће добити, надам се да ћете се постарати, као што сте ми и сами обећали.

Ако ме удостојите каковога писма вашега, а ви изволите атресирати на моје име &.

В прочем препоручујући се вашој милости, и цјелујући вашу високопреосвештену десницу, с највећим високопочитанијем остајем

Вашега Високопреосвештенства

У Бечу 18/30 Нојемвр. 819.

нижајши слуга

Вук Стефановић.

[Вуков концепт у арх. С. К. Академије бр. 2280]

3.

Почитаемій Господине Вуку,
Љубезнјеиши Пријателјо!

Ја сам мисліо да се већ кандило наше угасило нестависи у њега уља Пріјателскога, па кадасте обновили и дометнули ту с' прелюбезном вашом о 22-га близо прошлога Јуліа етоме готова прижећи моју свећју, и желіо бы да се та угаси само када се задуши с' гробном плочом. Увјерите се Господине Вуко, да, почившій од вас свакога вама подобан почитаем и искрено љубим; и то кој ли буд націона и закона бно само да є искусан у литературу, да знаде що говори, и що пише и чита; и да є пощен човек!

Драго міе не исказано, да опет пробуђује вас меронт[?] со сладкогласном својом Гуслам за да испјевате и с' трећјом частом вашом Србска Витезова, на коју молим вас принумирирате мене за *3 Еземилара;* ја ћју настојати наћи вам овде

још Принумиранта, али Далматинцы слабо љубе књига и мерзе на књижевника!

Ја сам имао прилику выдјети и прочтити сва ваша друга сочиненија, ма сам оскудан од њи, зато молим вас да ми пошаљете сва сочиненја до сада издата од вас; и то ћете преко Трста послати, оклеђју вам послати и новце, за перва сочиненија ако ми пошаљете и за садашњу трећју част.

Стари остатак од пренумерантов Српског рјечника наодиосе при Кырилла Цветковића, при кога још и друго нешто наоде, защо нараздаванју книга (дјеиствіем мојом) додавали су му щогод више.

Не држите ме у посту вашыма книгама; и увјерити се да сам

У Шибенику 10. августа 1821.

Вашег пощенородіа всеблаг желатель
В. Кралѣвич
Епіскоп.

[Споља:] An den Herrn
Herrn Wuk Stephanowich,
auf der Landstrasse № 112,
im 1. Stock, die Thür № 7.
in Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2281]

4.

(Краљевићу)

У Липисци 25. Јуна (по наш.) [1823].

Ваше Преосвештенство,
милостиви и високопочитајеми Господине!

Већ има више од године дана, како се наше преписиване (корреспонденција) претргло! Ајде опет да почнемо. Ја сам лани у маију мјесецу отишао из Беча у Банат; потом сам био неко вријеме у Србији, па сам одонуд опет прешао и преко Баната и Беча ево овђе дошао. У Србији сам виђео

вашега ђакона Личинића. Он је лани у љето дошао с некаким ајдуцима преко Ерцеговине у Србију, и сад се налази у Крагујевцу код Господара Милоша Обреновића као ђакон, то јест: служи свецем и нељељом у цркви, и за то има рану и конак, и дају му по ђекоју пару на трошак.

За онај мој стари остатак и нови додатак, ја писа Кирилу Цвјетковићу, па ни одговора! Зато препокорно вас молим, да ми сад велику милост учините, и да ми ви то овђе пошљете, а ви ћете то по том тамо лакше ишћерати од Кирила Цвјетковића. Ви ћете мени с тим таку милост учинити, као да ћете ми то све поклонити; јер ви знате како књижевници у нашему народу живе, а особито ја сад овђе куд сам заишао. Ја се тврдо надам, да ћете ви мени ту милост учинити; јер сам увјерен, да ви мени у овакој потреби не бисте милостиву помоћ одрекли и да нема никаква остатка ни додатка од они књига. Ако дакле будем тако срећан, те ми одговорите на ово писмо, изволите одговор атресирати на моје име mit Briefen des H. H. A. Probst in der Ritterstrase in Leipzig; а новце ако ми не бисте преко каке вексле управо овђе могли послати, а ви их пошаљите у Беч.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2282]

XLII.

КНЕЗ МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
(и његови секретари)

1.

Высокородный Господару Милошу,
мени милостивый и високопочитаемый!

Съ найвећимъ высокопочитаніемъ, и съ великомъ радости усудьуемсе представити вама следуюће прошеніе мое:

Осимъ другихъ кньижица, кое самъ я до данасъ издао на ползу, на честъ и на славу народа Србскога, саставіо самъ съ великимъ трудомъ *Србскій Рѣчникъ*, съ толкованіемъ Нѣмачког' и Латинског' езика. Кньига е ова послѣ Историе Раићеве прва, и найважнія одъ свію кньига Србскихъ; и быће цѣломе народу Србском' на превелику ползу, на честъ и на славу. Но да се она наштампа и на свѣтъ изда треба платити найманѣ *шестъ хиляда* форинтій у банкама, а я на мое пролѣтошнѣ обявлѣніе ни самъ до данасъ ни четврту частъ тыхъ новаца скупіо, да бы баремъ могао дати капару штампару и почети кньигу штампати, а камо ли исплатити му кад буде готова. Садъ дакле ово велико и многополезно дѣло зависи одъ помоћи, а одъ кога бы другога я смѣо и могао искати помоћи и надатисе него одъ васъ милостыви Господару! кои се данъ и ноћъ бринете и старате о ползу и о слави народа Србскога. — Я за найвећу срећу држимъ што живимъ садъ и што издаемъ ову кньигу у ово срећно време кад' вы крѣпкомъ десницомъ вашомъ држите кормань мудрога правлѣнія матере наше Србіе. и што одъ васъ могу искати помоћъ на ню; а вы треба да узмете за срећу, што ваш Србіянацъ у време ваше овакову кньигу издае, и што му вы помоћи можете. Я знамъ да вама у садашнѣмъ' станью на млого страна треба; али се опетъ, изъ следуюћихъ уз-

рока, цѣло надамъ, да ћете ми послати 300 дуката да наштампамъ ову књигу:

1). Вы ћете съ тимъ учинити велику ползу и славу цѣломе народу Србскоме (особито Србіи); а вы за ползу и за славу народа Србскога нисте штедили ни крви свое, нити сте живота жалили.

2). Учинићете мени помоћъ и благодѣяніе, кое треба да ми чините: зашто самъ я вашъ (Србіянскій) единый списатель; и свима самъ образъ освѣтлао и честъ учиніо.

3). Я ћу ову књигу посветити вашему славном' имену, кое ће быти као вѣнацъ свима вашим' славным' мужественым' дѣлима: Свѣт ће видѣти да се вы поредъ храбрыхъ и надалеко чувеныхъ дѣла вашихъ и за просвѣщеніе народа Србскога бринете; сви ће вам' Славенски народи, одъ Петрова града до Дубровника, зато благодарити; свакога ће правог' Србльина (одъ Адріятическог' мора до Тимока, и одъ Црне горе до Пеште и до Сент-Андріе) срце одъ радости заиграти, кад' види *Србскій Рѣчникъ*, Србіянцемъ саставлѣнъ, а трошкомъ народоначалника и поглавара Срба напечатанъ, и нѣговоме славном' имену посвећенъ; Благодарно ће потомство послѣ 1000 година съ радости и съ благодарности читати и спомињати како сте вы — и у како сте време — платити да се првый Србскій Рјечник штампа.

[крајем 1816. г.]

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2283]

2.

Свијетли и честити Кнеже,
милостиви Господару мој
и Господару Народа Српскога!

С највећим високопочитанијем усуђујем се вама јавити, да сам дошао из Беча овде у Земун, и рад сам да прећем тамо у отечество и да дођем до вас; него будући да ја, као и сваки човек на овоме свету, имам непријатеља, као и пријатеља: а кад дођем к вама може бити да ћу онда добити непријатеља и више; зато вас молим препокорно, да учините велику милост, и да заповедите коме од ваши млађи, да ми пише у име ваше, да могу слободно тамо доћи; и да ме у

подручју вашему нико не може тужити ни зашто, што до сад било и прошло; а кад ја узимам ту чест и срећу те дођем пред вас, ви ћете сами, по вашој памети и по разуму, видити ко сам ја и какав сам. А у напредак ја ћу се старати и трудити да вашој вољи и по заповијести, као што сам и до сад желио.

Молећи вас препокорно да заповједите, да ми се одма одговори на ово писмо, и препоручујући се вашој милости, остајем с највећим високопочитанијем

У Земуну 2-га Јулија 820.

ваш препокорни слуга
В. С. К.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2284]

3.

Милостиви и високопочитајеми Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се представити вама сљедујуће моје прошеније и намјереније:

1). Моја је једина жеља да се забављам с наукама и књижевним пословима, но будући да сам ја човек сирома, и не знам или ћу се старати како ћу живити, или како ћу што смислити и лијепо написати, или како ћу послије књигу наштапати и на свијет издати; за то се препокорно молим вама, као Господару народа Српскога, да бисте учинили превелику милост, да ми дате пензију, да би могао спокојно живити ће ми је воља и овај посао мој радити не бринући се за уживљење; а

2). За штампање књига да би ми одредили десетак иљада гроша у зајам, као и другима што чините разне милости. Ја би с тим новцима наштампао не само књиге моје (као н. п. наше народне пјесме и историју нашега времена) него и други списатеља ако би се каква полезна за народ наш догодила књига. А да би ти ваши новци били у сигурности, то од сваке књиге што се гођ прода у Србији, они новци нека се узимају за рачун тога дуга; а и не иштем, да ми се ти *сви* новци даду на једанпут, него најприје да ми се да пола, да штампам ове пјесме, па кад њи наштампам и пошаљем вам неколике 100 књига, онда да ми се да ма-

кар половина од оне поле што је остала, да штампам што друго и т. д.

3). Имајући ја уживљење од вас, наравно је да ћу се морати с фамилијом својом непрестано молити Богу за ваше дуговјечно здравље и за срећни напредак свију ваши послова. И онда ћу све вријеме живота мојега жертвовати за вашу чест и за славу, радећи да се ваше име не само у народу Српскоме, него и по свој Европи спомиње и слави, па и то не само данас, него док је гођ људи на свијету. Штогођ ја у напредак учиним добро и вас достојно, то ће све бити ваша слава, и вама ће свијет за то благодарити. А само ће вам и то на славу служити, што ћете ви првоме списатељу народа вашега дати пензију за награжденије трудова његови и за бољу вољу у напредак.

4). А и осим ови књижевни послова ако се гђе догоди какав случај, да вам у чему другом могу послужити (било у политическим, или у каквим му драго другим пословима), то ћу ја с највећом радости чинити и примити себи за особиту чест.

5). Видећи ја како ви готово сваки дан људма срећу дијелите, па и то не само Србима и осталим Рашћанима, него и самим Турцима; и како милост излијевате на оне младиће наше, који се сад тек уче и преправљају, да би дошли до овога стања, у коме би могли отечеству на ползу и на славу послужити; надам се да ћете ово прошеније моје милостиво примити и мене срећним учинити. Који препоручујући се вашој штедрој милости и с највећим високопочитанијем јесам до смрти ваш

У Крагујевцу 14. Јануар. 1821.

вјерни и препокорни слуга

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2285]

4.

Милостиви и високопочитајеми Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се послати вам ово објављеније о трећој части народни Српски пјесама. Надам се, да ћете га с онаком радости примити, као што сте ми и пјеваче по Србији тражили, те сам ове пјесме у двору

вашему писао. Кад би било вријеме и прилика, да препоручите кнезовима, да ми сваки скупи по неколико пренумеранта, то би било и мени и овој књизи помоћ, а вама и Србији чест и дика. Кад би се нашло у Србији 300 пренумеранта, онда би ја сав штампарски трошак на ову књигу могао отуда исплатити.[1])

2). Ја сам рад ову књигу имену вашему посветити (макар и ни једнога пренумеранта из Србије не добио), само вас молим покорно за допуштење, да то могу учинити.

3). Ја сам вам у Крагујевцу доста досађивао за наше пјесме, па се ево и одавде усуђујем досађивати вам, и покорно вас молити: ако би допуштило вријеме и опстојатељства, да заповједите Марку сину попа Вилина, да ми напише још пјесама јуначки: он и и сам зна млого, а у Бјелосавцима има Црногорац Иван Јовов, који зна млого лијепи пјесама о Црногорцима; а од онога калуђера из Вујна кад би ми могао преписати пјесму како је некакав цар ћео да потурчи Патријара, и оне двије нове о Сјеници и о Равњу, а од Рова да ми препише о проигумну и цару Турскоме;[2]) а и код Рашка су ми остале двије лијепе пјесме не преписате: о Женидби Иве Сењанина, и о три сужња у тањници паше Скадарскога. А од оне шљепице у Смедереву могао би Анта што преписати. Кнез Васа ми обрече од његова старца послати двије знатне пјесме (о Бановићу Страињи, и о Милошу Обренбеговићу) па још нема ништа! А Мићићу и Демиру требало би наручити не ће ли ђе што наћи од слијепца Саве. Они, који успишу не треба ништа да поправљају, него да напишу управо онако, као што се пјева, па ћу ја послије гледати и једну с другом сравњивати (зашто може бити, да ћу ја имати по двије и по три о једном догађају). Ја се надам, да ћете ви то драговољно учинити, ако вријеме сад буде, ако ли не буде вријеме, а ви ћете ми милостиво опростити.

4). Не сумњам, да вам је читан и толкован онај додатак к ч. 45. новина Српски[3]) и мислим, да сте одма познали, да сам га ја наручио. Један онај додатак послао сам Ристи (или моме имењаку). А оно, што сам ту којешта описивао, нешто ће се штампати скоро у ономе Немачком журналу; а ја ако се кад избавим сиромаштва, наштампаћу Српски све заједно, као што треба.

[1]) Било па избрисано: А ја мислим да би се у Србији могло наћи.
[2]) Било па избрисано: и о Ваљевцу Милошу.
[3]) Било па избрисано: пјесма тројици имењака.

5). Какогођ што сам ја син Србије, тако мислим, да сам син и двора вашега: и за то је дужност моја у свачему старати се за вашу пользу и за славу (као што се сваки прави син за кућу своју стара). Тако ја још лани видећи да ћете ви у име Бога, скоро имати ћер на удају, почео сам мислити ће би вам се према вама приличан зет могао наћи, који би вама и свему народу Српскоме могао бити на пользу и на славу, а не на штету и на срамоту (као што сами знате, да је бивало кашто код поглавара народа нашега). Тако размишљавајући о томе, падне ми на ум за спаију Васу Демелића, да имаде брата на женидбу, кога ја добро познајем; и у мојој мисли и на памети нађем, да за вас у свему народу Српскоме приличнијег зета нема. Ја те моје мисли најприје кажем Мати Ненадовићу, који Васу Демелића добро познаје; и он моје мисли одобри са свим. Онда се ја и он дигнемо, те кажемо то Лази и Николајевићу, и они, које по моме, које по Матину казивању, нађу за добро и прилично. И ја станем говорити да и вама ће у разговору јавимо, но Лаза рече, да сада није вријеме, него да причекнемо још, а незнамо управо оће ли Демелић, или да није ће на другом мјесту ћевојку испросио и тако остане. Ево сад Демелић оће да проси у вас ћевојку, и мислим, да ће вам ово дана писати и он. Ја какогођ што сам тамо казивао и Мати и Лази и Николајевићу и Госпођи, тако и сад кажем вама, да у[1]) народу Српскоме ја незнам за вас приличнијег пријатеља: а) људи су Немеши и спаије (село је њиово иза Темишвара, и зове се Пањева, и ту имају свој двор; а и у Ршави имају кућу велику. Немешаг су њиови стари добили на Куличу, а спаилук им је отац купио); б) људи су поштени, и родољупци, да већије нема међу овостраним Србима, па и то нијесу само родољупци ријечима него и кесом: њиов је отац, покојни Тоша Демелић из Ршаве, најпослије и топове нове наручивао и Србима (прошавши година) поклањао (који су мислим у Поречу пропали); и кад се продавао Бијоград, био купио и кућу (чини ми се до шарене џамије), и послао свога момка те је оправио; в) момак је млад (23 године биле му сад на Петров дан), здрав, лијеп, благе и добре нарави, воспитан, као први господичић у царству какоме, н. п. осим свога матер-

[1]) Од: Ево сад... па довде, дописано, а место тога било, па избрисано: Ја сам то казивао Госпођи, но једнако ми је жао што нијесам казао и вама, па ако би била ваша воља, сад не би требало оволико толковање; ако ли не би била ваша воља, не би требало ништа ни спомињати.

њега Српског језика, он зна Грчки (и прост Грчки и Елински), Њемачки, Латински, Талијански, Француски, Влашки и Мађарски, зна врло добро ударати у клавир и у друге којекакве музике. Једном ријечи ја вам то кажем: да сте у Крушевцу на Лазареву пријестолу, могли бисте га слободно сваком представити, и казати, да је ваш зет; а Госпођа Перка имала би мужа, с којим би могла срећно и задовољно живити. Сад изволите запитати Мату Ненадовића, он познаје добро Васу Демелића, и мислим, да му је бивао и у кући, може бити да познаје и *Перу* (овог зета ако суђен буде: *Петар* и *Петрија!)*; па онда изволите запитати Аврамову мајку, она је у њиовој кући била више него у својој, и Аврам је код њи био у канцеларији. Дакле, ако вам оваки пријатељи буду по вољи, а ви изволите јавите мени, или Васи Демелићу (или и мени и њему), па да вам зета пошљемо (или ако је ваша воља, макар и ја дошао с њим) да га видите и да види он ћевојку и ћевојка њега; ако ли вам не буде по вољи, а оно ја вас молим покорно, да учините милост, да ми јавите, да људи знаду (Васа Демелић има још једнога брата млађега од овога (сад му 18-та година), и ја, кад сам био тамо, мислио сам за овога млађега (који је васпитан какогођ и старији), но род му каже, да он још није за женидбе (а особито брат старији неожењен) па су га лани, пошто је свршио философију, дали у војничку службу). Истина може бити, да у вас сад није томе врпјеме; али само да се уговори, па се може причекати ласно. — Ја се надам да ви мени ово не ћете за зло примити, ако вама и не буде по вољи, зашто можете бити увјерени, да с рђавим намјеренијем ово не чиним.

6). Ново, а истинито не зна се ни овђе ништа, као ни тамо. Писао сам вам и прије да узмете новине Allgemeine Zeitung оне највише пишу о најважнијим данашњим догађајима Европејским. Пожунске новине и Будимске и Пештанске не требају вам ни зашта; само узмите Allgemeine, а Beobachtera и Српске и онако имате.

7). Молим вас препокорно, да ме не заборавите и да ме милости ваше не лишите. Ви сте мало вићели какви ја пријатеља тамо имам; а особито сад, кад мене ту на очима вашим нема, може говорити ко шта оће. Али ви будите мени и сад свагда милостиви и благонаклоњени, као што сте ми били док сам тамо био; а увјерени будите, да се нећете ка-

јати; вријеме[1]) ће показати да није све онако, као што они мисле и говоре. Препоручујући[2]) се вашој великој милости, и цјелујући вам руку и скут с истиним високопочитанијем остајем милостивога одговора чекајући

У Бечу 19-га Јулија 821.

ваш препокорни слуга
В. С.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2286]

5.

Милостиви и високопочитајеми Господару!

Примио сам од Пивара 400 f. у име пренумерације за 100 књига пјеснарице III ч. на име ваше, за кое вам неисказано благодарим. Премда сам ја овђе у већему сиромаштву него ико у моме Тршићу, али ми опет ови ваши новци нијесу толико за то мили, колико, што су они знак велике ваше милости и благонаклоности, коју сте ми за девет мјесеци штедро показивали ту у двору вашему. Та иста милост и штедрота даје ми слободу, да вам још један пут сад у највећој несрећи мојој с овим прошенијем досаду учиним. Мене несрећа гони једнако. Са ови ваши 400 f. мислио сам да наштампам прије пјеснарице ону историју вашу, што сам ту писао, и да вам је изненада штампану пошљем, и тако с оним новцима, што би од продаје ти књига, које тамо по Србији, које по Мађарској, дошли, којекаке овђе да презимим и III ч. пјесама да наштампам; но, несрећом мојом, чекајући допу-

[1]) Одавде до тачке дописано, а пре било: никад непријатељи моји неће то дочекати, да реку вама: Ето видите вашега Вука, кога сте ви бранили.

[2]) Од: Ви сте... на довде дописано, а пре овога било, на избрисано: Опомените се онога прошенија мога. Ако ми га сад не можете са свим испунити, а ви учините милост, те ми одредите барем штогод, да могу и ја живити, као толики људи под скутом вашим што живе. Жао ми је, срце ме боли, што вам ово писати морам, али ме, Бога ми, невоља нагони! У Тршићу моме никакав човек никад није овако био сиромашан, као што сам ја (несрећни Господин и први списатељ из Србије!) сад у Бечу. А ви ми можете помоћи. За које препоручујући се.....

штење, да ту књигу наштампам, потроши све новце ваше, а допуштење још̀те не доби, (нити се већ надам, да ћу га добити). Ја сам овђе сад у такој невољи и сиротињи, да немам љеба зашто купити да једем, нити имам чим писма платити, кад ми се откуда по пошти пошаље. Што сам гођ имао најнужнији за моју потребу књига, и аљина и кошуља и марама, и моји и женски и ђетињи, све сам продао и у залогу дао; најпослије сам дао у залогу и колајну, што ми је послата из Русије. Сад већ немам шта ни продавати ни у залогу давати, него ваља мријети од глади и од зиме. А ја знам, да сте ви по вашем великодушју и по милости помагали другим људима у мањим невољама, зато се усуђујем покорно вас молити, да помогнете и мени. Куд остали толики трошкови иду, одредите и мени, двије три иљаде гроша на годину, да могу безбрижно живити и овај књижевни посао радити (као што сам вас и лани у оном прошенију моме молио). Ако ми ово прошеније испуните, онда ћу одма ићи у Лајпциг, па ћу онђе штампати и ову историју и пјесме, и оно описаније манастира, и још сила којекаки ствари полезни за садашње стање народа нашега. Видите, како се по свој Европи говори о Грчкоме новом царству и по Лондону се и Паризу већ и новци купе у помоћ Грцима, а о Србима ниђе ни спомена, као да и и нема на свијету. Грци ће прије добити своју слободу,него Срби, а највише зато, што Грке, због њиови стари књига и наука сва Европа жали, и жели, да и помогне и подигне; тако Грци имају пријатеља и своји људи по свој Европи, који се за њи као што треба старају, и преко новина и различни књига и журнала разглашују по свему свијету оно, што њима помоћи може; а Срби немају ниђе другога пријатеља осим туђе политике. Није оно Бандиш Коменски у залуд писао, да Ђорђије и његови совјетница не знаду ни читати ни писати, и да су у Србији Грци секретари и писмоводитељи; него је он оно писао по наговору туђе политике, да покаже свијету, да Срби нијесу достојни имати свога господарства. — Па зар мислите, да Србија данас нема таки пријатеља? Зато сами можете виђети, да би нужно и полезно било за данашње стање Србије, да ја изиђем мало у Лајпциг, и да се прођем мало по оним крајевима. Сад ми је Бог свједок, а по времену ће и људи виђети, да је никад ништа од вас нијесам искао, што није на вашу чест и на вашу славу тежило. Ако ви то признајете, јамачно ћете испунити ово моје прошеније.

Ако ли ја, мимо остали Српски синова, будем тако несрећан, да ви ово моје прошеније сад не испуните, онда ја више никаке надежде у Србији немам, и с највећом жалости и тугом срца мога морађу тражити ће у овим земљама да живим како се може; зашто се до вијека не може живити о празној љубави и ревности к отечеству. Ако ме ћедбудете помиловати и помоћи, надам се, да ћете ми одма одговорити на ово моје прошеније; ако ли никака одговора од вас не примим, онда је знак, да нема ништа.

Препоручујући се вашој милости, и цјелујући вам десницу и скут, остајем с највећим високопочитанијем

У Бечу 22^га Нојемврија 821.

Ваш
вјерни и препокорни слуга
В. Ст.

[Испод тога у продужењу:]

6.

Ово сам вам писмо већ готово прије два мјесеца послао, па одговора још никака нијесам добио. Ја друго не могу мислити, него да писмо моје није вама дошло; зашто знам, да ви новаца не штедите, да ји у земљу закопавате, и видио сам мојим очима, да сте по милости и великодушију срца вашега, Бог зна колико људи помогли и срећне учинили, од који се ни чему немате надати, до јединој благодарности *од данас до сјутра*, зато се надам, да ћете и мени још радије помоћи у овоме послу, који ће бити на *вјечну* чест и славу имена вашега, и на ползу народа Српскога. Доћи ће вријеме, кад ћете ви признати, да вама никакав човек на овоме свијету није већега добра желио од мене, али моји и ваши непријатељи (којима је мајстор и коловођа Лаза Теодоровић) нијесу дали да вам га учиним. Ако и сад онакије запитате или узаслушате, они ће вам казати да ми не дате ништа; зашто они или не разумију, шта је права слава и полза, или воле своју ползу и славу него вашу; ако ли запитате какова управо паметна и поштена човека, који зна шта је то, и који управо жели вама чест и славу, он ће вам казати, да ми дате, макар узајмили као у највећу потребу народну.

Још вас једанпут молим части ради и славе ради имена вашега и ползе ради народа Српскога, да ми испуните про-

шеније моје; за које вас молећи и препоручујући се вашој милости и десницу вам и скут цјелујући остајем с највећим високопочитанијем

У Бечу 17. Јануарија 822.

Ваш
препокорни и вјерни слуга
В. Ст.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2287].

7.

Свијетли и честити кнеже
милостиви Господару!

Већ прође година дана, како сам ја отишао од вас из Крагујевца. За то вријеме писао сам вам четири писма осим овога, и знам да сте та свачетири моја писма примили, али ја од вас ни на једно нијесам добио одговора. То је за мене већ истинита свједоџба, да су непријатељи моји угасили у прсима вашим ону љубав и милост, коју сте ми ту за девет мјесеци показивали. У последњему писму моме, од 17га Јануарија, напоменуо сам вам, да је Лаза Теодоровић свима тамошњим непријатељима мојим мајстор и коловођа, који је најродољубивије и најопштеполезније моје жеље и намјеренија наопако толковао и кварио (које сам, које преке своји шегрта и калфи); а да не би он рекао, да ја њега опадам код вас, као што ми је и лани ту казао, да су с мене, и с онога мога јеванђелија најзнатнији људи у народу Српскоме (то јест: прота Ненадовић, и не знам ко још) пали код вас у немилост; зато ћу ево овђе сад да му то докажем.

Ви сами знате, да сам ја желио (као што сам и њему и свима вашим Совјетницима више од сто пута говорио): 1) да научим вас читати и писати; па онда да уредимо да се управо за вас напише неколико исторически и други којекаки полезни књига, па неке да ви сами читате на беспослици, а за неке бисмо одредили кога, да вам и чита у одређено вријеме; и тако би ви (како вам је дао Бог здрав разум и добру памет) сад накнадили оно, што се у ћетинству вашему

нијесте преправили за садашње стање ваше. 2). Да гледамо и ћекоје кнезове да научимо овако на пречац читати и писати; а за кнезовске синове и за осталу момчад, који помало знаду читати и писати, да уредимо школу, у коју би се овака момчад за двије — три године могла по Европејски преправити за народне службе. 3) За мање школе да начинимо школске књиге по најбољему Европејском начину, да и остали Срби (по другим земљама) од нас приме (као од матере своје), а не да ми до вијека *којешта* од други узимамо. 4) Да вас наговоримо, да поставите макар најмање што *закона*, колико је могуће према данашњем стању те земље, да буде коликагођ налик на Европејску државу. 5). Да скупим што је више могуће народни пјесама; да опишем намастире, барем те, који су у подручју вашему; и да напишем Историју Српску наши времена (коју сам ја још одавно почео): па с тим књигама да дођем у Њемачку, па да и наштампам и вашему имену посветим, и да кажем, да је то по вашој наредби скупљено и написано и наштампано; па онда у име ваше да дам по нешто и другим ћекојим *знатнијим* списатељима и туђим и нашим, да и они кашто напишу и кажу о вама што лијепо и славно (а свијет би и онако вас валио и славио, како би ви тако славне ствари учинили). И ето тако сам ћео да начинимо од вас у народу нашему штогођ налик на Великога Карла и на Великога Петра. Ви сами можете видјети, да су то све таке ствари, које би се од онога доба, како сам ја с вама отишао у Црнућу, до данас све могле свршити, и сад би већ ваша слава по свему свијету грмпла; и то би тим пословима вашим више помогло, него много којешта друго[1]). Али залуду! кад то Лазо није било по вољи. Он се бојао, да ви онда, кад научите колико и он, не станете тражити друкчије совјетнике и секретаре од њега; а опет му се жао и срамота чинило, да ја вама оно учиним, што вам он није кадар учинити, и бојао се, да ви не запазите и мене као и њега, или још више, него њега[2]). Зато је он мене ту гледао, као највећега свога крвника и злотвора, и једнако се старао и трудио да мене, и оно, што сам ја ћео вама да учиним, код вас омрази, а мени да убије надежду, да се ничему у Србији

[1] Три последње речи дописате, а место њих било, па избрисано: него 90 којекаки ћифти да пошаљете по свијету, да новце узалуд да троше и народ да срамоте.

[2] Било у концепту: и да се како не увати у лажи.

немам надати. Кад сте ви казали да ме примате у двор ваш, и ђе су остали ваши кнезови и совјетници, ту да будем и ја, онда он у први ма није могао ништа чинити, нити је смијо што противно говорити: ади кад смо ми дошли из Црнуће, и ви мене станете једнако тражити и призивати на разговор, и питати ме које зашто, онда је он на моје очи сваки дан казивао, како је снио, да ће Србија своје послове срећно свршити, ако тајне добро ушчува, а за лењима је мојим то управо толковао, док није мене опет потуђио; и послије ми је готово сваки дан говорио и притврђивао ме, да се не мијешам ни у каке послове. Не само што ми је за инат навалице пркосио и показивао ми, да се од мене свашто крије, него ни *новина* Српски и Њемачки по нећељу дана није ми давао да и чатим, док и он најприје не чати, и тако су многе од мене остале и нечаћене. Кад је за мене што добро писано у новинама, оно не само што није ћео вама да покаже, него је сакривао да ни други не чате; а кад је што зло било, оно су знале и слуге и слушкиње по конаку. Сами се можете опоменути, како ме угонио у лаж, да у Русији нема кипова по црквама и на крстовима, док нијесте ви доказали, да сте виђели на некаку крсту архимандритскоме. За оно јеванђелије, које би имену вашему већу чест и славу чинило, него десет намастира изнова у Србији да начините, ваља да знате каку је буну ту био подигао на мене; а кад сам ја пристао како је гођ он ћео, то јест, да га поправља и Миоковић, и Гаја[1], и други ко му драго, онда ми је казао, да га носим у Карловце, да се поправља (зашто зна, да се у Карловцима не би допустило, да се и ваше име на њега метне). Једанпут ме је био ишћерао, да носим јеванђелије из канцеларије, куд ми драго, па га Николајевић опет узме од мене, и метне на астал; а кад га послије узме кнез Васо и Аџи-Атанасије да чате, ја пођем опет да га унесем у канцеларију, а Павле и Стојко (који су Србији вјернији од мене, зашто Лази перу ноге и пале му чибук) кажу ми, да је господар Лаза заповиједео, да се та књига више не уноси у канцеларију. Па не само што су ме одатле ћерали, него знате како ме и даље препоручивао из Бранковине преко своји калфи и шегрта. — А преко свега тога, знате на пооду моме одатле како сте били уредили за мене, па како је он послије окренуо, кад сам ја испред очију ваши

[1] Било у концепту: (макар и Гајчица).

отишао. — Он воли вама препоручивати и у посао народни примати и мијешати којекаке ћифте и муфлизе, од који се не боји, да ће кад постати као и он, него се нада, да ће му се до вијека клањати, да им што излаже од вас; и пред којима се може слободно показивати као највећи Философ и политик, а да му нико ни у чему не може рећи: није тако. Накратко да вам кажем: колико је Лаза велики, сав да се претвори у злато, опет не би могао исплатити онога добра, које сам ја ћео да вам учиним, па он није дао. Ако ли се Лази и његовој партији чини, да ово није тако важно, што сам ја ћео вама да учиним, а они ово писмо моје нека пошаљу у које год оће новине Европејске, нека се штампа на моју срамоту, што сам вам то ћео да учиним, и на њихову славу, што ми нијесу дали учинити.[1]

Препоручујући се вашој милости и цјелујући вам руку и скут, остајем онај исти, који сам и досад био.

У Бечу 30га Априлија 822.

Вук Стефановић

[Споља:] Свијетломе и честитоме кнезу од Србије
Господару Милошу Обреновићу
у *Крагујевцу*
или ће буде.

[Ориг. у Државном Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2288].

8.

Любезный мои Вуче. Здравствуйте!

Дознавшій изъ писма Любичиногъ, да сте се къ Границамъ нашимъ довольно приближили, и сада у Тамишвару находите се, непропущамъ вамъ назначити, ако волю имате, и ако вамъ дѣла ваша допущаю, изволите за нѣки данъ овамо прећи, гди-

[1] У концепту било: Ја се никакој пользи од овога писма не надам, него ме љубав к вама и к Србији нагони да вам га пишем. Срце ме боли, кад помислим (Ово превучено, па изнад тога:) Доћи ће вријеме, кад.... (нема даље).

ћемо се болѣ него преко писама пріятельскїи за много коеша договорити; прикоемъ остаемъ

№ 1358.

8° Юлїя 1822ª года.

Вашь
доброжелателный
Верховный Сербїй Князь
Милошь Обреновичь.

[Споља:] Высокоученному Господину Вуку Стефановичу
сь честїю у Тамишвару

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2289].

9.

Свијетли и честити Кнеже.
Милостиви Господару!

На пооду моме из Крагујевца дали сте ми слободу, да вам се почесто јављам; по тому се усуђујем, да вам опет почнем писати. Најприје вам благодарим на вашој великој милости, с којом сте ме ту примили. А друго вам ништа важније немам писати, осим мога прошенија, с којим вам једнако досађујем већ има неколико година. Кад сам јесенас ту у Крагујевцу разумијо вашу милостиву вољу и мисли о штампању моје историје, једнако сам се спремао и накањивао. да вас молим, да ми дате барем 1.000 форинти у сребру, да штампам за сад ове наше народне пјесме, но у том се ви несрећом мојом разбољесте, и тако ја отидо од вас, а не мого вам ништа споменути. Из Шанчева писао сам о томе кнезу Васу, но Бог зна, или он мога писма није примио, или се друго нешто догодило, еле ја од њега још никака одговора нијесам примио. За то сам сад дошао овђе на границу и усуђујем се вас управо молити, да учините велику милост, од они 500 дуката, што сте одбројили за штампање моје историје, да ми пошаљете 1.000 форинти у сребру (то чини три иљаде цванцика), да на чест и славу вашу штампам за сад ове пјесме, док у том дође вријеме и за историју. Ја не

пштем те новце да ми поклоните, него да ми дате у зајам; а тврдо можете бити увјерени, да ти новци неће пропасти, зашто ћу вам ја, од онога дана, кад новце примим, до по године послати 500 књига, које ће се врло ласно тамо распродати по 6 цванцика; а и прије него књиге тамо дођу, ви те новце можете тамо (преко ваши млађи) скупити као пренумерацију. Кад су Николајевић и Миоковић могли Новосадскоме професору Магарашевићу скупити само у неколике наше 215 пренумеранта на његову књигу, која не може никад бити ни момак овој пјеснарици, ваља да ви у цијеломе Биоградском пашалуку можете мени врло ласно скупити 500 на наше народне пјесме, које ће по свему свијету свагда чинити чест и славу вама и народу Српскоме. Ако ви само оћете, мени се ласно може помоћи; али ако ви нећете, онда ми не помаже да се сав Лепенички пијесак претвори у дукате.

Истина да би се и ја с том 1.000 форинти мало потпомогао, али, вјера и Бог Господару! да је ово само за моју помоћ, ја би се већ давно оканио овога просјачења и досађивања; него ми је жао, да вашу славу други предузима; за то вас још један пут молим, и заклињем вас вашом чести и славом, да не одбаците ово моје прошеније. Ако тако срећан будем да ме удостојите одговора на ово моје писмо, изволите ми га послати преко Марка безерђанбаше; а ја ћу овђе чекати зашто сам зато дошао.[1]

Примио сам писмо од Риста из Дзенциола од 30-га августа, у коме ми и то пише, да има већ готово по године, како за вас ништа није чуо.

Даље желим вам, да ново љето и остале Ристове празнике у здрављу проведете, и да и у напредак млого љета у здрављу и у слави срећно дочекујете и проводите, а и мене да не лишите ваше милости, за коју молећи се и препоручујући и љубећи вам руку и скут, с највећим високопочитанијем остајем одговора чекајући.

У Земуну 25-га дек.[2] 1822.

Ваш вјерни и покорни
слуга
Вук Стефановић.

[1] Од: преко Марка, било на избрисано: у Панчево на Г. Миленковића.

[2] Прво је било: у Темишвару 9. дек., на превучено. Изгледа да га није био послао из Темишвара већ доцније, мало преправљеног, из Земуна.

[Споља:] Свијетломе и честитоме кнезу од Србије
Господару Милошу Обреновићу,
с највећим високопочитанијем у
Крагујевцу.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2290]

10.

Любезный мой Вуче
Здравствуйте!

Пріймio самъ писмо ваше отъ 25-о Декемвра прошле Године изъ Земуна мени отправлѣно; оно ми е казало желю вашу за мало новаца, да бы могли пѣсне народне на щампу дати, примѣчаваюћи притомъ да ми неће на щету быти; вы добро знате да сваки онди найрадостніе сѣе, гдѣ зна да ће цѣло жети; за испунити вамъ желю у овомъ призрѣнію, и за обнадеждити и себи заръ на нѣкіи начинъ, увѣдомлявамъ васъ съ овимъ, да самъ се рѣшіо уступити вамъ 3.000 гроша. — Вы имате явити се само Георгію Поповићу Ћелешу, консе сада у Бѣограду налази, онъ има одъ мене налогъ, и изручиће вамъ выше наведенну сумму; увераваюћи васъ о совршенномъ почитаню моемъ — остаемъ вамъ Доброжелатель

№ 46.
У Крагоевцу 10-о Януара
1823-о года.

Князь Сербскій
Милошъ Обреновичъ.

[Споља:] Высокоученному Господину
Вуку Стефановичу
с честію
у *Земуну.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2291]

11.

Любезный Вуче!

Дошла ми є трећа часть Пѣснарице ваше, издана у Липисцы. Съ коликимъ нестрпѣніємъ очекивао самъ ю, да изиђе, съ толикимъ негодованіємъ приміо самъ ю, нашавши у ньой ово повтореніе пѣсама, печатаны већъ у првимъ частима, ово пакъ неистинно опѣванѣ боя на Чачку подъ моимъ управленіемъ. Прво є са свимъ излишно читавшимъ пѣсме оне и пре, а друго непріятно, знаюћимъ намъ приключенія боя оногъ совршенно и обстоятелно тако, да смо се сви, современницы и очевидцы нѣгови будући, сгнусили, лажи пѣсме ваше видивши, коя бы требала да є на истини основана, будући се о момъ времену пѣва. Истина, да се вы подъ покривало наименованія исте пѣсме: „Прекидцы“ крієте, и тимъ и недостаточность и неистинитость нѣну извинявате; ничимъ манѣ я, о коме се она пѣва, недозволявамъ вамъ, лажь о моимъ дѣлима разносити по роду нашемъ, я, кои себе за иждителя исте части пѣснарице ваше сматрамъ. Овы основанія држећи се, совѣтовао бы вамъ, да престанете у напредакъ овакве ствари издавати, ков се на лажнимъ преповѣдкама, а о савременницыма дѣйствующи, осниваю; или траж'те истиніе, или оставите се изданя пѣсама. Вы, као списатель, желићете безъ сумнѣ и сами, да вамъ све, што изъ пера вашегъ истече, совршенно истече, и да се и найпростій негнуси, читаюћи списанія ваша, те желѣ и држитесе, и пишите, што ће се и найпростіемъ и найпросвѣщеніемъ Србину омилити. Ово вамъ изъ искренне благонаклоности совѣтуемъ, сожалующи, и чудећи вамъ се, што, овде при мени више времена бывши, нисте ми сообщили содржаніе пѣсме оне, у коіой се дѣла мога времена не само съ репа опѣвати починю, но и са свимъ лажно опѣваю. Я самъ се надао, да ће друго што о дѣли моій или само мога времена одъ васъ изићи, овакве лажи не бы ни у сну сніо. Увѣравамъ васъ, да вамъ ова часть пѣснарице неће проћи, као што сте мислили, нити ће вамъ се распродати, као што сте рачунали.

№ 2012.

У Крагоевцу 19. Октовра 1823.

Остаемъ вашъ доброжелатель,
Милошъ Обреновићъ,
Князь Сербскій.

[Спољa:] Hochgelehrten Herrn
Hern *Wuk Stephanowitsch Karazsitsch*,
mehreren gelehrten Geselschaften Mitglied,
mit Briefen des H. A. H. Probst in der Ritter-Strasse.
per *Wien.*
in *Leipzig.*

[Вукова напомена:] примљено 6/18 Новембр. одговорено 9/21.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2292]

12.

Свијетли и Честити Кнеже,
Милостиви Господару!

У моме доданашњему вијеку ја нијесам несрећнијега и жалоснијега писма примио[1] од овога вашега од 19-га Октомврија, из кога сам разумијо, да се ви срдите на мене. Оно је за мене с тим још несрећније, што сам се ја од вас надао са свим друкчијему писму, које ће ме обасјати као сунце озебло сироче.

Прије него са свим пропаднем усуђујем се чрез ово писмо припасти к скуту вашему и препокорно молити вас, да ми опростите и да ме примите опет у вашу пређашњу милост. Више за узрок моји погрешака него за оправданије моје, молим вас само ово да послушате:[2]

Прије штампане пјесме зато сам опет у *трећој* књизи наштампао, да буде једно с другим у реду; јер сам ове досад скупљене пјесме раздјелио у три књиге: у *прву* књигу метнуо сам само женске пјесме, у *другу* јуначке *најстарије* (у којима нема пушака ни топова), а у трећу јуначке *позније*. А књиге се и у други народа прештампавају по неколико пута: кад се распрода оно, што се у један пут наштампа, онда се штампа по други пут и т. д.[3]

[1] Било на избрисано: (нити сам могао примити).

[2] У место последње тачке било на избрисано: Кад би ми било слободно (и ако би ми што могло помоћи) правдати се, само би вам ово имао казати:

[3] Било још, на избрисано: и може бити, да ће се ове наше пјесне за нашега нараштаја још два — три пута на ново прештампавати.

А што се тиче оне по мене несрећне и жалосне пјесме о боју на Чачку, молим вас само то да помислите да *пјесма није историја*. У историји се гледа *истина*, а у пјесми се гледа како је измишљено и намјешћено. Но поред свега тога мене само ваша милост и великодушије може оправдати, а особито кад помислите, да ја то нијесам учинио из зле воље, него из једине жеље к вашој слави и чести: да покажем свијету, да народ пјева и о вама; а за предговор к првој књизи, оставио сам да кажем, да у народу има о вама пјесама више и млого бољи, али и ја за сада нијесам могао добити.

Што ја пак нијесам још ништа од *праве историје* наштампао, томе можете сами ласно узрок знати. Ја нијесам рад, да *когођ* рече, да сам ја то прије времена учинио и с тим општему послу што наудио; него све очекујем, да се један пут што *сврши*, као што сте ми и сами лани мало напоменули.

Опет вас молим, Бога ради, да ме не лишавате ваше милости. А увјерени будите, да никаква наша дојакошња књига није народу нашему толико чести и славе учинила, колико ће те пјесме учинити по свој ученој Европи. А штогођ је чест и слава нашега народа то је и ваша.[1] Већ Нијемци у Гетингским ученим новинама (од 5-ог Нојемврија по Њемачком календару) због тије пјесама фале до неба народ наш и вас, који сте помогли да се оне скупе и наштампају. И сам Гете, први Њемачки поета и министра[!] вајмарски превео је ону пјесму о дијоби Јакшића на Њемачки језик и штампа је у своме журналу (Kunst und Alterthum), које ће српскоме народу учинити неизсказану чест и славу. И то је све само почетак, а виђећете шта ће још у напредак бити.[2]

Ако ви мене сад опет не помилујете, ја сам пропао са свим, и све моје родољубиве жеље и намјеренија прошла су као сан. Триста форинти сребра већ сам узајмио овђе од једнога трговца, (и Бога ми истинога! од тога немам још пуни десет форинти), а шест стотина форинти сребра ваља ми још до 6 нећеља исплатити штампару, за ове друге двије књиге, т. ј. другу и прву част пјесама (друга је готова већ има три нећеље дана, па само стоји за новцима, а и прва ће још до

[1] Ова тачка прво је гласила овако: А увјерени будите, да ће те пјесме (поред сви мани, које сте на њима нашли) вама више чести и славе учинити, него да сазидате намастир као Студеницу, или као Високе Дечане.

[2] У место ове реченице било, па избрисано: А особито се нешто знатно и славно за народ наш у Каслу ради, о чему вам нијесам рад *писати* док не изиђе на свијет.

шест нељеља бити готова са свим); а осим тога рад сам био да наштампам једну малу књижицу[1] за Г-дара Милана, као што сам писао кнезу Васу 6-га Октомврија. Ја сам се овуда свуд (како по Липисци, тако и по Гетинги и по Каслу и по Вајмару) валио, како сте ми ви помагали ове пјесме скупити и како сте ме послали да и штампам (као што стоји и у реченим Гетингским новинама); па сад да ме дужници вуку по суду и да ме затворају! Зато вас молим, Бога ради, и ради чести ваше и народне и моје, да се смилујете, и да ми пошаљете иљаду форинти сребра, да се избавим ове невоље и срамоте, па ћу вам одма послати 300 књига од друге части пјесама, а 300 од прве части, послаћу вам мало послије[2]. Ако ви ту милост мени одма не учините, мене већ нема на овоме свијету; јер сам и онако био слаб још како сам дошао у Липиску, а ово ме писмо ваше сад убило сасвим; ако се одма смилујете, ви ме опет можете милостивим писмом вашим избавити и од смрти и од срамоте. За које вас препокорно молећи и љубећи вам руку и скут и препоручујући се вашој пређашњој милости остајем са највећим високопочитанијем

У Липисци 9-га Нојемвр. 823.

Ваш препокорни слуга
Ву. С. К.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2293]

13.

Свијетли и честити кнеже,
Милостиви Господару!

Прије пет нељеља послао сам вам моје препокорно писмо и прошеније, и већ се једнако надам од вас милостивоме одговору. Сад се прикучује ново љето, које ја за дужност моју признајем вама честитати с истином жељом и молитвом, да вам милостиви Бог даде, да га млого година у здрављу и у

[1] Било још: (као буквар, из кога се ласно може научити читати, и узаћга штогођ лијепо за читање).

[2] Било још: или ћу вам и сам донијети тамо по Божићу.

весељу и у свакоме задовољству са вашом фамилијом дочекујете и проводите! Желећи ја срећу вама, желим срећу народу Српскоме и себи; тако допустите ми, између млоги жеља, које ми на срцу леже још и ову изрећи: Желим вам, да ми до године Тршић поклоните, само да је мој, па макар ме и у Неготину учинили оборкнезом или у Кладову ђумрукчибашом! —

Прије неколико дана имао сам чест овђе радосне гласе чути, да се ваша славна и роду Српскоме премила фамилија умножила новорођеним сином вашим, коме ја и незнајући још имена од Бога желим, да буде жив и здрав и срећан, своме роду и отечеству на пользу и на славу, а родитељима на радост и дику! К ономе пређашњем писму моме усуђујем вам се још и ово додати, да сам ја ону историјцу (т. ј. од године 1813—1823) још у јулију мјесецу преписао на други језик и послао онамо, куд ваља; ако се о том прије не увјерите, ја ћу вам писмено доказати, кад узимам срећу доћи к вама.

Препоручујући се милости вашој и љубећи вам руку и скут с највећим високопочитанијем остајем у надежди на вашу милостиву помоћ

У Липиспи 14. Дек. 823.

Ваш препокорни слуга
В. С. К.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2294]

14.

Любезный Вуче!

Дошло ми е до знања, да вы намѣравате издати Историю нѣку Кара-Ђорђева времена, кою сте већъ на немачкій езикъ превести дали, и књигопродавцу нѣкомъ подъ тимъ уговоромъ продали, да вамъ онъ за немачкій преводъ о своимъ трошку србскій оригиналъ печата и изда по изданію превода немачкога. Несумнямсе, да у Истории той времена, предишавшемъ моемъ Правителству, неће бити сва дѣанія списана. Но будући да се не само История овостранногъ Србства, но и

свака струка знања нѣгова мене, као садашнѣгъ правителя овостранны Србаля, премлого касати мора; то не бы радъ было, да се икакво дѣло, овы Србаля касаюћесе, изда на свѣтъ безъ моегъ провиђенія и одобренія. Вы ћете признати сами справедльивость овогъ могъ желанія, тимъ више, што ће се у Исторіи истой, кою вы издати намѣравате, и погдикое дѣяніе наћи, кое се мене и моє личности непосредственно каса, и што я безсумнѣнно желити морамъ, да све, што се гди о мени и о моіой личности писало или говорило буде, не само точно, но и истинно написано и изречено буде. Тога ради препоручуємъ вамъ, да по пріятію овогъ моегъ писма, ако и будете почели Исторію Кара-Борђева времена печатати, одъ печатаня и србскогъ оригинала и немачкогъ превода престанете, и мени обое на провиђеніе и прочитаніе пошлѣте. А я ћу, про[!] провиђенію овомъ не само обадва дѣянія послати вамъ, но и съ нужнимъ къ печатанію ньиномъ трошкомъ, равно и съ трошкомъ къ препитанію вашемъ потребнимъ снабдѣти васъ. Не усктете ли ово мое предложеніе послушати, но будете ли Исторію вышеречену безъ моегъ одобренія печатати, то се надайте совршенной моіой немилости, и готовости, гонити васъ кодъ свакогъ владѣнія, гдигодъ бы се ви налазили. Вы ћете добро знати, колико сте негодованія кодъ свію класса народа Србскогъ за изданіе Лексикона, за издаванѣ рецензія књижевны и за преведеніе евангелія на простый Србскій езикъ на себе навукли; чувайте се павући и немилость мою изданіемъ Историе Кара-Борђева времена безъ могъ одобренія; чувайте се, писати о народу овостранномъ свію времена новіи, тако и Кара-Борђу, и о мени, и найманю чертицу безъ мог знаня и одобренія: то є моя совршена воля.

У Крагоєвцу 22. Јануара 1824.

№ 114.

Вашегъ доброжелателя
Сербіе Княза
Милоша Обреновича.

[Ово писмо у целини налази се и у Протоколу Кнежевске Канцеларије: Писато Вуку Стефан Караџићу, списателю слепачки пѣсама у Липиеци слѣдующе: Дошло ми е до знаня... и т. д.].

[Споља:] Hohgelehrten Herrr
Wuk Steph. Karazsitsch,
mehrerer gelehrten Gesellschaften Mitglied
abzugeben in der Breitkopfischen
und Ertelschen Buchdruckerei
in *Leipzig*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2295]

15.

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару!

На високопочитајемо писмо ваше од 22-га Јануарија[1]) имам вам чест одговорити, да Историја, коју сам ћео да наштампам на Њемачком и на Српском језику, није о времену Кара-Ђорђијеву, него о времену *вашему*, то јест, она иста што сам је ту писао и вама читао, само сам још нешто[2]) био додао, које сам вам прекјуче преко овдашњега трговца Патрикуси послао на Њемачком језику (јер Српски немам на чисто написано). Из тога, што сам вам послао, можете видјети, да ја ту Историју нијесам желио наштампати да заслужим немилост вашу, него сам мислио да вам њом учиним радост и себе вама да препоручим, но особити[3]) догађаји задрже ме до овога писма вашега, а сад по заповијести вашој задржао сам је сасвим од штампања и оставио сам Липиску и Њемачку.[4]) Ако сте баш ради видјети и ово остало (што сам вам један пут читао), ја ћу вам послати Српски оригинал док препишем на чисто. О времену пак Кара-Ђорђијеву ја сам још прије неколико година био почео нешто писати (као што су ме многи молили, и ја сам им обрицао),[5]) но нијесам још дошао ни док је Биоград узет, и има више од двије године како нијесам ни загледао у оне артије.

Рђав је и жалостан знак за мене, што ми ви ништа не одговарате на моје препокорно писмо и прошеније од 9-га Но-

[1]) У првом концепту било још: које сам примио у Липиски.
[2]) Место ове речи било: још био додао о буну Абдулиној и Добрињевој.
[3]) У првом концепту: радост изненада, но особити.
[4]) У првом концепту: од штампања, и дошао сам овђе.
[5]) Ово у загради нема у првом концепту.

јемврија прошавше године; но ја се још један пут усуђујем[1]) молити вас. *Прва* и *друга* књига народни Српски пјесама готове су, и од сваке по једну послао сам вам с поменутим рукописом, а остале су остале у Липисца у залози. јер нијесам имао чим да и исплатим. Зато вас молим препокорно, да учините милост, и да ми пошљете иљаду форинти сребра, да искупим ове књиге и да се одужим, па ћу вам одма послати по 300 књига од сваке ове части. Ја сам се по Њемачкој земљи свуда валио, да сте ме ви о вашем трошку послали, да путујем и да ове пјесме штампам, и при свој мојој невољи и спротиљи[2]) највише сам се старао за вашу чест и славу, као што ћете вићети и по времену се увјерити. Зато се могу надати, да ви нећете мене упустиши, да се, славећи вас и народ Српски, срамотим и да ми се (вама на срамоту) свете ваши и моји непријатељи[3]). Ја знам, да је вама иљада форинти сребра као мени једна пара, зато, ако ми ову милост сад не учините, не могу мислити да немате новаца или да и жалите, него се морам увјерити, да сам ја код вас у вјечну немилост пао и више не марите ни за мене ни за моје послове.[4])

Ако будем срећан, да ми на ово писмо одговорите и новце пошљете, изволите и оправити овђе у Беч на Г-дара Тирку (Theodor Demeter Tirka in Wien).

Препоручујући се вашој милости и молећи вас препокорно, да ме сад не упустите, остајем с највећим високопочитанијем одговора чекајући

У Бечу 10. Марта 824.

Ваш препокорни слуга
В. С. К.

[Два Вукова концепта у арх. С. К. Академије бр. 2296]

[1]) У првом концепту било: Колико ми је жао што ми ништа не одговарате на писма моја од , још ми је жалије, што ви још једнако немате повјеренија у мене, него ме све туђите и за непријатеља вашега држите.

То је превучено па продужено: Премда ви мени ништа не одговарате на препокорно писмо и прошеније моје од , опет се сад усуђујем.

[2]) Ова се реченица одавде па даље завршавала овако: сиротиљи учинио сам вами и народу Српскоме чести и славе што се с иљадама дуката не би могло исплатити.

[3]) У првом концепту ова је реченица гласила: ... да путујем по Њемачкој (као што и други краљеви и кнезови шаљу учене људе народа свога). Зато се могу надати, да ви нећете мене упустити да се срамотим вас славећи, и да ми се свете ваши и моји непријатељи.

[4]) Овде је крај првог концепта.

16.

Любезный мой Вуче!

Писмо ваше изъ Беча од 10-га Марта ове године мени послано, пріймио самъ и цѣло содржаніе нѣгово разумѣо, немогући се за садъ сверху предмѣта у писму овомъ вашимъ наведеній, изяснити по желанію вашемъ, до личногъ састанка моегъ съ вама, — препоручити вамъ неизоставлямъ дакле да се по пріятію овогъ писма моегъ постарате или до самогъ Крагоевца доћи или поне до Земуна, да овако из близости могу вамъ намѣренія моя, у призрѣнію дѣла ваши, сообщити. —

Притомъ явити вамъ неизоставлямъ, да є и познати вамъ молеръ Аксентіе Янковичь изъ Вршца овамо прешао, и налази се сада овди, којће ово дана дѣло художества свогъ почетп; овай молеръ има и писмо ваше, с коимъ препоручуете га да овамо прећје, не знамъ іошь какавъ є, али по препоруци вашой судећи, надамсе да ћете знати кога сте мп послали.

Вы пакь увѣрени будите, да ћу вамъ сва желанія ваша испунити, докъ се съ вама састанемъ, тога ради и надамсе да закаснити нећете — васъ почитуюћи єсамъ

№ 718.
У Крагоевцу 24-а Априла 1824.

вашъ доброжелательный
Милошъ Обреновичь,
Сербскій Князь.

[Споља:] Высокоученому
Господину Вуку Стефановичу,
списателю Србскомъ
съ честію

гдѣ буде.

[Напомена Вукова:] примљено у Темишвару 9-га маја 1824.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2297]

17.

Высокоученый,
и любезный Г. Вуче!

Видимъ изъ писма вашегъ одъ 19. т. м., да сте у Земунъ приспѣли, и да ћете се ту нѣко време бавити. Неимаюћи овай часъ времена, пространије на писмо ваше одговорити вамъ, являмъ вамъ толико, да ћу вамъ кои данъ, докле важне послове, коима се садъ занимамъ, са свимъ окончамъ. пространно писати о предметима, содржанимъ у вашемъ писму и о бавлѣню вашемъ у Земуну.

Остаемъ

№ 966.

У Крагоевцу 24. Маія 1824.

вашъ доброжелатель,
Милошъ Обреновићъ,
Князь Сербскій.

[Спољa:] Высокоученому
Г. Вуку Стеф. Караџићу
доктору философіе
у *Земуну.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2298]

18.

Любезный мой Вуче!

На прећашнѣ писмо ваше, съ коимъ являте ми да се у Земуну находите, одговоріо самъ вамъ, да ћу васъ скоро пространіе о намѣренію момъ касательно позиваня вашегъ овамо — и то зато, что ондай нису ми важній послови моій допустити могли извѣстити, — ови су послови сада благополучно окончани, и я хитимъ испунити дужность мою, и явити вамъ намѣреніе мое, зачто самъ васъ позвао? Видећи онолику нужду и бѣде ваше, гди се за новцемъ мучите за исплатити трошкове свое, и радъ будући помоћи тескобномъ положенію вашемъ по могутству моемъ, рѣшіо самъ се одобрити вамъ

оно одъ васъ зактеваный 1000 ф. сребра за исплаћеніе дуга вашегъ, и за ово 1000 ф. сребра явите се само Алекси Базрђанбаши у Београду, и получићете ю совршенно по наредби моіой.

Притомъ любезный мой Вуче! препоручити вамъ неизоставлямъ, да у списіваню Историе мое строго наблюдавате превелико молчаніе у призрѣнію и найманый каковый отношеніи и сношеніа моій съ странномъ каковомъ силомъ, веће држите се у теченію описиваня вашегъ единствено дѣла моій у Сербій — ибо данашнѣ политическо положеніе мое изискуе одъ мене да ни о каковой сили Европейской спомена не чинимъ была оно каковогъ му драго призрѣніа; я се надамъ, и одъ васъ зактевамъ да у овомъ призрѣнію овако и поступите — а мислимъ притомъ да ће найболѣ быти, да ми, пре него что ћете Историю печатаню предати, такову овамо на провидѣніе пошлѣте, ако ово не бы могло быти, онда остае вамъ по правилама овди изложенымъ строжайше владати се, иначе учинићете одъ доброгъ пріятеля своегъ, найжешћегъ непріятеля. — А такође о пређашнѣмъ начину владѣніа (Кара-Ђорђевогъ) немойте у истой Историй никаква спомена чинити. —

У Крагоевцу 4-а Юніа 1824.
№ 1054.

Вашъ доброжелателный
Милошъ Обреновичь
Сербій Князь.

[Споља:] Высокоученому Господину
Вуку Стеф. Карацићу
доктору философіе
у Земуну

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2299.]

19.

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару!

Прије 14 дана имао сам чест послати вам од Јакова Гримма, имену вашему посвећену, Српску Граматику на ње-

мачком језику, уз коју сам вам писао да ћу ја овђе чекати вашега милостивог одговора на оно писмо моје; но будући да га за ови 14 дана нијесам имао чести примити, зато се усуђујем вас препокорно молити, да бисте учинили милост и мене удостојили вашега милостивог одговора, јер ја сад овђе само тога ради сједим, а иначе би давно узео пут к Бечу. — За које вас молећи и за свагда препоручујући се вашој милости и љубећи вам руку и скут с највећим високопочитанијем остајем

У Земуну 2-га Јулија 824.

ваш препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља:] Свијетломе и честитоме Кнезу од Србије
Господару *Милошу Обреновићу*,
с највећим високопочитанијем
у *Крагујевцу*.

[Ориг. у Држ. Архиву]

20.

Любезный Вуче!

Видећи изъ писма вашегъ одъ 2. т. м., да се іоште у Земуну налазите, являмъ вамъ, да самъ грамматику Српску, посвећену ми одъ Гримма, исправно приміо. И нѣму ћу до мало времена одговорити, и благодарити по достоянію; празнимъ писмомъ нећу да га посѣтимъ.

Вама пакъ, желећи срећанъ путъ, остаемъ

№ 359.

У Крагоевцу 6. Юлія 1824.

вашъ доброжелатель
Милошъ Обреновићъ,
Князь Сербскій.

[Споља:] Высокоученому
Г. Вуку Стеф. Караџићу
доктору философіе
у *Земуну*.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2300]

21.

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару!

Имао сам чест примити ваше милостиво и високопочитајемо писмо од 6-га овог мјесеца, и сјутра, у име Бога, полазим у Беч.

Усуђујем се послати вам ове три књижице, и једну копију од дипломе, коју ми је даровао универзитет Јенски. Ове су двије њемачке књижице од доктора Фатера, као што ћете видјети; а ове сам огледе светога писма на српском језику ја у Липисци зато издао, да се зна какав је био онај мој превод Новог Завјета, који су послије Митрополит Леонтије и Атанасије Стојковић и Стефан Живковић у Бесарабији поправљали и кварили, као што ћете видјети кад примите књигу наштампану. (Ја сам увјерен, да ће сваки човек, који овај посао разумије, казати, не само да је мој превод био чистији и правилнији Српски (по народном говору), него, да њиов није управо никаким језиком. За мене ће бити велика чест, ако и ви ту истину посвједочите кад вам се пошљу књиге!)[1])

Ако ме унапредак удостојите каквог писма вашег, изволите га оправити у Беч на Г. Копитара, (mit Briefen des Herrn v. Kopitar, Custos an der K. K. Hofbibliothek in Wien).

Препоручујући се вашој милости и цјелујући вам скут и десницу с највећим високопочитанијем јесам до гроба

У Земуну 12. јулија 824.

ваш препокорни и вјерни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2301]

[1]) У концепту је уметнуто, па опет избрисано као трећа књига: Архимандрита Кенгелца Всемирное сб[ытіе]словіе] etc. Овај архимандрит има овако славенски написану црквену историју у 8 части, па нема новаца да је почне штампати. Кад би се ви смиловали, да дате око 100 дуката да [се] прва част наштампа, ја мислим да би вам велику чест чинило, јер је књига ова важна за св. Сл. н. н.; а он би књигу вама посветио, и за те новце дао би вам књига колико засијече. Ви можете бити увјерени, да ја ово вама јављам из љубави к вашој слави. Ако ви изволите то учинити, можете новац послати или мени у Беч, или арх. Кенгелцу у Сент-Ђурађ преко Темишвара, па ћемо одма гледати да се књига почне штампати.

22.

У Бечу 3. Септемврија 824.

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се јавити вам, да сам, вала Богу! већ има пет нећеља, здраво и мирно у Беч дошао. Надам се, да сте ви одавно примили оно моје писмо, што сам вам на пооду моме из Земуна оправио. Још најдаље до 15 дана послаћу вам 600 књига народни наши пјесама (I и II ч.); јер сам синоћ писмо примио, да су већ на путу.

Ово дана чуо сам овђе, да је Ратковић из Земуна опет некаку облигацију начинио, те вас узнемирује. Истина да није нужно да ја вас учим, како ћете се ви од те невидовне биједе бранити, нити ја управо знам, каква је то облигација и од кога је времена; но опет са усуђујем написати вам у неколико ријечи како ја о том мислим:

Ако је облигација од времена Црнога Ђорђија, ви је нијесте дужни платити баш и да је истинита (а камо ли лажљива; но ви ту правица не ваља да тражите код Генерал-команде, нити код 'Офкригсрата него код Статс-канцеларије, т. је. ваља писати управо на кнеза *Метерниха*. Да је она облигација истинита, могао би човек рећи: „ајде да платим, ако и не морам, једно да човек, који је у потреби добро учинио не пропада, а друго и ради повјереније у напредак“; но то сви поштени људи виде (и сав поштени свијет може се увјерити), да није прави дуг, него биједа; нити је нужно да човек тражи повјереније код онаки људи. Уз то још да вам и ово кажем: Земунски трговац Мишо Павковић казивао ми је прије три мјесеца, да му је Стефан Живковић (учени) писао из Букуреша (или из *Кишинова*, сад не знам управо) овако: „Поздравите ми Г. Д. Р. за онај атестат, што је искао од мене. *премда нема право*, али ако ти положи 5000 f., пиши ми да пошаљем атестат, па од тије 5000 f. пола мени пола теби.“ П. је тај поздрав казао Р. и Р. му говорио и напомињао неколико пута, да пише Ж., но П. му казао да му неће писати, псујући Ж., да се он усудио такову неваљалу и рђаву ствар њему писати, мислећи, да су и други људи неваљали као и он што је.

Ово је мени Павковић приповједао у својој кући пред Земунским попом Филипом Петровићем, и казао је, да је Ж. писмо и сад код њега. По овоме се може(те) судити, да је Ратковић лично могао начинити облигацију баш као да је истинита, јер Сенатски писара има још на овој страни доста а печат је најлакше начинити.

Из Земуна молио сам вас, да би сте учинили милост, да ми дате један ваш портрет и да ми допустите да га дам изрезати на бакру, па да њиме украсим ону књижицу. Што ја нијесам имао чест на то никаква одговора примити мислим, да није други узрок, него да сте ви то у онај ма заборавили па тако и заостало; зато се сад опет усуђујем вас препокорно молити, да ми ту чест и милост учините. Не знам знате ли ви, да је Ђурковић један портрет ваш (мали на артији тушом начињо) изнијо из Србије, и од њега је у Земуну преписао Јанаћ Џиковац, а од Џиковца дијете Јована Ковача, и т. д. Оно, што је дијете Јована Ковача преписивало, ја имам сад код себе, но лице није ни мало налик на ваше, само су аљине налик. Из тога ви можете вићести, да ће ваш портрет или Ђурковић или други когоћ издати (макар како) на свијет; а мислим, да је најправије, да ту чест ја добијем, него ли ико други, премда би ја највољно, кад бисте ми послали велики портрет на платну, да га ја послије могу објесити у мојој соби.

Ако ме удостојите кака одговора на ово моје писмо, изволите казати нека се напише управо на моје име с додатком: auf der Landstrasse in 1 Stock links die erste Thür.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2302.]

23.

Свијетли и честити кнеже
Милостиви Господару!

Посљедње писмо ваше ја сам имао срећу примити у Земуну од 6. Јулија, а ја сам вама писао из Земуна на пооду моме, и одавде 3. Септ.; по том послао сам вам 600 књига (300 I а 300 II ч.) народни наши пјесама, за које сам примио из Земуна писмо већ има мјесец дана, да су предате у Биоград и оправљене вама.

Сад како се прикучује ново љето, усуђујем се опет писати вам, и чеситати вам га. Кад би сам имао срећу на ново љето бити пред вама, све би вам жеље срца мога по реду бројио; али овако морам и скупити у једно: желим вам од Бога све оно, што ви сами себи желите и што вам је дужан желити сваки прави Србин, који управо љуби свој народ и отечество.

Кад сам се већ усудио да вам пишем, допустите ми да још нешто напоменем:

1) Ја се све бојим, да вас онај Марков рођак не превари. На његову мјесту, особито у данашње вријеме, ваљало би да је човек, *прво: прави родољубац*, коме је најдража и најсветија ствар на овоме свету *полза* и *слава* отечества свога. *друго:* он мора не само свој народ и отечество од постања до данашњега дана *врло добро* познавати; него мора познавати и друге земље и народе. Што се *првога* тиче, ја се бојим, да он вас и Србију не љуби само као свиња шуму, у којој налази доста жира и воде (али ако у другој нађе тога више, готово се преселити). А особито ме страши, што он није рођени Србин; а знате што наши стари веле; туђи нокти свраба не чешу. Марко је овђе на моје очи говорио своме Француском учитељу, да је Бугарски народ већи и знатнији од Српскога! А онај може још и горе говорити и доказивати[1]. Што се тиче *другога* мени се чини, да он не познаје како ваља ни свога народа ни отечества, а камо ли нашега.[2] Ја истина нити сам њега кад видјео, нити ми је кака зла учинио; него вам ово само из једине љубави к народу и отечеству нашему напомињем и јављам, само да знате; а ја сам желим од свега срца, да овај сав мој стра и ова сумња буде све гола лаж. — Прем да сам ја слаба здравља и на онај крај особито у ово доба године не би сам рад путовати; али ако ви нађете за нужно, ја сам готов поћи, како ми овђе пошљете „полномоћје“ и остале потребе. Само вас молим, ако мислите што чинити, гледајте *одма*, јер је сад вријема. По своју прилици што ће бити, сад ће бити.

[1] Ова реченица дописата, а пре тога било, па избрисано: А онај то може повјеровати собом (т. ј. само да рече: да Срби имају људи, не би њега молили и слали, које он без сумње и говори).

[2] Ова је реченица дописата са стране, а прво је било, па превучено: Што се тиче *другога*, ја сам тврдо увјерен, да он не зна управо ништа, него је скитница и лажа и варалица, која тражи да живи господски о туђем трошку. Да не спомињем, што други људи о њему говоре, него његов *рођени брат*, Лазар, казивао ми је, да га је *отац његов* називао *блудним сином*.

2). У милостивом и високопочитајемом писму вашем од 6. Јулија писали сте ми, да ћете Гриму, „до мало времена одговорити, и благодарити по достојанію;“ но ја до данас никака писма за њега нијесам примио од вас, а и другим путем да мије дошло, он би мени јамачно јавио. Сад ја не знајући, или сте ви, збуњени каким другим пословима, одговор Гримов заборавили; или сте му га мимо мене другим путем послали, па се негђе задржао или и изгубио; усуђујем се напоменути вам, надајући се, да ћете ми ово прије примити за добро него за зло. Ја сам увјерен да ви познајете, каку је вама Грим чест учинио; а и у напредак може још сила учинити. Ја желим, да би вам и други ко онако што учинио; а то сад највише стоји до вас.

3). За портрет ваш, молио сам вас из Земуна и одавде; и сад се опет усуђујем трећи пут молити вас, да ми га пошљете. Ако ми не можете послати онај један мали портрет, што је Ђурковић моловао (које би ја волио него Бог зна шта), а ви заповједите ономе молеру из Вршца, нека измолује (тушем на артији) само главу, па ми њу пошљите; а аљине ја имам намоловате доста добро.

Ја ћу за особиту чест и срећу примити, ако ме на скоро удостојите одговора на ово писмо (ако ништа барем само да знам, да сте га примили). Али ће ми врло жао бити, ако људи, који родољубиво срце моје не нознају (или неће да га познаду), ово писмо моје наопако стану толковати.

Препоручујући се вашој дојакошњој милости и цјелујући вам десницу и скут с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 19. Дек. 1824. г.

Ваш препокорни слуга
В. С. К.

[Вуков конц. у арх. С. К. Академије бр. 2303]

24.

Свијетли и честити кнеже
Милостиви Господару!

Надам се да сте већ примили моје писмо, које сам вам прије 15 дана (т. ј. 19. Дек.) послао.

Ономадне добио сам једну веселу новину, коју вам с великом радости јављам (ако је прије од куд нијесте чули):

У 26. књизи Петрбурскога журнала, који се зове: „Сынъ отечества“, од прошавше (824) године има једно лијепо препоручително објављеније (као мала рецензија) о нашим народним пјесмама у коме је Руски наштампано све оно, што сам ја у предговору из Гетингски учени новина Њемачки наштампао; а на крају стоји; „Первая и &.

Из самога тога могли би сте се увјероти (ако још сумњате), да ја вас нијесам варао, кад сам вам скупљајући ове пјесме и молећи вас за трошак ради њиова штампања обрицао чест и славу. И још вам кажем да се то све тек почиње[1]).

Ја би желио само да се ви о мени тврдо ово двоје увјерите: *1) да ја вас и народ Сриски од свега срца љубим, и да вам желим полузу и славу; 2) да ја знам што је права полза и слава, и како се оне (т. ј. полза и слава) добити могу.*

Кад би ја само знао, да сте ви о том увјерени, онда би вам на ново сила којешта писао, и онда би се без сумње штогођ друго могло чинити и учинити; али овако не смијем ни десету да вам пишем, јер се бојим да ту ко не рече: или да се ја само за себе старам, а вас све гледам да преварим, и на зло да навучем (као што су ми ђекоји у очи говорили, кад сам вас био почео учити читати); или да незнам ништа, него само лудујем и беспосличим (као што сте сами чули, да ми се у очи говорило, кад сам пјесме писао и скупљао).

Чуо сам, да је у Петербургу изишла на Руском језику некака и књига о вама и о Србији, и кажу да је посвећена генералу графу Милорадовићу; Може бити да ви ту књигу већ имате; а и ја сам већ наручио, да ми се једна пошаље.

Надајући се од вас милостивом одговору, особито на оно пређашње писмо од 19. декемврија, и препоручујући се вашој милости и цјелујући вам руку и скут с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 2. Јануар. 825.

Ваш
покорни слуга
В. С. К.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2304].

[1] Овај је одељак дописан, а место тога било: О како би ја желио да се тако којешта о вама и о народу нашему често чита и пише, не само по Петербургу, него и по Лондону и по Паризу!

25.

Свијетли и честити кнеже,
Милостиви Господару!

Прем да нијесам имао среће примити од вас никака одговора на моја писма од 3. Септемврија и 19. Декемврија (прошавше године) и од 2. Јануарија (ове године), опет се усуђујем честитати вам дан у који сте ви на срећу народа Српскога, овај свијет први пут угледали. Желим вам да га у здрављу и у сваком задовољству са вашом фамилијом и са народом Српским много љета дочекујете и проводите!

Од некога времена били су се овђе почели разносити различни неповољни гласови о Србији и вама, но фала Богу сад се опет говори да је све уређено као што је и било.

Чест имам јавити вам да ме је Крал. Гетингск. учено друштво, које је прво у Немачкој Земљи и једно од први у Европи, изабрало за свога члена кореспондента, и прије неколико дана чрез свога секретара, славнога професора и списатеља натуралне историје Ј. Блуменбаха послало и диплому. Надам се да ће вам ово бити врло мило.

Ја се још надам, да ћете мене удостојити милостиво одговара на пошљедња моја два писма[1]).

Препоручујући се вашој милости и цјелујући вам руку и скут с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 3. Февруар. 825.

В. преп. сл.
В. С. К.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2305].

26.

Свијетли и честити кнеже,
Милостиви Господару!

Не сумњам да сте примили писма моја из Беча од 3. Септ. и од 19. Декемвр. прошасте године, и од 2. Јануарија и 3 Февруарија ове године; али ја нијесам имао среће од вас

[1]) Било још на избрисано: а особито што се тиче Гримма.

ни на једно одговора примити. То би био довољан узрок, да вам више не смијем писати; но будући да сам сад случајно дошао овђе у Земун; тако се усуђујем још један пут писати вам и одавде. Од свега што сам вам писао и што би вам још имао писати, најпре би вас молио (ако молба моја код вас још значи што), да одговорите Гриму, као што сте ми лани у последњему писму вашем обећали. Ви сами ласно можете дознати, да би ја имао молити вас за којекаке моје сопствене потребе; али се мени ово чини најпреће, јер се тиче чести ваше и народа Српскога. Ако ту ко мисли (по жељи својој), да ћу се само ја чрез то осрамотити, ако ви Гриму не одговорите, он се вара: ја ћу се у том само у толико осрамотити, колико ваше срамота и на мене, као и на све Србље пада; али мене самога оправдаће свагда љубав к вама и к народу нашему. Да ја данас овђе умрем и да вам ништа више не учиним, само оно што сам до сад учинио и што сам вам желио и (да су непријатељи моји и ваши допустили) *могао* учинити свједочиће потомству, да ви до данас нијесте имали већега пријатеља од мене.

Ако ја тако будем несрећан, да ми ни овђе сад на ово писмо не одговорите, онда истина да ће бити за мене очевидни знак, да ви нити признајете моје љубави и ревности к вама, нити сте више мој дојакошњи пријатељ; но ја како сам до сад, не гледајући ни на какав мој сопствени добитак, него само из једине љубави и ревности к народу нашему, желио, и што се могло чинио вам добро, тако ћу се трудити и у напредак докле ме гођ Бог узаживи; а вријеме ће свачија дјела изнијети на виђело.

Ја ћу се овђе бавити још најдаље осам или десет дана (и то само чекајући одговор ваш на ово писмо), па онда полазим опет у име Бога у Беч.

Препоручујући се вашој старој милости и цјелујући вам руку и скут с највећим високопочитанијем остајем

У Земуну 12. маија 825. г.

Ваш
вјерни и препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић

[Споља:] Свијетломе и честитом кнезу од Србије
Господару Милошу Обреновић
с највећим високопочитаније
у Крагујевцу.

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат
у арх. С. К. Академије бр. 2306].

27.

Любезный мой Вуче!

Мене в писмо ваше одъ 12° Маія ове године, сь коимъ укоравате ме что вамъ на писма ваша одговоріо нисамъ, извѣстило о пришестію вашемъ у Земунъ, гди велите да и одговора моегъ бар на ово ваше последње писмо очекуете; Но я, како на ово, тако и на сва остала писма оаша, рѣшіо самь се одговорити вамъ устменно, зато и препоручити вам доходимъ, да по пріятію писма овогъ, такій, ако вамъ каква дѣла ваша препятствовала небы, прећете и дођете овамо; Я се надамъ да ћете Вы ово позиванѣ мое сь тим више драговольно пріймити что су и садашня обстоятельства по нас доста добро сложена; очекиваюћи васъ овди — всамъ

№ 928
18г Маія 1825.
у Крагоевцу.

Вашъ
доброжелательный
Милошъ Обреновичь
Сербій Князь.

[Споља:] Высокоученому
Г-ну Вуку Стеф. Караџићу,
доктору философіе и члену више
учены содружества
у Земуиу.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2307]

28.

Свијетли и честити кнеже
Милостиви Господару!

Имао сам срећу примити милостиво и високопочитајемо писмо ваше од 18. овог мјесеца, у коме ме позивате да дођем тамо к вама. Са највећом жалости морам вам јавити, да ја ову вашу милостиву вољу засад *не могу* испунити. А како сам вам свагда истину говорио, тако вам ни сад не ћу лагати, него ћу вам управо казати узроке, зашто вам доћи не могу:

Први је и највећи узрок, што *не смијем*. Ио свима мојим старим, и вама познатим непријатељима, ја би се усудио вама доћи; или се бојим Германа.[1]) Ја добро знам да је Герман још прије неколико година против мене како вама писао, тако и по другим мјестима говорио,[2]) а сад он још више узрока има чинити, особито због те ваше историје.[3]) А да ви Герману више вјерујете него мени и да га волите него мене, о томе ме особито увјерава ваш портрет, за који сам вас ја трипут молио, па ме нијесте ћели ни одговора удостојити, а Герману ста га послали чак у Петербург, те га је уз моју од[4] мене украдену књигу издао; а особито сад како се чује да је дошао с таким веселим гласовима, којима се ја од свега срца радујем.

Други је узрок, што сам врло рђава здравља, па да ми се ту најмања кака неповољност догоди,[5]) могао би сам се сасвим разбољети и[6]) умријети или полудити.

Трећи је узрок овај: ви знате да сам ја сирома, и једва се од дана до дана жалосним и крвавим љебом раним. Још зимус морао сам продати бурмутицу, што ми је поклонила Велика Кнегиња Марија Павловна, и од ти новаца оставио сам жени 100 форинти да живи *у Бечу са троје ђеце* док се ја на траг вратим. Док сам жив[7] опет се надам да ћу моју жену и ђецу којекако моћи ранити и у невољи тјешити, и ја њи и

[1]) Било на избрисано (кога ја једнако држим да је права лажа и варалица која Србе вара у име Руско, а Русе у име Српско).
[2]) Било: интригирао.
[3]) Још било: коју је он од мене украо.
[4]) Било: управо рећи од...
[5]) Било: па да ме ту најмање што напаствујете.
[6]) Било: од муке.....
[7]) Било још: и слободан.

они мене; али да ме сад смрт нађе, онда може бити да би моја жена са ђецом морала просити.

Ово су прави узроци, који мени засад не допуштају к вама пређи, и које ја вама као неправедно увриједјени син чедољубивоме оцу управо исповиједам. Ако ви иоле признајете моје заслуге, учињене вама и народу Српскоме, и ако познајете моју родољубиву ревност, заиста вас ово писмо ни најмање неће увриједити, него ћете ми ово дати за право, и гледаћете милостиво да ме утјешите. Ви знате добро, да сам ја прије пет година био дошао к вама да вас научим читати и писати, и тако да вас избавим од срамоте, да вам не може нико рећи,[1]) да сте ви „безграмотной мужикъ", као што се говорило за Црног Ђорђија. Ви сте ову родољубиву жељу моју примили радо и весело, и почевши неколико дана учити сами сте познали, да се ласно може научити; но најпослије се људи, те вас увјерише, да је за вас и за народ Српски боље што не знате читати и писати, и тако вас одвратише од тога посла. Знајући ја дакле, да су вас људи могли одвратити од таковога посла, који би за вас, у данашњем стању вашему, био драгоцјенији од једнога ока из главе; морам се бојати да вас и сад не би наговорили на што против мене.

Но ако ја за сад и не могу доћи к вама, опет ја остајем, и остаћу до гроба мога ваш, и примићу за срећу сваки случај, у коме би могао још више показати моју љубав и ревност к вама и к народу Српскоме. Само кад би сам тако могао бити срећан, да и ви милост вашу од мене не одвратите!

Сад да речем неколике ријечи о тој књизи, што вам је Герман донијо. Истина да би ми много милије било, да сам је ја издао на Српском и на Њемачком језику, па да се каже, да је са *Српскога* на *Руски* преведена (и онда јамачно не би у њој било толико погрјешака, као сад); али ми је опет врло мило што је и тако изишла: нека она само чини чест и славу (ако је могуће и ползу) вама и народу Српскоме, а ви мјесто мене макар и Германа наградили за њу.[2]) И до сад се на свијету догађало, да један оре и сије и са-

[1]) Било: да вам непријатељи народа нашега не могу рећи.

[2]) У другом концепту било још: (јер му је мало по 3600 рубаља што му Руси дају на годину).

бира, а други једе. Како је пак Герману мој рукопис дошао у руке, питајте га нека вам каже, ако не знате.[1])

[Први концепат овога писма гласи овако:]

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару!

Имао сам срећу примити милостиво и високопочитајемо писмо ваше од 18. овог мјесеца, у коме ме позивате да дођем тамо к вама. Премда мени ништа милије не би могло бити, него тамо к вама доћи у свако доба, а особито у ово срећно вријеме; но са највећом жалости морам вам јавити, да ми рђаво стање здравља мога не допушта сад ову милостиву вољу вашу и жељу моју испунити, јер осим што ме прси одавно боле, напала ме нека тајна грозница, и тако сам ослабио да једва идем и ово писмо пишем дрхћућом руком [Било још: А знам да би и вама жао било, да се ће у путу отуд или одовуд сасвим разболим и умрем прије времена. Зато се надам да ћете ми милостиво опростити]. Надам се, да ћете ми у оваком догађају милостиво опростити што вам доћи не могу.

Ви можете ласно знати како се ја радујем тим веселим гласовима о вама и о народу нашему. Да Бог да да буде све срећно и честито! и да Бог вас са цијелом вашом фамилијом и са свима вашим поживи на премнога љета у здрављу у слави и у свакоме задовољству! При том се усуђујем вас препокорно молити да не заборавите ни мене. Да ја вама нијесам ништа привриједио за саму ону чест и славу, коју сам народу Српскоме по другим земљама учинио, надам се, да би сам имао право молити вас као Господара народа нашега, да ми одредите пензију да могу с фамилијом мојом живити; а да народу никаке ползе ни чести учинио нијесам, опет мислим да би сам имао право надати се од вас таковој пензији за саму ту историју вашу, коју вам је Герман донијо. Пензија би ваша служила на чест и мени и вама, а мене би особито поставила у стање да могу у напредак радити што за вас и за народ наш. Да ту срећу доживим чини ми се да би сам одма оздравио, јер ме сиромаштво моје највише у болест бацило, и оно ми од дана до дана срце моје гризе, особито кад помислим, да ће моја несрећна жена са троје нејаке ђеце морати просити, да се рани послије смрти моје (Бог зна оћете ли вјеровати, да ми ово пишући сузе из очију по артији падају).[2])

[1]) Последња тачка из другог концепта, у коме је даље још било, на изостављено: Бых несмысленъ хвалися: вы мя понудисте; азъ бо долженъ бѣхъ w васъ хвалимъ бывати. Коринћ. II гл. 12. ст. 11. Негђе апостол Павле вели од прилике овако: „кад ме ви нећете да фалите, ја се сам морам фалити". Да ја вама ништа привриједио нијесам, за саму ону чест и славу коју сам народу Српскоме по другим земљама учинио, надам се да би сам имао право молити вас, као Господара народа нашега (да ми дате пензију да могу живити, као што сам вас молио још прије 5 година); а да народу ништа привриједио нијесам, опет мислим да би сам имао право надати се од вас таковој пензији за саму ту историју вашу.

[2]) На концепту се заиста виде кани суза. Уредник.

Ако ли би ви кад нашли, да сам ја вама и за какав други посао нужан и потребан, или ту или макар ће било, ја ћу и то свагда за срећу примити и по могућству моме трудићу се да се покажем достојан повјерења вашега.

Опет вас морам за одговор Гриму молити! Не мојте га заборавити тако вам чести и славе ваше и народа нашега!

Ја ћу се осам или највише десет дана још бавити овђе само зато, не би ли имао срећу да ме обрадујете каким било одговором на ово писмо.

Препоручујући се вашој милости и цјелујући вам руку и скут с највећим високопочитанијем остајем.

У Земуну 28. маја 825.

[Три Вукова концепта у арх. С. К. Академије бр. 2308]

29.

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару!.

Не примивши од вас никака одговора на писмо моје од 28. Маија из Земуна, морам мислити, да сте се расрдили на мене, што вам, на позивање ваше тамо нијесам дошао. Већ има 10 година, како се ја једнако трудим, не би ли вам се како удворио и вашу милост и добру вољу заслужио; зато ми врло тешко мора бити, кад видим, да се ви преко сви моји трудова, мјесто милости, на мене срдите. Једина је утјеха моја, што ме савјест увјерава, да ја срдњу вашу нијесам заслужио, и надежда ме разговара, да ћете ви, данас или сјутра, то и сами признати.

Прави је узрок, који ми није допустио тамо прећи, био је истина, као што сам вам писао, рђаво здравље моје; но узрок тога био је *Герман*. Ја сам њега и од прије само по казивању други људи, држао за лажу и варалицу; а сад, кад је он ту моју књигу тако подло украо и издао, морао би сам га држати за таквог човека, да га остали људи за свеца држе. Ви знате, с каким сам ја трудом ону историју вашу ту састављао и писао; по том не само што сам се мучио преводећи је на Њемачки језик, него сам још и плаћао те се писало и преписивало. Трудећи се, да оставим потомству истинито описане те знатне догађаје народа нашега, да учи-

ним вама и данашњему народу нашему чест и славу (ако је могуће и ползу), мислио сам, да ћу и себи штогођ заслужити и вама се у милост препоручити, да ме барем толико надгледате, да у рђавом здрављу моме под старост не гладујем са женом и с ђецом. Сву ту помоћ, којој сам се праведно и поуздано могао надати, сад је он од мене отео најподлијим начином. А и да ми није с тим никакве штете учинио, питајте само Давидовића, нека вам каже, кака је то подлост *туђу књигу* (и другим начином, а камо ли таким!) *украсти* и *издати*, па и то још не само издати онаку, кака је, него на рачун списатељев мијењати у овој којешта и додавати којекакве лажи и будалаштине! То је мене учинило болестна у Земуну, па нијесам смијо да пређем тамо, јер би сам му на ваше очи морао казати, да је скитница свјетска и права лажа и варалица, која вара Србе у име Руса, а Русе у име Срба, и тако тражи о туђем трошку да живи господски (то би сам му заиста на ваше очи морао казати); а то се без срдње не би могло говорити, па сам се бојао да се од једа још већма не разболим и од муке не црknем, или у срдњи вас у чему не увриједим. Ви сами по вашему здравом разуму можете виђети, да је мени превелика неправда учињена; и ако до сад ни у чему нијесте познали, сад из те књиге моје можете познати, да је Герман права лажа и варалица. О том мислим да је већ доста.

Ево ме сад с другом тужбом (јер немам среће, да вам те чим могу фалити). Још прољетос, прије поласка мога одавде само доље, заложио сам најпослије и бурмутицу, што ми је поклонила велика кнегиња Марија Павловна. Из Земуна кад сам ћео поћи, морао сам од пријатеља узајмити 50 форинти да могу доћи до Пеште, а у Пешти сам тако исто узајмио да дођем до Беча. Овђе сад не имајући већ шта више продати ни залагати, управо гладујем са женом и с троје ђеце! Сад ми ниништа више није остало, него да почнем *просити*, и да ме народна и ваша срамота не задржава, већ би сам и то почео; али ћу најпослије, ако ме овако оставите, морати почети. Онда ће непријатељима вашим стати срце на мјеру, кад буду могли говорити: гле! то је онај, што Милоша по свијету слави, и што га једнако фали и брани! Ето сад по себи нека суди какав му је Милош. — На Њемачки Мијољдан (то је 17. Септ. по нашему календару) *морам* платити 200 форинти кирије за кућу, ђе сједим. Да би сам како

те новце саставио, дао сам једну књижицу да се штампа, од које вам ево шаљем једно објављеније, а до неколико дана послаћу вам још 12; кад бисте ви ћели учинити милост, да заповједите, да се разашљу по наијама, знам да би се ласно скупиле неколике стотине пренумеранта, те би била како мени помоћ, тако и чест и мени и вама.

С реченим објављенијама послаћу вам и једну књигу наши народни пјесама на Њемачком језику. Ако из те књиге видите, да ја ваше новце нијесам потрошио у залуд, онда знам да ћете ми радо послати три иљаде форинти у сребру, да још једанпут прећем преко Германије и да отидем до Париза, да и онамо име ваше и народа нашега објавим као што јесте. Може ко рећи, да је млого 3000 форинти сребра; али вјерујте да није: од једне иљаде морао би сам половину оставити жени да живи са ђецом за годину дана, а с другом половином исплатио би сам овђе којекаке дугове: мени би дакле остале 2000 форинти, да отидем до Париза, да онђе посједим барем 10 мјесеци и да наштампам (ако ништа више, барем) ону вашу историју на Францускоме и на Српскоме језику, и да се вратим на траг. Да вам ја пишем, да би то било добро и полезно учинити, могли бисте (ви или ту когоћ други) рећи, да вам ја лажем, и само себе ради гледам да те новце од вас измамим; него остављам како ви по вашему разуму за добро нађете.

Баш да, по несрећи, на мене и срдити останете, опет би ваљало, да Гриму одговорите.

Овђе се чу ономадне, како је у Бијограду некакав Турчин ћео да убије Г. Јеврема, па убио Ћелеша. Фала Богу кад се тако догодило!

Преморујући се вашој милости и цјелујући вам руку и скут с највећим високопочитанијем и остајем

У Бечу 14. Августа 825.

ваш препокорни слуга
В. С. Караџић.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2309]

30.

Ево вам у писму од 14. о. м. обећане књиге народни наши пјесама на Њемачком језику и 12 објављенија. Ја би вам ову књигу још прије два мјесеца дана послао, али сам све очекивао, не би ли одкуд добио новаца, да вам је купим, а ова да остане мени, па не мого никако, него вам ево морам послати ову, што је мени на дар послана. Ајде нека иде срећан јој пут! да ако нико не откине овога листа, ће пише, да се мени на поклон шаље.

У Бечу 22. Августа 825.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2310]

31.

Свијетли и честити Кнеже,
Мплостиви Господару!

У писму моме од 14. Августа прошавше године писао сам вам само, да је Герман *најиодлијим* начином мој рукопис ваше Историје *украо*, те издао у Петербургу; а зашто сам га ја у Петербург послао, то ћете најбоље вићети из приложене овће копије од тужбе, коју сам 15. Августа предао овдашњему Руском Елчији, Господину Димитрију Павловићу Татишчеву. Тужбу је ову Г. Татишчев оправио у Петербург министру иностранн дјела, графу Неселроди, од кога је прије неколико дана добио одговор, да је Герман казао, *да сте му ви послали мој рукопис на Њемачком језику, и да сте му заповићели, да га о вашем трошку наштампа на Руском језику; и тако од вас да тражим накнаду штетѣ моје!!!* Знајући ја, да ви поменутога рукописа нијесте имали, тако не могу никако мислити ни да сте му га послали; а и да сте га имали, не вјерујем да би сте ви мени таку неправду, а себи срамоту могли учинити; него[1]) је Герман мој рукопис *украо*, у министерства Рускога (ваља да га је министерство њему дало да види, као човек од Српски послова, а он онда, видећи да се с тим може што добити и излагати, нашао не-

[1]) Ова се реченица овако почињала: Може бити да сте му ви казали за књигу. — на то избрисано и стављено место тачке, тачка и запета.

кога те му га превео на Руски, и тако га *украо*); пак сад ону срамоту, која по правди пада на Руско министерство, и на њега, они бацају на вас! Из овога догађаја ви можете сила научити: 1) Можете се очевидно увјерити, да је Герман јавна лажа и варалица, која вама управо о срамоти ради; 2) Какогођ што Герман сад вара министерство Руско, да сте му ви рукопис послали, тако он може и вас варати за млого којешта, да му је министерство казало. — — — — 3) Са жалошћу можете видити, како лаже и скитнице којекаке могу заслијепити министре, од који зависи срећа не само јединствени људи, него и цијели народа. — — —

Тако сад, знајући ја за цијело, да Герман *лаже*, да сте му ви поменути рукопис мој послали, не смијем ни искати да ми штету накнадите (већ ако да би сте ви то сами учинили мени из особите милости и из уваженија моји заслуга и љубави и ревности к вама и к народу Српскоме); него вас препокорно молим, да учините милост, и да ми по правди и по истини пошљете свједочанство (атестат), како ви Герману поменутога рукописа мога нијесте послали. А за име и за великодушије ваше, по мњенију моме, било би најславније и најприличније, да ви мени пошљете ове 4000 f. сребра, што по правди тражим од министерства Рускога, па онда ви сами да пишете министерству, како Герман *лаже*, да сте му ви мој рукопис послали, но будући да се та ствар највише вас тиче, зато сте ви мене намирили, али Германа, као човека, који тако јавно *краде* и *лаже*, нека они у напредак употребе у њиове послове, каке им драго, само у Српске не. Да тако учините, онда бисте виђели, шта је Герман код Руса без вас и без Србије.

Макар како ви мислили о овој ствари, опет се надам, да ћете толико милостиви и праведни бити, да ми одговорите на ово писмо, и да ми кажете, шта ћу чинити; ако ли тако будем несрећан, да ми на вријеме ништа не одговорите, онда ја морам опет Германа, као крадљивца и лажу, тужити, и сваким начином чест моју од њега бранити.

Господару! већ има 10 година, како се ја савијам око скута вашега; сад до вас стоји, да ме под милостиви скут ваш примите, или на вијек да ме од себе оћерате.[1])

[1]) Било још на избрисано: Знајте, да би ја њаду пута волио живити код вас у Крагујевцу, или у колиби у најмањем селу у Србији, него у Бечу или у Петербургу у најбогатијим дворовима. — Надам се да сте примили мој Забавник.

Препоручујући се вашој милости и великодушију, и цјелујући вам руку и скут, и молећи вас препокорно да ме одма удостојите милостивога одговора на ово писмо, с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 4. Јануар. 826.

ваш препокорни.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2311]

32.

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару!

Не примивши од вас никаквог одговора на писмо моје од 4. Јануарија ове године, усуђујем се писати вам још један пут, и молити вас препокорно, да се смилујете и да ми одговорите.[1]) Уз то се усуђујем послати вам пет листова (т. ј. цијелу № 27-му и 1 лист од № 18-те) Руски новина („Библиографическіе листы"), из који можете виђети, шта и онамо учени људи о мени и о мојим пословима мисле и говоре.[2])

Препоручујући се вашој милости и цјелујући вам скут и десницу, с највећим високопочитанијем остајем[3])

9. марта.

ваш препокорни слуга
В. С. К.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2312]

[1]) Било па избрисано: Што се саме ствари тиче, немам вам шта друго писати, осим онога што сам вам писао.

[2]) Завршетак ове тачке гласио је прво овако: Из 27 № виђећете, каку сам ја част и славу вама учинио у Русији: а из тога листића од № 18 виђећете, да мене и у Русији уважавају какогођ и у Њемачкој.

[3]) Овај завршетак дописан, а место тога било: Милостиви Господару! сјутра је дан, у који сте ви на срећу и славу народа Српскога овај свијет први пут угледали; дан, који вам срећни синови Српски, који милост вашу уживају, а несрећни... (оцепљен други лист).

33.

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару!

Онај посао, о коме сам вам писао 4-га Јануарија и 9-га Марта тиче се моје среће или несреће; а будући да нијесам имао среће примити од вас никаквога одговора, зато сам дошао овђе на границу, одакле се усуђујем писати вам опет и молити вас препокорно још један пут.

Из 27-ме № Библиографически листова, што сам вам послао с посљедњим писмом, могли сте виђети, да и онђе има људи, који виде, да је Герман мој рукопис украо; но како се он на вас одговорио, сад ја њега више не могу тужити без ваше срамоте; а мени је жао, да ја, који сам се 10 година дана једнако старао о вашој слави, сад почнем вас срамотити.[1])

Зато вас препокорно молим, као Господара народа нашега и као мога милостивога благодјетеља, да ми по вашему великодушију и правосудију одговорити на писмо моје од 4-га Јануарија. Ја видим, да ви Германа волите него мене, али се опот надам, да ћете по вашему правдољубију и великодушију наћи за право да и мене намирите и утјешите, за које вас препокорно молећи[2]) и препоручујући се вашој пређашњој милости и правосудију и великодушију и цјелујући вам десницу и скут с највећим високопочитанијем остајем чекајући милостивог одговора.

У Земуну 12. Јунија 826.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2313]

34.

23. Јунија 826.

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару!

Не сумњам да сте примили обадва писма моја од 12. о. м., на која сваки дан очекујем милостивога одговора.

[1]) Било на избрисано: И највећи моји непријатељи морају признати, да ви мене сад немилостиво од себе гоните за оно, зд што би ваљало да ме најбогатије (прекинуто даље).

[2]) Било још: Ја сам само тога ради из Беча овђе дошао.

Јуче сам примио од Господина Шаффарика ова три екземплара његове књиге *Историја језика и литературе свију Словенски нарјечија*, уз које ми је ово писао: Für S. Durchlaucht &.

Тако шаљући вам ја поменуте три књиге с радошћу испуњујем ову препоруку.

За особиту чест и милост примио би сам, кад би сте ми макар само три ријечи одговорили, да сте ове књиге примили, да би ја о томе Г. Шаффарика мога увјерити.

Препоручујући се пређашњој вашој милости и цјелујући вам десницу и скут с највећим високопочитанијем остајем очекујући милостивог одговора на препокорно моје прошеније.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2314]

35.

Ваше Сијатељство,
Милостиви Господару!

С неописаном радости имао сам срећу преко Алексе Симића, базерђанбаше Бијоградскога, примити двије стотине сребрни форинти, које сте ми ви по милости вашој послали на дар. Бог је свједок, да ми је ово двјеста форинти милије, него да сам од куда с друге стране добио сто пута оволико; јер је ово за мене знак ваше старе к мени милости и благонаклоности, од које мени ништа на овоме свијету драгоцјеније нема. Овај драгоцјени дар ја не знам ни на што достојније употребити, него на пут к вама, не да вам благодарим, јер то није могуће, него, ако ме те части и среће удостојите, да вам с чувствима вјечне благодарности руку и скут пољубим. Надам се, да ћу, у име Бога, скоро ту превелику срећу имати, да станем пред вама.

Не имајући среће честитати вам ново љето устмено, усуђујем се овако жеље моје здружити са жељама цијелога народа Српскога: да ново љето у здрављу дочекате и у весељу и у сваком задовољству са вашом свијетлом фамилијом проведете; и да вас Бог тако на срећу и славу народа Српскога поживи на премнога љета!

Препоручујући се вашој свагдашњој милости и у мисли цјелујући вам скут и руку с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 28. дек. 826.

вашем Књажевском Сијатељству
препокорни и вјерни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља:] Његовоме Сијатељству Књазу од Србије
Господару Милошу Обреновићу
с највећим високопочитанијем
у Крагујевцу

[Ориг. у Држав. арх.; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2315]

36.

Ваше Сијатељство
Милостиви Господару!

Надам се, да ћете данас или најдаље сјутра примити писмо моје од 19. овог мјесеца. У петак нијесам вам могао писати, јер сам у четвртак морао ноћити у селу код Штрауса, с којим сам једва у петак ово уговорио: Он оће да нам у Србији начини фабрику од артије; али неће да буде ортак у њој (будући да има и овђе млого посла, које с фабриком, које с типографијом, а сина ни брата нема тамо да намјести), него иште да му се да 1.000 дуката као награда једанпут за свагда. Кад би ви на то пристали, онда би он овога љета с једним мајстором дошао тамо да изберу мјесто и да наруче грађу да се сијече пред зиму (у Нојемврију и у Декемврију, а прије ни послије *не ваља*, јер ће брзо да иструли); па би на прољеће у мјесецу Марту, он послао одавде једнога мајстора са три калфе, који би с помоћу тамошњи наши мајстора, које бисте ви морали у помоћ дати, до јесени начинили све ове машине и цијелу фабрику од 4 каце, на којима би се сваки дан могло начинити по 30—40 рисова артије. Кад би овај мајстор с његовим калфама и с нашим дунђерима на-

чинио фабрику, онда би нам Штраус послао једнога мајстора са 2—3 калфе, да граде артију (тако бисмо 1828. године у Септембрију мјесецу имали у Србији наше артије). Обадва ова мајстора са њиовим калфама Штраус би нам погодио овђе на годину, но *ариje три године* да нас не могу оставити (јер какогоћ што је у фабрици потребан онај мајстор што гради артију, тако је исто и онај, што гради машине, да ји поправља и угађа), а послије тога времена кад наши људи науче градити и машине и артију, онда се они, ако ћедбуду, или ако ји ми дуже не би ћели држати, могу вратити на траг. Таковим се *мајсторима* плаћа овђе по 8—10 форинти сребра на нећељу, а *калфама* по половина тога, и у фабрици имају сви квартире, но ми би им морали платити што више (барем *таин)* и трошак за пут одовуд и отуд; јер у *Турску* нико радо не иде, а за таки се посао морају узети прави мајстори, који и овђе доста посла имају. За толику фабрику (од 4 каце) морало би се понијети одавде око 60 центи гвоздени ствари, које се тамо за сад не могу начинити, а особито нека велика гвоздена вретена (Spindel); потом сита од жице, на којима се артија гради, и 560 рифи црна сукна, међу које се артија меће; ове би све ствари изнијеле око 3.500 форинти сребра (може бити да би смо сукно, које ће само овђе засјећи преко 1.000 f. сребра, тамо јефтиније нашли). На овај начин ако су[ће?] ваше сијатељство подигнути у Србији фабрику од артије, изволите ми јавити, да кажем Штраусу, да гледа што прије тамо да дође. Што ће једанпут доћи тамо, на овој ће страни бити његов трошак (из оне 1000 ♯, што ће му се дати); али у напредак ако би требало да још који пут дође, то он иште да буде о ваšему трошку сасвим. Од оне 1000 ♯ вели да му дате једну половину кад се почне радити, а другу кад се сврши и стане артија градити. Ја вам слободно смијем казати, да је Штраус врло поштен човек, од кога се ни најмање нпје бојати пријеваре, и да ће оно добро свршити, чега се прими.

Будући да је Штраус и типограф (први у Бечу) зато сам га молио, те ми је прорачунио шта је нама за нашу типографију нужно, а колко ће нас од прилике стати. Тако смо нашли да ће нам за цијелу и савршену типографију требати *прво*: до 70 центи слова т. ј. 50 центи Српски (од 7 руку са курзив. од 14 руку) и Славенски (од 4 руке).

5 ц. Њемачки (2 ц. petit и 3 ц. Garmot).

7 ц. Лат. и Француски (2 ц. petit, 3 garm. и 2 цицер.).
7 ц. Грчки (2 пет. 3 garm. и 2 цицер.).
1 ц. Арапски или Турски.

Најскупља су од ови слова (nonpareille cursiv) по 200 f. cm. ц. а најјефтинија (Text Antiqua) по 75 f. cm.; али сва заједно доћи ће на . . . . . 7500 f. cm.

Друго: двије гвоздене пресе по новом начину доћиће на . . . . . 800 „
Шајтов (Mutter u. Spindel) за менђење ради стезање наштампане артије око . . . . . 120 „
Којекаке ситнице на . . . . . 100 „

8520 f. cm.

Сад ће нам требати око 1800 калупа (Martricen) од Српски слова (које мали, које велики, које курзив, које знака гласоударенија и т. д.) који се као што чујемо продају у Липисци по 1 f. 30 кр. сребра то чини . . . . . 2700 f.

За црквена слова морају се резати печати (Stempel), којије ће на четвора слова ваљати најмање око 600, и с калупима заједно стаће око 2 f. cm. које ће изнијети . 1200 f. Још да купимо за 400 f. сребра алат за љевање слова, пак ћемо онда за . . . . . 12820 f. cm. имати не само типографију него и словоливницу (Schriftgisserey), а Штраус ће нам дати једнога љевача, који ће нам тамо начинити фуруну и за 3 године сједети тамо, док наши људи не науче слова лити и гладити.

Калупи од грађански слова и пресе морају се купити у Липисци, јер ји овђе нико нема; а печат за црквена слова морају се овђе сјећи, једно што у Липисци оваки мајстора нема, а друго, што имамо овђе људи, који ће мајсторе поправљати, да и црквена слова изиђу лијепа. А ђе ће се слова лити, то још управо не знам. Страус, као и други један пријатељ, увјерава ме, да ће се сва слова моћи овђе лити. Ако то буде могуће, онда ћемо заштедети кирију од Липиске довде (најмање по 4 f. cm. на свакој центи). Сад ако смо ради да се ова ствар не отеже, ја препокорно молим, да ми Ваше Сијатељство пошаљу новаца у име ове ствари, да *одма* овђе погодим, и капару да дам, да се печати за црквена слова сијеку, пак онда да идем у Липиску за калупе од грађански слова, да би се и она што прије почела лити. Макар се ђе слова лила, ја морам контракт начинити и капару дати. Кад су Ваше

Сијатељство овај посао мени препоручили, не сумњам, да и савршено повјереније у мени имате; а ја ћу се једнако трудити, да се покажем достојан ове препоруке и милостивога повјеренија вашега.

Препоручујући се милости В. С. и цјелујући вам десницу и скут с највећим високопочитанијем остајем очекујући милостивог одговора.

У Бечу 26. Април. 827.

В. С.
препокорни слуга.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2316]

37.

Ваше Сијатељство,
Милостиви Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се послати вам мој Забавник за годину 1828. Надам се, да ћете га милостиво примити, једно што је писат са жељом народне наше ползе и славе, а друго што га је писао онај, који има срећу поносити се вашом милости и покровитељством.

По свагдашњој жељи срца мога усуђујем се и сад честитати вам ново љето, које се прикучује: да Бог да, да га у здрављу дочекате и у весељу и сваком задовољству проведете, и да га тако са цијелом свијетлом вашом фамилијом и са свима вашим на славу и на ползу народа Српскога небројена љета дочекујете и проводите!

Препоручујући се вашој свагдашњој милости и цјелујући вам руку и скут с највећим високопочитанијем.

[Крајем 1827. г.]

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2317]

38.

Ваше Књажеско Сијатељство,
Милостивјејши Господару!

Имам срећу с највећим високопочитанијем послати вам моју нову књигу, којој сам се зато усудио ваше славно име

надјенути, што се у њој ваша славна дјела описују. За сав труд и за муку, што сам поднијо пишући ову књигу и издајући на свијет, биће ми довољна награда, ако је ви милостиво примите и одобрите; зато би милостиво писмо ваше, које би ме о том увјерило, било најбољи лијек моме раслабљеном здрављу. Бог и савјест моји свједоци су, да ми је у писању ове књиге чест и слава ваша једнако пред очима била; и да је у данашње вријеме само вас ради и ваше чести и славе издајем, ни мало не гледајући на своју сопствену ползу или штету; али поред свега тога ако у њој нађете што неповољно, молим вас препокорно, да ми опростите милостиво; јер је људско погријешити, а Божје и књажеско опростити.

Послао сам особито преко Панте Аџи-Стоила двије стотине овије књига на милостиво расположеније Вашег Књажеског Сијатељства.

Кад сам зимус из Беча пошао надао сам се, да ћу овога прољећа (или барем љета) имати срећу, пољубити вам руку и скут; но сад због различни сметњи морам се вратити у Беч; али се опет надам, да ћу ту срећу на јесен имати, а најпослије зависи од милостиве воље Вашега Књажеског Сијатељства.

Препоручујући се вашој свагдашњој милости и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем јесам

У Будиму 31. Маија 1828.

Вашега Књажескога Сијатељства
препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2318].

39.

послато 18/30 дек. 828.

Ваше Књ. Сиј.
Мил. Г.

Пошавши отуда мислио сам, да је Контумац у Земуну 10 дана; но дошавши у Београд на велику бригу разумео

сам да је 20 дана. Прешавши овде молио сам директора, да би представио генералкоманди, да ми скрати контумац на 10 дана; но он ми одговори да то у данашњим обстојатељствама не може друкчије чинити, већ ако да би му ви за мене писали и препоручили ме њему или Варадинскоме Сигенталу, зато се усуђујем препокорно молити В. К. С., да би сте ми ову велику милост учинили, да пишете за мене или директору или Сигенталу, или (као што би најбоље било) обојици. Надајући се, да ћете ви за цело мени ту милост учинити, још јуче (како сам дошао) платио сам директору обичну таксу у напредак (по 48 кр. ср.) те ме је у особиту колибу затворио, да би у четвртак (27. о. м.) могао изићи на поље. Кад ви, сачувај Боже, ову милост не би мени указали, онда не само што би сам морао лежати у контумацу више 13—14 дана (за које вријеме могу одавде готово у Беч доћи), него би ми и овај трошак био у залуд, што сам платио обичну таксу, а срамота особито! — Зато се повторително молим В. К. С., да ме што брже обрадујете милостивим одговором, који с највећим нестрпљенијем очекујем, и целујући вам десницу и скут, с највећим високопочитаијем јесам

В. К. С.
препокорни

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2319]

40.

Любезный Вуче!

На нредставлѣніе ваше одъ 18/30 Декембра изъ земунског контумаца нисамъ изоставіо молити данасъ Г. Контумацкогъ директора Блауа, или да вамъ онъ прекрати контумацъ, или да се за прекраћеніе већой власти яви. Надамсе, да ћете добити зактевано прекраћеніе, ако не одъ стране Г. Директора, а оно одъ Г. командирендера, коме овай часъ убіеногъ дивлѣгъ вепра шилѣмъ.

Я самъ юче къ дѣцы у Пожаревацъ сишао, ту самъ и писмо ваше приміо; зато нисамъ ни могао пре или съ пута на нѣга

одговорити. Г. директору пишемъ, да сте вы кугу іоште онда прекужили, кадъ вамъ є нога таква остала, зато да се васъ не боѳ, да ћете ій окужити. — То є шала, немойте се наћи увређени одъ мене

23. Декемвра 1828.
у Пожаревцу.
№ 1885

Вашегъ доброжилателя
Милоша Обреновића,
Кнеза Србскогъ.

[Споља:] Высокоученому Господину
Вуку Стефановићу Караџићу,
доктору филос. и разный ученый
содружества члену
у Зем. Контумацу

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2320].

41.

Ваше кн. Сијатељство,
Премилостиви Господару!

С неисказаном радости имао сам срећу на бадњи дан у јутру примити премилостиво и високопочитајемо писмо ваше од 23. о. м. На Божић је дивљи вепар с писмом на командирендера оправљен у Варадин, и ја сам ево дакле (по допуштењу командирендерову) изишао из Контумаца у варош! Ја немам ријечи, с којима би вам могао благодарити за овај велики знак ваше високе милости к мени, јер макар како да вам благодарим, све је ништа према ономе што ми срце чувствује. Колику сте ми учинили милост, избавивши ме, да се још оволико (и више) дана не мучим по контумацу, толику сте ми (и још већу) чест учинили.

При случају наступајуће нове године усуђујем се изјавити В. Књ. С. свагдашњу жељу срца мога: да многе и премногe године са свијетлом вашом фамилијом у савршеном здрављу и у сваком задовољству дочекујете и проводите на ползу и на славу и дику народа Српскога!

Препоручујући се свагдашњој В. К. С. милости и цјелујући вам скут и десницу, с највећим високопочитанијем јесам

У Земуну [28 дец. 1828].

В. Књ. С. препокорни слуга

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2321].

42.

Высокоучени Господине Вуче!

Одъ одлазка вашега наодимъ се безъ писама ваши, незнаюћи узрока томе, сумльо самь о здравлю вашему и проч. Ючеръ казами кн. Васо дасте нѣму писали, а мени ни словца! — Мислимъ да бы сте за дужностъ имали себы приписати, да ме извѣстите о препорукама наложеним' вамъ. Заисто ми е жао, на мало ваше вниманіе к' мени, препочитуюћи Васу и друге писати имъ о безпослицама, него мени, кои самъ вамъ за дѣло препоручіо, боим' се, да се у намѣреню преваріо не будемъ, ербо вы се за комисіонъ дати вамъ нећете постарати, тећу найпосліе быти пренужденъ другогъ кога тражите, коиће ми комисіонъ извершити. Да знамъ да се вы о тому старати нећете я бы се благовремено другоме коме обрнуо кои бы ми посо свершіо.

У осталомъ поздравляюћи васъ и очекиваюћи скорога одговора вашега, остаем и есамъ

у Крагуевцу 18. фебруара 1829.

Вамъ благонаклонный
Милошъ Обреновичъ.
Князъ Србскій.

[Спољa:] Hochgelehrten Herrn
Wuh Steph. Karadszstschi
Dr. der Philosophie und Mitgliede mehreren gelehrten Gesellschaften
in *Wien*

[Вукова напомена:] одговорено 8. Марта

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2322.]

43.

Ваше Књажеско Сијатељство
Премилостиви Господару!

Не имајући среће, у друштву с дворанима вашим пољубити вам скут на опште прерадосни дан, у који сте ви на вјечну срећу и славу народа Српскога први пут овај свијет угледали; с највећим високопочитанијем усуђујем се одавде свагдашњу жељу срца мога изјавити: да преблаги Бог даде, да дан рођења вашега у савршеноме здрављу и у сваком задовољству са свијетлом вашом фамилијом на премлога љета весело дочекујете и проводите! Знајући коковим је свезама свезан ваш живот и ваше здравље и задовољство са срећом народа нашега, увјерен сам, да је жеља моја и свакога правог Србина жеља; и зато се више надам, да је Бог неће оставити неиспуњену.

По милостивој заповијести Вашега Књажеског Сијатељства ја мислим *најдаље* у почетку мјесеца Априлија са свом фамилијом одавде у Земун поћи.

Препоручујући се вашој свагдашњој милости и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 19. Февр. 1829.

Вашега Књажеског Сијателства
препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Арх.; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2323.]

44.

Ваше Књажевско Сијатељство
Премилостиви Господару!

С највећим високопочитанијем имао сам чест примити ваше високопочитајемо писмо од 18. прошавшег мјесеца, које ме је у највећу бригу бацило, нашавши у њему ваше укоре, што вам нијесам ништа јавио о наложеним мени препорукама.

За оправдање моје ја ништа друго не могу казати, него да сам о препорукама вашим, као о најсветијим заповјестима једнако мислио, и старао се, да ји извршим; а што вам о том ништа нијесам писао, узрок је овај, што ништа извјесно и повољно нијесам имао јавити, а с неповољним и с неизвјесним гласовима досађивати вам узалуд и без невоље, чинило ми се непристојно (прем да за највећу чест држим вама писати и од вас писма примати), него сам био оставио док дођем тамо, па онда да вам устмено јавим с мојим примјечанијама. Сад пак по овоме вашему писму усуђујем се јавити вам писмено колико е могуће.

Доктор Прерадовић, кога сам ја већ од двије године тамо препоручивао и устмено и писмено, преселио се прошавше јесени, као што сам вам казивао, из Будима у Сомбор. Ја сам сад у повратку моме ударио из Новога Сада на њега (премда ми онуда прави пут у Пешту није био), и с великом жалости нашао сам, да се он онђе намјестио, погодивши се с неколико људи за 400 форинти сребра на годину, и каже да још трипут толико може заслужити, лијечећи оне, који у ту погодбу нијесу помијешани. А и да се није он тако онђе намјестио, опет тамо не би дошао на сопствену шпекулацију као што је мени ту посљедње рјешеније дато. Он је прије, док је сједио у Будиму, по моме многоме наговарању био пристао, да дође тамо за 1200 форинти сребра на годину и штогођ таина (н. п. дрва, сијена за коње и т. д.); сад пак, како се онђе намјестио, не вјерујем да би пристао, да му се двапут толико даде (а ја немам никаква наставленија обрећи му и што). А осим њега и осим Стејића, који се спрема у Шабац Господару Јеврему, ја заиста но знам *за сад* ни једнога *правог* доктора, који би тамо прешао, већ ако да се ма коме од ови намјештени за годину (најдаље за двије или за три) даде толико, да може послије цијели вијек на овој страни безбрижно живљети.[1])

[1]) После овога додато са стране на избрисано: Кад би Ваше Књ. С. благоволело јавити ми извјесно, колико би сте Прерадовићу дали на годину, ја би одавде опет ударио на Сомбор, не би ли га.

Непосредно после..., живљети, било на избрисано: Надам се да ћете ви ове ријечи моје добро разумјети. Ја сам се у Србији родио и узрастао, и за то ми се чини, да на свијету нема љепше земље од Србије, ни љепшева мјеста од Тршића; и та мисао и љубав к своме роду и отачаству побјеђује све незгоде и неповољности тамошњега живота према овдашњему; али туђин, који се у овим земљама родио и узрастао, како чује за Србију, он одмах представља себи Турску земљу, у којој човек нити је сигуран са својим животом, ни са својим имањем.

Што се пак тиче Француског учитеља за младе бегове, ја сам (може бити криво) разумјео, да то не треба *сад*, него до једну годину; но при свему томе ја сам од Земуна до Беча једнако о томе распитивао, и сад распитујем. Истина да је *каква гођ* Француског учитеља лакше наћи, него правога доктора, али достојна учитеља и воспитатеља ваши синова није ласно наћи. Препарандски професор, у Сомбору, Исаиловић зна *нешто* Француски, и колико сам од њега разумијо, може бити да би за добру плату и на особите уговоре дошао у Србију, и то највише, да се курталише своје жене. У Трнјесту имају два учитеља Српска, који знаду Француски; но старији (Владисављевић) дао се у трговину, и за то не вјерујем, да би ласно оно мјесто оставио; а млађи (Поповић) не знам би ли био вриједан за тај посао. Што се вриједности и способности тиче, најбоље би било, довести каквога Нијемца (Луторанског закона) из Праиске или Саксоније; него он опет не зна Српски. Како би било, да се тражи у Мађарској какав Словак Луторанског закона? За воспитаније млади бегова било би најбоље и најнапредније, да се пошаљу у Беч, или (ако данашњој вашој политици не би противно било) у Петербург у Пажески корпус; но вама је тешко (као што би било и сваком родитељу) удаљити ји тако од себе.

Сад ако овај посао није за чекање, док ја тамо дођем, а оно молим препокорно, да ми Ваше Књажеско Сијатељство изволи милостиво јавити, *кад* треба учитељ тамо, и *колико* му плате на годину, колико ли трошка на пут обрећи могу. А ја ћу међу тим писати у Трнјест, да разберем, не би ли старији учитељ Владисављевић пошао у Србију. А и за доктора, ако се догоди прилика, ја нећу с ума збацити. Јер осим тога што је свака ваша препорука мени најсветија заповијест, ово су препоруке, које мени тако на срцу леже, као и вама. Не само што сам ја вама још прије двије године, без икаке препоруке ваше, доктора Прерадовића предлагао и препоручивао; него сам још 1812 године био наговорио Темишварског доктора Чокрљана, да дође у Србију, и да отвори школу за Хирурге (но с тим су родољубивим жељама и намјеренијама збијали

— По свагдашњој мојој [љубави?] к нашему отачанству и народу, и по знању његови потреба и недостатака, ја сам још 1812-те године наговарао темишварскога доктора *Чокрљана* да пређе у Србију, и да отвори школу за хирурге; но то су били само празни снови, поради отачанствољубија, с којима су тамо они, који су имали у власти то учинити, сирдњу збијали.

тамо спрдњу они, који су имали у власти то учинити). А ви добро знате, како сте ме бранили од подсмијевања, што сам предлагао учење Француског језика, још кад је био Милан-бег мало старији од године.

Ово су оправдања од моје стране; али моје је највеће оправдање милост и свагдашња благонаклоност Вашега Књажеског Сијатељства којој се за свагда препоручујући, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем јесам

У Бечу 8. Марта 1829.

Вашег Књажевског Сијатељства
пренокорни слуга,
Вук. Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Арх.; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2324].

№ 327 45.

Любезный Вуче!

Одговараюћи вамъ на писмо ваше, у коме ми являте, да око почетка мѣсеца Априла намѣравате с фамиліомъ доле сићи, препоручуемъ вамъ, да по рђавимъ овим путовима, за кое чуемъ, да су и по Цесаріи неугодни, неслазите амо, но чекайте у Бечу и друго мое писмо и посланіе нѣшто пара за трошакъ и за путъ.

у Пожаревцу.
15. Марта 1829.

Остаемъ
Вашъ доброжелатель
Милошъ Обреновићъ,
Князъ Србскій

[Споља:] Высокоученому Господину
Вуку Стефановићу Караџићу,
докт. фил. и раз. уч. друж. чл.
у Бечу.

[Вукова напомена] одговорено 29. Марта.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2325.]

№ 395. 46.

Любезный Вуче!

Препоручујући вамъ, да по Ђурђеву дне пођете съ фамиліомъ у Земунъ, и оставивши ню у Земуну, овамо прећете, шилѣмъ вамъ преко Алексе Симића, базрђан-баше, єдну полицу одъ две стотине талира и десетъ подпуны цесарски дуката. Одъ ове сумме употребите сто талира на исплаћеніе Миловука, а сто на трошак до Земуна. За десетъ цесарски дуката пакъ препоручуемъ вамъ, да ій заєдно съ приложенимъ писмомъ на име доктора Гелиса у Бечу истомъ доктору однесете; писмо ков му лѣкаръ мой Куниберть пише предайте му и очекуйте одъ нѣга одговоръ къ истомъ Куниберту сверху нѣки пытаня нѣговы о свойствама и употребляваню нѣке воде, зовоме aqua antimiasmatica, кою є онъ, докторъ Гелисъ, у хипохондріи више пута и съ успѣхомъ употребляваo. Кадъ получите писменный нѣговъ одговоръ о томъ, а вы онда вручите му за трудъ нѣговъ оны десетъ цесарски дуката, примите одговоръ нѣговъ, и по првой пошти пошльите га на име Алексе базрђан-баше. У случаю ако не бы докторъ Гелисъ живъ бно, или не би ктео Куниберту што одговорити; а оно однесите исто писмо, къ Гелису управлѣно, къ нашемъ доктору Беллецкомъ, и нека намъ онъ за пєту воду совѣтъ даде, кои се у писму Кунибертову од Гелиса иште; на овай случай подайте Беллецкому овы десетъ дуката. Одговоръ овай докторскій, као што реко, по првой пошти пошльите, како бы намъ іошть пре васкрса амо могао доћи. Вама су позната и моя и Давидовићева хипохондрическа обстоятельства, можете ій доктору и сами мало истолковати.

У Пожаревцу 25. Марта 1829.

Оставмъ вашъ доброжелатель
Милошъ Обреновићъ
Князъ Србскій.

[Споља:] Высокоученому
Господину Вуку Стефановићу, Караџићу,
Списателю Сербскоме
у *Бечу*.

[Напомена Вукова:] одговорено 5. Априлија.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2326].

47.

Ваше Књажеско Сијатељство,
Премилостиви Господару!

С највећом радости имао сам срећу примити ваше премилостиво писмо од 15. овог мјесеца. Оно је нови знак ваше к мени превелике милости, који показује, како се ви управо отечески за мене бринете, не само у ономе, што непосредствено од вас зависи, него и путови рђави да ме не би намучили! Моја ће свагда највећа брига бити, да вам се за такове превелике милости благодаран, и њи достојан показујем. — Тако по овоме премилостивом писму вашему ја ћу овђе очекивати другога премилостивог писма вашега.

Овом приликом имам чест јавити Вашему Књажеском Сијатељству, да сам ово дана примио диплому на звање дјејствителнога члена из Москве од *общества Истории и древностей Россійскихъ*, од које се усуђујем овђе на другом листу приложити вам копију.

Препоручујући се свагдашњој милости Вашега Књажеског Сијатељства, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 29. Марта 1829.

Вашега Књажеског Сијатељства
препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Писму је приложена копија дипломе на чланство Московског общества истор. и древн. Рос.]

[Спољa:] Его Сіятельству Милостивѣйшему Государю
Милошу Обреновичу,
Сербіи Князу
въ *Крагуевцѣ.*

[Ориг. у Држ. Архиву, а концепат Вуков у арх. С. К. Академије бр. 2327]

48.

5. Априлија 829. г.

Ваше Књажеско Сијатељство,
Премилостиви Господару!

Имао сам срећу с неисказаном радости примити ваше премилостиво и високопочитајемо писмо од 25. прошавшег мјесеца заједно с полицом од двјеста талира и десет цијели ћесарски дуката.

За ови послани мени двјеста талира (100 за исплату Миловука, а 100 за путни трошак до Земуна) ја немам ријечи, којима би вам благодарност моју показати могао. Моја ће најсветија дужност вјечно остати, да се старам свагда показати се достојан ваше милости, и да се с фамилијом мојом без престанка молим Богу за здравље и дуговјечни и срећни живот Вашег Књажеског Сијатељства и цијеле ваше свијетле фамилије.

Што се пак тиче они 10 # и писма Кунибертова на доктора Гелиса. да сте ви живи и здрави! Гелис је умръо још преклани; тако сам ја по заповјести вашој писмо предао доктору Белецкоме. Али ми је неисказано жао, што вам на њега не могу *сад* послати одговора, да би сте га до васкрсенија могли добити! Ја сам писмо примио ономадне — у уторак увече, а у сриједу у јутру однијо сам га Белецкоме. Он, прочитавши писмо, казао ми је, да ће он, да би се што поузданије и полезније могло одговорити, са шпитаљским директором и професором *Рајманом* и још с каким знатним доктором, учинити прави конзилијум о оним питањима Кунибертовим; а то, вели, због различни сметњи, а особито због Њемачке велике нећеље и васкрсенија, не може бити прије наше велике сриједе. Тако ми је за цијело обрекао, да ћу ја на (наш) велики четвртак наћи код њега одговор готов; а ја ћу га по том у петак послати у Бијоград на име Алексе базерђанбаше. Ја, од стране моје, што сам гођ знао, толковао сам Белецкоме, и молио сам га, да се постара што честито одговорити.

У писму моме од 8. прошавшег мјесеца ја сам имао чест јавити Вашем Књажеском Сијатељству, да ћу писати у Тријест за Француског учитеља за младе бегове; а сад вам

ево овђе имам чест приложити одговор доктора Фрушића на то, и уговоре Француског учитеља, кога ми он препоручује. Које из писма Фрушићева, које из уговора учитељеви све ћете јасно разумјети; само то још ја се усуђујем додати, да је то врло добро, што учитељ има толику ђецу; јер ће у друштву њиовом млади бегови много лакше Француски научити. Ако Вашему Књажеском Сијатељству ови уговори буду по вољи, а ви изволите, како за најбоље нађете, или сами писати Фрушићу, или ово дјело одложити, док и ја тамо дођем.

Желећи од свег срца, да Ваше Књажеско Сијатељство са цијелом вашом свијетлом фамилијом, празник васкрсенија Ристова у савршеном здрављу и у сваком задовољству на премногa љета дочекујете и проводите са онаком радости, с каком га ваопште сав народ ришћански дочекује; и препоручујући се свагдашњој милости и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

Вашега Књажеског Сијатељства
препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља:] Его Княжескому Сіятельству
Милостивѣйшему Государю
Милошу Обреновичу,
Князю Сербіи
въ Пожаревцѣ или гдѣ будетъ.

[У прилогу је ово писмо Фрушићево:]

У Трсту 2-га Апр. п. р. 829.

Љубезни и високопочитајеми брате Вуче!

Нисам могао одма одговорити на друго твоје писмо, јербо нисам готов био за твои налог. Сад ти прво и прво таи извршујем. Од наши учитеља премда би имали вољу, није ни један за француског учитеља способан. Ваља по моме а не сумњам и твоме, или боље рећи вашем и нашем мњенију управо Француз рођен, и то човек свјестан, кои и језик и

литературу и још што год друго зна, а поведењем човек зрео и поуздан. Одма је на ум мени дошло каква пензионирана официра француског пожелити, али га није овде, а може бити да би такови најбољи био, а и наилакши за платити га без велика трошка, и наћи га пре у Грчкои, Цариграду, и Турскои вообште, неголи у нашим странама. Ако така немате, или ненадатесе добити, то онда ако вам се допадну уговори Г-дна Поарет овдашњега учитеља француског (у прикљученом оригиналу) можетеми јавити. Он је овде од више година, држи школу приватну у том језику и у рисовању (молерају и диссењу) свагда пуну. Има глас добар, човек је од фамилије (5—6 дјеце) зна франц. и италиански, незна српски, али му је жена из Боке, и научио би лако. Владање му је поштено, рачун чист и нарав сладка. Вредан би био и за кореспонденцу ако ћеш и дипломатическу. Неваља француског питора (молера) са њемацким или српским сравњивати, и као учитеља ваља га у свом званију са свим почитовати.

Неимајући ти друго за сад писати остајем сад или с временом одговора на ово чекајући твои свагда искрени

Димитр. Фрушић.

[Продужење овог писма, које је остало код Вука, штампано је у I књизи стр. 667.]

[Други прилог:]

Conditions auxquelles le maître accepterait l'offre qui lui est faite.

Le nom de la ville ou du village et sa population.
Quel âge ont les jeunes gens et quelle est leur religion.
Avec qui traitera-t-on à Trieste?
Garantie du contrat qui sera fait.
Logement, nourriture et domestique pour lui et sa famille.
Appointemens de douze cents florins par an.
Trois mois d'anticipation.
Contrat pour cinq ans.
Frais de voyage payés.

En cas qu'il ne s'y plaise pas six mois de paye et les frais de retour.

En cas qu'il ne plaise pas au Prince, un an de paye et les frais de retour.

Avoir quelques heures de liberté pour l'éducation de ses enfans et pour se dédier un peu à la peinture.

Un mois de vacance chaque anneé pour aller où il lui plaira, seul ou avec les jeunes élèves si le Prince le désire.

Avoir la permission des autorités du pays pour introduire ses tableaux et ses livres.

Le maître prend l'engagement d'enseigner la langue française comme on le demande,

et si l'on veut il enseignera aussi la langue italienne, la caligraphie, le dessin, c'est à dire, la figure, les fleurs, les paysages et l'architecture.

Les élémens d'arithmétique et de mathématique, la géographie et l'histoire.

Toute l'instruction se ferait en français.

Un de ses enfans, agé de 15 ans, qui a terminé son cours aux écoles normales, pourrait donner les premiers principes de la langue allemande.

[Ово исто и на талијанском језику]

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2328]

49.

Ваше Књажеско Сијатељство,

Премилостиви Господару!

С највећим високопочитанијем имам чест послати вам два екземплара од књиге: Serbische Revolution, коју је овђе лањскога љета с мојом помоћу написао Берлински професор Л. Р. Овај екземплар у црвеној свези послао је мени исти Л. Р., да га пошаљем Вашем Књажеском Сијатељству, а овај у зеленој ја шаљем, да се тај лијепи не прља читајући. Моја ће превелика награда бити, ако Ваше Књажеско Сијатељство и у овој књизи нађете знаке моје непрестане љубави к народу и отечеству нашему, и особите привржености к вама.

У идући уторник (последњега овог мјесеца) ја мислим, у име Бога одавде поћи с фамилијом у Земун.

Препоручујући се свагдашњој милости Вашег Књажеског Сијатељства, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем јесам

У Бечу 27. Априлија [1829.]

В. Књ. С.
препокорни слуга.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 1440 а]

№ 1482. 50.

Любезный Вуче!

Препоручуѣмъ вамъ, да по пріятию овогъ писма дођете у Пожаревацъ, и то ово до Госпоине, да бы по празнику могли до Бѣограда отићи, и видитисе съ вашима, а при томъ и о томъ постаралисе, да ми доктора єдногъ изъ Цесаріе набавите. Арса имаће налогъ, како ће васъ овамо оправити.

У Пожаревцу 11. Августа 1829.

Вашъ доброжелатель
Милошъ Обреновићъ
Князъ Србскій.

[Споља:] Высокоученому
Г-ну Вуку Стефанов. Караџићу
у Крагоевцу.

[Оригинал у арх. С. К. Академије бр. 2329]

51.

Ваше Књажеско Сијатељство,
Премилостиви Господару!

С највећим високопочитанијем узимам себи чест јавити Вашем Књажеском Сијатељству, да сам по милостивој вашој наредби дошао у Земунски контумац. Неизказано ми је жао што сам ја у данашње вријеме, које не долази сваке стотине

година морао отићи из Србије и испред лица Вашег Књажеског Сијатељства; али шта ћу силом, кад је стање здравља мога то изискивало и зато благодарим Вашем Књажеском Сијатељству, што сте се смиловали и отпустили ме на неко вријеме. Кагођ што је свагда и на сваком мјесту била моја највећа брига, да Ваше Књажеско Сијатељство у чему гођ послужим и тиме се милости ваше достојан покажем; тако ћу и у напредак свагда и на сваком мјесту примити за највећу срећу, сваки догађај, у коме би вам могао показати макар најмањи знак моје привржености и благодарности.

Са овим мислима и чувствованијима, препоручујући се свагдашњој милости Вашег Књажеског Сијатељства, и цјелујући вам десницу и скут с највећим високопочитанијем остајем.

У Конт. Зем. 16. Окт. 829.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2330]

52.

Ваше Књажеско Сијатељство
Премилостиви Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се честитати вам празник рођења Христова и Ново љето, и остале Христове празнике који се приближују, желећи од свега срца, да ји са свијетлом фамилијом вашом у здрављу и весељу и у сваком задовољству дочекате и проведете; и да ји тако, на славу и срећу народа нашега, много и премного љета дочекате и проводите.

Препоручујући се свагдањој милости Вашега Књажеског Сијатељства и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Земуну 18. Дек. 829.

Вашега Књажеског Сијатељства
препокорни слуга
Вук. Стеф. Караџић

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2331.]

[Споља као раније].

53.

Любезный Господине Вуче!

Ово до Празника спремите се, пак пошто првый данъ Божића у кругу фамиліе ваше проведете, другій данъ пређите у Београдъ, и оданде пођите у Крагуевацъ.

У Београду е учинѣна наредба, да вам се даду кола или саонице до Крагуевца. У Крагуевцу вамъ е наређенъ квартиръ кодъ Марка Азнадара, гди и Г. Стеићъ сѣди. Ви ћете имати собу свою и послугу — а за остало, споразумѣћемо се кадъ дођете.

Данасъ самъ приміо ваше писмо одъ 18 га и воспоздравляюћи вамъ празникъ Христовогъ рождества, остаемъ

21 ог Декембра 1829
у Пожаревцу.
№ 2284

Вамъ благонаклонѣнный,
Милошъ Обреновићъ,
Князъ Србскій.

[Споља:] Благородному и високоученому
Господину Вуку Стефановићу, Караџићу
у *Земуну*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2332]

54.

Ваше Књажеско Сијатељство,
Премилостиви Господару!

С неисказаном радости имао сам срећу данас овђе разумјети, да сте ви беспрестаним трудом и богоданим разумом вашим и то израдали, да Биоградска варош наша буде! Ову особиту срећу народа Српскога с највећим високопочитанијем ја се усуђујем честитати Вашем Књажеском Сијатељству, желећи од свега срца да вас преблаги Бог поживи још на премногa љета, да још многе ползе и среће учините народу Српскоме!

Овом ириликом усуђујем се Вашем Књажеском Сијатељству, препокорно јавити, да ја до три — четири дана мислим прећи у Бијоград, и онђе ћу очекивати вашу премилостиву заповијест, или ћу оданде у Крагујевац или у Пожаревац; за коју препокорно молећи и препоручујући се свагдашњој милости Вашега Књажеског Сијатељства с највећим високопочитанијем

11. Окот. 830.
у Земуну.

јесам Вашем Књажеском Сијатељству
препокорни слуга,
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Арх.; Вуков конџепат у арх. С. К. Академије бр. 2333.]

[Споља: као на ранијем; у Крагујевац].

55.

Ваше Књажеско Сијатељство
Премилостиви Господару!

Неисказана радост обузела је срце моје, кад сам разумијо, да је Ваше Књажеско Сијатељство постало кавалером Росијско-Императорскога ордена свете Анне првога реда. Зато се усуђујем с највећим високопочитанијем изјавити вам моју срдачну жељу, у којој истина нема ништа ново ни особито, него само оно, што вам сваки прави Србин желити мора, то јест: да Бог даде, да тим знаком највећега земаљскога цара и нашега милостивог покровитеља на премногa љета витешке прси ваше красите на срећу, славу и дику свега народа србскога!

Желећи вам то од свега срца, и препоручујући се свагдашњој милости Вашега Књажеског Сијатељства, с највећим високопочитанијем јесам

У Бијограду 27. Дек. 830.

Вашега Књажеског Сијатељства,
препокорни и благодарни слуга,
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Државном Архиву]

56.

Ваше Књажеско Сијатељство
Премилостиви Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се вама јавити двије новине, које је јучерања пошта из Беча донијела.

1). Да се у Финландији подигла буна против Руса, и да Шведи ту буну потпомажу.

2). Да је тужба Ратковићева (против вашега Сијатељства и народа Србскога) по јесенашњему оном представљенију из Земуна са свим одбачена, и Магистрату је Земунском остављено на вољу, да по своме благорасуђењу казни Ратковића и његово друштво.

Обадвије ове новине јавља Паја Шпирта из Беча, и о истинитости друге није никаке сумње, а прва да Бог да, да не буде истинита, јер и он истина пише, да се тако говори.

Препоручујући се милости Вашега Књажеског Сијатељства и цјелујући вам скут, с највећим високопочитанијем јесам

Вашега Књажеског Сијатељства

У Бијограду 8. Јануарија
(у сат и по по подне) 1831.

препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као раније].

[Ориг. у Држ. Архиву].

57.

Ваше Књажеско Сијатељство,
Премилостиви Господару!

С највећим високопочитанијем усуђејем се јавити вам, да је, по гласу, који сам данас из Земуна добио, *Метерних збачен с Министерства*. Мисли се, да су то највише учинили Французи за то, што су се некаква његова особита писма нашла код Полињака. На његово мјесто још није нико постављен, него

се говори, да ће се поставити или *Весенберг*, који је сад у Лондону, или *Лепцелдерн*, који је прије био у Петерсбургу; или *Апоњи*, који је сада у Паризу. А он остаје Obersthofmeister, што је до сад био Траутмансдорф.

К оној новини, коју сам 8. о. м. имао чест јавити Вашему Књажеском Сијатељству о искању Ратковићеву, препоручено ми је, да вам пишем, да изволите (најдаље до десет дана) писати Варадинској Генерал-команди: Будући да је Ратковић својим неправедним искањем вас узнемиривао и досађивао вам (јер сте морали млого писати и одговарати се), и пријетио фебротом, за то да сте ради знати, је ли та ствар са свим прошла. —

Јављајући вам ово и препоручујући се свавдашњој милости Вашега Књажеског Сијатељства, и цјелујући вам скут, с највећим високопочитанијем јесам

У Бијограду 11 јануар. 831.

Вашега Књажеског Сијатељства,
препокорни и вјерни слуга,
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на претходним].

[Ориг. у Држ. Архиву]

58.

Ваше Књажеско Сијатељство,
Премилостиви Господару!

Већ има три-четири дана, како се овђе почело говорити, да је Асан-ага (у Крајини на Турској и Њемачкој сувој међи) опет неколико Њемачки села поарао и попалио, но ја сам тек данас, тобоже из поуздани уста, разумијо, да Асан-ага пријети Њемачкоме мајору Поповићу да ће га жива на колац набити и све онуд по граници поарати и попалити; и за то да су већ два баталиона мајору у помоћ отишла; но до сад још да Асан-ага никаке куће Австријске поарао ни запалио није, него је арао и палио куће некаки Турака, који су се од њега одбили. — Тако се каже.

За Пољаке се говори (по Агентским гласовима из Беча), да ће се лијепим начином умирити, будући да им цар Никола врло милостиво све праштa, а и они не ишту ништа друго, него да им се конштитуција мало преиначи (да буде мало налик на Мађарску).

За Метерниха се још не чује ништа више.

Препоручујући се свагдашњој милости Вашега Књажеског Сијатељства и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитањем јесам

У Бијограду 13. Јануара 831.

Вашега Књажеског Сијатељства
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на претходним]

[Ориг. у Држ. Архиву]

59.

Ваше Књажеско Сијатељство,
Премилостиви Господару!

Разумијо сам из Земуна, да су Французи послали Ерцога Мортемара у Петербург, да предлаже цару Николи, да Руси с војском не ударају на Пољаке, него да им даду оно што ишту, то јест: да им даду конштитуцију као што је Мађарска, и да се та конштитуција у напредак тврдо држи. Кажу, да Французи за узрок тога предлагања наводе, да је искање Пољака праведно; и за то да пријете с ратом, ако га Руси не би ћели примити.

Толмач Атанацковић, који је ономадне из Цариграда овуда у Земун прошао, увјерава, да се при свој Пољској буни Руси једнако у Цариграду уважавају више, него икакав други двор Европејски.

Не сумњам да је Вашему Сијатељству већ познато, да је Панчевачки дојакошњи генерал Мијаљевић постао Фелдмаршал-лајтнант, и одлази у Лемберг за дивизионера, а на његово мјесто доћи ће у Панчево генерал Чолић.

Препоручујући се свагдашњој милости Вашега Књажеског Сијатељства, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем јесам

У Бијограду 22. Јануарија 831.

Вашега Књажескога Сијатељства
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на претходним].

[Ориг. у Држ. Архиву]

60.

Любезныи мои Вуче!

Муштулукъ! Ћетко ће намъ данасъ сутра амо приспѣти; мысмо се сви овде узмували и узпрдили, незнамо, како ћемо му с' пута сићи, кадъ дође; Вами є лако, вы сте поредъ Дунава и Саве, пакъ му се можете лако и уклонити, ако до густа дође; али шта ћемо мы овдѣ чинити; земля тврда, небо высоко, лепеница плитка, а на планини снегъ до ду..та; кудъ смо пристали, шта ли ћемо садъ чинити? ништа друго, развѣ на миру чекати га; а кадъ дође, онда валя свима великашима тогъ основоположенія држатисе, да га нико нити за Петербургъ, нити за што друго, шта бы се нѣговогъ посолства касало, не испытива, већъ да му се са свимъ ладни у томъ покажемо, а у истый паръ чибукџіе, кафеџіе, берберe, асталџіе и друге манѣ мое служителѣ напустимо, да га с различитимъ пытанѣмъ о Петербургу непрестанно забављаю. Тимъ еднимъ средствомъ можемо му се осветити, и зато сам овде свима већима наложіо да га нипошто низашто не ушткую, већъ с' њимъ тако да се обходе као да у Петербургу и ніе бно. То мы у толико лакше можемо с' њимъ чинити, єръ намъ є Аврамъ на руцы, одъ когъ ћемо моћи све чути и дознати, шта намъ нуждно буде.

Послаћемо га и у Београд и Брату Ефрему, коме ћу я особито писати да се и онъ зна прамъ нѣга владати.

Вами пакъ с овимъ препоручуемъ, да свима чиновницыма тамо закажете, да се вышереченогъ основанія држе; и, ако бы

Кетко самъ о нѣговомъ посолству почео што говорити, начинъ гледе, како ће га заћутати; а к' тому є наиболѣ средство ово: да му сирѣчъ сваки, комъ бы онъ почео о Петербургу што говорити, рѣчъ пресѣче, и запыта га: дедъ, бога ти, кажи ми наипре, како си у Одеси лаће товаріо и како си прошао, кадъ си у Ерделю с' дукати трговао?

У надежди да ће те ви ову препоруку мою, по жельи моћи свршити, остаемъ

У Крагуевцу 28. Јануара 1831.

Вашъ доброжелатель
Милошъ Обреновићъ
Князъ Србскій.

[Споља:] Благородномъ Господину
Вуку Стефановићу Караџићу,
Доктору Филозофіе,
учени друштва и Сербскогъ Суда члену
у *Београду*.

[Напомена Вукова:] одговорено 5. Февр. 831.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2334]

61.

Любезный Вуче!

Приспе већъ гласъ извѣстный, да е Цветко на путу овамо. Онъ е пошао изъ Видина и ево га данасъ вечеръ у Ягодину на конакъ, а сутра овде. Онъ вамъ е свуда парадирао, и у униформы руской чрезъ сва места и русійске и влашке землѣ, куда е пролазіо, показивао се не снимаюћи ни ордена, когъ е кавалеромъ постао. Овако украшенъ орденом и у униформы ширио се и по Видину. Свимъ пріятельима нѣговимъ быо е мыо овай гласъ, кои су о нѣму чули, надамъ се да ће и вама не мало пріятанъ и драгъ быти, тимъ више, кадъ се увѣрите, да све ово, што е Цветко у своме своме одъ Петрбурга довде путу чиніо, Аврамъ ніе. — Овде наодећи се пріятельи Цветкови радую се долазску нѣговомъ, и что іймъ се овай више приближава тимъ већа ньиова радость быва, и до тогъ е сте-

пена дошла да ови завиде вами што сте при већой реки, а они малой, као што е лепеница, коя ніе довольна за моћи ій опрати одъ слѣдствія, коя ће овай Цветковъ долазакъ надъ ньима учинити. — Садъ судите како имъ е! и ово іоштъ некъ вамъ на утѣху служи, што се Амица спрема, да, како овде Цветко приспе, оправи га съ овде наодећима се Царскимъ людма по Наняма, да имъ овнове купуе.

У Крагуевцу 2-а Феvруаріа 1831. года.

Вашъ доброжелатель
Милошъ Обреновићъ
Князъ Србскій.

[Споља:] Благородному Господину
Вуку Стефановићу Караџићу
у Београду.

[Напомена Вукова:] одговорено 5. Февр. 831.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2335]

62.

Ваше Књажеско Сијателъство,
Премилостиви Господару!

Имао сам чест примити високопочитајемо писмо Вашега Књажеског Сијателъства од 28. прошавшег мјесеца, и садржање његово објавио сам коме надлежи, и стараћу се да се онако изврши. По том сам имао чест јуче примити и друго писмо Вашега Књажеског Сијателъства од 2. овог мјесеца, за које вам особито благодарим, јер видећи из њега, с каком се парадом Ћетко приближује, врло се радујем, што сам овако близу Саве и Дунава. —

Овом приликом усуђујем се Вашему Књажеском Сијателъству јавити (које може бити да сте и с друге стране прије разумјели), да су Руси, по гласовима Бечки агента, били ушли у Пољску, пак су се опет због великог снијега, који је у један пут пао, повратили натраг. Кажу, да Руске војске има двјеста иљада, а Пољске сто и двадесет иљада.

Препоручујући се свагдашњој милости Вашега Књажеског Сијатељства и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Бијограду 5. Февруар. 831.

Вашега Књажеског Сијатељства
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на ранијим]

[Ориг. у Држ. Архиву]

63.

Ваше Књажеско Сијатељство,
Премилостиви Господару!

Прем да сам увјерен, да овђе има људи, који се старају за јављање овдашњи политически новина Вашему Књажеском Сијатељству, опет се усуђујем с највећим високопочитанијем јавити вам, да сам дознао од достовјернога лица, да је овдашњи паша говорио, не само да му је дошао ферман, да забрани Турцима (не само Бијограђанима, него и по свима осталим варошима око градова) продавати куће и исељавати се; и да гледа, да се продате куће повраћају; него још и ово: „Истина „да је дошао ферман, да комесари обиђу границе, али се Ср„бима не ће дати више него *само шест наија* по смислу „Едренскога Трактата; а остало даће им се све по ономе „јесенашњем Атишерифу.“ Ово је мени казао човек, који је из уста пашини слушао. — —

Препоручујући се свагдашњој милости Вашега Књажеског Сијатељства, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем јесам

У Бијограду 6. Февр. 831.

Вашега Књажеског Сијатељства
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на ранијим]

[Ориг. у Држ. Архиву]

64.

Ваше Књажеско Сијатељство,
Премилостиви Господару!

Г. Толмач Василијевић каза ми сад, да су Руси, по писму, које је он данас из Беча добио, 14-га овога мјесеца по Римском календару ушли у Варшаву заједно с Пољском војском, која им се предала.

У Италији, а особито у Папиној држави, говори се да је велика буна. Варадинска регемента полази у Грац, па оданде ваља да ће у Италију или у Аустрију.

Препоручујући се свагдашњој милости Вашега Књажеског Сијатељства, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем јесам

У Бијограду 12. Февр. 831.

Вашега Књажеског Сијатељства
препокорни и преблагодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Спољa као на ранијим]

[Ориг. у Држ. Архиву]

65.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се принести Вашој Свјетлости моју најчуствителнију благодарност за особити знак ваше превелике милости, који сте ми благоволели сад показати наименовавши ме президентом суда Београдскога. Ја ћу за особиту своју срећу примити, ако се будем могао показати достојан овога премилостивога отличја Ваше Свјетлости, а то ће ми највеће старање бити.

Препоручујући се свагдашњој милости Ваше Свјетлости, и цјелујући десницу и скут, с највећим високопочитанијем јесам

У Бијоград 4. Апр. 831.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља:] Њиовој Свјетлости, Премилостивоме
Господару Милошу Обреновићу
насљедственоме књазу од Србије
у Крагујевцу.

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2336]

66.

Любезный Вуче!

Вы сте пре неколико дана моме брату Ефрему писали, да є єданъ од полски Генерала с войскомъ своіомъ, немогавшисе противъ руса држати, у австрійску Галицію прећи, и ту у руке австрійанаца оружіе положити морао. Ову смо вѣстъ сви мы за могућну држали, и веровали, да є тако; но Кумашинъ Давидовићъ нехтеде съ нами пристати, говорећи, да Полски Генерали добро знаду, да у страны предѣлъ съ оружаномъ силомъ несме безъ допуштеня прелазити, и т. д. — докъ юче предъ вече беобахтеръ не дође, те му све засведочи, што сте вы пре тога писали. Не само што є Кумашинъ о вашой новини сумняо, но онъ и Јокси не вѣрує, да су Руси већь у Варшаву ушли. Јокси, вели, не верує за то, што му є тай гласъ из Ковина дошао, гди никакви знаменити трговаца неима, коима бы Штафета за раніе новине донела; а Вуку, вели, зато, што є зимусъ нами писао, да су Руси заєдно съ Поляцыма у Варшаву улетили, а другомъ приликомъ: да су Метерниха одъ министерства удальили, одъ кои не єдно се ніе осведочило. Све ове сумнѣ Кумашинове ништа незначе; вы сте мећъ више нами посланы новина, єдну и то знамениту новину погодили, за кою вамъ аферимъ! рећи валя, кое вамъ

є и рођакъ вашъ Амица казао. Са овомъ сте новиномъ себе президентомъ судеискимъ достоини учинили, само бы валяло, да ваше место проме[ни]те, ако, као што чуємъ, у судници за фуруномъ седите, и у горнѣмъ челу за асталомъ предсѣдавате, као што єдномъ отличномъ президенту пристои. Ветрова и Цуга не треба вамъ се бояти, садъ є, фала Богу лето.

Кумашинъ међу тимъ остає при томъ, да вашимъ бечкимъ, Јоксинимъ ковинскимъ, и Тенкинимъ влашкимъ новинама нигда не верує; но вы држите се, при свемъ томъ, вашегъ основанія и пишите што годъ одъ куда чуете. Особито бы ми мило было, кадъ бы намъ єдну пошту пре явити могли, да є Варшава у руке руске пала, негъ што то беобахтеръ обзнани.

У Крагуєвцу 5. Маія 831.

Вамъ благонаклонѣнный
Милошъ Обреновићъ
Князь Србскій.

[Споља:] Благородному Господину
Вуку Стефановићу Караџићу,
Докгору Филозофіе, више ученый друштва члену,
и Президенту београдског Суда
у *Београду*.

[Напомена Вукова:] одговорено 17. Маија.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2337]

67.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

С највећом радости имао сам срећу примити високопочитајемо писмо Ваше Свјетлости од 5. овог мјесеца. Ја признајем за срећу, што сам макар и једну, али тако важну и нама свима повољну новину јавио прије од другије. А што се моје ћекоје новине нијесу посвједочиле, то нека Г. Давидовић опрости; ја сам рад био јавити оно, што се говори, као што млоги новинари често чине, а да сам чекао док се посвједочи и сви чују, онда више не би биле новине. Она

пак новина за Метерниха, ако се и није посвједочила, разнијела се била по свој Европи, и по свој прилици морало је у њој нешто и истина бити; ако Г. Давидовић ово не вјерује мени, а он нека пита Петка, коме не смије рећи, да није истина. —

Ја би за особиту чест примио кад би прије беобахтера Вашој Свјетлости могао јазити, да су Руси у Варшаву ушли, и то очекујући задоцнио сам се с овим писмом неколике поште; но до данас још нема ништа.

Препоручујући се свагдашњој милости Ваше Свјетлости, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем, јесам

У Бијограду 17. Маија 831.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на претходним]

[Ориг. у Држ. Архиву]

68.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Јуче пред подне имао сам срећу Стојану Симићу предати неколика листа беобахтера, да ји по Суруџији одма пошаље Вашој Свјетлости, јер у њима пише, да су Руси Пољаке разбили са свим. И будући, да је оне листове штафета (Шпирти) из Беча донела, тако Давидовић оне гласове о побједи Руској над Пољацима ваља да прими као *моје новине, које ће данашњи беобахтер посвједочити.*

Препоручујући се свагдашњој милости Ваше Свјетлости, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Бијограду 31. Маија 831.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на претходним]

[Ориг. у Држ. Архиву]

69.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Сад сам разумијо од пријатеља из оне стране, да из Беча с данашњом поштом пишу, да ће по свој прилици *врло скоро* изићи објављеније рата Француској. Кажу, да је Француска флота већ дошла у Анкону.

Препоручујући се свагдашњој милости Ваше Свјетлости, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Бијограду 31. Маија 831.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на претходним]

[Ориг. у Држ. Архиву]

70.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се Вашој Свјетлости послати 169-ту нумеру Австријскога беобахтера, коју је штафета из Беча у Земун узгред донијела, а на пошти ће тек прексјутра доћи.

Препоручујући се свагдашњој милости Ваше Свјетлости, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Бијограду 12. Јуниja 831.

Ваше Свјетлости
препокорни и преблагодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на ранијим; у м. Раковици]

[Ориг. у Држ. Архиву]

№ 1521. 71.

Любезный Вуче!

Благодаримъ вамъ, кои сте ми послали и Беобахтера № 169. Исто тако препоручуемъ, да изявите мою признательностъ драгоману Игньи, кои вамъ га е предао, да ми га пошлѣте.

У Раковицы 13. Юнія 1831.

Вамъ благонаклонный
Милошъ Обреновићъ
Князъ Србскій.

[Споља:] Благородному Господину
Вуку Стефановићу Караджићу
у *Бѣограду.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2338]

72.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Стефану Васиљевићу Живковићу, који је зимус као Росијско Императорски чиновник (чини ми се Колежски Асесор) у Кишињеву у Бесарабији умрьо, дао сам ја 1812. године 50 ћесарски дуката у зајам, као што и приложена овђе копија од његове облигације свједочи, за које се препокорно молим Вашој Свјетлости, да би се смиловали и преко Росијско-Императорске надлежне власти добавили ми ове новце из масе поменутога Стефана Васиљевића Живковића.

Исти Стефан Васиљевић Живковић остао је мени још млого више дужан од новаца, које сам му у Бечу 1814. године узајмио, но будући да на то облигације немам, а и он и жена његова умрли, тако о том не могу ништа ни говорити, већ ако да које од њи двоје буде што у тестаменту назначило; за које такође молим се препокорно Вашој Свје-

тлости, да би се смиловали и преко Росијско-Императорски надлежни власти разабрали.[1]

У Бијограду 2. Августа 831.

Ваше Свјетлости
препокорни слуга
В. С. К.

[Ориг. у Државном Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2339].

73.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Не имајући чести, при томе радосном весељу у друштву с осталим чиновницима Вашој Свјетлости скут цјеливати, усуђујем се с највећим високопочитанијем одавде честитати вам веселье то, желећи од свега срца, да вам оно буде срећно и честито, и да у здрављу и сваком задовољству дочекате, да изжените синове и унуке!

Које од свега срца желећи и препоручујући се свагдашњој милости Ваше Свјетлости и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем јесам

У Земуну 3. Окт. 831.

Ваше Свјетлости
препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на ранијим; у Топчидеру]

[Ориг. у Држ. Архиву]

[1] Последња реченица првобитно у концепту гласила овако: већ ако да би сама жена његова, Савка; признала, као што јој је добро познато. За ови пак 50 дуката чујем, да ји је покојник и у тестаменту назначио; за које се препокорно молим В. Св., да би се смиловали и преко Росијско-Императорски надлежни власти добавили ми ове новце из масе покојнога Ст. Ж.

74.

Ваше Сијатељство,
Милостиви и високопочитаеми Господару!

Јетос у Топчидеру имали сте милост, запитати ме, јели ми фамилија у Бијограду, додајући да би сте ми послали масти и брашна. Сад, како због слабога и рђавога здравља на моју превелику жалост тамо прећи не могу, и зато може бити да ће ми се, на још већу моју несрећу, и премилостиво одређена плата укинути, била би ми особита помоћ, кад би сте се смиловали, да ми пошаљете овђе који фат дрва и које подебело свињче (јер маст се тешко експедира, а тако и брашно, које је овђе јефтиније, него тамо).

Ново, осим онога што је у Новинама, засад не чује се ништа, а како сам рђава здравља, слабо и разбирам; но опет, ако би сам што чуо, имаћу чест, јавити Вашему Сијатељству.

Препоручујући се дојакошњој милостивој благонаклоности и покровитељству Вашег Сијатељства, с највећим високопочитанијем остајем

У Земуну 10. Нојемврија 831.

Вашег Сијатељства
препокорни слуга
В. С. К.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2340]

75.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Ако и нијесам још имао среће, добити од Ваше Свјетлости одредни одговор на моју препокорну молбу, коју сам вам представио преко Г. Василија Поповића под 31. Октомврија ове године, опет се усуђујем, за знак највећега мога високопочитанија и незаборављене благодарности, честитати вам Божић, Ново љето и остале Христове празнике, желећи од

свега срца, да ји на многа и премнога љета са цијелом вашом свијетлом фамилијом у савршеном здрављу дочекујете и весело у сваком задовољству проводите; на срећу и на славу народа нашега.

Са овом жељом и вјечном благодарности у срцу себе и горе поменуту своју препокорну молбу препоручујући дојакошњој милости и опште познатоме великодушију Ваше Свјетлости, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем јесам

У Земуну 21. дек. 831.

Ваше Свјетлости
препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на ранијим; у Крагујевцу или ће буде]

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2341]

76.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Под 8. овога мјесеца примио сам из Топчидера једно писмо од покојнога Василија Поповића, на које му 17-га напишем одговор, но кад га 18-га донесем на парлаторију да оправим у Бијоград, на превелику жалост моју разумијем, да се он 17-га у Бијограду у вјечност преселио. Истина да ја не знам, је ли Вашој Свјетлости познато за поменуто писмо Василија Поповића, но будући да се оно мене врло тиче, зато се усуђујем одговор на њега исто онако, као што сам га 17-га написао и запечатио ево овђе послати Вашој Свјетлости.

Приликом овом усуђујем се непосредствено Вашој Свјетлости поновити моју препокорну молбу и препоручити се великодушију вашему. Жеља је моја позната Вашој Свјетлости, како из моје прве молбе још од 1821. године, тако и из писма мога покојноме Василију Поповићу од 31. Окт. и Г. Ди-

митрију Давидовићу од 20. Нојемврија прошавше године. У обадва поменута писма казат је главни узрок (т. ј. стање здравља мога), који ме је нагнао да оставим онако славну службу и онолику премилостиво одређену ми плату, и да иштем једине милости од Ваше Свјетлости. Познато је Вашој Свјетлости врло добро, да сам ја према здравим људма и од прије био болестан и преболестан; а од лани се (особито пак од љетос и од јесенас) здравље моје још на горе тако промијенило, да ја сад нијесам ни налик на онога Вука, који је негда имао срећу, ту у двору вашему живити. Није прилика, да вам овђе жалосно стање здравља мога описујем, него ми вјерујте, да је још горе од свега онога, што сам о томе од јесенас тамо писао.

Осим стања здравља мога има још један главни узрок, који ме нагони, да иштем, да могу с милости Ваше Свјетлости живити и изван Србије. Узрок овај ја нијесам смијо од срамоте да кажем ни у једноме од напоменути и други о том писати писама, а сад га ево Вашој Свјетлости, као своме оцу и благодјетељу, исповиједам: то су моја *домаћа опстојатељства*. Вашој Свјетлости је познато, да је моја жена од другога језика и закона, па никако неће за сад да пристане, да живи у Србији; а ја, као човек сакат и болестан, којему је особита послуга неотложно нужна, без жене живити не могу. А и за васпитаније своје ђеце, за које се сваки отац, а особито оваки који им ништа друго, осим тога, оставити нема, врло бринути мора, не знам, или би теже било, кад би сам ји сад тамо превео, или кад би ји са женом амо оставио.

Знајући ја, како Ваша Свјетлост по великодушју своме, готово сваки дан дијелите срећу не само Србима и осталим ришћанима, него и самим Турцима, и опомињући се живо оне превисоке милости и премилостиве благонаклоности, коју сте ми до сада за цијели дванаест година великодушно показивали, надам се тврдо, да ме ни сад у овакоме жалосноме стању нећете оставити, да ми се свете и подсмевају непријатељи моји; него да ћете милостиво уво ваше приклонити к мојој препокорној молби, да би и ја с фамилијом својом у свијетломе здрављу и срећноме господству вашему овај живот коликогођ лакше провести могао. А ја ђегођ будем, докле ми гођ срца у прсима ускуца, једнако ћу се молити Богу за дуговјечно здравље и срећно господство Ваше Свјетлости

и цијеле ваше свијетле фамилије, и трудићу се по могућству да би се коликогођ показао достојан ваше превелике милости. —

За које се препокорно молећи и цјелујући вам десницу и скут, и препоручујући се вашој дојакошњој милости и покровитељству, с највећим високопочитанијем остајем надајући се скоро премилостивим одговором помилован бити

У Земуну 30. Јануар. 832.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2342]

[То писмо Кнезу Васи, о коме Вук говори, ово је:]

Високоблагородни Господару Васо,
Мени љубезни и високопочитајеми!

Још прије би вам одговорио што на пријатељско писмо ваше из Топчидера од 8. овог мјесеца, али сам очекивао, не би ли ми Јакшић послао онај мјесечни ајлук, па да вам јавим, да сам га примио, и да пишем и благодарим и Њиовој Свјетлости, но до данас још нема ништа. Али већ за то се не бринем, само кад су Њиова Свјетлост благоволили заповједити да ми се пошаље.

Што ми у истоме писму јављате моје главне непријатеље поименце, зато вам особито благодарим. Међер сам ја то добро оњушио још поодавно, а особито од лани; и зато сам још љетос, кад сам вам она писма из Бијограда (28. јунија и 1. августа) писао, смислио, да за мене ништа боље бити не може, него да се од њи, дакле и из отечества, уклоним. Јер тамо нигђе од њи ја не би мира имао, а борити се с таким лавовима ја би био мали и да сам најздравији, а камо ли у оваком стању здравља. С лавовима велим, јер су то послије Њиове Свјетлости први членови данашњега правитељства или владјенија Српскога: што је у Австрији Метерних

или у Русији Несељроде, то је у Србији Давидовић; Радичевић је мало мањи од њега; Ђока Протић президент великога суда народног; Цвјетко министер полиције, коме се мора вјеровати све, што за кога рекне или напише; а Стеић Њиове Свјетлости придворни љекар, који се мора трпити и почитовати макар какав био, јер ја по себи врло добро знам како је, кад увати грозница или нападне кака друга болест, а доктора нема. То су све људи, од који свакога Њиова Свјетлост морају више уважавати него педесет оваки Вукова из Тршића. И ви, као пријатељ мој, видећи тако силне моје непријатеље, морате се управо у себи радовати, што сам се ја од њи уклонио. Мени је сад довољна утјеха, што ми пишете, да су Њиова Свјетлост мени једнако наклоњени, и да ја код њи ни у какој замјерци нијесам; а непријатељи моји, само кад сам ја од њи мало даље, нека говоре и чине, шта им драго: вријеме ће изнијети свачије ђело на виђело. Међу тим ја се опет препокорно молим Њиовој Свјетлости, да би милостиво своје уво приклонили к молби мојој, да и ја, у старости и слабости, са петоро ситне ђеце, овај живот што лакше у свијетлом здрављу њиовом проведем! По годинама мојим истина да не би сам имао право рећи: у *старости*, јер ми нема више од 45 година; али кад се узме стање здравља мога, онда ми има више од 65. —

Што Давидовић вели: „Шта је заслужио Вук, да пензију од Србије иште? И шта је Србија, да *иностранцима* пензије даје? Правије би било, кад би се пензије давале, да се Грмаљу да.“ На то би му ја одговорио ово: Ако нијесам ништа заслужио, ја иштем милости, а милост се може учинити и без заслуга. Остров је Хио још под Турцима давао пензију Грчкоме Списателу *Корају*, који је у *Паризу живио*, а ја мислим, да је Србија данас у млого бољему стању, него што је онда био Хио. Какогођ што сви људи, који у Србији живе, нијесу Срби, тако и ја могу бити (као што сам и до сад ево 17 година био) Србин (а не *иностранац*), макар ђе живио. Што се тиче Грмаља, Давидовић, као дипломатик, зна боље од мене његова отношенија са Србијом; а ја би казао, да се прије да пензије и мени и њему, него ли ни једноме да се неда; а да се да прије мени, него њему, то би сам казао из два узрока: *прво*, што ја волим себи, него њему; а *друго*, што њему, може бити, није тако ни нужна Српска пензија као мени. —

Што Стеић Давидовићу секундира и виче, да ни ја ни моја досадашња списанија немамо никаква уваженија ни код кога из учене класе, и што, да би све моје досадашње труде опровргао, једнако купи сада којекакве Српске пјесме да ји на свијет изда, и да све оне досадашње моје уништожи: то, ако му се мили, нека ради и у напредак; али што доказује, да сам ја млогога ученога, који је тамо прећи желио, и самога њега, одвраћао, то *нека опрости!* — Ако нијесам кога наговарао, да иде у Србију, заиста до данас никога нијесам од тога одвраћао, ни самога онога, којега у Србији, кад би сам имао власт, ни у какав општи посао не би примио. —

Доста сам се зачудио, видећи и *Пера Бранкова* међу мојим *смртним* непријатељима! Али знам, за што је. Некака баба љетос у Топчидеру преда Њиовој Свјетлости писмену тужбу, да јој је Пера Бранков оборио кућу, и да од њега не може да живи. Тужбу ову Њ. Св. пошаљу магистрату Бијоградскоме с превисоким својим налогом, да се ствар извиди и по правици пресуди. Магистрат Бијоградски извидивши ствар. нађе, да је Перо Бранков *својевољно* и готово *на силу* покварио *заједнички* зид између његове и бабине авлије, и тако оборио бабину кућицу од двије собе, која је из њене авлије, уза зид била припојена; осим тога не само да је зид своје куће до саме бабине земље тако ударио, да му стреа капље на бабину земљу, него још и пенцер један од оне стране у бабину авлију начинио. Баба је дакле имала са свим право искати, да Перо начини онаки зид као што је и прије био, и узаћа њој онаку кућу, као што је и прије била; а своју кућу толико да измакне натраг, да му стреа на његову земљу капати може, и пенцер онај да зазида. Но Магистрат Бијоградски једно признајући за дужност, сваке парничаре, ако се може, помирити; друго, видећи, да би то за Пера било врло трудно и на велику штету; а треће, знајући да је Перо пријатељски познат не само с вама, него још и с другим превисоким лицима, учини између њега и бабе овако помирење: 1.) Да он начини онако зид између његове и бабине авлије, као што је и прије био, и на његово захтијевање дода се, да уз тај заједнички зид у напредак ни једна страна не смије ништа зидати ни градити; 2.) У име оборене бабине куће, и у име тога, што ће његова стреа капати на бабину земљу, да плати он баби 300 гроша; а 3.) Пенцер онај од бабине авлије да зазида. Ово је овако, на

самом пооду мом амо протоколирато у магистрату Бијоградском и Перо је донијо суду 300 гроша; но јесу ли баби новци дати, и јели Перо зид начинио и пенџер зазидао, то не знам. Перо је истина на то све пристао, али је толико био безобразан и бијесан, да је и у самом суду пријетио осветом, говорећи: „Тешко ми је вратити ономе, који ми добро учини; а који ми зло учини, ласно ћу му вратити.“ Ваља да му је било жао, што магистрат Бијоградски није баби запријетио да ћути, или је наћерао, да му своју кућу пошто зашто прода. — Ово је узрок, што ја у овоме писму вашему налазим и Пера Бранкова међу мојим *смртним* непријатељима. Него ми је жао, што ми и то не јављате, каке су то моје непристојности по Земуну и по Пешти, које он у писму свом пријатељу изјављује? —

Што се тиче Амице, ја сам управо и сам овако мислио, као што ми ви пишете. Бабе наше кажу за искрена човека: „Што му је на срцу, оно и на језику“; а ја за Амицу мислим, да му је на његову срцу још много боље, него на језику; него су оно прави непријатељи, за које баке говоре: „Кусалом те закусује, а дршком ти очи вади.“

Неисказано ми је жао, љубезни пријатељу! што чујем, да сте болесни, и желим од свега срца, да вас Бог скоро придигне и савршено здравље да вам дарује!

Кад отидете у Крагујевац, молим вас, да Њиову Свјетлост за мене пољубите у скут и у руку. Поздравите ми љубезно рођака Амицу, а и остале ако има још који од пријатеља.

Желећи вам да скоро оздравите, и препоручујући се вашој дојакошњој пријатељској љубави, с истиним, високопочитанијем остајем

У Земуну 17. Јануарија 832.

Ваш покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2343]

77.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Прије неколико дана имао сам срећу од базерџанбаше Бијоградскога примити сто форинти у сребру, као милостиви дар од Ваше Свјетлости, с писмом, у коме ми јавља да ме Ваша Свјетлост љубезно поздрављате, и увјеравате, да ћете ми и у напредак бити наклоњени колико можете. Од овакога премилостивог увјерења Ваше Свјетлости, мени боља пензија из Србије не треба (нити бити може). Ја немам ријечи којима би Вашој Свјетлости за овај нови знак превисоке ваше милости благодарити могао. Моја ће света дужност бити, једнако се с фамилијом својом молити Богу за дуговјечно здравље и срећно господство Ваше Свјетлости, и цијеле Ваше Свијетле Фамилије и за особиту срећу примићу сваку прилику, у којој би могао Вашој Свјетлости макар најмањи знак благодарности моје дјелом показати.

Препоручујући се за свагда дојакошњој милости и покровитељству Ваше Свјетлости, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Земуну 16. Февр. 832. г.

Вашој Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2344]

78.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

С превеликом радости имао сам срећу, прекјуче преко Бијоградског базерџанбаше, Алексе Симића, примити од Ваше Свјетлости педесет форинти у сребру, као премилостиви дар за празник овај, који се прикучује. За оваке премилостиве

знаке истините милости и благонаклоности ни чије ријечи, а камо ли моје нијесу у стању благодарност показати. Свемогући Бог нека вам плати и накнади! А ја ћу за особиту срећу и радост примити, ако кад дочекам, да вам чувствителну благодарност срца мога дјелом покажем.

Приликом овом усуђујем се честитати Вашој Свјетлости празник Васкресенија Христова, желећи од свега срца да га у здрављу дочекате и весело у сваком задовољству са цијелом Вашом Свијетлом Фамилијом проведете на срећу и на славу народа нашега, а и на моју и фамилије моје срећу и радост!

Са овом свагдашњом жељом у срцу препоручујући се за свагда дојакошњој високој милости и покровитељству Ваше Свјетлости, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Земуну 6. Априлија 832.

Ваше Свјетлости
препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на ранијим; у Пожаревцу]

[Ориг. у Држ. Архиву]

79.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Сваки човек жели знати, шта други људи о њему суде, мисле и говоре. Владаоцима и управитељима народа то је особито нужно; за то небројено благо троше, да би то дознали. А опоминьем се, да сте и Ваша Свјетлост преко магистрата наије и вароши Бијоградске, за вријеме мога председенства у њему, директору Бијоградске полиције, Цветку Рајовићу, за особиту дужност препоручили, да вам јавља оне људе, за које би дознао, да су незадовољни с владањем Ваше Свјетлости.[1]) Ово све даје ми слободу, да Вашој Свјетлости препокорно јавим главне тамошње незадовољнике вашега владања и да вам исповједим моје мисли о томе, надајући се,

да вам за сад ничим боље не могу показати знаке моје благодарности и одановости.

Истина је оно, што су наши стари казали, да нико не може цијелом свијету колача намијесити, али с данашњим владањем Ваше Свјетлости, готово би се у скупу могло рећи, да *нико* тамо није задовољан. Кад би се то пак стало даље разграњавати и раздјељивати, онда би се нашло. да су најнезадовољнији они чиновници, који су најближе и најчешће око Ваше Свјетлости, а најзадовољнији они људи, које Ваша Свјетлост не познајете никако.

Сви узроци овога незадовољства готово би се могли у два главна реда раздијелити. Или су људи незадовољни за то, што не само што не могу према своме могућству по својој вољи живити, него што нико није сигуран ни са својим животом, ни с поштењем (чешћу), нити је господар од свога богоданога и с правдом и с трудом стеченога имања; или за то, што се за општу ползу не стара и не ради онако, као што би (по њиовом мњенију) требало и могуће било.[2])

Није нужно све мени познате незадовољнике овдје поименце бројити, и узроке њиовог незадовољства казивати: а и нијесам рад то чинити, осим остали узрока једно за то, што не би сам рад био, да се рече или помисли, да кога из зависти или пакости опадам, — а друго да не би ово писмо — противу моје жеље и намјерења, — мјесто ползе коме штету учинило. Само ћу, за примјер, назначити оно, што није никака тајна, или што никоме на штету бити не може.[3])

Ваша се Свјетлост јамачно још можете опоменути, како вам је Стојан Симић[4]) казао у Пожаревцу 1830. године, кад сте се срдили, што ће у Цариграду да се метне у ферман, да у Србији мора бити сенат, с којим ће књаз у договору земљом и народом управљати —: „Немојте се срдити! Макар се шта у ферман метнуло, док сте ви живи друкчије не ће бити, него овако, како је данас; а после ваше смрти, ко буде жив, он ће с вашим насљедницима други уговор правити“. —

Истога Симића слушао сам толико пута гдје говори јавно: „Ја с Господаром не желим никад у једном мјесту живити; него кад је он у Пожаревцу, ја да сам у Крагујевцу, а кад он пође у Крагујевац, ја да идем у Пожаревац, па баш ни у путу да се не сретнемо.“ Кад сте се Ваша Свјетлост у Крагујевцу 1830. године спремали у Јагодину на комисију про-

тив кнеза Милете Радојковића, један од знатни садашњи чиновника Ваше Свјетлости приступи к мени за леђима вашим под ладником, па ми рекне: „Знаш ли, за што се то чини?“ А кад му ја одговорим да не знам, онда он настави: „То се чини само за то, да би се Милетине заслуге умалиле и поцрниле; јер Господар хоће, да нико у Србији нема заслуга, ни чести, ни поштења, осим њега“.[5])

Оне ријечи, за које је Живан Паразлама[6]) лане протјеран из Бијограда, не само што су на срцима свију Бијограђана, Шапчана, Смедеревaца и млоги други знатни људи по народу, него се *овдје* говори — јамачно по тужбама Бијоградски трговаца —, да Бијограђанима нашега закона није био већи зулум ни под каком владом Турском, него што је у данашње вријеме, и да су за прошавше двије године на два конака дали Вашој Свјетлости двадесет и двије иљаде гроша самога кулука.[7 и 8])

Тако су се тамошњи марвени трговци, а особито свињари, тужили и сад се туже по скелама, да сте Ваша Свјетлост са својим ортацима цијелом овом трговином завладали, а њи све да сте упропастили и т. д.

Опет на кратко да кажем, с владањем Ваше Свјетлости *нико* тамо није задовољан, ама баш *нико*, осим ваша два сина; а и они да су мало старији, може бити да би били незадовољни, као макар ко други. И што се год ко чини задовољнији, и чешће виче: „Да Бог живи Господара!“ „У здравље нашему Господару!“ — он је незадовољнији, па се само претвара да би незадовољство своје покрио. Али опет не треба мислити, да су сви они, који су незадовољни с владањем Ваше Свјетлости, *непријатељи* ваши. Ваша Свјетлост добро знате, да од ваше супруге нико није незадовољнији с вама и с вашим владањем; али опет ви од ње немате бољега пријатеља у Србији.[9]) Ваш брат Јефрем не знам је ли с владањем Ваше Свјетлости што задовољнији неко икакав други чиновник; али би он сјутра за вас погинуо; а тако би се исто могло казати и за млоге чиновнике.[10]) А и осим тога ја мислим, да би се, по правди и по обичном људском разуму судећи, слабо коме могло примити за зло што је незадовољан; јер, да вам управо кажем, владање је Црнога Ђорђија за чиновнике и за све знатније људе било млого боље од вашега,[11]) па сте се и ви сами против њега бунили; и данас да сте ви на мјесту макар кога чиновника ту, ако не бисте били више незадовољни него

што је он, заиста не би сте мање. А сви ваши чиновници и подручници имају срце, разум, жељу, вољу и све остале страсти и душевна својства као год и ви, јер су они исти онаки људи, као и ви што сте.

Ја се надам, да Ваша Свјетлост као сваки мудар и разуман владалац, желите своје подручнике, колико је год од стране ваше могуће, задовољне учинити. За то се усуђујем препокорно назначити овдје, како ја мислим, да би се поменути незадовољници задовољити могли.

Најприје ћу да кажем, као за правило, по коме ће ми се о свему осталом судити моћи, *да је свакога владаоца права полза само оно, што је полезно и за његов народ; а што је год његовоме народу на штету, оно ни њему не може бити никако на праву ползу.* Овога правила држећи се ја мислим:

1. Ваљало би дати народу *правицу*, или, као што се данас у Европи обично говори, *конштитуцију*. Ја овдје не мислим конштитуцију Француску или Енглијску или нову Грчку; него, од прилике, *да се одреди начин правитељства и правитељство да се постави* (по ономе ферману или атшерифу;[12]) јер ко вам год каже, или одобрава, да другојачије бити може, онај вас вара и на зло навраћа); *да се сваком човеку осигура живот, имање и чест; да свак свој посао, који никоме није на штету, може радити по својој вољи и по својој вољи живити;*[13]) *да сваки човек зна шта му ваља чинити, да се не боји ни вас нити кога другога; да нико никога не може на силу натјерати да га служи;*[14]) *да се тврдо зна, који је чиновник старији, који ли је млађи; да се без правога узрока и без суда не може чиновник ни из службе истјерати, нити натраг у мањи чин повратити;*[15]) *да се нико не може натјерати, да се против своје воље прими службе; — и да сваки чиновник, кад му буде воља, може службу оставити.*[16]) (Ово би правило било нужно само за данашње стање чиновника, а како се чиновници у боље стање поставе, — онда ће се слабо ко службе одрицати, а још мање примљену службу без особити узрока остављати).

А док се год ово не постави и не утврди, дотле се не може ни о законима ништа управо радити, како год што се не може кућа нити икака друга зграда начинити, док јој се најприје темељ не постави.

На ову правицу и законе не треба народу само *обећи*,[17]) него ваља на великој скупштини објавити и заклети се, да

ће се тако држати, и утврдити, да је онај сваки, био ко му драго, који би то погазио и преступио, непријатељ народа и отачанства, и да ће му се као таком судити.[18]) И што се тако постави и утврди, оно ваља као највећа светиња да се држи и чува. И да би сви људи могли лакше ту срећу познати и вама за њу благодарећи по њој се владати, ваљало би то све наштампати, и свакоме селу по један егземплар послати, — а и осим тога у свакој наији дати на продају, да сваки човек који жели може купити за малу цијену.

Може ко рећи, да ће Ваша Свјетлост с тијем што изгубити, што ће правитељство поставити, и народу пристојну правицу дати; а ја мислим, да не само што не ћете ништа изгубити, него да ћете ви добити — више неко ико други. Кад сваки човек у народу буде сигуран са својим животом, с имањем и с чешћу, *онда* ћете *само* и ви бити сигурни с вашим животом, с вашим имањем и с вашом чешћу, па не само ви за живота, него и ваша дјеца наком вас. А докле год ви имате власт свакога по својој вољи без икака узрока погубити, узети му све што има или макар што од његова имања, и срамотити га, дотле и народ има право, како му буде могуће, чинити од вас и од ваше дјеце што му је воља.

У оваким догађајима нити се треба уздати у султанов берат, нити у оне народне акте и заклетве, а још мање у момке и у солдате и у *гарду*.[19])

Ето у наше вријеме имамо у Европи примјера, како народ збацује и прогони своје краљеве, којима је краљевство остало Бог зна од колико дједова; а камо ли у Србији, гдје сви људи знаду кад сте ви били као и они што су, и могу казати да су вам они то господство и сву власт и право, које мислите над њима да имате, купили са својим трудом и с имањем, са својом крвљу и са својим робљем, и да вас они нијесу својевољно избирали него *на силу*, по вашој вољи, потврђивали[20]) (ја ово само наговјешћујем Вашој Свјетлости, а ви боље од мене знате шта је народ и како свако у оваким догађајима умије говорити, само кад власт добије); и гдје ви никако нијесте сами прави господар од земље и од народа, него имате над собом два велика цара, који не могу с једнаким срцем гледати, да се народ на владање ваше тужи.[21]) Што се пак тиче момака и солдата и гарде, ја мислим, тешко оном владаоцу, који за то држи момке и солдате и гарду, да га чувају од његова народа! Владаоцу треба да је највећа обрана у његовој земљи

народна љубав, задовољност с његовим владањем и увјерење, да му (т. ј. народу) по смрти његовој само горе може бити, а боље никако да не може. — Полза *правитељства* тако је велика и важна, како год и народне правице. Да је погледамо само с ове три стране:

а., Данас у Србији правитељства, у правоме смислу ове ријечи, нема никаквога, него сте цијело правитељство ви сами. Кад сте ви у Крагујевцу, и правитељство је у Крагујевцу; кад сте ви у Пожаревцу, и оно је у Пожаревцу; кад сте ви у Топчидеру и оно је у Топчидеру; кад сте ви на путу и оно је на путу; а да ви сјутра, сачувај Боже, умреге (које једном мора бити) умрло би и правитељство, па онда који би био јачи онај и старији. Управо сад да вам кажем, ја сам, док сам био тамо, кад сте се год Ваша Свјетлост побољели, мрњо од страа да не умрете; јер знам шта би онда могло бити и од ваше фамилије и од ваши пријатеља и привржених.

б., Кад би се у Србији правитељство поставило, онда би Србија добила пристојно и нужно повјерење и код држава и код приватни људи; јер би правитељство најприје добро размислило шта ће обрећи или учинити, а кад би што обрекло или учинило, онога би се тврдо држало по оној народној приповијести: „царска се не пориче“ (које се не каже само за *цареве* него за све владаоце и за правитељства).[22]) Онда не би нужно било докторима *обрицати* по 600[23]) талира на годину (па опет слабо који ће без невоље да дође), него би по објављенију правитељства, на одређене уговоре дошло у Србију доктора колико год треба за 300 талира, и били би млого задовољнији него ови данас с обречени 600 талира.[24])

Тако би исто онда, и осим доктора, дошло у Србију, и без позивања, млого поштени, знатни и полезни људи од свакојаки редова, а сад, као што сами кадшто кажете, долазе понајвише пропалице, скитнице и очајници,[25]) који на другом мјесту или никако или онако као у Србији не могу живити, па ни они нијесу задовољни.[26]) (*јамачно* има тамо људи, који су Вашој Свјетлости дошли без једне паре, па сад броје — своје — дукате на иљаде; но будући, да ји не само не могу по својој вољи уживати, него ји морају крити као гуја ноге, за то би одавно пребјегли на ову страну, само кад би се могли са свим имањем својим измакнути, и кад се не би падали, да ће се тамо што на скоро *преокренути*,

а они у том да ће, улагујући се око Ваше Свјетлости, још коју иљаду закачити).

в., Најмудрији владалац, који је макар све вријеме своје младости провео учећи се владати, опет не може, као што треба, *сам* државом управљати,[27]) једно за то, што је за једног човека тешко и једнога малог села *свим* пословима управљати као што треба, а камо ли читавом земљом и народом; друго што „четири ока боље виде него два;“ а треће што је и најмудрији и најученији владалац опет човек, подложен свим страстима и слабостима људским; па би могао у љутини или у којој другој овакој страсти коме криво учинити, или по атару на општу и на своју штету, а на особиту своју срамоту, дати коме онаку службу, која није за њега, на примјер: могао би поставити јежа, да носи итне књиге и гласове, или курјака да чува овце, или магарца да суди о врани и славују ко од њи двога љепше пјева и т. д.[28])

Кад би се *чиновницима* дала пристојна правица, онда не само што би садашњи чиновници с радошћу служили, благодарећи Богу и вама на својој срећи, него би се сваки трудио и дјецу своју дати на науку и преправити за чиновнике. А сад видите сами, да млоги најзнатнији чиновници воле дати своје синове на занат и у трговину, него да се преправљају за чиновнике;[29]) и своје кћери воле дати макар за каке ћифте него за чиновнике.[30]) Ваша Свјетлост држите се, да нијесте мањи од књазева Каравлашки и Карабогдански; а чиновници Ваше Свјетлости према чиновницима они књазева и земаља нијесу ништа друго, него просјаци и робови. А да оставимо и Каравлашку и Карабогданску, него да узмемо Турке, који се у Европи још држе за варваре. Каке су постојане уредбе за њиове чиновнике! Ја не ћу Вашу Свјетлости поредити са султаном, а ваше чиновнике с рицалима и с везирима и с осталим султанским и државним чиновницима, него да речемо да сте ви као какав паша учтуглија (а јамачно сте већи) а чиновници ваши као чиновници у пашалуку његовом; па ни овдје да не спомињемо како господски живе ајани или војводе, кадије, везирев азнадар, диван-ефендија и млоги други државни и везирски чиновници, него да узмемо у Биограду, гдје су Турци власт и господство подијелили са Србима, Садик-Ефендију, који је само ћумручки писар, како по Биограду јаше на ату и живи љепше и боље него сви чиновници Ваше Свјетлости!

Бољари и великаши земаљски (какви у Србији данас други нема осим чиновника) представљају народ; па кад је њима добро, онда и владаоца себе ради чувају, бојећи се да с њиме не би своје добро изгубили; а кад немају шта изгубити, онда желе промјену макар какву, надајући се, да ће им боље бити.

Осим тога, чиновници су свакоме владаоцу и правитељству тако нужни, као орлу крила или човеку руке. За то су се сви паметни владаоци и правитељства свагда старали и сад се старају, да вриједне и достојне чиновнике, који су њиова највећа срећа, са свачим задовоље, и с богаством, и с чешћу и са славом, да ништа желити не би имали, него само да би им се боље милило вјерно и поштено служити Тако су постали различни чинови, ордени, пензије (како чиновницима гдјекојим за живота тако и фамилијама по смрти њиовој) различни поклони (и у покретним и у непокретним добрима) споменици по смрти, (као н. п. у Русији Суварову, Румјанцеву и тако даље).

Истина, да је на свијету бивало људи, а може бити да би се и сад гдје по који нашао, који би само ползе ради отачанства својега служили, не гледајући што им се служба *наопако* наплаћује. Али обично, како поштен чиновник опази, да га његов владалац или правитељство достојно не почитује и не уважава (а камо ли да га *навалице срамоти*),[31]) он већ не може имати праве воље да служи, него или ће гледати да службу остави, ако икако без ње живити може, или ће, ако без службе никако живити не може, у напредак служити као од биједе, само плате ради. Што се пак тиче насљедствени чинова и господства, ја заиста нити сам кад био, нити сам данас велики љубитељ тога обичаја у државама; али ми се чини нужно напоменути овдје Вашој Свјетлости, да не знам има ли данас игдје на земљи кака држава, у којој је само владалац насљедствен, а остали нико да нема ништа ни за живота подуздано, а камо ли насљедствено, — и да ли може бити тврда и дуговјечна таква држава?[32])

Оће ли и могу ли људи допустити, да један има *све*: и власт и господство и богатство и чест и славу: а други нико да нема ништа? А ко то *на силу* притисне и присвоји, он мора једнако у страу живити: јер сила до вијека не може трајати, а што се год на силу узме и држи, то свак има право на силу и преузети. —

Кад би се ово, што је до сад већ назначено, *одма и савршено*, као што треба, могло уредити, онда ми ништа више овде не би требало говорити, јер би правица задовољила незадовољнике првога реда, а правитељство другога. Но будући да је слаба надежда, да се то тако *одма и савршено* може учинити, за то ћу да назначим, шта још мислим да би поред тога ваљало чинити. И тако:

2., *Ваљало би укинути кулук и ни од кога ништа не искати забадава.* Како год што се у историји спомиње, да су негда Срби од Ниша и од Смедерева ишли у Једрене и у Цариград. те султану косили сијено; тако ће се спомињати, да су људи из Ужичке и Сокоске нахије долазили те косили Вашој Свјетлости око Крагујевца и око Бијограда, и да су Крагујевачки, Бијоградски и Пожаревачки трговци и мајстори морали затворати своје дућане, па са својим калфама и шегртима и са свима осталим кућанима ићи те купити сијено Вашој Свјетлости. — Лане су се код магистрата нахије и вароши Бијоградске тужили кметови из села по путу између Бијограда и Крагујевца, да момци Ваше Свјетлости, кад коме сустане његов коњ или га жали, он га остави у меани да се рани о сеоском трошку, а узме из села коња, чијега прије нађе, па кад и овај сустане, а он узме другога, а овог остави макар гдје, тако, да човек мора изгубити по неколико дана док свога коња нађе.

Па ово не само што чине момци Ваше Свјетлости, него и Гаја рабација кад вуче (јамачно под кирију) из Крагујевца азну у Бијоград, или из Бијограда у Крагујевац какве ствари Ваше Свјетлости, изгони по селима волове, псујући људма оца и матер и говорећи: „Ово је Господарско: ако смијете не дајте волова, него нека стоји овдје на путу.“ У исто вријеме, кад су се кметови из поменути села за то тужили, капетан је Голуб казао, да су Грочани због таки догађаја скоро сви коњи испродавали. Ја сам се, колико је било могуће, трудио, да ове све тужитеље ублажим, увјеравајући ји да се то чини без знања Ваше Свјетлости, и обричући им да ћемо Вашој Свјетлости јавити, и да се у напредак то више догађати не ће. И заиста сам послије предлагао да вам се то јави; но остало друштво моје, коме су такви догађаји од прије боље познати, казало је, да се то не смије чинити.

Лане се говорило, да сте Ваша Свјетлост наумили, да уредите, да се никоме другом од чиновника не кулукује до

само вама, но по моме мњенију то би за вас било још горе; јер сад народну мрзост и незадовољство због кулука дијелите са чиновницима, а онда не само што би све спало на саме вас, него би се с чиновницима незадовољници још умножили.

Даклем ја мислим, да би најбоље било, да се кулук осим општинске ползе и потребе (на примјер: градити путове, ћуприје и т. д.) и давање конака и дочекивање путем укине сасвим, па ко куд путује нека се стара на чему ће путовати и како ће се ранити. Ко путује државним послом, оном држава нека да нужни трошак, као што се и по свој Европи чини н. пр. куриру се да што му треба на трошак до одређенога мјеста, па он плаћа путем све као остали људи, а тако су већ и Турци почели с њиовим татарима.

Вашој пак Свјетлости да се у име кулука и у име давања конака и дочекивања путем одреди пристојна накнада у новцу, па кад вам каки посленици требају, нека ји одређени ваши чиновници траже за новце као и остали људи. А кад куд путујете, опет нека вам ти чиновници готове конаке за новце. Кад би се овако уредило, онда би и они људи, међу којима сједите, и они око путова, куд често пролазите, држали за највећу срећу што ондје сједе, као што сад понајвише држе за несрећу.[33])

3., Ваљало би уредити *школе*. По моме мњенију, Србија данас нема ни у чему већег недостатка ни вође нужде и потребе, него у људма способним за народне службе.

Ја не презирем ни Мићића[34]) ни Вучића[35]) ни Стојана Симића[36]) ни Амиџу[37]), ни Перу Цукића[38]) и Милосава Лаповца:[39]) то су све људи, који би се могли корисно употребити на послове пристојне њиовим способностима и који као и млога друга браћа према њиовим заслугама заслужују чест и поштење. Али се према данашњем вијеку с таким људма не може (као што се није могло ни с чиком Радомиром ни с кнезом Васом[40]) ни најуређенија држава управљати, а камо ли неуређена уредити. (Управљати онако као што су Турци управљали или у нечему мало и погоре, то нити је за народ какав добитак, нити за управитеље чест).

Србима рођеним и наученим изван Србије (у Аустријским државама) овај недостатак не може се накнадити, осим остали узрока, једно за то, што они у народу не могу имати правога повјерења, а друго што они нијесу учили оно, што за Србију у данашњем стању треба. За то сам ја 1820. го-

дине највише ради тога из Беча у Србију дошао, да би се људи за службу преправили.

Ја сам предлагао, као што је Вашој Свјетлости врло добро познато, да скупимо по народу изабране момчади од 15 до 20 година, која знаду по мало читати и писати, па с њима да се почне *велика школа*, у којој би три паметна и способна учитеља за три године предавали *општу Историју свега свијета*, *Географији*, *Штатистику*, *Српску Граматику*, *мало већи рачуна*, *мало реторике*, *мало о законима*, *мало логике*, *мало историје јестаствене*, *мало Физике* и т. д. Тако би она момчад послије три године била способнија за сваку службу у Србији од млогога, који је у Пешти свршио 12 школа. А које би се од ове момчади показало да има особити дар и вољу к науци, они, мислио сам, да се о државном трошку пошаљу у Европу даље да уче науке и језике. За мање пак школе мислио сам, да се мало по мало на Српском језику начине школске књиге, по најбољему Европјеском начину, које би по том могли примити сви остали Срби, како по Турским тако и Австријским државама.

А да би ово све лакше било учинити, и да би слава Ваше Свјетлости била сасвим савршена, мислио сам, да најприје Вашу Свјетлост научим читати и писати, по том да начинимо неколике књиге за Вашу Свјетлост, па неке да вам се у одријељено вријеме читају, а неке сами на беспослице да читате.

Да овдје не спомињем Карла Великог, који је као краљ и ожењен научио читати и писати, него кад је то могао Миленко у Одеси и Вујица[41]) у Цариграду, обојица старији од Ваше Свјетлости, заиста би и Ваша Свјетлост могли млого лакше и брже од њи обојице.

Но како су се ови моји као и млоги други родољубиви планови покварили, то је све Вашој Свјетлости познато, нити је овдје сад мјесто о том говорити. — Године 1830. ја сам највише учинио, те смо г. Исаиловића довели у Србију, да би се велика Школа почела, и тобоже се у почетку 1831. године почела (дакле на 10 година послије мога плана); али до данас још никака напретка у њој нема. Оно неколико дјеце, која су лане ишла тобоже у прву школу, иду и ове године у ону исту, уче оне исте науке, и ако се правитељство тако узастара о томе, као и до сад, ни до године неће бити друкчије.

Прије 12 година била би доста једна така велика школа у цијелом подручју вашему; до сад би већ четири реда ђака из ње изишло: да у сваком реду с једнога на друго није више било од 20 — опет би свака наија имала по неколико способни људи, нити би и сад било нужно за писаре, за учитеље и за свештенике примати овостранске којекакве скитнице и пропалице.

Сад пак према данашњему стању Србије ваљало би уредити таке три школе: једну у Шумадији, другу доље преко Мораве, а трећу горе преко Колубаре; а осим тога и једну праву гимназију, а по том мало по мало и лицеум и универзитет.[42])

Но ко ће то све уредити? Исаиловић[43]) је истина данас из реда најученији Србаља у Мађарској и могао би у Српском универзитету бити професор различни наука. Али да се Српске школе поставе и уреде као што би управо ваљало, ја мислим да би требао какав Шаффарик или Ранке. Но док се у Србији не постави и не утврди правитељство, дотле нити ће се таки људи моћи у Србију ласно довести нити би се могло од њи правој ползи и напретку надати, баш и да би се нашли и довели. И за саму дјецу Ваше Свјетлости, ја мислим, да би сад боље било да се васпитају у пажеском корпусу у Петербургу или макар гдје у Европи; јер би на сваком мјесту што боље научила него што ће у данашњим опстојатељствима ту научити.[44])

Да учени људи буне подижу[45]) противу правитељства, тога се ни мало не треба бојати ни за то школу презирати и њиову уредбу одлагати. Ја мислим да се учени (који морају бити и *добри*) људи мудрој и праведној власти најрадије покоравају; јер они знаду да друштво људско без власти бити не може, и да сви људи не могу бити ни цареви, ни краљеви, ни кнезови, ни чиновници, ни богати, а на неправедну власт устају и најпростији људи.

О томе не треба тражити примјера на далеко. Нити је наука подигла Србе на даље, ни вас на Сулејман-пашу; а и међу онима, који су се противу Ваше Свјетлости бунили, ако има један који је знао читати, заиста имају тројица који нијесу знали, па и сам Милоје Ђак, који се тамо узима за примјер да учени људи буне подижу и да школе не требају, толико је од праве науке, о којој се овдје говори, имао у глави, колико што има Амица или Милосав Лаповац.

А да рекнемо баш да је истина, да учени људи прије познаду неправду него неучени, и да им је она несноснија него њима, и да људи сами од себе, док им ко не покаже, никако не могу научити неправду познати, и зло од добра разликовати; али Србија није сама на свијету, или ограђена од осталог свијета, него је одовуд само Сава и Дунав раздваја од Австријске државе и од Каравлашке, из који земаља људи једнако иду по њој, као и из ње по њима; с те отуд стране подиже се Грчка с Француском слободом; а ето и сами Турци, који су и до сад, имајући неки (макар какав) *постојан* ред, били млого уредniји од Србије, уређују се од неколике године без престанка по Европејском начину.

Тако, ако сте Ваша Свјетлост ради да вам се људи не буне, ја мислим да за то слабо помаже бојати се школа и наука; него би требало: *прво* дати свакоме пристојну правицу и земљу тако уредити, да паметан и поштен човек, по здравом разуму судећи, ништа боље желити не може; а *друго* старати се, што је год више могуће, да се људи обогате: јер смо у почетку буне на даије (1804. г.) видили, да су буни најрадији били они, који ништа нијесу имали, а који су иоле што имали, они су се (и у самом оном превеликом зулуму) из петни жила трудили, да би буну смели и утишали; и по свој прилици тако бива свуда, јер који нема шта изгубити, онај се у свакој промјени и буни за цијело нада што добити, а који што има, без велике невоље није рад имање своје на коцку метати.

4. Кад ваља да је сваком човеку слободно своје приватне послове по својој вољи радити, тако би се могло рећи, да је Вашој Свјетлости са својим новцима слободно трговати. Но будући да трговање Ваше Свјетлости може другим људма, а особито трговцима, бити на штету, или само може дати повод, да људи о вама зло мисле и говоре, за то би ја рекао, да Ваша Свјетлост не тргујете ни чим никако, ни сами нити и с ким у ортаклуку.[46])

Вашој је Свјетлости добро познато, да се Младену ништа тако за зло није примало као трговање и ортаковање; а колико се год онда за Младена говорило, још се више сад говори за Вашу Свјетлост, па светина кад узме један пут ук не говори само оно што јест, него додаје и што није. Тако се н. пр. и тамо и овамо говори, да сте Ваша Свјетлост себе и своје трговине ради, а на очевидну пропаст свију остали

трговаца и на штету самога народа, издали и понављали ону заповијест: *„Да нико трговцу ништа не да на вересију, и који би му дао да му нема суда“*.[47]) јер само ортаци Ваше Свјетлости могу свагда за готове новце куповати; а други трговци без вересије нити су кад трговали, нити могу трговати.

5. Ништа не би ваљало чинити чега би се човек морао стидти, јер се ништа на овоме свијету не може сакрити.

Сила тамошњи којекаки догађаја има, које би се тамо свак бојао и слушати, а камо ли коме казивати, или кога за њи питати; а овдје се по сокацима и по меанама и кафанама јавно приповиједа. А баш и ту не треба мислити, да је оно све сакривено, што ви не чујете да се говори, и да је све људма по вољи, што пред вама нико не куди. Ја сам доста пута очима гледао и ушима слушао, како се ваши млађи за вама посмијевају оним пословима вашим, које пред вама одобравају и фале.[48])

У земљама, гдје се мало слободније може говорити, владаоци лакше могу дознати, шта народ мисли и говори. Али гдје нико истине ни свога правог мњенија јавно показати не смије, ондје не само што је тешко дознати шта људи мисле и говоре, него се још товари на владаоца, поред онога што је учинио, и друго млого којешта што није учинио. Као н. п. што се овдје, а може бити и тамо, говори готово за свакога тамошњега чиновника, који умре, да је убијен или отрован и т. д. Па овакс ствари у оваким приликама могу врло ласно и потомству остати за истину; а сваки данас Европејски владалац колико год мисли на Бога и на душу, толико и на славу и на спомен послије смрти своје.

А и из други узрока ваљало би, да паметан човек у највећој својој сили и власти не чини ништа, за што би га ко у највећој тјескоби и невољи по правди прекорити могао; јер на овоме свијету које се ствари најпостојаније чине, могу се ласно извртнути. На пр. да помислимо на Младена,[49]) кад је 1811. г. не само Бијоградом, него Србијом по вољи својој окретао, и кад је 1822. године у Крагујевцу збијао спрдњу с њим, ко је год тео; или Наполеона, кад је 1810. године готово цијелој Европи заповиједао, и по њој краљеве постављао, и кад му је 1815. год. у Паризу народ његов споменике обарао, а он роб у светој Јелени. —

6. Добро је знати шта људи мисле и говоре, али не треба свакога гонити,[50]) који што противно рекне; а особито ако људи, по несрећи, имају право.

Сила пута човек рекне нешто, или у шали или у љутини или у каким другим опстојатељствима, уз реч, а не мислећи нити могући учинити икака зла.

У оваким догађајима ја мислим да би правитељство и владалац млого паметније учинили, кад би гледали да се поправе, ако људи право имају, и ако је икако могуће, него да људе одмах гоне и да вуку по судовима и да казне. Ако ли онај, који говори, нема право, а не мисли нити може икака зла учинити, онда може бити, да би најбоље било прокарати га тако, да и сам призна, да није право имао, или га оставити нека говори шта му драго, само кад дужност своју извршује.

7., Не могу пропустити, да овдје на свршетку овог писма не споменем још један важни посао Ваше Свјетлости, који вам по моме мњенију никакав прави Србин ни паметан човек не може одобрити, а то је *што сте купили села у Каравлашкој*. Ви сте тиме, на превелику срамоту своју и народа Српскога, а на радост сви непријатеља ваши, сами јавно показали, да је по вашему мњенију боље и поузданије у *Каравлашкој* бити спаија, него у Србији кназ и да се ви у Србији бавите само од дана до дана, да би сте што више новаца скупили (као што се гдјекоји око вас савијају и улагују); па онда, како вам најмање што буде неповољно, да бјежите у Каравлашку. — Тешко вама, ако сте на те мисли спали, а још горе ако то дочекате! Онда вам непријатељи ваши веће осветe не би желити могли.

Ви треба да знате, да само у Србији можете Господар бити и као Господар живити; а како се из Србије макар на коју страну (за свагда) макнете, онда сте готови да слушате онаке укоре, какви су се Младену 1822. године у Крагујевцу јавно читали, и још млого горе.[51])

У Каравлашку ви да однесете још толико блага колико га данас имате, опет ћете, као туђоземац, и према поноситим и по Европејском начину васпитаним Каравлашким бољарима, прост човек, који ни језика оне земље не знате, бити *тек последњи бољар*, и *Гица Опран*[52]) биће ондје старији и претежнији од вас.

Уз то још може бити да би се појавили каки нови Ратковићи и Урошевићи,[53]) које са свим благом вашим не бисте могли намирити; а Бог зна те се и у Србији не би нашло људи, који би вам не само у селима попалили дворе, које одатле сад градите, него од који ни у Букрешу не би могли мирно спавати.[54]) — Какве би се у Србији за народ полезне, а за вас особито славне ствари могле начинити с они *шедесет иљада дуката*, што сте дали у *туђу земљу за села у туђој земљи!*[55])

Та ако сте оне новце баш били наумили оставити за црне дане, могли сте их дати у Петербург у банку, па самим интересом од њи могли би се плаћати сви учитељи за Српски универзитет, или би се могло послати у Европу најмање 20-торо дјеце, да уче различне науке и занате, или би се могао начинити и садржавати у Крагујевцу један главни шпитаљ, а у другим гдјекојим варошима по један мањи.[56])

Ево овако од прилике ја мислим да би се сви незадовољници на славу и на ползу Ваше Свјетлости могли задовољити. Онда би Србија постала налик на Европејску државицу свога реда, у којој не само што тамошњи синови не би желили, ту живећи, да буду подајници други држава, него и сваки туђоземац, како би тамо прешао, желио би да потпадне под законе њене.[57])

Ако ли Ваша Свјетлост останете са свим при дојакошњему вашем владању, онда за непријатеље ваше не може бити већа радост; а не само што ће се знатни и поштени људи из други земаља клонити Србије, него и сами тамошњи синови, који су иоле знатнији и могућнији, желиће, да би се из ње уклопили.[58])

Па ако ви мирно у таквом владању живот свој свршите, или вас ко *натјера* те народу и земљи пристојну правицу дате, онда може бити да ће се *Ђаку* и *Чарапићу*[59]) споменици у Србији подизати, а сви остали, који су за онаке кривице од вас изгинули, остаће као мученици за правицу и за слободу народа Српскога, млого већи него да су изгинули на Мишару или на Делиграду[60]) или макар на коме другом мјесту противу јавног непријатеља.

Ја од свега срца желим, да Ваша Свјетлост не бисте на превелику штету и вјечну срамоту своју и своје фамилије и свију своји пријатеља и привржeника славу своју дали

другоме! Ова жеља, истинита љубав, благодарност и привржености к Вашој Свјетлости, и љубав к отачанству нашему натјерали су ме, да вам ово писмо пишем.

Ја сам се сила пута, особито у Крагујевцу 1830. године, накањивао и спремао, да Вашој Свјетлости о овим стварма усмено говорим; али ми различна противна опстојатељства никако нијесу допустила. И сад сам се опет о том млого с памећу борио и свакојако премишљао, бојећи се да Вашу Свјетлост не би сам увриједио и тим дојакошњу благонаклоност вашу од себе одвратио; али сам најпослије према ползи Ваше Свјетлости и отачанства нашега презрео ползу своју и смислио сам, да је боље да вам ја ово све у писму кажем, него да вам сјутра каки Ђаковци читају.

Ја се овдје не намећем Вашој Свјетлости за учитеља, него вам само исповиједам моје мњение, које нити је пород науке каке нити практике, него само дуговременога размишљавања о ползи и о срећи и несрећи народа и отачанства нашега.

Као што обично сваки човек мисли, да је оно све право и добро, што он за таково налази, тако се и ја надам да је ово моје мњение истинито и да би га, ако не од ријечи до ријечи, а оно барем узевши у скупу једно с другим, одобрили сви паметни људи, који управо познају оно о чему се говори; али при свему томе, ако га Ваша Свјетлост никако не нађете за добро и паметно, ја се препокорно молим, да би сте ми, уваживши добру вољу с којом вам га исповиједам, одбили на лудост, а мене да би сте и у напредак задржали у вашој дојакошњој милостивој благонаклоности. За које молећи се и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Земуну 12. Априлија 1832. год.

Ваше Свјетлости препокорни слуга
Вук Стефановић Караџић.

КОМЕНТАР

к писму моме, писаном Милошу Обреновићу 12. Априлија 1832. год.

[1]) Колико се сад опоменути могу, чини ми се, да није само препоручено, да се таки људи јављају, него да се одма, без икаквог испита, затварају и у Крагујевац шаљу. И сви се таки незадовољници обично сматрају и казне као *бунтовници* и *ребелијанти*; зато они, који су најнезадовољнији, најчешће вичу: „Да Бог живи Го-

„сподара! — У здрављу Господареву добро нам је, не може боље „бити".

[2]) Милош може свакога човека у подручју своме, *без икаке кривице*, сам и јавно и *тајно* погубити, а може и великоме суду заповедити, да га, као највећега злочинца, осуди на смрт. *Тајно* се обично губе знатнији људи, и то понајвише из преваре, као н. п. што је погубљен *Мелентије Никшић*, митрополит ужички; *Глигорије*, архимандрит манастира Благовештенија (у наији Рудничкој); *Марко Абдула;* бивши обор-кнез у наији Пожаревачкој; *Младен Миловановић*, знатни старешина Кара-Ђорђијина времена; *Андрија Јокић*, кнез Јасенички; *Алекса Поповски*, Милошев секретар и т. д. И за ове је све људе народ одма знао, да су по заповести Милошевој побијени, али не сме нико ни вешт да се покаже. — С *имањем* свију својих подручника Милош тако располаже, као и са животом, за то се обично говори: „Све је твоје, Господару, што ми имамо;" а што се *чести* тиче, он јавно прети свакоме, који би се усудио казати, да чест има или жели имати.

[3]) Особито нисам тео вређати њега, напоминући му неправде, које је људма починио, ни мрзост његову против они људи распаљивати.

[4]) *Стојан Симић*, родио се у Срему у селу Бољевцима (отац му је био Аустријски вендрек). Он и његов млађи брат *Алекса* данас се броје међу прве Милошеве чиновнике и најбогатије људе у Србији. До свега тога највише ји је довела Стојанова безобразна и бесавесна шала и мајсторија у спрдњи и потпрдици.

[5]) И то је цела истина; за то он обично држи за превелику кривицу, кад ко рекне или само помислити може, да је каке заслуге учинио њему или народу (гледај 31). *Милета Радојковић*, родом из наије Јагодинске из села Катуна, за времена Кара-Ђорђијна био је барјактар код Темнићкога војводе, кнеза Јефте, а за Милошева времена кнез Темнићки и готово као обор-кнез у наији Јагодинској. Кад су Милошевци 1826. године разбили Ђака на Опленцу, Милета је управљао коњицима (а Гружански кнез Вучић пешацима); за то га Милош после, као ђоја за заслуге, али управо, да га, као јунака и човека, кога народ пази и слуша, уклони из наије, намести у велики суд у Крагујевцу. Но Милош видећи по том, да Милета једнако мисли, да је некаке заслуге њему учинио, у лето 1830. године подговори Јагодинце, да се туже на Милету, који је и у Јагодини имао лепу кућу; и отишавши сам собом у Јагодину на комесију, не само што преко своји секретара погради људма својевољно тужбе на Милету (који је *морао* остати у Крагујевцу), него и на неке жене и девојке, за које се говорило, да с Милетом у љубави живе, а исте жене и девојке научи, како ће се пред њим и пред комесијом одговарати, бацајући кривицу на Милету, као да ји је он научио свему ономе, зашто се људи на њи туже! Од целе су се ове спрдње водили протоколи и писали испити, као од најважнијега каква посла; а кад се то све донесе у Крагујевац на пресуду, и Милета већ помисли, да је пропао са свим, онда му Милош објави своје *великодушије*, да му све опрашта, *само да се исели из Јагодине* (где је

осим куће и дућана имао и лепе *њиве и ливаде*, на које је Милош био највише очи окомио).

[6]) *Живана Паразламу*, (ћурчијског) мајстора и трговца Београдскога, старца од 70 година. оптуже 1831. године у лето, да је говорио, да се у Србији, а особито у Београду, не може живети, ако се Русија или које друго ришћанско царство оне земље не прими, и *да је ноћу одлазио к Руским официрима, Коцебуу и Сашаљскоме;* за то га, по заповести Милошевој, у један пут из Београда под стражом оправе у Крагујевац, оданде за Милошем у Топчидер, а онде му се (премда он то ништа није признао) пресуди, да се из Београда, од своје куће и од трговине, протера на век у Карановац, као што се и учини одма.

[7]) *Кулук* значи рад забадава, што се у Срему зове *робија*, а у Јадру *беглук*. Ко сам собом није рад на кулук ићи, а нема кога свога послати, он замоли пандура (који на кулук зове), те место њега нађе кака бећара, па му он плати, као што Београђани сад понајвише чине; зато се каже, да су платили на два конака (који су грађени 1829. и 1830. године) двадесет и две иљаде гроша кулука. — Кнезовима, садашњим *капетанима*, било је још одавно одређено на годину по два посленика од пореске главе, и то, да ји у каком другом месту, осим онога, где он с кућом седи, ни на што не сме употребити; но лане је Милош говорио, да и то укине, и, како се чује, већ је укинуо зацело. Њему пак сва земља мора радити колико год он оће. Осим поменутога даље у овом писму кошења и купљења сена, код дворова његови, у Крагујевцу, у Пожаревцу, у Раковици, и у Топчидеву, околна села секу и вуку дрва, вуку сено из поља, заграђују, ору, сеју, копају, жању, вршу и т. д. Осим тога раде се виногради у Тополи (које је Кара-Ђорђије садио), у Стргарима, у Смедереву, на Врачару и по другим многим местима; заграђују се у јесен читаве планине, да само његове и његови ортака свиње једу жир; заграђују се читава брда и долине ради зверињака; кад гради дворове, или макар каке друге зграде, народ сече и вуче грађу, и сврши све оне послове, за које мајстори нису нужни; коњи и кола узимају се за различну послугу и т. д. Што жене с људма купе сено и шљиве, жању, и остале гдекоје пољске послове раде, то све иде у *мушки* кулук, а жене (по варошима, н. п. у Београду, у Крагујевцу и у Пожаревцу) имају своје особите кулуке, т. ј. ређе лан и вуну, преду, ткају, везу, шију, перу собе и т. д. Од кулука није врло далеко, што свецем и недељом морају све најлепше и најмлађе жене доћи у јутру у двор, да Милоша, кад долази из цркве на капији (у Крагујевцу обично с његовом јавном милосницом) сретну и у руку да га изљубе, по том у двору, у соби или на диванани, да послуже (како њега, тако и остале чиновнике и знатније варошане, који га обично из цркве прате), нека слаткишем и водом, нека ракијом, нека мезетом и т. д. А између ови жена опет најлепше и најповољније, или оне, с којима је он рад спрдњу да збија, морају остати да послужују и око астала, кад се руча; кад су пак каке особите части, онда и први чиновника његови жене морају доћи да послужују око астала, н. п. у Крагујевцу жена Давидовића

(првога његова секретара), а у Београду, и по дворовима око Београда, жене обојице Симића (гледај 4). — Какогод што Милошу сва земља кулукује, тако и његовој браћи кулукују особито оне наије, у којима они седе.

[8]) Плаћати и кулуковати *јамачно* нису имали више ни под каком владом Турском; а Бог зна, јесу ли кад и у већему страу могли живети.

[9]) Не само што Милош држи милоснице јавно, на очи своје жене (једну му је она својеручно убила из пиштоља у Црнући 1819. године), него јој уз пркос свакојаким начином срамоти и гони род и све њене пријатеље, н. п. једном јој рођенога по матери брата, Гају, који је терзијски мајстор и трговац у Београду, узео у солдате, па га баш кад ће она однекуд доћи поставио с пушком на капију да чува стражу; а с њеним стрицем Срећком, коме је било преко 70 година, једнако је до смрти његове збијао спрдњу, градећи га Турчином, кнезом и т. д.

[10]) Истина да Милошев брат Јефрем, кад није код Милоша, живи и влада, као и Милош, и готово би се могло рећи, да власт у целој земљи с њиме дели; али му свакојаким могућним начином пркоси и досађује, а особито гонећи све људе, које он радо има. Тако су летос само за уз пркос Јефрему, кад је он отишао у Меадијске илице, Шабачки прота, Јован Павловић, и Јефремов пашеног, Бука Стоићевић (рођени брат славнога Поцерског војводе Милоша Стоићевића) још с неколика Јефремова љубимца отерани из Шапца у Крагујевац, као највећи злочинци; а у наији Ваљевској капетан прота Ненадовић и капетан Јовица Милутиновић истерани из службе. И доктор је Стеић највише за то морао пребећи на ову страну, што је љубимац и почитатељ Јефремов, од кога га је Милош био *отео* себи у службу. Исто је тако, уз пркос Јефрему, Милош јесенас отишавши у Шабац, објавио људма, да се сваки може тужити на све, што мисли, да му је Јефрем за време свога онде владања, од године 1816. до лане, криво судио. И тако на очевидну неправедну штету млоги људи исквари све пресуде, продаје и погодбе, које су за то време онде биле учињене.

[11]) Да ни по чему другом није било боље, било је по том, што се ништа није радило *само спрдње ради*, него што се радило, радило се од истине, па било зло или добро; а сад кад ко шта код Милоша тражи, или ко кога тужи, нигда се не стара, како ће се изнаћи истина и правда, него је највећа брига и посао, како ће се учинити спрдња или с оним, који што тражи, или с тужитељем или с оптуженим; па се спрдња не збија само са срећом, с чешњу и са *животом* приватни људи, него и с *црквом* и са *светим њеним обичајима*, и са спрдњом се свршују најважнији државни послови, и самоме се *Богу у цркви моли са спрдњом!*

[12]) У атишерифу стоји, да се у земљи постави *сенат*, с којим ће књаз у *договору* управљати земљом и народом, и да се сенатори, који морају бити изабрани из најзнатнији земаљски синова, *за живота не могу збацити* без особити важни узрока. Милош је желео и радио, да се место тога метне у атишериф, *да књаз с народом на*

скупштинама свршује све послове, мислећи, да ће он једнако, као и до сад, моћи народ и скупштине варати и за нос вући, а чиновнике да гази и прогони, као и сад; но кад није то могао учинити, он сад са својим секретарима једнако сања, да место сената састави *министеријум* из своји секретара (гледај 25), које би он могао по својој вољи сваке мене збацивати и мењати, управљајући земљом и народом као и до сад.

[13]) Милош се сад меша у све приватне и домаће послове свију људи, особито они, који су ближе око њега, н. п. он људма забрањује, с ким да не тргују, и заповеда, с ким да тргују; млоги се жене и млоге удају и распуштају само по његовој вољи, млоги се морају по његовој вољи са својом рођеном децом делити; код њега се држи за особиту погрешку, кад ко са својом женом у љубави живи; да ко купи кола налик на његова, било би зло и напако и т. д.

[14]) Кад какав Милошев слуга, н. п. сеиз или подрумџија или кувар, помене, да изиђе из службе преко његове воље, он заповеди, те му се удари најмање 25 батина, па опет мора да служи. У оваким су догађајима сеизбаша Раић и подрумџија Ранко изели најмање по сто батина, и може бити још да служе! По овом примеру владају се не само Милошева браћа, него и други гдекоји чиновници, особито љубимци његови.

[15]) Отпре, док су били *кнезови*, мислило се, да би ваљало, да су најстарији членови великога суда, као тобожњи Милошеви саветници, па наијски кнезови, па чланови наијски судова, па кнезови кнежински и срески; но које што се кнезови сви (1830 године) назваше *капетанима* (да не би ни с именом *кнез* нико био налик на Милоша), које што се капетани за каку кривицу или без икака узрока мећу у наијски или у велики суд, а чланови великога суда постају капетани или чланови наијски судова, сад се управо не зна, ни ко је млађи, ни ко је старији. Има људи у Србији, који су *по неколико пута* све чинове и службе прошли и *натраг* и *напред*, па ни данас не знаду, шта су. Кад се пак каки акти (који су до сад само за Милоша грађени) на скупштинама потврђују, онда има и *исправника* и *сердара*, премда исправничке дипломе нема још нико, а сердарску једини Мићић у наији ужичкој, и то највише спрдње ради; тако се чланови великога суда потписују и они, који *нису*, само да се чини ствар важнија.

[16]) Кога год Милош изабере за каку му драго службу, он се мора службе примити; а службе оставити по својој вољи не може нико ни из *каквих* узрока, баш ни рђавога здравља ради, докле год не стане умирати! Има људи (особито по наијским судовима, где је плата мала, а човек везан за посао, и око Милоша), који би драговољно платили на годину онолико, колико они плате имају, па, кад би се могло, да живе *мирно* и *слободно* код своје куће и да гледају своје послове. Али кад се ко против Милошеве воље стане изговарати, да није за службу, он је толико безобразан, да му каже: „кад би могло бити, не би ни ја служио“, не мислећи, да људи виде, да то није истина, и да он служећи живи царски и поред тога згрће небројено благо, а остали кад служе, некима пропада и оно, што су

пре са својим трудом стекли, а неки, особито који су ближе око њега, живе као робови проклињући свој живот и час, у који су се родили, и цркавајући *шутем* као марва.

[17]) Он је толико пута на скупштинама *јавно обрицао*, да ће се издати *закони*, и друго којешта да ће се поправити и уредити, на ништа! На скупштини у почетку 1830. године ја сам својим ушима слушао, кад је казао народу: „Изберите између себе људе, који ће остати код мене. да се гледају народни послови" (као ђоја сенат да се састави, или нека особита скупштина код њега једнако да остане). И заиста остане неколико људи (истина све они, које је он тео), но пошто два-три дана прозује беспослени, отпусти ји, те отиду сваки својој кући, а он и народни послови остану, као и пре што је било.

[18]) Истина да је он често говорио, да су закони нужни у земљи, али му је опет каштo излетала реч, да је боље владати и управљати без закона, „јер, вели, онако се човек веже за артију, па не може да чини ни зла ни добра"; и по свој прилици ово ће бити његово право и свагдашње мњење.

[19]) Још 1826. године почео је он неколико људи егзерцирати, као Европејске солдате (премда нису имали једнаки ни аљина ни пушака); а 1829. године слушајући из новина за *Руску гарду*, како се бије с Турцима, у почетку 1830. године изда писмену заповест, те и он из чиновнички и кметовски синова састави *себи гарду*. Чини ми се, да је у почетку одређено, да буде око триста гардиста, и обрицано је, да ће живети господски, и да ће од њи у напредак бивати сви чиновници; но не знам, јели ји кад и пуно двеста састављено, и живе сви као и други солдати, проклињући своју срећу и једнако уговарајући да беже сваки својој кући, да се жене и да живе као и остала њиова браћа.

[20]) Истина да Милош има неколико актова, у којима га народ избира за свога господара и управитеља; но где човек *мора* изабрати *оно*, *шта други оће*, онде се у правом смислу не *избира*, него се за невољу пристаје и потврђује. Све најзнатније скупштине у Србији за Милошева владања састављане су само за то, да се он у чину и у господству своме потврди и утврди. Пред сваку је скупштину Милош најпре преправио све оно, шта оће да му се на скупштини изберe и потврди, па кад се скупштина састане, он само пошаље међу тобожње народне депутирце кога од својих саветника и писара, те кажу, шта Господар оће, и одма напишу, и, пошто он одобри, потпишу. Тако он да је кад рекао, да се његов ат изберe за митрополита Српскога, нико не би смео рећи, да је то срамота и грeота; само за *кнеза* и управитеља свог никога другог, осим њега, не би смели изабрати, макар ји он колико на то наговарао и сам се одрицао, јер би све мислили, да ји он вара и куша. — Чујући Милош из новина, да у Француској и у Енглији депутирци долазе на скупштину с пуномоћијама, пред Крагујевачку скупштину у почетку 1830. године у својој канцеларији напише пуномоћија и разашље кнезовима, те се раздаду онима, који полазе на скупштину; и да би било са свим по Француском и Енглијском начину, кад се депу-

тирци скупе у Крагујевцу, пошаље своје писаре, те у великом суду она пуномоћија *ђоја* прегледају, и од људи поузимају натраг.

[21]) Он обично народ зове *стоком без репа*, која не зна, шта говори, него само онако пушта глас у ветар, и *неблагодарном кучком*, којој није вредно ништа (добро) чинити. Заиста је смешна и чудна ствар: човек, који се родио у највећему сиромаштву, одрастао чувајући туђе козе и овце и свиње и говеда, 1804. године био сеиз код свога брата, а 1815. године није имао двеста дуката, да избави свој живот из Турака, него ји морао узајмити, с помоћу народа дошао данас до такога богатства, да не само дукате на иљаде просипа за сабље, за ножеве, за одело, и за све, што му срце иште, него је више од сто ока дуката дао за сам свој наследствени берат, близу двеста ока дуката за села у Каравлашкој, погрдио дворе по целој Србији, и живи као какав прави земаљски Бог; и опет народ зове *неблагодарним* и себе од народа *ненагрђеним!* За ту неблагодарност и ненаграду он је у Крагујевцу на скупштини 1830. године јадни народ, којим управља и располаже, као сопственом својом стоком, јавно корио и готово *псовао*.

[22]) Милош је тако непостојан, лажљив и вероломан, да се човек ни на каку његову реч, ни заклетву, ни уредбу (да ће постојана бити) ослонити не може; нити му ико, ко га познаје, и шта верује без невоље. Кад каку нову уредбу постави, његови дворани обично говоре између себе, да ће трајати до *прве мене*.

[23]) Лекари Милошеви још из почетка (како ји је — чини ми се 1819. године — почео имати) имају на годину 600 талира (1200 сребрни форинти), које плате до сад никакав други чиновник није имао, осим Милошеве браће. Но то је лекарима само *обречено* за цело, а слабо се коме потпуно исплаћивало, н. п. ја се опоминьем, да га је 1821. године оставио неки Грчки лекар, Александриди, што су му почели плату преко погодбе умањивати; кад се који истера из службе, слабо се кад исплаћује за оно време, од како је плату примио; а и доктор је Пантелин дошао на глас те велике плате, па му се сад не плаћа више, до по 30 талира на месец. — Али ни за каку плату код Милоша није дужност лекарска само, да му дође по једном или по двапут на дан, да види, јели здрав, и да га лечи кад је болестан; него мора сваки дан пре зоре устати, и читав се дан око њега налазити (и то понајвише *на ногама*), тако, да по својој вољи нити може лећи ни устати; мора јести оно што Милош једе, и пити, шта се предањ донесе; мора кашто и јеменије Милошу окренути и на ноге навући; кад Милош неће да се говори он мора ћутити, а кад Милош оће да се говори, он мора говорити ако му се и не ће; мора помагати, с другим људма (и с највећим пријатељима својим) спрдњу збијати, а често слушати, да се и с њим самим спрдња збија; ако му Милош заповеди, ни с највећим пријатељима својим не сме се мешати ни разговарати; и преко свега тога Милош га може, кад му год падне на ум, без икака узрока, из службе истерати, он пак сам не може ласно ни с узроцима, а без псовке и срамоте никако, службу својевољно оставити.

[24]) Ја мислим да би сваки Европејски лекар волео за 300 талира служити, као што се обично у Европи служи, него за 600 талира онако, као што је горе казано да се служи код Милоша.

[25]) Један пут је Милош, расрдивши се нешто на свога секретара Димитрија Давидовића, казао: „Ја нисам срећан, да ми дође какав „поштен човек, него све којекаке скитнице и пропалице.“ И он нигда није казао правију истину, од тога; јер између осам његови бивши и садашњи секретара само би се *Лаза Теодоровић*, који се родио у Србији, и *Алекса Поповски*, који је као ћачић из Мађарске пребегао у Србију, могли извадити, а од остали шест тројица су *(Аврам Петронијевић, Димитрије Давидовић* и *Цветко Рајовић)* праве пропалице (и уз то још Цветко скитница светска), а тројица *(Павле Теодоровић, Сима Урошевић* и *Стефан Радичевић) злочинци* (Verbrecher), који су за злочинства своја у тавницама и на робији бивали! А и осим секретара нису млого бољега карактера ни они туђоземци, који су из Турске Милошу у службу дошли, као н. п. *Ђорђије Ћелеш*, *Панта Аџи-Стоило* и т. д. И при свему томе Милош оваке људе воли употребити у сваки важнији народни посао, него и способније од њи земаљске синове. Од Ђорђија Ћелеша није било луђега чиновника (а може бити ни *неваљалијега човека)* у Србији, и он опет не само што га је 1820. године, као народнога посланика, послао у Цариград с кнезом Павлом Сретеновићем, него је у послу још старији био од овога. Било је људи, који су Милошу 1830. године наговешћивали, да је приличније послати у Петерсбург два најпростија сеоска кмета, него *оне* његове секретаре (Аврама Петронијевића и Цветка Рајовића); али ништа није помогло. Тако и у свима осталим важнијим, особито *иностраним* пословима или су сами његови секретари и остали онаки туђоземци, или су у друштву с којим рођеним Србином, који опет од њи, као од његови шпијуна и особити пуномоћника и повереника, не сме ни бела зуба помолити, него мора све одобравати, како они за право и за добро налазе. Готово би се могло рећи, да Милош управо признаје, да ради против народне ползе, па зато има веће поверење и у најгорим туђоземцима, него у људма оданде из народа. Па и између сами оваки туђоземаца што је год који луђи, неваљалији и подлији, то га он више воли и радије у службу употребљава. По овоме истом правилу он и земаљске чиновнике разликује: што је год који паметнији и поштенији, и што с народом лепше у љубави живи, то он нањ више мрзи, и више га гони; а што је год који луђи и неваљалији, и што су људи с њим незадовољнији, то га он више воли и брани.

[26]) Ја не знам ниједнога, који је до данас дошао у Србију *без невоље*, осим *Јована Гавриловића*, садашњега секретара Српске депутације у Цариграду.

[27]) Милош, који *не зна ни читати ни писати*, не само што без икака питања и с киме саветовања управља по својој вољи *свим* пословима *политичним*, *судијским*, *финанцијалним* и *економическим*; него заповеда и у *цркви*, кад ће се и како звонити, и како ће се

летургија служити, и у *школама*, ко ће, шта, и како учити; и најпосле *цензурира књиге*, и заповеда списатељима, *како ће књиге писати!*

[28]) Н. п. Под Турцима нигда није могао бити онај човек кнез, који је макар један дан био *ајдук*, а за Милошева је владања *Марко Штитарац*, који не само што је и за Кара-Ђорђијна и за Сулеман-пашина времена ајдуковао, него до смрти своје ништа друго није био, до ајдук, био кнез и над Мачвом и над Поцерином. — *Петар Лазаревић* иначе *Цукић* (гледај 38), који не само што је за Кара-Ђорђијна времена био *чауш* код војводе Павла Цукића, и носио лисичје репове за капом, него ни сад није способнији ни за што друго, био је по Милошевој наредби *шупомоћни* (готово *самовољни*) Београдски судија и управитељ. — *Панту Аџи-Стоила*, скитницу и пропалицу из Маћедоније, човека више *луда*, него *сулудаста*, поставио је 1829. године не само првим членом магистрата Београдскога и особитим трговачким судијом, него му још препоручио све послове, које би Земунска Аустријска власт са Србијом имала. — Од три садашња Београдска Српска учитеља, које је све Милош изабрао и поставио, један *(Миша Ресничанин)* не зна у правоме смислу *ни читати ни писати;* други је *(Коста Зака,* родом Цинцар) пропалица и скитница светска, који у свом веку нигда није ни мислио бити учитељ; а трећи *(Тома Солар,* родом Грк), не само што је пропалица, и није нигда мислио бити учитељ, него је за *злочинство* своје био *на робији* и т. д.

[29]) Н. п. Кнеза *Милете Радојковића* (гледај 5) један је син терзија и трговац; *Вучића Перишића* (гледај 35) син учи ћурчилук у Крагујевцу; — из народни песама познатога Јадранског војводе, *Антонија Богићевића*, син, Милош, рођени брат жене Милошева брата Јефрема, прекрасан младић, који не само Српски зна писати боље од млоги Милошеви секретара, него разуме и Немачки језик, тргује у Шапцу марвом и ракијом; — и Милошевице је по оцу рођени брат, Гаја (гледај 9), у Београду терзија и трговчић и т. д.

[30]) Н. п. Мало пре поменути Вучић Перишић дао је своје две кћери за последње трговчиће Београдске; — *Димитрије Ђорђијевић*, *бивши* Милошев побратим и обор-кнез наије Јагодинске, а садашњи *капетан* у Јагодини, дао је своју једину кћер у Београд за трговца; — Две свасти Милошева брата Јована удате су за трговце, једна у Београд, а друга у Чачак; — *Павле Радомировић* (гледај 40) никако за живота свога није тео да да своје ћери за чиновника; — а и сам Милош (може бити признајући, да његови чиновници нису ништа) није тео своје кћери дати ни за кога у Србији, него ју дао у Мађарску, и то другу истина за спанију и племића Мађарскога, а прву за најпростијега свињског трговца у Земуну.

[31]) Како Милош опази, да који од његови чиновника, или макар ко у подручју његовом, или каку чест у народу задобије, или само мисли, да је има, он одма измишљава свакојаке, и *најподлије*, начине, докле га не осрамоти н не покаже му, да ни он, ни његова чест није ништа. Гледај 5.

[32]) Године 1830. запита он мене једном у Крагујевцу, шта мислим ја, треба ли у Србији да буду наследствени племићи. Ја му одговорим, да у свима оним државама, где је управитељ наследствен, обично има и племића наследствени, и да се то управитеља ради држи за нужно; тако и у Србији ако се по његовој жељи уреди, да управитељ буде наследствен, ваљало би да буде и племића наследствени. На то ми он у онај пар не каже *ништа*, али после неколико дана преко други прекори ме, да сам ја то себе и своје деце ради тако одговорио.

[33]) Како Милоша, кад путује по целој земљи, тако и капетане по њиовим капетанијама, дочекује и рани народ о своме трошку. Кад Милош лане у лето дође на Топчидер са свима знатнијим чиновницима, не деси му се на вечери (у *његову* двору) земичака ни лепа белог вина, зато сутри дан дозове к себи Београдске кметове и магистрат, те ји све јавно испсује и изружи, што се грђе могло, и заповеди им, одма да набаве све, што год треба. Ово је било око десет сати у јутру, а у вече је већ било доста не само земичака и телећега меса и свакојака вина Сремачкога, него и *Шампанскога* (кога је бутела у Београду 13 цванцика) толико, да су га и они, који око астала послужују, пили, колико су тели. И по том свагда како се чује, да Милош иде у Топчидер, Београдски кметови одма у Земуну наручују земичке, телећину, вино, и остало, што треба.

[34]) *Јован Мићић*, старешина наије ужичке, врло прост и мало ћанут, али приличан јунак, а још већи силеција.

[35]) *Вучић (Тома) Перишић*, из наије Крагујевачке из села Вучковице. Први година Милошева владања био је код њега први момак, по том кнез Гружански, па „шеф књажеске гарде и обер-сердар“, а сад је президент магистрата наије Шабачке. Он је велики јунак, али је поносит, бесан и прави крвопилац људски; као кнез Гружански не само што је без и кака узрока отерао своју жену, с којом је пород изродио и кћери разудао, па се венчао с другом, која има жива мужа, него је своју стару мајку везао за шљиву, па је својом руком тукао.

[36]) *Стојан Симић* гледај 4.

[37]) *Амиџа (Сима Милосављевић)*, из наије Рудничке из села *Пастрме*, по чему се и *Пастрмац* зове. За Кара-Ђорђијна времена био је барјактар и *џелат* код војводе Антоније Ђакића; кад Милош 1815. године устане на Турке, био је и код њега барјактар, по том буљубаша над момцима, а сад је као економически надзиратељ у двору. Због шале, спрдње и потпрдице он је готово као *чауш* у двору Милошеву и саветник у млогим најважнијим делима, и има код Милоша власт и слободу говорити, што нико други нема. Као прост човек има (или управо рећи *имао* је негда, или *имао* би) здрав [разум], али срца ни душе нема ни мало.

[38]) *Петар Лазаревић* или *Цукић*, родом од некуд из наије Крушевачке, за Кара-Ђорђијна времена био је *чауш* код војводе Павла *Цукића* (по коме је и он тако прозван), по том код Милоша момак и чибукчија, па Београдски кнез, а сад је капетан Карановачки.

[39]) *Милосав Лаповац,* из наије Смедеревске из села *Лапова,* био је негда Кара-Ђорђијн момак, а за Милошева владања бивао је главни и српски кнез у наији Смедеревској, сад пак мислим, да није ништа. Мало је ћанут и врло је прост човек. Гледај 45.

[40]) *Павле Радомировић* и кнез *Васа Поповић* били су два прва Милошева саветника, који су обојица у месецу дана (први око половине Дек. 1831. године, а други 17. Јануар. 1832. године) на *шуту* умрли.

[41]) *Миленко Стојковић,* бивши за Кара-Ђорђијна времена комендант наије Пожаревачке, пошто је изишао из Србије, научио је у Русији, као човек око 50 година, тако читати и писати, да сад и писма пише. Исто је тако научио *Вуица Вулићевић,* бивши за Кара-Ђорђијна времена комендант, а по том обор-кнез наије Смедеревске, у Цариграду као Српски посланик (од године 1820—1827).

[42]) Осим овога, што је за школе овде казато, и осим школе по начину Белла и Ландкастра, коју сам ја сам собом тео почети, ја сам још онда наваљивао, да се начин правитељства одреди, правитељство да се постави, и штогод закона да се састави и изда, и то све према ондашњим земаљским опстојатељствима; но то је све било у залуд. Којекако га наговорим, те почне једну недељу дана учити читати (и да је још само једну недељу учио, знао би, како се чита), но његови саветници одврате га, доказујући, да је боље, што не зна читати и писати, и да се сад није вредно око тога мучити, кад има сила којекаки беспослица, који то знаду, па им не помаже, него код њега службе траже; а кад се он с њима у томе сложи, онда ми прота *Живојић,* један од први ондашњи његови љубимаца и саветника, јавно запрети, да се више не усудим спомињати, да Господар учи чйтати и писати. За школе пак, и за правитељство и законе кажу ми, да томе онда још није време, а један пут он, Милош, за асталом, као у шали, каже управо, *да је боље владати и управљати по својој вољи, него се везати за артију.*

[43]) Кад је Исаиловић (бивши препарандски професор у Сомбору) 1830. године у јесен у Србију прешао, и са мном у Пожаревац дошао, Милош врати мене са својом фамилијом у Београд, а њега одведе у Крагујевац, обећавши ми на растанку, да ће он из Крагујевца расписати по свим наијама, да се онде пошаљу момчад, која знаду читати и писати, па ће онда дозвати и мене онамо, да се из њи нови ђаци изберу, и велика школа да се уреди и почне. Но то све буде *само речено,* а момчад он нити скупи, нити мене у Крагујевац позове, нити се школа онамо почне, него чак после неколико месеци дође Исаиловић у Београд, и онде узевши неколико *деце* из обичне школе, почне тобожњу велику школу *сам,* како је знао и тео. Но и при том да га оставе на миру, опет би и што могло бити, него га ујарме, да поред овог учитељства учи Милошеву децу Француски и Немачки, које одма постане његов главни посао, а велика школа остане као узгредица. После неколико месеца Исаиловић се с Милошевом децом дигне у Крагујевац, а школа неколико недеља остане сама. У јесен 1831. године буде у школи тобожњи егзамен, но деца

не пређу у другу школу (нити је учитељ за њу био преправљен), него и ове године почну учити оно исто, што су и лане учила; пролетос пак око ускрса отиде Исаиловић с Милошевом децом сасвим у Пожаревац, а у школу на његово место дође други (подобро Ћанут) учитељ из Новог сада, који сад управља великом школом по својој вољи. — (Исаиловић је после неколико месеци отпуштен од Милошеве деце и враћен у Београд, но више није учитељ, него су му у типографији дали некаку службу).

[44]) Да су им макар каки учитељи, опет у данашњим опстојатељствима у Србији (у друштву са Стојаном Симићем и осталим онаким дворанима) више зла, него добра морају научити. Старији је син (и наследник) Милошев, *Милан-бег*, коме ће бити 13 година, већ тако покварен, да ништа од њега бити не може: већ пружа руку првим чиновницима, те га у њу љубе, а он ји људски ни погледати не уме; како му се најмање што против воље догоди, прети, да ће ударити 50 батина или главу одсећи; а ја сам га лане у Београду гледао и слушао, како се маторим људма и чиновницима у очи подсмева и спрдњу с њима збија. Ја сам 1829. и 1830. године говорио Милошу неколико пута, да се изберу неколико чиновничке и други знатнији људи деце, па да се с његовим синовима пошаљу у Петерсбург на науку; но све узалуд.

[45]) Будући да је *Милоје Ђак*, који је у почетку 1825. године с наијом Смедеревском био устао на Милоша, знао помало читати и писати; зато се онда у двору Милошеву говорило (а може бити и сад да се мисли), *да школе не требају никако, јер учени људи буне подижу против свога правитељства.* Милосав пак Лаповац предлагао је јавно у то време, *да се побију сви, који знаду читати и писати:* а кад му је неко рекао: „На шта ћемо онда без писара? како ћемо „купити порезу, и јављати један другоме којешта?“ Он одговорио: „Порезу ћемо резати у рабош, а кад имам што коме да јавим, ја ћу „му по момку послати јабуку — и поручити му оно, шта имам да „му јавим“. —

[46]) Не само што је Милош од неколико година ортак са свима знатнијим марвеним, а особито свињским трговцима, него је с некаким Чивутима из Каравлашке и *солану* трговину са свим себи присвојио, тако, да други нико не сме соли ни од куд у Србију донети (а ко би се ухватио да је донесе, онај не само што мора се изгубити, него још и глобу платити и казњен бити). И сваки му дан трговина све милија бива. Од пре је био само ортак са свињским трговцима, а сад не само што *сам собом* свиње купује и продаје, него се приповеда, да је ове јесени у Ресави и у наији Пожаревачкој од некаки трговаца покуповао на силу *капарисане* свиње, па ји сам собом продао Земунскоме трговцу Димитрију Петровићу. Тако чујући, да се на шеширицама добро добија, био је летос издао заповест, да ји из Србије у Немачку нико не сме носити, мислећи, он сам њима да тргује: но јесенас, може бити због овога писма, рескаје се опет, и допусти, да ји купи и носи ко год оће, али за свако сто ока да се мора платити *њему* две цванцике ћумрука (тако ће, по рачуну Земунски трговаца,

он опет добити од сами они шешарица, које су већ скупљене у Србији, преко шездесет иљада сребрни форинти).

Истина да је у Србији велика чест, бити с Милошем ортак, али опет ко је год с њиме један пут ортаковао, онај се без невоље слабо кад више намеће да ортакује; јер је он обично ортак само у *добитку*, а за штету слабо кад оће да зна. Тако кажу, да је лане свињским трговцима дао кукурузе од спајинскога десетка, те су у ортаклук ранили свиње; но кад он види, да се дебеле свиње јефтино (и на штету) продају, онда каже својим ортацима, да њему само плате кукурузе по то и по то, а свиње они нека продају за свој рачун, како им драго.

[47]) Та је заповест зацело издата још пре неколике године, а лане је по свим наијама поновљена.

[48]) Милош јавно прети свакоме оном, који оће да је паметнији од њега (т. ј. који оће да мисли друкчије, него што он мисли), зато и кад кога обичаја ради запита за што, нико не мисли, како ће му одговорити истину по своме мишљењу, него гледа, како би погодио, шта о томе мисли, и како би рад да му се одговори. Ако ли ко не знајући каже друкчије, него што се оће, он одма, како Милош покаже своје мњеније, (макар да је како паметно пре казао, и макар како да је Милошево мњеније лудо и неправедно) мора да рече: „Тако је, „Господару, ја нисам знао", или: „нисам разумео, шта ви питате". Тако ако Милош данас десет пута промени мњеније о једној ствари, морају за њим мењати и они сви, који су око њега, и све оно, како он каже, потврђивати и доказивати. Зато се управо може рећи, да код Милоша нико нема (нити сме имати) свога мњенија, него сви морају онако мислити, како он оће: а како нико не може имати свога мњенија и постојанога карактера, не може нико имати ни правога пријатеља, на кога би се ослонити могао. —

[49]) Гледај 51.

[50]) Гледај 1.

[51]) Кад је *Младен Миловановић*, знатни старешина за Кара-Ђорђијина времена), пошто је Ипсиландијна војска у Каравлашкој пропала, добежао преко Баната у Србију, Милош га је изнајпре лепо примио, а после не само што подговори да га туже сви, који мисле да од њега имају што тражити, него му је још преко различни лица толико пута читао јавно све погрешке његова владања, н. п. како је био Кара-Ђорђијн министра[!], и све га на зло учио и навраћао; како је био рђав војник, и од Турака све се крио и бегао; како је криво судио; како је у Београдском граду беглучким кукурузима ранио своје крмаче; како Београдску и Остружничку скелу нико други, осим њега, није могао закупити; како је солану трговину сам, са својим ортацима, готово био притискао; како је по целој Србији имао кованлуке и воденице, у трговнни ортаке, по Београду дућане и магазе; како је најпосле с новцима у Немачку побегао и т. д.

[52]) *Гица Опран*, Каравлашки трговац и бивши Милошев ортак, који му је са Симићем та села и купио.

[53]) *Димитрије Ратковић и Милош Урошевић*, два Земунска трговца, који једнако доказују, да им је Србија још од Кара-Ђорђијна

времена дужна неколико стотина иљада гроша, премда се зна, да су се *неколика* пута за све намиривали.

[54]) Не само што су из Србије послати мајстори у Каравлашку, да дворе у селима граде, него се и грађа за њи у Србији, и то чак амо горе на левој страни Мораве, сече и низ Дунаво у Каравлашку носи.

[55]) Сам Милош казује, да је за та села дао *педесет иљада дуката*, но други људи, којима су његови рачуни добро познати, кажу, да је до сад већ дао *осамдесет* и *шест иљада дуката*; и говори се, да је после овога писма послао Стојана Симића у Каравлашку, да још на ново, мени уз пркос, купи некака села за *двадесет иљада дуката*.

[56]) Кад 1829. године у Крагујевац дођу гласови из наија, да се по народу умножила венерическа болест, а нико не зна, да је лечи, ја предложим Милошу, да се у Крагујевцу начини шпиталь, барем од две велике собе (једна за мушкарце, а друга за женскиње), па да се објави по свим наијама, да се сви такови болесници јаве и у Крагујевац пошаљу, где ће се без и каква страа за бадава лечити; после пак одређенога времена од кога би се та болест добила, онај да ће се казнити. Да би се тако болест, ако не са свим истребила, барем умалила. Но Милош и његов ондашњи министар и саветник, Павле Радомировић, одговоре: „вала кад нија нас нико чувао ни лечио, не ћемо ни ми никога". На то им ја кажем, да они не чувају ни једнога јединственога човека, него *народ* нека чувају, јер н. п. ајдук убије само једног човека, па сва наија устане, те га гони, а ово је зло, које убија више људи. Но и ове речи буду онда све у залуд; тек после три године једва се почне *некакав* шпиталь у наији Пожаревачкој.

[57]) Кад су се Срби после пропасти Кара-Ђорђијине стали враћати из Аустријске државе у Србију, сви су се готово Београдски трговци потписали за Аустријска подајнике, и Аустријским пасошима оно [овамо?] прешли, да би у сваком догађају са животом и с имањем сигурнији били. Кад под Милошевим владањем Српска власт у Београду стане расти, гдекоји од поменути трговаца престану Аустријске пасоше вадити и порцију плаћати; но по том видећи, да Српска влада, ако није гора, није боља од Турске, опет почну сви Аустријске пасоше тражити и порцију драговољно плаћати. Лане је Милош заметнуо читаву распру с царством Аствијским (која мислим да још није свршена), што је од Аустријски подајника, рођени у Турској, узимао на силу арач у Београду.

[58]) Ове су године, осим остали мање знатнији људи, пребегли у Аустријску државу: два од најзнатнији Смедеревски трговаца, *Гаврило Поповић*, (који је и чиновник Милошев бивао) и *Стојан Спасић*; *Петар Вулићевић*, син још за Кара-Ђорђијна времена знатнога Српског поглавице, *Вуице Вулићевића*; шабачки прота, *Јован Павловић*, један од први свештеника у Србији; шабачки трговац и бивши млого година кмет *Јован Тркић*, и Милошев први лекар, доктор *Јован Стеић*.

[59]) Кад је Милоје Ђак у почетку 1825. године устао пред наијом Смедеревском на Милоша, *Ђорђије Чарапић* био је почео подизати наију Београдску, но пошто Милошевци Ђака у Тополи разбију, он пребегне у Банат, а одавде у пролеће 1826. године пређе опет, у

Србију, и пође да подигне народ на ново против Милоша, но Милош дознавши зато, ухвати га и погуби.

[60]) *Мишар* је село и поље крај Саве ниже Шапца, где су Срби у месецу Августу 1806. године славно разбили војску Босанску; а *Делиград* се звао Српски шанац с ову страну Ниша на десном брегу Мораве, где су Турци за Кара-Ђорђијина времена готво сваке године с највећом силом ударали.

[На три засебна листића и на једном полутабаку састављен је костур овога писма. Оно што је стављено у угласту заграду, превучено (избрисано) пером (као свршено)].

Л. I. [у настављењу]
удаљујући се од вас.
[1. одредити начин владања, дужности и власт.]
[1. живот, имање, чест.]
[2. по својој вољи за себе радити и живити.]
[3. шта треба чинити, да се не боји никога].
[4. чиновници ко је старији, повратити, на силу. Није доста рећи, него написати, ... &c.]

Л. IIа [1. полза је владаоца народа № 2 или 3.]
[2. Нико не би тражио туђе протекције 3]
[3. Само би ово доста било. — 4. (крају)]
4. *Натерати* људе, да служе као чиновнаци без чести и без икаке постојане награде, то се не може рећи, да су то чиновници, него је то *робље*.

Л. IIб [1. стр. 2. Richtschnur].
[2, — законн (оно је двоје *темељ* за њи)...]
3. — 4. за чиновнике још*те* што.
[4. — 9. накањивао сам се да *говорим*.]
Ранке
Поповски
Сенат школе, болнице &c.
закони (ђозбојаџилук)
без предела влада
Ни самој браћи не може да прегори мало отлични живот.
Вуковић, Марко Теодоровић, Ћирић, Комновић [?], Стеић, Давид., Јовановић, Радичевић, Гавриловић
Узрок Стеићев.
Прота Шабачки.
Циган Лаза &c.
Узрок оклевања граница &c.

Л. IIIа 1) чест 2. на оборотѣ или стр. 7. —
2) њезад. супруге 5. —
3) Кара-Ђорђ. влад. 6.
4) сенат — министер. 7. —
5) приватни послови — —
6) слуге на силу —
7) чиновници 8.
8) *гарда* 10.
9) стока без репа 11.

заслуге Милетине

10) непостојанство 12 —
11) докторска плаћа — —
12) Стеић 13.
13) скитнице &c. 13.
14) *свим* управља 14.
15) Басна &c. 14 —
Л Ш 6 16) децу на занате &c. 14 —
17) навалице срамот. 17.
18) кулук 18 —
19) рана путем. 21
20) моји планови 24.
21) велика школа — —
22) скитнице 25.
23) Ђак и Чарапић писмо 27.
24) Солана трговина 29.
25) *Своје* мњеније 30 —
26) Читање Младену 33 —
27) Шпитаљи. 34 —
28) Подајници и пасоши 35
29) Прота Шабачки 35 —
30) Ђаковци 36 —

Полутаб. *а.* I *Незадовољство:*
[1) због живљења]
[2) — нар. послова] [да Бог живи Г-дара!]
3) — села у Каравлашкој [у Г-дареву здрављу!]
[4) — трговине]
[5) Београђани (Жив. Пар. &c)]
[6) Симић Стојан (берат, &c)]
[7) зашто Милету гоне]
8) Амица, Бобовац, Станковић, прота Ненадовић
[9) Нису сви незадовољници непријатељи].

II *Лек* или *Помоћ:*
1 [1) закони и права за све (и за се). Служитељу и државном и приватном да је слободно службу оставити].
2 [2) правитељство (повереније опште, доктори, депутирци, попови (уч. Јова Рапа), учитељи (Миша, Теодоровић) &c.]
[чиновнике ваља уважавати].
[Да се чиновници не прогоне без узрока.]
6 [да не тргује он.]
5 [3) оборити кулук и ништа за бадава не тражити].
7 [4) Ништа не чинити, чега би се човек стидити морао (јер се ништа не може сакрити].
[макар за живота — ни Бога, честити — не.
[ваши млађи за вама се смеју и куде вас. — Где се сме говорити онде се сваки дан зна, што се млађи упита.]
4 [5) Уредити школе (мој план од г. 1820., Исаиловић још 830, Теодоровић, Теодоров. Шафарик)].
[6) Слободне земље са свију страна; Турско просвећивање.] читати учити].

Полут. б: *3* [7) конзула искати.]
[8) Љубав је тежа од силе (момци, солдати, гарда, приврженици, берат. *краљ француски.)*]
8 [9) Добро је знати шта људи мисле и говоре, али не треба свакога гонити, који што против рекне, а особито ако, по несрећи, има право (и против цара се говори, и *ти сам* говориш).]
10) Ваља и живити, и пустити, да и други живе. Човек и последњем слуги ваља да учини нешто по вољи.
[11) *Сам* владалац наследствен, а *сви* остали *ништа!*]
Полут. в: *9* [12) Села у Каравлашкој. шта би се за оне новце могао у Србији чинити? сам показује, да је ништа и да се мисли, да само купи новце, као гдекоји око њега, па да бежи. — Онде да умре. — Читало би му се као Младену.]

III Следства.

[1) непријатељи ће се радовати, ако овако остане.]
[2) Споменик Ђаку и Чарапићу (и остали мученици).]
Опасност за децу му.
[3) Одсвукуд се још људи населити, неће тражити туђу протекцију; доћи *знатни* и *поштени* људи (каки сад долазе, и опет незадовољни, доктори) у Европи људи желе живити у престолном граду.]
[4) Прави Европејци овај нараштај не може постати, али би се ви могли прославити &c.]
[Била би Србија надик на Европејску државу.]
Полут. г: [васпитаније деце своје.]
[Ово ће цело писмо одобрити тамошњи сви чиновници и сав народ.]
Полза владаоца и народа *једно је* — у почетку.
Чиновнике уважавати.
Од кога се год млоги боје, јамачно ни он не може на миру спавати.
Није време.
Где нема цркве, доктора и суда.
[од свакуд ће се људи доселити, *и неће нико тражити туђе поданство.*]

IV. Правдање

[1) Љубав и благодарн. к њему и љубав к отечест.]
2) зашто нисам *казао.*
[3) Боље је да ја кажем, него каки Ђаковци да читају.]

[Препис писма у Држ. Архиву — по коме је и ово издање, — друга два преписа, и два превода на немачки и један на руски, и Вуков оригинал коментара и костура у арх. С. К. Академије бр. 1398.]

80.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Признајем за дужност с највећим високопочитанијем јавити Вашој Свјетлости, да сам, које ради васпитанија моје ђеце, које ради други моји домаћи опстојатељства наумио до неколико дана поћи одавде у Беч с фамилијом мојом. За мене би била особита срећа, кад би ми Ваша Свјетлост дали прилику, да вас каштo у ономе престолном граду могу у чему гођ послужити. Ја би се с највећом радости трудио, да би Ваша Свјетлост с послугом мојом били задовољни, и тако да би сам се макар најмање могао показати достојан превисоке ваше милости, коју од толико година штедро и великодушно на мене изливате.[1]

Препоручујући себе и фамилију своју дојакошњој милости и покровитељству Ваше Свјетлости и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Земуну 1. Маија 832.

Ваше Свјетлости
препокорни слуга
Вук. Стеф. Караџић

[Споља као на ранијим; у Крагујевцу]

[Ориг. у Држ. Архиву; Два Вукова концепта и препис у арх. С. К. Академије бр. 2345.]

[1] У првом концепту овако гласио завршетак: били задовољни с мојом послугом, и тако да би сам макар најмањи знак моје благодарности дјелом показао, и милост и благоволеније В. Св. на ново заслужио.

Приликом овом усуђујем се честитати В. Св. празник васкрсенија Христова,[1] желећи од свега срца, да га у здрављу дочекате и весело у сваком задовољству са цијелом Вашом Свијетлом фамилијом проведете, и тако да га на премногa љета дочекујете и проводите на срећу и славу народа нашега.

[1] Писмо је требало да се пошаље 6. Априла кад и Јеврему, које види.

81.

Ваша Светлости,
Премилостиви Господару!

С највећом жалости разумео сам овде ово дана, да ме непријатељи моји опадају код Ваше Светлости, да ја овде по кавanама и на другим јавним местима говорим рђаве речи за вама. Бог ми је сведок, да не само што сам против Ваше Светлости ништа не говорим, него се још трудим, да и оно што чујем, да и други за вама зло говоре, *колико је год могуће*, оправдам, доказујући или да није све онако као што људи говоре, или најпосле (за оно, што се баш одрећи не може) да по времену и по опстојатељствама друкчије није бити могло. О томе се Ваша Светлост можете најбоље уверити од вашега зета Г. Тоше Аџи Баића, од кога мислим да овде немате бољег пријатеља. А и како би ја могао сад тако јавно против Ваше Светлости говорити, кад сам се дванаест година трудио, да добро и славно мњење о вама разнесем не само по нашему народу, него и по другим земљама; и кад једнако милост Ваше Светлости уживам, и желим до смрти уживати? Та ја да могу начинно би, да од Ваше Светлости нема славнијега човека на свету, јер за мене већа казан не може бити, него да ми непријатељи ваши докажу, да нисам знао шта сам чинио, или да сам лагао, фалећи онога, који фале није достојан. Из тога се очевидно доказује, да мене само опадају они непријатељи моји, који не могу да гледају, што ја и данас имам срећу дичити се милошћу и благонаклоношћу Ваше Светлости, и који су може бити ради, да вас, сопствене њиове ползе ради, заваде и омразе са целим светом.

И мени се доказује, да Ваша Светлост сила којешта против мене говорите и радите; но ја, имајући неоспориме знаке ваше к мени милости и благонаклоности, мислим, или да то није истина, или баш ако сте што и рекли, да нисте рекли од зла срца, него или од шале, или у друштву уз реч. Тако би сам желио, да и Ваша Светлост о мојој привржености уверени будите, и да не верујете никаким лажама. А ја се у Бога уздам, да ће још доћи време, кад ћу ја моју привржености к Вашој Светлости и љубав (макар и после смрти

моје) к народу и отечеству нашему, на срамоту свију непријатеља моји пред светом на ново засведочити моћи.

Са овим мислима у срцу препоручујући се дојакошњој милостивој блаконаклоности и покровитељству Ваше Светлости, и целујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Земуну 26. Јуниja 832.

Ваше Светлости
препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2345 а]

82.

Любезный Вуче!

У Топчидеру приміо самъ ваше писмо од 26. Юнія т. г. но нисамъ имао кадъ одговорити онда на њега; садъ овде одануши мало од дѣла, одговарамъ вамъ, да я нити самъ што одъ кога чуо, да сте вы што за мномъ и противъ мене говорили, нити бы вѣровао, и да самъ што чуо; ваша привреженостъ къ мени познана ми є, а познана и любовъ къ Отечеству, не мислите да васъ ко лако кодъ мене оцрнити може; то є нѣко ктео васъ да узнемири, казујући вамъ, да су васъ кодъ мене оцрнили; не вѣруйте никомъ.

Поздравляюћи васъ любезно, єсамъ

У Пожаревцу 13. Юлія 1832.
№ 1815.

Вашъ благонаклонный
Милошъ Обреновићъ
Князъ Србскій.

[Споља:] Высокоученоме Господину
Вуку Стефановићу Караџићу,
Доктору философіе и разни учены друж тва члену
у *Земуну*.

S-r Wohlgeboren Herrn
Wuk Stephan Karadzics,
Doctor der Philosophie & in *Semlin.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2346]

83.

Ваша Светлости,
Премилостиви Господару!

С највећом радости имао сам срећу примити високопочитаемо писмо Ваше Светлости од 13. овог месеца, за које вам неисказано благодарим. Ја ћу се свагда и свагде трудити, да овога милостивог мњенија Ваше Светлости о мени једнако достојан останем.

Прекјуче казао ми је овдашњи писар садашњега Београдског безерђанбаше, Панте Аџи-Стоила, да му је његов господар (поменути Панта Аџи-Стоило) поручио, да сте му Ваша Светлост наложили, да ме јуче позове у Топчидер Вашој Светлости на ручак. Истина да је Панта Аџи-Стоило мој и стари и садашњи, и тајни и јавни непријатељ, но опет надајући се, да ме у оваком догађају не би смео варати, ја би с превеликом радости ово премилостиво позивање, као знак превелике ваше к мени милости и благонаклоности, на своју чест употребио и јуче тамо дошао, кад би ми и како могуће било. Осим тога, што би ми, при садашњем мом, једнако рђавом, стању здравља водени пут изјутра могао шкодити, и што ја, с мојом дрвеном ногом, од Саве до двора Ваше Светлости никако пешице доћи не могу, има још и други сметњи, које сад у писму нису ни за описивање. — За то се препокорно молим, да ми Ваша Светлост опростите, што ову за мене врло милостиву, вољу вашу нисам испунити могао. За које молећи се и препоручујући се дојакошњој милости и покровитељству Ваше Светлости, и целујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Земуну 28. Јулија 832.

Ваше Светлости
препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља као на ранијим; у Топчидеру]

[Ориг. у Држ. Архиву]

84.

Ваша Светлости,
Премилостиви Господару!

Које од доктора Стеића, које од други овде на парлаторији разумео сам, да сте В. Св. издали заповест, да се у Србији не штампају књиге ни по мојој нити и по којој другој ортографији осим Славенске; и да се књига поменутога доктора *Стеића* „Сабор истине и науке“ сад по други пут у Београду на ново штампа зато, што је најпре била наштампана без ъ, ы и і.

Из истините моје привржености к В. Св. ја се усуђујем препокорно представити вам овде моје мњение о томе.

1.) По свој прилици ни у каком народу нису у почетку писања сви људи почели *одма једнако* писати, него су писали, како је који мислио да је најбоље, док се по времену пристајући један уз другога, нису сложили на један начин писања. У гдекоји народа трајала је та неслога стотине године, као н. п. што Немачки списатељи ни данашњи дан, у највећем цвету литературе нису сложни. Али се не опомињем да сам чуо или где читао, да се и у каком народу правитељство у то мешало и списатељима *заповедало, како ће писати* или *забрањивало*, како да не пишу; него је то свагда био посао приватни учени људи, који су се о томе препирали, доказујући сваки свога мњенија истину и вредност. Кад су се у Русији почеле књиге штампати новим (грађанским) словима, једни су писали свуда *і* (место *и*), а *s* место *з*, као што сведоче не само штампане књиге онога времена, него и *Греч* у Историји Руске литературе; па се правитељство у то ништа није мешало. Знатни Руски списатељ, статски советник и кавалер, *Лазиков*, штампао је у *Петерсбургу* сад нашега времена књигу *без дебелога јера*, па му правитељство за то није ништа казало.

2.) Ја добро знам, да В. Св. нисте ту заповест и наредбу из своје главе измислили, него да су вас на то наговорили они непријатељи моји, који ме у овоме царству опадају, *да сам шпијун Руски и В. Св. и да сам у тајним друштвима*, а у Русији, *да сам од овога правитељства потkупљен, да Србе шокчим и унијатим*. Ја имам довољне узроке, за цело мислити, да они В. Св. нимало бољи пријатељи нису,

него мени; него вас сад граде само својим орудијем против мене, а сутра кад се стане против тога на срамоту В. Св. писати и говорити, онда ће се и они смејати вашој срамоти. А срамота вам тако не гине, као што два и два значи четири; јер премда је ортографија у целом писању књига мала ствар, али је тако ситна и танка, да је сви ни учени људи (особито наши и у нашем језику) не разумеу, а камо ли у њој да не погреше, па ће сад кривица свију таки погрешака у књигама, које се тамо узаштампају, пасти на правитељство, или, управо рећи, на В. Св. И тако ћете место славе, којој би се од типографије по правди надати могли, без невоље добити срамоту. —

3.) Ако В. Св. станете слушати савете таки *„родољубаца,“* неће они бити задовољни ни с том ортографијом, што сте је ви сад одредили; а по том, примичући мало по мало, прећи ће с ортографије на *језик* и т. д.

4.) Ортографију моју ја нити сам начинио коме уз пркос, нити с том надеждом, да се прими и да буде општа у народу, него наишавши на њу пишући Српску Граматику и рјечник, тео сам показати, кака би ортографија управо за наш језик, према својству његовом, требала. Једина је награда моја, којој сам се за то надао била ова, да учени и у овом послу вешти људи, после смрти моје кажу, да сам ја мој посао разумевао. Како год што сам био онда, тако сам и сад за цело уверен, да ће сви паметни људи како у Бечу и у Петербургу, тако и у Лондону и у Паризу и на свакоме другом месту признати, не само да је ова моја ортографија за Српски језик правилнија од свију остали начина нашега писања, него да је правилнија и паметнија од ортографија свију народа и језика Европејски; а што ја за њу овака гоненија трпим, ни том се не треба чудити: од како је овај свет постао, до сада, свагда је на њему било више људи луди него паметни, а завист и злоба и приватни интерес сила пута и паметна човека залуде, те говори и ради против свога рачуна. —

5.) Што се тиче Стеићеве књиге, по моме мњењију, она (премда је сама по себи врло добра и за списатеља њена славна) за сад тамо никако није за штампање, макар се у свакој речи пометали јерови и на крају и у среди и из почетка; нити се ја могу начудити, какав је цензор њу први

пут допустити могао[1])! На књиге о *правима природним човека* данас се попреко гледи и у гдекојим Европејским, *уређеним*, државама где људи та права своја прилично уживају, а у Србији за сад о том писати, особито о *праву слободе и једнакости, о праву части и доброг имена, и о праву имања и стеченог добра*, опасније је за вас од прокламације Чарапића и учитеља Мије, јер за онаку прокламацију сваки зна, да је забрањена, а многи може помислити, да све није ни истина, што се у њој пише; књигу пак која је с допуштењем правитељства наштампана има право свак јавно читати и толковати, држећи све за истину, што се у њој, као у *књизи*, пише. —

6.) Из свега овога, што је овде до сад речено, ја мислим да би ваљало: а) да В. Св. онима, који вас наговарају, да се у ортографију мешате, и да забрањујете како да се не пише, а да одређујете и заповедате, како да се пише, одговорите од прилике овако: да је то посао књижевни, који ви не разумете, и зато да се у њега не можете мешати, него они нека га расправљају књижевним путем, како знаду; б) да заповедите *само државне ствари* (н. п. пасоши, различна објављенија, протоколи, новине и књиге, које би се о државном трошку штампале) да се штампају, *колико је могуће*, Славенском ортографијом (но и ту ваљало би, да вам у том послу вешти људи начине *постојану* и колико је могуће паметну Славенску ортографију, јер један приватан човек кад погреши није толико срамота, колико кад погреши правитељство, које ради у име читавога народа: оно ако што не зна, ваљало би да уме наћи људе, који знаду); остале пак све приватне ствари за сад нека се штампају, *како ко оће*, док време само једну ортографију не одреди; а в) може бити да би најбоље било, да В. Св. типографију за сад (осим пасоша и протокола) са свим *затворите*. В. Св. видите из новина, да данас најуређеније Европејске државе где су готово сви чиновници учени људи и списатељи, имају посла с типографијама и са цензуром, а у Србији данас не само што слабо ко од чиновника зна и читати, него у целој земљи нема више од три-четири човека (и то изван Србије рођена и васпитана), који, као списатељи од прилике знаду, шта су књиге, па и

[1]) Било па прецртано: Ја не велим, да књига она не ваља, она је добра и за списатеља њена слава, али није за данашње владање више. — Место овога било написано па и то прецртано: ...могао *ваш* цензор допустити књигу, које се читава половина може толковати против *вас*, и против владања *вашега*.

они, по моме мњењију, само би се онда у том с ползом употребити могли, кад би од стране правитељства имали кога над собом паметнијег од себе. До сад су само две књиге наштампане, и за обе ја мислим, да би боље било, да *нису* наштампане. За прву сам вам већ казао (као што сами видите), да је против вас и вашега владања, а у другој су две књижице, обе *забрањене на овој страни!* Ја не знам, јели данашње Српско *књажевство* према царству Австријскоме што веће од слепога миша према соколу или према орлу крсташу па опет не верујем, да би се допустило у Бечу, штампати што против Ваше Светлости. Па и то да је тамо штампана кака књига нужна или полезна за Србију, ако би мало и противна била овдашњој цензури, ја мислим, паметни членови овдашњег правитељства то не би толико за зло примили; али без икаке нужде и опште ползе, само за једну шпекулацију приватни људи штампати књиге противне овоме или макар коме другом царству, не знам који би паметан човек одобрити могао.

[пре 24, X, 1832.]

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2347]

85.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Још прољетос у Дубровнику имао сам срећу с превеликом радости разумјети, да сте Ваша Свјетлости премилостиво благоизволели одредити ми пензију; а кад сам овђе прије два мјесеца дошао, ђекоји су ме увјеравали, да је мени отуда и писано о томе. Зато се усуђујем (а и за дужност признајем), препокорно јавити Вашој Свјетлости, да ја до данас нијесам имао среће никаквога писма примити.

Приликом овом не могу се уздржати, да Вашој Свјетлости не изјавим неописану радост, коју је срце моје осјећало читајући у различним новинама, како сте Ваша Свјетлост на срећу и на славу народа Српскога у Цариграду примљени и испраћени. Свакога је правога Србина у срце при читању и слушању оваковије гласова од радости и од дике играло, а

камо ли онога, који се толико година што је гођ више могао о томе старао и трудио, да славу Ваше Свјетлости по свијету објави!

Радост се та моја још више умножила сад, чујући, да сте здраво и мирно у отечество своје дошли.

Препоручујући се милости Ваше Свјетлости и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем.

У Бечу 1. Нојемвр. 1835.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2348.]

86.

Благородный и Высокоученный Господине!

Почитаемо ваше писмо одъ 10. тек. изъ Беча послано да самъ юче имао честь пріимити, и по жельи вашой усудіо самь се, сообщити га Нѣговой Свѣтлости Милостивѣйшему Господару и князу моему.

Изъ копіе, кою сте изволили на первомъ листу реченногъ писма преписати, видіо самь шта сте под 1. Новемврія т. г. Господару писали: но таково писмо заиста до садъ Господару приспѣло ніе.

Што се тиче пенсіе, о коіой сте чули, да вамъ ю е Нѣгова Свѣтлость милостивѣйше одредити изволила, о томъ сте добро извѣщени: но Господаръ вамъ о томъ іошт' никадъ писао ніе, и извѣстіе, да вамъ е писао, неосновано е. По познанному милосердію Нѣговому често е питао за васъ, гдѣ се находите; но то ни одъ кога досадъ дознати ніе могао. Садъ, пак, разумѣвши средствомъ реченногъ вашегъ писма, да се у Бечу налазите, имао е милость Высочайше наложити ми. да вамъ явимъ, да е за цѣло пенсія вама од Нѣгове Свѣтлости милостивѣйше решена, и вы, Господине! изволите слободно однести се у истомъ предмету къ самому Свѣтлейшему Господару нашему, и ваше представленіе имаће свое мѣсто.

Радуюћи се, да я имамъ срећу, быти вѣстникомъ ове милости княжеске, съ отличнымъ почитаніемъ есамъ

26. Декемврія 1835.

У Пожаревцу.

Вам покорный слуга
Яковъ Живановићъ
Директоръ канцелл. Княж.

[Споља :] Seiner Wohlgeboren
dem hochgelehrten Herrn
Wuk Stephanovitsch Karadzsitsch
Doctor der Philosophie und der Fr. Künste
Josephstadt am Glacis № 41.
in *Wien.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2349]

87.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Са неисказаном радости имао сам срећу увјерити се из писма Јакова Живановића, директора канцеларије Ваше Свјетлости, да је Ваша Свјетлост по превеликој својој милости благоволела одредит ми пензију. Не чекајући док примим превисоки указ Ваше Свјетлости о томе, усуђујем се изјавити вам благодарна осјећања срца мога. Овим новим знаком превисоке и великодушне ваше милости и свакдашње к мени благонаклоности, знаком, којим је нова — срећнија — епоха живота мога и фамилије моје основата, ви сте мене обвезали новом благодарности, која се само може осјећати, али ријечи никакви нема, којима би се изјавити могла; нити за то и каквога другога начина знам, него се без престанка молити Богу за дуговечно здравље Ваше Свјетлости и цијеле Ваше Пресвијетле Фамилије и за срећну владу вашу. А при том за мене ће бити највећа срећа и радост, ако ми се каква прилика покаже, да у овоме столичном граду Вашој Свјетлости у чему могу послужити и макар и најмањи знак моје безграничне благодарности и свагдашње привржености к Вашој Свјетлости дјелом показати.

Приликом овога усуђујем се препокорно јавити Вашој Свјетлости, да је овђе дошао знатни минералог и президент Париског минералогическог друштва, Доктор *Буе*, и на пролеће мисли у Србију. Он је медицине доктор, али се сад највише забавља испитанијама минералогическим и геогности-

ческим: овим је послом он путовао готово по цијелој Европи, и сад се спремио за Турску (а особито за Србију и за Влашку). Као што ми је казивао, рад је у Србији дуго бавити се, и носи са собом алат, да мјери брда, воде, и остало што у његов посао иде. Он често долази к мени, и много ме је распитивао, како је у Србији, и може ли се слободно и мирно путовати; ја сам му казивао све оно, што чини чест Вашој Свјетлости и народу нашему, и мислим, да му ни у чему нијесам лагао. Он је довде дошао с фамилијом својом, али је за сад мисли оставити овђе, па ако види, да ће се у Србији дуго бавити, онда ће и њу тамо превести.

Препоручујући се за свагда великодушној милости и покровитељству Ваше Свјетлости, и целујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 14. Јануарија 1836.

Вашој Свјетлости
препокорни и вјерни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2350]

88.

Любезный Вуче!

Пріимивши писмо ваше одъ 14. Январія т. л. не изоставлямъ извѣстити васъ, да самъ за награжденіе трудова ваши о литературии Сербской опредѣліо вамъ соразмѣрно спомоществованіе къ уживленію вашему, у слѣдствію когъ опредѣленія могъ пріимаћете вы одъ мое стране по 100 талира о Дмитрову а по 100 о Ђурђеву-дну.

Препроводећи вамъ съ овымъ писмомъ посредствомъ могъ зета Ѳеодара Х. Баића 100 талира, у име прошлог Дмитрова дне, желимъ, да се постарате и у напредакъ свагда, цѣли-

сходно, прилагати къ Литератури нашой, да бы тако богатія и поноснія бывала.

У осталомъ поздравляюћм васъ съ благоволеніемъ всамъ

И. № 31.

9. Февруарія 1836. год.
у Крагуевцу.

Вамъ доброжелателный
Милошъ Обреновићъ
Князъ Сербскій.

По заповести княжеской
Яковъ Живановићъ
директоръ канцелларіе княж.

[Споља:] Благородному Господину
Вуку Стефану Караџићу,
списателю и пр.
у *Бечу*.

[Напомена Вукова:] примљено 23. а одговорено 28. Февруара.

[Ориг. у Државном Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2351].

89.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

У прошлу нећељу имао сам срећу примити премилостиво писмо Ваше Свјетлости од 9. Февруарија под № 31 као превисоки указ од милости, коју сте ми благоволели великодушно одредити.

Никаково писмо у моме дојакошњему животу није ме могло овако обрадовати као ово. И сад сам још као пијан од радости. Колико ми је ова милост Ваше Свјетлости мила и драгоцјена као помоћ к живљењу у мојој старости и слабости, још ми је много милија и драгоценија као знак милости и благонаклоности Ваше Свјетлости. У име моје благодарности, која ме је свега обузла, ја вам ништа друго не умијем рећи, него опет оно, што сам и у прећашњему писму

казао да ћу се с фамилијом мојом без престанка молити Богу за дуговечно здравље Ваше Свјетлости и пресвијетле Ваше Фамилије и за срећну владу вашу. Што гођ више узмогу трудићу се дан и ноћ, да би се пред свијетом достојан ове милости ваше показао. Ја сам се и до сад трудио, колико сам могао, о литератури нашој, и то највише из љубави и ревности к њојзи и слави народа нашега; но сад, знајући, да јавно имам таквога благодјетеља и покровитеља, чини ми се при свој слабости здравља мога, да ће родољубива ревност моја нове силе добити.

Препоручујући се за свагда превисокој милости и великодушност покровитељству Ваше Свјетлости, и целујући вам десницу и скут с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 28. Февр. 836.

Вашој Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
В. С. К.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2350а].

90.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се послати Вашој Свјетлости књигу народнијех наших *пословица;* за мене ће бити превелика срећа и највећа награда за двадесетогодишњи труд око ове књиге, ако је Ваша Свјетлост примите онако милостиво, као што сте се онда радовали кад сте прије неколико година ту дознали, да ја и ове народности наше скупљам.

Приликом овом не могу пропустити, да не јавим препокорно Вашој Свјетлости, да још нијесам имао среће (по премилостивоме писму вашему од 9. Фебруарија ове године — на које сам одговорио преко Г. Теодора Х. Баића под 28. онога истог мјесеца) примити полугодишњу пенсију у име прошлога Ђурђева-дне. Ваља да су хазнадари Ваше Свјетлости, збуњени различним другим пословима, заборавили по-

слати ми је. За то се усуђујем препокорно молити Вашу Свјетлост, да би сте премилостиво благоволели заповједити, да се препоручи овђе каквоме трговцу, да ми ту великодушну милост вашу у одређено вријеме на квите моје даје (као од прилике што Курти даје Радомировићу). Ја не желим, да ми се даје свакога мјесеца, него само у *одређено* вријеме н. п. на Ђурђев-дан и на Дмитров-дан, или 1-га Маија и 1-га Нојемврија; или мјесец, макар и два и три доцније; само да знам одређено вријеме, у које могу трговцу отићи и ту премилостиву помоћ Ваше Свјетлости на моју квиту примити.

Препоручујући се великодушној милости и покровитељству Ваше Свјетлости, и цјелујући вам десницу и скут с највећим високопочитанијем остајем .

У Бечу 1-га Августа 836.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Арх.; концепат и препис Вуков у арх. С. К. Академије бр. 2352]

91.

Високоблагородни и високоучени Г-дине!

Чест имам с радошћу послати вам приложену овде 36. № *Комета*, у којој је мало сравненије моје *Грка са Србима* („Griechen und Serben“). Ово је, као што ћете и ту видети, још прије године дана, писано за Allg. Zeitung; а како се онда онамо не прими, ја га зимус дадем Г. Сими Милутиновићу на поласку његовом одавде у Липиску, с молбом, да би га онамо у каквим новинама дао штампати, које он ево и учини, али на моју велику неповољност сам од своје воље (Бог га свети знао зашто) подпише и *име моје!* Истина, да се ја овога сравненија не стидим ни мало, али би ми, чести и славе народа нашега (чега ради сам га јединствено писао). сто пута милије било, да је без имена мога наштампато (да се очевидно не би могло рећи, да Србин Србе хвали); *онда* би се јамачно и тамо у Српске новине из Њемачког узело, а *сад* не знам како ће бити: (ако би се и сад то учинити благоволило, онда би се име моје могло са свим изоставити).

Молим вас, да би сте сравненије ово доложили Његовој Светлости и да би сте јој при том догађају за мене скут пољубили. Моја би жеља била, да Његова Светлост и у то неколико врсти нађе неоспориме знаке, да мени, поред све слабости здравља мога и поред свију домаћих брига и тегоба, ништа тако на срцу не лежи, као корист и слава народа и отачаства нашега!

Ако би сте ме удостојили одговора на ово писмо, можете ми га послати или на каквог овдашњег трговца или управо на мене, додавши на писму: Auf die Landstrasse № 57.

Препоручујући се вашој пријатељској љубави с истиним почитанијем остајем

У Бечу 23. Февр. 837.

Ваш покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља:] Високоблагородноме и високоученоме
Господину *Јакову Живановићу*,
философије доктору, директору Књажеске канцеларије
и султинскога ордена ифтихара кавалеру
у Крагујевцу.

[Ориг. код г. Мите Петровића; Вуков концепат у арх. С К. Академије бр. 2353]

92.

Высокопочитаемый Господине!

Съ драгоцѣнимъ писмомъ вашимъ одъ 23. Февр. т. л. пріимio листъ „Комете“ овогодишнѣ № 36. у комъ е печатано ваше сравненіе између „Грка и Србаља“.

Сходно жельи вашой я самъ истый членъ честь имао прочитати Свѣтлѣйшему Князу и Господару нашему, и членъ, као што због истинитости свое предъ свакимъ справедльивымъ критикомъ честь имену вашему и Сербльима причинява, тако е поволянъ Свѣтлѣйшему Господару, као отцу отечества и народа Сербскогъ, членомъ вашимъ онако достойно, но праведно похвалѣногъ.

И Господару е врло жао, као и вама, што е Сима Милутиновићъ ваше име печатао, ербо бы много болѣ было, да се имена Сочинителѣва не зна, и тако бы се лакше избѣгло подозрѣніе пристрастія и кодъ оны читателя, кои или изъ па-

кости, или изъ глупости могу само то єдно обстоятелство за опроверженіе члена узети „Да га є Сербинъ писао“.

Но већь што бы, бы. Мы членъ безъ подписа вашегъ у „Сербске новине“ № 10. ставлямо, нека и наши Сербльи осѣте цѣну свою и одушевлѣсе примѣромъ собственнымъ, браће и отцева свои.

За знакъ Высочайшегъ задовольства своегъ съ ревностію вашомъ къ свему ономy, што къ слави имена Сербскогъ служи, Свѣтлѣйшій Господаръ имао є милость, рѣшити вамъ на даръ 100 fl. cm. ков ћете средствомъ совѣтника Княжеског, Г. Алексе Симића, пріимити.

Пріимите приликомъ овомъ и благодарность мою за онако порядочно и родолюбиво израдѣніе члена овогъ, као и увѣреніе о момъ отличномъ высокопочитанію, съ коимъ имамъ честь бити

У Крагуевцу 7. Марта 1837.

Вашъ покорнѣйшій слуга
Яковъ Живановићь.

П. П. Има у Бечу нѣкій Јоанъ Радосавлѣвићь, изъ Панчева, у трећой години права, кой зна єзике, Француzскій, Латинскій, Мађарскій, Рускій, Нѣмецкій, Влашкій, Греческій, и, као Сербинъ, Сербскій. Тай се Господинъ нама нуди за воспитателя млады наши княжевића. Господаръ жели одъ васъ знати, какавъ є тай човекъ? Єли способанъ? Єли добра поведенія? и по тому може ли поднети за оно, зашта се нуди? — Но будући да намъ є потребно то ваше извѣстіе скоро: то молимъ изволите и поитати съ ньиме.

Як. Живановићь.

[Спољa:] An
den hochgelehrten Herrn
Wuk Stephanovich Karadzsitsch
Doctor der Philosophie und der F. F. Künste
Mitglied mehreren gelehrten Gesellschaften
Auf den Landstrasse № 57.
in *Wien.*

[Напомена Вукова:] одговорено 19. марта.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2354]

93.

19 Марта 837.

Високоблагородни Господине!

Имао сам чест с превеликом радости примити почитајемо писмо ваше од 7. о. м. и уза њ 100 f. cm. Ја за особиту срећу признајем, што се тај мали посао мој удостојио таквога премилостивог благоволенија Њ. Св. Господара и Књ. нашега. Истина да ме је премилостиви дар Његов и по новчаној вредности својој врло обрадовао (особито сад имајући — код вас здравље и весеље било — двоје болесне деце више од две године дана); али ми је сто пута милији као знак Његове превелике милости и благоволенија. Бог да му плати и накнади са сваке стране! При том вас молим покорно, да му за мене скут пољубите и безграничну благодарност моју изјавите. И ја ћу му скоро имати срећу писати, док добијем, да му пошаљем, ону моју нову књигу *о Црногорцима и Црној гори*, која је пређе неколико дана објављена у општим новинама.

За мене је особита чест, што његова Св. од мене жели знати, какав је Радосављевић човек, и јели способан за воспитатеља светли књажевића наших; него ми је жао, што ја о овоме младићу не могу ништа казати, што би га за таково важно званије препоручити могло. По моме мњенију он би за *невољу* могао поднети за *учитеља* какве *трговачке деце;* а *воспитатељ* би и њему самоме требао. *Прво:* он је човек млад (гледајући на њ неће му бити више од 20 година) и без икаквога практичког познања света и људи; *друго*: он *Латински* и *Њемачки* може знати онако као што обични (да не речем *средњи* или *рђави*) ђаци наши у Мађарској знаду; као Банаћанин (мени је казивао, да је родом из некаквога села близу Панчева) може знати и *Влашки*, а ако је ђе међу Мађарима ишао у школу, што гођ и *Мађарски*, тако може бити да је негђе *нешто* и *Грчки* научио; *Руски* он толико зна, као и сви наши књижевници *његовога реда; Француски* ја за цело мислим, да светли наши књажевићи знаду боље од *њега* (особито *говорити*); а *треће:* што је најгоре он није најбољега карактера, н. п. доктор *Буе* (који је лани био у Србији, и од кога сам са особитом радошћу слушао, како се фали дочеком и пратњом Њ. Св.), приповедао ми је како га варао да зна *Арнаутски*,

и био се примио да га учи томе језику!!! Мислим да је доста о Радосављевићу.

Прије овога писма вашега ја сам дознао, да Ђорре и Сина имају препоруку, да траже васпитатеља за св. књажевиће. Код Г. Ђорре јавио се за ту службу некакав Бугарин, и неки *Иванчевић;* првога од ове двојице ја још нисам видео, нити за сад што могу рећи о способностима његовим, а други је *поштен*, и миран младић, само не знам како ће бити с Француским језиком: он каже да *разуме* француски добро, и сад хоће да узме учитеља, да се за ова 3—4 месеца, док егзамен сврши, још боље научи и за тај посао приправи.

Ја управо и не знам, или се тамо тражи *учитељ* за светле књажевиће, или *воспитатељ* (као Hofmeister — *управитељ воспитанија*). У првом догађају мислим да бисте с Иванчевићем задовољни били, а у другом догађају ваљало би тражити *зрела човека*, који би (осим поштенога срца и обичнога нужнога знања) ваљало не само овај свет и људе, као и нужна својства народа да управо добро познаје, него и да је прави *родољубац*. Но такови се људи тешко и (тражећи) *налазе*, а камоли да се сами нуде и намећу (вао н. п. Рад.). Од свију овостранских Србаља, које ја познајем, ја за таково важно званије не би знао способнијега од Трјестанскога учитеља *Димитрија Владисављевића*, он зна Француски и Талијански (боље него и какав Србин у Мађарској, поред тога зна Латински и Њемачки; човек је поштен и родољубац, колико и какав Србин бити може, и има му око 45 година; ја сам му писао, како сам овђе чуо, да се таки човек тражи, но јуче примим од њега одговор да се он тога посла *не може примити*, бојећи је да неће тако великом званију удовлетворити моћи, па би се онда и осрамотио и место своје у Тријесту изгубио. — Шта мислите, какав би био Ђока Рабосдија (из Новога Сада) за то? Може бити да би он био способнији од многи други у Мађарској. Иванчевић би осим поштена карактера имао још и ту препоруку, што је медицинер, и он би био задовољан с оним, што би му се дало.

Опростите ми што сам оволико·много узалуд надрљао: што се год тиче користи и славе народа нашега, ја поред тога и пристојност и све отале дужности заборављам.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2355]

94.

Ваша Свјетлости
Премилостиви Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се послати Вашој Свјетлости моју нову књигу на Њемачком језику *о Црној гори и Црногорцима* („Montenegro und die Montenegriner"). Ја мислим, да је Вашој Свјетлости, као оцу отечества и народа нашега за све милости, које ми од 1820te године великодушно чините, најмилија благодарност од мене, кад видите да се по могућству једнако трудим о користи и слави народа нашега. За мене ће бити особита срећа, ако Ваша Свјетлост и у овој књижици мојој нађете такове знаке моје родољубиве ревности.

Које желећи и препоручујући се за свагда великодушној милости и покровитељству Ваше Свјетлости и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 27. Апр.
837.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга,
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Арх.; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2356.]

95.

Высокопочитаемый Господине!

Пріимio самъ писмо ваше одъ 27. Апр. т. л. а тако и оно друго одъ 19. Марта. Пріимio е и Господаръ књигу вашу на Нѣмачкомъ езыку о Црногорцыма, и заповѣдio ми е, да Вамъ изявимъ Нѣгову благодарность. — Тако исто пріимio самъ и 50 Обявленія на исту књигу, кою намѣравате издати на Сербском езыку, и колико би ми драго было, учинити одъ исти обявленія цѣли сходно употребленіе: толико сожалуемъ, што то ніе могућно учинити, развѣ подъ условіемъ, да књига не

буде печатана словима одъ васъ употребляемыма, будући се та слова овдѣ, као што вам е познато, не терпе. Извините ме дакле у овомъ по вашему благодушію.

Г. Раносъ дошао е на свое опредѣленіе. Я га нисамъ іошт' видіо, ербо е онъ при Сіятелнымъ Княжевићима у Бѣограду. Я се надамъ, да ће онъ способностію и изображеніемъ своимъ ожиданіяма Нѣгове Свѣтлости соотвѣтствовати. — Међутымъ благодаримъ вамъ на учинѣномъ представленію у случаю, ако се онъ не бы у чему поправіо.

У осталомъ препорученъ доброти вашой съ отличнымъ почитаніемъ есамъ

У Крагуевцу 12. Маія 1837.

Вашъ покорни слуга,
Яковъ Живановићъ

[Споља:] An
den hochgelehrten Herrn
Wuk Steph. Karadzhitsch,
Doctor der Philosophie und dor F. F.
K. K. (: pl. tit.:)
Landstrasse 57. in *Wien*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2357]

96.

Высокопочитаемый Господине!

Свѣтлѣйшій князъ, милостивѣйшій Господар' мой, пріимio ово дана ту печалну вѣсть, да надежде полный сынчићъ вашъ Савва, кой се по неизреченной милости Августѣйшегъ Государа Императора всероссійскогъ у Петерсбургу учіо, на превелику жалость вашу, у вѣчность преселіо.

Участвуюћи Свѣтлѣйшій Господаръ у овой васъ постигшей судбини, имао е высочайшу милость наложити ми, да вамъ изявимъ ово сострадание Нѣгово, съ томъ отеческомъ къ вама препорукомъ, да помыслите, да су то судбе родителя, кои као што радую се о успѣху дѣце свое, тако су дужни сносити и печалне догађае, кои имъ се съ дѣчицомъ сбуду, и по тому да потражите утѣшеніе у чрезмѣрной милости Божіей, по коіой Богъ кадъ насъ уцвѣли, и утѣшава насъ, и у чистой совѣсти вашой, съ коіомъ сте отечески ревновали о добромъ успѣху пре-

рано преминувшегъ сына вашегъ, коимъ похвалнымъ поступкомъ испунили сте дужность отца по прописима православне вѣре и чистогъ человѣчества.

И премда вы ово све и сами знате: ничим' манѣ Господаръ по особенному своему къ вама као къ Литератору, а іоштъ већма, Сербскому, благоволенію, налази за добро, у овомъ вашемъ обстоятелству милостиво опоменути васъ, да реченымъ начиномъ утѣшите се, и надежду, коя е дойкиня живота, на Бога преблагогъ положите.

Кой высочайшїй Налогъ извершуюћи, са изявленіемъ и могъ у овой вашой судбини соучастія, съ отличнымъ увиженіемъ есамъ

3. Юнія 1837.
у Крагуевцу.

Вашъ покорный слуга
Яковъ Живановићъ

[Споља:] An
Seine Wohlgeboren
den Herr *Wuk Steph. Karadzchitsch*,
Serbische Ltterator
in Wicu

[Напомена Вукова:] одговорено 17. Ав. из Тријеста.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2358]

97.

Високоблагородни Господине,
Мени високопочитајеми!

Ваљало би, да сам вам одавно одговорио на високопочитајемо писмо ваше од 3. Јуније, које сте ми писали по превисоком налогу Његове Светлости; али због жалоснога стања мога *морао* сам одгађати од дана до дана ево данас, а и сад сам још као пијан или више од пола луд, и једва сам се наканио, да вам *штогод* одговорим, барем да знате, да сам писмо ваше примио.

Мислим, да није потребно никакво увераваље, да се ја, које из благодарности и своје среће ради, које пак из родо-

љубија, без престанка молим Богу за дуговечно здравље и срећну владу Његове Светлости, а кад сам ово писмо ваше примио и у њему видео нове знаке превисоке к мени милости и човекољубивога срца Његове Светлости, одма сам помислио и кроз плач рекао: „да га Бог сачува од свакога догађаја у коме би га ко тешити морао!“ Моја је жалост велика и превелика. Не знам је ли вам познато, да је мој покојни син био у корпусу „горныхъ инжинеровъ“, где се преправљају официри за копање руда и управљање мајдана, и тако сам се ја надао дочекати, да га видим у подручју Његове Светлости (у Рудничкој планини или у Копаонику) где служи на корист отачаству нашему; но сад су те све слатке надежде прошле, као сан. И ако би ишта жалост моју умалити могло, то би било участије таковых лица, која су од Бога на земљи постављена, да између људи срећу деле и несрећу истребљују и умањују.

Молим вас високопочитаеми Господине, да Његовој Светлости за мене скут пољубите и истиниту и вечну благодарност моју да Им изјавите.

Поред ове молбе уверавајући вас о благодарности и о истиноме високопочитанију остајем

У Тријесту 17. Августа 1837.

Вашег високоблагородија
покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

П. П. Да би сам коликогод жалост моју заборавио, и повратио се од несреће, у коју ме је она бацила, побегао сам пре два месеца од куће и преко Славоније и Хрватске дошао сам овде (путем гледао сам што да добијем у нашему народном језику, а овде се сад, но савету доктора Фрушића купам у мору); но још до 15 или најдаље 20 дана мислим опет бити у Бечу.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2359].

98.

Високородни Господине,
мени високопочитаеми.

Надам се да сте примили писмо моје од 17. Авг. из Тријеста. Сад налазим за дужност, јавити вам за што се овде

(у Вуковару) налазим. Већ има 3—4 године, како су ме очи тако издале, да без наочара ни писати ни читати нисам могао; но сад пролетос, како ме је жалост за сином убила, тако су ми и очи и сва глава ослабили, да и на наочаре једва кашто и писмо написати не могу, а кашто по неколико дана не могу ни речи. А накупио сам, како тамо у Србији, тако и у Црној гори и по приморју и осталим местима много и много *речи*, које у речнику моме немам, и прекрасних народн. *песама*, разних биљега о обичајима народа нашега, и друге различне грађе за *Сриску Граматику* нашу, па би желио, ако икако буде могуће и ово још за живота на свет издати, да не би по смрти мојој оваке драгоцености народа нашега пропале сасвим; но док се ово у ред намести, ваља много писања и преписивања, које ја већ чинити не могу, а општојатељства ми не допуштају да најмим каквога правога писара; зато сам дошао овде те ми неколика пријатеља ово преписују и помажу у ред довести. Већ има више од месец дана, како сам овде, и према овоме што је досад урађено, надам се, да ће се до Марта сила учинити моћи, а онда мислим опет у Беч к фамилији. Ово вам само за то јављам, да знате и да бисте ви, ако буде потреба, могли даље јавити. —

Господине и пријатељу! овом приликом још ћу нешто да вам кажем: истина да ми је врло тешко (јер ми се чини да је непристојно), али ћу вам као пријатељу, казати, да ми се скине са срца. Кад би Њ. Св. благоволили примакнути ми што к пензији, онда би ја ове ствари много лакше могао преправити за штампу. Ја сам, како о премилостивој благонаклоности Њ. Св. к мени тако и Њиховој свијету познатој ревности и жељи напретка литературе наше, толико уверен, да ми се чини да би *они* ову милост мени с радошћу учинили, како би дознали да ја то желим, и да ми се с тим помоћи може; али опет знајући да су ми и онако много и премного чинили и сад чине, не могу се усудити, да управо Њима поменем, него молим вас, да бисте Им ви, кад видите згодну прилику, ову моју потребу и препокорну молбу представили. Ја се надам, да ћете ви, како из пријатељства и љубави к мени, тако и из љубави к нашој литератури ово радо и својски учинити.

[око половине децембра 1837].

[Вуков концепат, биће не цео у арх. С. К. Академије бр. 2360].

99.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господору!

Налазећи се овако близу Србије, од које на овоме свијету ништа милије немам, усуђујем се с највећим високопочитанијем за знак моје вјечне благодарности и истините привржености к Вашој Свјетлости изјавити вам сад на свршетку ове године моју беспрестану жељу и молитву: да наступајуће ново љето и остале Христове празнике са цијелом вашом пресвијетлом фамилијом у здрављу и у свакоме задовољству дочекате и проведете, и да их тако још на премнога љета, на корист и на славу и дику народа нашега, а и на моју и фамилије моје срећу, дочекујте и проводите.

Когођ зна, да су за мене на овоме свијету најсветије ствари: слава и корист народа и отечества нашега, к коме су познате милости, које Ваша Свјетлост мени од толико година једнако чините, онај мора признати, да су ово истините мисли и осјећања душе и срца мога.

С којијем препоручујући се за свагда великодушној милости и силноме покровитељству Ваше Свјетлости и цјелујући вам десницу и скут с највећим високопочитанијем остајем до гроба

У Вуковару 24. Дек. 837.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга,
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2361].

100

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

С једне стране ваша штедрота и великодушије, и ваша милостива к мени благонаклоност, а с друге стране ваша свијету

позната љубав к свему, што се тиче користи и славе народа нашега, дају ми слободу, да вам представим ову препокорну моју молбу.

Ја сам, које тамо у Србији, које у Црној гори, у Боки, у Дубровнику, у Хрватској и у Далмацији скупио много прекрасних народних наших пјесама и осталих драгоцјених ствари, које се тичу литературе, језика, обичаја и познања народа нашега; но слабост здравља мога (особито у глави и у очима) не допушта ми да то у ред поставим и на чисто за штампу преправим, него би требало или да најмим кога да ми овђе помогне, или да сиђем ђе доље у Мађарску, да ми помогну пријатељи (као што су ми лани у Вуковару врло добро помогли); а то ни једно ни друго не може бити без особитога трошка, ја пак с трошком и онако једнако натежем, јер с обадвије премилостиво одређене ми пензије (од Његовога Величества Императора Росијскога и од Ваше Свјетлости) једва могу с фамилијом живљети (и то према овоме мјесту управо сиромашки), а ако се догоди какав догађај, да се што особито потроши, као што ми се догодило сад у болести, онда не могу ни крај с крајем да саставим. За то сам се усудио препокорно молити Вашу Свјетлост, да бисте благоволили по великодушију вашему повисити ми пензију, и тако поставити ме у стање, да с трошком не натежем, него безбрижно да гледам, да би ствари ове, ако буде суђено још који дан живљети, у ред поставио и за штампу преправио. Г. Павле Адамовић из Вуковара, који се сад, како чујем, ту налази, може казати, каковић прекрасних пјесама и осталих драгоцјених народних ствари ја имам; јер је он лани у Вуковару прочитао готово све (осим онога што сам прошавшега љета скупио по Хрватској и по Далмацији); а ово ја ако за живота не издам на свијет или барем за штампу на чисто не преправим, по смрти мојој пропало је све. — Знајући ја, како сте Ваша Свјетлост мене до сад у оваковим народним стварима помагали, надам се, да ми ни ову милост не ћете одрећи, за коју ће вам благодарити не само Срби, него и остали Славенски народи, јер се ове ствари тичу цијелога Славенства.

Желећи од свега срца, да светога Николу, крсно име ваше пресвијетле фамилије, у здрављу дочекате и весело прославите, и тако да га премногa љета дочекујете и прослављате, а он вама да помаже у свакоме догађају, и препоручујући се

вашој дојакошњој милости и великодушију, са највећим високопочитанијем остајем цјелујући вам десницу и скут

У Бечу 29. Нојевр. 838.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.
(auf der Landstrasse № 340).

[Ориг. у Држав. арх.; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2362]

101.

Ваша Светлости
Премилостиви Господару!

Као што је познато Вашој Светлести, ја сам се родио и одрастао у Јадру у селу Тршићу, и од почетка буне на дахије до садашњега времена био сам у различним народним службама, почевши 1804 те године с писарством и завршивши 1831 ве с президентством у магистрату нахије и вароши Београдско. Но осим ове службе у земљи нашој, ја сам се од године 1813. предао на литературу нашу, а особито на испитивање и описивање народнога нашега језика и обичаја, на скупљање народних наших песама и на састављање грађе за нашу историју садашњега времена; и тако ми је од поменуте године највећа брига била корист и слава народа нашега.

Како се понајвише ових послова и трудова мојих тичу не само наше, Српске, него и остале Славенске литературе, тако ми је премилостиви наш Покровитељ, Император Росијски, још 1826 те године благовелио одредити сто дуката пензије на годину; а од стране народа нашега Ваша Светлост благоволела је премилостиво 1835 те године одредити ми по двеста талира на годину. Но будући, да ја никаквога другога имања немам, нити сам га, старајући се овим начином само за корист и за славу народа нашега, стећи могао, тако ми ове обадве пензије нису доста да бих могао сад у старости и у слабости с фамилијом имати пристојне и нужне потребе за живљење; а осим тога ја сам које пре неколико година овде у

Србији, које по том у Црној гори, у Боки, у Дубровнику, у Хрватској и у Далмацији скупио на ново много прекрасних наших народних песама и осталих ствари, које се тичу језика, обичаја и познања народа нашега, но слабост здравља (особито у глави и у очима) не допушта ми, да ово сам, као што сам до сад чинио, у ред поставим и на чисто за штампу преправим, него морам трошити, да ми то други с мојим надгледањем и уређивањем учине; за то се препокорно молим Вашој Светлости, да би ми благоволели додати што к поменутој пензији од 1835^те године, и тако поставити ме у стање, да могу у старости и слабости с фамилијом мојом, докле воља Божја буде, безбрижно живети и гледати, да бих скупљене ове ствари у ред поставио и за штампу преправио.

Да ја никаквих заслуга у литератури немам, опет бих се могао надати да ме Правитељство Српско, погледавши само на службе моје овде у земљи и на рђаво стање здравља мога, не би оставило без милостиве помоћи; а да овде у земљи никакве службе никад нисам извршивао, само за моје ревностне и родољубиве заслуге и труде у литератури, који се у свему ученоме свету не само у Европи, него и у Америци уважавају и народу нашему славу доносе, мислим, да имам право, од Правитељства Српскога надати се богатој награди и у напредак свакој помоћи у оваковим пословима.

С овом надеждом у срцу препоручујући се милости Ваше Светлости, с највећим високопочитанијем остајем

У Београду 10. Маија 839.

Ваше Светлости
препокорни слуга,
Вук Стеф. Караџић.

Његовој Светлости
премилостивоме Господару
Милошу Теодоровићу Обреновићу
насљедственоме књазу Србије и пр. и пр. и пр.
Препокорна молба
Вука Ст. Караџића.

[Ориг. у Држ. Арх.; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2363.]

102.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Ваша сте Свјетлост из љубави и ревности к ползи и слави народа нашега не само у земљи нашој мени помогли у скупљању народнијех нашијех пјесама, него сте ме (прије 17 година и у Липиску о своме трошку послали, те сам их штампао. Опоминьући се ове родољубиве ваше милости и помоћи, усуђујем се послати вам објављеније о новоме изданију (најмање с половином умноженоме) поменутијех нашијех пјесама, и надам се, да ме ни сад нећете оставити. Сама ова прва књига стаће око 500 талијера (а цијело изданије трипут толико); прије него сам се усудио под оволики трошак подлећи, много сам премишљао, и осим свију страна, с којих сам себи у глави помоћ обрицао, највише ме је ослободила нада на милостиву помоћ Ваше Свјетлости.

Ја сам се поодавно накањивао, да пишем Вашој Свјетлости, но будући да се овде говорило, да ћете Ваша Свјетлост ради лијечења ока вашега (за које сте се и мени у Биограду тужили) амо доћи; за то сам све одлагао од данас до сутра; сад пак, не знајући јамачно хоћете ли и кад ћете доћи усудио сам се писати вам.

Препоручујући себе и овај народни посао наш пређашњој милости Ваше Свјетлости, с највећим високопочитанијем остајем надајући се милостивоме одговору

У Бечу 13. Маја 840.

Вашој Свјетлости
за свагда благодарни и
препокорни слуга
В. С. К.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2364]

103.

Любезный Г. Караџићу!

Радуюћи се писмомъ вашимъ отъ 13-га Мая т. л. мени обявленному новому изданію Прве Кньиге „Народньи Србски

Пѣсама“ и сердачно желећи, да вамъ ово дѣло срећно за рукомъ изыће, шилѣмъ вамъ овдѣ приложенну, на Г. Курту у Бечу атрессирану, на 300. форинти сребра гласећу полицу, на кою ћете по приказанію ову сумму получити, и тымъ олакшати за штампу исте кньиге, чинити имаюће трошкове.

Овомъ удобномъ приликомъ ползуѣм' се, вама Господине! мою искреннѣйшу признателность изявити за неутрудимо стараніе ваше положенно за прославленіе нашега премилога Отечестза и Србства по свыма частима свѣта.

Ревнуйте тако свагда мой Г. Караџићу! Отечество ће овымъ дѣломъ вашимъ, као дѣломъ сына свога, дичитисе, а Србство ће вѣчитый овай даръ вашъ, као воспоминаніе у срцама своима, за васъ хранити, осталы пакъ народи обраћаюћи вниманія своя на народность нашу, желит' ће и съ ньоме, на велику ползу нашу, упознати се.

Овако жаромъ Отечестволюбія одушевлѣнъ, Оточеству, Србству и Народности нашой, напредакъ и срећу желећи, и васъ любезно поздравляюћи, пребывамъ съ истиннымъ благоволеніемъ

17. Юлія 1840.

У Херешту Княжевству Валахіи.

Вама свагда благонаклонный
Князь Милошъ Ѳ. Обреновићъ.

По заповѣсти Княжевской,
Јованъ Станковићъ
секретар княжевскый.

[Споља:] Wohlgeboren Herrn
Herrn Wuk Stephan Karadschits
Wohnt auf der Landstrasse in der
obere Reisnerstrasse № 472.
franco erga in Wien.
Reccepisse.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2365].

104.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Ако вам и нијесам одговорио на високопочитајемо писмо ваше од 17. Јулија прошавше године, с којим сте благовольели послати ми триста сребрнијех форинти у помоћ за штампање прве књиге новога изданија народнијех нашијех пјесама, опет мислим да сте увјерени, да благодарност моја за ову милостиву и родољубиву помоћ, као и за остале овакове милости, које сте ми за пунијех 20 година често чинили, до смрти моје престати не ће. —

Књига је ова већ готова, и предао сам овдје Г. Курти један егземплар од ње, да вам пошаље; но како ћу је ја исплатити, то једини Бог зна. Трошак за њезину штампу с хартијом износи *хиљаду и сто сребрнијех форинти.* Које од Ваше Свјетлости, које од пренумерације што одкуда, примио сам око половине тијех новаца; но (код вас да је здравље и весеље!) имавши у кући болесне дјеце и другијех невоља, све сам их потрошио на домаће потребе, и тако сам сад на суво дужан сву гореречену суму. У Србију сам послао више од 300 објављенија и молио сам се и препоручивао како вашему свијетломе и честитоме сину (којега да вам свемогући Бог поживи на премнога љета!), тако и многој осталој господи, но до данас нити сам и од кога добио одговора, нити и једнога пренумеранта! Ја се тјешим да су томе узрок мутна опстојатељства, која се онамо једнако понављају и једно на друго настављају.[1]

Сад заиста незнам, шта ћу чинити. Друге књиге не могу почети штампати, док ову прву не исплатим; а како ћу је и кад ћу је исплатити? у народу нашему тешко се књиге и јефтине продају, а камо ли овако скупе. А и осим овијех пјесама ја бих имао још много којешта о народу нашему штам-

[1] У концепту било још: а може бити да су и моји непријатељи. Но шта му драго; поштен човек и прави родољубац ваља да чини оно, што налази за добро и себе достојно; а вријеме ће доћи, кад ће се праве заслуге познати и уважити: ако то и послије смрти буде, ништа за то: права слава за живота ријетко долази, али да ће у своје вријеме доћи, то је јамачно, само је ваља заслужити. Непријатељи могу родољупцу смести, да народу своме више полze не учини, могу га гонити и убити; али од његове славе за оно, што је добро учинио, они нијесу господари. А кад би свак могао славна дјела чинити, и кад у томе не би сметњи било, онда слава не би имала своје данашње цијене.

пати, као н. п. *ново изданије рјечника* (умножено најмање са 15.000 ријечи), *ново изданије пословица* (умножено најмање с једном хиљадом наново скупљенијих), описаније *обичаја* и *митологија* народа нашега, различне биљеге за *историју данашњега времена нашега народа*, и друге још многе којекакве ситнице; које се тичу литературе, језика и познања народа нашега. Ове ствари сам ја готово 30. година с великијем трудом купио по различнијем крајевима, па ако их за живота не издам на свијет, по смрти мојој све ће пропасти или се покварити.

Налазећи се у овакоме стању и желећи од свега срца за живота још што ползе учинити народу нашему, усудио сам се представити овдје нешто Вашој Свјетлости, о чему сам још од преклани много пута мислио. Канцлер царства Рускога, граф Никола Петровић *Румјанцов*, оставивши политичку службу послије цара првога чина свога, сав је свој остали живот и све приходе имања свога употребио на ползу литературе свога народа, и с тијем је себи много љепши и дуговјечнији спомен оставио, него са свима својим осталим заслугама. Не бисте ли Ваша Свјетлост хтјели бити наш Румјанцов? А не би нужно било, да све приходе имања вашега на то одредите, него само један дијел њихов, н. п. да купите једну кућу у Бечу, па кирију од ње да одредите на моје расположење у нашијем књижевнијем потребама, а кућа за у напредак остала би свагда на вашему расположењу. Осим овијех *мојијех послова ја бих* с тијем новцима штампао важна дјела и другијех знатнијех списатеља (као, н. п. Копитара и Шаффарика), која би се тицала или само народа нашега, или свега Славенства.[1]

На свакој књизи, која би таковом помоћу Ваше Свјетлости и на свијет изишла, наштампало би се на заглављу, да је то вашијем трошком учињено, а уз то би се још могао и ваш фамилијарни печат на сваку наштампати, као што је чинио

[1] Овде било још па избрисано: А кашто би се на такови *ваш* трошак могло проћи још којекуда по народу нашему, н. п. по Косову и по Метохији, и по Босни и по Ерцеговини. Граф је Румјанцов слао о своме трошку галију по мору, те је тражила нове земље; а и мени је био обрекао на 3 године по 300 дуката, да путујем по јужнијем крајевима народа нашега (по Далмацији, Црној Гори, Босни, Ерцеговини и т. д.); но особита противна опстојателства не допусте ми, да се за живота његова ползујем том његовом помоћу, а с његовом смрти прође и обећање.

и Румјанцов, а и Божидар прије 300 година. Ваша би Свјетлост с тијем учинила не само народу нашему и свему Славенству превелику ползу, него бисте и себи нову славу придобили; која би била као круна на ваша славна дојакошња дјела. Молим вас, да о овоме промислите, па како смислите, да ме удостојите одговора. Кад нијесам имао среће, да вас у Србији послужим у чему другоме дајте ми помоћ, да вас послужим сад у овоме! А будите увјерени да ће у томе бити моје једино старање полза народа нашега и Ваше Свјетлости слава и дика. До неколико дана ја мислим поћи одавде у Тријест да пратим, као толмач и калауз, преко Далмације у Црну гору и одонуд у Србију, Русијско-Императорскога тајнога совјетника „Дмитрія Максимовича Княжевича“ који ми је казивао, да је и Вашу Свјетлост у Букрешу походио. Он мисли око Петрова-дне бити у Србији, и на свршетку мјесеца Јулија овдје у Бечу, одакле ће послије у Петерсбург. Кад се с њиме овдје вратим, надам се, да ћу онда имати срећу и одговор Ваше Свјетлости на ово писмо код Курте наћи. —

Препоручујући се дојакошњој милости Ваше Свјетлости с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 12. Априлија 841. год.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Два Вукова концепта и препис у арх. С. К. Академије бр. 2366]

105.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Не имавши среће примити и каквога одговора од Ваше Свјетлости на писмо моје од 12. Априлија прошавше године,

усуђујем се послати вам овдје од њега копију с препокорном молбом, да би сте ме удостојили одговора.

Што се тиче цијеле ове ствари, ја у свему мислим и сад онако, као што сам вам онда писао, само би се, како Ваша Свјетлост сами у Бечу живите, могло додати, да није нужно, тога ради кућу да купујете, него да уредите с бароном Сином или с какијем другијем трговцем, с којијем посла имате. да ми у име овога посла даје по онолико, колико одредите.

Ја мислим, да против ове моје молбе никакав изговор од Ваше Свјетлости нема мјеста. Били ви у Србији, или у Влашкој, или у Бечу, или макар гдје, ово би ваљало да чините; јер се то тиче ваше славе и знака вашега родољубија у новоме животу вашему; и народ наш и сва Европа има право од вас то очекивати; и управо ваљало би да вам буде жао, кад би вам ко други ову славу отео.

Ја знам, да ми се смрт сваки дан прикучује, и за то, ако ме у овоме послу ви не ћете помоћи, морам тражити помоћи макар гдје; него ми кажите, шта ће рећи свијет, кад ја код вашега богатства, и код вашега родољубија, и код ваше благонаклоности к мени, кажем, н. п. да ново изданије нашијех народнијех пјесама, које су име народа нашега с оноликом славом разгласиле по свему ученоме свијету, стоји нештампано за трошком? И шта ћу одговорити ономе, који ме запита: За што ти твој књаз Милош не помогне?

Кад Ваша Свјетлост дајете новце под интерес без икаке сигурације туђијем људма, ваља да сам ја код народа Српскога и код вас толико заслужио, да ми у овај наш народни посао дате неколико хиљада дуката без интереса а на сигурацију, какова најпоузданија бити може, то јест: да ви сами намјестите главно гдје знате да је најпоузданије па мени само интерес да се даје.

Ваша Свјетлости! Ја мислим, да ви признајете, да сам се ја око ваше славе трудио више него и ко други на свијету; и за то бих рад био (ако не вас ради, а оно ради себе и своје чести), како да ништа не учините, што би против праве славе било, тако ништа и да не пропустите што праву славу доноси. За то се препокорно молим Вашој Свјетлости, да ово моје писмо и приложену узањ копију од онога лањскога и двапут прочитате и о свему добро да промислите, па

онда да ме удостојите одговора, макар каквога, јер мени овај посао није више за одлагање.[1]

[почетком 1842. г.]

[Вуков концепат и препис у арх. С. К. Академије бр. 2367]

106.

Высокопочитаемый Господине!

Нѣгова Свѣтлость ради су разумѣти, како сте са здравлѣмъ? и, вете ли све болѣ? и да бы обезбѣдили васъ на путу оздравленія, шилю вамъ одну сланину Ердельску, съ жельомъ, да вамъ она послужи ко совершенному исцѣленію до сутра.

Вѣсть о паденію Иззетовомъ была в прехитрена, и онъ знаке умираня свогъ политическогъ показуе у послѣднѣмъ тегленю, обычномъ при издисаню, и то у преобуки Турства у старо одѣло Турско. Медьутимъ као извѣстногъ наслѣдника му до нѣколико дана обавлюю Хусзревъ-Лина, кой само ако узможе, разстругат' тье сиромаа Иззеткешена. Богъ му а душа му!

Пріимите поздравъ Господаревъ и увѣреніе о момъ высокопочитанію, съ коимъ пребывамъ

У Бечу 15. Февруаріа 1842.

Вашъ покорнѣйшій слуга
Јаковъ Живановичъ.

[Спољa:] Высокоблагородному Господину
Вуку Стеф. Караджичу
и пр. и пр.
у Ландштрассе.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2368]

[1] После овога у концепту било још на избрисано: Ако будем сретан, да цијелу ову моју молбу одобрите, онда мислим да би доста било, да ми одредите на годину по двије хиљаде сребрнијех форинти (од којијех ја сваке године да вам дајем рачун, јели све, и на што је потрошено); ако ли не ћете, да штампамо књиге и другијех знатнијех списатеља, него само моје, онда би се могло и с мањим проћи: у сваком пак догађају, ваљало би да ми кошљете овдје на кога полицу од 1.000 ф. ср., да исплатим Јерменима дуг за штампање прве књиге пјесама, а трошак за другу књигу могао би се платити и послије 4—5 мјесеци, кад књига буде готова.

107.

Хохен Маркть 1. Апр. 1842.

Высокопочитаемый Господине!

Нѣгова Свѣтлость намѣраваю сами нѣкуда часком изатьи, и поздравляю васъ, да узевши фіакера отидете на уречено мѣсто: а докъ вы овамо приспѣте, у томъ тье се и Господаръ вратити.

У осталомъ будите здрави и пріимите израженіе чувства высокопочитанія могъ.

Јак. Живановић.

[Спољa:] Господину
Вуку Стеф. Караджичу.
у *Унгаргассе.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2369]

108.

У Теплицу 9. Августа 1842.

Любезный Госп. Вуче!

Сутра є веть 15. дана, како самь се я изъ Беча кренуо; — 4. писма получіо самъ веть отъ Г. Тирке: — а отъ васъ ни рѣчи ни словца. Заръ сте вы таки, само се устменно являте; а кад' до писменогъ дойдье, а вы башъ ни рѣчи. — Добро, добро! Кад вы нетьете мени, а оно я тьу писати вама.

Пишу ми Г. Тирка и Г. Хоппе за оно мои двое момчадій, Марка и Косту, што самь ій при полазку моему изъ службе отпустіо, да се іошъ у кутьи налазе, и моле, да ій опетъ у службу пріимимъ. Мени колико є чудно, да мени ови двоица за ньи пишу; толико ми є чудніе, да се они іошт' у кутьи налазе, нити знамъ, гдѣ пребываю? Они су сами захтѣвали отпустъ изъ службе, исплатьени су, добыли су свидѣтелства, и отпуштени су. Шта тье сада, я незнамъ. Онда су стали были при полазку моему на браникъ, као да су они єдини люди, за кое є мени судьено, да я безъ ньи быти не могу, и уцѣньивали су ме, као да су у гори: — шта тье пакъ сада:

Я не могу да докучимъ. Нисте имали право; што ій одма поштено испратили нисте, па нека траже правице и боље станье: кад' пакъ нисте ій испратили досад', а вы баръ сада, молимъ, испратите ій, увѣривши ій, да таковы, као што су они, могу се найтьи, колико човекъ хотье.

У Прагу самъ био са Г. Шаффарикомъ и Г. Ханке, кои су мене врло лѣпо дочекали, и по Кралѣвском' Двору и по Мусеуму провели. Я самъ изручіо Г. Шаффарику вашъ поздравъ, и онъ васъ воспоздравля, и чуемъ, да є синоть овамо приспѣо, желетьи посѣтити, ове предѣле Бемске, кое ніе іошт' видіо, као што ми є у Прагу казивао. Састат'тьусе я съ ньимъ овдѣ.

У Карлсбаду био самь два дана, и био самь у парной баньи, Dampf-bad, гдѣ самь се изноио: а овдѣ самь такодѣе био двапутъ у баньи. — Данасъ ми є био на посѣщенію Графъ Александеръ Строгоновъ кой се овдѣ у баняма са Госпоіомъ, Княгиньомъ Кочубеіевомъ, и дѣцама, отъ кои є єдно ово дана овдѣ добио; налази. Био є и у Карлсбаду, и зимоват' тье у Германіи или у Италіи. Братъ младіьй опредѣленъ є за Посланика у Ліссабони.

Овдѣ тьу се бавити до Вел. Госпоѣе, а 16. тек. полазимъ, у име Божіе у Дрезду. —

Са здравлѣмъ самъ, хвала Богу, добро, кое и вама, вашой фамілііи, и свима пріятельима желетьи єсамь

Вашъ доброжелтелный
Князь Милошъ Обреновичь
По запов. Княж.
Јаковъ Живановичь.

N. B. Био ми є данасъ и Г. Міністер Фікемонтъ — и нѣговъ зетъ Князь Клари.

Поздравите Г. Шпирту.

К. М.

[Споља:] Высокоблагородному Господину
Вуку Стеф. Караджіичу
и пр. прос. у *Бечу*.

[Вукова напомена:] одговорено 19. Авг. 842.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2370]

109.

У Дрезди 17/29. Августа 1842.

Высокопочитаемнй Господине и Пріятелю!

Данасъ самъ пріиміо ваше драго писмо отъ 12/24. тек. и то заиста съ великомъ радостію. Врло тье ми драго быти, ако насъ и у напредакъ съ времена на време гдѣкоимъ писамцетомъ, но вашимъ, знате да ваша писма волимо, посѣтите.

Колико намъ є драго, што тьете тако далеко да отлазите: толико опетъ радуемо се, што тьете намъ баръ мотьи, што подробно изяснити оттуда. Е дакле сретьанъ путъ, мой Господине. Видит' тьете баръ Мареову Светыню.

За Конгрессъ нисмо были чули ништа пре вашегъ писма. Ако нашъ владыка не узможе быти митрополітъ — отъ кое бриге Богъ да насъ сохрани — а онъ некъ баръ добіе Н. Садъ, веть валяда тье Г. Хранславъ медьутымъ или остати Митрополітъ, или отитьи къ Митрополітима, овамо му не има мѣста. Ако га видите, изявите му мое поклоненіе.

Драго ми є, да є кутьа здраво мирно, но и Пепика Господине нека буде подъ здраво и подъ мирно. Нека топчія у касарни учи топчилукъ.

Господаръ намъ е, хвала Богу, здравъ. Са задовольствомъ гледао є бойна поля около Кулиа и памятнике тамошнѣ. Онъ васъ любезно поздравля.

Ако гдѣ видите тамо могъ брата и мою жену, поздравите ій.

Изявите такодье Свѣтлой Господьи мое поклоненіе.

За кньиге молимъ васъ како знате настойте съ Г. Алексичемъ, нека се разашлю. Не има ту псовке мой Господине, но молба, особито сад', како нисамь на мѣсту, само да бы се кньиге на своя мѣста што скоріе разаслале. Како се приключи мой полазакъ: а само да смо три дана доцніе пошли, ово бы самь быо свршіо.

Здравствуйте мой Господине, и поздравите ми Г. Хоппе и вашу Госпою, и фрайлу и малогъ Димитріа и Малу, и пріи-

мите увѣреніе о момъ высокопочитанію и преданности, съ коіомъ пребывамъ

вашъ искренный
Јаковъ Живановичь.

Ако се састанете пре конгресса съ моимъ братомъ, и онъ буде Депутирацъ, спомените му съ мое и съ ваше стране за нашегъ Г. владыку, премда самъ я и съ ньимъ іошт' всенасъ уговоріо, као и съ Миланковичемъ Карловац.

Ж.

[Споља:] Высокоблагородном' Господину
Вуку Стеф. Карацићу
pl. tit.
у *Бечу.*

[Вукова напомена:] одговорено 31. Авг. наш. 842.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2371]

110.

У Дрездену 26. Авг. 842.

Любезный Г. Вуче!

Съ радостію самь пріиміо драго писмо ваше отъ 19. тек. и благодаримъ вамъ на разным' извѣстіяма. —

За Ристу приключавамъ вамъ овдѣ писмо на Г. Маіора пакъ гледайте, те га намѣстите како знате у договору у школу Артіллерійску, да дѣте не дангуби: а после видит' тьемо, шта тьемо съ ньимъ.

Приключавамъ такодье едно писмо на Любицу, пакъ ако скоро пойдьете, понесите іой га; ако ли не пойдьете, а вы пошљите на пошти.

Я самъ, хвала Богу, са здрављемъ добро, и не могу довольно напохвальивати се съ дочекомъ, коимъ самь овдѣ почествованъ. Ньіова Величества нису кодъ кутье; но Нѣг. Височество Прінцъ Јоаннъ почествовао ме е и позывомъ на ручакъ и визитомъ своіомъ. Г. Г. посланицы, Русскій и Ау-

стрійскій, а тако и Міністеръ Иностраны Дѣла такодье дали су ми ручакъ.

Достопомятности овдашнѣ видіо самъ за ово 10 дана сила. Множество стварій по Мусеима, кажу, да на другомъ мѣсту оволике силне ствари видити се не могу.

Поздравите ми ваше доматье и све пріятелѣ, и Г. Спирту, и кад' доле отидете Любицу и Михаила, и пріимите поздравлѣ

вашегъ доброжелателя
Княза Милоша Обреновича.

По запов. княж.
Јак. Живановичь.

[Споља:] A Monsieur
Monsieur Wuk Sttphanovics Karadzsics
pl. tit.
à *Wienne.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2372]

111.

Високоблагородни Господине,
Високопочитајеми Пријатељу!

Примио сам ваше високопочитајемо писмо од 17/29. Августа.

Од мога пута у Србију за сад нема ништа, и томе је главни узрок, што сам с мало новаца. Знате, да сам дужан Јерменима 800 f. С. М. а још до 15 дана ваља ми за квартир 230 f. С. М. а осим тога свега шта још треба за домаће потребе. Ја сам се за овај пут био спремио, и које за бунду, које за друге којекакве нужне ствари потрошио сам више од 60 f. С. М., но кад видим да ми још за *сам пут* онамо и натраг ваља 100 f. С. М., онда ударим натраг. Из Бијограда ми је био обрекао један пријатељ постарати се, да бих од ученог друштва или од правитељства добио што на овај пут, но ни одговора, чему ваља да ће бити ова нова побуна. Да ако се и главно засједаније друштва, због ове побуне одложи на даље!

Књиге су ваше готове, и ове недјеље разаслаћемо их.

Владика је послао оно свједочанство, и код мене је, бојим се послати вам га по пошти, да се не би гдје изгубило, особито како ви не стојите дуго на једноме мјесту.

Из Пеште је депутирац *Павловић*, из Земуна *Лазаревић*, из Н. Сада *Хаџић*, из Карловаца ритмајстор *Матић*, још до 15 дана знаћемо, ко је Митрополит.

Молим вас, да Његову Свјетлост за мене пољубите у руку. Врло ми је драго, да су тако здрави и весели. Писмо сам г. мајору предао, и кад свршимо што за Христа јавићемо. Оно писмо за Госпођу књагињу послаћу по пошти.

Разумјели сте од Г. Г. Хопе и Тирке, шта се у Србији догодило. Ја вам само додајем, да је с Књазем у Земуну г. Јефрем и г. Јован Протић, Радичевић, Милета, Вуле и Петар — Јованче и други, којијех се имена не сиоминьу. Ови су сви дошли између 6. и 7. овога (Септ.) по Римскоме, а Госпођа Књагиња прешла је у Земун 8. За Рајовића нити ко спомиње, нити се зна гдје је, за Арсенија Андрејевића пишу да је *погинуо* код сушичке механе.

Пишите ми поскоро.

С истинитијем почитанијем остајем

У Бечу 31. Авг. нашега 1842.

ваш покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Побратимство за 1881. год. стр. 784.]

112.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Јуче сам имао част примити ваше високопочитајемо писмо од 5/17. овог мјесеца.

Чујем, да је овдје дошао, као депутирац, јуриста Николић с некаким Англезом, за којега Госпођа Даница каже, да га је виђала у Влашкој. Николић је казивао Госпођи Даници, да су Протић, Вуле и Јованче с Англиским конзулом отишли у Цариград, а г. Јефрем са својијем шуром и

с Радичевићем и још с њеким у Петерсбург. Хтјео је књаз, да њекуда пошаље и Милету, и Јована Германа, и Јов. Гавриловића; но опи нису хтјели поћи на такве путове, него се спремају да пређу у Бијоград. Милева и Г. Герман били су код Ћамил-паше и питали га, смију ли прећи својијем кућама, а он им је одговорио, да у његов одговор не прелазе. И Хербеза су хтјели њекуда да пошљу, па ни он није хтјео. Кажу, да је преко осамдесет од швабурије, послије књаза, из Бијограда отјерано; Шинић и Кнежевић остали су у Бијограду у службама. Милета и Герман носили су од књаза паше писмо на Султана, но паша се није хтјео примити да га пошаље у Цариград.

Госпођа Даница и млади бег здраво су; ја их полазим сваки дан.

Препоручујући се вашој дојакошњој милостивој благонаклоности, с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 10/22. Септ. 842.

Ваше Свјетлости препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља:] Его Свѣтлости
Милостивѣйшему Государю
Князю Милошу Ѳеодоровичу Обреновичу
въ Минхенѣ

[„Побратимство“ за 1881. стр. 719.]

113.

У Бечу 10. Септ. 842.

И Пештанске и Бијоградске новине, као и приватна писма, кажу, да су уставобранитељи подигли буну, која се почела у Гроцкој; но правитељство је готово надвладало. Стари Гарашанин и син му Лука *погинули* су. Књаз је са г. Јефремом отишао у Крагујевац. Г. Јовану и Мићићу отишле су заповијести, да народ из онијех крајева подигну. Вучића су под градом Смедеревскијем дочекали Турци, и усједавши ондје на хата, кога су му из некакве механе довели (*ноћу* између 19. и 20. Авг. нашега), отишао је у Коларе с Ба-

ћушком, који га је у Смедереву дочекао. И Тенка је прешао на ову страну, ако опет не буде гдје доље прешао онамо; и Петронијевић је своју фамилију амо пребацио; за Симића (Алексу) нијесам чуо, гдје је. За Вучића једни говоре, да је отишао у Гружу. Шекиб-ефендија је у Бијограду; али не знам шта ради, шта ли мисли. Кажу, да се та буна почела по свијем нахијама поред Саве и Дунава, и од Дрине до Поречке ријеке.

[„Побратимство“ за 1881. год. стр. 720.]

114.

Наставленія

Госп. Вуку Стеф. Караџићу.

1., Да поздрави Кнеза Міхаила отъ стране нѣговогъ Родителя, да се Родитель нѣговъ о нѣму и о поболшаню нѣговогъ стања стара, и к тому намѣренію да има способна средства мимо нѣга. Да бы пакъ ово стараніе родительско не было суетно, но полезно, нужно в

2., Да князъ Міхаилъ у совершенномъ миру и спокойству пребыва, да никому ништа не пише, нити копіе разны свой писама овамо и онамо расшилѣ. Та писма отвораю се на вышше мѣста у Аустріи при надлежателствама, коя се за то інтересіраю, и таковымъ начиномъ не само што су безплодна, но служе къ самой вещественной штети нѣговой и подсмѣху. — Писма ко Князу Стурдзи и Богориду могу сигурно служити на штету, а проча Філіппсборнъ ніе ни расшиляо. — Оно пакъ обявленіе удивленія нѣговогъ о одлазку бар. Штирмера изъ Цариграда, о доласку Генерала Хауера у Земунъ, о путованю, посѣщенію и непосѣщенію Руски Дипломата, о паденію вел. везира, и т. д. показуе очевидно незнанье, и сѣнку мѣшаня у тудье — и то царске — послове на нѣга баца. — Само тье требати писати съ времена на време Отцу своему и Г. Філіппсборну, и то кратка писма, у коима тье ій извѣщавати о станю здравля своегъ и о новинама нѣга и нѣговогъ посла тичутьимсе. — У овомъ пакъ, што тье

писати, шта ли не писати, да се са свимъ соображава мнѣнію Г. Вука.

3., Да се чува отъ оне пузетье форме писаня, кою употреблява у писмама своима ко Г. Філіппсборну, єръ овімъ начиномъ показуе свое и свогъ достоинства совершенно незнанье, а тако и да се чува отъ оны обѣщанія ко Г. Філіппсборну, да тье му бити благодаранъ и наградити нѣгове трудове, будутьи да тымъ навлачи на себе опасность исплатьиваня рачуна, кое му Г. Філіппсборнъ поднесе, и кои могу врло велики быти, као што є то Г. Філіппсборнъ веть себи увертіо у главу, и непрестанно говори о награжденію, кому се онъ нада изъ правителственне Кассе. — И у овомъ дакле да се совѣщава са Г. Вукомъ.

4., Да съ благодарностію сматра благодѣяніе Правленія Аустрійскогъ, кое є нѣга отъ нѣговы злы Міністра и Совѣтника освободило, и да се ньи клони всесовершенно, ни у каква сношенія, ни устменна ни писменна съ ньима не улазетьи, но оттресаютьи се ньи, као свой истинны найветьи душмана, и ако бы до каквогъ испыта дошло, да себе избавля, са изясненіемъ, да су Міністри имали свакій свою струку, по коіой су и дѣйствовали, и за кое су подъ отговоромъ, као и Совѣтъ, съ коимъ они нека отговараю єсу ли се совѣщавали, или нису, и себе тымъ да оправдава. — Да є князъ Гика Міністре свое отпустіо, да се они самы бране, себе бы быо оправдао: а овако упропастіо є и ньи и себе найветьма. — Князъ Міхаилъ навукао є на себе лягу, што є чика Ефрема по отпуштенію нѣговомъ по наредби Аустрискогъ Правленія учинѣному, и опетъ къ себи у Земунъ пуштао, умѣсто да одма обяви Мілітарной Комманди Земунской, да є тай опасный човекъ опетъ у Земуну. То є была дужность нѣгова.

5., Како Г. Баронъ Ливенъ овамо долази къ Бечкомъ Двору поради совѣщанія о Сербскіма дѣлама, по чему тье сигурно слѣдовати и испитаніе тогъ дѣла или овдѣ, или ондѣ, или тамо, или гдѣ буде, и томъ приликомъ може до тога дойтьи, да князъ Міхаилъ какове вопросе получи, да се о свачемъ съ Г. Вукомъ совѣтуе и по нѣговомъ совѣщеннію поступа. При овому не треба предувѣреніе о добромъ нашемъ успѣху показивати, но очекивати, какво тье обращеніе стваръ ова узети. Вообще само благоразуміе употреблявати валя.

6., Ако бы му Г. Філіппсборнъ какве странне совѣте шиљао, такове да не слуша, но само да се по онима влада, што му отац писао буде.

7., Да у канцелларію свою изабере само два лица, и то у договору съ Г. Вукомъ; а друге да отпусти, тако, да никадъ у канцелларію нико не ступи кромѣ реченне двоице, — а може и Князъ самъ тайна писма писати, као и Г. Вукъ.

8., Тайна писма шилят'тье по нарочному вѣрному човеку овамо; а коя не садерже тайне, та могу и по пошти итьи.

9., Г. Вукъ пребацит'тье Сенаторима ньіово непостоянство и слабость, по коіой су изъ Земуна молили Вучића, да ій тамо пріими. Треба претрпити искушенія щастія, а не тако лако давати се у руке бунташа; єръ ко є годъ медьу бунташима тай є бунташъ. Треба да у согласію дѣйствую сви на ползу общу; а бунташи шта су радили сами нека одговараю. — Нека узму себи примѣръ отъ мене.

У Бечу 25. Октобра 842.

(М. П.) Князъ Милошъ Обреновичъ.

По заповѣсти княж.
Јаковъ Живановичъ.

[Споља:] Писма за Г. Вука.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2373]

115.

Любезный Госп. Вуче!

Оно є было само совѣтъ Г. Генерала Унгерхофера и Г. Аѳанасковича, кой су они дали Міхаилу, да се уклони из Земуна, као што тье се видити обстоятелно изъ писма, кое нѣму пишемъ.

Г. Ливена іошт' не има, и ништа друго ново не имамо, кромѣ да є Порта послала заиста бератъ по Емину Ефендіи и моро га є до сад' прочитати. — Медьу тымъ овай Дворъ врло є противанъ тому поступку Портиному, а говори се да є противанъ и Русскій, развѣ, ако вы не будете невѣрный Ѳома. Ето Г. Філіппсборнъ пише Мияилу сила коешта: добро

є, ако ніе Стойковско. Вы можете разумѣти оно, што є Нѣмецко, а Мияило оно што є Французско, и тако се сполажите, да вамъ коеко не чита.

Него то ніе добро мой Г. Вуче, што онай познаникъ све чештьа нападенія — Anfälle — има. Медьутымъ вы да сте живи и здрави. —

Поздравляютьи васъ любезно всамь

У Бечу 29. Окт. 842.

Вамъ доброжелателный
Князь Милошъ Обреновичь.

По заповѣсти княж.
Јаковъ Живановичь.

[На засебном листу]

Высокопочитаемый Господине,
Добро ютро!

Новіе не имамо ништа, кромѣ што вамъ Господаръ пише. Медьутымъ я никако нисамь невѣранъ Ѳома, и могли бы поздравити младога Княза, да буде спокоянъ, и да тье се онъ, ако Богъ да вратити на свое мѣсто.

Обетьао самъ Г. Аѳанасковитьу дати на прочитаніе оне Шлезске новине, кое сте вы однели, и у коима пише много о нѣму и нѣговомъ усердію къ страждущымъ при овой революціи, и не могутьи овде добити тій новина, умолявамъ васъ, да ми пошлѣте оне исте новине къ реченномъ намѣренію, по Тьурчи-башичьу.

Кодъ ваше кутье нисамь имао времена іошт' свратити се; али тьу гледати ово дана, и потомъ свакомъ приликомъ. Мои пишу ми изъ Пеште, да су на ниже здравы отишли, и да ми є жена освободила се грознице. Господаръ є здравъ и спокоянъ.

Мое поклоненіе Господьи и Мияилу бегу, и вама мой Господине.

Ваш
Ј. Ж.

[Споља:] Высокоблагородному Господину
Вуку Стеф. Караджичу
и пр. и пр.

[Напомена Вукова:] одговорено 5. Нојемвр. 842.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2374]

116.

Любезный Госп. Вуче!

Ето данашньимъ парапловомъ тамо долази Г. Баронъ Ливенъ, коіомъ приликомъ и я пишемъ вама по Г. Штирбею, кой силази у Влашку, желетьи обстоятелно о свему извѣстити васъ, да знате, како стварь стои. Я самъ био кодъ Г. Барона Ливена, и дочекао ме є, како найболѣ може быти, искренно, учтиво и управо пріятельски, и онъ ми є ючеръ вратіо визиту. Каже, да онъ има наставленіе, само испытати стваръ на мѣсту, како стои, и како є текла, и то рапортирати Гос. Императору но не може дѣйствовати ништа; а потом тье одма отдатисе у Цариградъ, гдѣ тье съ Бутенѣвомъ по наставленіяма, коя имъ изъ Петербурга стигну, дѣйствовати *„чупаюћи се за косе съ Турцыма“*, за кое є выше пута повторіо „глупи Турки“. Кад' самъ Міяила као Сына препоручіо, казао ми є, да онъ нѣга люби, као собственогъ брата. И вообще видисе цѣлой ствари наклонѣнъ быти, поставляюћи темель на законитости, кою бране Дворови Русскій и Аустрійскій. Мало се вайка за то, што при влади Силоимаца нетье имати прилику, докучити истинна чувства и желю народа, а тако и за то, што є Порта похитила, те є стварь окончала; а не може ю човекъ отбити као будалу, веть се мора гледати начинъ удобанъ; али при свему ветьма се брине за будущность. — Признае самъ, да є Правленіе было слабо и неспособно, и да ни єдногъ честитогъ човека ніе было при нѣму; али неопростимо похуждава начинъ и средство революціе. На Лина и Кешена виче; а за Раіовичьа и Радичевичьа каже, да су невинніи, али неспособни. Много виче на Гаравогъ и жали Шабачкогъ. — Онъ тье се с Міяиломъ насамо разговарати, а тако звать'тье и Новосадьане у Земунъ да и ньи испыта. Міяило нека себе брани, а они себе,

тымъ више, што є онъ ньи отъ себе отпустіо. — Пытат'тье и ту гомилу у Земуну, коима кажите, некъ се измедьу себе споразумѣю, и нека сви само єдно исто говоре, да не буду расцѣплени. И Міністри и Совѣтницы нека кажу, „да є могутье да су у чему погрѣшили, као люди, али да са злымъ намѣреніемъ ништа чинили нису“ и вообще некъ буду измедьу себе сви и мали и велики согласни, и нека се туже на Шекиба и Тьамила, на Вучичьа и Петроніевичьа, говоретьи, да царски люди не треба да праве буне; Вучичь пакъ и Петроніевичь, да нит' су были отъ стране Правленія нити отъ стране народа веть су были правителстенни и народни пензіонирцы, коима ніе могло быти тежко, и кои нису имали никаква союза ни съ правленіемъ ни с народомъ: — народъ пак, ако му є было што тежко, было тражити правду путемъ законнымъ, а не буномъ, у чемъ и ніе народъ виноватъ, но Вучичь и Петроніевичь и ньино Цариградско и Видинско дружство, и Царски Коммиссари, кои су у народу запалили ватру. То све нека имъ буде говоръ, и нека се чуваю раздора измедьу себе, као што имаю обычай, бацаютьи кривицу то на овогъ, то на оногъ, єданъ на другога, и узимаюћи у уста коекакве будаласте тачке о комплоттима Ресавчевима и т. д. но держетьисе у слоги, и єдинственно идутьи на Вучичьа и Петроніевичьа, кои су имали у миру уживати опредѣлене им пенсіе, и не бунити народъ. У прочемъ нека моле, да се тому чуду єданпутъ край учини, єрбо ако и Імператоръ Покровитель скине руку съ ньи; то имъ не остае ништа друго, развѣ или итьи у Турке, или сєлити се изъ Сербіе. Ако имъ рекне, нека иду натрагъ кутьама своима, нека му отговоре, да они не имаю никакве сигураціје за себе, докле годъ ови силоимцы владаю. И башъ ако простота и усуди се натрагъ итьи, Сенатори и Началницы нека не иду, веть нека моле, да имъ фамиліе ньіове долазити могу, и доносити потребе ньіове. У овомъ пакъ нека узму примѣръ отъ самы уставобранителя, кои су такодье дуго време изванъ отечества странствовали. — Поздравите ій пакъ исподъ руке отъ мое стране, да я стоимъ добаръ, да ствaрь овако остати нетье, но да тье се промѣнити. и то свободно некъ се надаю на єданъ начинъ, кой ни мыслити не могу, и онда тье быти тврдьа совершена. То нека знаю отъ мене, кой не имамъ узрока нити нужде, оно говорити, што незнамъ. И заиста ствaрь се окретье на найболѣ што быти може. — Смѣшно є было, кад' Г. Ливенъ, жалетьи

што тамо не има ни єдногъ способоогъ човека, спомену за Марковичьа, рекши да га є примѣтіо као приличногъ човека, А кад' му я преповѣдихъ, да є тай у Земунъ избѣгао, па послѣ моліо Вучичьа, да га натрагъ пріими, изъ чега му є произишло, да не само што га Вучичь ніе хотѣо пріимити, но и ови га отъ себе оттерую, што ій є хотѣо оставити, рече Г. Ливенъ. „Дакле є онъ таковымъ начиномъ измедьу обой на Сави", — и сладко се насмѣяо. — Вообще Вуче то знайте, да тье врло добро быти; само тіи ту нека се сложно держе, и што су се жалили овдѣ, да свакому долазаше Коммісссаръ, а ньима никакавъ, ето имъ садъ Комміссара! Тако кажите и Милети, и Катичьу и дружству нѣговомъ, и Вулу Крагуєвчанину. Терпѣніе само, пакъ тье све добро быти, а хартіи выше повѣравати не могу, нит' су ово вѣсти Стойковске, кое є чика Јокса познавао, ветье цѣла истина. Г. князъ Меттернихъ са здравлѣмъ є болѣ.

У осталомъ любезно васъ и сву дружину поздравляютьи єсамъ

У Бечу 4. Новембра 842.

Вашъ доброжелателный
Князъ Милошъ Обреновичъ

по заповѣсти княж.
Јаковъ Живановичъ

[Спољa:] Высокоблагородному Господину
Вуку Стефановичьу Караджичьу
и пр. пр.
у Земуну

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2375]

117.

Любезный Госп. Вуче!

Ово дана пріимio самь два ваша писма, єдно отъ 2. а друго отъ 5 тек. Пріимio самь такодье съ истима и писма Міяилова. Нѣгова су писма сувопарна и праздна, и я самь мысліо, да су зато тако праздна, што иду на Пошти, а да тье нунія быти кад' ми ій пошлѣ по нарочному: — но къ удивленію моему

увѣріо самь се о противномъ. — Синоть ми дойдье нѣговъ Г. Ф. и показа ми писмо на Нѣмецкомъ єзыку, кое Міяило нѣму пише. То нит' є праздно, нит' сувопарно, при свему, што є по Пошти послано. Онъ нѣму познвасе на свое раніе писмо, коимъ га є моліо, да отъ стране нѣгове учини подворенье Г. Барону Ливену, и нада се отъ нѣгове мудрости и доброте, да ако овогъ писма ніе за времена ни получіо, и пакъ є то самъ учиніо. Ту се опетъ позыва на оно, што є онъ свою ползу свое интерессе нѣму вручіо, и моли га, да то и у напредакъ споспѣшествуе као на мѣсту, гдѣ се дѣйствовати може, будутьи є онъ самъ тамо у тами; явля му шта є устменно отговоріо Еминъ-Ефендіи, кад' є отъ нѣга искао декораціе, и моли га за совѣтъ, како тье отговорити на писмо вел. везира, кое му у Нѣмецкомъ преводу сообщава, итд. — По свему овому я ништа друго судити не могу, развѣ, да онъ и садъ держи оно исто у глави, што є и отпре держао, т. є. свакогъ другогъ за пріятеля, само отца не, по чему да є оно неискренно, што є пре мени писао, гдѣ є рекао, да повергава сву свою судбину у мое руке. —

Ко самь я овдѣ, како стоимъ, и съ кимъ самь у сношенію то я врло добро знамъ, а именно знамъ, да самь съ Бар. Ливеномъ двапутъ састаяосе и искренно о свему говоріо; да се съ Г. Медемомъ често састаемъ, и да самъ съ ньимъ у найболѣмъ споразумѣнію, да самь сь Тітовомъ трипутъ бно, кой є у Петерсбургъ отишао, итд. а како самь овдѣ на мѣсту, то вы сами знате. — Ко є и какавъ є нѣговъ Ф. то такодье врло добро знамъ и я и цѣо Бечъ и вы, а именно да є то врло опасанъ човекъ, кой ни о чемъ не говори него о награжденію и то свакомъ приликомъ, и кой є у стаю нѣму такове рачуне показати, како тье онъ найтьисе у веѣемъ чуду, него што се нашао у слѣдству дипломаціе нѣгове и нѣговы Совѣтника. —

Како є дакле да є, я самь увѣренъ, да є оно писмо къ нѣму безъ вашегъ знаньа писано, и добро увидьамъ; да вы морате нѣму присутствіемъ вашимъ тяготни быти. Што є пакъ найгоре, може после зажалити на насъ, да смо му у нѣговы дѣлы сметали. — По чему прочатайте му ово писмо, нека разумѣ, шта я судимъ, а то приключено писмо на нѣга вручите му, явивши се кодъ Г. Димитрія Петровичьа Добановчанина, кой има мою препоруку, издати вамъ 60 fl. сребра на путъ, и потомъ вратитесе одма овамо, докле іошт' трае паропловитва, да вамъ є удобніе путовати. — Тьурчибашитьу такодье кажите, нека не носи оне ствари, за кое сам га тамо послао, но

ако има волю у Бечу сѣдити, као што є овдѣ говоріо, нек съ вама дойдье. Міяилу пакъ кажите, нека оне ствари задержи, и съ ньима по совѣту Г. Ф. поступи, као што жели: а вы медьутимъ знайте, да се и отъ Гике из Брашова ишту сви знаци інвестітуре и саблю и херванію: — а кад' се ове ствари мораю вратьати, шта мыслите за знаке муширства? по кое є ово дана секретаръ Посолства такодье къ нѣму отишао. Найпослѣ како имъ драго, мы имамо нашега мира и спокойстви, а они нека дипломатизираю сами, текъ да мы ничему не будемо криви.

У прочемъ являмъ вамъ, да самь овдѣ, хвада Богу, совершенно здравъ, и да дѣло наше врло лобро теченіе има. Дат' тье Богъ, пакъ тье добро быти.

У осталомъ любезно васъ поздравляютьи всамь

У Бечу 12. Ноемврія 842.

Вашъ
доброжелатель
Князь Милошъ Обреновичъ

По заповѣсти Княж.
Јаковъ Живановичъ.

NB. Г. Метернихъ са здравлѣмъ є болѣ. Ово писмо прочитайте и Любицы.

[На засебном листу:]

Г. Вуче!

Ако не знате како тье Г. Ф. рачуне правити, ево вамъ показуемъ формуларъ.

1.	Трошкови на курире у Петерсбуогъ	толико
2.	Поклони Господи у Петерсбургъ	„
3.	„ Господьама „	„
4.	Служительима „	„
5.	Пріятелю єдномъ у Цариграду	„
6.	„ другом у „	„
7.	Пріятелю у Бечу єдному	„
8.	„ „ другому	„
9.	Агентима при разним Посолствима	„
10.	На фіакере и т. д.	„
	Сумма . . .	„

и о томъ можете быти увѣрени: а ради сигураціе подайте ово моему сыну, некъ чува, єръ се онъ на свакве и овымъ подобне рачуне обвезао: развѣ ако му се секретар врломъ вѣштиномъ не помогне, али Ф. много є утрвеніи.

К. М. О.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2376]

118.

Любезный Г. Вуче!

Пріиміо самъ ваша писма по Тьурчибашичьу и потомъ по Пошти и сад' само у хитости по пошти являмъ вамъ — да тьу я колико сутра Милію къ вама у Земунъ послати. Текъ за садъ не могу пропустити да вамъ двое не явимъ, прво да є добро потрефлѣнъ онай формуларъ, кои самъ я вама напредъ послао, предвидивши начинъ Г. Ф. као што о томъ пишемъ Міяилу, текъ да знате; а друго морамъ да вамъ сообщимъ, да ми се ваша Дипломація, кою самъ изъ дати мы тамошньи Мемоара видіо, иста онака види, као поступакъ оногъ Лауфера, за когъ вы радо преповѣдате, а особито изъ Мемомара Совѣтника и чиновника, кои као и лауферъ свое и себе гледе, а ньиовомъ Князу како му драго. Ньима є за ньи и ньино узнемиреніе, а ко тье ститьи у лауфераю за тымъ ньима ніе нимало стало. И поздравла васъ Г. Ф. и очекује васъ, као мессію, да вы нѣму джевапъ дате, пакъ и я се лепо на вашъ долазак изговарамъ, иначе екзекуція.

У осталомь поздравляютьи васъ и свакога, ко упыта.

У Бечу 30. Ноем. 842.

Єсамь
Вашъ доброжелатель
Князъ Милошъ Обреновићъ,

По запов. княж.
Јаковъ Живановичъ.

[Споља:] Господину
Вуку Стефановићу Караџићу,
у Земупу.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2377].

119.

Любезный Госп. Вуче!

Као што самь вамъ ономад' по Пошти писао, да тьу вамъ Кап. Милію послати, тако га ево и шилѣмъ. По последньим' писмама вашима и Міяиловима, коя самь преко Спирте и Енглезскогъ курира пріиміо, судимъ, да е Міяило веть у Темишваръ отишао. По чему и препоручуемъ вамъ, да по пріятію овогъ писма вратитесе овамо кутьи, као што самь вамъ іошт' предье преко Г. Димитріа Петровичьа писао, на кое писмо да сте одма пошли, могли сте вапоромъ удобніе дойтьи, а сад' Богъ зна иду ли они іошт'. —

За тамошню сиротиню, а именно кметове, я опредѣлявамъ Милутина Гьоргьевичьа и Милію Станоевичьа, да имъ они діюрну исплатьую, узимаютьи новаца отъ Петровичьа по моему опредѣленію; а Господа та, коя се ту налазе, и коя су плату имала, валяда су себи заштедила за уживлѣньe, или тье имъ Вучичь новаца послати, кад' су нѣму писали, честитали и за милость молили.

У осталомъ любезно васъ поздравляютьи, съ препорукомъ да ми адидьаръ Мейтанове массе, кой се кодъ Любице налази, донесете и то вѣшто мимо Дьумрука Бечкогь, есамь

У Бечу 3. Дек. 842.

Вашъ доброжелатель
Кнѣзь Милошъ Обреновичь
По запов. Княж.
Јаковъ Живановичь.

[Споља:] Высокоблагородному Господину
Вуку Стеф. Караджичьу.
у *Земуну.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2378]

120.

Любезный Господине Вуче!

Радовао самъ се видети изъ вашега писма отъ 24. Маія да сте здрави, а такоѣе и вѣсти кои ме дасте; но я заиста

никако вамъ друго на одговоръ казати немогу, кромѣ да коикаквымъ лажама и пристрастницима, кои се у виду баяги пріятеля показую, неверуете, еръ таковы само оно що желе говору, а истину башъ никако нетьеду да виду, я вамъ то могу казати, да, колико ми мои пріятельи увѣраваю, стваръ нетье онако испасти као що неки пристрастници мисле, а найболѣ, любезны Вуче, остави некъ веслачи лармиду колико имъ в воля, они с' тим ништа не добіяю веть се само више умараю, а мудри думенціа само докъ помисли мало се крене, и сву ладью на свою волю окрене. Зато пусти некъ будале веслаю.

Поздравляютьи васъ любезно

У Бечу 27. Маія 1843.

Вашъ искрени
Князь Милошъ Обреновичь

И Французъ васъ понизно поздравля.

[Споља:] Высокоученому Господину
Вуку Стеф. Караџићу
у Земуну.

[„Срѣ“ 1903, 161]

121.

У Земуну 3. Јуниja 843.

Барон Ливен јутрос дође и у Бијоград пређе. Код њега су били: Милета, Јовица и Богићевић, а и ја сам по том мало био. Он је говорио, да ће бити *слободан* избор, и да ће ови наши бјегунци прије избора прећи онамо, па кога народ изабере, онај ће бити князь, макар ко био; но прије свега ваља да Вучић и Петронијевић изиђу из земље, и он се нада, да ће они то учинити: „Ако ли, вели, не учине, него се успротиве, као што се говори, ја немам војске да их гоним: ја сам дошао само да кажем (и народу и правитељству), да се прођу бунтовања и интригирања и да слушају султанове заповијести и уредбе; што се князя тиче, Государ Император

не мари макар кога они изабрали, само да буде слободан избор.“ То су од прилике ријечи Барона Ливена, сад ћемо видјети, шта ће бити. Ваља да ће се сјутра читати ферман, јер Рифат-паша сјутра полази низ Дунаво, а говори се, да ће и Ливен сјутра амо прећи, да се састане с Титовом, који ће на пароплову одозго амо сићи и потом с Рифат-пашом даље ићи. Барона су Ливена овдје допратили Лазо Теодоровић и капетан Мишо, који су га срели на граници Српској. За кајмакане говори се да су већ одређени Стојан Симић, и Тенка, и Илија Гарашанин. Овдје се једнако говори, да ћете и Ваша Свјетлост амо сад сићи и прије избора у Србију прећи. Барон Ливен и Вашченко надају се, да ће се и апсеници и заточеници онамо попуштати прије избора (како Вучић и Петронијевић изиђу из земље), но њих двојица морају паши и садашњему правитељству бити добри, како за апсенике тако и за ове бјегунце да не ће никакве буне подизати, као ни противној партаји што не ће бити слободно, него на лијепо нека се договарају, па на кога изиђе више гласова, онај ће бити књазь.

[Споља:] Его Свѣтлости
Милостивѣйшему Государю
Князю *Милошу Ѳеодоровичу Обреновичу*
въ *Вѣнѣ.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2379]

122.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Не имајући среће да могу говорити с В. Св. усудио сам се написати вам ово неколико врсти.

У први понједељник, који сад долази Њемачки је Ђурђев дан, кад ваља кирију за квартир платити, као што је познато Вашој Свјетлости; а и у осталоме знате како живим. За то се препокорно молим, да ме не заборавите. Увјерен сам, да ћете ми и сад учинити онаку милост, као што сте ми

учинили јесенас о Митрову дне; само се молим да не бисте поред осталијех послова заборавили и на даље одложили.

Са овом молбом препоручујући се дојакошњој милостивој благонаклоности вашој и очекујући милостива одговора, с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 3/15 Априла 1844.

Ваше Свјетлости
препокорни слуга
В. С. К.

[Вуков конц. у арх. С. К. Академије бр. 2380]

123.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Готово прије месец дана послао сам Вашој Свјетлости једно молбено писмо, које се врло тиче стања мога. По свој прилици сте Ваша Свјетлост поред различнијех другијех послова морали то заборавити, за то се усуђујем овдје на другоме листу написати вам копију од њега с препокорном молбом, да бисте ме обрадовали милостивијем одговором.

Ако се какав посао мој показао неповољан Вашој Свјетлости, надам се, да ласно можете вјеровати, да га нијесам учинио злорадице; и за то мислим, да ћете ми милостиво опростити и примити ме опет у вашу пређашњу милост, којој препоручујући се, и желећи вам срећан пут, с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 1/13 Маија 1844.

В. Св.
препокорни слуга

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2380 а.]

124.

Любезныи Вуче!

Ожидаваюћи баръ на васъ да ћете вы мены явити за любезногъ сына моега Миайла, дае после одласка могъ разболеосе, но ни словца нема Вуче, зар тако а све се чувашъ одъ цуга а мой Миайло све једнако у собама држао пенћере отворене, и млого се купао у ладной води, баръ да си выкао выше пута да се пенћери затворе, налазимсе у великой бриги за сына Миайла и желимъ скоро радостан гласъ за нега разумети, о здравлю момъ могу васъ извести да се до данасъ благодаренію Богу добро налазымъ, само што овде непрестано кише и ладно имамо, поздравляюћи васъ са целомъ фамиліомъ вашомъ найлюбезнћишій, и остаемъ

У Маріен бадъ 17. Аугустъ 1845. год.

Вашъ на свагда благонаклонын
Князъ Милошъ Т. Обреновићъ
По заповести Нћгов: Сввтъ.
Константин Хадіа.

Примите и одъ мене са особытомъ высокопочитаніемъ мой искреныи поздравъ

Хадіа.

[Спољa:] Wohlgebornen Herrn
Herrn *Wuk v. Karatschics*
Wien.

[Напомена Вукова:] одговорено 10/22 Август 845.

[Оригинал у арх. С. К. Академије бр. 2381]

125.

Любезныи Вуче!

Ваше любезно писмо одъ 22/10 Аугуста крозъ Франца кочіяша приміо самъ, и радуемсе вашему добромъ здравлю.

Благодаримъ вамъ на радостни гласъ кои самъ изъ вашегъ писма дознати могао о болимъ здравлю любезногъ сына мога Миайла, выдећи како вамъ се свею за ради цуга нека Вуче, они се свею алъ зато и пате.

О здравлю момъ могу васъ извести да се фала Богу одъ дана на данъ болѣ и лакше налазымъ, овде у Мариенъ баду скоро сво тружтво се састой изъ славіяна: Русси, Поляци, Чеси, и имадемъ се лако разговарати међу ньи налазы се и высокород: Господ: Леонъ Наришкинъ Царскій Генералъ Аѣутантъ, кой је вйрло краткогъ выда једва једну петлу далеко одъ очию выди, препоручуемъ вамъ любезногъ Сына могъ Миайла, поздравляюћи васъ найлюбезнѣишіи са фамиліомъ вашомъ и остаемъ на свагда

У Маріен баду 13/25 Аугуста 845. г.

Вашъ благонаклони Пріятелъ
Князъ Милошъ Т. Обреновићъ

По заповести Нѣгов. Светлости
К. Хадіа.

Мое высокопочитаніе Господинъ Вукъ, и руку любимъ вашой Госпоћи

Хадіа.

Ону ватру и тежину кою самъ у оку имао са свимъ е престала нити выше ни сузе нема фала Богу!

[Споља:] S-r *Wohlgeboren*
Herrn Dr. *Wuk St. Karadsthitsch*
etc. etc.
zu *Wien.*

[Орнг. у арх. С. К. Академије бр. 2382]

126.

Любезный Вуће!

Несретни случай кой ми се трефіо, како штое вами познато было дае мали мой Теодоръ, читаву зыму све слабъ

бывао тако на велику и горку муку, што е пропатіо преставіо се 19/31. Маія у вечность, коега смо майки землый 20/1. предали.

Госпоћа ваша коя се выше дана овде у Хитцингу око њега бавила, не могу вамъ доста благодарити за њену трудбу коя је она мени у тай случай показала, такоћеръ и кћеръ ваша я вамъ и опетъ благодаримъ.

Я се благодаренію Богу врло здраво налазимъ, поздравляюћи васъ любезно такоћеръ поздравите одъ стране мое Г. Перишића и Госпоћу Агнію остаемъ вашъ на свагда

У Бечу 22/10 Юнія 846.

благонаклоный
Князъ Милошъ Обреновићь.

по заповести Нћгове Светлости
К. Хадіа.

Такоћеръ и я васъ съ высокопочитаніемъ поздравляемъ найлюбезнћйшій.

Хадіа.

[Споља:] Высокотлагородному Господ.
Господ. Вуку Ст. Караџићу
съ высскопочитаніемъ

Београд.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2383.]

127.

У Бечу 17 [?] Юлій 846

Высокопочитаемый Господинъ Вукъ!

Ютросъ самь чуо дасте дошли кое ме врло обрадовало, и желимъ у здравлю да се видимо, изволите примити ово преклућено писмо које одъ Нћгове Светлости Господара кнеза Милоша, я бы требао ово писмо вами іоште у Београдъ послати но изъ почетка бно самь се задоцніо, а пре 8 дана однесемъ га кодъ Г. Шпирта и предамъ га Штерій и онъ

мы одговори на то да сте были изишли изъ Сербіе за то га вами сада пошилѣмъ у коимъ ћете выдити шта вами пише.

Молимъ Господине изявите мое высокопочитаніе Госпоѣи вашой и фрайлицы и остаемъ на свагда

вашъ на служби
Константинъ Хадіа.

За овога нашега пріятеля Косту све је говорено и онъ ће вама самь казати шта му е Господаръ казао.

[Споља:] Высокоблагородному
Господину Вуку Карацићу
с высокопочитаніемъ
въ *Месту.*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2384.]

128.

Высокопочитаемый Господине!

Будући да Господаръ Јованъ радь се са вами састати зато молимъ Господ. Вукъ изволите данась тамо у Хитцинкь отићи и Господаръ Јованъ жели васъ састати поздравляюћи васъ любезно и остаемъ вашъ

У Бечу 22. Аугуста 846.

на служби
Константинъ Хадіа.

[Споља:] Благородноме высокоученому Господину
Господину Вуку Караџићу
у Лантштрсу.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2385]

129.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Фрањо ме је својијем писмом био врло поплашио да сте Ваша Свјетлост страшно болестни, него срећом добијем од

Г. Димитрија Момировића писмо, писано онај исти дан кад и Фрањово, у коме ми јавља, да сте „мало слаби од назеба“, те смо се тијем разговарали. Послије смо разумјели да сте заиста били јако болесни, но хвала Богу, кад се на добро обрнуло!

Ако сте ради знати како сам ја, ја сам онако као што често одговараше покојни Хаци-Ацо из Никоље: Од Бога добро, али од кумова и од пријатеља зло. Онај што се хваљаше још док сте овдје били, да је писао Петронијевићу и Ненадовићу против мене и мојега Новог Завјета, писао је и послије не само њима двојици у Бијоград, него и Матици преко Стојковића. Ви знате колико се њему у Бијоград вјерује, а против мене му све примају за истину. Писмо што је писао Стојковићу, у коме изријеком позива Матицу да устане против мене као на јеретика, који кварим закон и грдим светињу, штампано је у Народном листу. Петронијевић је наштампао у Подунавци критику на мој пријевод, у којој доказује да *акриди* (што је Св. Јован јео у пустињи) нијесу *скакавци* него некака *трава*, и да сам ја то тако превео *по Лутеру* и *по Римокатолицима*; осим те погрјешке још каже, да су ми Мехитаристе за *бадава* штампале овај пријевод. Ја сам на то послао у Бијоград одговор, али не само што ми га нијесу хтјели допустити да се наштампа, него је још В. Лазић, јамачно да би угодио Петронијевићу и Митрополиту Петру Јовановићу, а може бити и по њиову наговору, на ново наштампао на мене и на мој пријевод погрду и псовку и хулу као на највећега непријатеља нашега закона и наше народности. Тако је уз Петронијевића и уз Митрополита скочила готово сва Швабурија у Србији, те ме грди и *биједи*, а правдати се и бранити не допуштају ми!

Наши онамо домаћи Срби у томе сиромаси, не разумију ништа, него све вјерују Швабурији, а особито Петронијевићу, и тако се врло ласно може догодити да ми опет укину пензију. За то се препокорно молим Вашој Свјетлости да бисте гледали тамо еда бисте *чиме отуда обрадовали*. Ви сад имате ту сила пријатеља кроз које ми ласно можете учинити много.[1]) Знајући како ја љубим наш народ и све Славенство, шта сам у томе до сад учинио, и шта би још могао учинити, кад ми се не би овако сметало, прије се можете дичити и поно-

[1]) После овога било на избрисано: Особито мислим да вам у томе може бити у помоћи А. М. Кнажевичь и Н. И. Надеждин.

сити молећи за мене и препоручујући ме него се постидети од тога. И амо ће зар негде изаћи дјело на видјело, само Бог зна хоћу ли ја дочекати. Ја се за цијело надам да Ваша Свјетлост ову моју молбу нећете бацити у немар и заборавити.

Овдје су велике новине и промјене. Цензуре већ нема у Бечу, а ни онијех који су је до сад држали и њоме управљали! Ако будем могао гледаћу особито што о томе да вам пошаљем.

У Бечу 4/16. Марта 1848.

Ваше Свјетлости препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

Молим Вашу Свјетлост да *ово* писмо не бисте показивали *никоме.*

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2386]

130.

Высокопочитаемый Господинъ Вукъ!

Будући да самъ у намеренію бно сада до васъ доћи но овай чашъ зовеме судь за Шайдера Јоцу, зато молимъ за опроштенѣ поздравляюћи васъ любезно са вашомь драгом фамилиомъ и остаемь

У Бечу 28. Јунія 848. г.

на служби
К. Хадіа.

[Споља:] Herrn
Wuk v. Karaschits
Landstrasse.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2387].

131.

Любезный Вуче!

Ваше мени припослато писмо одъ 10-ог Марта исправно пріимio самъ и радуемсе вашемъ добримъ здравлю, и я могу се до данасъ благодаренію Богу похфалити дасамъ здравъ поредъ свега штое овде клима врло непостояно.

Изволите ме преномерирати у колико хоћете на ваше нове издаваня кньига, и по повратку момъ хоћу дужностъ мою положити.

У осталомъ поздравляюћи како васъ, тако и фамилію вашу и остаемъ вамъ на свагда

У Петербургу 7/19. Априлія 849.

благонаклоный
Князъ Милошъ Обреновићъ.

Молимъ покорно драгій Господине преномерирайте и мене 10 комада и за Милована 5 комада, поздравляюћи васъ любезно милостивой Госпоћи любимъ руку, а добру фрайлицу поздравлямъ остаем съ высокопочитаніемъ на службы

К. Хадіа.

Поздравими све пріятелѣ, и явими Вуче јели истина да е Пера Цукићъ умро, и јели оздравио твой именякъ Вучићъ.

К. М. Обреновић.

[Споља:] Seiner
Hochwohlgeborn dem Herrn
Wuk Stephan Karatschits
&. &. &.
Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2388.]

132.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Колико ми је В. Св. ради мило што сте у Цетербургу по жељи својој добили допуштење да идете у Караблашку и тамо да сједите; толико ми је себе ради жао што сам овако удаљен од вас остао, али се тјешим надањем да ме В. Св. и одатле не ћете заборавити. Него ми је особито жао и прежао што сам баш сад у таковоме стању да не могу чекати док ме се сами опоменете него вас морам с молбом и с досадом ту срести. Рад сам својега јединога сина дати овђе у инцинирску академију, да би се приуготовио за службу народу нашему у Србији, а знате да немам откуда платити на годину око шест стотина форинти у сребру. Најприје сам нашао за дужност и за пристојност да се замолим правительству нашему у Србији да би ми оно за њега платило, као што плаћа и за многе друге питомце по Европи, и давао сам писмену молбу по два пута, и сам сам онамо ишао и дијете водио, па све узалуд. Сад не знам никога другога прије за то молити осим Ваше Свјетлости, и надам се да ћете ми ову милост, колико из љубави к народу нашему толико и из милостиве благонаклоности к мени, радо учинити.

Као што мало прије рекох, у академији се овој плаћа око шест стотина форинти на годину, али сад у почетку за прву половину године с којекакијем особитијем трошковима у име мундира и других ситница ваља платити нешто мало више од 450 форинти у сребру, а у напредак плаћаће се свако по године (1. Априлија и 1. Октомврија по Римском календару) око 300 форинти у сребру. Ја се препокорно молим В. Св. да би сте благоволили одмах послати ми око 450 ф. (јер око 25. Септемврија по Римскоме ваља дијете да дам у академију и ову суму напријед да платим), а за у напредак да бисте учинили наредбу да овђе какав трговац свако по године даје по 300 фор. на квиту мени или у академију.

По Господару Јефрему шаљем В. Св. двије моје нове књижице само за сад за читање, а послије ћу вам послати љепше свезане, као што се пристоји за Вашу Свјетлост.

Очекујући милостивога одговора В. Св. као озебло сироче сунца, и препоручујући се за свагда вашој милостивој благонаклоности, с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 16. Јулија 849.

В. Св.
препокорни слуга

auf der Landstrasse № 362.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2389]

133.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Прије 16 дана послао сам Вашој Св. по Г-дару Јефрему препокорну своју молбу да бисте се смиловали платити ми за сина да га дам у овдашњу инцинирску академију. Но будући да је ова ствар за мене од превелике важности па се бојим или да Г-дар Јефрем моју молбу не би на вријеме предао В. Св., или да је В. С. поред осталих важнијех послова не бисте заборавили, за то се усуђујем препокорно послати вам по пошти копију од речене молбе и још једном на ново замолити вас да ме у овој невољи не оставите него што прије да ме милостивијем одговором обрадујете и умирите.

У Бечу 2. Августа 849.

В. Свјетлости
препокорни слуга

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2390]

134.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

На писмо ваше од 23. Августа не могу вам одговорити као што би требало једно за то што ја Вашу Свјетлост достојно

поштујем заслуге које сте учинили народу нашему, а друго ради онога добра које сте ми чинили много пута и за које сам вам свагда благодаран.

По Илији шаљем вам са овијем писмом своје нове двије књижице (Пословице и Ковчежић), као што сам у писму прије обрекао.

Ваша Свјетлост изволјели сте ми прољетос писати из Петербурга да на ваше име запишем међу пренумеранте на наше народне пословице колико мислим да се пристоји, пак ћете ми платити кад се одонуд вратите; по томе ја сам и на пословице и на ковчежић записао и наштампао на ваше име по 100 књига, које износи 150 форинти у сребру (100 фор. за пословице а 50 фор. за ковчежиће), за које молим Вашу Свјетлост да бисте ми их послали и књиге ако ћете узети јавите ми да их предам ономе који ми новце да. Ако ли ми Ваша Свјетлост из какова му драго узрока ни овијех новаца не бисте послали, ја ћу вас опет поштовати за заслуге које сте учинили народу нашему и бити вам захвалан за оно што сте ми досад чинили.

У Бечу 7. Септ. 849.

Ваше Свјетлости
препокорни слуга.

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2391]

135.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Прије неколико дана примио сам од Цинера сто и педесет форинти у сребру, које сте ми преко њега послали, за које вам врло захваљујем. Не сумњам да сте и Ваша Свјетлост примили по једну књигу нашијех народнијех пословица и Ковчежића, које сам вам с писмом од 7. Септемврија послао по Госпођи Анки (а не по Илији, као што сам у писму написао, јер се је он овдје нешто био забавио).

Ваша Свјетлости! нека говори и пише што ко хоће, ја слободно могу рећи, као што је и свијету познато, да за

корист славе ваше нико није веће заслуге учинио од мене: баш и кад би све оно истина било што сте ми писали у писму од 23. Августа, опет ви у овоме послу не бисте били дужни никому веће благодарности ни награде осим мене; али што ви мене не само нијесте наградили према своме богаству и у различнијем догађајима показаноме великодушију и по својијем обећањима, него још што овијех заслуга мојијех и не признајете, за то се ја ни мало не кајем за оно што сам се око славе ваше трудио, јер ја оно нијесам ни радио каке данашње награде ради, него сам радио за потомство, или управо рећи за корист и славу народа нашега. Кад и мене и вас и нашијех пријатеља и непријатеља нестане на овоме свијету, па кад потомци наши стану мене благосиљати и говорити: „хвала Вуку што нам је ове преважне догађаје описао и од пропасти сачувао," то ће бити моја права награда, на коју сам мислио у овијем пословима својијем.

Желећи вам да Божић и ново љето и остале Христове празнике у здрављу дочекате и весело проведете и да их тако много љета дочекујете у проводите с највећим високопочитанијем остајем

У Бечу 17. Дек. 1849.

Ваше Свјетлости
покорни слуга.

[Концепат у арх. С. К. Академије бр. 2392]

136.

31. Окт. 1851.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Опоминући се вашега казивања како сте ми 1818. године кад сам рјечник Српски први пут штампао послали преко Милоша Урошевића 1.500 форинти у шајну, па их он појео, усуђујем се послати вам оглас о истоме рјечнику који се сад послије 30 и неколике године наново штампа. Кад га прочитате, надам се да ћете му се врло обрадовати.

Други пут ћу вам послати неколико имена од нашијех старјешина и молићу вас, да бисте ми о њима што написали и послали, јер послије овога рјечника најпречи ће ми посао бити историја народа нашега од године 1804. па амо у напредак докле се буде могло.

Препоручујући се вашој дојакошњој милостивој благонаклоности с највећим високопочитанијем остајем.

[Концепат у арх. С. К. Академије бр. 2393]

137.

У Бечу 7. Марта 1852.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Ако и нијесам имао среће примити од вас одговор на писмо моје од 31. Окт. прошле године у коме сам вам послао оглас о моме рјечнику, опет се усуђујем послати вам двије ове књиге: једну љепше свезану да би сте је оставили, за знак моје незаборављене захвалности и свагдашњега поштовања, а другу, да вам се каштo из ње нешто може прочитати. Ја знам да Ваша Свјетлост у књизи овој не ћете наћи ништа ново, али се надам, да ћете с радошћу слушајући из ње опомињати се различнијех обичаја народа нашега.

Препоручујући се вашој дојакошњој милостивој благонаклоности, с највећим поштовањем остајем

Ваше Свјетлости
препокорни слуга.

[Концепат у арх. С. К. Академије бр. 2393 а]

138.

Любезни Вуче!

Мени е за чудо како ми ништа не ћете да пишете одъ Црне горе шта се ради, ербо я знамъ да се и васъ инте-

ресира Црна гора као и мене, и висте ближе тамо што можете знати што се ради у Црнои гори; молим явите ми штогод и одь Црне горе ако чуете што важно на време.

Поздрави вашу фамилиу всамь

У Букорешту 7. Ферфуария 853.

Вашь благонаклоній
Князь Милошь Обреновић.

[Споља:] S-er Wohlgeboren
Herrn Wuk Stephan Caradsits
doctor der Philosoph. &. &.
Wien.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2394]

139.

Ваше Высокоблагородіе!

Ни слово ни сам знао до овога часа да ће те данас таке добре Гости имати, не могу вам доста описати мою жалост што не могу срећу имати и я присуствовати чрезъ лекова кой морам још̑те неки дана узимати.

Молим предрагій Господине, пріймите за данась мою най вечу благодарностъ, и ако Бог да я ћу се вами и вашомь предрагомь фамиліомъ неки другій данъ Паприкашъ коштовати. Узимам ту слободу једну бутелію вина вами припослати, и желим да будете млого весели са предрагим вашим Гостима.

Милостивой Госпоћи любим руку, а мое высокопочитаніе молим изявите доброй и драгой фрайли Мини.

Пріймите и Ваше Высокородіе мое высокопочитаніе остаем на свагда на вашой услуги

У Мѣсту 24/12 Априлія 853.

Константинъ Хадіа.

[Споља:] Нѣговим Высокородію
Господину Вуку Стеф. Карацићу
кавалѣру и пр: и пр:
са Высокопочитаніемь
Хаймаркъ.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2395]

140.

Ваше Высокородіе!

Молим покорно да би доброту имали и сутра у пол-једанайстъ саатій пре потне нас посѣтили, будући тиће се једногъ претмета кое желимо и ваше Высокородіе при том имати, изволите једнога фіякера узети да бы васъ довезао овамо к' нами, за кое ће мо благодарностъ учинити.

Поздравляюћи ваше Высокородіе, и остаемъ са высокопочитаніемъ на свакой услуги вашой

8-г дврія 853.

Готовъ
Константинь Хадіа.

[Споља:] S-r Hochgeborn
Herrn Wuck v. Karasiec
Ritter mehrerer Orden etz. etz. etz.
Hier.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2396]

141.

Высокопочитаемы Господине!

Имамъ честъ вами явити да сутра у 10 саатій пре подне быће служба у руской капели зато изволите намъ честъ поклонити и у капелу доћи желимь вама лаку ночъ и остаемь са высокопочитаніемъ

на служби
Константинь Хадія.

[Споља:] Высокоученому Господину
Вуку Стеф. Караџићу &. &. &.
у Ландстрасе.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2397]

142.

Одесса 17/29. Јануаріа 1855.

Любезный Г. Вуче!

Благодаримъ ти на књизи, кою си ми послао. Я самъ є приміо заєдно са посланимъ ми одъ Мияйла нѣкимъ другимъ стварима.

Являмъ ти да самъ Г. Скальковскогъ одма после кратког времена мога амо долазска, лично познао. Био самъ му и у кући и познао му жену, — нашу Србкиню, — кћеръ покойногъ Стефана Живковића. По жельи твоіой испоручіо самъ му твой поздравъ преко Раіовића, на коме ти благодари и любезно те поздравля.

Новости, ков у нашимъ краєвима бываю, шалѣмъ обично Мияйлу, кои ямачно и теби сообштава.

Поздрави ми твою Госпу и дѣцу, па прими и ты *чок селамъ* одъ

твогъ благонаклоногъ
Княза Милоша Обреновића.

[Споља:] Благородноме Господину
Вуку Стеф. Караџићу
&c. &c. &c.
у *Бечу*.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2398]

143.

Букурешть 24. Юлія 1856.

Любезни Г. Вуче!

Мой синъ Мияйло, дошавши у Влашку, да се после дужегъ времена нашегъ растанка, видимо, сообштіо ми є вашу молбу, да вамъ дадемъ Свидѣтельство, на кои су конацъ вами у 1827-ой год. у Крагуєвцу дали петь стотина таліера, или хиляду форинти у сребру.

Молби и потраживаню вашемъ удовлетвораваюћи, шалѣмъ вамъ, опетъ по Мияйлу, захтевано Сведочанство мое придодаваюћи овдѣ іошъ и то: да сви они, кои су што говорили и писали, — да сте вы поменутый 500 таліера, неупотребивши ій на оно, на што су вамъ дани, повли — лажу. Свакій, кои ніоле има мозга у глави, може поняти, да се Типографія и Словоливница ніе могла купити за ту сумму, кою сте вы *само* за путне трошкове и за накнаду украденогъ вамъ Мияйломъ Германомъ рукописа, получили.

Поздравляюћи васъ, вашу Госпоћу и дѣцу, остаемъ вамъ на свагда

благонаклонни
Князъ Милошъ Обреновићъ.

по заповѣсти княза
Цв. Ст. Раіовићъ.

[Споља:] Высокоученоме Господину
Вуку Стеф. Караџићу
у Бечу.

Свѣдочанство

Коимъ я долуподписаный свѣдочимъ, да оно ніе истина, што су гдѣкои говорили и писали, да е Г. Вуку Стеф. Караџићу дано у Крагуевцу 1827. године петъ стотина таліера да купи типографію па онъ да те новце ніе хтіо употребити на оно у име чега су му дани, него да ихъ е поѣо. Колико у ствари има истине ово е: кадъ се е поменутый Г. Вукъ у почетку године 1827. спремао да поће изъ Крагуевца у Бечъ, я самъ му препоручіо да изъ Беча отиде у Липиску и ондѣ да распита и уговори, пошто бы се могли купити калупи одъ нашихъ слова и остале потребе за типографію и шта бы стало да се слова за едну повелику типографію ондѣ салію, и на какве бы се уговоре люди могли наћи за све ове послове; а узъ то да гледа или у Аустріи или у Саксоніи не бы ли нашао каква човека, кои бы намъ у Србіи начиніо фабрику одъ хартіе и довео люде за ню. Кадъ поће Г. Вукъ изъ Крагуевца, я заповедимъ те му се даде петъ стотина таліера или хиляда форинти у цванцикама, али не у име купованя типографіе него у име путнога трошка до Беча и изъ

Бече до Липиске а оданде натрагъ у Бечъ, а што бы преко тога претекло, оно самъ му наміеніо у име накнаде, што му в Михайло Германъ украо у Петербургу рукописъ и наштампао *„Жизнь и подвиги Милоша Обреновича, верховнаго вождa Сербскаго“*, чега ради в Г. Вукъ найвыше и зватъ онда у Србію да се суочи съ Михайломъ Германомъ. Г. Вукъ отишавши у Бечъ договори се ондѣ съ Антоніемъ Штраусомъ, кои в имао свою типографію и словоливницу и фабрику одъ хартіе, да онъ набави за Србію типографію са свымъ потребама и да дође да избере мѣсто за фабрику одъ хартіе и да в начини и да да люде за обов (т. в. и за типографію и за фабрику одъ хартіе); али докъ одъ нѣга и Штрауса дођу мени ови одговори, наши се народни послови у Цариграду мало побркаю, зато я Г. Вуку явимъ, да се у онай паръ окани тога свега и да гледа свое приватне послове као и пріе.

У Букурешту 24. Юлія 1856.

(М. П.) Милошъ Обреновићъ
князъ Србскій.

По заповѣсти Нѣгове Свѣтлости
писао и потписао
Цв. Ст. Рајовић.

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2399]

144.

[око 1856—7. год.]

Ми смо земљаци и врсници, или другијем ријечима да речем: из једне смо земље, од једнога народа и из једнога нараштаја. Ви сте први и највећи човјек у народу нашему, али по заслугама мислим да ни ја нијесам пошљедњи. Ваше су заслуге биле такове, да сте поред њих могли стећи и имање тако велико као и оне што су и постати најбогатији *човјек* Србин, а ја поред својијех заслуга нијесам себи мога стећи ништа, него с великом бригом и нагегом једва живим којекако. Ви сте н. п. Јакову Ненадовићу, Луки Лазаревићу и Стефану Живковићу поклањали куће, дућане и воденице; истина, да су они имали велике заслуге у народу нашему, али и ја не

само што их имам у народу, него и код Ваше Свјетлости.[1]) И тако само као од Господара народа нашега ја мислим да имам право надати се пристојнијој награди од Ваше Свјетлости за оно што сам учинио народу нашему, а камо ли за оно што сам учинио Вашој Свјетлости. Кад би она књига коју сам ја написао о Вашој Свјетлости („Милош Обреновић князь Сербскій. или грађа за историју нашега времена") била само у рукопису, ја је не бих дао да се спали за све драго камење које ви сви Обреновићи имате, и то само народа и себе ради, не бих је за то дао, а за Вашу Свјетлост њезина је вриједност особита; кад н. п. Данило Медаковић поред оне књиге моје онако погрјешује и говори којешта, а да шта би ико знао казати о вама и о дјелима вашима кад оне моје књиге не би никако било? Не би ли онда непријатељи ваши извртали ваша дјела сваки по својој вољи? Као што смо ми, нас двојица, за живота били заједно, тако ће и након нас спомен наш заједно ићи; јер какогод што је н. п. Омир опјевавши дјела Ахилесова свој спомен свезао с његовијем, тако сам и ја описавши најзнатнија дјела ваша свезао свој с вашијем, те ће се и у потомству уз ваше име и моје спомињати. А осим свега тога што је прошло, може бити да бих ја и још̀те што могао учинити.

По свему овоме ја мислим да имам право надати се да ми Ваша Свјетлост поклоните штогод велико, достојно и вас и мене и данас и наком нас, да би се и моја дјеца могла са захвалношћу опоминьати нашега живовања и ваше љубави и милости к мени. Кад бисте ми н. п. поклонили што у вриједности од десет хиљада дуката, ви бисте опет били богати кнез Милош, као што сте и сад, а ја са својом породицом постао бих са свијем други човјек, срећан, колико имуће човјека на овоме свијету може срећнијем учинити. Истина да је 10.000 # велика гомила, али ја не велим да поклон ваш мени баш толики мора бити, него узимам то само за примјер, и Ваша сте Свјетлост много и много више од овога поклањали људима који нити су што радили за народ ни за вас, као н. пр. Алексићу и Цинеру. Осим рода вашег никоме није прече да Ваша Свјетлост овако што поклони до мени.

[1]) Било па избрисано: Ви сте и Алексићу поклонили више од двадесет хиљада дуката, а и Цинеру, које у интересу на новце, које на кућама које сте од њега узели готово толико; а ни један од њих нити је што радио за народ наш ни за Вашу Свјетлост.

[На засебној хартији костур овога писма:]

земљаци
врсници
велики људи
он већи и богат
Јакову, Луки, Живковићу
они су за народ, али ја и зањ
Алексићу, Цинеру etc.

као од Господара народњег, а камо ли њега ради — Грађа за српску историју
и у потомству спомен наш заједно ће ићи.
А може бити да ћу ја моћи и још̃те што учинити.

Ово све даје ми слободу и наду —; ако ли — ми ћемо бити као и до сад

Ако ми поклоните у вриједности око 10 000 ⌗, бићете опет богати Књ. М., а ја и моја породица —

[Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2400].

145.

У Букарешу 9. октомбра 1857. г.

Лубезни Б. Вуче!

Ваше писмо одъ 1. о. м. примио самъ и видимъ Б. Вуче твою радость кою си очекиво добити, веруи Вуче даће то бити или пре или мало после, я би то учинио одавно али Г. Миша кодъ мене кад е дошо у Букарешъ само на кратки 10 минута био и после отишо у нѣгово село, и тако после чуе да су му зета Раю затворили и оде одма и[з] села кое га я нисамъ ни видио, ербо е отрчо у Београдъ да види шта е то тамо, кака е та комешаница; а море бити ви до садъ то и болѣ знате што е и како е тамо; у прочемъ здравлѣ брать Вуче, до лѣта пакъ моремо се изъ ближегъ видити се, или кудъ буде одъ вишнѣга суђено на нѣговой садъ стои милости и сили; поздрави комшу и яви ми што о нѣму; и по-

здрави Господ. Проту Раевскога, и твой домъ; и ти б. Вуче буди лублѣнъ одъ твога

благонаклонога
Княза Милоша Т. Обреновића.

[Спољa:] S-r Wohlgeborn Herrn
Herrn *Wuk Karacsits*
D-r der Philosophie
Mit Briefen v. Türka
a Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2401]

146.

У Бечу 9. Февруарија [1858].

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Имао сам срећу примити премилостиво писмо ваше од 26. прошл. мјесеца у коме ми јављате да сте 1000 дуката за мене положили Г. Миши Анастасијевићу и ја да будем спокојан. За такову превелику милост ја вам незнам ништа више казати него да вам благодарим колико се ријечима може благодарити и да ћу вам са свима мојима до вијека бити благодаран, а Бог нека вам достојно плати и накнади.

Надам се да сте до сад Ваша Свјетлост примили и моју облигацију од Г. Мише, и потом вас молим да ми јавите каку ћу ја облигацију сад начинити Вашој Свјетлости: или да начиним праву облигацију са два сведока (за коју би овде морао узети штемпел од 3 f. у сребру), или да вам пишем писмо како сте Ваша Свјетлост платили за мене Г. Миши Анастасијевићу 1000 ћесарс. дуката и како те новце да остајем дужан Вашој Свјетлости без интересе и да се обећавам платити вам о новом љету сваке године по сто дуката док се не измири сва хиљада дуката. Оваково писмо, које бих вам послао по пошти, имало би силу као и облигација. Како рекох да вам плаћам сваке године о новом љету по сто ду-

ката онда би ваљало почети о новом љету 1859. године али би мени много милије и лакше било кад бисте Ваша Свјетлост благоволјели пристати да вам почнем плаћати 1860. године јер ми ове године ваља градити чардак, а мени, ако би Бог дао од куда изненада ја бих с радошћу и с благодарношћу то све исплатио Вашој Свјетлости одмах макар било и прије године дана. Ако би била воља Ваше Свјетлости да се ти новци интабулирају на ону земљу ја ћу и то с радошћу учинити на пролеће код суда Лозничкога и послаћу вам од њега сведочанство о том или интабулацију; ако ли Ваша Свјетлост не тражите да се ти новци интабулирају онда, ако је воља Ваше Свјетлости, ја бих, као што сам вам и у Пешти напоминьао метнуо у облигацију или у писмо: ако бих умрьо прије него бих се одужио Вашој Свјетлости, да оно што би остало неплаћено, остаје вам дужна она земља, која се зове Лагатор. Ја од прилике овако мислим, а Ваша Свјетлост како год благоволите уредити ја ћу онако пристати. Андрића сам тражио, али га нијесам могао наћи него му је писао Г. Тирка да Вашој Свјетлости не шаље више својих новина.

Како сам ја у Крагујевцу прије 37 година дознао да сте се Ваша Свјетлост на срећу нашега народа родили на Теодорову суботу од онда је дан овај за мене велики празник народни и свагда сам га празновао са достојним мислима и осећањем у срцу, тако и јуче узевши кола отидем са кћерју својом у руску цркву, кад тамо а то црква, на моју велику жалост, затворена! Кад запитам вашега кума шта је то, он ми готово као посрамљен и забуњен одговори, да Руси не празнују Теодорове Суботе а ради Срба није се сјетио сад да служи, али до године и у напредак јамачно да ће то учинити. Али сам ја опет празник овај по обичају своме код куће празновао, и имао сам на ручку свије девет босанскијех депутираца, који још овде седе и чекају одговора из Цариграда.

Ваше Свјетлости
препокорни слуга.
В. С. К.

[Концепат у арх. С. К. Академије бр. 2402]

147.

У Букурешту 9. Маи 1858.

Лубезни Братъ Вуче!

Чуемъ одъ сина да оћешъ да идешъ у име Бога, на твой нови и сретни добитакъ землѣ, братъ Вуче нека ти е сретанъ путъ, него я ти завидимъ на онимъ трешняма добримъ кое ћешъ ти да едешъ; а у насъ овамо и нема никадъ валяни; поздрави Г. Проту Раевс. и твою фамилию.

Твой добро желатель
Князъ Милошъ Т. Обреновићъ.

[Споља:] Hochwohlgeborn
Herrn *Wuk Karacsits*
mit Brieten Türka
à Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2403]

148.

У Букурешту 11. Юна 1858.

Лубезни Братъ Вуче!

Добио самъ одъ Алексе писмо, у коме ми явля, да се оженио са вашомъ ћеркомъ Миномъ, то ме обрадовало, и я ти честитамъ то веселѣ, кои смо садъ сродни и приятели, самномъ и моимъ синомъ, нека е сретно то наше приятелство, и наши младенци, нека су живи и сретни.

Твой доброжелећи приятель
Князъ Милошъ Т. Обреновићъ.

П. В.

Ти си заборавио за ме и требоси пре мени явити за то наше приятелство, е приятелу Вуче то е мени чудо башъ одъ васъ, ви сге тачни у вашемъ послу.

ва. п.
К. М. Т. О.

[Споља:] Господину
Господину *Вуку С. Караџићу*
у Београду

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2404]

149.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

Нити вам могу казати нити је од потребе да вам казујем (кад сами знате) како сам се обрадовао чувши јуче да је скупштина у име свега народа једногласно одредила да позове Вашу Свјетлост у Србију за свога књаза на ново. Боже дај да здраво и мирно онамо што прије дођете и владу срећно да наставите и да је на много љета продужите себи на нову славу, народу на корист а својим привржениицима и пријатељима на радост и на дику!

Желећи вам ово од свега срца (колико ико ваш на овоме свијету) и с највећим нестрпљењем очекујући да чујем да сте у Србији остајем Ваше Свјетлости препокорни и благодарни слуга.

У Бечу 12. Декемврија 858.

[Концепат у арх. С. К. Академије бр. 2405]

150.

У Букарешту 22. Децембра 1858.

Лубезни мои приятелу Вуче!

Ваше писмо одъ 12. ов. мес. примио самъ, и видимъ лубезни мой приятелу изъ писма, ваше поздраве и честитанѣ мога повратка у мое премило отечество, по жели и по позиву мога лубимога народа, кои ми е био свагда вѣранъ.

Я се радуемъ приятелу не због мене и мога повратка, колико се радуемъ што е нашъ народъ показо целоме свету

шта и како море трпити претесненѣ у нѣговомъ животу, и кадъ дође до дѣла и правога свога шта море учинити, и одъ претеге се ослободити, то е дукъ, то е народъ кога треба познати кои га незна, и то све учинити намирнимъ и основанимъ поредку, то е њима слава и дика, Богъ нека и благослови у свему њину раду кое раде на ползу свога отечества.

Приятелу, Богъ све чини оно што човекъ и немисли, и награђуе верне синове; поздравламъ ти Христове све празнике а тако и вашои супруги а моіои прии, и молимъ Г. Проту Раевскога лубезно поздрави одъ мене, и проче добре приятелѣ, и кажите да имъ я желимъ добро свако одъ Бога; а што питате прияшине есамъ ли примио ваше писмо одъ 24. севтембра то самь примио, али я самь писо сину Миаилу да васъ поздрави и яви да самь добио ваше писмо; до виђеня у Србии прияане.

Вашъ васъ лубећи приятель
Князь Србски
Милошъ Т. Обреновићъ.

[Споља] Herrn
Wuk St. Karadschitch
per M-r Türka
in *Wien*

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2406]

151.

Ваша Свѣтлость,
Премилостивый Господару!

Мени є прећашнѣ правительство безъ познатогъ ми узрока одређену ми милостиво пензію укидало и најпосле[1]) ми є задржало одъ 20. Юлія 1842. до 1. Јануара 1845. год., кое за двѣ године петъ мѣсецій и десетъ дана по 400 талира годишнѣ рачунаюћи износи 977 талира, 4 цванц. и 13 крајцара.

[1]) У Вукову концепту који је сав писан његовим правописом било овако: Познато је Вашој Свјетлости како је прећашње правитељство мени, без икаквог другог узрока осим привржености к Вашој Свјетлости и Свијетлој Вашој фамилији укидало пензију, и најпосле...

Я самь се за ово ков кнезу ков Совѣту моліо три пута, па ни одговора никаква нисамь добио, зато се садь, кадъ ѳ Богъ дао, те самь васъ опетъ, Господару, у Србіи видіо, препокорно молимъ Вашу Свѣтлость, да бисте милостиво благоволили заповѣдити да ми се исплати онай остатакъ пенсіе или баръ да ми се узрокъ каже, зашто ми ѳ пенсія онда обуставлѣна и зашто ми се после ніе исплатила[1]).

У Бѣограду 17. Фебр. 1859.

Ваше Свѣтлости
препокорный и благодарный слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у Држ. Архиву (потпис Вуков); Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2407]

152.

Ваша Свјетлости
Премилостиви Господару!

Врло је добро познато Вашој Свјетлости с какијем сам трудом ја скупљао и писао наше народне пјесме у Крагујевцу године 1820., 1821. и 1822., и ви сте ми сами пјеваче набављали и милостиво ми помагали, те сам их послије, опет с трудом и с муком путујући чак у Липиску и онамо злопатећи у туђој земљи штампао и издавао; па се сад налази људи, који, или не знајући што је срамота или не марећи за њу према новчаноме добитку ове пјесме које сам ја скупио и на свијет издао прештампавају и њима тргују. У хришћанској Европи ово се зове књижевна крађа и забрањује се законима, у нас пак таковијех закона још нема; зато се препокорно усуђујем молити Вашу Свјетлост, да би сте благоволели милостиво заповједити, да се изда забрана, да како поменуте народне пјесме (које сам ја скупио и први пут на свијет издао), тако ни остале моје књиге не смије нико други осим мене или, по смрти мојој, мојијех насљед-

[1]) Од: кадъ ѳ Богъ дао. . било у концепту: те смо се опет овдје састали, препокорно молим Вашој Свјетлости, да бисте милостиво благоволели заповједити да ми се исплати овај остатак.

ника, ни саме за себе нити уз друго што, ни у Србији штампати нити, ако би се у другијем земљама гдје наштампале, у Србију уносити.

У Биограду 6. Априлија 1860.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља:] Његовој Свјетлости
премилостивом Господару и Књазу Српскоме
Милошу Т. Обреновићу I.

[Уз ово писмо у Држ. Арх. налази се и овај акт у концепту:]

Г. Кости Бранковићу
цензору књига

П.№ 1203.
19. Апр. 1860. у Београду.

Г. Вукъ Ст. Караџићъ жалећи се Нѣговой Свѣтлости како где кои нѣгова сочиненя и народне песме препечатаваю и тргуюћи съ тиме штету му причињаваю моліо е да се то у Србіи забрани.

Попеч. Просвете, по налогу Нѣгове Свѣтлости доставля предизложено вама на тай конацъ, да вы — докле се нарочитимъ закономъ та стварь не регулира — не дозволявате одъ сада никоме осимъ г. Вука у овдашньимъ штампаріяма дѣла нѣгова ни сама за себе нити узъ друго што, препштамплявати, или тако прештампана у Србію изъ други земаля уносити.

[Ориг. у Држ. Архиву; Вуков концепат у арх. С. К. Академије бр. 2408]

ДОДАТАК

153.

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару мој
и Господару народа Српскога!

Ја сам вама неколико писама писао, и ни на једно нијесам никаквога одговора добио; зато се не би смијо више ни

усудити да вам пишем и досађујем, да ми није ваш синовац ово писмо из руке предао, и молио ме да вам га пошљем. Он је вала Богу здраво, и учи се боље од све наше ђеце, која су онамо.

Ја сам ваш, ако ме ви и не својите; и ће сам гоћ, ваш ћу бити до гроба мога; као и сад што остајем, с највећим поштовањем препоручујући се вашој милости,

У Бечу 1-га Нојемвр. 819.

Ваше Свјетлости
препокорни слуга
Вук Стефановић.

[Ориг. у г. Мите Петровића]

154.

Милостиви Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се вама ово писати:

1) Ја сам овђе дошао по дужности да се јавим вама.

2) Моја је једина жеља и намјереније да научим вас чатити и писати (и то би сам себи за особиту срећу почитовао); и надам се у име Бога да ћу вас најдаље за један мјесец дана то научити, и да вама то учење неће бити тешко тако као што мислите.

3) Ја сам већ одавно чуо, да сте ви на моје прошење мени били милостиво обрекли дати неколике иљаде гроша у помоћ на штампање Српскога рјечника; а овђе сад чујем, да ви мислите да су мени ти новци по заповјести вашој дати: за то сам принуђен вама јавити, да ја од ти новаца нијесам до данас примио ни једне паре. Даље препоручујући се вашој милости с највећим високопочитанијем јесам до смрти

У Крагујевцу 24. Јулија 820.

Ваш препокорни слуга
Вук Стефановић.

[Ориг. у г. Мите Петровића]

155.

Милостиви и високопочитајеми Господару!

С највећим страхопочитанијем узимам ја перо у руку да пишем вама ово нисмо.

Најприје вам благодарим за вашу превисоку милост, којом сте ме примили, и за све вријеме пребивања мога тамо штедро ми је показивали, па и то не само мени, него и фамилији мојој удаљеној од мене на двјеста сати.

С највећом жалости морам вам јавити, да ја биљеге од они наручени ствари нијесам примио! Маја 6-ог примим ја поздрав од Господара Јеврема, да ће ми се те биљеге послати из Шапца по човеку, који полази на Пештански панађур, за то се ја 7-га Маија кренем из Земуна, и отидем у Пешту, да чекам онога човека, но овђе послије десетодневног чекања на велику моју жалост разумијем, да су оне биљеге послате из Бијограда по некаквом човеку, а онај човек овђе не дође, и тако се ја, мојом несрећом, с њима мимоиђем! И, да вам управо кажем колико ми је жао, толико се и бојим, да се ви на мене за то не расрдите (а то би за мене била највећа несрећа на овоме свијету); али се опет надам, да ви мене добро познајете, и да ћете по вашему здравом разуму наћи, да ја то навалице, или од своје воље, нијесам учинио. — Тако ја, у име Бога сјутра полазим одавде, и колико сам од они наручени ствари упамтио, казаћу мајстору из уста, и надам се, да ће ми вјеровати. А ви међу тим гледајте да оне биљеге дођу к мени; тако и у напредак ако вам још што затреба, ви само назначите (ово и ово да буде овако и овако), и пошљите мени, пак ћу ја мајстору наручити и протолковати како што ваља начинити; и ако вам се што деси од особите потребе, ја ћу вам сам донијети.

Ново овђе ништа особито нема, што ви тамо не бисте знали. Говори се да ће цар Њемачки у мјесецу јунију, доћи овђе, у Будим, зашто ће да буде Мађарска скупштина. Александер пролазећи из Љубљане у Русију само је овђе једну ноћ ноћио. Говори се, да ће овога љета опет да буде конгрес (у Бечу, или овђе), и да ће на њега доћи и сам Енглески краљ! Не знам пише ли за Ипсиланта у тим вашим новинама све оно што и у свеопштим (Allgemeine Zeitung): у њима је од прије стајало, да је сва Ипсилантова лајбгвардија (око

500 људи) од Срба, да је ту и Алекса Карађорђијн; да је и Тодор комендир Србин; да су некакве кириције из Бесарабије крију̂ћи пренијеле на колима много топова у слами; да Ипсилант и сам топове љева и барут туче и т. д. Сви се чуде и многи питају, шта Србија чини, те се и она не диже? Али им ја кажем да Србија неће, већ ако је Турци силом наћерају. Ђекоји веле: „Има право; сад ако се буде умјела случајем ползовати, може за себе лијеп мир начинити и утемељити се". А ђекоји веле: „Штета што губи вријеме". Сад на Србију све гледа: Србија је сад у Турском царству, као Француска у Европи. Много се говори да Турци оће од Срба оружје да покупе. Од ономадне се бјеше разгласило, да су већ и Срби устали. Патријара сви жале, и о Турском рату говори и мало и велико. За кнезове наше ваља да ви тамо боље знате; овђе се говори да су и они изгинули у оној буни (ноћас сам снио Г-дара Димитрију, да је дошао из Стамбола, па стоји у сред једне мале башчице, која је сва уцвала црвеним цвијећем!) За Али пашу говори се да га је убио некакав Грк, његов секретар. Јуче писаше у новинама, да је Ипсилантов брат у Мореи и да је дошао до Јањине, и разбио ону царску војску, што је била Али пашу умуасерила. — Опроститеми, што вам трпам овако којешта: ја знам, да ви ове све новине (које су истините) знате већ одавно, и боље и јасније. —

Шаљем вам ово једно писмо некаква учитеља из Бранковине, да знате каке се новине и о мени пишу. Ја би га само желио питати: како је Јеванђеље Лутерово и Калвиново? Зар је другојачије него Грчко и Славенско? И по чему је гори Ерцеговачки језик од Сремачкога и Бачванскога. А кад ми на то не би знао одговорити, онда би га запитао, ко њему рече, да пише оно, што не зна. — То је може бити од десет такви писама једно, које је мени случајно у руке дошло. И да ја нијесам живио у двору вашем и пред очима вашим, може бити да би таква, и још гора писма долазила и вама за мене. Бог је свједок, а мислим, да и ви сад не сумњате, да је мене у Србију (како прије пет година тако и лани) довела једино љубав к отечеству и жеља да би вама учинио какву ползу и чест и славу. Тако сам ја и оно еванђелије донијо у Србију само чести и славе ради имена вашега; а ја нијесам погодио, да му одобреније тражим, него само да га преведем како ја знам да је најбоље, а одобреније

ако им ваља нека га сами траже (зашто сам ја добро знао ко су попови и калуђери). Ту је мене преварила жеља части и славе имена вашега (и отечества нашега), те сам ја оно еванђелије тамо донијо; и истина, да сам с тим учинио себи велику штету и несрећу (зашто сам умножио број непријатеља своји, који су ту ствар свуда рђавим гласом разгласили и разглашују, тако, да мој трогодишњи труд, и толики на њега трошак може пропасти са свим); али сам барем познао вашу превелику милост и благонаклоност к мени, која ми је једина надежда на овоме свијету; и којој се препоручујући и десницу вам и скут цјелујући, с највећим страхопочитанијем, јесам до смрти

У Пешти на Константина и Јелену 821.

ваш вјерни и препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у г. Мите Петровића]

156.

Свијетли и честити Књеже,
Милостиви Господару!

Ваше милостиво и високопочитајемо писмо од 10-га Јануара и с њиме три иљаде гроша, примио сам с превеликом радости и с највећом благодарности; но моја ће радост тек онда бити савршена, кад вам благодарност моју пред свијетом посвједочим, и видим, да сте ви с њом задовољни. Увјеравајући вас, да ћу се о том једнако трудити, док ми душа у прсима куца, и препоручујући се вашој свагдашњој милости, и цјелујући вам десницу и скут, остајем с највећим високопочитанијем и благодарности до гроба

У Земуну 14-га Јануара 823.

ваш
вјерни и покорни слуга
Вук Стефановић.

[Споља:] Свијетломе и честитоме
кнезу од Србије,
Господару Милошу Обреновићу
у Крагујевцу

[Ориг. у г. Мите Петровића]

157.

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару!

Имао сам чест примити ваше милостиво и високопочитајемо писмо од 24-га Априлија, и по заповијести вашој дошао сам овђе у Земун. Ја би с највећом радости сад одма био прешао тамо, но будући да сам пасош из Беча био извадио само до Темишвара и натраг у Беч, па сам га у Темишвару потписао до Земуна, надајући се, да ће ми, као турском подајнику, овђе допустити да прећем тамо, овђе ме пак сад не пуштају тамо без пасоша од Варадинске Генералкоманде, а за комендирендера опет кажу, да се још није вратио у Варадин како је царева брата отпратио; зато сам судио да ће најбоље бити, да вам јавим да сам овђе дошао и да чекам ваше друге заповијести.

Од посла тога молера из Вршца мени се особито допао образ Рускога генерала Емануила, и млоги су ми га људи у Вршцу фалили, да је добар мајстор; зато сам га још прије двије године наговарао да пређе тамо. Ја ћу за срећу примити, ако се и вама његов посао допадне; а за мене би неисказана срећа и чест била, кад би сте ви мене обдарили једним вашим образом и кад би сте ми допустили, да њим украсим ову моју књижицу о вашим дјелима! Честитам вам весеље, које се сад прикучује, удадбу кћери ваше Петрије: да Бог да да буде срећно, и ви у здрављу и весељу да удате и другу вашу кћер и синове да изжените и унуке и праунуке да видите!

Препоручујући се вашој милости и љубећи вам скут и руку с највећим високопочитанијем остајем милостивог одговора чекајући

У Земуну 19. Маија 824.

ваш препокорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља:] Свијетломе и честитоме
кнезу од Србије,
Господару Милошу Обреновић,
с највећим високопочитанијем
у Крагујевцу

[Ориг. у г. Мите Петровића]

158.

Ваша Свјетлости,
Премилостиви Господару!

С највећим високопочитанијем усуђујем се Вашој Свјетлости јавити сљедујуће новине, које сам разумијо од Терџомана Ћ. к. Игњата Васиљевића: Француски је краљ побјегао из Франције, и већ је дошао у Баденску: између војске Француске највећа је анархија (сви готово рат оће). Президент Австријскога војничког савјета наименован је Генералисимусом. Велики кнез Мијајло Павловић примиће команду над војском у Пољској. Пољаци су на јуриш узели град Киргуч.

Препоручујући се свагдашњој милости Ваше Свјетлости, и цјелујући вам десницу и скут, с највећим високопочитанијем остајем

11. Јунија 1831.
у Бијограду.

Ваше Свјетлости
препокорни и благодарни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Споља:] Њиовој Свјетлости
Премилостивоме Господару
Милошу Обреновићу
књазу од Србије
у Крагујевцу

[Ориг. у г. Мите Петровића]

Додатак писму бр. 30 (22. VIII. 1825. стр. 578):

Свијетли и честити Кнеже,
Милостиви Господару!

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Ајде, нека иде у библиотеку вашу, срећан јој пут! Да ако јој нико не откине овога листа, ђе пише, да је мени шаље она, која и је преводила.

Препоручујући се вашој милости и цјелујући вам скут и десницу с највећим високопочитанијем остајем у надежди добити од вас скоро милостиви одговор

ваш препокорни и вјерни слуга
Вук Стеф. Караџић.

[Ориг. у г. Мите Петровића]

XLIII.

ГРИГОРИЈЕ ГЕРШИЋ

1.

У Карловцу 12-га Ian. 817.

Любезный Брате!

Стыдимсе, што вам' на пріятельско писмо ваше от 30-га Октомвр. п. г. овако позно отговарам. Ил' волите да се извинявам, ил' таки о ствари да почнем? Я волим последнѣ. Дакле:

1.) Колико я езык наш разумем, сви учестни глаголи существително на *нѣ* (нье) от страдателног' причастія, прошлог времена, имати и могу и мораю. За любов *нѣжны ушію* нит' смемо, нит' оћемо езык ил' кварити, речи оваке другачіе, т. е. против природе нѣгове, правећи, ил' га сиромашніим чинити, сасвим ове отбацуюћи.

Смеете л' се мом' *учестный?* Зашто? Срби говоре *учестати;* от овог' ніе лепше *учащати.* Кад' се дакле каже *учащателный,* зашто не бы и *учестателный?* А кад' ово, зашто не бы, да от *телный,* где се може, избегнемо — ніе србско — рекли *учестный?*

Далѣ. И по мом' искуству народ говори: *моленѣ* и *молѣнѣ, буненѣ* и *буѣнѣ* и т. д. но прво чешће, него друго. Овде и *уво,* и *обычай,* и *аналогію* пытати треба.

2.) Прилагателна *присвоителна* — не смейтесе! горе е притяжателна — от существителны на *ар,* ако имена, от кои долазе, у творит. единствен. имаю *ом,* свагда се на *ов* свршую.

3.) Пишите слободно *иаче,* а не *иатче, срце,* а не *срдце, куче,* а не *кучче, — позно,* а не *поздно, празно,* а не *праздно, оца,* а не *отца.* Овде е народ слова — писмена — тако изоставіо, као што й е у премлогим' другим' речма на друга из-

меніо. Примѣра ради: *просити, прошня*, а не *проснѧ; месити, мешня*, а не *месня; газити, гажня*, а не *газня; лоштити, лошка*, а не *лошка; сват — свадба*, а не *сватба; женити — женидба*, а не *женитба; возити — возидба*, а не *возитба; служити — слушкиня*, а не *служкиня; муж — мушко*, а не *мужко*. Овде ми штогод о речма на *ба* у памет доће. Оне се свагда ил от неопределѣнног', ил' повелителног' начина, времена садашнѣг', са изменом слога *и* на *ба* производе. П. р. *жинит-(и-)ба, возит(и)ба, служ(и)ба, бер(и)ба*; *туж(и)ба, жур(и)ба*. Прве струке речи меняю свагда, као што е мало пре казано, *т* на *д*, ал' подобне овима на *ва т* с' честым гласом нѣговым обдржаваю. П. р. *молит(и)ва, клет(и)ва, жет(и)ва, ловит(и) ловитва*. Кад смо почели, іошт ћемо штогод о *т* говорити. Колебамо се како ћемо предлог *от* писати, са *т* или са *д*. Лане ме е учен Србин некій пытао за ово. Я сам отговоріо: Предлог е *от* код Србаля две измене претрпіо. 1) на нѣкима е местима *т* оставлѣно. П. р. — *о-тебе*, а не *от — или од тебе; отурати*, а не *от-турати*, ил *одтурати; отиснути*, а не *от-тиснути*, или *од-тиснути; отуда*, а не *от-туда*, или *од-туда* 2) променѣно е на *д*. П. р. *одговор, одвући, одбити* и т. д. Ал' е можно, да нигде чистый глас свóй ніе задржало. П. р. *от-ићи* abgehen, (од-ићи значи abfliessen) *от-ети, от-иевати, от-каяти*. Како га дакле треба писати? Првый се случай поправити не може. Иначе, казао сам, ил' валя свагда *т* писати а, како се где чуе, изговарати, ил' свагда онако, како се где чуе, писати. Последнѣ е и лакше и — болѣ. — На ово се примѣри и из други езыка довести могу. Латини свое *b* меняю на *p*. П. р. *scribo — scripsi, deglubo — deglupsi*. Немцы свое *g* на *ch*. П. р. ich *mag, mägen*, ich *mochte*, ich möchte. Први іошт свое *d* ил' на *g*, ил' на *f* меняю. П. р. *aggredior*, afficio, место adgredier, adficio. Шта бы дакле ил' овим' помогло, кад' бы писали: *scribsi, deglubsi*, ил' оним', кад' бы рекли: ich *mogte*, ich *mögte?* У разговору се опет овде *р*, онде *ch* чуе. Ал' већ доста о *т*.

Кад имам празног папира, а напред знам, да ме радо слушате не зато, што ћу вас штогод научити, него, што ме милуете; іошт ћу о езыку говорити. Само вас обвезуем, да ником' ово, што ћемо беседити, не кажете. Немойте мислити, да се шалим. — Ал' немойте ни то мыслити, да вам' я ово зато говорим, што судим, да еу мое овде, и онамо написанне речи тако важне, да се бояти и надати могу, да ћете ѝ, знат-

ности и редкости ради, другим' казати. Я само напоминѣм зато, да не бисте ком' из пріятельства открыли оно, што я. было како му драго, нисам рад ником', кроме оном', ког' познаем, открыти. Сад' к ствари. Како за друго коешта, тако и за правописаніе цела е буна мећ нама, особито, што се мекаиног', и тврдог' ћ тиче. Едни за ове звукове требаю: *тъ, дь, гъ*, а други само ову фігуру ћ за оба гласа. Први врло учене, вама познате, узроке доводе, а други се на неку древност и велику лакост позываю. — Я прве пытам, имаю ли Срби какву реч у коіой се ть изговара као мекано ћ у *оћу*, или у коіой се изговара *гъ* као ћ у *грожће*. За *дь* то исто могу пытати, премда кадшто *Рвати* и *гдекои други* веле *штогоћ* место *штогод* против езика. Ер не кажу гоћ (лето Jahr) него *год*. Све е ово против србског' езика, говоріо тко, и мисліо, шта му воля. Никад' Србин не ће читати *светъа* — свећа — зато, што е овде *тъ*, него што зна, да реч ову Србин овако изговара, нит ће читати гвождье — гвожће — зато, што е овде *дь*, кое е нѣму оно, што е у латинском *d*, или нѣгово *д*, у *дѣло*. А како ће ова страна писати *межа* limes, *ржа*, *медвѣжій* ursinus, *рыжій?* Овде ніе *д* крайнѣ слово или корен као у *гроздіе* и *діавол*. Колико бы лакше и, мислим, болѣ было ову фігуру *ћ* за оба гласа узети с' неком изменом, о коіой бы се договорити морали?

Треба, далѣ, да се побринемо за *ель, ень, јот*, премда се ово коекако крпити може. Но већ доста за сад. Пишите ми опет. Я ћу вам' свагда, ако и позно, отговорити. Предложите ми ми штогод о милом' езику нашем'. Може быти, да ћу вам' све, што — о нѣму написано имам, послати.

Ето вам' отговора от славног' и преразсудног' езикоспитателя вашег'!

Збыля! тко наговори Г-дина Давидовића, да ме узнемири? Не веруем, да вы ниете криви. —

Г-дин се Соларић у дальной земльи побуніо, и пише, да му се брзо, и найкраће яви, шта сам я о езику издао. Видите, како сте ме осрамотили! Поздравите Г-дина Давидовића, да и он, и кои су от нѣга похвалѣни, на *неком' месту* люто плаћаю, *кроме едног'*. —

Г-дину Копитару, премилом', и силном', найвећег, и найдражіег' богатства Србског', помоћнику и уредителю, нѣму, велим, от мене поклон до землѣ изручите, и кажите му, да

га искренно любим, и почитуем, и да е већ себи у срцу паметни и добры Србаля вечный спомен подигао.

Чуете ли штогод тамо о борби овой између, знате кога и кога? Весма бы ме обвезали, кад' бы ми штогод о том явити могли, и хтели.

Пренумеранти

Г. Јоанн Максимовић, протопресв. Карловачкій	1
Г. Васíлій Ніколаевићь, парох Судручкій	1
Г. Васíлій Ефремовић, парох Каменичкій	1
Г. Андрей Максимовић, парох Новокарловачкій	1
Г. Ѳеофан Јоанновић п. Каменичкій	1
Г. Петар Поповић діакон и учитель Беочинскій	1
Г. Кѵрілл Ніколић діакон и учитель Каменичкій	1
Г-дар Јоанн Маринковић, трговац Карловачкій и грађданин	1
Г-р Петар Сланкаменац грађданин Карловачкій	1
Г-р Стефан Гавріиловић	1
Григорій Гершић, директор	1
Г. Јоанн Сѵмоновић, учитель Язачкій	1
	12

Пишите, ком' ће новце положити. Здравствуйте, и любите искренног' вашег'

Гершића св. рч.

[Споља:] *Von Carlovitz*
An Herrn Wuk *Stephanovis*
Wohledelgebor.
in Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2409]

2.

У Карловцу 6-га Юн. 817.

Любезный Брате!

Ево вам' препозног' одговора на писмо ваше од 2-га Вебруара 817. Слово *Х* нам' у нашем' езику толико треба, ко-

лико Ф. Србскій народ толико за прво зна и мари, колико за друго. Ал' у странным' речма обое остати може. Овде под именом странны речи разумевам и саме оне из црквенног' езыка узете, *хвала*, ал' вышше *похвала*, *превосходство*, *хотѣніе* и проч. Господин А. Мушицки о првом' слову млого, и ученно говори, но за мое намереніе ово е доста. Србин само, колико я знам, кад' се смее, дува, у другима случаевима свиди се да ово чини, ал' ніе истина, *ула*, *уля*, *ала*. Нек' свак' слуша Србина, кад ове речи изговара, ал' простог' Србина, *поуліосе*, *аловит*, пак ће смотрити, да овде никаква дуваня не'ма.

Сад' овом приликом к' слову *гъеерв*. Пишете Г-ну А. Мушицкому, да вам' се нѣгово допало. а мое да не валя и зато, што е латинско с' другим гласом, него е код' свое куће. Я се не чудим, што вам' се мое ніе понаравило онако, како вам е послано (*h*). Ал' е ово погрешка мога пера. Мое ново слово оваку фігуру имати мора *ћ*. Свака ове струке новост треба, чини ми се, ова свойства да има 1) да оной, с коіом в сродна, подобна буде зато, да се лакше позна и прими; 2) да в лепа, то вст згодна; 3) да в лако уписати или написати можемо. Мой *наод* сва ова свóйства показати може спрам старца ћ-ва, роћака свог'. Ай' да га с' Архімандритовым сравнимо. *Ђ ћ*. Ово е мое подобніе роћаку свому; само е чертицом едином од нѣга различно, ал опет тако, да се помешати не могу. Архімандрітово в млого далѣ, особито дугачким репом своим. Ако мов ніе лепо, ніе ни нѣгово; мов ѕ лакше (уписати), написати. Из свію овы узрока, особито из првог', лакше ће се, и брже мов примити. Ако вам' се у мог' новака черта с' десне не допада, а вы в метите с' леве *ћ*. Све вдно в. Вы сте већ Г-на Арх-тово употреблявати почели, ал се, ако в ово болѣ, немойте стыдити, што тако брзо отступити морате. Овде любав места не'ма, него истина и полза. — Дакле, *вала* Богу, ово,

ако ништа, за мене већ *гѣрв* имамо. Сад да тражимо *ель*. Ево га ѵ, . *учителѵ* — *вди*, *учителѵ а*. Ово е, као што видите, *л* наопако окренуто и затворено. Слово ово проче само за *і* и *о* требамо; ер за *а*, *в*, *е*, имамо *я*, *ю*, *ъ*; *гѵіва*, *земѵом*. Шта нам' далѣ треба? *Ень*. Ево га *и*. Смеете ли се, како я брзо наодим? И ово нам' само за *і* и *о* треба; *иіов сын*; *робиицом*; *ом ћу победити* (Њом ћу). Сад *јод*. Ево га, како год ис торбе. ; *наша в ме* *а ѵошт далѣ*. — *ован в мо́й пріятель*. Шта ѵошт? *Е* и *је*. Ево и́. *Европа*, *ено* (Е, е) *Єло*, *вести*, *вздити*. Сад да пишемо с новацыма: *ор* *ие* *ор* *вић* има *ѵошт свои ѵвди*, ал' то *в* чудо никад' *гѵива* не *вде*. егова *в* мати узрок обычая тога. Он *в* юче с *и*ом овде бы ѵо, и донео *в* нешто па *и*ева да прода. Ова ѵ (истый) ор ie бы ѵо *в* мой учителѵ. Сва ова слова могу и морала бы, кад' бы се примила, онака у штампи быти, каква су у рукопису. А зашто не бы? Шта смета? Такође ова и овака могу быти и *начелна*. Но сад' да и́ опет редом промотримо. Ево и́: 1.) или 2.) ѵ . 3.) *и* . 4.) 5.) (Е е) *Є в*. За прво е лако, ер се мало од брата свог' удалює. Ал' друго? Ово е, као што видите, Л наопако изврнуто и затворено, да не буде ѵ (ижица). Дакле *в* и ово доста близу свог' рођака. Треће *в* *н* са спуштеном чертом, дакле опет са своим братом наблизу. Четврто *в* равным начином, како свак' види, с рођаком своим еднако, само што точке не'ма. Пето *в* на́йпосле какогод и нѣгов брат, само што му *в* черта у среди. И тако сам я, ако ништа, може быти, пут отворіо, да се ова

слова лакше наћи могу. Ниедно од овы ніе *самовольно или произволно, него в неким подобія чувством доведено. Сасвим ново слово изнаћи тако, да са већ познатыма никаква подобія не'ма, ніе могуће, какогод што се сад' ни у каквом' језику нова реч коренна наћи не може.* — *Ј*ошт штогод о *ѕру*. Я се не само вама, него свима онима чудим, кои су га досад' ил' терали, ил бранили. Нит' се прво, нит' друго силом учинити може. Славени су азбуку свою од Грка, а мы од ньи узели. Мы свог' езыка у школама не'мамо него, као што знате, прву науку као деца, туђим т. е. црквенным діалектом починѣмо, дакле — славенску, а ће србску азбуку тамо чуемо, и онако є са свима нѣнима недостатцыма, и у србском писаню *употребльавамо*. Скоро смо се пробудили, и мыслити почели, колико се мы, *као Срби, словенског' езыка, дакле и нѣгове азбуке, држати имамо, и тако смо брзо видли, да од овог' не само у променама, него и у написиваню речи гдегде отступити морамо*. Славени не'маю гьерв и кьерв ни *јо*, и *ји; ель* и *ењ*, као глас, имаю, ал знака за ове гласове немаю, *је* имаю, ал' знака особытог' немаю. Нужно в дакле о знацыма овима мыслити. *Наћемо и то, да Славени опет штогод имаю, што мы немамо, ал и не требамо, Х и Ф, наипаче прво, кое и у правим' ньіовим речма стои. Дакле неке су знаке имали, кое мы не требамо, а неке, кое требамо, немаю. Почне се крпити и крпи се, ал' опет продрто остае.* Єр ко ће Србина натерати, да *тъе* изговори *ће; гъе ће* и проч.? Осим овог' наћемо у истой азбуки два знака ъ и ь, од кои прво безгласном, код ког' стои, никаква гласа не дае, а друго безгласно, код ког' стои, таньи и то само *л, н, д* а на другом месту никаква чувеног' гласа не дае. Мы дакле Срби, не чуюћи нигде ъ сасвим га и избацуемо, као и *х*, кое нам нигде не треба, ал с' овим га т. е. ъ из славенског' црквенног' нит' терамо, нит' га у нѣму утврђуемо. Словени га ничим бранити не могу, него едним обычаем, кои е у езыку првый и найсилни заповедник, а мы сад топрв, што 'но реч, писати починѣмо, дакле у знацыма толико яког' и іогунастог' обычая не мамо и зато ъ свагде, а ь осим *л, н, д*, пред сваким словом безгласним такођер оставити можемо и морамо, ако смо ради да излишности у езык не уводимо; кад пак предреченна слова наћемо и сви примимо, онда и нѣга сасвим оставити смемо. Накратко нико

нам' и оно, што нам' не треба, наметнути не може зато, што смо од нѣга оно, што нам' треба, узети морали. Друго бы было, да е ово наша првобытна азбука. Онда бы тешко избацили оно, што е обычай утврдіо. Дакле ъ у србском' без никаквы други дубльи доказателства, какогод и Х и Ф, сваки из свои узрóка, наполѣ. — Нек' се ньим црквенны езык дичи. — Из овог' о едном' и другом' *гру* реченог' слѣдуе, да вы нимало право не'мате, што као у пркос ъ свагде обдржавате, и онде, где га природа србског' езыка *никако* не трпи; *радостъ, сладостъ, смртъ*. Не треба се лютити, што ъ сви таки неће да одбаце. Ово донде быти не може, док се у школама малыма предавати не почне; да мы ъра немамо, и да без нѣга быти можемо. — Е! дакле, *по моіой памети*, стекосмо за свакій глас особитый знак. Ай' да видимо, могу ли се ови новацы тако лако, као што се чини, увести. Знамо из историе да се гдеком' власнику, кои е непокорне казнити могао, нова слова наметнути ніе дало. — Чудан е и як свакій обычай. Какогод што е укоренѣнно тешко истргнути, тако е, у овой ствари, штогод тешко укоренити. У речи т е с а н тако е тешко ъ оставити, као што бы га у речи *сан-дук*, у овом' истом' слогу увести тешко и необично было, санъдук. Зашто и едно и друго? Чрез обычая. — Из свега се овог' види, да ће и нама, што смо намерили, свршити тешко быти. Ал' што е тешко, ніе свагда немогуѣно, и што одма не буде, може познѣе быти. Само треба напред знати, да е тешко. Но доста о словима.

Ваш е одговор на Мркайлову палинодію леп, ал ніе нов. Не треба проче ъ зато уводити, што гдекое речи, како и Мркáйло и вы мыслите, без нѣга написати не могу. *Скрьао, трьо, врьови*. А зар се ове и подобне речи не могу овако написати: *скрьао, трьо, врьови*, или *скр-ао, тр-о. вр-ови?* Та овде између самогласны ъ, та — та ь было, свеѣдно е. Само се ово ока ради чини, да се не бы самогласно с предстоећима безгласныма саставило и тако едан слог направио. А кад' се између овы штогод метути мора, то е болѣ оно узети, што нам' и на другом' месту служи, то ест ь, или, да нам' и ово нужно не постане, лінію —. Єли добро?

Сад за новце од пренумераціе. Я сам све послане Господаре, и не пытавши ѝ, пренумерирао, и кад' сам новце заискао, онда су казали — будући да позната браћа трую — да не могу пре платити, него кньигу добыю, и онда ће

драговољно, што су дужни, дати. — Вы, на ово не гледајући, све ѝ примите за мою любов и чест. Не стои за 120 фор. Опет ћемо победити. Г-дину Копытару найвећій поклон. С Богом.

Гершић.

Запамтити. Што Г. Копытар против гьерва мог' оваког' *h* воюе зато ер е латінско с' другим гласом не'ма право. И *д* (добро) е латінско *ге*, а код нас е *добро*. —

[Споља:] *c. Carlovitz*
An den Herrn
Wuk v. *Stephanović*
Mit Briefen des H-n v. Davidovic
in Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2410]

3.

У Карловцу 10-га Юл. 817.

Любезный мóй!

Я сам вама на оно давнашнѣ писмо от 2-га Фебр. отговоріо. Жао ми е, ако га не добиете. Онде сам мало труда имао. Ту е за *ф*, *х*, *ель*, *ен*, *је*, *е*, *гье*, *ъ* и *јод*, што се засада знало, изговорено. Лень сам га опет поновити, ер отписа не'мам. Ал', ако га не примите, онда ћу морати. Сад' к' писму от 15-га Юн. Я волим писати: *людскій* ал' с' разликом. *Људско* срце — Ово одело *људки* (лепо) стои. Волим *господскій*, *градскій*, *србскій*, ер се колико толико *д* чув. Волим *ћурчин* с' разликом. Ово прво присвоява, *ћурчин* сын, *сарин* (ніе сарискій) *елчія* — *елчин*, не, *елчійскій;* оно друго начин показув. Я ћу га *ћурчійски* туђи, т. е. као ћурчія; ћурчин-скій нимало не валя. Видите зашто. Далѣ. Ако ћемо, као што мислим да ћемо у писаню ово наравно правило узети: Schreibe, wie du sprichst с' оном смотреносћу, с коіом треба, онда валя онако, како говоримо, писати, даке: *Ра-станак*, а не *раз-станак*, *и-сећи* и проч. Само е нужно гледати, да се добро оваке речи изговараю зато, да не даду другій смысао. Ер *исећи*, ако се глас на *и* но подигне, може значити *и сећи*, *und*

schneiden и т. д. Волим *сведочба* него *сведоџба* зато, што не'-мамо нашег' слова с' коим бы глас овай изяснити могли, а ово нам' само за турске речи треба.

За палинодію сам и у предпоменутом' писму мом'. што мислим, казао и сад опет кажем, да є без мозга. Жао ми є, да є и он трагом нашег' иначе чувеног' Соларића пошао. Изговор нѣгов іошт га є више осрамотіо. ъ и ь у славенском црквенном' езику прво обичай, а друго нужда брани; у нашем' оно не треба, а ово дотле остав, док му замену не нађемо. Више се овде, како се мени види, ништа паметно рећи не може, кроме питати и тражити, откуд є оно прво у азбуку дошло и ко му име даде, кад гласа нема. — Ако, велите, новце ваше потрошіо нисам, да и пошлѣм. Да нисте то, што сте, мóй искренїи, увредиле бы ме ове речи ваше. Єр што у човеку неваля, оно и у пріятелю не може валяти. — Ел' вам ово мрачно? Расудите, пак ћете лако видити, шта оћу. Я сам вам' у спочетка реченом' писму за новце оно, што ест, отговоріо. Отпишите ми, есте л' га добыли, пак ћемо се онда далѣ разговарати.

Шта ради наш милый Копитар, славенска дика и обрана? Поздравите га и поклоните му се место мене. А како наш любезный штампар? Овде кажу, да се зло оженіо. Ел' то истина? Весма бы ми жао било. Чуете, мени се више штампар, штампа, штампанѣ, штампарство, штампарница, штампаріа, штампарскій допада, него: печатати, печататель, печатня, и проч. Оно само едно, сваком Србину познато, значи, а ово едно, ал' не оно, што є Србину познато. Истина да се, кад' є о књиги реч, не каже, печатити, него печатати; ал' печататель и едно и друго значити може. А како ћемо лепо рећи, типографическа погрешка, са печатати? А са штампати лако. Ово тек успут. Збиља! докле ћете у новинама писати інштрукціа, *наученіе*, кад' сам Давидовићу доказао, да не валя? Упутствованіе или упуствованіе, наставленіе или ка' и Немцы, інштрўкціа. Здравствуйте и милуйте вашег' искренног

Г-ћа.

[Спољa:] *von Karlowitz*
An den Wohledelgeborenen Herrn
Vuk v. *Stephanović*
Mit Briefen des H-n *v. Davidović*
in Wien

[Орнг. у арх. С. К. Академије бр. 2411]

4.

У Карловцу 25-га Септ. 818.

Любезный Брате!

Какви су се на вас црни облацы подигли! Єсте л' се уплашили? Ако сад' живи останете, дуго умрети нећете. Ал' где ћете се заклонити? Ко ће вам помоћи? Народ? Овог не'ма. Не ма? Да! Свуд' су већ Славени предузели, Славени прави, а покварени исчезоше, као дым, као пра пред ветром. Да плачемо! Єзык нам' узеше, уста затворише, толико векова натраг отераше. Но лагано. Не отераше, него терати починю. Вук прост, безкусан, неслан; Копытар ни српски не зна, ни славенски, и ніе вышше него шест школа свршіо. — Ово є усмена и писмена крітіка овдашня. Сад' се држите, ал' пріятеля вашег' таите. Г-н се Копытар осрамотіо, што є великому овому писао. Meiner Meinung nach soll man entweder ächt slawisch oder in der reinen serbischen Umgangssprache schreiben. Ово се с' нѣговыма другима о ствари овой мыслима не слаже. Нема овде Србин погодбе. Он само оће, и треба да српски пише, то єст онако, како народ говори. Разуме се по себи, да ће се списатељи мало по мало от говорног' езыка и чистотом, а редом уклоняти, док за неколико векова ил' десетиня писменый од говорног тако далеко оде, као што се и код други народа паметны и просвећены случило. Ту ће ти изостати содакора, тудекара, ондекана, подпрдуєсе, чинимиске, дай мене (мени). Аи*де де*, дед*ер*. А засад' смо мы Србльи сви єднаки, нит' се по правди може рећи: *Он иросто српски пише.* Сви сад' ово чинимо, другачіе не знамо, нит можемо. Овако су сви народи поступати морали, док су онамо, куд сам пре казао, дошли. Ал ово є врло мало место за мысли кое *я* о езыку нашем имам. Одавде и видити не можете. Зато нит' ме осуђуите, нит волите.

Зн'ате кое.

[Споља:] von Karlovitz
An Herrn Wuk v. Stephanovics
Mit Briefen d. Herrr Kopitar
in Wien

[Ориг. у арх. С. К. Академије бр. 2412]

ДОДАТАК

ДОДАТАК

1.

НИКОЛАЈЕВИЋ — КНЕЗУ МИЛОШУ

Крагуевац 4. Ян. 1821.

....Г. Вукъ Стефановићъ люби вамъ руку и поздравля да наденете новому Србину име србско, Обренъ или Владислав или Любислав, само туће да ніе.

[Ориг. у Држ. Архиву]

2.

КНЕЗ МИЛОШ — КОНСТАНТИНУ ХАДИЈИ

Бр. 289. 20. марта. Писато Пивару у Земунъ.... и да пошалѣ у Бечъ 200 гроша Вука Караџића жени.

[Протокол кн. канцеларије за г. 1821, у Држ. Архиву]

3.

КНЕЗ МИЛОШ — ЈЕВРЕМУ ОБРЕНОВИЋУ

№ 460. 23. апр. Одговорено Господару Ефрему... Едно писмо да преда ромоме Вуку у Земуну или у Новому Саду ков [е] Господар намѣренъ послати министру росискомъ у Бечъ. Господаръ хотѣо е още овди предати да понесе но боло се у контумацу да неистраже, тако хоће ли се Румба овога дѣла

примити полагано да га испитаю и неоткриваюћи му одма да види шта найпре мисли и може ли се Господаръ на вѣрностъ нѣгову положити? или би се кои други поуздани одъ нѣга наћи могао.

[Протокол кн. канцеларије за г. 1821, у Држ. Архиву]

4.

МАРКО. ЂОРЂЕВИЋ — КНЕЗУ МИЛОШУ

Ваше Сіятелство,
Милостивѣйшій Государе мой!

И завчера писаль вамъ, надѣюся что Ваше Сіятелство оно исправш получили. Нынѣже с' высокопочитаніемъ являю вамъ что исправш врѣчилъ, благосердш воспріялъ, я самоличш с' негш говорилъ, онъ сказалъ что в' истагш дня высочайшый особа будетъ оно посылати... такш на время здѣлано бѣдетъ нѣждное слѣдствіе и потребное уреждение. В' первыхъ вопросихъ какш Принцъ шбрѣтается, швѣстилъ касающаяся, придодалъ что опасность и бѣдность терпимъ, онъ сталъ недоумѣватися, ниже самъ вѣдаетъ что сказати бѣдетъ, дондеже извѣстіе ш тамш не получитъ. На нѣговимъ вопросомъ и сказалъ что с' лѣвыя страны нашея около дванадесятъ тисѧщъ говорится, рекалъ нѣстъ истина. А какш сосѣдници с' десныя страна вашея шбрѣтаютсю. Я сказалъ что она до нынѣ мирни пребываютъ, обаче да мы никогда вѣровати имъ можемъ, понеже различный слѣхъ честократно намъ, ш тамш доносится искалъ знати каково наложеніе. И ш васъ имѣю здѣли задержатися, или возвратитися. И сказалъ что, ежели из' вашея страны шбстоятелство меня здѣ закоснити бѣдетъ и нѣждно оно такъ быти. И могу задолгое время здѣ пробавитися, добрѣ рекалъ потребно есть такъ быти. Меня вопросилъ какови чловѣкъ есть оный хромый. И сказалъ что и онъ имѣлъ налогъ говоритъ. Есть ли онъ вѣдомъ Принцу, ей сказалъ и, убо добрѣ, они бѣдетъ тебѣ гласъ всегда ш насъ доноситъ понеже онъ частш ш своей собственной ползи к' намъ приходитъ, сказалъ что дѣло сіе надлежитъ бытъ весма еликш возможно смотрителнш и тайнѣйше. Азъ незнаю могѣ ли Хромомѣ по-

вѣритися ибо онъ многоразличны знакомства с' различны люди здѣ имѣетъ, желелъ быхъ то и васъ извѣститися, обаче и никогда не бѫдѫ повѣритися, якоже и до днесъ ничего ему сказалъ. Здѣ слѫхъ носится что я и хромый пришли высочайшемѫ австрійскомѫ дворѫ молитися, во еже бы онъ благоволилъ наше фамиліе воспріяти, то можетъ бытъ что Земѫнци писали. Австрійци весма мѫдро и похвално шбхожденіе нынѣшное Сербшвъ вменяютъ что они не взирая на таковия бѫнтовники в' мирѣ и тишинѣ пребываютъ. И Государъ! разѫмѣваю что крѣпкая сила... неимѣютъ, она крѣпкая сила на яже они подпираніе имѣли не хощетъ ш тимъ знати. Грецы на безпристрасность нынѣшнюю Сербшвъ весма негодѫютъ. Они повѣровали абіе что слѫчай Пореченіи поводъ дати бѫдетъ замѣшателствѫ. Господь Пина былъ здѣ, и шшелъ и шбрѣтается у Брашовъ. Образецъ оный чрезь тамш емѫ послася, такожде и дрѫгое за вашега синовца. Новине различна обаче всяка почти поль день за истинѫ держится по томъ лежа, истинное есть что Тѫрцы в' Бѫкѫрещъ до 2000 доспѣли. Говорится что Ипсиланти безсиленъ есть. Дол'ныи Грецы напредѫютъ. За нас терпѣніе подобаетъ ибо разѫмѣвается что все сѫетно и праздно есть. Добро бы было меня удовлесотворити како нынѣшное шбстоятелство, обаче ежели оно не удобно вамъ писмо познатомѫ врѫчити болше данебѫдетъ ибо способный человѣкъ таковагш дѣла в' Белградѣ и незнаю обаче было бы нѫжно да бихъ и здѣ сказалъ потребная паки вамъ бѫдѫ писати в скорѣ.

В[іенна] 3. Юнія 1821.

Всепокорнѣйшій и благонаклонѣйшій
вашега Сіятелства рабъ
М. Г.

P. S. Молюся не замерите что вамъ напоминяю све еже творите да бѫдетъ тайно ш свякагш, ибо и здѣ дѣла коя сѫщѫ менс тамш в' разговоръ были нашелъ гдѣ люди то исто знаютъ.

[Државни Архив. Кнеж. канцеларија Преписка Марка Георгијевића с Кнезом Милошем]

5.

КНЕЗ МИЛОШ — КОНСТАНТИНУ ХАДИЈИ

№ 1262. 23. Септ. Послато Пивару у Земунъ 2400 гроша и писато му, да одъ овихъ пошалѣ Господину Вуку Стефановићу за пренумерацыю на Господарево име за 100 комада нѣгови нови песнарица, кое сад издае, колико потребно буде...

[Протокол кн. канцеларије за г. 1821, у Држ. Архиву]

6.

КНЕЗ МИЛОШ — ДЕМЕЛИЋУ

№ 1525. 29. Окт. Ѿписато є Демелићꙋ на нѣгово писмо слѣдꙋюще:

Ꙗ самъ имао срећꙋ ючерь 27-го Октобріа полꙋчити первое писмо ваше, у коемꙋ изявлюете дасте 2-го Авгꙋст. къ мени ѿправили. Ово мени дорꙋке дошло ніе. У писмꙋ вашемъ изяснявате желю съ нама у ближе пріятелство стꙋпити, ибо ради сте кћеръ мою млаћемъ братꙋ вашемъ сꙋпрꙋгꙋ имати. — Оваковы гласъ не само что ми неповолянъ быти не може, имаюћи дщерь ѿ кога бы чести мꙋжа онъ ни дошао, да что выше ѡсобито се радꙋемъ, да и вы благородный Г-дине, аки родолюбивый Србинъ таковꙋ благонаклоностъ къ домꙋ и дѣт[ет]ꙋ моемꙋ показꙋете.

Ꙗ доволнѡ извѣстія о вашемъ почитаемомъ домꙋ имамъ, и ѡ добромъ воспитанію брата вашего не сꙋмнямъ, слѣдователно и узрока ѿказати вамъ ненаходимъ дрꙋгаго, кромѣ да кћи моя старія Петрія при концꙋ іꙋніа сего лѣта свое 12. лѣто ѿ рождества топервъ совершила є, у овимъ лѣтима находећи се дѣте мое єще нꙋждна къ домостроителствꙋ вѣжества придобыти ніе могла.

Ове узроке представивши ꙗ на промотреніе вашегѡ благородіа, надамсе да мы замѣрити нећете, нитъ пакъ на противнꙋ странꙋ толковати, что мени у ово врѣме, вашемꙋ и моемꙋ желанію удовлетворити способа неостае; въ прочемъ вашемꙋ пріятелствꙋ и любови себе препоручуюћи, съ истинымъ моимъ почитаніемъ пребываюћи єсамь.

[Протокол кн. канцеларије за г. 1821. у Држ. Архиву]

7.

МИХАИЛО ГЕРМАН — МАРКУ ЂОРЂЕВИЋУ

— — — — — — — — — — — — — — — —

Вы мнѣ замѣчавате что Вукъ Стефановичъ вознамѣрился нѣкую Исторійцу Сербскую напечатати, коя дѣла Сербска под' Господствованіу нынѣшняго Государя нашего содержатъ, и вамъ налогъ отъ томъ творю, и твердо вама запрещаю да со всѣмъ вашимъ силамъ потрудитеся, да таково несмысленно и опасно цѣлому роду сербскому, погибелно дѣло нѣгову возбраните, и удержите, каковымъ вы образомъ знаете, ибо иначе любезный братъ! с' тимъ нѣговимъ неразсуднимъ намѣреніемъ приведети цѣлаго рода на лѣдъ и страданіе, и тогда сви труди наши суетни и неплодни будутъ, мои' же 7. лѣтня старанія, дѣла наша тогда открыются, тога ради постараіся всякимъ начиномъ удержати его от таково несмысленно дѣло, и то и от васъ изискаю совершенно, и покажи мужество твое в' томъ случаю, иначе небудетъ добрѣ а наипаче нашему несравненному благодѣтелю и Государю здѣ не будетъ поволно, и весма будетъ негодовать. Тако и тебѣ налагаю да ти дѣла твоя, елико можеши сокрывай от него, ибо и извѣстенъ что онъ нѣсть ревнитель и благожелатель рода сербскога, но спомошникъ Немцовъ, а можно бытъ что Государь нашъ от томе никаково извѣстіе неимѣетъ, и тогоу ради не зная точно дѣла нѣгова, заключаю что позволилъ ему исторію напечатати.

— — — — — — — — — — — — — — — —

В' Санктпетрб. 16. X-врія 1821.

[Државни Архив. Кнеж. Канцеларија.
Преписка Марка Ђеоргијевића]

8.

МИХАИЛО ГЕРМАН — МАРКУ ЂОРЂЕВИЋУ

20. X-врія 1821.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Рекох' ти да ти Вука и намѣреніе напечататъ исторію удержишъ, то исто и нынѣ тебѣ твердо потверждаю, данебъ,

под' никаковимъ начиномъ моглъ тѣ исторію напечатать, причина тебѣ извѣстихъ, и то дѣло отъ тебе изыскую и совершенно —

пребываю вашъ братъ
М. Герман.

[Државни Архив, Кнеж. Канцеларија. Преписка Марка Георгијевића]

9.

КНЕЗ МИЛОШ — МАРКУ ЂОРЂЕВИЋУ

Бр. 124. 24. Ян. Одговорено је Марку [Ђорђевићу, конзулу] у Београду.... из писма Г. Германа одговорено је Марку, да Вуку нитко наложио није историју о Господару писати, он као списатељ седи у Бечу с овдашњим обстојателъствам никаково поразумије нема, нити се види да такова пјеснарица, као что Вук издаје, народу на вред бити може; да одговори Герману, и јави му положеније каково јест...

[Протокол кн. канцеларије за г. 1822. у Држ. Архиву]

10.

КНЕЗ МИЛОШ — ЂОРЂУ ЋЕЛЕШУ

Бр. 45. 10. Ян. Писано Георгію Ћелешу у Београдъ да узме одъ Ћир-Наума Ичка Господаревихъ новаца 3000 гроша и да преда Г. Вуку Стефановићу у Земунъ да бы се съ тимъ єданпутъ одбіо просити.

[Прот. кн. канцеларије за г. 1823/4. у Држ. Архиву]

11.

МИХАИЛО ГЕРМАН — КНЕЗУ МИЛОШУ

— — — — — — — — — — — — — — — —

Теперь же обращаю мое вниманіе совсѣмъ на другой предмѣтъ, по вашимъ неоднократнымъ настояніямъ еще съ прошедшаго года (хотя и не имѣлъ офиціальнаго Вашего пред-

писанія) на счетъ нѣкоторыхъ злоумышленниковъ находящихся въ Бессарабіи; но я получилъ разныя донесенія отъ доброжелательныхъ патріотовъ изъ Бессарабіи а изъ важнѣйшихъ имѣю честь здѣсъ присовокупить копіи подлинно снятыхъ съ ихъ писемъ подъ № 1, 2, 3, 4, 5 отъ Евтимія Христича бившаго полиц-майстера Сербскаго въ Бѣлградѣ, а другую подъ № 6, 7 и 8 отъ извѣстнаго вамъ Симеона Милутиновича; изъ которыхъ копій благоизволите разсмотрѣть неблагопріятныя и злоумышленныя поступки нѣсколькихъ особъ тамошнихъ, старающихся низвергнуть Васъ, поставить безъ началія не окаяно (анархіа) тѣ и другія ваши отношенія чрезъ Марка брата и Мустакова дошли до моего свѣдѣнія и побудили меня дать сильную прозбу на счетъ оныхъ особъ; да бы удалить ихъ изъ Бессарабской Области во внутрь Россіи, съ которой прозьбы честь имѣю копію подлинно препроводить для одобренія вашего. По причинѣ бывшаго тогда отсутствія Графа Карла Васильевича Несельрода я подалъ управляющему Миссіею Константинопольскою Дмитрію Васильевичу Дашкову, послѣ обратнаго возвращенія Графа Несельрода, я получилъ въ отвѣтъ на вышерѣченную прозьбу мою, что Его Величеству угодно было приказать предписать Графу Воронцову Бессарабскому Намѣстнику найстрожайшимъ образомъ, да бы онъ имѣлъ присмотръ тайный надъ ними, и ежели оное подозрѣніе окажется справедливымъ въ точности тогда поступитъ по законамъ съ такими злоумышленниками, но между тѣмъ временемъ Графъ Воронцовъ съ своей стороны не извѣстно, что сдѣлалъ; а увѣряютъ, что онъ нималѣйшаго подозрѣнія немогъ сыскать ни у кого изъ сихъ особъ, притомъ взялъ подъ особенное покровительство и противъ нашего желанія, Степана Живковича Телемака, вмѣсто того, что бы отдалить извѣстнаго сего Януса[1]) (Живковича), онъ представилъ Его Государю достойнымъ уваженія и почитанія въ чинъ коллежскаго Ассесора и въ исполненіи должности по особенному порученію при Бессарабскомъ Намѣстникѣ и отпускать ему отъ тамошнихъ расходовъ 2000 рублей жалованья. — Признаться такой поступокъ ободрилъ духа непостоянаго тѣмъ болѣе вреднаго языка Телемакова, и хотя Графъ Несельроде долго несоглашался, но по уговоренію Константина Константиновича Родофиникина и Графа Воронцова, и по настоянію Статскаго Совѣтника Стойковича Высо-

[1]) *Янусъ* Римскій Богъ съ двумя лицами одно впереди, а другое на зади, изъ которыхъ одно лице представляетъ *молодость*, а другое *старость*. —

сочайшій указъ соизволенъ и на сей предмѣтъ отпущенъ отъ 6-га Генваря 1824-го года. - И съ тогоже прошенія благоувидѣтъ изволите Милостивый Государъ справедливое мое требованіе отдалить отъ границъ немирныхъ духъ вольно хочующихъ разорителей земли Сербской и всей націи и такъ довольно справедливо можно заключить, что тѣ самыя особы всегда были и будутъ недоброжелателями Вашими и Сербской націи отъ зависти и вѣроломства, подлости и непристойныхъ ихъ поступковъ, настоитъ даже и вниманія обращатъ къ развращеннымъ и несноснымъ лицамъ, которые стыдъ и страмъ наносятъ сами себѣ. Но хотя они мало по малу и замолчали но все они питаютъ внутри въ низкихъ душахъ ихъ великую ненависть и желаютъ каждаго раздора и несогласія Вамъ и народу Сербскому. Изъ тѣхъ же нѣсколько особъ, когда народился Государь Императоръ прошедшаго года въ Сентябрѣ мѣсяцѣ въ Хотинѣ то сынъ покойнаго Чернаго Георгіа и Яникіе вмѣстѣ подавали прозьбу Всеавгустѣйшему Монарху между прочимъ просили да бы благоутробнѣйше Государь Императоръ соизволилъ изтребовать отъ Императора Австрійскаго задержанія вещей, оружія и другихъ разнаго сорте въ Землинѣ и въ Петерварадинѣ, 1813-го во время неоплаканнаго наденія Сербій, принадлежащихъ часть народну и часть Воеводамъ и прочимъ Господамъ Сербскимъ и начальникамъ тогдашнимъ, но рѣшеніе и по сихъ поръ не вышло; — но второе прошеніе дано Его Величеству и притомъ страннымъ показалось нетолько мнѣ, но вообще. — Яковъ Ненадовичъ съ сыномъ своимъ проситъ позволенія у Государя Императора возвратится въ Сербію съ своимъ семействомъ съ удержаніемъ за собою пенсій получаемой отъ Россіи и да бы Его Величество Всеавгустѣйшій Монархъ Гарантиралъ его спокойствіе, жизнь и имущество въ Сербіи, не только се стороны Турковъ но и Сербы даже да бы ему не въ состояній были здѣлать никакихъ притѣсненій и обидъ (т. е. као *аѓ* безъ узды). Сирѣчь пустъ дастъ ему 10 тысячь солдать Русскихъ, да бы ему как момке свое служили у Валѣву), вотъ вамъ бредни дряклаго старика и мечтанія послѣ толикихъ странствій, страданій и несчастій претерпѣнныхъ имъ, непрестаетъ еще свое злоковарное намѣреніе приводить въ замѣшательство; но и сіе его покушеніе обрается безъ успѣшнымъ и по нынѣ. Не въ состояніи повѣрить, Господарь, какія интриги и выдумки заводятъ противъ васъ и каждый день они свои новости въ кофейнихъ домахъ

и кабакахъ, какъ безъ дѣла люди вымышляютъ въ Кишиневѣ и Хотинѣ про васъ разказываютъ неосновапныя, и выражаются непристойными поведѣніями и разными образами называютъ и сравняютъ васъ съ ужаснѣйшимъ тираномъ вмѣщающимъ въ собя *Нерона, Калигулу, Илиогабала, Іоанна Грознаго* и такъ далѣ а не лучше замене, а всѣ что вы умѣли въ сихъ критическихъ обстоятелствахъ подержать себѣ славу, честь, тишину, спокойствіе и благоденствіе народа вами управляемаго и несогласилися по ихнымъ желаніямъ поднять оружіе противъ Турковъ и соединиться съ Греками, чтобы могли они тогда пріѣхать въ Сербію подъ видомъ на помощь; да бы грабить, разорять, опустошать, вѣшать людей безъ суда, безъ слѣдствій только по едному своему произволу, какъ уже и дѣлали въ прежнія времена! Вамъ Государь единственная ихъ слабость, желаніе, патриотизмъ и просвѣщеніе. —

Теперь милостивѣйшій Государь обращаю мое вниманіе на особенный предмѣтъ важнѣйшій по дѣлу и гордости народной. Сюда пріѣхалъ еще прошедшаго года въ Майѣ месяцѣ Статскій совѣтникъ Харковскаго университета профессоръ бывши Аѳанасій Стойковичь, извѣстенъ по своей учености и природнымъ характеромъ, а найпаче изданною книгою его физикою на Сербскій и на Русскій языкъ. Сей Г-нъ Стойковичъ призванъ былъ сюда по приказанію Его Сіятельства князя Голицына Министра просвѣщенія дѣлъ, да бы перевесть Святое Евангеліе (новый завѣтъ) на чисто Сербскій. — Вукъ Степановичъ ново-обрѣтеннымъ имъ языкомъ Сербскимъ, который переводъ Стефановича, не имѣлъ своей пользы по причинѣ дурнаго, испорченнаго и непонятнаго даже слога е выраженія, и слѣдовательно уничтожиле здѣсь и опровергли общимъ мнѣніемъ въ собраніи. На сей конецъ взялся вышеупомянутый Стойковичъ, по рекомендаціи данной ему со стороны извѣстныхъ, бившаго Митрополита Леонтіа Сербскога и архимандрита Филиповича, что онъ Стойковичъ единственно одинъ, который можетъ перевесть Новый Завѣтъ на Сербскій, и такъ онъ и по сіе время переводитъ; но такъ какъ сіе Евангеліе послужитъ въ пользу единственно націи Сербской, котораго перевода въ времени принятія вѣры Христіанской неимѣли на просто Сербскій и такъ *делегатно*, какъ правовѣрпы нашъ законъ и вѣра и да бы не здѣлали новихъ ошибокъ какъ и Вукъ здѣлалъ да бы осталася нація вѣчно въ стыдѣ и страмѣ, потому, говорю, дѣло касается единственно до вѣры и неувѣренъ еще

угодноли будетъ вамъ въ нашу Св-тую Церковъ принесть оный переводъ, того ради, я и незнавши вашего намѣренія принужденъ находимъ сопротивляться оному переводу Стойковича (хотя еще и не вышелъ отъ типографіи на свѣтъ въ публикѣ) по причине что здѣсь въ Россіи очень мало ученыхъ людей на Сербскій єзыкъ и почти никого нѣту, какъ уже дѣлатся такіяже переводы бываютъ разсмотрѣны особеннымъ духовнымъ комитетомъ да бы могли пересмотрѣть и поправить ежели будутъ какія ошибки, и согласенъ ли нашъ *(клиръ)* духовенство или нѣтъ принять? На конецъ Г. Стойковичъ послалъ свой переводъ на одобрѣніе и за подписаніемъ вышерѣченнаго Митрополита Леонтіа, который и осмѣлился подписать одобреніе онога перевода (а и самъ нислова вмѣстѣ съ Филиповичемъ незнаютъ ни граматически, ни ѳеологически но по Сербски); на то узнавши таковое же одобрѣніе Митрополитово и что ни Митрополитъ ни Филиповичъ не въ состояніи здѣлать примѣчанія ошибокъ, либо неправильнаго слога употребляемаго въ переводѣ; а ктому и право неимѣють потому кто издаетъ Физику, тотъ не въ состояніи переводить Новый Завѣтъ, а кто переводитъ Новый Завѣтъ тоже не въ силахъ другія книги издавать, и каждое ремесло своего мастера изыскуетъ (но какъ небудетъ сей переводъ Евангелія поступилъ вштампѣ и скоро нѣсколько Экземпляровъ видутъ и такіяже вышерѣченны причины побудили меня сопротивится оному переводу и подалъ нижайшую прозьбу на имя Єго Сіятельства Графа Несельрода, какъ изъ оной здѣсь присилаемой копіи отъ 20го Декабря 1823 года на ваше благоусмотрѣніе и рѣшеніе, угодноли будетъ оправдать въ полной мѣрѣ сего перевода либо опровергнуть, вотъ вамъ мое мнѣніе содержащее въ прозьбѣ съ коею я обратился къ Єго Сіятельству Графу Несельроду дабы позволило мнѣ министерство просвѣщенія дѣлъ одинъ Экземпляръ рукописный да бы могъ оный послать къ вамъ на ваше усмотрѣніе и вашему тамошнему (клиру) с-щенству да бы благоизволили могли собрать комытетъ изъ ученыхъ людей Славенскаго языка изъ разныхъ Епархіяхъ и монастыряхъ вашего правленія, толь изъ монашескаго чина, равно какъ и изъ мирскаго и согласится съ общимъ мнѣніемъ и за подписаніемъ одобренія съ приложеніемъ печати, тогда бы могло сіе дѣло имѣть полное право вступить въ Сербскую публику между простымъ народомъ, потому сами изволите знать какой же нашъ народъ простымъ: они полагаютъ что самъ Христосъ говорилъ Слаянскимъ єзыкомъ,

а не просто Сербскимъ либо моглисте бы и то зделати послать на разсмотрѣніе Митрополиту Карловачкому, какъ одного рода закона и исповѣданія языка либо пользоваться его и нашего Митрополита совѣтами, а знамо довольно людей ученыхъ находится т..е. я старался какъ бы не было дойтить прежде до вашего вѣдомства а послѣ пусть какъ угодно будетъ Министерству поступить по ихъ желанію — отвѣтъ же получившы есть слѣдующій „что Стойковичъ почитается ученымъ человѣкомъ и что Митрополитъ Леонтіа знаетъ прекрасно словесность єзыка Сербскаго (выраженія єго превосходительства Г-на Попова Директора Министерства Духовныхъ дѣлъ), что Г. Архимандритъ Филиповичъ ученый человѣкъ и довольно знаетъ Сербскій єзыкъ“ и такимъ образомъ непозволили послать къ вамъ рукописный єкземпляръ на разсмотрѣніе какъ выше упомянуто, а сами по одобреніи Митрополита Леонтіа рѣшилися напечатать и что сказали и вамъ будутъ послать чрезъ єго превосходительство Г-на Минчаки один Экзем[п]ляръ да бы напечатанаго разсмотрѣли“, а они меня здѣсь увѣрили что преписаніе Г-ну Минчаки увѣдомить васъ о томъ дѣлѣ но какъ небудетъ сіе дѣло должно имѣть довольнаго затрудненія разобрать подробно я неимѣвши точнаго и полнаго вашего согласія, и наставленія на то не могъ дальше сопротивляться, безъ особеннаго на то вашего наставленія, или предписанія, а впрочемъ нынѣже отъ васъ зависитъ одобрить, или опровергнуть по обстоятельства или поправить и я надѣюся что Г-нъ Минчаки пространно опишетъ вамъ сей предмѣтъ того ради я покорнѣйше прошу васъ Милостивѣйшій Государь удостоить меня вашего преписанія и соизволенія и оправдать мой поступокъ для порядка вещей; я только былъ принужденъ исполнить мою должность какъ слѣдуетъ, а впрочемъ не мое дѣло вмѣшиваться и входить въ Религію и осуждать или судить съ мою слабость Ѳеологистовъ того ради я оставляю всѣ на ваше и Сербское духовенство разсмотрѣніе поступить какъ за право разсудите. —

Любезный вашъ племенникъ Христофоръ непрестанно находится у извѣстный вамъ полкъ конно-артиллериской роты № 30-ій въ Градиенской губерніи въ мѣстячнѣ *Деречинъ*. И слава Богу здравствуетъ по сихъ поръ благополучно. Пока я здѣсъ нахожуся отъ мало, мало посылаю ему всѣгда, но ему трудно будетъ продолжать онакую жизнь неоснованную. А вотъ вамъ и одно письмо на ваше имя отъ єго, хотя и старо,

по оказіи отсюда къ вамъ затруднительны — а тоже и другое на имя Г-на Ефремма любезнаго брата вашего. — За прочихъ Сербовъ находящихся здѣсь я имѣлъ честь прошедшаго года послать вамъ полный списокъ гдѣ и куда каждый находится, кромѣ 7-ыхъ оставшихся въ училищѣ а прочія всѣ взяли въ службу какъ и изъ списка честь имѣю паново послать, — по вашему желанію. — Я не престаю подавать имъ руку помощи въ чемъ только бы могъ и словесно и въ деньгахъ и совѣти и посредничество у Министерствомъ, коимъ в' обще извѣстно и каждому, который и сами они могутъ подтвердить и засвидѣтельствовать по совѣсти ихъ. —

Честь имѣю здѣсь увѣдомить васъ, что Г-нъ Симеонъ Милутиновичъ изъ Кишинева старается какъ изволите заключить изъ письма одинъ параграфа ко мнѣ его, издать на свѣтъ первое сочиненіе его на просто Сербскій языкъ подъ заглавіемъ *Сербіаду*, которое изданіе будетъ одно изъ достопамятнѣйшихъ въ народу Сербскому и посвятить оную на честь націи Сербской; сіе сочиненіе будетъ единственно для Словесности Сербской, оно писано въ стихахъ и прозахъ, содержитъ возстаніе Сербовъ владѣніе, пружины и паденія Чернаго Георгіа, вторично возстаніе славное ваше, правленіе и слава народня; но какъ вы изволите знать что онъ недостаточенъ, а только съ одно милостивое жалованіе, которое отпускаетъ ему благоутробный Монархъ въ Кишеневъ 600 рубл. ассигнаціями, онъ не въ состояній дать на штампу одинъ безъ помощи вашей и я осмѣливаюся просить покорнѣйше обратить зрѣніе ваше и дать ему руку помощи что вы за благоразсудите на сей конецъ, а онъ даетъ на штампу въ Лейпцигѣ. —

Другоеже сочиненіе здѣсь въ Петераургѣ скоро выходитъ на свѣтъ подъ заглавіем (жизнъ и подвиги Вер. Вожда Сербскаго князя Милоша Обреновича) отъ одного неизвѣстнаго сочинителя въ прозѣ, начинаетъ епоху съ возстанія вашего 1815-го года по 1822 и намѣрени посвѣтить оное сочиненіе ежели пріиметъ (самому Государю Императору) либо графу Милорадовичу, какъ Сербину; за которое сочиненіе я и просилъ еще прошедшаго года чрезъ моего брата Марка да бы благоизволили вашъ портретъ послать мнѣ здѣсь, потому должно поставить его въ началѣ оной книжки, а теперь ако непристигне съ ову прилику должно сдѣлати на примѣръ изъ литографіи. —

Въ прочемъ остаюся съ чистосердечіемъ и душевную преданостію погробъ жизни.

1-го дня Мая 1824. года
Ст. Петербургъ.

Милостивѣйшаго Государя
всепокорнѣйшій и преданнѣйшій слугоюе
Михаил Германъ.

Его Св. Милост. Госуд. Милошу Обреновичу Г-ну Верх. Вождю Н. Сербъ.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија. Преписка Михаила Германа 1816—1829. л. 147 б.]

12.

КНЕЗ МИЛОШ — АЛЕКСИ СИМИЋУ

Бр. 1051. 4. Јуна. Писано Алекси Симићу Базрђанбаши .... да Вуку Караџићу, списатељу, који се у Земуну находи да једну хиљаду форинти, и да узме на то квиту.

[Прот. кн. канцеларије за 1823/4. у Држ. Архиву]

13.

КВИТА

Од иљаду форинти у сребру, које сам ја долепотписани примио од Г-дара Алексе Симића, Базерђанбаше Бијоградског, као послату мени милост од свијетлога и честитога кнеза у Србији Господара Милоша Обреновића.

У Земуну 6-га Јулија 1824.

Вук. Стеф. Караџић.

[М. Петровић, Финансије I, 824]

14.

МИХАИЛО ГЕРМАН — КНЕЗУ МИЛОШУ

Я обѣщался вамъ мое письмо о новой книгѣ, которая подъ заглавіемъ: *Жизнь и подвиги Князя Милоша Обреновича Верховнаго Вождя народа Сербскаго* на русскій печатается здѣсь всѣ историческое ваше дѣйствіе отъ начала до конца, только не пространно политическія сношенія, — а по обстоятельствамъ — но сіе изданіе стояло мнѣ 2000 Р. т. е. 3000 гроша 1400 эксемпляровъ, и съ первою оказіею пошлю за васъ нѣсколько экземпляровъ, а и за публику Сербскую сколько мнѣ можно будетъ. — Сіе сочиненіе будетъ первое въ сербской націи писано по русски съ дозволеніемъ правительства подъ цензурою, и затого я покорнѣйше прошу вашего вспомоществованія поддержать трудящіяся о славѣ вашой и націи Сербской. — Здѣсь посылаю вамъ одинъ екземпляръ похвала на вами ради вспомоществованіе Вуку Стефановичу, о напечатаніи въ Лейпцигѣ Сербскія пѣсни и его критиковали за дурной слогъ и за изобрѣтеніе новои типографіи, и нѣсколько другихъ екземпляровъ за вашихъ чиновниковъ въ канцеляріи, что бы видѣли какъ народъ Русскій критикуетъ за отступленіе отъ Славянская слога и новою азбуку, да бы послужить могло въ примѣръ и другимъ. Въ прочемъ въ Бессарабіи утишили се су наши и ништа отъ нихъ важно неслуша се что же касается до меня вы будьте увѣрень, да полной мѣрѣ я неизоставлю ниодного средства употребить всевозможное мое стараніе и попеченіе о благѣ вашемъ и націи и воожиданіи совершеннаго вашега отвѣта и наставленія котораго и нуждаюся, пребываю съ высокимъ почитаніемъ и чувствительною преданностію честь имѣю быть по гробъ жизни.

Милостивѣйшаго Государя
Всепокорнѣйшій и преданнѣйшій слуга
Михаилъ Германъ.

P. S. Во время отправленія посланника Г-на Рибопіера я немину просить позволеніе у Министерства возвратиться къ вамъ да бы могъ лично доложить теченіе политическихъ дѣлъ вообще и мое положеніе не такъ пріятное. —

15-го Августа 1824-го года
Санктпетербургъ.

Я надяюся що министерство угодно будетъ увѣдомитъ васъ пространѣе о политическихъ сношеніяхъ и по такимже удвѣстіямь вы можете дѣлать что заблагоразсудите. —

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија. Преписка Михаила Германа 1816—1829. Л. 155.]

15.

МИХАИЛО ГЕРМАН — КНЕЗУ МИЛОШУ

Я тоже не преминулъ донести Вашему Сіятельству вкратцѣ о поступкѣ Вука Стефановича Караджича, который осмѣлился жаловаться на меня, чрезъ посланика Татищева въ Вѣнѣ, Государю покойному Императору, Графу Несельроде Министру Просвященія Шишкову, Канцлеру Графу Румянцеву, Аделунгу Академику, Кепену и прочимъ самими гнуснѣйшими выраженіями; называлъ меня айдукомъ, крадливцомъ и проч, ради книгу, которую издалъ я: Жизнь и подвиги князя Милоша Обреновича и требовалъ платежа за нѣгови труди отъ покойнаго Государя; не будучи доволенъ симъ онъ принесъ жало бы свои и Вѣнскому Министерству, князю Метерниху, Генцу, и библіотекарю Копытарь, кои всѣ употребляли противъ меня всѣ свои силы, но я умѣлъ заставить ихъ молчать: сказалъ: что я получилъ предписаніе и повелѣніе отъ моего Государя Князя Милоша Обреновича издать сію книгу и по заповѣсти получилъ предписаніе и поступилъ по его волѣ; а я другихъ лицъ, кто бы они ни были не слушаю, ни Австрійцевъ, ни Русскихъ. — На примѣръ здѣсь поддерживаютъ его особы: Министръ просвѣщенія Шишковъ, канцлеръ графъ Румянцевъ, который умеръ педелю предъ симъ, Аделунгъ и Кепенъ и крѣпко настоивали дать право и преимущество Вуку и укорить книгу, и послѣ того видѣвъ немогутъ ничего сдѣлать задовольствовались издать критику против меня которую честь имѣю препроводить на ваше усмотрѣніе. — Вотъ зависть и злость, притомъ Сербина. — Я приготовилъ силнѣишую копію обругать Вука въ публичныхъ газетахъ, но между тѣмъ случились здѣсь разныя важныя событія, наипаче смерть покойнаго Государя Императора Александра и другия обстоятельства, то принудили меня за садъ пріостановить, и на-

дѣюсь какъ скоро утишать всѣхъ тогда я не мину публиковать критику противъ Вука и немину подробно обо всемъ донести вамъ. —

— — — — — — — — — — — — — — —

Генваря 26. дня 1826. года
С. П. бургъ.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија. Преписка Михаила Германа 1816—1829. л. 227 б]

16.

МИХАИЛО ГЕРМАН — КНЕЗУ МИЛОШУ

26-го Генваря 1826. С. П. бургъ.

— — — — — — — — — — — — — — —

Вукъ Степановичъ непрестастъ нападатъ на мнѣ но скоромыслимъ да му пребиемъ и другу ногу. Милою Янковаго сина Десимирца када буде туна постарайтеся негдѣ да га употребити у должности онъ е способанъ. До рускаго єзыка врло ће быти вама нужданъ. Манолаћъ[1]) и археосъ-филосъ[2]) нису башь добро све су мало мећю собомъ замѣшани, дѣло идеть не тако као що е было а все хладно и мора закувати се каша, но та каша биће помощь на ученицте[3]) защо Димитаръ Павель[4]) немари сада Емануйла Аѳанасію[5]) нимало што су урадили. —

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија. Преписка Михаила Германа. 1816—1829. Л. 217б.]

17.

КНЕЗ МИЛОШ — ЈАКОВУ ЈАКШИЋУ

9. Јуна. Писано Якову Якшићу азнатару у Крагоевцу: Тамо дооди Вукъ Стеф. Караџић съ єднимъ Рускимъ генераломъ: зато препоручено му, да им да квартиръ у кафани, и свакоме по особъ собу, да су комодній препоручивши кафеџіи и за послугу.

[Протокол кн. канцеларије за 1829. г. у Држ. Архиву]

[1]) Манолаћ = Русија; [2]) археос-филос = Аусурија; [3]) ученици = Турци; [4]) Димитар — Павел = Николм I; [5]) Емануил — Атанас = Францискус (Франц I). Прим. издавач. из таблице Милошевог тајног писма.

18.

КНЕЗ МИЛОШ — НАРОДНОМ СУДУ

4. Окт. Отговорено Суду Народњмъ Сербскомъ у Крагуевцу.... Къ томе, да да Вуку Стеф. Караџићу 300 гр., кое ће отъ Якшића примити, и каже му да иде кући, пакъ кадъ му се пише онда да дође.

[Протокол кн. канцеларије за г. 1829. у Држ. Архиву]

19.

КНЕЗ МИЛОШ — ЛАЗАРУ ТОДОРОВИЋУ

10. Окт. Писато кн. Лазару Ѳеодоровићу, чл. Суда Народ. у Крагујевцу. Писмомъ овымъ укоренъ є, што ние явио за Вука Стеф. Караџића, да е отишао; и пита е при полазку говорио, ели се смѣо, или се лютно на послато писмо и насошъ отъ имена Амицина.

[Протокол кн. канцеларије за г. 1829. у Држ. Архиву]

20.

ЛАЗАР ЂЕОДОРОВИЋ — КНЕЗУ МИЛОШУ

Ваше Сіятелство,
Всемилостивѣйшій Господару!

Высокопочитаемое писмо Вашего Сіятелства, одъ 10. числа т. м. № 1879. исправно приміо самъ, и видіо доволни укоръ, што писамъ одма и обстоятелно, како Вашему Сіятелству о одласку Вукову, тако и Амици на писмо нѣгово отговоріе. Вукъ є отишао 8. т. послѣ полъ дана. Знамъ да є требало истога дана, или баремъ деветаго числа отговорити Амици на писмо. Но правду да исповѣднмъ, да нисамъ могао одъ смея. Я самъ нѣколико пута перо узимао да отговоримъ, пакъ како помислимъ на клету фигуру Вукову и како Бањушка, отимаћи тестію, узъ ону гледа, а я се заценемъ смеяти, и тако пропустимъ и девето число до послѣ подне. Но разу-

мѣвши да ће Суруџія 10. числа за Пожаревацъ поћи, отговоріо самъ я Амиџи, а Судъ Народный Вашему Сіятельству. Но я нисамъ могао Амиџи описати, какавъ є смей овамо догађао се; а и садъ непрестанно трае.

Пре, него є Амиџино писмо съ пасошемъ овамо дошло, донео є пандуръ изъ Конака писмо Вашего Сіятельства на Судъ Народный, у коему изъ међу остали, благоволили сте наложити, да се Вуку 300 гроша одъ Якшића даду, пакъ да може ићи у Земунъ лѣчити се одъ грознице. Истомъ приликомъ добіо є Вукъ писмо одъ Г. Кн. Васе Сіятелства Суду Народнѣмъ за нѣга писало. Мы му покажемо, и онъ се успокои, и обећа се да ће и онъ сутра то єсть у вторникъ доћи къ мени имати доћи, да настави съ нама законе преводити; (єръ я и мати съ писаромъ нисмо престали одъ посла врученогъ нама, зато што є Вукъ био болестанъ). То е было 7-о числа овога месеца, на данъ рођеня Бега Миланова. Мы кнезови одемо у конакъ прославляти овай сретни данъ, а Вукъ остане у конаку Судейскомъ. Мы съ ручка, а Єрчуга съ пакетомъ Амиџинимъ предъ мене, кога безъ бакшиша никако недаваше, говорећи да му є тако Амиџа рекао. Я помыслимъ мы смо на ручку весели были, а садъ ћемо удвоити; мыслећи да су ово безъ сумнѣ весели гласови изъ Цариграда. Неимаюћи кодъ мене новаца, єдва измолимъ одъ Єрчуге Амиџинъ пакетъ, и съ нестрпѣніемъ часъ пре отворимъ да видимъ веселе Цариградске гласове. Алъ на єданъ путъ покажу се чудесса, и я напрегнемъ гушу смеяти се, а сви око мене стоећи кнезови, служители и варошани, кои су на ручку были, питаю шта є! Будући пакъ да Амиџа пише да ми, кнезови, прегледамо, а потомъ Вуку да предамо; за то писамъ смео и варошанима появити; но кадъ смо дошли у конакъ судеискій показао самъ и читао кнезовима и писмо и пасошъ Амиџинъ къ роћаку; а кадъ видише, а они сви као и я папнусе смеяти, чудећи се составу писма и измишленію фигуре роћака Амиџина. Кадъ смо писмо съ пасошемъ Вуку предали, одма є погледао у подписъ у писму и пасошу, и видећи тамо име роћаково а и фигуру на пасошу изображену, рече „Е оно су безъ сумнѣ роћачкій и ћурћевскій послови“ а потомъ поче пасошъ редомъ и гласно читати смешећи се, но узъ образъ удари му пламенъ. По прочитанію стане одма истога дана кола тражити, да иде у Земунъ. Нашавши кола, кадъ є сутра данъ у кола сѣсти хотео, пеазове мене на страну, и рече ми

„Ово су, како самъ пре рекао, послови ћурћевскій и роћачкій, кои су се недавно и Цвѣтку догодили, но ово ће све скоро проћи; а я како прећемъ у Земунъ, писаћу Єго Княжескому Сіятельству и благодарити за досадашню милость, а препоручићу се за будущу, пакъ ако ме Господаръ зовне, да законе сочинявамо, я ћу одма доћи. Овако є се овде съ Вукомъ догодило.

Я наводећи горнй, истина са свимъ слаби узрокъ, за што нисамъ Амици на писмо отговоріо, покорнѣйше молимъ Ваше Сіятельство за опроштеніе, и са свакимъ унижеиіемъ узимамъ слободу називати се

У Крагоевцу 13-ог октовра 1829. года.

Вашего Сіятельства
нижайшимъ слугамъ
Лазаръ Ѳеодоровичъ.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија]

21.

КНЕЗ МИЛОШ — ВАСИ ПОПОВИЋУ

№ 8. 2. Ян. Писато кнезу Васи у Чачак.... при том да е дошао Г. Вукъ Стефановићъ, зато да и он дође овамо.

[Протокол кн. канцеларије за г. 1830. у Држ. Архиву]

22.

СТОЈАН СИМИЋ — КНЕЗУ МИЛОШУ

Ваше Сіятельство,
Милостивѣйши Господару!

По налогу Вашего Сіятелства старао сам се овде теслимити Лебип Ефендіе кола и конѣ, премъ да є онъ као волео да му ми конѣ ранимо, за то опетъ изговоріо самъ се кодъ нѣга да их нема ко гледати, будући намъ кочіяшъ потребуе, и по овому нашли смо му место у граду и за конѣ и кола,

и данасъ теслимили смо му, при кое му и преноручіо ми е Лебипъ Ефендія да вамъ од стране нѣгове благодарностъ и поздравъ доставили; на одговоръ нашъ противу Вука подписаше се сви чиновници, Вук єднако тражи само прве речи чикине, а за ово вели што сте ми сад написали има све свое место, срећан е чика што сте га поучили шта ће противу Вука изговорити, иначе да се е првога држао пропао би од Вука, Вукъ єднако иште да му копію дамъ нашега одговора, но нисам му дао нити ћу му дати без согласія свію подписавшисе членова, како е разумео Вукъ да се е и Господаръ Васа подписао на оваи нашъ одговоръ противу нѣга, врло се е узмрдао, стра ме е вели да ћеду нѣгово Сіятелство овогъ мнѣнія бити кад се и мои найбольи защитникъ противу мене подписао, рекао ми е Лебипъ Ефендія да ће данасъ у нашъ конакъ доћи да свое подворенѣ Госпоћи, Беговима и Господару Ефрему учини, при коемъ остаемъ и есамъ

У Београду 12-го Нов. 830.

Вашего Сіятелства
покорнѣйши слуга
Стоянъ Симићъ.

[Споља:] Єго Сіятелству
Милостивѣишему Господару
Милошу Обреновићу
князу Србскому
съ страхопочитаніемъ
у Крагоевцу.

[С друге стране:] изъ Београда
Стоина Симића
пр. у кр. 14. Ноември 830.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија]

23.

СТОЈАН СИМИЋ — КНЕЗУ МИЛОШУ

Ваше Сіятелство,
Милостивѣйши Господару!

Милостивѣйше писмо Вашего Сіятелства от 13-го т. м. приміо самъ, из коега видіо самъ да нисамъ добро саслу

заповестъ Вашегъ Сіятелства, у призрѣнію капія варошке и савске, и самъ видимъ садъ да єдна без друге мало би важила, и чисто ми се чини као да немамъ у глави пређашнѣга памћеня, зато любећи скуть Вашему Сіятелству покорнѣише молимъ за опрощенѣ, неотице учинѣне од мене ове погрешке; конѣ и кола у кои самъ данъ предао опаћану, у исти и явіо самъ писмено о овому по Павлу кочіашу, у истомъ писму явіо самъ Вашему Сіятелству у неколико о премѣни своегъ мнѣнія касателно Евангелія Вука. Но сада одкануо се да више нигда о нѣму и говорити неће, а камо ли зактевати да се трукуе, от данасъ остае ми вели само ослоняти се на милостъ Господареву, а што се тиче капиѣаія од садъ вели нећу ни за кога да знамъ я сам се надао вели у Г. Васу да ме од свакогъ другогъ (кромѣ Господара) защитити може, а сад толики мои пріятельи, ніе само што ми мнѣніе оправдати немогу, него іощъ и они подписаше се противу мене, с коимъ и доведоше ме до тога да и самъ садъ мислимъ да самъ будаласто о момъ дѣлу мисліо; єдва данасъ на много исканѣ изчупа из Пантини руку наше рѣшеніе противу Вука, єднако иде съ ньиме и подписуе, ован му є гори много од чике, єр не може Вукъ у инату съ ньимъ на краи да пзаѣе.

У Београду 17-го Нов. 830.

Єсамъ Вашего Сіятелства
покорнѣиши слуга
Стоянъ Симиѣъ.

[Споља:] Єго Сіятелству
Милостивѣишему Господару
Милошу Обреновиѣу
князу Србскому
съ страхопочитаніемъ
у Крагоевцу

[С друге стране:] Изъ Београда
Стояна Симиѣа
пр. у Кр. 18-го 9-вра 830.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија]

24.

ЈЕДНА ОДЛУКА КНЕЗА МИЛОША

[Суд нахије Београдске јавља кнезу 7—V—1831. бр. 247 како су прекинули истрагу над неком девојком, што је родила дете, јер је неки Константин Христо казао да ће је узети, ако је оставе на миру.

Оддука кнежева на истом акту:]

На предложеніе ваше од 7. т. № 247 являмъ вамъ, да Константинъ Христо слободно Милану за супругу свою узети може; и будући е тако срећанъ да музару узима, а не яловицу, то бы требало да мени и президенту магистратскомъ баръ свакомъ по едне локъ чизме поклони, Вукове макаръ и съ мамузама быле.[1])

[У Држ. Архиву]

25.

СКМА МИЛУТИНОВИЋ — КНЕЗУ МИЛОШУ

Ваша Свѣлость,
Милостивѣйшій Господару!

По благодѣйскомъ налогу высочайше волѣ ваше ходіо самъ у Земунъ на састанакъ Вуку Стефановићу, и дозвао га, разговоріо се ш' ньимъ о свему ономъ, што сте ми Ваша Свѣтлость изволили препоручити устмено, на кое ово е нѣговъ одговоръ:

„Высокомъ и великомъ милошћу Ньихове Свѣтлости къ мени вазда оказиванномъ я (и мой сватко) есамъ и остаемъ вѣчно доволянъ и найусердніе благодаранъ, нити быхъ я могао за мене у свой Сербіи наћи лѣпше мѣсто пребываня, дичнію службу, и полезнію плату, него што самъ то све у Београдскоме Суду имао бно, да ми само нездравлѣ допушта. Али што ћу већ', кад' самъ до тога здравлѣ свое изгубіо, да ми данасъ и оно шкоди, чему самъ се я некада смеяо, и немогао вѣровати другоме комъ, кад' бы на оваково

[1]) Упореди Давидовићево писмо од 15. маја 1831. на стр. 93.
Уредник.

се што потужіо, да га боли, и да му досађуе; досад' самъ єдну ногу имао, пак ме садъ и она почела веома болѣти, тако ме и главоболя напала и неоставля ме, тако и друге многе досаде и болѣтице. Ово све поздавна опазивши я усудіо сам се, принуђенъ явномъ невољомъ крайньомъ нуждомъ, припанути упріедно Ньиховой Свѣтлости, како општему Народа, тако и моему найвећему благодѣтелю, да ми одреди штогођъ годишнѣга содержаня по сожаленю и по милости своіой, съ чимъ бихъ я могао іошъ кои данъ у кругу своє фамиліе ово кратко до смерти вріеме поживѣти, и то тамо, ђе бих се надао имати моћи сваке могуће подпоре и помоћи моіой слабости, и моіой и са мномъ бѣдной фамиліи, а безъ мене и безъ штогођъ іошъ повише достатка ужасно-бѣдной; ако ли бы ми Богъ дао, те бы ми што и одуминуло болести и слабости, уздамсе да бихъ опета своему отечеству и тадеръ текаръ іошъ неколико и некако нашао полезнимъ быти, ђе бих се гођ десіо."

Всемилостивый Господару! Ово є Вукъ све изявлѣнно съ половицомъ (одъ слабости) гласа, и готово плачући говоріо мени, и къ томе увѣравао ме є, да ми є и на састанакъ єдва єдвице дошао.

По дужности моіой извѣшћаваюћи о томе Вашу Свѣтлость за честь пріймамъ целивати ваше высоке особе господцкій скутъ и пребывати

У Београду 14-а Ноемвр. 1831. год.

Ваше Свѣтлости
покорнѣйшій и благодарнѣйшій
Симеонъ Милутиновъ.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија № 2815]

26.

АЛЕКСА СИМИЋ И ОСТАЛИ — КНЕЗУ МИЛОШУ

Ваша Свѣлостъ,
Милостивѣйшій Государь!

Милостивѣйше писмо Ваше Свѣтлостн одъ 16-га т. м. № 2325 на насъ долуподписату троицу управлѣно, исправно примили всмо. Видили смо съ найвећомъ благодарности от-

кровенну милость вашу къ нама; видимо изъ истога писма, како зли и пакостни Вукъ Караџичь, усудіо се в Вашу Свѣтлость оскорбити, оскорбити сву свѣтлу фамилію вашу, и све ваше вамъ душевно и тѣлесно привержене найпрве чиновнике; представляюћи ваше, као неко тиранство противу свѣтле фамиліе ваше, свію чиновника и народа, а овіе свію мрзостъ противу свѣтле личности ваше. Овака продрзлива Вукова умствованія не клоне се къ ничемъ другоме него погибели и пропасти общой, као што се ясно види. —

По заповѣсти Ваше Свѣтлости ми смо 22. т. м. отишли у земунску парлаторію, дозвали мрскога Вука явно пред' свима трговцима и народомъ, кои се в онди догодіо; поздравивши га обичнимъ поздравлѣмъ.

Алекса Симичь отвори рѣчъ къ Вуку овако: „Вуче! што смо ми теби учинили, те си насъ найцрньомъ боіомъ нашему Господару описао, насъ, и све найпрве чиновнике не поштедивши ни свѣтлу фамилію, све си представіо као измѣнике Господара и отечества нашега; зашто то никакавъ, неваляли, безстидни и злобни човече.“ — Привати Цветко рѣчъ: „Вуче! ко си ти, да ти совѣте на арти летеће нашему Господару намећешъ, совѣте велимъ саставлене съ твоимъ подлимъ совѣтницыма; одъ тебе нико совѣта не тражи, Господарь нашъ има добра совѣтника, а тобомъ и никимъ другимъ ненуждава се, совѣте, да му куете, да га мразпте кодъ своихъ и своихъ кодъ нѣга, несретниче сакати и пакостни; съ твоимъ дугачкимъ зубимъ, рад' си свакогъ, да уведешъ а млогога, да заколѣшъ. Но, благодареніе буди Богу и нашему милостивому Господару, онъ зна свакога свога чиновника у главу, онъ зна, кои шта ради и мисли, и нетражи тебе ни твоіе совѣтнике, нити икога другога, да му каже какавъ в кои и шта мисли. На ово настави Панто громкимъ и сердитимъ гласомъ, Вуче! Ми смо тебе држали за србскога списателя и наравоучителя, а ты си Вуче расколникъ и Г....на а не списатель, ты си онай коп свако зло и отровъ сѣешъ међу люде, како ты, да дрзнешъ помешати фамилію Господара нашега, као невѣрну нѣму и све чиновнике нѣгове, расколниче еданъ и проч.“ — Још смо више сви говорили и укоравали Вука свакимъ начиномъ, да се сада свега ни опоменути не можемо.

Међу овимъ разяреним каранѣмъ и укоромъ, Вукъ доста пута тихимъ гласомъ позове насъ, да се стрпимо, да бы

и онъ што годъ казао, наставивши, „да онъ у дѣлу Вашой Свѣтлости представленомъ никаква совѣтника нема, него, да се є онъ одавно спремао, да вамъ онако писмо напише, као приватни човекъ, пакъ вама, како драго. Каже и то, да онъ противъ насъ нити никога другога никакве обиде писао ніе, закгеваюћи писмо свое, да се прочита, говорећи намъ, да се забадава срдимо и да га псуемо“ и сада, да се каѣ што є писмо онако написао.

Најпослѣ рекнемо му, да се од' сада за свагда лишава милости Ваше Свѣтлости, као неблагодарни и срамотни човекъ, кои є ногомъ погазіо хлебъ и благодѣянія толика, коя су му чинѣна; а друго благодѣяніе кое му іошъ остае, да ће се постарати Свѣлостъ Ваша, да му укинете, као явноме злотвору благодѣтеля своихъ — Вукъ, на то одговори, да му врло жао, да се милости ваше лишава, а іошъ му є жаліе, да ће му Свѣтлостъ Ваша и пензію укинути, и вели: да може Свѣт. Ваша лако и то учинити, али да вамъ неће къ чести служити.“ — За заключеніе акта овога, запретио му да никому у Србій писао неби, да когодъ чрезъ нѣга не страда, као што є Перуничића на ватру паложіо; опсуемо нѣму и нѣгову совѣтнику све старо и младо, кое су имали, кое имаду, и кое ће іошъ имати. —

Пантo, при концу свега викне съ восторгомъ да се радуе, што є еданъ путъ маска Вуку съ образа спала, и сви явно увидѣли звера лукавогъ, кои се є дуго време покривао овчіомъ кожомъ.

Ово є подробни описъ извршеня налога Ваше Свѣтлости, кои всепокорнѣйше, представлямо Свѣтлости Вашой, понизно молећи, да бы намъ великодушно опростили, ако будемо као увређени и яростни люди што год' и претерали, противно благопристоиности.

Съ истиннимъ страхопочитаніемъ приступамо свѣтлому скуту вашему, любећи благодѣтельну руку вашу, всмо Ваше Свѣтлости милостивѣйшегъ Государя нашега

У Београду 24. Августа 1832.

всепокорнѣйше и преданнѣйше слуге,
Алекса Симић,
Пантелимон Х. Стоиловъ,
Цветко Раіовичь.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија № 2409]

27.

ПАНТЕЛИМОН Х. СТОИЛО — КНЕЗУ МИЛОШУ

Єго Свѣлости,
Всемилостивѣйшій Господару!

По височаишимъ Ваше Свѣтлости налогу от 26-га т. м — єсамъ сообщио Г. Алекса и Г. Цветку задоволствіе Ваше Свѣтлости — о поступанѣ нашимъ у парлаторію — противъ Вука — да Богъ да, да Ваша Свѣтлостъ — у здравлю — у Топчидере дођете ондакъ ћу часть имати, далшев о Вуку разомѣти.

Що се тиче мене, я понизно благодаримъ Вашой Свѣтлости, да ме препознаете за вѣрна и искр[е]нна.

Я Вашу Свѣтлостъ понизно увѣравамъ да я єсамъ таковиј свегда бйо — и єсамъ кои и до конца живота мога оћу бйти.

Видимъ да су Ваша Свѣтлостъ Вука — высочайшей власти австрискои тужили — и писмо есам данасъ у контромацъ предао — притомъ хоћу мотрити — ща ће Вукъ ови дана у Земуну радити.

Толико могу Вашеи Свѣтлости за садъ понизно явити да одъ онога дана одъ како смо у парлаторю Вука наружили, от ону време сви земунци на нѣга вичу, и не само земунци него и у Карловчане и Новосадчане и Панчовчане немогу Вука трпити — и сви нанѣга вичу — съ второмъ пощи що могу разомѣти явиђу.

Въ прочимъ съ високопочитанія есамъ

Белградъ 28. Аогост 1832.

Ваше Свѣтлости нижайшіи слуга
Пантелимон Х. Стоилоъ
консулъ.

[Споља:] Єго Свѣтлости
Всемилостивѣйшему Государю
Милошу Обреновићу
князу Србскомъ
съ высокопочитаніемъ
у Крагуевцу.

Број деловод. протокола: 2458.

[Прим. у Крагуевцу 29. августа 832.]

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија. Београдски Консулат]

28.

ПАНТА ХАЏИ-СТОИЛО — КНЕЗУ МИЛОШУ

[Београд 18. IX. 1832.]

— — — — — — — — — — — — — — — —

P. S. По заповѣсти отъ Генерал-Команде данасъ мораш Господинъ Вукъ из Земуна селити се съ нѣговомъ фамиліомъ.

Исти.

[Ориг. у Држ. Архиву]

29.

АТАНАСИЈЕ СТОЈКОВИЋ — КНЕЗУ МИЛОШУ

Свѣтлѣйшій княже!

Храбростію и попечёніемъ вашимъ Сербскій народъ опять воскрешава. Я поздравлямъ Вашу Свѣтлость съ увѣнчаніемъ вашихъ трудовъ и съ полученіемъ наслѣдственнаго Княжескаго достоинства. Ову велику и нову за све Сербе радость чувствуемъ и я, ако самъ и далеко, далеко отъ своего рода. За изявити то на самомъ дѣлу, сабрао самь я, по малымъ моимъ силамъ, нѣколико книжицъ, и предао ихъ вашимъ Г. Г. Депутатамъ. Я покорнѣйше молимъ, пріимите овай неважный даръ съ такомъ благосклонностію, съ каковымъ усердіемъ я га отдаемъ.

При овомъ случаю позволите державный княже! препоручити вашему покрову роднаго моего сыновца, кой се отправіо у Сербію, да служи вамъ и своей націи. Позволите вамъ препоручити и Г-на Професcора Видаковича, кой се премного трудіо и садъ пише Сербску Исторію. Онъ живи у Карловцы. Употребите га при воспитанію Сербске юности.

Желетьи вамъ преуспѣяніе у свакомъ благомъ начинанію остаемъ съ нелицемѣрнымъ высокопочитаніемъ

14-го Декемв. 1830.
С. Петербургъ.

Ваше Свѣтлости покорнѣйшій слуга
Аѳанасій Стойковичъ.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија. Дос. Ат. Стојковића. № 323, 65]

30.

АТАНАСИЈЕ СТОЈКОВИЋ — КНЕЗУ МИЛОШУ

Свѣтлѣйшій Князь,
Милостивый Государь!

Получивъ почтеннѣйшее письмо Вашей Свѣлости подъ № 1690-мъ, я тотчасъ сообщилъ содержаніе онаго Г-ну Зоричу. Онъ оставаясь непремѣннымъ въ своемъ намѣреніи, согласился ѣхать въ Сербію и началъ оканчивать здѣсь свои дѣла. По назначенію вашему далъ я ему на путевыя издержки всю сумму пяти сотъ червонныхъ: ибо онъ нѣсколько задолжалъ, а не расплатившись не выпускаютъ изъ города. Росписку, о полученіи имъ оныхъ денегъ, при семъ честь имѣю приложить. Покорнѣйше прошу Вашу Свѣтлость приказать, чтобы 200-ти червонныхъ отданы были племяннику моему Штабсъ Капитану Стойковичу, живущему въ Румѣ.

Приношу искренную мою благодарность за пересылку родственникамъ моимъ 300-ть червонныхъ.

Одна великая просьба остается у меня къ Вашей Свѣтости, которую только *вы одинъ* можете исполнить. Исторія безсмертнаго нашего Раича о Сербахъ, Болгарахъ и пр. къ сожалѣнію не годится; а самое важнѣйше дѣло для народа есть узнать происхожденіе и послѣдовательность своихъ судебъ. Ежели вы Г-на Видаковича, изъ уваженія къ моему ходатайству, приняли и онъ кончитъ Исторію, коею занимается по моему предложенію, то я бы весьма желалъ оную видѣть и пересмотрѣть, прежде напечатанія. Если же, по какимъ нибудь обстоятельствамъ, онъ не находится у васъ, то я прошу Вашу Свѣтлость убѣдительнѣйше, поручить сочиненіе таковой Исторіи кому нибудь изъ окружающихъ васъ ученыхъ. Я писалъ о семъ къ Его Высокопревосходительству Г-ну Митрополиту Стратимировичу, но онъ къ великому моему удивленію отвѣчалъ мнѣ, что онъ кромѣ меня никого не находитъ, могущаго совершить сей важный для народа трудъ. Я долженъ однакожъ признаться, что ни лѣта мои, ни родъ прежнихъ моихъ занятій, не позволяютъ мнѣ о семъ думать; и по сему единственную мою надежду въ семъ отношеній полагаю на садѣйствіе Вашей Свѣтлости. Не ужели въ столь много-

численномъ народѣ не отыщется ни одинъ человѣкъ, способный для сего подвига?

Съ искреннимъ чувствомъ уваженія и нелицемѣрной душевной преданности честь имѣю пребыть

Октября 14. дня 1831-го года
С. Петербургъ.

Милостивый Государь,
Вашей Свѣтлости покорнѣйшій слуга
Аѳанасій Стойковичъ.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија
Дос. Ат. Стојковића. № 2799. Л. 441.]

31.

КНЕЗ МИЛОШ — АТ. СТОЈКОВИЋУ

Копія одговора къ Г. Атанасію Стойковићу у Ст. Петербургу на писмо нѣгово одъ 14. 8-вра 1831.

У Крагуевцу 16. 9-вра 831.
№ 2779.
441.

Ономадне имао самъ честъ получити почитанія достойно писмо в. п. одъ 14. 8-вра, и у нѣму квиту Г. Зорића сверху петъ стотина холландски дуката, одъ васъ исплаћены му.

Немогу вамъ довольно благодарити, што сте имали доброту удовлетворити у томъ моме желанію. Изволите и вы са мномъ располагати, стоимъ свагда къ службы готовъ. И, будући да сте вы изволили, истомъ Г. Зорићу преко мое уредбе, у двеста дуката више дати, а за исту сумму расположити, да се синовцу вашемъ Штабс-капетану Стойковићу у Руми вручи, то самъ данасъ такову къ нѣму оправіо, и другомъ приликомъ нећу изоставити извѣстити васъ и о пріемлѣнію нѣномъ посредствомъ нѣга.

У истомъ писму изволите притећи къ мени съ представлѣніемъ, да бы кога Србина нашао, кои бы Исторію народа Србскогъ списао и издао, но коя бы точнія и совршенія была одъ исторіе Г-на архимандрита Раића. Но срдечно сожалуемъ,

што вамъ и я у томъ призрѣнію оно исто морамъ одговорити, што вамъ є и Г. Митрополитъ Стратимировићъ одговоріо. По разговору момъ съ секретаромъ моимъ Давидовићемъ, кои є такође нѣкадъ у редъ списателя србски принадлежао, о томъ предмету могао самъ дознати да у числу свію садашньи учены Срба, колико ій онъ познаѥ, ни єднога неима, кои бы жельи вашой у томъ могао удовлетворити. Ни самъ Г. Видаковићъ, кои є, као што кажете, почео занимати се ньоме, но кои се у Сербіи не налази, и о комъ самъ веће имао честъ, извѣстити васъ, да самъ га позивао у Бѣоградъ за учителя, а онъ предпочитовао воспитателѣмъ приватнымъ граѣанске дѣце у Земуну него ли явнимъ учителѣмъ у обществу Бѣоградскомъ.

И по тому судимъ, да ћете или вы сами, хотя да вамъ ни старостъ ни дѣла то не дозволяваю, морати уватити се за перо, и писати исторію србску или да ћемо се морати съ очаяніемъ гледати, да намъ оно никадъ савршена не изиѣе.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија. Дос. Ат. Стојковића]

•

32.

АТАНАСИЈЕ СТОЈКОВИЋ — КНЕЗУ МИЛОШУ

Христосъ Воскресе!

Проснувшись въ первый день Свѣтлаго Христова Воскресенія, первая мысль моя была поздравить Вашу Свѣтлость съ высокоторжественнымъ Праздникомъ. Исполняя сіе отъ всего сердца, молю Провидѣніе, до сохранитъ васъ долго и предолго, ради блага и щастія Сербскаго народа, и покорнѣйше прошу, включенное при семъ письмо дать себѣ прочитать чрезъ вѣрнаго и преданнаго вамъ человѣка, въ честности коего вы увѣрены, — и да останется писанное между нами.

Апрѣла 14. дня 1832. года
С. П.-бургъ.

Вашей Свѣтлости покорнѣйшій слуга
Аѳанасій Стойковичъ.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија.
Дос. Ат. Стојковића № 1485, 118]

33.

КНЕЗ МИЛОШ — АТАНАСИЈУ СТОЈКОВИЋУ

Г. Д. Статскому Совѣтнику и кав. А. Стойковичу отвѣть на письмо его отъ 14. Апрѣла 1832. изъ Ст. Петербурга.

У Пожаревцу 29. Маія 1832.

Почтеннѣйшее письмо в. п. отъ 14. Апрѣла сего 1832. года получилъ я исправно и далъ себѣ прочитать оное, по желанію вашему.

Объемля всю важность письма сего, немогу преминуть, что бы не поблагодарить васъ, милостивый Государь, за искренность, очевидно, доказываемую въ начертаніи онаго. Оно, признаюсь чистосердечно, заключаетъ въ себѣ умные и драгоцѣнные для меня совѣты, коими съ охотою пользоваться буду.

Что касается до Г. Вука Стеф. Караджича, могу на счетъ его вамъ сказать, что онъ уже не въ Сербіи, но у друга своего Копитара въ Вѣнѣ. Я почти увѣренъ былъ и прежде вашего письма сего въ ложности [?] его къ націи нашей а потому и удалилъ его отъ себя.

Занятъ будучи важнѣйшими дѣлами по части Босніи я не въ состояніи отвѣчать вамъ на все и пространно, но смѣло могу увѣрить васъ Милостивый Государь, что я въ другой разъ, когда предпоменутые затрудненія устранятся, напишу къ вамъ подробнѣйшій отвѣтъ, который, надѣюсь, и вамъ не непріятенъ будетъ. Теперь же ограничиваюсь только предъ явленнымъ.

Два пакета съ книгами, посланными вамы, я имѣлъ честь получить, и чувствителнѣыше благодарю за посылку оныхъ.

Письмо ваше, Милостивый Государь, на имя Г. Митрополита Ст. Стратимировича, заключенное въ моемъ пакетѣ, непреминулъ я вѣрнѣйшимъ путемъ доставить по принадлежности, о чемъ и увѣдомляя васъ, съ истиннѣмъ моимъ почтеніемъ и неограниченною преданностію честь имѣю быть и проч.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија· Дос. Ат. Стојковића № 1485. 118]

34.

КНЕЗ МИЛОШ — АТАНАСИЈУ СТОЈКОВИЋУ

У Крагуецу 29. 7-вра 832.

Исторія Србскогъ народа, знамъ добро, да є и вама позната као што є и свакомъ правомъ родолюбцу Србину позната, и за то узимамъ честь къ вама као єдномъ изъ знатный родолюбаца у припрепію нѣкій предмета, кои данасъ угрожаваю да наруше народность србску.

Одъ како є србскій народъ своє Душане изгубіо и одъ како є, изгубивши царство своє на Косову, подъ иго туђе пао, одъ ондай велимъ єднако почти 450 година стенюћи часъ подъ тешкимъ ярмомъ турскимъ, часъ подъ малолакшимъ — да рекнемъ — мацарскимъ, венеціанскимъ, позные Австрійскимъ, ніє имао ни предстателя, ни бранителя, ни покровителя, ни учителя, ни човека отмѣна кои бы га могао наставляти къ чему нибудъ доброму, кромѣ само єдны невольный калуђера, кои су се мучно и ядно ков како крпали, и како тако поученіама ныовимъ сачували су до позныя времена већу часть Србаля єдинимъ кіевскимъ црковнимъ кньигама при своєй народности, друга часть коя се є потурчила и пошокчила, не зна више да происходи одъ Србаля, хотя да и данъ данасъ србскимъ єзикомъ говори. Одъ истый калуђера подъ Австрійскомъ држаномъ пре нѣколико година, постарали су се нѣкій те су и нешто школа србскій завели, и Гимназія Г-на Митрополита карловачкогъ Стратимировића, извадила є по доста младића учены. Правительство тамошнѣ, премъ да є іошъ и књижество и литература србска у колевцы, видећи да опетъ зато исполинскій напредуе, постарало се наћи средство коимъ бы овомъ напредку успрепятствовало а међу тимъ да бы зарь и овай народъ полако одвоіо одъ прочи Славяна найпаче одъ Русса, съ коима є до данасъ тврдо скопчанъ, као што є и вама познато, наће изъ међь толикогъ србства богаля и самоука ромога Вука Стефановића Караџића за орудіе, помогне му получити по Германіи ков какве титуле како ти: доктора философіе, члена више учены друштва и т. п. и овай на противъ старине славенске србске азбуке изда свою нову, изъ ков нѣка слова изключи а мѣсто ньи друга шокачка дода и тимъ повуче на свою страну млоге іошъ недоучене Србе.

Раздоръ се изъ тога у књижеству србскомъ породи, и Митрополитъ Стратимировичъ крѣпко борећи се противъ нѣга єдва є кое како іошъ до данасъ могао придржати само нѣку часть ученогъ общества и свещенство при старой орѳографіи. Истый Вукъ ніе се задовольствовао съ тимъ што є свой єдъ у ономъ, подъ Австрійскомъ држављомъ, Србству просуо покупивши кое какве пѣсме народне србске трукуюћи іи по Бечу и Лаипцигу нѣговомъ азбукомъ но одъ пре, видећи да є Божіомъ помоћи и покровительствомъ могуществене Россіе и у Бѣограду Типографія отворена, хотѣо є и овде свои' уплювакъ да уметне. Но я предвиђаюћи намѣреня нѣгова, и дознаваюћи шта є и Митрополитъ карловачки одъ нѣга досадъ потегао, нисамъ му позволенѣ на то дао, већъ указомъ заповѣдіо самъ да се никаква књига Вукова или нѣговы послѣдователя у нашой типографіи печатала небы. Ово га є огорчило зло, съ тимъ выше што су сада и Австріискій Србы кредитъ у нѣму почели губити, и зато почео є и онъ сада противъ мене викати, и злословити кое каквимъ блебетаніяма. Овай є ударъ за нѣга добаръ было, и Г-нъ Митрополитъ пише ми одъ пре благодарительно єдно писмо за такавъ мой поступакъ, но коя файда кадъ му се іошъ не може ништа. Онъ є разаніо сада вилице, пакъ виче, да ніе нѣгова азбука добра, и да ніе она по вольи и темелю Славенства т. є. Руссіе, небы нѣга за члена Санктпетербурскаго вольнога общеста примили, и не бы му Россійски императоръ 100 # холанд. на годицу пензіе давао, и овай єдиныи узрокъ дае некима поводъ да га іошъ почитую, а иначе пао бы са свимъ и онъ и азбука нѣгова.

Да бы дакле, избавіо несрећно Србство одъ овога зла, мислio самъ єднако ово дана, како бы средство нашао, и никако га другчіе нисамъ могао наћи. Руссія коя є могућна, могла бы зарь нешто учинити, и найпосле долазіо самъ мислима до тога да га тужимъ Министерству. Но кадъ самъ опетъ просудіо, да се министерство у таквимъ дѣлима не пача, и не иде редъ да се оно за литературу нашу стара, ибо има и друге премлоге послове своє, доћемъ найзадъ до те мисли, да сво ово теченіе по међу Вука и књижества Србскогъ єдномъ изъ учены и рододюбивы Србаля кои бы се у томъ престольномъ граду находіо, сообщимъ, є да бы онъ место и каналъ какавъ нашао, коимъ бы Правительство Руссійско увѣдоміо о овакомъ злу, и умоліо га да бы оно начинъ какавъ нашло, коимъ бы Вука лишило тіе титула и милости кое одъ Руссіе

има. Пакъ се сетимъ за васъ єдина іошъ одъ нашегъ племена у томъ мѣсту находећегъ се, и зато пунъ надежде да ћу у васъ наћи онога ковга желимъ и я и савъ народъ србскіи у томъ призрѣнію имати, обратіо самъ се съ овимъ извѣстіемъ къ вама, и увѣренъ да ћете у овомъ дѣлу радити као сваки родолюбивый Србинъ што бы радіо, остаемъ и есамъ.

П. П. Владанѣ Вуково обхожденѣ и намѣрена нѣгова позната су и Г-ну Посл. и. р. Татищеву у Бечу нека га упытаю пак' ће имъ болѣ казати.

[Државна Архива. Кнеж. Канцеларија. Дос. Ат. Стојковића № 2764. 205]

35.

КНЕЗ МИЛОШ — НИКОЛИ ГЕРМАНУ

Нашему ђумрукцији Бѣоградскому
Николи Герману
у Бѣоград.

№ 392.
У Крагуевцѣ 9. Февруарія 1836.

Приключаваюћи вамъ овдѣ писмо на списателя Сербскогъ, Вука Стефановића Караџића у Бечъ, препоручуемо вама, да исто писмо и 100 талира пошлѣте нашему зету у Земунъ Тоши Баићу, съ препорукомъ да онъ писмо съ речены 100 талира пошлѣ у Бечъ гореназначеному списателю Вуку Стефановићу Караџићу.

[Конц. у Држ. Архиву]

36.

КНЕЗ МИЛОШ — ЈОВАНУ ХАЏИЋУ

Ваше Высокоблагородіе!

Чули смо. да е Вукъ Ст. Караџићъ у заключенію свога отговора на Ваше сочиненіе „Ситнице Єзикословне“ дерзнуо

рећи, да бы вы у ученомъ свѣту были фушеръ, кадъ бы у свему онако были искусни, као што сте у правилама наше Грамматике.

Овай непристойный и за васъ увредителный поступакъ Караџића коснуо се срдца нашегъ. И мы и наши сановницы сожалюемо, што є овако противу васъ грубіянски поступлѣно, эрь васъ познаемо као честна и отлична Србина, коимъ се праведно поносити можемо, и комъ смо съ радостію то повѣреніе, да законе за отечество наше спише. Мы смо заиста участницы огорченія, кое вамъ є причинѣно овымъ поступкомъ Караџића спѣшимо увѣрити васъ, да вы остаєте у ономъ правомъ кодъ насъ и народа нашегъ уваженію, у комъ сте и досадъ были, нити васъ у таквомъ икакве овогъ рода реценсіе поколебати могу.

Попечителю Просвѣщенія Г. Стефану Стефановићу препоручили смо, да типографіи нашой даде упутствованіе, да она свободно печата отговоръ вашъ на предпоменуту Караџића реценсію. Кое сообщаваюћи вамъ, и желеѣи, да унапредакъ будете освобоѣени отъ оваковы увредителны умны производа славолюбиви людій, съ почитаніемъ остаемъ

П№ 200.

3. марта 1839. у Крагуевцу.

вашъ доброжелателный,

Высокоблагородному Господину Сенатору Новосадскому
Јоанну Хаџићу.

[Државна Архива. Попечитељство Внутрених Дела (Мин. Унутрашњих Дела) П№ 200]

37.

КНЕЗ МИЛОШ — ЈЕДНОМ ЧЛАНУ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Лубезный Господине!

Вуковъ преводъ Новогъ Завѣта предае светъ нашъ маомъ клетви, диже тужбе, виче; а вы, Матичари, ћутите недвижими. Ил' незнате ил' неаете за белай, кои намъ тай пре-

водъ може нанети? Допадали вамъ се, или несмиете на Вука? Вы сте представници наше књижевности, вы оћете сами да ти будете, па зашто ћутите? Ако вамъ се допада, узкликните; акол' сте мнѣнія онога, кога є нашъ светъ, онда на мейданъ! Оћете заръ да потврдите оно, што є Вукъ за васъ казао? Ако равнодушни можете быти спрамъ други поява књижевны, овде несмете. Ово є дело, ово є тежња, коя у нашъ живацъ дира. Спрамъ тога є свако равнодушіе грехъ, особыто ваше. Или устайте, те говорте о томе, шта знате и како мислите, кадъ имате органъ у шаке, или ћу васъ и я съ Вукомъ заедно прокламирати за невеже, небриге и т. д.

Ту ніе Богъ зна какво велико знанѣ, каква особыта вештина нуждна. Ништа ніе лакше доказати него н. пр. то, да Вукъ, за тай посао нити є позванъ нити є дорастао. А васъ толико не бы требало, да се плашите и юнака каква књижевногъ, камол' Вука. Ако то не учините, веруйте ми, да ћу се я трудити изобличити васъ кодъ нашегъ света, жешће, него ико досадъ. Я неписменъ, некњижеванъ, у годинама, па опеть разбирамъ, шта се и у той струцы, у струцы књижевной за нашъ светъ ради, и свакомъ появленію или се радуемъ или га осућуемъ, а вы таки и на такомъ месту па ћутите. Та не бы я ниошто могао отрпити оне пороке, ков су неки у загреб. немачк. новинама на цео нашъ светъ па и на васъ, изсули. Они тамо рекоше, да є свакій онай ограниченогъ ума, кои на преводъ тай Вуковъ виче. На преводъ виче скоро савъ нашъ светъ, вичете и вы у буцаку, па неслѣдувши, будућъ да ћутите, да смо сви, да сте и вы ограниченог ума? Ил' то може быти кодъ васъ много не значи. Я одъ мое стране извинићу народъ, єръ онъ што мысли то и каже, алъ васъ, ако оћутите, држаћу бели за оне, кои несміете ил' незнате ни єдну прословити. И у сѣвер. пчєли хваліо є неко преводъ Вуковъ. Ту є извѣститель и мене споменуо, алъ тако, да є више ньи помыслило, да самъ я Вука у томъ послу и издаваню покровителствовао. У истимъ тимъ Новинама дао самъ то опроврћи, него бы радъ да и вы то за лажъ прогласите у нашимъ Новинама, и то одъ прилике и у кратко овако:

У числу 43. Сѣвер. Пчеле 1847. налази се чланакъ еданъ о преводу Новогъ Завѣта на Србскій єзыкъ. Стои тамо: *„Преведенъ Вукомъ Стеф. Караџићем покровителствуемимъ княземъ Милошемъ“*. Изъ оры речи толковали су многи, да є князъ Милошъ Вука у изданю тога превода покровителствовао. Ако

є то правый смисао истога чланка, онда, по речима књаза Милоша, то є лажь. Књазъ є Вука истина покровителствовао, алъ за преводъ тай ніе му нико већій непріятель него онъ. Та Вукъ му, сбогъ истогъ превода, несміе ни на очи изићи. Књазъ є Милошъ старый закованый правовѣрацъ; онъ вѣру нашу зна достойніе уважавати него Вукъ. Онъ зна па и набрая врло обстоятелно, како є вѣра и пріе и садъ єдиный стубъ крѣпкій наше народности, нашегъ напредка: онъ зна, да намъ ніе те вѣре было, да бы досадъ были ков Турцы, ков Таліяни, ков Мађари, ков Нѣмцы; онъ се сѣћа съ благодарнимъ усхищеніемъ, да є нѣму вѣра православна найвише помогла отечество и народъ одъ Турака ослободити; онъ предвиђа, да ће тежње такове, коима є Вукъ пристао, тежнѣ реформизма, ако имъ се на време не стане на путъ, у данашня напа згодна и незгодна времена, само раздоръ у нашъ народъ уселити, єръ онъ зна и то, што є крви Нѣмачку стало, докъ є преводъ Новогъ Завѣта, докъ є реформація продрла кудъ є наумила. Него Вуку, види се изъ свега, ніе стало до єдинства, до крѣпости, до среће и напредка нашегъ народа; нѣму є то узгредна стварь; нѣгова є сва тежня *іоту* више посла дати и у таквимъ ситницама свою сувту намиривати. Алъ бы валяло доиста љокнути га. да се у нашу светиню не мѣша, да се у посао не пача, кои кодъ насъ само свештенству припада. Тешко народу, коме бы Вукъ вѣру толковао. И они, кои оседе у разсматраню, у ученю науке Христове, несмию тако итро у такавъ посао упуштати се, а Вукъ, кои зна само преписати загонетку, приповѣтку одъ баке или пѣсму одъ слепца, не преза одъ тога найвећегъ, найнѣжніегъ посла. По више година наше свештенство мучи се докъ св. писмо научи разумѣти, а Вукъ, безъ икаквогъ учителя, толке намъ га на доватъ.

Овако књазъ Милошъ мысли о преводу Вуковогъ Новогъ Завѣта. И тако се види, да онъ Вука у издаваню нѣговогъ превода ніе покровителствовао. Та онъ бы, само кадъ бы могао, преводителя за ту несмысленость, за ту продрзливостъ строго казніо, и посао му тай утаманіо тако, да ни Вуку, ни коме другоме, кои ніе одъ заната одъ дужности, не бы више никадъ на умъ пало у оно се мешати, што є нашега народа светиня.

Одъ прилике то и тако Господине мой, желіо бы я одъ мое стране, да се явно каже. Одъ васъ очекуемъ више, про-

страніе, замашніе, снажніе што; одъ васъ и одъ вашегъ друштва.

Садъ съ Богомъ. Будите ми здрави и поздравите све оне, кои су срдцемъ и умомъ Срби.

У Бечу 29. Дек. 1847.

Вашъ искреный
Князъ Милошъ.

Примѣчаніе. — Предизложено писмо сообштено буде Матицы Српской, и М. С. є заключила на исто у особенномъ писму одговорити, а писмо само у Лѣтопису печатати.

Учред.

[Лѣтопис М. Срп. к. 80, стр. 153.]

ДРУГИ ДОДАТАК

Кад је ова књига већ била готова и паштампан и предговор, онда је један део збирке писама г. Мите Петровића, о којој је у предговору реч, прешао у својину Народне Библиотеке. Ту су поред оних писама Вукових кнезу Милошу, која су паштампана овде на стр. 740—747, још и ова два писма Вукова Јакову Живановићу, и једанаест комада Вукових признаница. Зато се то сад штампа овде у другоме додатку. Одговори Живановићеви штампани су горе бр. 86 и 95 (стр. 668 и 678).[1])

1.

Благородни и високоучени Господине!

Још 1. Нојемврија предао сам овђе Г. Тоши Бапћу једно писмо на Њиову Свјетлост, и он ми је, на моју молбу, обрекао, да ће га поуздано тамо оправити; но будући да су Њиова Свјетлост много доцније у Србију дошли, него што је амо глас био, на се бојим, да се писмо у Земуну или тамо ће не буде забацило или изгубило; зато се усуђујем послати вам ову копију од поменутог писма и молити вас покорно, ако оно не буде тамо дошло, да је Њиовој Свјетлости доложите.

Особиту би сте ми љубав учинили, кад би сте ми на ово писмо одговорили, макар у три врсте, само да знам, да сте га примили. За које вас молећи, с истиним почитанијем остајем

У Бечу 10. Декемвр. 835.

ваш покорни слуга
Вук Стеф. Караџић
(Josephstadt am Glacis № 41)

[1]) У предговору на стр. IX ваља исправити да Вукових писама Јакову Живановићу има 7, а не 5, како је ту речено, и да ниједно није изгубљено.

[Споља:] Благородному и високоученому
Господину Јакову Живановићу
директору кабинета књажеског и пр.
у Крагујевцу.

2.

Високоблагородни Господине!

Не сумњам, да сте примили писмо моје од 19. пр. месеца. С овим данас шаљем тамо моју књигу: „Montenegro und die Montenegriner.“ Боже јој дај благоволеније Његове Светлости! Чему се надам.

Приликом овом усуђујем се послати вам 50 објављенија о овој књизи на Српскоме језику, с покорном молбом, *ако је могуће*, да их преко кога разашљете по нахијама; ако ли то не буде могуће, а ви ми опростите, што вам досађујем.

Ако се где састанете с Господином Митрополитом, молим вас, да ми га љубезно поздравите: ја само њега у томе објављенију метнуо за главнога скупитеља у Србији, а још му нијесам писао; него ћу гледати скоро да му пишем и објављенија пошљем.

Овај мој пакет мислим да ће понети тамо Г. Рано (Ranos). Желим да будете с њим задовољни; ако не будете, онда не тражите другога, осим Владисављевића, коме сам ја два пута писао, да се те службе прими, и чујем, да се склонио и Тиркп послао некаке уговоре (на Талијанском језику, као што је и Тирка њему писао), које је Тирка послао тамо Панти Х. Стоилу. Ја не знам какви су ти његови уговори, само вам то о њему могу рећи, да је он човек, који би био достојан такове важне службе, и мислим, да би се тамо у свему допао. Ово вам само за то пишем, ако се Рано тамо не би допао; ако ли се он допадне, то је још боље.

Можете себи представити, како ћу ја од данас бројити дане, док примим одговор Његове Свјетлости на данашње писмо моје.

Препоручујући се за свагда вашој дојакошњој пријатељској љубави, с истиним почитанијем остајем

У Бечу 27. Април. 837.

вашега високоблагородија покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

ВУКОВЕ КВИТЕ

Квита

Сверху иљаду и четири стотине гроша, које сам ја долупотписани у име моје одређене плате за четири мјесеца, то јест, од 1-вога Јануарија до последњега Априлија 1830-те године, из народне касе исправно примио.

У Крагујевцу 27. Априлија 830.

Вук Стеф. Караџић.

т. ј. 1400 гроша

Квита

Од иљаду и педесет гроша, које сам ја долуподписани примио из народње азне, као мени премилостиво одређену плату за три мјесеца, то јест: од последњега Априлија до првога Августа 1830-те године.

У Крагујевцу 2. Августа 1830.

Вук Стеф. Караџић.

т. ј. 1050 гроша

Квита

Од три стотине и педесет гроша, које сам ја долепотписани, у име мени премилостиво одређене плате за месец Август 1830. године, примио из народне азне.

У Крагујевцу 1830. Септемврија 4-го.

Вук Стеф. Караџић.

т. ј. 350 гроша

Квита

Од *седам стотина* гроша, које сам ја долепотписани примио из народне азне у име мени премилостиво одређене плате за мјесец Септемврij и Октомврij ове године.

У Београду 18. Нојемврија 1830.

Вук Стеф. Караџић.

т. ј. 700 гроша

Квита

Од иљаду и педесет гроша, које сам примио из народне азне у име мени премилостиво одређене плате од 1-вога Нојемврија 1830-те до последњега Јануарија 1831-ве године.

У Београду 9. Февр. 831.

Вук Стеф. Караџић.

т. ј. 1050 гроша

Квита

Од иљаду и педесет гроша, које сам из народне азне примио у име мени премилостиво одређене плате за три месеца, то јест: од 1-вога Февруарија до 1-вога Маија ове године.

У Београду 29. Априлија 1831.

Вук Стеф. Караџић.

т. ј. 1050 гроша

Квита

Од једанаест форинти и двадесет и две крајцаре у сребру, које сам преко Београдскога трговца Ђорђија Ставре

примио од Књажескога азнадара Јакова Јакшића, и то 4 форинте и 30 крајцара за рачун Г. Лазара Теодоровића (који се сад у Цариграду налази); а остало за конту, коју сам му прошавше јесени у Београду предао.

У Контумацу Земунском 3. Септ. 831.

Вук Стеф. Караџић.

т. ј. 11 ф. 22 кр. у сребру

Квита

Од сто талијера, које сам од Г. Г. Браће Думба примио у име премилостиво одређене ми пензије од Његове Свјетлости Господара и Књаза Српскога Милоша Обреновића за прошавше по године (од Ђурђева дне до Митрова дне 1835.).

У Бечу $\frac{23.\ \text{Февр.}}{6.\ \text{Марта}}$ 836.

Вук Стеф. Караџић.

т. ј. 100 талијера

Квита

Од сто талијера, које сам преко Г. Г. Браће Думба примио у име премилостиво одређене ми пензије од Његове Свјетлости Господара и Књаза Српскога Милоша Обреновића за шест мјесеци, т. ј. од Ђурђева дне до Дмитрова дне ове (1836.) године.

У Бечу 7. Септемврија 1836.

Вук Стеф. Караџић.

т. ј. 200 f. C. M.

Квита

Од сто форинти у сребру, које сам преко Г. Г. Браће Германа примио, као премилостиви дар од Његове Свјетлости Господара и Књаза Српскога Милоша Обреновића.

У Бечу 17. Марта 1837.

Вук Стеф. Караџић.

т. ј. 100 f. С. М.

Квита

Од сто талира или двеста форинти у сребру, које сам од попечитељства Финанције преко Г. Мајора Николе Германа примио у име полугодишње пензије од Митрова дне 1838-ме до Ђурђева дне 1839-те године.

У Београду 17-га Јулија 839.

Вук Стеф. Караџић.

Међу овим писмима налазе се и оригинали 11 Вукових писама изданих горе по Вуковим концептима, и то бр. 5, 6, 22, 29, 37, 41, 85, 89, 93, 97 и 98 (стр. 541, 543, 565, 575, 586, 589, 667. 671, 676, 680 и 681). У тим оригиналима нема знатнијих одступања од концепата, сем овнх:

Писмо под бр. 37 (стр. 586) писано је 15 дец. 1827.

Писмо под бр. 41 (стр. 589) писано је 28. дец. 1828.

Писмо под бр. 98 (стр. 681) писано је из Вуковара 1837. год.

Највише одступања има у писму бр. 93 (стр. 676) при завршетку:

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Ја управо и не знам, или се тамо тражи само *учитељ* за светле књажевиће, или *воспитатељ* (као *управитељ воспитанија* или Hofmeister). У другом догађају требао би какав *зрео човек*..... у Тријесту изгубио. Тако *за сад* може бити да би Иванчевић био најбољи: он осим доброг карактера има и ту препоруку, што је медицинар, и што би дошао тамо без пка-

квих уговора (ослањајући се на великодушије Његове Светлости), јер је он и онако, као доктор, мислио ићи у Србију.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Препоручујући се за свагда вашој пријатељској љубави, с истиним почитанијем остајем ваш

покорни слуга
Вук Стеф. Караџић.

П. П. Збиља! Ја сам оно сравненије између Грка и Срба, пређе, него што сам га наштампао на Немачком језику, овде преко доктора Буе дао превести на Француски, и послати у *Париз*, да се онде у каким новинама или журналу штампа, које мислим зацело да ће се и учинити, само не знам хоће ли онај лист до нас доћи.

ИСПРАВКА

На страни 43. поткрала се груба погрешка у потпису писма, место *Wuk* стоји: Grimm. Сем тога у немачком тексту има неколико ортографских и штампарских погрешака, за што молимо читаоце да сами исправе.

РЕГИСТРИ

I.

Имена лица (и апелатива) и имена географска.

Абдула Марко 644.
Авакумовић. еп. Гор. Карловачки, 317.
Авала 79.
Аврам в. Петронијевић.
Агнија, г-ђа, 717.
Адам в. Драгосављевић.
Адамовић Павле, из Вуковара, 684
Аделунг 775.
Адолф, у администрацији Давидовићевих Новина, 71, 72.
Адријатичко море 535.
Агатангел, митр. Београдски, 522, 523.
Ајхорн (Eichhorn), стари, из Гетингена, 11, 17, 21, 43, 48, 257.
Алекса в. Вукомановић, Мушицки, Симић.
Александар I цар руски (виспрени благодјеј, государь) 254, 258, 742, 767, 768, 772, 775.
Александар, мирски Андрија, постриж. Шишатовачки, 112, 159, 238, 241. — в. Мушицки.
Александриди, лекар код кн. Милоша, 649.
Александрија 380—383.
Алексић (из Беча) 696, 732.
Али-паша Јањински 743.
Америка 686. — Северна, 51, 54, 56.
Амица в. Паштрмац Сима.
Анастасијевић Миша, 713, 733, 734.
Англија в. Енглеска.
Андрејевић Арса 601, 699.
Андрија в. Александар.
Андрић (Андрија?) 735.
Анкона 616.
Анта в. Протић.
Антим, митроп. београдски, 337.
Антоније, из Прњавора М. Шишатовца, 227.
Апелес, сликар, 238, 277.
Апоњи 606.
Арад 43, 107, 111, 200, 270, 388, 390.
Араћани (Срби) 299.
Арапска (земља) 380.
Арнаути Каменичари 380.
Арса в. Андрејевић, Тодоровић.
Арсенијевић (из Карловаца) 200.
— Лазар (Бата-Лака), секретар нар. суда у Београду, 91, 93.
Атанасије, арх. Никопољски, бив. протосинђел влад. Мелентија Никшића, 181.
Атанасковић 703, 704.
Атанацковић, игуман, 607.
— Павле—Платон („наш владика", —ц—), 105, 223, 225, 226. 255, 696, 697 (в. Живковић Станимир).
Аћим, поп из Зворника, 106, 119, 136, 179.
Аустрија (Oesterreich, ово царство, царство Аустријско, археос филос), 23, 58, 594, 601,

612, 622, 639, 656, 664, 667, 701, 739, 776.
Аустријанци 613, 763, 775.

Бабић Марко, трг. из Арада, 389.
Бабо в. Петровић Августин.
Баден (код Беча), 321.
Баденска 746.
Базрђан-баша в. Симић Алекса.
Бајић в. Хаџи-Бајић.
Бајчевић, директ. школ., 467, 476, 486, 495.
— D-r, 476.
Балаицки, проф. вршачки, 200, 211.
Банат 70, 344, 532, 655, 656.
Банаћанин 203, 676.
Бандиш-Коменски 542.
Бантке 77, 149, 204.
Бановић Страхиња 304.
Баљи 317.
Барања 232.
Барт, издавач „Монумента света", 227.
Бата-Лака в. Арсенијевић Лазар.
Баћа (Јов. Антић?), писар у депут. Цариградској, 89, 90.
Бачушка (горњи?), 700, 777.
Бауринг Џон (John Bowring) 79, 80, 319.
Бахус 419.
Бачвани 157, 203, 263, 288, 443.
Бачкуље 443.
Бачинци 425, 432, 439.
Бачка 263, 344.
Бегови млади в. Обреновић Милош, деца му.
Белла 653.
Белведер (у Вајмару) 9.
Белецки Андрија, D-r из Беча, 85, 86, 145, 158, 159, 224, 320, 595, 597.
Беловар 487.
Белосавци, с., 538.
Бенеке, Hofrath, у Гетингену, 9, 11, 43, 48.
Бениицки, секрет. митроп. Стратимировића, 170, 174, 187, 208, 215, 223, 225, 230, 259, 294, 310, 329, 333.
Бенч (Bäntsch), штампар у Халу, 30, 33, 35, 47.
Београд 49, 52, 59, 79, 80, 84, 92, 94, 95, 97, 106, 111, 117, 119, 124, 181, 193, 226, 272, 315, 336, 337, 339, 340, 348, 352, 353, 357, 364, 365, 376—378, 380, 381, 394, 428, 499, 539, 550, 555, 561, 565, 577, 587, 597, 601, 603—608, 611—613, 615, 616, 618—620, 622, 629, 633, 635, 640, 645, 646, 651—656, 664, 679, 686, 687, 698, 700, 701, 712, 717, 719, 733, 739, 740, 742, 746, 763, 766, 767, 780, 781, 783, 785, 786, 790, 793, 794, 802—804.
Београђани 611, 629, 645.
Беочин 174, 340.
Березин 290.
Берић Јов. 70—99, 101, 102, 105, 329—331, 486, 515.
— Павле 73, 318, 329, 332.
Берлин 5, 56, 59, 60, 208.
Бесарабија 231, 257, 261, 470, 530, 563, 617, 743, 767, 774.
Бети, абат, 412.
Беч (Бијена, престолни град) 4, 40—44, 47, 48, 56, 58, 68, 73, 75—77, 82, 93, 100, 103—106, 108, 111—113, 115, 117, 118, 121, 123, 126, 127, 134—137, 140, 144, 166, 168, 170, 174, 178, 179, 182, 190, 194, 202, 203, 207, 214, 215, 221, 224, 227, 228, 231—233, 235, 240, 244—246, 249—252, 256, 258, 261, 264, 265, 267, 268, 271, 277, 283, 290, 293, 299, 300, 304, 305, 308, 309, 312, 313, 315, 316, 321, 322, 324—326, 328, 334, 335, 338—340, 342, 343, 345, 348, 353, 354, 356, 358, 376, 385, 389—392, 395—397, 403, 407, 408, 410, 413, 418, 424—426, 428, 439, 444 446, 449, 473—475, 481, 483

486, 487, 490, 491, 493—496, 498—503, 505—507, 509, 511, 512, 517, 530—532, 535, 541, 543, 544, 547, 558, 562—564, 567—570, 572, 576—581, 583, 584, 586—588, 591, 593—596, 601, 605, 607, 612, 615—617, 637, 660, 665, 667, 670, 672—675, 678, 681, 682, 685, 687, 688, 690—694, 699, 700, 703, 704, 707—712, 714, 717, 718, 720, 723—726, 730, 731, 734, 737, 741, 742, 745, 761, 763, 766, 775, 791, 793, 794, 798—800, 803, 804.
Бечкерек 142, 477.
Бечлија 426, 443.
Бешеновички игум. в. Јовановић Нестор.
Бешеново 193, 226, 272.
Бижић Јован, из Н. Сада, 405.
Благовештење, ман., (рудн.), 644.
Благоје, скелеција, 384.
Блау D-r, у Зем. контум. (директор), 588, 589.
Блуменбах, секрет. Гетин. уч. друштва, 48—50, 569.
Богићевић Анта, војвода, 651.
—— Боја (из Шапца), 386.
—— Милош, син Антин, 651, 712(?).
Богориди 701.
Бодза Константић, вел. нотар Осечки, („пренумерант“) 223, 225.
Бођани, м., 515.
Бођански Осип (познати слависта), 447.
Бојација Мих., учит. у Бечу, 469, 495.
Бока (Лука) Которска 70, 406, 408, 411, 426, 599, 684, 686.
Болић Прокоп., архим., 70, 106, 107, 111, 122, 200, 233, 234, 238, 265, 273, 491.
Бољевци, у Срему, 644.
Борић Атанасије, парох Лежимирски, 106, 108, 113, 117, 119, 122, 124, 134, 136, 146, 161, 167, 171, 193, 212, 215, 216. — кћи му Ната, 161, 177.
Борогова, пл. у Босни, 210.
Босна 28, 29, 82, 272, 337, 406, 494, 690, 791.
Бостон 51.
Бота Никола, из Трста, 346, 347.
Бошњаци 23, 28, 101, 105, 160, 170, 176, 339, 352. — Турци, 494.
Брајткопф и Хертл (Breitkopf & Haertel), штампари у Лајпцигу, 6, 33, 34.
Бранков Перо, из Београда, 624, 625.
Бранковина 546, 743.
Бранковић Ђурђе, десп., 231, 232, 235.
—— Коста 790.
——, архим., 158, 167, 247, 274, 294.
Брашова 709, 763.
Бреслава 143.
Брин 335.
Брод 332.
Бугари 29, 160, 288, 289, 413, 647.
Будим (Ofen) 13, 17, 85, 99, 100, 105, 126, 226, 233, 274, 324—326, 328, 330, 332, 335, 339, 410, 453—455, 513, 515, 517, 587, 592, 742.
Будимировић Алексан., медецинар, 435, 437—440, 443, 444, 446. — отац му, 437.
Буе Ами D-r, 669, 676, 803. — породица му, 670.
Бузаџић Мојсије, клирик, 308.
Буковина 231.
Букурешт 181, 193, 564, 642, 691, 727, 729, 731, 733, 736, 737, 763.
Булић Василије 105.
Бутењев 705.

Вајмар 31, 39, 40, 41, 554.
Ваљево 768.
Варадин в. Петроварадин.

Вараждин 334.
Варшава 231, 418, 612—615.
Васа, из Прњавора Шишатовачког, 159, 177, 265. — кнез, в. Поповић.
Васиљевић Васа, конзул из Земуна, 83, 88, 424—426, 496, 501, 502, 504, 612.
— Игњат (Игња), 93, 617, 746.
Вашченко 713.
Безир в. Марашлија.
Велин, село у Босни, 272.
Верона 294.
Весенберг, посл. Аустр., 606.
Видак Тома 257, 264.
Видаковић Миловап, књижевник, („Љубомиров вођа", „бедни сноторац", „доминус", „романтически списатељ"), 70, 159, 192, 193, 195, 199, 200, 204, 211, 239, 260, 262, 414, 476, 480, 481, 483—485, 503, 505, 513, 516, 787, 788, 790.
Виден (у Бечу) 252.
Видин 170, 189, 472, 609.
Виланд 243, 469.
Вилманс (Willmans), из Берлина, 56.
Вилна 231.
Винковци 101, 332, 423, 426, 439.
Витковић Мих., адв. из Пеште, (поета мађарски) 103, 105, 106, 122, 230, 241, 246, 253, 327, 329.
Витојевци, с., 358.
Вихтен (Wichten?) 58.
Вишеград 90.
Вишњић Филип, слепац, 103, 119, 146, 187, 189, 212, 245, 426, 429.
Владисављевић Дим., учит. у Трсту, 593, 677, 800.
Владислав, браћа (Димитрије и Јован), 71, 379, 397, 399, 400, 402, 403, 405—407, 410.
Власи (Румуни) 294, 413.
Влахиња 232.
Влашка (Валахија, Караулашка) 91, 138, 267, 272, 633, 639, 641, 649, 654—656, 670, 688, 692, 699, 705, 722, 729.
Воден, град, 379.
Војиновић, трг. из Шида, 138.
—, поп из Шида, 431, 443.
Волић Урош 309.
Волни (директор) 188, 349.
Воронцов, граф, 767.
Востоков Ал. 291, 292.
Врачар 645.
Вретић Јевто 240.
Врпоље 332, 439.
Вршац 233, 309, 508, 559, 567, 745.
Вршчани 309.
Вујан, ман., 538.
Вујановски 486.
Вујић, правник у Берлину, 61.
— Јоаким, књижевник, 513, 516.
— Јова, поп из Суботице, 459, 463.
Вујица в. Вулићевић.
Вукадиновић, из Бачинаца, 432.
Вуковар, 264, 426, 428, 430, 435, 439—441, 443, 449, 450, 452, 682—685, 804.
Вуковић Божидар (Подгоричанин) 691.
Вукомановић Алекса 736.
Вуле, из Крагујевца, 91, 699, 707.
Вулићевић Вујица 637, 653, 656.
— Петар 656.
Вучић, Тома—Перишић, 636, 644, 651, 652, 700, 701, 703, 706, 707, 711—713, 721. — мајка му, 652.
Вучковица, с., 652.

Гавриловић Јован 264, 650, 700.
— Стеван, из Карловаца, 751.
Гагић Јеремија 105, 107, 109—111, 113, 116, 118, 121, 124, 128, 135, 137, 138, 143, 144, 190, 223, 226, 391.
Гаја, кум из Беча (Давидовићев?), 83, 88.
—, брат кн. Љубице, 646, 651.

Гаја, рабација, 635.
—, 546.
Гајиница (жена Гаје Николајевића, секр. кн. Милоша) 546.
Галиција 613.
Галицин, кнез, 232, 262, 769.
„Гарави" (надимак или псевдоним), 705.
Гарашанин Илија 713.
— Милутин 700. — син му Лука, 700.
Гашпаровић 86, 87.
Гедеон в. Петровић.
Гелис D-r, из Беча, 595, 597.
Генц 775.
Герман Јован 700.
— Михаило 76, 77, 91, 572—576, 578, 579, 581, 730, 731, 766, 772, 774.
— Никола, мајор, 794, 804.
Германи, браћа, из Беча, 804.
Германија в. Немачка.
Геролд, књиж. у Бечу, 57, 345.
Герхард (Legationsrath у Лајпцигу), 88.
Герчић, учит. Шидски, 445.
Гершић Григ. (Кр. Др.), 130, 136, 146, 159, 168, 171, 183, 193, 195, 198, 208, 209, 215, 223, 225, 226, 248, 263, 275, 280, 287, 294, 295, 348, 466, 479, 482, 492; његова преписка 748—758; в. Куцкало.
Гете (v. Goethe), 7, 9, 14, 34, 37, 51, 297, 553.
Гетинген (Göttingen) 9, 11, 39, 48, 49, 51, 52, 55, 57, 237, 554.
Гика, кнез, 702, 709.
Гилфорд Фредерик (лорд енглески) 209.
Глигорије, архим. м. Благовештен. (рудн.). 644.
Глинка 265.
Глиша, зет Давидовићев, 93.
Головкин граф (Годеч), 216, ода му, 217, 221, 223, 224.
Голуб, кап. Грочански, 635.
Госпава, из Матаруга, 380.
Гота (Gotha) 39.
Граница војничка 449.
Град 612.
Гргетег, ман., 100, 266, 268.
Гргуревци 105, 107.
Греч 502, 664.
Гржавка, ман. у Бесарабији, 530.
Григорије, поп грчки у Бечу, 494.
Грим Аугуста 58.
— Јак., његова преписка, 1—67, 103, 208, 305, 314, 315, 319, 323, 324, 561, 562, 567, 569, 570, 575, 577.
— Л., 55, 56; жена му и деца, 55, 56.
Грк в. Христо Константин.
Грк, Грци, 150, 152, 153, 261, 284, 288, 320, 413, 423, 472, 495, 498, 506, 527, 542, 651, 743, 754, 763, 769.
Грк (место) 103, 426, 429, 439.
Гркиња 232.
Грос 167.
Гроцка 700.
Грочани 635.
Гружа 701.
Грујић Исак, из Н. Сада, (ујак Давидовићев), 137, 143, 356, 357, 419, 424, 473, 484, 486, 490, 493, 496.
Грујовић, Мих. Фил., 70, 200, 355.
Грчка 337, 599, 679.

Давидовић Димитрије (Д., Кумашин? штампар), његова преписка с Вуком, 68—98; 105—107, 109, 113—116, 118, 119, 121—124, 126, 127, 135—137, 140, 143, 145, 158, 159, 164, 180, 188, 190, 191, 193, 195, 200, 202, 207, 210, 219, 232, 237, 239, 242, 249, 255, 257, 268, 273—275, 277, 280, 284, 285, 293, 312, 340, 341, 353—358, 379, 394, 397—399, 401, 403, 406, 407, 409—411, 415, 418, 421—423, 473, 474, 477—483, 485—487, 492, 497, 499, 501, 512, 522, 523, 576, 595, 613—615, 621, 623, 624, 650,

750, 757, 790. — његов Марко, 474. — син му Светозар, 74, 222. — сестре му и зетови и тетка, 74, 91. — мати му, 226, 357. — рођак му, у Београду, 91. — Јула, 512. — Милан, 512. — Јелена, жена Дим., 74, 82, 222, 355—357, 501, 645.
Далматинци 102, 532.
Далмација 29, 68, 144, 317, 344, 405, 406, 411, 812, 415, 447, 526, 527, 684, 686, 690, 691.
Даљ 174.
Дамјановић Раја 733.
Даница, г-ђа, 699, 700.
Дашков, Димитр. Васиљевић, 767.
Делиград 632, 657.
Дели-Јања 523.
Делиј (Delille), песник француски, 206, 210, 218.
Демелић Анка, ташта Тиркина (стара Демелићка), 189, 194.
—— Василије, спахија, 68, 69, 105, 391—393, 539, 540, 764. — жена му, 105. — два брата му, 540.
—— Петар 69, 540.
—— Сарица 392, 393.
—— Тоша 539.
Дембшер, агенат у Бечу, 115.
Демир (из Србије) 538.
Деречин (у Русији) 771.
Державин, рус. песник, 107, 111, 118, 121.
Десимирац Милоје, Јанков син, 776.
Дечани 553.
Дзенциол 549.
Диван(?) 107, 122.
Дивош, село, 111, 189, 195, 215.
Димић Јован (ујак Соларићев), из Гор. Карловаца, 378, 407.
Димитрије Марко, трг. из Арада, 389. — в. Ђорђевић.
Дитрих (Dietrich) D-r zu Pirna, 52.
——, књижар у Гетингену, 57.
Дифенбах Ј., агенат, 524.
Дмитријев 245, 249, 254.
Дњестар 257.
Добрињац Петар, војвода, 104.
Добровски Ј. 36, 41, 45, 47, 49, 50, 100, 142, 145, 167, 204, 240, 242, 244, 246, 256, 264, 272, 275, 276, 286, 291, 335, 412, 499.
Доситије в. Обрадовић.
Драгојевић, великокуп. из Н. Сада, 405.
Драгосављевић Адам 446, 448, 452.
Дрвар Марко (ћир Марко) 275, 419, 420, 430, 493, 495, 497.
Дрезда, 42, 501, 695—697.
Дрина, 352, 420, 442, 701.
Дубровник (Рагуза) 70, 105, 144, 406, 408, 535, 667, 684, 686.
Дубровчани 396.
Дука 196.
—— млади 193.
Дукић (из Србије) 352.
Думба, браћа, из Беча, 803.
Дунав 608, 610, 639, 656, 701, 713.
Дурих 167.
„Душани“ 792.

Ђак Милоје 638, 642, 644, 654, 656.
Ђерасим, епископ Шабачки, 168, 181.
—— еп. пожарев., 338.
—— кал. Гргетешки, 267.
—— кал. Шишатовачки, 159.
Ђердап, 88.
Ђика Константин 241, 244, 250, 252.
Ђорђе, ћир, из Карловаца код митроп. Стратимировића, 108, 168, 176, 348.
Ђорђевић Димитрије, господар, 384, 521 (?) 651, 743.
—— Марко (ћир Марко), базрђанбаша etc. 91, 93, 549, 566, 766, 767, 772. — брат му Лазар, 566.
—— Милутин 711.
Ђура Црногорац в. Милутиновић.

Ђурић Јаничије, секрет. Карађорђев, 768.
Ђурковић (сликар) 565, 567.

Европа 315, 321, 322, 537, 542, 553, 569, 615, 630, 631, 633, 636—638, 640, 642, 650, 670, 686, 692, 722. 739, 743.
Екштајн (v. Eckstein), у Бечу, 4.
Елиспум (Видаковићев) 203, 210.
Емануел, рус. генерал, 745.
Емин-ефендија 703, 708.
Енгел 23.
Енглез, Енглези, 152, 167, 379.
—— неки 699.
Енглеска (Англија), 648.
Еолци 152.
Епископ Бачки в. Петровић Гедеон
Ердељ 505, 609.

Живановић Илија, трг. из Суботице, 365.
—— Јаков, секретар кн. Милоша, 669, 671, 695, 698, 707, 709—711. — његова преписка 668, 673—682, 694, 696, 698, 704, 799, 800. — брат му 697.
Живковић, проф. у Карловц., 251, 263.
—— Др. мед. из Карловаца, 212, 492—494.
—— Симеон, кал., 505.
—— Станимир (псевд. Пл. Атанацковић?), 250, 251, 255, 477, 478, 480.
—— Стеван (Телемак, Телемаковић), 58, 103, 107, 111, 117, 122, 138, 145, 152, 158, 159, 168, 181, 182, 195—195, 223, 226, 291, 350, 351, 353, 378, 563, 564, 617, 729, 731, 737. — кћи му 729. — жена му Савка 107, 111, 117, 124, 181, 182, 193, 618. — породица јој 181.
—— ——, трговац и депутант у Цариграду, 104, 275.
Жујовић, прота, 653.
Жуковски, Вас. Андрејевић, 254, 258, 259, 260, 262, 264.

Забреж 272.
Загла Димитрије, из Митровице, 377.
Загреб 308, 447.
Зака Коста, учитељ у Београду, 651.
Захарија, владика Новопазарски, 339.
Захаријевић Ђорђе, из Земуна, 383; његова преписка, 520 до 523.
Захарић браћа, Јевтимије и Тодор, из Н. Сада, 387, 414, 419, 467, 510.
Зворник 210, 449, 386.
Здравковић Милосав, Ресавац, 521.
Зелић Герасим 425, 487, 491, 499.
Земун 47, 76, 83, 84, 98, 111, 180, 181, 193, 230, 263, 280, 285, 295, 315, 319, 336, 340, 341, 350—354, 371, 378, 381. 383, 413, 424—426, 435, 470, 487, 496, 497, 501, 502, 507, 520—523, 535, 536, 549, 550, 559, 560, 562—565, 567, 570, 571. 575, 576, 581, 587, 590, 591, 593, 595, 597, 600 до 602, 604, 605, 607, 616, 618 до 620, 625—627, 643, 651, 652, 660, 662, 663, 696, 701—703, 705—707, 710, 712, 742, 744, 745, 761. 764, 766, 768, 773, 778, 779, 782, 786, 787, 790, 799. 794,
Земунци 340, 444, 507, 763, 786.
Зорић 788, 789.
Зубан Лаза 88, 89.

Ивановић Јовтимије, прота Земунски, 106, 240, 243, 285, 340, 378, 383.
Иванчевић, stud. med. из Беча, 677, 804.
Игња в. Василијевић Игњат

Игњатовић (Мојсије), проф. Н. Садски, 111, 466, 491.
Изет-Кешен 693.
Илија 724.
Илинци 420.
Илири 396, 402.
Илирик 398, 404.
Илић Сам. 297—299, 310, 319, 336, 340, 344, 345, 432 (?).
Илок 215, 421, 431, 439.
Инсиланти 655, 742, 743, 763. — брат му 743.
Ириг 348.
Исајиловић Димитрије 94, 105, 275, 337, 340, 593, 637, 638, 653, 654.
Исмаил 470.
Истрија 526.
Италија 56, 612, 605.
Италијанац 105, 167.
Ичко Наум 766.

Јагодина 609, 628, 644, 651.
Јагодинци 644.
Јадар 179, 386, 645, 685.
Јазак 215.
Јазиков 12, 664.
Јаков в. Ненадовић,
Јакшић Јаков, азнадер кнежев, etc. 92, 622, 776—778. 803.
—— Максим 177.
Јаничије в. Ђурић
Јанковић Аксентије, молер из Вршца, 553, 567.
—— Јован, трг. из Н. Сада, 391, 392, 416, 502, 510.
—— Ђорђе, директор месн. школа у Араду, 389.
Јањина, 743.
Јарак (место) 103.
Јаш 231.
Јевреји (Чивути) 152, 155, 208, 209, 233, 654.
Јеврем в. Ненадовић
Јевта, кнез, војвода Темнићки, 644. — в. Савић.
Јевремовић Василије, парох Каменички, 751.
Једрене 635.
Јелини в. Грци
Јена 39.
Јерусалим (Haligenland) 60.
Јован Грозни 769.
Јован ковач в. Петровић
Јованов Ђорђе, златар из Беча, 85, 86, 95, 275.
Јовановић Јустин, кал. из Грегетега, 499, 595.
Јовановић Мих, трг. из Пеште, 389, 391.
Јовановић Нестор, (игум. Бешеновачки), 138, 146, 177, 212, 226—228.
—— Пахомије, протођакон из Карловаца, 499.
—— Петар, митрополит, 419, 800.
—— Петар, проф. из Н. Сада, 493, 505.
—— Стеван, архим. м. Троноше, 386.
—— Теофан, парох Каменички, 751.
——, сенатор из Н. Сада, 446, 512.
Јованче 699.
Јовица 712.
Јовов Иван, Црногорац у Белосавцима 538.
Јововић Стева од Стратимировић, капет. лађе, 381, 782. — таст му 382.
Јокић Андрија, 644.
Јокса 613, 707.
Јонска острова, 409.
Јохан, принц, 697.
Јоца, шнајдер из Беча, 720.
Јустин в. Јовановић, Михаиловић.

Кајсаров 232, 237.
Калајдович 245, 249, 253, 254 291, 292, 335.
Калигула 769.
Калиновић 474.
Калист 468.
Кембер, из Н. Сада 476.
Каменица 442, 443.

Канели Дука 402, 527.
Карабогданска 633.
Каравлашка в. Влашка
Карађорђа (Црни Ђорђе) 257, 265, 353, 354, 365, 375, 542, 556, 564, 573, 629, 645, 655, 768, 772.
Карађорђевић Алекса, 743, 768. — Александар, (кнез), 739.
Карановац 645.
Карамзин 249, 254.
Карацић Вук Ст. (у колико се помиње у туђим писмима и као псевд. Ненад Новковић, „Хроми“) 70, 228, 255, 264, 430, 476—7, 483, 485, 486, 490, 761—766, 769, 773—784. — отац му 377. — породица му 537, 574, 591, 594, 595, 600, 603, 619, 621, 623, 660, 669, 672, 682—686, 720, 721, 727, 729, 730, 734, 736, 783, 785—787, 791—797, 801—805. — жена му Ана 75, 77, 79, 88, 137, 139, 211, 212, 214, 215, 239, 324, 349, 357, 358, 393, 433, 438, 447, 474, 485, 486, 491, 494, 496, 500, 507, 508, 697, 716—718, 721, 727, 729 до 730, 738, 761. — деца им: Божидар 319. — Димитрије 67, 696, 722. — Милица 240. — Мина (ћер) 55, 57, 58, 60—62, 65, 66, 696, 718, 717, 721, 727, 735, 736. — Милутин 211, 212, 214, 215, 222, 238, 240, 241, 304 — Сава 74, 75, 77, 304, 312, 316, 319, 322, 329, 330, 337, 345, 345, 487, 491, 496, 497, 500, 501, 508, 679.
Карло Велики 545, 637.
Карловац Горњи 310, 317, 318, 322, 324—326, 328, 329, 332, 334, 338, 342, 345—347, 378, 407, 410, 414, 415, 442.
Карловци 100, 104, 111, 112, 116, 121, 124, 127, 132, 145, 151, 156, 159, 167, 168, 170, 174, 187—189, 191, 193, 195, 206, 209, 212, 215, 219—222, 228, 230, 232, 233, 237, 238, 245, до 247, 249, 263, 295, 308, 310, 318, 320, 323, 325, 327—329, 332, 348, 447, 466, 476, 481, 484, 491, 493, 499, 505, 506, 519, 527, 546, 697, 699, 748, 751, 756, 758, 787.
Карловчани 786.
Карлсбад 695.
Касел (Cassel) 1, 4, 5, 9, 10, 14, 23, 24, 31, 34, 35, 39, 41, 44, 48, 50, 52, 103, 553, 554.
Cassio (место) 23.
Катић (из Београда) 707.
Катица, дадиља за дете Вуково, 498—600.
Катун, с., 644.
Каулициј, књижар из Н. Сада, 477, 480, 482, 483, 487, 492 до 466, 500, 502—504, 507.
Качеповски, проф., издавач Вѣстн. Евр. 253.
Качић Андрија 21.
Кенгелац, архим., 257, 294, 309, 411, 563.
Кенгелац, директор, 70, 309.
Кепен 39, 41, 46, 82, 290, 291, 310, 313, 319, 320, 335, 775.
Кехлин Др., 86.
Кешен 705.
Кијево 41, 231, 253.
Киргуч, град, 746.
Кирјакорић Ђорђе, из Н. Сада, 416, 483.
Кисин Саво, трг. из Сплета, 415.
Кисић Сима, његова преписка 414, 415.
Кишинов 231, 530, 564, 617, 769, 772.
Кладово 555.
Клари, кнез, 695.
Кленак 174, 180, 187, 353.
Клостернајбург 229.
Кнежевић (из Београда), 700.
Книћанин Стева 68. — син му 58.
Књажевић Ал. Максимовић 719. — Дим. Максимовић 691,

Књажевићи в. Обреновић Милош деца му.
Коблох, 502.
Ковач, с., 380, 382.
Ковиљ, м., 331.
Ковин 613.
Којички Петар, трг. из Шида, 435.
Колар (Јан) 198, 328, 329, 330, 332, 334.
Колари 700.
Коларовић 230.
— Еман., из Карловаца, 400.
Колубара 638.
Константиновић, из Н. Сада, 475, 476, 490.
Копаоник 681.
Конитар Ј. (сотрудник, сподвижник) 9, 14, 15, 26, 31, 32, 35, 36, 43—49, 51, 52, 54—56, 64, 70, 79, 81, 82, 84, 85, 87, 88, 92, 93, 99, 102, 103, 105—110, 112, 113, 116, 118—124, 126, 128, 132, 134—140, 142—146, 156, 158—160, 163, 164, 167, 168, 170, 178—183, 185, 188, до 193, 195, 198, 199, 202, 206, 208—211, 213, 215—217, 219, 221, 222, 225—229, 231, 237, 239—242, 244—246, 250, 251, 255, 256, 260, 263, 264, 267, 267, 268, 272—277, 280, 282, 283, 286, 289—292, 295, 296, 298—300, 302, 303, 310, 312, до 318, 320, 322—324, 334, 336, 342, 345, 348, 349, 394—396, 398—400, 402—405, 407, 408, 410—413, 417, 474, 479—487, 490, 491, 493—497, 502, 505, до 507, 510, 512, 521, 563, 690, 750, 756—758, 775, 791.
Корај, грч. пес., 623.
Корнфелд Сегале Карл 406.
Косово 28, 185, 690, 792.
Коста (митрополита Стратимировића) 159, 166, 199, 224, 233, 238, 310, 333, 348.
— (из Беча), 718.
— момак кн. Милоша у Бечу, 694, 718 (?).
Костић Алекса, поп из Шида — Чалме, 425, 430, 450.
Котарлић Гаврил, поп Визићки, 417.
Котор 401.
Коцебуе рус. официр, 645.
Кочубер, княгиња 695.
Кларић Никола, из Арада, 389.
Крагујевац 74, 75, 78, 83, 84, 88, 91—94, 336, 341, 499, 512, 533, 537, 538, 544, 548, 550, 551, 556, 559—561, 571, 579, 590, 603, 604, 609, 610, 614, 625, 628, 632, 635, 640—646, 649, 651—653, 656, 671, 675, 679, 680, 700, 729, 730, 735, 739, 741, 776, 777, 779, 792, 794, 795, 801.
Крајина Турска 339, 606.
Краков 75, 231, 335, 400.
Краљевић Венедикт, еп. далматински, 68, 79, 105, 106, 121, 394, 397, 402, 404, 412; његова преписка 526—532.
Краљевић Марко 304.
Крањци 102, 178.
Кронштат 231.
Крстић Дим., архим. Круше.дол., 210, 212, 226, 270, 273, 274.
Крузе (Kruse), проф. у Халу, 10, 14.
Крушевац 185, 540.
Кувеждин 191.
Кујунџић Јован, трг. из Липна, 406.
Куковић, агенат из Беча, 324 до 326.
Кулич 539.
Кули, код Дрездe, 696.
Кулпин 513.
Куниберт 86, 595, 597.
Купировић Петар 406.
Курта, из Беча, 673, 691, 788, 789.
Куцкало (Гершић) 264, 285, 492 до 494.

Лагатор (Вукова земља) 735.
Лаза (из Србије) 384. — в. Зубан, Тодоровић.
Лазаревић Васа, лебцелдер из Вуковца 426, 428, 430; — Танасије син му, 426, 429.
—— Лука, војвода, 431.
——, из Земуна, 699.
Лазић В. 419.
Лајпциг (Липиска) 5, 8, 11, 13, 14, 19. 26, 29, 31—46, 40, 42, 46, 81, 82, 232, 237, 315, 336, 501, 511, 532, 533, 542, 551, 554—557, 563, 585, 673, 687, 730, 731, 739, 772, 774, 793.
Ландкастр 653.
Лаповац Милисав 636, 638. 653, 654.
Лапово 653.
Латини 152.
Лвов (Лемберг) 231, 234, 237, 240, 473, 607.
Лебип-ефендија 779, 780.
Лежимир 189, 195, 422, 435, 494.
Ленрот (Lönnrot), Финац, издавач. нар. епа Калевале, 56, 59.
Леонтије, митроп. Београдски, 563, 769—771.
Леополд (момак ?) код Д. Давидовића 71.
Лепеница 608, 610.
Лепцелдерн, посл. Аустр., 606.
Ливен, барон, 702, 703, 705—708, 712, 713.
Ливно 406.
Линде 148, 204.
Лисабон 695.
Личинић, ђакон, 533.
Логош 393.
Лозница 386.
Лонгиновић Антоније, поп из Ердевика, 436.
Лондон 76, 80, 215, 311, 402, 404, 542, 568, 606, 665.
Лукић, трг. из Н. Сада, 360, 476.
—— Моја, син му 483.
Лутер 301, 719.
Љубибратић Тома, (старији: Конитар; млађи: Магарашевић) 241, 243, 250, 251, 255, 256, 258, 264, 477, 478, 480, 481, 483.
Љубљана 742.

Магарашевић Ђорђе, (Тома Љубибратић, млађи) професор из Новог Сада, 83, 111, 112, 121, 184, 184, 186, 193, 195, 197, 212, 245. 246, 251, 255, 263, 264, 268, 272, 273, 287, 297, 322, 329, 332, 329, 332, 385, 425, 442; преписка његова 466—518, 519, 549.
Мајсторовић поп (из Г. Карловаца?) 297.
Макојевић Миленко 380, 382.
—— Раденко 380, 382.
—— Радул 380, 382.
—— Стана, Станојка 380, 382.
Макса в. Ранковић Максим.
Максим Грк 272.
Максимовић Андреј, парох Ново, карловачки 751.
—— Јован, прота карловачки, 112, 484, 485, 751.
—— —, поп из Бачинаца, 436.
—— Максим, прота Шидски, 106, 199, 228, 230, 417, 433, 442. —син му Урош 442.
Малиновски, дјеиств. тај. сав., 253, 254.
Манојловић Мојсије, архим. Ходошки, његова преписка 387—390.
Мара, слепица из Шида, 435.
Марашлија (везир, урумеливалис) 352, 378.
Маргановић Трифун, канцел. из Котора, 405.
Марија, Мацa в. Тирка.
Маријенбад 715, 716.
Маринковић Јован, трговац Карловачки, 751.
—— Павле, кнез, 384.
—— Пера, трг. из Карловаца, 491.
Марјановић, из Земуна, 74.

Марко, фишкал из Вуковара, 450.
—— сип попа Филипа из Србије 537.
——, азнадар (Богдановић?) 603.
——, момак кнеза Милоша у Бечу 694.
——, в. Дрвар, Ђорђевић.
Марковић Алекса, трг. из Пеште, 456.
—— Јован, из Темишвара, 292.
—— Сима, кнез, 104, 159.
—— Стеван, ујак Давидовићев, трг. из Карловаца, 225, 255, 477, 480, 482—484, 487, 490, 492, 495, 498, 500—504.
—— ——, из Београда, 707.
Марцикић Максим, трг. из Товарника, 437.
Маслаковица 483.
Мата, тобџија, 365.
Матаруге, с., 380.
Матић П. 283, 499—502, 506.
—, ритмајстер из Карловаца, 699.
Маћедонија 379, 651.
Мачва 651.
Мачвани 494.
Мађари 13, 344, 349, 413, 676, 707.
Мађарица 232.
Мађарска в. Угарска.
Меглицки (руски свештеник) 317, 334—336, 342, 344.
Медаковић Данило 732.
Мадем, руски пос. у Бечу, 708.
Мелентије в. Павловић
Меотици Понтијски 402.
Метерних, кнез, 196, 340, 564, 605, 607, 613, 615, 622, 707, 709, 775.
Методије, архим. Троношки, 179.
Метохија 690.
Мехадија 356, 646.
Мија, учитељ, 666.
Мијаљевић, ђенерал, 607.
Мијатовић Марко (поп Грчански) 103, 417.
Микаља 137.
Милаковић 512.
Милан (у Крагујевцу код Давидовића) 82.
——, писар код попа Авр. Панића, 446—451. — отац му 449.
Милана, девојка, 782.
Миланковић 697.
Милева 700.
Миленко в. Макојевић, Стојковић
Миленковић, из Панчева, 549.
Милетић Лазар, сек. еп. Миковића, 316, 322. 323, 333, 402 493.
Милија, из Шишатовца, 159, 161, 177, 180, 212, 215, 265.
Милобратић Лазар в. Мушицки Лук.
Милован (Пејчиновић?) 721.
Милованов Лука 85; његова преписка с Вуком 99—102.
Миловановић Ев. 369.
—— Младен, војвода, 104, 639, 640, 641, 644, 655.
Миловук Јосиф 341, 436, 444, 595, 597.
Милорадовић, гроф, 568, 772.
Милосављевић Сима в. Паштрмац.
Милутин, отац С. Милутиновића, 85.
——, из Митровице, 107.
Милутиновић Ђура (Ђура Црногорац) 262.
—— Јовица, кап. ваљевски, 646.
—— Сима 79, 80, 82, 85, 94, 95, 170, 176, 189, 191, 223, 226, 315, 320, 335, 447, 470, 472, 510, 673, 674, 767, 772, 783.
Минчаки (Рус) 771.
Миковић Јован, сек. нар. канцел., 105, 119; његова преписка 383—386; 520—523, 576, 549.
—— Максим, барјактар рег., 525.
—— Мојсеј, епископ, 106, 294, 317, 402; његова преписка 524, 525.
Миковићка 431, 432.
Мирковић Адам, поп из Митровице, 436, 437. — отац му 437.
Мисир 380—382.

Митровица (Сремска) 107, 181, 191, 193, 268, 348, 353, 376, 377, 436, 437, 445, 494.
Митровачки ђакон 160, 177, 193.
Мићић Јован, сердар, 636, 638, 647, 652, 700.
Михаило, учитељ, учесник у Чарапићевој буни, 19.
Михаиловић Јустин 305, 441, 450, 452.
—— Ант. кап.-аудитор 320, 403, 404, 407.
Михел, патер, Јерм. ман. у Бечу, 487, 490, 491, 494, 495.
Миша в. Анастасијевић.
Мишар 642, 657.
Младен 187. — в. Миловановић.
Млеци (Венеција, Venedig) 17, 29 30, 69, 194, 376, 381, 382, 396, 398—400, 403—405, 407, 409, 410, 413.
Мојић 200.
—— Илија, поп, 316.
Молдавија 231.
Монфалкон 321.
Морава 638, 656, 657.
Мореја 743.
Мортемар, херцег, 607.
Москва 231, 235, 253, 254, 272, 291, 483, 596.
Мостар 105, 339.
Мразовић Аврам 227, 250.
Мркаљ Сава 101.
Мус-ага 365.
Мустаков 767.
Мусулин 304.
Мухамед, светац, 379.
Мушицки Александар (синовац) 135, 139, 143, 145, 163, 168, 174, 179, 190, 192, 193, 200, 202—204, 207, 209, 210, 212, 228—230.
—— Ђорђе (синовац) 297, 344, 346.
—— Лукијан (Лазар Милобратић) 82, његова преписка 102—349; 257, 281, 355, 377, 376, 398, 414, 444, 446, 473, 474, 478, 479, 481—484, 486, 494, 499, 502, 512, 521, 752. — Фамилији му, сестра, тетка. 193, 222, 223, 235.

Надеждин, И. Н. 719.
Наполеон I. 128, 640.
Напољ 409.
Наршикин Леон, ађут. царев. 716,
Ната в. Борић.
Неготин 555.
Недељковић Антоније, ст. мед., 435—440 442, 444; мати му и сестра 440.
Немачка (Германија) 10, 15, 31, 42, 51, 514, 516, 545, 555, 556, 577, 580, 654, 655, 695, 792.
—— јужна 25.
Немац, Немци 79, 150, 217, 253, 291, 344, 413, 499, 514, 516—518, 553, 593, 757, 765, 797.
Немица 232.
Немци (место) 417, 420.
Ненадовић Јаков, војвода, 104; његова преписка 359—375, 721, 768. — жена му Неранџа 375. — Јула 375. — син му Александар 375, 768.
—— Јеврем 365, 375. — син му Атанасије 375.
—— Јован (поп Јаменски) 417.
—— Матија (Мата) прота („брада“) 375, 383, 522, 523, 530, 540, 544, 646, 719.
—— Павле, митроп., 230, 290.
Нерон 769.
Неслроде, гроф, 578, 623, 767, 770, 775.
Несторовић Урош, директор школа 105, 274, 275, 309; његова преписка 453—455.
Нешић (Петар) 105, 107, 111, 122, 208, 210.
Никола I, цар руски, (император) 311, 509, 607, 679, 684, 685, 705, 706, 712, (Дмитар Павел) 776.
Николајевић Василије, парох Сурдучки, 751.
—— Никола, азнадар кн. Милоша, 358, 539, 546, 549.

Николић Кирил, поп из Илока, 435, 437.
—— ——, ђакон и учитељ Каменички, 751 (исти?)
——, јуриста, 699.
Никоља, м., 719.
Никшић Мелентије, владика, 181, 366, 644.
Нићифор, влад. ужички, 337.
——, калуђ. м. Шишатовца, 238, 241.
Ниш 339, 635, 657.
Нова Градишка 334.
Новаковић Ђерасим, намес. м. Бешенова 772, — —, игуман м. Шишатовца, 310.
Новаковић Павле, из Бачинаца, 425.
Новгород 231.
Нови Пазар 339, 380.
Нови Сад 104, 105, 106, 111, 112, 121, 137, 139, 142, 143, 158, 195, 211, 226, 235, 238, 241, 247, 252, 255, 315, 331, 332, 348, 356, 357, 359, 360, 378, 387, 405, 406, 414, 416, 419, 421, 423, 425, 434, 444, 466—468, 473, 475,—477, 479, 480, 482—486, 490, 492—498, 500, 501, 502, 504, 506—511, 515, 516, 579, 592, 654, 677, 696, 699, 761.
Новић Јоксим и жена му 449.
Новковић Ненад в. Караџић Вук.
Новосађани 317, 479, 499, 705, 785.
Норвешка 25.

Њујорк 60.

Обилић Милош 304.
Обрадовић Глигорије, синовац Доситијев, 401, 408.
—— Доситије 69, 265, 273.
Обреновић Анка 724.
—— Јеврем 94, 95, 181, 385, 494, 577, 592, 608, 613, 629, 646, 651, 699, 700, 702, 722, 723, 742, 761, 772, 780.
Обреновић Јован 181, 651, 700, 718.
—— Љубица, кнегиња (госпођа, супруга), 378, 539, 629, 697—699, 704, 709, 711, 780.
—— Милан, кнез, 86, 87, 554, 594, 654, 778.
—— Милош („Милош", Г., Господар), кнез, 32, 33, 36, 40, 41, 43, 44, 47, 49, 50, 74—80, 85 до 88, 90, 93—98, 119, 159, 181, 200, 265, 306, 312, 315, 336, 337, 340, 342, 344, 358, 378, 384, 385, 492, 522, 533, 799, 800; његова преписка 534 до 747, 762, 765, 766, 773, 775 — породици му 535, 574, 582, 589, 602, 622, 627, 632, 642, 643, 660, 683, 784. — деца (синови) 555, 593, 629, 653, 654, 675—677, 679, 780, 785—797, 803—805. — браћа му 649. — зет му 539.
—— Перка (Петрија), ћерка му, 540, 745, 764.
—— Мих. (кнез, принц) 54, 56, 58, 86, 87, 689, 698—713, 715, 716, 729, 730, 738, 762.
—— Христифор (Риста, синовац) 538, 549, 741, 763, 771.
Одеса 256, 335, 609, 637, 729.
Одескалки, кнез, 190.
Омир 315, 321, 732.
Опленац 644.
Опран Гица 641, 655.
Оршава (Ршава) 105, 391, 393, 539.
Осаћани 101.
Осек (Esseg) 223, 423, 439.
Осолински, граф, 206.

Пивковић Мих., трг. из Земуна, његова преписка 376—382; 413, 564, 565. — пуница и дете му 378.
Павле, у канц. кн. Милоша, 546.
——, кочијаш, 781.
Павлић (Павле Станишић?). азнадар, 92.

Павловић Јован, прота шабачки, 646, 656.
— Мелентије, архим. и влад., 326, 336, 337.
— Михаило, вел. кнез, 746.
— (Тодор?) из Пеште 629.
Павловна Марија, вел. Кнегиња Вајмарска, велика херцегиња (Gross Fürstin), 9, 19, 21, 31, 572, 576.
Падова 404.
Пакрац 233.
Панић Аврам, поп из Шида; преписка његова 416—452. — сестра му 421.
Пантелија д-р, лекар кн. Милоша, 649.
Пантелић д-р, из Митровице, 445.
Панчево 442, 508, 548, 549, 607, 675.
Панчевци 786.
Пањева 290, 292, 293, 295, 392.
Папина држава 612.
Папратна, ман., 210.
Паразлама Живко, ћурчија из Београда, 629, 645.
Париз 76, 104, 323, 350, 352, 511, 542, 568, 577, 606, 623, 640, 665, 805.
Партеније, кал. м. Шишатовца, 241, 247, 273, 274.
Пастрма, с., 652.
Патрикуси, трг. из Беча, 557.
Пачић Јов., пен. капетан, његова преписка 456—465.
Паштрмац, Сима Милосављевић (Амица) 75, 76, 91, 600, 614, 625, 636, 638, 652, 777—779.
Пејичић Конст. д-р, 438.
Пепика (код кн. Милоша) 696.
Перишић Коста, из Н. Сада, 505.
— (у Бечу) 717.
Перуничић 785.
Перц (Pertz), проф. у Берлину, 54.
Петар Велики, руски цар 12, 545.
Петар Буљубаша (из Србије) 352.
Петар 699.
Петко, (у окол. кн. Милоша) 615.
Петковица, ман. код Шишатовца, 106, 140.
Петроварадин 193, 325, 354, 589, 745, 768.
Петровић Августин, („бабо"), архим., 294.
— Гедеон, епископ Бачки, 112, 318, 476, 482, 483, 504.
— Дим. Добановчанин, тр. из Земуна, 654, 708, 711.
Јован, ковач из Земуна, 565.
— Петар I. (митроп. црногорски) 199.
— II, влад., 343.
— — 406.
— Филип, поп из Земуна, 295, 338, 496, 565.
Петроград (С. П., С. П. Б.) 12, 80, 118, 210, 231, 253, 254, 256, 258, 259, 261, 262, 291, 313, 337, 344, 345, 375, 451, 483, 535, 568, 572, 578, 579, 593, 606—609, 638, 642, 650, 654, 664, 665, 679, 691, 700, 705, 708, 709, 721, 722, 724, 731, 765, 772—774, 776, 787, 789, 790, 793.
Петронијевић, Стејкић Адам, 75, 76, 540, 608, 609, 650, 701, 706, 712, 713, 719. — мајка му 540. — породица му 701.
Пешта 71, 72, 102, 105, 180, 202, 249, 253, 300, 301, 305, 315, 325, 328, 329, 336, 340, 388, 389, 391, 411, 434—439, 442, 443, 456, 575, 576, 592, 625, 637, 699, 704, 735, 742, 744.
Пидол, хофрат, 317.
Пијерида 348.
Пина, из Беча, 763.
Пинкертон 58, 60, 109, 119.
Пирна, (место), 52,
Пирх, Ото Дубислав, пруски лајтнант, 88.
Платон 474.
Плашки 295—297, 300, 303, 306, 308, 310, 313, 322, 524, 525.
Пљакић Антоније, зет Карађорђев, 632.
Поарет, франц. учит. из Трста, 599.

Пожаревац 86, 87, 88, 92, 340, 365, 588, 589, 594, 595, 601, 603, 604, 628, 632, 645, 653, 654, 662, 668, 778, 791.
Пожун 191, 410, 414.
Ползовић, адв. из Н. Сада, 324, 332, 505.
Полињак 605.
Полић Мих. 406.
Пољаци 253, 288, 607, 613, 615, 716, 746.
Пољска 607, 610, 746.
Поморишкиње 138.
Поп јаменски в. Ненадовић Јован.
Поп из Грка 103; в. Мијатовић Марко.
Попов, директор. мин. у Петрограду 771.
Поповић Васа, кнез нах. пожешке, 83, 94, 538, 546, 548, 554, 590, 619, 620; писмо Вуково 622; 636, 653, 778—781.
— Гаврило, трг., 656.
— Ђорђе, Ћелеш, 550, 577, 650, 767.
— Јевта, учит. из Трста, 509, 593.
— (Јован), фишкал у Логошу, 393.
— Јосиф, из Гор. Карловаца, 329.
— Павле (из Србије) 352.
— Петар, поп из Беочина, 340, 751.
— Стака, из Винковаца, 101.
—, мајор Аустр. 606.
из Темишвара 378.
Поповски Алекса, писар код кнеза Милоша 83, 88, 644, 650.
Пополани Јован, трг. из Александрије, 381, 382.
Пореч, 539.
Поречка Река 701.
Порта 703, 705, (в. Турска).
Потуричић Конст., грчко-унијатски поп у Шиду, 417.
Поцерина 651.
Праг 29, 41, 42, 146, 209, 244, 246, 256, 280, 695.
Прајска в. Прујска.
Преје (слависта), из Петрограда, 451.
Прерадовић Ст. д-р 592, 593.
Прибина Глава 310.
Приморје 408, 682.
Пробст А. Х., из Лајпцига, 533.
Продановић Арон, капетан у Рачи (на Сави), 420, 422, 423, 425, 426, 429, 432, 442,
— Пера, син му, 425, 426, 429, 430, 432, 433.
—, ђенерал, 135, 158, 189,
—, слепац, из Лежимира, 422, 429, 435. — сестра му 429.
Прометеј 155.
Прота Карловачки в. Максимовић Јован. — земунски в. Ивановић Јевтимија. — шидски в. Максимовић Максим.
Протић Анта, из Смедерева 89, 538.
— Ђорђе, чл. суда, 629.
— Јован 699.
Пруска (Прајска) 88, 593.
Псков 231.
Пуљевић 107.
Пустеник (Пистеник?) Мих. Јован, из Н. Сада. 419, 423; зет му 423.
Путник, еписк., 106, 168, 174, 240, 243, 241, 249, 270, 299, 318, 499, 507.

Рабосција Ђока, из Н. Сада, 677.
Раваница (у Срему) 211.
Равањ 103, 538.
Радбот (Radbot), краљ фриски, 24,
Радивојевић Илија, из Каменице 425, 442; жена му Даша 443.
—, епископ, 196, 200, 299, 309.
—, 430.
Радисав (из Београда) 384.
Радичевић Стеван, секрет. кн. Милоша, 623, 650, 699, 700, 705.
Радовановић Милутин, трг. из Београда, 341.
— Станислав, поп из Грка, 436, 441.
Радојковић Милета, кнез, 629, 644, 651, 699, 700, 707, 712.

Радомировић Павле („Чика“) 93, 636, 651, 653, 656, 780, 781.
—— (у Бечу) 673.
Радојић Иванишевић Андрија, мајор, 407.
—— Миљко, учит. у Трсту, 399.
—— Ђорђевић Никола, из Његуша, 405.
Радосављевић Јован, из Панчева, студ. у Бечу 675—677.
Радул в. Макојевић.
Разумовски, кнез (господар Раљи), 210, 216, 221, 223. 224.
Раја в. Дамјановић.
Рајевски, прота руски у Бечу, 734, 736, 738.
Рајман д-р, проф., 597.
Рајачић Јосиф, архим., 300.
——, аудитор, 301.
Рајић Јован 517.
——, сеизбаша кн. Милоша, 647.
Рајмер Ђорђе (Georg Reimer), издавач из Берлина, 5, 8, 11, 14, 26, 31, 32, 34, 35, 40, 41, 48, 66.
Рајовић Цветко (Ћетко) 88, 89, 91, 92, 608—610, 623, 624, 650, 699, 705, 729—731, 779, 784, 785, 786.
Ракитић Петар, катол. свешт. у Немци, 417.
Ракић Вићентије, проиг. фенечки, 401.
Раковица 617, 645.
Рамлер 469.
Ранке Леоп., проф., 55, 88, 600, 638.
Ранке, подрумар кн. Милоша, 647.
Ранковић Максим (Макса), секр. нар. суда у Београду, 91, 93. 384.
Ранос 679, 800.
Рапајић Василије, клирик, 306, 307.
Раске, проф. из Копенхагена, 254,
Ратковић Дим., из Земуна, 564, 565, 605, 606, 642, 655.
Рача (на Сави) 420, 426, 430, 442.
Рашко, певач, 538.
Ресава 137, 654.
Ресничанин Миша, учит. Београдски, 651.
Рибопијер Александар Ивановић, руски посланик у Цариграду, 90, 91, 774.
Ризнић, трг. из Трста, 405.
Ријека (Фијума) 410.
Рикман, бар. рус. конзул, 89, 90.
Рим 56, 209, 409.
Римљани 234.
Римник 290.
Рипањ 79.
Ристић, из Карловца, 228, 500.
—— капет. из Србије, 352.
Риста (Христа) 697, 699.
Риста в. Обреновић Христифор.
Рифат-паша 713.
Робинсон, муж „Талфин“, 51, 60, 61.
Рово, певач, 538.
Родофиникин Конст. Константиновић 767.
Rosa (место), 23.
Розоклија в. Хаџи-Стоило Панта,
Рудничка пл. 681.
Ружић, секр. еп. Бачког, 466, 467, 476.
Рума 225, 350—357, 484, 488, 789.
Румба (из Земуна?), 385, 761.
Румеливалис в. Марашлија.
Руми, директор гимн. Карл., 139, 145, 159, 188, 191, 250, 251, 333, 349, 476, 481, 506, 520.
Румуни в. Власи.
Румјанцев Ник. Петровић, граф, 253, 254, 634, 690, 691, 755.
Руњанин Петар, пар. Кузмински, 417.
Рус, Руси 150, 151, 160, 210, 217, 232, 237, 245, 249, 253, 254, 257, 258, 261, 264, 266, 271, 292, 516, 572, 573, 576, 579, 605, 607, 610, 612, 613, 615, 716, 735, 775, 792.
Русија (Р.) 51, 231, 236, 239, 245, 246, 249, 253, 254, 257, 267,

271, 272, 349, 411, 420, 425, 473, 483, 542, 546, 580, 623, 634, 645, 653, 664, 742, 767, 768, 770, (Манолаћ), 776, 793.
Рускиња 232.

Сава, р., 442, 494, 608, 610, 639, 657, 663, 701, 707.
Сава, слепац (из Србије), 538.
Савић Јевто, бив. чл. правит. Совјета, 68, 354, 356.
—— ——, трг. из Темишвара, 294,
Садик-ефендија 633.
Саксонска 26, 593, 730.
Сарајево 105, 339.
Сашаљски, рус. официр, 644.
Света Јелена, острово, 640.
Светић Милош в. Хаџи Јован.
Сегедин 138, 439.
Семфирополь 335.
Сеница 538.
Сент-Андрија 535.
Сент-Ђурађ, ман., 563.
Сентиванац Дима 483.
Сењ 414.
Сервицски 212, 304.
Сигентал. ђенерал (командирендер), 588, 589.
Сима, кнез (Марковић?), 111. — в. Марковић, Милутиновић, Паштрмац.
Симић Алекса, (базрџан—баша), 75, 77, 561, 582, 595, 597, 626, 644, 646, 655, 675, 701, 773, 784, 785, 786.
—— Стојан 615, 628, 636, 644, 646, 652, 654, 656, 713, 780, 781.
Симоновић Јован, учит. Јазачки, 751.
Сина, из Беча, 241, 244, 250, 252, 525, 677.
Сириг 489.
Сисак 442.
Сусек 260, 268, 275, 295, 499.
Ситница, р., 185.
Скаљковски, из Одесе, 429.
Славонија 28, 29, 40, 199, 681.
Славуј, хирург у Шиду, 445.
Сланкаменац Петар, грађ. карловачки, 751.
Словак 331, 593.
Словени 271, 288, 301, 329, 413, 454. — источни 150. — (прастари) 59.
Слома Сима, чл. законод. комисије, 89, 90, 386.
Смедерево 538, 635, 645, 701.
Смедеревци 629.
Смирна 60.
Смотрицки Мел. 290.
Соколовић Петар, писац књиге о устанку Милошеву, 79.
Солар Тома, учит. у Београду, 651.
Соларић Павле, 69, 119, 121, 141, 145, 146, 175, 194, 209, 223, 226, 227, 381, 382, преписка његова 394—413; 750, 757.
Сомбор 105, 255, 411, 506, 592, 593, 653.
Сомборци 506.
Сопиков 254.
Соса Антонина (девојка) 137.
Спасић Стојан, трг. из Смедерева, 656.
Спирта (Шпирта) Димитрије и Константин (не зна се увек који) 351, 535, 379, 615, 711.
—— Паја, из Беча, 605, 698, 698, 717.
Сплет (Шпалатро) 415.
Срби (Србин), 33, 77, 102, 150—2, 191, 193, 211, 217, 237, 239, 250, 252, 257, 261, 262, 271, 273, 275, 286, 288, 291, 292, 301, 323, 328, 329, 331, 333, 338, 339, 344, 346, 379, 385, 397, 410, 418, 449, 505, 506, 514, 516, 527, 535, 537, 539, 542, 545, 551, 556, 566, 570, 572, 576, 604, 611, 621, 623, 633, 635—638, 641, 656, 657, 664, 673, 675, 684, 719, 735, 743, 750, 751, 754, 757, 758, 761, 763, 764, 768, 772, 775, 787, 789, 790, 792, 793, 798.

— у Аустрији, 23, 677, 793. — православни, 29.
Србија 11, 28, 29, 32, 37, 51, 56, 58, 59, 62, 63, 80—82, 88, 91, 95, 96, 98, 100, 104, 107, 117, 123, 144, 146, 180, 181, 233, 238, 267, 272, 290, 312, 315, 322, 326, 335, 326, 338, 339, 344, 350, 352, 356—358, 376, 376, 378, 379, 409, 421, 424, 435, 445, 447—449, 494, 514, 514, 515, 517, 532—539, 541 до 543, 545—547, 561, 565, 566, 568, 569, 579, 583, 584, 592, 593, 606, 620, 621, 623, 624, 626, 628, 629, 631, 632, 634, 636—642, 644, 645, 647—657, 664, 666, 667, 669, 670, 676, 682—684, 686, 689, 691, 692, 698, 699, 706, 713, 718, 719, 722, 630, 731, 737—739, 740, 743, 768, 769, 782, 785, 787, 788, 790, 791, 799, 800, 805.
Србијанци 160, 170, 176, 534, 535.
Срем 103, 121, 144, 247, 252, 261, 263, 272, 644, 645.
Сремац (Сремци) 157, 203, 225, 261, 263, 288, 425.
Сретеновић Павле, кнез, 384, 650.
Срећко, стриц кн. Љубице, 646.
Српкиња 232, 238, 380.
Ставра Ђорђе, трг. из Београда, 802.
Стамец Х. Ј. 419.
Стана в. Макојевић.
Станиша, из Шишатовца, 219, 223, 230, 293.
Станко в. Стефан.
Станковић Јован, секрет. кн. Милоша, 688.
—, архим., 330, 335.
Станојевић Милија, капет. код кн. Милоша у Бечу, 710, 711.
Стејић Јов. Др., 83, 86, 88, 592, 603, 623, 624, 646, 656, 664.
Стефан, мирски Станко, постриж. Шишатовачки, 112, 122, 125, 134, 159, 265—267, 271.
Стефановић Димитрије, (зет) парох и професор Н. Садски, 111, 139, 183, 193, 195, 200, 264, 348, 466, 467; његово писмо, 519.
— Стефан, Тенка, 614, 701, 713, 795.
Стојановић Момировић Дим., 719.
Станојевић, 200.
Стојићевић Милош, војвода, 646. — Ђука, брат му, 646.
Стојко, у канц. кн. Милоша, 546.
Стојковић Антоније, трг. из Суботице, 465.
— Атанасије 81, 106, 108, 251, 256—258, 261, 262, 264, 563, 719, 767, 769—771, 787—794.
— Миленко, војвода, 637, 653.
—, штапс-капетан у Руми, 788, 789.
Столови, пл., 380.
Стратимировић Ст., митроп. (шеф С. С., ча Стева, старац, велики, митроп.), 13, 17, 19, 49, 50, 99, 107, 111, 112, 114, 118, 124, 132, 136, 139, 140, 145, 148, 155, 165—168, 170, 174, 177, 179, 182, 189, 191, 194—9, 205, 206, 208—210, 212, 215, 219 до 221; његово писмо Станисављевићу 219, 220; 223, 224, 226, 227, 236, 238, 239, 241, 245, 246, 248—250, 257, 260, 264, 272—275, 280, 283, 284, 287, 289, 293, 295, 299, 305, 313, 314—319, 324, 327—329, 342—344, 349, 443, 444, 481, 503—505, 507, 513, 527, 758, 788, 790—793.
— Тоша 107, 232.
Стргари, с., 645.
Строгонов Алекс., граф., 695. — брат му, 695; — деца му, 695.
Студеница 553.
Струза, кнез, 701.
Суботица (Марија-Терезиопл) 456, 463.
Суворов 634.
Сулејман паша 638.

Сушичка механа 699.
Талијани 413, 797.

Талфи 51, 54, 55, 56, 61, 63, 299. — отац јој, 315, 322.
Танасије, неки., 426.
Татишчев Дим. Павлов., руски посланик у Бечу, 578, 775, 794.
Татари 271.
Таухниц (Tauchniz), штампарија у Лајпцигу, 6, 33, 277.
Твер 231.
Текелија Сава (K. Rath***) 38, 43, 221, 324, 326, 389.
Телемак в. Живковић Стеван.
Темишвар 46, 47, 49, 290, 292—295, 337, 378, 391, 392, 539, 547, 549, 563, 711, 745.
Тенка в. Стевановић Стеван.
Теплиц 694.
Терлајић Григорије 251, 257.
Тимок 535.
Тирка Марија (Маца) 189, 194, 197, 198, 207, 208.
— Теодор и Дим. 295, 301, 304, 305, 309, 356, 417, 419, 420, 430, 446, 494, 531, 558, 694, 699, 735, 800.
Тирол П. Димитрије („Ungar") 6, 15, 26, 30, 83, 94.
Титов 707, 713.
Товарник 423.
Тодор (млади бег), син кн. Милоша и г-ђе Данице (?), 700, 716.
—. команд. гарде Ипсилантове, 743.
Тодоровић Арса, живописац, 142, 145, 159, 186, 189, 195, 401.
— Атанасије, проф. из Н. Сада, 505.
— Драго, из Трста, трговац, 144, 221, 403, 407, 408, 411.
— Ђорђе, из Земуна(?), 523.
— Лаза, кнез, секрет. кн. Милоша, 88, 358, 539, 543—547, 650, 713, 777, 779, 803.
— Милоје, из Србије, 352, 384.
— Павле, секр. кн. Милоша, 650.
— Петар, из Трста, 241, 531.
Тома, регистраторов син, проф. Карловачки и жена му, 111, 112.
Томић Обрад 378, 385.
Топола 645, 646.
Топчидер 619, 620, 622, 624, 632, 645, 652, 662, 663, 786.
Тотови 102.
Траутмансдорф 606.
Требиње 106.
Тренчински, литограф, 309, 310.
Трифунац 249.
Тркић Јован, трг. из Шапца, 656.
Тркуља Симеон, архим., 299, 300, 309.
Троноша, м., 386.
Трст (Тријест) 60, 144, 222, 315, 321, 322, 337, 346, 381, 397, 401, 403, 405—408, 410, 412, 439, 449, 450, 509, 526, 527, 531, 532, 593, 597, 598, 677, 681, 691, 804.
Тршић 541, 555, 592, 623, 685.
Тула 231.
Тумара 506.
Тургењев Алекс. Ивановић 232, 237, 245, 254, 258, 259, 260, 262, 291, 292.
Туркиња 232.
Турска 23, 354, 530, 584, 592, 599, 650, 656, 670, 743.
Турци 13, 272, 336, 365, 379, 380, 428, 498, 516, 537, 577, 606, 611, 621, 623, 633, 636, 639, 646, 648, 649, 651, 652, 655, 657, 700, 705, 706, 743, 763, 768, 769, (ученици) 776, 791.

Ћамил-паша 700, 706.
Ћелеш в. Поповић Ђорђе.
Ћетко 88; в. Рајовић Цветко.
Ћирило св. 284, 288.
Ћурчибашић 704, 708, 710.

Угарска (Мађарска) 11, 40, 49, 80, 101, 225, 412, 475, 541, 593, 638, 650, 651, 676, 677, 684.
Ужаровић, D-r мед., 444, 446.

Ужице 365, 376.
Унгерхофер, ђенерал, 703.
Урошевић Милош, из Земуна, 82, 642, 655, 725.
Урошевић Петар, поп из Грка, 436.
Урошевић Сима, секр. кн. Милоша, 650.

Фаркат Стеван 521.
Фатер (Vater), проф. у Халу, 7, 11, 14, 30—32, 35, 36, 38, 40, 42, 47, 48, 563.
— млади, 40, 42.
Фенек 272.
Фењер (Фанар у Цариграду) 90.
Фикемонт, министар, 695.
Филип, поп (из Србије), 538.
Филип в. Петровић.
Филиповић Спиридон, архим., 210, 212, 214, 216, 221, 769—771.
— Стеван, преписка његова 350—358; 408, 418, 484. — таст му, 352.
Филипсборн 701—3, 708—710.
Финландија 605.
Франц I, цар Аустријски, 79, 82, 99, 100, 115, 193, 195, 196, 200 (Емануил Атанасис), 776.
царица 196.
Франц (Фрања), кочијаш, 715, 718.
Французи 150, 152, 153, 192, 404, 413, 526, 598, 605, 607.
Француска 616, 648, 743, 846.
Фредерик, граф од Гилфорд, из Лондона, 407, 409, 412.
Fries & Comp., из Беча, 403.
Фрушић Димитрије 99, 100, 107, 111, 115, 119, 122, 124, 136, 174, 181, 215, 230, 241, 346, 347, 353—356, 379, 474, 598, 599; писмо Вуку, 598—9; 681.
Фрушка Гора 241.
Фрушкогорци 265.
Фуше 166.

Хаџија Конст. (Пивар), 385, 497, 541, 715—717, 721; његова писма 717, 718, 720, 727, 828, 761, 764.
Халле (Halle) 9, 10, 12, 18, 28, 31—33, 35, 38—40, 42, 48, 315, 501.
Халер 342.
Хамуљак Мартин 305, 310, 316.
Ханка В. 695.
Хариш, из Н. Сада, 424.
Хасан-ага, у Бос. Крајини, 606.
Хауер, ђенерал, 701.
Хаџи-Атанасије 546.
Хаџи-Ацо, из Никоље, 719.
Хаџи-Бајић Тома, из Земуна, 377, 661, 670, 672, 799.
Хаџи-Константин, игуман м. Чокешине, 107, 111, 122, 124, 125, 143, 179, 226, 386.
Хаџи-Стојило Панта (Розоклија) 77, 587, 650, 651, 663, 784, 785—787, 800.
Хаџић Јован, (Милош Светић) 326, 329, 338, 339, 510, 511, 513, 516, 699.
Хаџић (Павле, арх. м. Гргетега?) 139, 188, 243, 349.
Helvetius 140.
Хелиогабал 769.
Хелцл, кондуктер, 216.
Хербез 700.
Хердер 257, 469.
Херешт (у Влашкој) 688.
Хермес 110,
Херцеговина 28, 29, 82, 242, 261, 337, 349, 533, 690.
Херцеговци 23, 28, 29, 101, 105, 160, 192, 263.
Хесен (Hessen) 4.
Хиос, острво, 623.
Хицинг (код Беча) 717, 718.
Ходош, м., 388.
Хоенмаркт (у Бечу) 694.
Холомдија 12.
Хопе 644, 694, 696, 699.
Хопово, ман., 145. 348.
Хорације 110, 113, 201, 474.
Хормајер, хофрат, аустријски држав. историограф, 314, 320.
Hoffmann Franz, из Беча, 432.

Хотин 375, 768, 769.
Хранислав Ђорђе (monachus monachorum), 145, 159, 167, 188, 197, 199, 247, 250, 267, 271, 287, 349, 476, 499, 696.
Хрвати 307, 311, 333, 404, 750.
Хрватска (Кроација) 302, 310, 314, 317, 318, 331, 378, 512, 681, 684, 686.
Христић Јевта 467, 470, 767; — жена му 467, 470, 472.
Христо Константин, из Београд (Грк) 94, 782.
Хумболт 58, 59, 63, 64.
Хусрев Лин 693, 705.

Цариград (Стамбол) 94, 98, 137, 222, 337, 377, 380, 599, 627, 628, 635, 637, 650, 653, 667, 699—701, 705, 709, 731, 735, 743, 778, 803.
Царско Село 254.
Цветковић Ћирил, јером. из Шибеника, 532, 539.
Цвијетовић Ристо, Христифор, 403, 407, 409.
Ценовић Никола, из Оршаве, 393.
Цесарија в. Аустрија.
Циган-Јања 383, 385,
Цикоте, с., 179.
Цинер, из Беча, 724, 732.
Цинцар 651.
Цинцарка 232.
Цицерон 281, 468.
Црна Гора (Montenegro) 29, 30, 82, 322, 395, 399, 405, 408, 411, 439, 535, 682, 684, 686, 690, 691, 726, 727.
Црногорци 65, 160, 409, 412.
Црнуће 545, 546, 646.
Цукић Павле, војвода, 651, 652,
Цукић-Лазаревић Петар 636, 651, 652, 721.

Чалма 325, 430.
Чанад 138.
Чапловић, бив. секрет. Путников, 174, 225, 230, 238, 241, 244, 251.
Чарапић Ђорђе 49, 642, 656, 666,
Чачак 535, 553, 657, 779.
Чернишев, ађутант Александра I, 135, 138, 144.
Черновци 231.
Чеси 17, 102, 416.
Чешка (Бемска) 271, 695.
Чивути в. Јевреји.
Чика в. Радомировић Павле.
Чокешина, ман., 107, 386.
Чокрљан Мих. 392, 393.
Чокрљан, Dr. 393, 593.
Чолић, ђенерал, 607.

Џиковац Јанаћ, из Земуна, 565.

Шабац 168, 181, 365, 344, 472, 520, 592, 646, 651, 657, 742.
„Шабачки“ 705.
Шапчани 181, 629.
Шаумбург и комп. (Schaumburg et Comp.), књижари у Бечу, 4.
Шафирик Павле 79, 92, 93, 305, 316, 317, 322, 323, 329, 331, 336, 475, 476, 478, 480, 484, 486, 491, 494, 495, 502, 504, 508, 509, 517, 582, 638, 690, 695.
Шашит-Пашић Тома 93.
Шварценберг 196.
Шведи 605.
Шведска 25.
Шекиб-ефендија 701, 706.
Шибеник (Себенико) 402, 408, 528, 532.
Шид 418, 419—424, 429, 431—439, 443, 445—452.
Шињани 425 444.
Шинић (из Београда) 700.
Шишатовац, ман., 104, 106, 108, 110, 114, 117, 124, 126, 128, 132, 138, 140, 141, 143, 146, 148, 161, 164, 170, 171, 174, 180, 183, 185, 189, 190, 192, 193, 196, 198, 202—207, 210, 211, 215, 216, 219, 222, 223, 229, 234, 240, 246, 247, 249, 251, 258—261, 263—265, 267, 269, 274, 276, 277, 279, 281,

286, 288, 292, 293, 310, 312, 315, 318, 319, 322—326, 331, 347, 348, 376, 377, 396, 473, 483, 494.
Шишатовачки Прњавор 177.
Шишков Алекс. Семен. 80—82, 244, 254, 265, 311, 318, 335, 511—512, 745.
Шмит, издавач грам. Добровског, 286, 507.
Шнирер (Schnierer), штампар у Бечу, 20, 194.
Шок, агенат митроп. Стратимировића, 174, 245.
Шопрон 497.
Штајнбок, Давидовићев скупљач претплате на Новине у Бечу, 71.
Штерија (из Беча) 717.
Штиљановић Стефан 252.
Штипкаловић 267, 272, 277, 280, 288, 492.
Штирбеј 705.
Штирмер барон 701.
Штитарац Марко 651.
Штраус Антоније, фабрикант хартије, штампар у Бечу, 80, 112, 583—585, 731.
Шумадија 243, 638.
Шутовић Спиридон, адв. из Котора, 401.

II

Граматички регистар.

О језику:
аналогија у језику 748.
благогласије — 132, 147, 149, 150.
богатство — 147—148, 159.
велесилије — 147, 148.
виткост — 148, 155.
значај језика 147.
јасност 147—148.
обичај у језику 748.
опредељеност 149.
поправљање 285.
савршенство 147.
уво (слух) у језику 748.

Језик арнаутски 676.
— бугарски 176, 191, 289, 291, 413.
— влашки 413, 675, 676.
— грчки 675, 676.
— енглески 311.
— крањски 22.
— латински 115, 412, 447, 675—677.
— мађарски 675, 676.
— немачки 339, 573, 575, 578, 675—678, 708, 805.
— пољски 253.
— руски 231, 478, 568, 578, 676, 769, 776; русизми у Одама Мушицког 253, 267.
— словенски (црквени) 153, 160, 225, 231, 246, 273, 274, 275, 291, 333—335, („стари српски" 411, 478, 754, 755, 757, 770.
— српски 22, 132, 146—151, 153, 155, 156, 160, 212, 225, 246, 253, 274, 275, 291, 310, 333, 343, 344, 398, 475, 478, 524, 563, 573, 599, 665, 675, 676, 681, 685, 686, 690, 750, 769—772, 771; — у слов. Одама Мушицког 253, 267; — у дипломи Душановој 188; — „illirico barbaro и „parola bassa" код Делабеле 22; — прости и учени 12, 253, 475, 556, 563, 665, 758; — у преводу Геснерових идила 157.
— талијански 115, 155, 156, 261, 412, 477, 599.
— француски 517, 594, 599, 675—677, 805.

Дијалекат (*говор*) грчки 261.
— млетачки 396.

— *и српски* у опште 8, 81, 182.
— — прости 101, 400.
— — у нар. песмама 22, 28.
— — Вуков 412.

— — бачки 279, 743.
— — босански 22, 23.
— — далматински 23, 28.
— — дубровачки 23, 28.
— — илирски 102.

— — крајински (крањски) 22, 28.
— — неретљански (Narentauer) 23.
— — ресавски 18. 22, 28, 285.
— — славонски 14.
— — сремски 28, 279, 285, 743.
— — херцеговачки 18, 22 261, 263, 264, 288, 743.
— — хрватски 22, 28.
— — шокачки 22, 23, 28.
— — шумадиски 19, 26.

Граматика бугарска 170, 191, 223.
— словенска 132, 244, 333.
— латинска 113.
— талијанска 113.
— српска 258, 469. 475, 637, 682, 684, 795.
— „поповска“ 343.
— Вукова 475.
— „Бабе Смиљане“ 442.

Граматике (књиге) в. III регистар.

Ортографија у опште 664, 750.
доследност у — 132.
забрана новачења у орт. 99.
какографија (худописаније) 157.
— „бабе Смиљане“ 195, 253, 420.
— Вукова 81, 257, 276, 277, 280, 282, 298, 300, 412, 455, 474, 486, 664—666, 679, (забрањена у Србији) 793; Вукизам у новинама Давидовићевим 203; реформизам Вуков 797.
— Давидовићева 157.
— Луке Милованова 90, 100.
— руска 299, 395, 400, 664.
— словенска 151, 298, 336, 395, 664, 666.
— српска 475, 666; — стара 793.
— неких речи 157.

Азбука (писмена, типови, слова) 757; ј у свима слов. језицима 13.
— латинска b d h l p ł g q 284.
— пољска 36; l и ł, n и ń 283.
— руска 12, 33; реформа руске азбуке 13; ъ 12; ы 13;
— словеначка: є, ѡ 13; нови знаци за ц и ж 118;
— словенска (ћирилска) 288, 344, 395, 754, 792; в. старословенска.
— глаголска Јеронимова 402.
— српска 225, 792. — (грађанска и црквена) у државној штамп. 337, 339; — нова Давидовићева 228; — српска рукописна 15; — нова за речник и штампана и рукописна 183, 792; нови разни облици: за ђ 30, 146, 161—3, 165, 171—173, 176, 178, 179, 183—188, 191, 194, 196, 212, 238, 278, 281, 282, 284, 287, 400, 402, 404, 405, 409, 750, 752, 753, 754, 756, (првобитна) 755; за ћ 151, 165, 171—173, 178, 179, 183—188, 191, 196, 212, 277, 278, 281, 282, 284, 287, 400, 402, 750, 752, 753, 756; таблица разних ћ и ђ 162; ђ у дипломи Душановој 188; ж 462; (нови знаци) ј 179, 284, 400; *јо*, *ји* 175, 176; *љ*, *њ* 13, 30, 170, 171, 175, 179, 184, 188, 230, 278; 279, 281, 282, 339, 750, 752, 753, 756; ӱ: 755; *х* 165—167, 170, 174, 751, 754 756; 702, 797; *ц* 143, 165, 184, 194, 196; щ 339, 400. ы: 400; ѣ 173, 212, 284, 285, ě 400; ъ 196, 212, 398, 754—756; ꙗ, ѥ, ю 284, 288; іа, іє, іѵ 288.
— старословенска 10; — с акцентима 10, 36; ѕ, ȣ, ѡ, ѿ, ѯ, ѱ ꙗ,...; — љ, њ, 13;
— ћирилова 157.
— чешка 36.

Акценти српски (и знаци за њих) 6—8, 19, 397, 400, 402.

Гласови ър, ьр, ръ, рь у српском, руском и старом словенском 23, 29, 30.
ъ 101, 754—756.
ъ и ь код і — основа 151, 160, 177, 182, 757.
ринезам пољски 39.

Сугласници у руском 150.
— у српском језику, (меки и тврди, умекшавање) 122, 132, 133, 136, 150—156, 177, 180, 185, 187—189, 191, 749.
х у јеврејском, грчком, латинском, немачком. талијанском францус. и енглеском 151—156; — у српском 136, 140, 141, 146, 152, 155, 160, 751, 754—756; таблица изговора *х* 153, 156, *нн* у српском 279.
ф 752, 755, 456.
ѣ у Душаново време 189.
ѣь 150; сличност с руским 151.
тј у словенским језицима 150.
щ слов. и ч српско 19.
ř у чешком 152.
ј и подела на врсте именица и глагола 13.
асимилација и контракција сугласника у латинском, грчком, немачком и словенском језику 132, 133, 749.
таблица измене сугласника 133.
—е Л. Мушицког граматическе 276.

Основе и наставци у Вуковој Даници 51.
корени словенски 49.
композ. вокал *о* и *и* 59, 50.
имена женска од биљака (Смиља, Ружа etc.) 60, 62.
— лична српска 142, 143.
деминутива 142, 143, 149, 160; — на ца 160; — на чица 160.
наставци: *ба* 749; -иħъ 160. -ħа, ħе, -ħи, -ħо, -ħу у срп. 150; -аħь, оħь, иħь, -ѣħь, -оħь, -уħь, у срп. 151: -ать, еть, -ѣть, -ить, уть у руском 151; -нѣ (нье) код именица од глаг. основа 748.

Именице и њихове основе на ent, et, es 6, 9.; — а браћа 136.
gen. pl. код именица на швъ, євъ, ей, ій.
творителни јед. на *ом* 748.
дуал уз два, три четири 44, 46.

Придеви и промена оба вида придева 6, 7, 9, 15, 19, 26; — у чешком и ст. словенском 9; — присвоителних (possessiva) 748.

Заменице мене, тебе 101, 758; њојзи 46, 47; gen pl. на -ихъ ыхъ 156.

Бројеви: један 15, 19.

Партикли 8, 11, 16, 21, 36, 40.

Глаголи учестни 748.
— глаголи на -ути, -нути 26, 30, 31.
коњугација прва 16; — у Вуковој Граматици 26; — глагола стати, ићи плести, пући пукнути etc. 24, 30, 31. аорист од разних глагола 24, 31.
давнопрошло време 16.
глаголски наставци: ахъ, ячъ, ѣхъ, ыхъ, ахъ, ухъ, аху, яху 156.
„-ћею“ 157.
импорфекат и претерит са *с* и *х* 16, 19, 26, 27, 30.
партицип на -л од разних глагола, и као адјектив 16, 24, 30.
причастије страдателно 448.
футур: будем, будет 27, 30, 31.

Синтакса српска 243.

Стил словено-српски 221.

Хексаметар 130.

Речи које је скупио Гершић 280, 285; А. Пашић 439, 441, 447, 450—452.
— списак и објашњења 426, 428.
— — за речник 682.
— — целе библије Лук. Муш. 109.
— објашњење и слободни изрази 13, 17, 189.
— народне 160.
— туђе у народном језику 147.
verba obscoena 64, 238, 253, 259, 279.

Речи бугарске: аз 289.

— *готске:* pliusjan 39.

— *грчке:* 225, 413.

ἅγιος (agios), ἅγιος (hagios) (еол.) 152.
εἰ 152.
ἑσπέρα 152.
ηλιος (hilios), (еол.) ἦλιος (ilios) 152.
ἡμέρα (himera), (еол.) ἀμέρα (amera) 152.
ἥρως 152.
ἧς (coniunct.) 152.
ϑεός -τέός 152.
ἰδρώς = ἱδρώς 152.
λαμπάσι = λαμπάδσι 132, 133.
ὅμοιος, (еолски) ὅμοις (omios) 152.
ὄρνισι — ὄρνιδσι 132, 133.
ῥήτωρ (rhetor) 152.
ταχη — ταχύ? 154.
φίλος = πΐλος 152.
χρόνος = κρόνος 152.

енглеске: habit (hâbbit) 153.
honour (анноръ) 153.

— *латинске* 121, 124, 413.
afficio, adficio 749.
aggredior, adgredior 749.
augulus 39.
appeto, adpeto 132, 133.
deglubo, deglupsi 749.
heros 152.
homo 153.
honor 153.
scibo — seripsi, scriptum, scriptura 132, 133, 749.
si 152.
sis 152.
sudor 152.
ver 152.
vespera 152.

— *мађарске*: 225.
marha 102.
nene (soror) 16.

— *немачке:* deutsch — deutlich 19.
ich möge — ich möchte 132. 133; mag, mägen, mochte, möchte 749.
Winkel 39.

— *пољске:*
imę status, conditio, genus 17.
noc 39.
pląsać 39.
wieniec 404.

— *руске:* код Штулија 28.
костеръ 59.
медвѣжій 750.
межа 750.
мѣль 401.
ночь 151.
Нѣмецъ 404.
плясать 39.
ржа 750.
рыжій 750.

— *словенске, словенско-руске* (у Одама Мушицког) 130, 135.
акридъ 719.
Божокъ 150.
броня 130.
воз- воз- 132, 133.
вѣтръ 150.
еще 130.
ибо 130.

имя 244. 250.
клятва 244, 250.
князь 244, 250.
мудръ 150.
ножикъ 150.
нощь 150.
обыкновенный 132, 133.
обѣдъ 130.
плѧсати 39, 41.
Стефановичъ 150.
сѣть 130.
толпа 130.
тронути 130.
убо 120, 130.
храбръ 150.
ѡбетшало — обветшало 132, 133.
ѡбращеніе — ѡбвращеніе 132, 133.
цвѣтъ 150.
цѣнь 130.
чѕдо, щѕдо 19.
ѥбем ѥбсти 286.

— *српске:* ајде де 458.
ала 752.
аловит 752.
амбар, hambar 22.
Арапи Arab, Arabes 191.
арапски, arabisch 191.
баш 442.
без, брез 22. 29.
безазленост 157.
безгрешност 157.
бер(и)ба 749.
бидне 285, 288.
*благородњи, -дња 288.
богомољац 50.
богородица 49.
божић 150.
брёвно 402.
будем fut. 24. 30. 31.
бунење, буњење 748.
вачов fariol, facciol, 396.
вёсти, вёзати, вёзти 400.
виђер (херц.) 154.
*виноградњи, -дња 288.
vjerra — vira 22. 28.
Вла', Власи 154. 155.
возити, вожња, возња 749.
возит(и)ба 749.
војводски, војводцки, војвоски 180.
волеше, волѣше 285.
воће 400.
врвца 160.
vrjeme — vrime 22, 28.
вр'ло, врхло 154.
връови, врьови, вр-ови 755.
газиблато 50.
газити, гажња, газња 749.
гаћник, гатњик 122, 133, 400.
Георгије — Ђорђе — Ђока 142.
Глигорије 279, 284.
Глиша 284.
globa — glowa 22, 28.
глух, глув 152, 154, 155.
глувак 154.
господски, госпоцки, госпоски 180, 750.
гошћа, госткиња. 177, 178, 188.
градски 185, 188, 576.
грожђе 750.
грех 154.
Григорије 288.
гумно 284.
дакле 120.
ded — djed — did 22, 28.
дедер 758.
дело 750.
диго, дигнем 31.
дисъ, диса, дисоу у Душановој повељи 187.
dite 28.
djeva — deva 22.
дјеле, д'јеле 284.
добросрећник, добросретник 122.
до'ватити 154.
додаци 284, 288.
дођог 136.
до'одак 140, 141, 154.
дрозак, дрозга 122, 189.
дуга (ноћ) 24.
дужи, дужій 285.

ду'овник 154.
дух 154.
Ђорђе, Ђока, Георгије 142.
Ђура, Ђурица 142.
е, ел, ели — јер 28.
ене, ене — ево. ено 28.
елчија, елчин, елчински 156.
ера (епоха) 120.
жалостан, -с'на. -с'но 141.
жегао 403.
жеђца 160.
желуци 284, 288.
женити, женидба. женитба, женит-(и)-ба 122, 133, 749.
жет(и)ва 749.
жур(и)ба 749.
за'валити 140, 141.
заглушити 155.
задужбина, задушбина 122, 133, 400.
захтевати, закгевати 154.
зашто 120.
златар 148.
зопца 160.
идем, ићем; ида; идо; ишао 31.
ићи 400.
иженити, изженити 180, 188.
изиће — изиде (сл. извиде) 157.
имати 17, 18.
*имац 18.
име (jme, gme) 17, 18, 244.
инштрукција 757.
исећи 756.
искочити, изскочити 180, 185, 188, 191.
испичутура 50.
ишетати, исшетати, изшетати 180, 188.
јеб 65.
јебати 10, 13.
јепсти 13.
једнак — одма 28.
Јеца 143.
јечим (ächzen) 154.
Јован, Јоца 142, 143.
-ка, -кар, -карена 32, 33.
-ке (вечераске и сл.) 33.
каведао, каведо, каведов, cavedal, capetal. capitel (млет. дијал.) 396.
као 403.
кичица, кишчица, кисть 160.
клада 59.
класти 59.
клетва, клет(и)ва 244, 250, 749.
клупко. клубко 122.
кнез 244, 250.
кожу', кожуси 140, 141, 154, 155; кожуг 136.
кокош 225.
koleno — koljeno — kolino 22, 28.
копрена 134, 138.
косидба, коситба 122, 133.
кост, кошчица 160.
крв, кровь, крьвь, кървь 23, 29, 30.
крвца 160.
крзница, крст, крстница, крсница, кирзница 177, 180.
крсни, крстни 400.
крст, керст, карст 23, 29.
кудити 154.
кућа 400.
куче, кучче 748.
лепо, лѣно 285.
ловит(и)ва 749.
људски, људски 180, 185, 756.
љуштити, љуска, љушка 749.
ма' 154.
мађинлуке, мађинлуди, мађије, (magus) 45, 47.
малодушан kleinmüthig 157.
малодушан engbrüstig 157.
марва 102.
Мартица 143.
мале, мачче 122, 133.
мачетина, маччетина 122, 133.
мачица, маччица 122, 133.
меови, мѣови 285.
месити, мешња, месња 749.
мирис 102.
мисао (мысао, мысалъ) 182.
mjerra 22.
Млет, Меледа, Меледа 402.

Млетак, Млетке, Млеци, Мнеци, Бенêтке, Wenedig 401, 404.
mljeko 22.
млого, много 279, 284.
мозак, мозга 122, 189.
молење, молење 748.
молибог 50.
молит(и)ва 749.
монарх 154.
муж, мушко, мужко 749.
навести (Турке) 27, 30.
нагло, eilig, feurig 21.
надрикнига 50.
нађог 136.
напупила (ружа) 27, 30.
народњи 284, 288.
наущење 757.
негован, неговати 285.
неимар 46, 47.
nem-, njem-, nijem-, nim-, ne-im, ni-im 18.
нѐмати 18.
нѐмац, нијѐмац 18.
nèmaschki (njemaschki) 18.
нена 10.
нијем 17—19.
Нијемац, Њемац 17—19, 284, 288.
ножић 150, 160.
ноћ 150.
ноћца 160.
њедра 284.
њежан, њежност 285.
njemota 18.
њи'ов, -ва, -во 154.
обрамница 284.
Обреновић 49.
огријало (сунце, calefaciens) 27, 30.
одбити 749.
одвући 749.
одговор 749.
одма' 140, 141, 154.
окрену, окрете aor. 24, 30, 31.
ондекара 758.
ора', ораси 140, 141, 154, 155; ораг 136.
ортак, hortak 22.
от, од, о 749.
отац, о'ца 141, оца, отца 748.
отворити, одтворити, оттворити 180, 188.
отети 749.
отиснути, одтис-, оттис- 749.
отићи 749.
откајати 749.
отпевати 749.
отуда, оттуда, одтуда 749.
отурити, оттурити, одтурити 749.
оћу 750.
падо', падоше 155.
парох, парок 154, 160.
паспаљ 743.
паче, патче 122, 133, 748.
пачица, патчица 122, 133.
пачји, патчји 122, 133.
pevati — pjevati — pivati 22, 28.
песница, пестница 400.
Петар, Пера, Перица 142, 143.
печатати, печататељ, печатња etc. 757.
печатити 757.
писар 148.
писатељ 285.
пиће 400.
плаовито 21, 25.
плаћа 400.
плето, плета aor. impf. 31.
плећа (с-), с плећи 279.
погибе, погину aor. 27, 31.
позно, поздно 748.
помоћник, помотњик 122, 133.
поп 160.
попадија, попша 160.
попак 53.
после, послѣ 285.
потпрдује се 758.
поулио се 752.
похвала 752.
пра', прашно, прашити 154, 155.

празно, праздно 748.
први, перви, парви 23, 29, 30.
превосходство 752.
прегледање 157.
притисну, притиште 27, 30, 31.
просидба, проситба 122, 133
прошња, просити, просња 749.
пукао, пукнуо 27, 30.
пуце, путце 122, 133.
радост 182.
разбигуз 50.
расад, разсад, расадник 180, 185.
раселити, разселити 180, 185, 188.
расо, ра-со, разсо 180, 188, 191.
раставити, разставити 180, 185, 188.
растанак, разстанак 756.
растић 160.
расути, распем, расуо, разсуо, расо 185, 188.
резница 159, 177, 180.
реч 182.
ризница 180.
ртењача, рптењача (хребет, -бта, рбтењача, рптењача) 177, 180.
ручак 120.
садекара 758 (в. кар, ке).
сацић, сацпски 756.
сват, свадба, сватба 122, 133, 749.
сведочба, сведоџба 757.
свештеник 160.
свобода 288.
сврзислово 50.
selo 22.
seno — sjeno — sino 22, 28.
скотски, скоцки 180.
скрљао, скрьао, скр-ао 755.
слобода, слободан, слободити 284.
словар 148.
Словени — словити 19.
служ(и)ба 749.
служити, елушкиња, служкиња 749.
смеј, смѣх, смешно 154, 155.
смрт 182.
сочица 160.
списатељ 285, 288.
Срб, србски, српски 279, 285, 288, 756.
Србљин, Србадија, српски, Српкиња, Српче, србски 185, 187, 188, 191.
срећни, сретни 400.
срп, серп, сьрпь 23, 29, 30.
срце, срдце 748.
срчаница, срдчаница 122, 133.
старосватски 180.
стати, стаде, стадем, станем, стојати 27, 30.
Стефановић 158.
стих 154.
стра', стражити, страшно 140, 141, 154, 155.
стремен 134, 138.
сув, сувача 154.
тајна 402.
таки, ταχη 154.
такође, такођер 189.
тамница 284.
тешки, тешко, тежки, тежко 133, 400.
тих 154.
'тица 141.
тја (у херц.) 120, 130.
тојан 285.
трбу' (der Bauch) 154.
трг, торг 29, 30.
трн, терн 23, 29.
труба, трубка, трупка 191.
труп, трупа 191.
труо 27, 30.
трьо, трьо, тр-о 755.
тудекара 758.
туж(и)ба 749.
ћурчин, ћурчиски, ћурчински 756.
удадба, удатба 122, 133.
узрок 225.

ула, уља 752.
умръо, умр'о, у-мръо, у-мр'о, умрео 157, 402.
упутствованије, упуствованије 757.
уски, узки 122, 133, 400.
учапчати, учапчателни 748.
учестати, учестни, учестателни 748.
фарра 442.
хала, ʻала 154.
хаљина, аљина 154.
хартија, ʻартија 154.
хатар, ʻатар 154.
хвала, 'вала 140, 141, 154, 752.
(хват) 'ват 154.
(хватати). 'ватати 154.
хйтити 154.
хйтити, ʻитити 154.
хитар, ʻитар 154.
(хлад) 'лад 140, 141, 154.
(хлеб) 'леб 154, леб, лѣб 285.
хотеније 951.
хоћу 400.
храбар 154.
(храбрити) 'рабрити 154.
храброст 154.
(хракати) 'ракати 154.
храм 154.
(храмати) 'рамати 154.
'рапав 140, 141, 154.
(хром) 'ром 140, 141, 154.
худити, кудити 154.
худо, ʻудо 154.
хуља, ʻуља 154.
цветић 160.
цвеће 150.
цвијет, цв'јет 284.
цура — ђевојка 28.
чак 120.
чесница, честница, чес'ница 139, 400.
четка — щетина, щестка(?) 19.
чехати (перје) 154.
чинимиске 758.
читатеље 157.
чукун (дед, баба) 32, 33.
швапски, швабски 185, 191.
'шеница 141.
шипка, шибка 122, 133.
школа, schola 154.
штампа, штампар, штампати, штампарство, штампарија, штампарски 757.
штогођ, штогод 750.

— *талијанске:* onore 153.
uomo 153.

— *турске;* мајмар-баша 47.
ичим или ијим 59.

— *француске:* chambre 150.
la harangue 153.
l'homme 153.
maigre 150.
suivre 150.
vendre 150.

— *чешке:* gměnej 17.
hranice 59.
negma 18.
negmenj 17.
němec, *negměc *negma 17.
nima 17.
noc 150.
řeka 152.

III

Предметни регистар.

агенти бечки 610.
администратор м. Шишатовца 270.
ајани везиреви 633.
академија берлинска 59, 61, 63, 66. — руска 254, 269, 283, 312. — в. друштва учена.
— инжињерска у Аустрији 722, 723.
акти народни о избору Мил. Обреновића за кнеза 631, 648.
Алумнеум 499.
апелаторијум (карловачки) 108. 205, 240, 250, 264, 270, 320, 484, 486, 499.
архив колег. мин. иностр. дела у Москви 231.
архијепископ католички у Бечу („онај човек“) 206. 209.
архимандрит еп. Миоковића 294.
архимандрити фрушкогорски 196, 336.

баба нека из Београда 624.
басне нар., Thierfabeln 53.
Baudirection у Винковцима 426.
беглук 643.
„Бели курјак“ кафана у Бечу 335; — газда 493.
берат султанов кн. Милошу 631, 649, 703. — в. ферман, хатишериф.
библија 121, 349.
библијаши, „Библијско Друштво“ 58. 81, 119. 175. 179, 337, 349.
библиотека бечка дворска 118, 124. — гетиншка 11, 43, 53. — ман. Шишатовца 167, 250 — карловачка 236. — новосад. гимназије 479, 499, 500. — патријарш. у Москви 231, 235. — народна у Сомбору 455. — кн. Милоша 747.
биографија Ф. Вишњића 191.
богословија карловачка 225.
болест венерична 656.
бољарп влашки 641. — земаљски 634.
буна темишварска 294. — Абдулина 557. — Добрићева 557. — у Србији 1842. 701, 704—706. — у Цариграду 743.
бунташи, бунтовници 643, 703.
буптовање 712.
бурмутица Вукова 572, 576.
Bücherrevisionsamt 497.

варош београдска 603, 627.
варошани 645.
васпитач деце кн. Милоша 675—677, 804.
везир (неки) 380. — велики 701, 708. — везири турски 633.
великаши земаљски 634.
вера православна 797.
вечера кн. Лазара 185.
виногради у Тополи 645.
влада српска, турска 656.

владалац 630, 633, 634. — српски 641. — европски 640.
владање Карађорђево 561, 629. — кн. Милошево 626, 648, 653, 656, 666, 667.
владаоци 627, 632, 640. — српски 395.
владика горњокарловачки 314, 316.
владике српске 81, 339. — у А.-Угарској 299, 335. — у Србији 337. — у Турској 337.
власт аустриска 651, 786. — српска 656.
властела јевропска 179.
војводе 633. — српске 768.
војска стајаћа 648. — босанска 657. — пољска 612. — француска 646. — царска 743.
време Карађорђево 644, 651, 651, 655—657. — Милошево 644. — Сулејман-пашино 651.

гарда Инсилантова 742. — руска 648. — Милошева 631, 647, 648.
генерал пољски 613. — руски 776.
генералисимус аустриски 746.
генералкоманда загребачка 303, 310, 313, 333, 334. — земунска 588, 702, 787. — варадинска 564, 606, 745.
географија 166, 637.
гимназија карловачка 111, 251, 792. — горњокарловачка 318, 321, 334. — новосадска 111, 112, 121, 479, 480, 519. — у Русији 236. — у А.-Угарској 331. — у Србији 638.
гласови весели из Цариграда 778.
господа карловачка 274. — српска 768.
господство наследно 634.
гости руски код краља у Берлину 64.
град београдски 655. — смедеревски 700.
градови далматински 105. — сремски 241.
грађа за срп. граматику 682.
граница Србије 336, 713. — турска, немачка 606. — (међа) црногорска 530.
Грци владике 339.
губернатор Бесарабије 257.
губернија орловска 232. — гродненска 771.

дадиља за Вукова сина 497, 499.
данак Србијин 336.
дар кн. Милошев Вуку 675, 676.
дахије 638, 639.
двор аустријски 100, 102, 702, 703, 705, 763. — турски 352. — руски 702, 703, 705. — карловачки (митрополитов) 195, 265, 271. — краљевски у Прагу 695. — новосадски 195. — кн. Милошев 537, 538, 541, 546, 621, 645, 652, 663, 743. — европски какав 607.
двори кн. Милошеви 642, 645, 649, 656.
дворјани кн. Милошеви 591, 649. — карловачки (митрополитови) 239, 265.
декрет Вуков о рус. пензији 510.
дела Ахилесова 732. — кн. Милошева 732. — српска 702.
депутати српски у Цариграду 90, 648. — у Петрограду 784. — босански у Бечу 735.
депутација од чешке, угарске и илирске канцеларије 102. — српска 299.
десетак спахијски 655.
диван-ефендија 633.
дипломе Вукове 265; докторска од јенског универзитета 11, 563; — од гетиншког ученог друштва 48—50, 569; — од берлинске академије 59; — Общества древ. рос. у Москви 596. — Давидовићева од краковског ученог друштва 75, 77, 83. — Мушицког 324, 328. — ман. Папратње 210.

дипломе старе српске, Душанова, кн. Лазара, десп. Јована etc, 135, 139, 144, 158, 159, 170, 174, 179, 183, 187, 189, 191. 215, 225—228.
дипломате руске 701.
дипломација кн. Михаила 708, 710.
директорат милитарски 199.
директори школски у Угарској 105, 453—455, 486.
диурина кметовима 711.
догађаји у Србији 640.
долазак Цв. Рајовића из Русије 610.
домаће прилике Вукове 621.
достојанство књажев. наследств. 787.
држава 636, 793. ——е аустријске 636, 637, 656. ——е турске 637. ——е европске 666.
друштво за скупљање нар. умотворина, у Немачкој 1; —— библијско в. библијаши. —— српске словесности 698. —— С.-Петерб. вољно 793. —— учено гетиншко 48, 50, 569. —— —— краковско 75, 77. —— љубитељи руске словесн. у Москви 291. —— истор. и древн. рос. 596. ——а тајна 664.
друштво видинско и цариградско 706.
дуг Вуков 73, 74. —— Алекс. Мушицког 177, 190. —— Л. Мушицког 481. —— м. Шишатовца 247 etc.
духовенство српско 770.

„Ђаковци“ 643.
Ђаци Срби у Русији 261.
Ђумрук бечки 711.

емигранти српски у Русији 767—773.
епархија (дијецеза, епископат) арадска 107, 333. —— бачка 333. —— будимска 333. —— вршачка 299. —— горњокарловачка 294, 301—303, 306, 307, 321, 323, 324, 332, 337, 338, 344. —— далматинска 374. —— темишварска 294. —— хрватска 329. ——е у Србији 790.
епиграматист немачки 348.

загонетке латинске 164. —— српске (водепица, око) 159, 169; 164, 420, 421, 423, 428, 441, 443, 797.
задатак лексикографа 148, 149.
зајам Вуков 536.
заклетве народне кн. Милошу 631.
закон католички 333.
закони у Србији 337, 545, 630, 637, 646, 653, 795.
„Законодавац“ 85.
заповести султанове 712.
заслуге Вукове 725.
звезде у нар. причању 53.
земља влашка 609. —— руска 609.

игуман беочински 240, 249, 253, 274. —— хоповски 272. —— неки из Далмације 530.
идеје Хердерове 405.
испитивања минералошка и геогностичка 669.
исправници 647.
исток словенски 530.
историја 755. —— света 637. —— срп. књижевности 310. —— срп. нар. 792. —— природна 637.

јеванђеље Калвиново, Лутерово, грчко, словенско 743.
Јермени (Мехтаристе) 275, 693, 698.
јунаци српски у нар. песмама Босњака, Херцеговаца и Шокаца 23.
јуност српска 787.

кабинет карловачки 156.
кадије 633.
Калевала, фински еп., 56.
календар у Даници за г. 1828. 51. —— уз Летопис 504.
калуђер неки из Јаска 215.

калуђери далматински 105. — српски у Аустрији 260, 299, 270, 282, 287, 493, 515, 792. — шишатовачки 234. — у Србији 744.
калупи за словоливницу 585.
калфе за фабрику хартије 583, 584. — трговачке и мајсторске 635.
камење воденично косовско и цикотско 174, 177, 180.
канцеларија мађарска 200, 328. — придворна 100.— кн. Милошева 648. — кн. Михаилова 703.
капела српска у Бечу 129.
капетан карловачки 525. — карановачки 652.
капетани у Србији 645, 647, 652.
капетаније 652.
капије варошка и савска у Београду 781.
капићаја 781.
карта Србије Ранкеова 90.
каса државна 702. — народна (азна) 801, 802.
каталог књига што је Вук донео из Русије 233, 236, 239, 241, 271.
катедра срп. језика у Паризу 323; (шокачког) 511. — у Н. Саду 477. — теор. практ. богословља 334.
катихизис 276.
католик 331.
квите Вукове 801—805.
кирија кућна Вукова 576.
клир еп. горњокарловачке 345.
кметови 711. — београдски 652. — сеоски 635, 650.
кнез, избор кн. у Србији 713. — београдски 652. — гружански 652. — 638, 641, 645, 646, 648, 651. —.
кнезови око кн. Милоша 546, 748. — влашки и молдавски 633. — српски у Цариграду 743. — кнежински српски 647, 653. — нахијски 538, 545, 647, 648.
књиге 542, 651. — штампане у Србији 664, 667. — историске 544. — црквене садашње 19. — српске и немачке 447. — старе немачке 3. — руске 504, 508. — црквене кијевске 792. — што је Вук донео из Русије 232, 233, 235, 236, списак њихов 242, 251, 259, 260, 262, 264, 271. — школске 274, 545, 637. — влашке у Будим. штампарији 411. — Болићева 487. — Соларићеве 413. — Стојковићеве 787.

Књиге:[1])

Аделунг — Речник 239.
Академическій Словарь Россійскій 141, 144.
Алексѣевъ Петръ, Славенски Словар 254.
Амвросије митрополит, Россійскія проповѣди 248, 252.
Atlas 449.
Бандтке, пољски речник 139.
О башчованлуку 82.
Белостенац, Речник 22.
Библија руска 271.
Болић, Виноделац I ч. 70, 200.
Bowring John, Servian popular poety 311.
— Антологије, руска, пољска и шпанска 311.
Bertić Andr. Grammatik der Illyrischen Sprache 66, 344.
Буквар за Србе 11.
Вајбрехт Иван, Нем. Слов. речник, Петроград 1798., 404.
Видаковић, Љубомир у Елисиуму 189, 191, 194, 414, 477, 503.
— Српска Граматика 159. 477.
— Словенска Граматика 159.
— Историја Срба 787, 788.

[1]) Овде и у одељцима новине, чланци (рецензије), песме, унесене су и оне књиге (новине или чланци или песме) које су поједини писци намеравали издати па нису доспели, те или никако нису изишле, или нису изишле за њихова живота.

Књиге:

Волнеј 195, 197, 199, 209, 211, 239, 241, 250, 264, 467.
Волтиџи, Речник, 22, 28, 29, 44.
Востоков А., Опыть о русс. стихосложеніи 291, 293, 295.
—— —— Слов. Граматика 291.
Геснер, Идиле (на руском) 473, 475, 477, 478, 480, 483.
Gespräch zwischen einem Fremden aus Türkay und einem Pesther Bürger, Pesth 1816.
Glatz, Woldemars Vermächtniss 425.
Граматика Слов. Москва 1648. 272, 274, 275, 295, 493.
—— руска 318.
Грец, Руска Граматика 298, 664.
—— истор. руске књижевности 12,
Grimm J. Wuk's Stephanovitsch. kleine serbische Grammatik, 5—50, 296—300. в. Вук. Граматика.
—— Deutsche Grammatik 36, 49, 52.
—— Deutsche Mythologie 55, 57.
—— Deutsches Wörterbuch 60, 62—64.
Грк Максим, Граматика 1651. г. 272.
Давидовић, Забавник, 207, 504.
Дамјановић В., Вера древности 211.
Дела-Бела, Речник 22, 28, 29, 44.
Державин, Списи, 113, 122, 135, 223, 225.
D-r Dietrich, Kindermärchen, превод с руског, 52 (исто 92?).
J. Dobrowsky. Institutiones l. psl. 7, 9, 27, 145, 240, 250, 264, 269, 271, 273, 274, 286, 288—290, 412, 499.
—— Slovanka 49, 112.
—— Slavin 112.
—— Böhmische Literatur 112.
—— Грци славенствовавши 412.
Durich, Bibliotheca linguae Slavicae 112.
Eichhorn, Geschichte der Literatur (Literargeschichte) 112.

Књиге:

Engel, J. C. von — Geschichte des ungarischen Reichs III, 17, 22, 23, 28.
Epistolae obscurorum virorum 290, 292, 293, 295.
Живковић Ст., Благодетелна Муза 194.
Законик Душанов 22.
Зао отац и неваљао син, комедија 176.
Захаријевић Ђ., Граматика 521.
Збирка епиграма 348.
Звекан 84.
Зелић Г., Житије 425.
Историја прикључења у Србији 514, 517.
Историческій Словарь церковн. писат. духов. чина 236, 239, 245.
Јазиковъ нека књига штампана у Петрограду без ъ 12.
Јамбрешић, Речник 22, 23, 29.
јеванђеље, на арбанашком јез. 29.
—— на руском 236, 239, 245, 264.
—— превод Стојковићев 81, 770.
—— превод Мушицков 109. в. Караџић.
Калајдовић, Јован Егзарх 297, 298.
Карамзин, Историја 254.
Караџић Вук Стеф. Мала пјеснарица (1814) 20, 202, 395, 401, 496, 504, 557, 766.
—— Пјеснарица II. (1815) 68, 103, 202, 350, 351, 376, 378, 391, 392, 395, 401, 408, 456, 487, 495, 496, 501—503, 551, 766.
—— Срп. Нар. пјесме I—III (Лајпциг) 9, 11, 19, 21, 29—31, 34, 40, 42, 43, 44, 55, 82, 164, 265, 272, 296—299, 411, 422, 425, 426, 428, 525, 531, 537, 541, 548, 550—553, 556, 558, 564, 565, 764, 774.
—— IV, 311, 312, 314, 315, 319, 329, 344, 392, 435, 436, 511.
—— Срп. Нар. пјесне I (1841) 55, 689, 692, 693.

Књиге:
— — II (1845) 54, 56, 689, 693.
— — III (1846) 55.
— Српске Нар. пословице (1836) 53, 436, 439, 444, 672.
— — (1849) 58, 690, 721, 722, 724.
— Ковчежић 721, 722, 724.
— Обичаји 690.
— Српске нар. приповетке и загонетке (1821) 48, 276, 286, 291, 499, 500.
— — (1853) 62, 65, 66.
— Писменица и Граматика 227, 251, 291, 399—401, 404, 408, 481, 492, 502, 561, 562, 665.
— Рјечник (1818) 13, 14, 27, 33, 34, 40, 53, 68, 69, 102, 105, 107, 113, 115, 118, 121, 122, 132, 136, 137, 139—145, 148, 156, 159, 160, 163, 166, 168, 176, 177, 179, 181—184, 187, 188, 192, 194—197, 200, 202, 208, 209, 211, 212, 214, 215, 221—228, 230, 233, 235, 236, 238, 239, 249, 253, 254, 259, 262, 264, 276, 279, 280, 284, 285, 287, 291, 293, 341, 354—358, 383, 387, 389, 391, 392, 394, 395, 397, 399—401, 403, 404, 406—411, 414, 415, 417—420, 422, 425, 439, 441, 442, 453, 454, 459, 463, 466, 467, 473, 474, 484, 519, 524, 527, 531, 532, 534, 535, 556, 665, 725, 741.
— — (1852) 60—64, 690, 726.
— — Немачко-Српски Речник 239, 264.
— Додатак сравнит. речн. 288, 291.
— Буквар за кн. Милошева сина Милана 554.
— Жизнь и подвиги княза Милоша 75, 731, 772, 754, 775.
— Милош Обреновић, „князь“ Сербіи 83, 511, 541, 543, 553, 555—557, 561, 572, 573, 575, 732, 745, 765.
— Историја нашега времена 274, 536, 548, 555—557, 574, 577—579, 581, 586, 587, 685, 690, 726.
— Житије Ђорђа Арсенијевића Емануела 74, 514, 517.
— Даница за г. 1826. 297—301, 431, 510, 519.
— — за г. 1827. 51, 311.
— — за г. 1828. 51, 79, 315, 322, 511, 512, 586.
— — за г. 1834. 344, 435, 436.
— Montenegro u. Montenegriner 686, 678, 800.
— Огледи св. Писма 48, 81, 299, 300, 301, 563.
— Нови Завет 58, 81, 93, 544, 546, 556, 563, 719, 720, 743, 769, 776, 781, 795—797.
— Забавник за српске списатеље 256, 259, 260, 262, 264.
— Путешествије срп. списатеља по Русији 232, 239, 264, 271, 474.
— Опис манастира 515, 517, 542, 545.
Kačić Anq., Razgovor ugodni naroda slovinskog 17, 43, 45, 47.
Кенгелац, Всемирное збытословіе 292, 293, 411, 563.
Кепен, Списак руских памјат. 297.
— књига нека 295.
Ковчег језика, грчки речник издаје се у Цариграду 137.
Kopitar J., Krainische Grammatik 11, 112.
— Словенски речник 244.
Kopps Flugschrift wider den Kostoker Hartmann 38.
Курцбек, српски словар 253.
Лексикон немачких списатеља 166.
Линде, словник пољски 140.
Магарашевић Ђ., Историја најваж. прикључења 495, 498, 500, 506.
— Српски Словар 442.

Књиге:

Марцијал, Епиграми 348.
Микаља, Речник 106, 137, 139, 144.
Милетић Лазар, Примјер архијерејског отпусног слова 271.
Миличин плачь 135, 139, 159, 223.
Милованов Лука, Опит. Сличноречности 98, 341, 434.
Милутиновић Сима, Србијанка 311, 315, 322, 510, 772.
— песме 510.
Мирабов 195, 197, 209, 211, 237, 239, 241, 250, 264, 467.
Монумент (паметник) света 128, 129, 134, 135, 138, 143, 196.
Мушицки Л, Словар граматически на псалтир 109, 141, 145.
— Таблице Словенске Граматике 111.
— Словенска Граматика 133, 213, 242.
— Словенски Речник 254, 398.
— Превод Библије 349.
— Историја срп. књижевности 243, 252, 271, 274.
— Српска библиографија 250.
— Стихотворенија 243, 260.
— Буквар у таблицама 301.
— Епиграми у 2 књиге 274, 276—287.
— Граматика Бугарска 289.
— првенци 341.
— оде цару 338.
Мушкатирович Јоан, Притче или ти по простому пословице. Будим 1807, 11
Ненадовић Павле, Службе Србима Свецима 290, 292, 293. 295.
Обрадовић Доситије, Живот и прикљученија, I и II 239, 344.
— Басне 239, 276, 344.
— Мезимац 226, 256; 401.
— Буквица 401.
— Собраније вешчеј 397, 401.
— Смесице 412.
Pavich Emerich, Descriptio regum banorum et herorum illyricorum, Budae 1764., 17.

Књиге:

Паниħ Авр., Библиски словар 433, 442, 447, 449, 452.
Пејичић Др. К., Лекарни руководитељ 438.
Плаутова комедија о Хермесу 110.
Простонародна српска лира (превод срп. лир. песама на чешки). 146.
Псалтир словенски 11.
— Турски 398.
Рајић Ј., Историја, 23, 29, 253, 234, 788, 789.
Ranke L., Serbische Revolution 88, 336, 600.
K. Kath von *** (Сава Текелија), Erweis, dass die Walachen nicht römischer Abkunft sind. Halle 1823. 43.
Рихтерове књиге 84, 92.
Рукослав, Плутарх 253.
Sängerfahrt 208.
Сербије илачевно паки порабошчениje 378.
Соколовић Петар, Неколико стихова о возбужденију Милоша Обреновића против Скопљаник-паше, Будим 1827, 79.
Соларић П., Кажипут к српској писменици и језикознанију 145, 399 (?) 400 401 (?)
—Римљани славенствовавши 276, 277, 411, 412.
— Рода слов. почетак etc. 412.
— О самости 413.
— (?) катал. књига 411.
— Триазбучни буквар 402.
Соликов, Руска библиографија 250, 254.
Сорогов, срп. нар. песме, превод на француски 323.
Сочиненія и переводы росс. Акад. 244.
Сравнителни Словар 164.
Стејић, Сабор истине etc. III 339, 665, 666.
Стојковић Ат., превод Н. Завета 769, 770.

Књиге:

Talvj, Vilkslieder der Serben 297, 299, 315, 577, 578.
Текелија С., О Власима 43.
Тунић М. Фрањевић, Универсална азбука 66.
Фатер, Граматика 482.
Хајм, Речник 141, 144.
Heinsius, Речник 452.
Хердер, дела сва 112.
— Geschichte der Menschheit 112.
Hochzeitslieder der Serben 300.
Цанков, Бугарска граматика 61.
Чапловић — Опис Славоније 225, 253,
часловац (horologium) словенски 11.
Čelakovský, Slowanské národní písně 29, 43, 45.
Schaffarik P. Geschichte d. slav. Spr. u. Literaturen, 75, 77, 582.
— Über Abkunft der Slaven 336.
Шелер, Речник 442.
Шлецер, Нестор 112 403.
Штулц, Речник 28, 55, 102.
Schulze, Caecilie 480.
књижара Вајдманова (Weidmanische Buchhandlung) у Лајпцигу 5, 13.
књижевници бечки (Вук, Давидовић, Копитар) 268.
књижевност (литература) 599 — општа 293. — руска 271, 293, 318, 334. — богословска 334, — немачка 664. — словенска 233, 331, 685. — српска 11, 101, 118, 181, 198, 205, 212, 230, 235, 243, 248, 250, 255, 258, 261, 265, 268, 271, 289, 291, 293, 318, 323, 326, 331, 337, 357, 474, 475, 481, 499, 527, 667, 670, —672, 682, 684—686, 690, 772, 792, 793, 796.
колајна Вукова 451, 452, 542.
колегија иностр. дела у Русији 257.
коло код Срба у Аустрији 23, 29.
командирендер (Варадински) 588, 589, 745.
комесари за границе Србије 611. — царски у Србији 707.
комисија законодавна 89, 336, — за слов. језике у Аустрији 58, — приворна 102. — за м. Шишатовац 247, 249.
комитет духовни 770.
комша кн. Милошев у Бечу 733.
конак судски у Крагујевцу 778. — в. двор кн. Милошев.
конвенција епископска 313.
конгрес у Верони 294. — у Бечу 742. — београдски 382. — у Карловцима 696, 697.
консисторија карловачка 260, 266, 479. — арадска 389. — темишварски 294. — београдска 337.
конзилиум карловачки 259, 262, 264, 334.
конзул енглески у Србији 699.
конституција пољска 607. — српска 630. — мађарска 607. — француска, енглеска, нова Грчка 630.
контумац земунски 587—589, 601, 761, 786, 803.
коректор штампарије у Будиму 99. — Вукове немачке Граматике 22.
коресподенција дипломатска 599,
корпус „горныхъ инжинеровъ“ у Петрограду 681. — пажескій 261. 593, 638.
краља књижевна 739.
краљ саксонси 697. — пруски 58, 59, 61, 63, 64. — француски 746. — енглески 742. — краљеви 638, 640. — европски 631.
краљеви и јунаци српски у нар. песмама Бошњака, Херцеговаца и Шокаца 23.
кулук 629, 635, 645. — мушки, женски 645.
курир енглески 711.
кућа Демелићева 189. — Станишина (код Шишатовца) 190. — Фрушићева 189.

куће аустријске у Крајини похаране 606.
Ладо (slavische Venus) 21.
Leihlesbibliothek 507.
лекари кн. Милошеви 593. 601, 631, 649.
лексикографи шокачки 28.
лексикографија 168.
литограф (Србин) 302, 305.
лицеум у Србији 638.
логика 637.
луторан, луторани 292, 333.
људи учени 638, 639, 664, 666, 771. — царски 610, 706.
магистрат београдски 624, 625, 627, 635, 651, 652, 685. — земунски 605. — шабачки 652.
мајор неки 697, 699.
мајстори за фабр. хартије 583, 584. — крагујевачки, београдски, пожаревачки 635.
манастири далматински 105. — српски 210 — у Србији 82, 770. — фрушкогорски 225.
маса Мејтанова 711.
Матица српска 324, 432, 512, 719, 798.
Матичари 495.
матрице и слова за срп. штампарију у Београду 584, 585.
мач Краљевића Марка излази из земље 23.
Мађар неки 181.
мемоар саветника о буни 1842 г. 710.
Мехитаристе 719 (в. Јермени)
милосница кн. Милошева 645, 646.
„Милошевци“ 656.
министарство бечко 775. — руско 578, 579, 772, 774, 793. — — просвете 769, 771. — — просвете српско 740.
министериум у Србији 647.
министри аустриски 82. — кнез Михаилови 702, 706. — руски 579. — иностр. дела саксонски 698.
мир с Турцима у Србији 350, 352.
митологија српска 53, 166, 690.
митрополија карловачка 291.
митрополит карловачки 771. — — и карловачки 696.
молба Вукова правитељству српском 722.
момци кн. Милошеви 631, 635, 652.
муза шишатовачка 233.
музеуми српски 235. — дрезденски 698. — пешки 695.
муштерство 709.
намесник бесарапски 767.
народ бугарски 506. — српски прости и виши 233. — српски и хрватски 296, 384, 534, 535, 539, 543, 544, 549, 553, 555, 566, 568—570, 573, 574, 579, 589, 591, 603, 605, 649, 656, 661, 673, 674, 685, 690—692, 712, 722, 724, 732, 768, 769, 772, 774, 784, 787, 790, 792, 794. — руски 774.
народи словенски 227, 535, 563, 684.
народност српска 797.
наследници кн. Милошеви 628.
наука 639. — Христова 797. — е разне 638.
нахија (— је) 577, 610, 611, 631, 638, 646, 653, 655, 656, 700. — нахија београдска 336, 627, 656, — ваљевска 646. — јагодинска 644, 651. — крагујевачка 652. — крушевачка 652. — пожаревачка 644, 653, 654, 656. — пожешка 82. — рудничка 644, 652. — смедеревска 653, 654, 656. — соколска 635. — ужичка 82, 635, 647, 652. — шабачка 652.
начелници српски 768.
начин европски 641.
незадовољници у Србији 635, 642.
непријатељи Вукови 572, 621—625 661, 662, 664, 689. — кн. Милошеви 629, 641, 642, 732.
новинари 614.

новине у ортографији Вуковој 176. — политичке 661. — књижевне у Србији 339.

Новине, Журнали:

новине (неке) 179, 142, 619, 648, 667. — будимске 268, 540. — пештанске 100, 540, 700. — пилеске 704. — латинске 164 — београдске 700. — варшавске 253. — руске 775. — немачке 507, 538, 546. — француске 805. — париске 805. — загреб. немачке 796. — пожунске 540. — европске 540. — Андрићеве 735.

журнал енглески, француски. 127, 135.

Allgemeine Zeitung 540, 673, 676, 742.

Analen der Literatur des Oesterreichischen Kaiserthums 184.

Archiv 159, 168, 208, 215.

Библиограф. листы Копенови 297, 298, 318(?) 319, 320, 514, 517, 580, 581.

Благонамѣренный журналъ 253.

Blätter f. d. literarische Unterhaltung 79, 512.

Вѣстникъ Европы 245, 253.

Encyklopädische Bibliothek 204.

Gemeinnützige Blätter 164.

Göttingische gelehrte Anzeigen (ученe новине) 13, 125—128, 134, 253, 264, 314, 349, 553, 554, 568.

Komet 673, 674.

Летопис 339, 504, 506, 507, 510—514, 516—518, 798.

Literarischer Anzeiger 480, 481, 495.

Московскій телеграфъ 19.

Народни лист 719.

Новине Српске, Давидовићеве и Фрушићеве у Бечу, 70, 71, 72, 101, 106, 107, 136, 145, 157, 159, 164, 182, 202, 203, 207, 208, 210, 232, 237, 239, 255, 264, 268, 270, 280, 354, 379, 394, 395, 397, 401, 405—412, 421—424, 468, 476, 479, 481, 485, 486, 492, 538, 540, 546.

додаци новинама 282, 483.

Новине Српске у Београду 339, 673, 675.

Oesterreichischer Beobachter 215, 540, 613—617.

Подунавка 719.

Пчела Стаматовићева 340.

Северна пчела 796—797.

Соревнователь Просвѣщенія 253.

Српски вѣстникъ (журнал, који је мислио издавати Мушицки) 107, 111, 112, 120, 121, 126, 137, 139.

Сынъ отечества 297, 298, 568.

Theologische Zeitschrift 204.

Тудомањош 246.

Über Kunst und Alterthum v. Goethe. 10, 37, 51, 553.

Von und für Ungarn 236.

Vaterländische Blätter 240.

Wiener allg. Literat. Zeitung (новине књижевне) 103.

Hesperus 225.

Хроника аустриска 481.

новци стари Мушицкови 111.

обер-дирекција срп. и влашких школа 299.

обичаји српски 59, 122, 139, 144, 145, 276, 682, 684, 686, 688, 726. — црквени 646.

област бесарапска 767.

облигација Каулицијева 500, 504. — Вукова 734. — Ратковићева 564, 565.

обор-кнез нах. смедеревске 653.

Огласи књижевни:

Видаковић Милован, Објава II ч. Љубомира 195; — III части 480.

Караџића Вука, прва и друга објава о Речнику 196, 212, 215, 387, 389, 394, 395, 397, 406, 408, 420, 453, 455, 725.

Огласи књижевни:
— за II издање 725, 726.
— за III књ. песама 385, 455, 495, 524, 537.
— за IV књ. песама 393.
— за I и II књ. бечког издања 456, 687, 689.
— за Лукину поезију 388.
— за Даницу за 1826, 577.
— за Црну Гору (на срп.) 678, 800.
Краљевић Вснедикт, циркулар о Вукову речнику 394, 528.
Магарашевић Ђ., објава о Словару 442. — Објава за историју 486—493.
Обрадавић Доситије, објављеније за Басне 344.
Соларић П., објављеније из г. 1817. 71, 405, 407,
Стејић, објављеније за III књ. Забава 339.
Тирол, објављеније 339.

одломци фрејзингенски 39.
општина горњокарловачка 307. — трстанска 307.
општество београдско 793. — учено 790.
ордени 634. — Вукови — црвени орао III кл. 64. — Цв. Рајовића 609. — кн. Милоша 604. — кн. Михаилови 708. — в. колајна.
ортаци кн. Милошеви 629, 640, 645, 655.
оружје наб. Срби 339.
оскудица Вукова за штампање Речника 145.
официри шајкашки 229. — руски 645.
панађур пештански 145, 328—330, 341, 388, 426, 431, 434, 435, 444, 445, 499, 742. — арадски 388.
пандур Доситијев 184.
пантеон српски 167, 199.
папа 175, 179.
„парижанин“ 164.
парлаторија земунска 94, 340, 522, 620, 664, 784, 786.
партија Вукова (за ортогр.) 286. — Лазе Тодоровића 547.
пасош Амицин за Вука и Цветка Рајовића 91, 777, 778.
патријарх цариградски 743.
патронат новосадске гимназије 112, 475.
паша учтуглија 611. — београдски 633.
пашалук турски 633. — београдски 334, 549.
певачи нар. песама 537.
пеге месечеве у нар. причању 53.
пензија 634. — Вукова од Србије 94, 95, 536, 537, 541, 542, 574, 620, 623, 626, 667—670, 672, 673, 682, 684—686, 719, 738, 739, 783. — — руска 96, 322, 569, 684, 785, 793. — Вучића и Петронијевића 706. — Младена Миловановића 768.

Песме народне:
— *бугарске*, нарочито о Краљевићу Марку 29; превод Вуков на немачки 48; 170, 176, 500.
— *руске* 222.
— *српске*, јуначке и женске 10, 19, 28, 29, 30, 40, 51, 52, 82, 103, 164, 189, 191, 210, 311, 336, 337, 339, 342, 344, 347, 420, 421, 525, 426, 467, 536, 538, 542, 545, 548, 549, 553, 554, 568, 624, 682, 684—687, 739, 740, 793, 797. — облик стиха 291. — варијанти 17, 19, — скупио Мушицки 312, 314, 315, 319, 323. — и превођење њихово на туђе језике, 11, 14, 17, 21, 33, 34, 37, 38, 43, 55, 56, 202, 208, 215, 258, 264, 323. — у Босни и Херцеговини код шокаца 23. — код православних у Далмацији, Црној Гори, Босни, Херцеговини и у Србији 29. — код мухамеданаца 29. — код Срба

Песме народне:

у Аустрији 23, 29, — и приче у Рајића, у Енгела и одломци у Јамбрешића 23, 29, — женске, збирка младог Берића из Рачке 71. — слепачке, клањалице, благодарителне прекућнице 448. — о змији младожењи 45. — о Стефану силном 103. — о Марку Краљевићу 23, 29, 43; смрт М. Краљ. на немачком 56. — о Југ-Богдану 23. — о женидби кн. Лазара 422 423, 429. — косовске, о кнезу Лазару, Лазарица, о Милошу 23, 29, 103, 105, 107. 421—423, 429. — о Бановићу Страхињи 538. — о Диоби Јакшића, превод Гримов 10, 37, 43, 553, — о војводи Секули 466. — о старцу Јању 45. — о Тићарићу Илији 424. — о Ваљевцу Милошу 538. — како је цар хтео да потурчи патријарха 538. — Женидба Сењанина Ива 538. — о проигуману и турском цару 538. — о Милошу Обренбеговићу 538. — о Црногорцима 538. — о три сужња паше скадарског 538. — о Буни на дахије 208. — о бој на Равњу 538. — о бој на Сеници 538. — о бој на Чачку 551, 553. — о Лазиру Мутапу и Арапину 426, 429. — о Хајдук Вељку 103, 275. — о „востанију и паденију Сербије“ 424. — долазак Бећир-паше под Београд 360. — Бој на Ужицу 365.

— „Жаба и рак“ 159, 164, 168.

— Нар. п. женске 20, 21: „Млад младожења“ 20, 24; Ни рај се не гледа 20, 21, 24; Сестра отровница 20, 21, 24; Опклада момка и девојке 20, 25, 30; Хајкуна Атлагића 2 , 24, 25, 30; № 54 Бечке I књиге 25, 30.

Песме уметничке:

Бранковић (Аврам?), Леба нема, нема сира 84.

Виланд, превод Хорац. III сатире 348.

Вилкотић М., Моја жеља 243.

Геснер, идиле, превод, 157 —

Магарашевићеви преводи из Јунга и Виланда 467—499, 478 480.

Песме Качићеве: песма на стр. 124 до 127; 43; одзив Гримов о Радославу, Лазаревим трима кћерима и о Котроманићу 45.

Матић (Петар?), „Леба нема, нема сира,“ песма 84.

Милутиновић Сима, песме 189.

Мушицки Л., Оде 105, 107, 108, 120, 122, 123, 193, 195, 198; три оде 192; 232, 237, 245, 246, 247, 253, 293, 348. — одломак оде 482. — Стихотворнија 110, 265, 271, — оде српске 133, 198, 257. — словенске 198, 258, 267. — духовне 287. — одабране 198. — план издавања ода 198, 199, 201. — за Даницу Вукову 309. — Александру I. 109, 118, 135, 138, 210, 216. — Витковићу 113, 282, 344. — Вуку 109, 113, 114, 118, 199. — Гагићу 109, 113. — Гершићу 123, 199. — Гриму 301. — Давидовићу 109, 121, 125, 199. — Марку Дрвару 275. — Головкину 216, текст 217—218; 219, 221, 222. — Добровском 264. — Доситију 113. — на смрт Доситијеву 344. — Дуки 193. — Стефану Живковићу 113, 198. — Копитару 109, 113, 301. — Ђ. Магарашевићу 197. — — Меценату 270. — графу Разумовском 216, 219, 221, 222. — Дим. Стефановићу 135. — Стратимировићу 280. — Терлајићу 122. — Марији Тирки 174, 208. — Фатеру 301. — Францу I 122, цару

Песме уметничке:
и царици 193, 196, 197, 209. — Фрушићу 109. — црногорском митрополиту 296. — Шафарику 248. — На моје тезоименитство 108, 109. — к мени самом 110, 124. — к духу мојему 109, 113. — моје оправданије (за дуг) 248. — на смрт Болићеву 233. — на смрт Дим. Стефановића 122. — на смрт младог Стојићевића 122. — славенском и срп. језику 268. — на гимназиум (срп. и сл.) 248. — на воздвиженије кат. слав. језика въ гимн. новосад. 248. — на сједињеније с тојуже катедрою гречес. језика 248. — на возбужденије српских јунош да за сија кат. приуготовљајушча 248. — на заведеније типографије у Н. Саду 248. — на Видовдан 185, поправка исте оде 189. — на мир 124—126, 128—130, 134, 135, 136, 138. 139, 143, 144, 193, 195, 223, 227. — на сочиненија Державинова 198, 245. — о пантеону српском 199. — о честн народној 199. — к младим Србима 268. — љубитељима српског језика 248. — народним песмама 301. — Моји љубимци (цар Давид, Клопшток и Хорације) 248, 479. — „Словенска муза от Гор се Фрушких“ 208, 210. — „Славенска муза ридми отвергши цѣпъ“ 243. — Проснисја, проснисја, златаја лиро 227. — Глас народољупца (Хлоја) 104, 111, 113, 120, 124, 131, 137, 139, 144, 198, 203, 211, 232, 238, 241, 243, 249, 268, 282, 343. — Глас харфе шишатоваче 248, 280, 478. — Апологија српског срца 235. — Победа срп. срца над злобом 248, 478. — епиграми

Песме уметничке:
207, 208, 211, 288. — Хлоја и Миртил 104. — елегија 125. — елегија Банстолска 479. — елегија на смрт Борићеву 134. — елегија еп. Путнику 248. — псалми 248, 268, 287, 479. — Хорацијево писмо Целзу Албановцу 204, 208, 208. — Хорацијеве оде (срп. и слов.) 268. — 2 оде из Анакреона 268. — Хорацијева писма 204. — Проба из Катонових стихова 109, 348. — Народољубивије мисли о возвишенији и распространенији срп. књиж. 268. — писмо Давидовићу 268. — Ода сочинитељу натписа 282. — Оде на смрт Державина 111. — Ода глупости 239, 264. — баби Смиљани 239.

Пачић Јован, неколико његових песама 457—464.

Песма тројици имењака 538.

Хаџић Јов, Орацијево писмо 514, 517.

Хорацијева ода 266. — III сатира 347.

Хранислав Ђорђе, епиграм цару 197.

писар Вуков 682 — и кн. Милошеви 618, 649. — сенатски 505. — у нахијама 638.

писаровање Вуково 685.

писма Доситијева 69, 397, 399, 401, 407, 408. —о Соларићево 510. — анонимна Вуку 484. —о папино 179.

планови Вукови за Србију 637.

плата Вукова у Србији 96. — Мушицког 322.

племићи наследни у Србији 652. — мађарски 651.

победа руска над Пољацима 615.

погодбе код суда покварене 646.

погрешке штампарске у преводу на немачки Вукове Граматике 45.

подајници аустриски 656.
познанства Вукова 763.
позориште бечко на Видну 252.
Politechnisches Institut у Бечу 426. 428.
положај политике кн. Милоша 501.
поп бугарски неки 289. — из Јарка 103. — Моровићки 417. —ови католички 40. — далматински 105. — сремачки 160, 744.
попечитељство финанције 804.
„г. поправитељ“ 159.
поправљање ода Мушицкових 134, 135.
породице пребеглих људи с кн. Михаилом у Земун 706. — чиновничке 634.
посао државни 636.
посланик пруски у Бечу 64. — (елчија) руски 210, 697, 761. — аустриски 697.
посланство српско у Петрограду 608, 609.
послови књижевни Вукови 339. — економски, судиски, финансиски, политички у Србији 650. — царски 401. — школски 651.
пословице руске 253. — нар. 341. — у преводу Минину 66.
потребе књижевне 690.
пошта варадинска 423, 440. — вуковарска 444, 445. — илочка 423, 424, 437, 439, 445. — товарничка 439, 445.
права природна човекова 666.
правитељство 632, 634, 635, 638, 653, 664, 667. — српско 384, 555, 622, 631, 632, 637, 641, 686, 698, 700, 705, 706, 712, 713, 722, 738. — аустриско 702, 792. — руско 793.
правица, право, народно, чиновничко etc. у Србији 630—633, 635, 639, 642, 666.
предлог: „Ковчег мислене народности“, као име Вукову Речнику, 148.
президент магистрата београдског 97, 612, 614, 627. — аустр. војн. савета 746.
президентство Вуково 685.
пренумеранти на Речник 69, 105, 107, 110, 143, 145, 223, 225, 226, 228, 352—354, 356, 383, 391, 394, 395, 397, 399, 400, 402—406, 408, 412, 414, 415, 417—422, 425, 454, 466, 519, 522—524, 527, 530, 572, 575. — на Житије Емануелово 74. — на Давидовићеве новине за г. 1818. 71, 401. — на Лукину поезију 100, 340, 344, 434. — на песнарицу II, 103, 350, 351. — на песнарицу I и II, 689. — на III књ. песама 358, 385, 386, 496, 497, 532, 538, 549. — на IV књ. песама 342, 345, 436—438. — на Даницу за 1826. 430, 577. — за 1827. 432. — за 1828. 511. — за 1834. 344, 436—438. — на пословице I издања 436—438, 440, 441. — на Црну Гору 450. — на Магарашевићеву Историју 487, 491, 493, 495, 549.
пренумерација 342.
препарандија српска 299.
престо Лазарев 540.
пресуде суд. покварене 646.
пријатељи Вукови 474, 475, 684. — кн. Милошеви 632, 642, 712, 719, 721.
прилике политичке у Србији 571. — црквене и политичке Срба у Аустрији 36.
приповетке народне 797. — и њихови мотиви 4—5. —а немачка о крају Ридботу 24. — српске 52. — преведене на немачки 60, 65, 66. — и звезде и пеге месечеве у њима 53.
приходи ман. Шишатовца 205. — епарх. горњокарловачке 321.
провизор спахиски 444.
продаје суд. покварене 646.
прозодија српска 241.

прокламација Чарапићева 666.
прота вуковарски 444. — митровачки 106, 494. — новосадски 484, 512. — темишварски 294.
пропаст Карађорђева 656, 772.
протопопијат Вилићки 306. — костајнички 308.
протопрезвитери далматински 105.
професори берлински 54. — гетиншки 49, 50. — новосадски 445, 481, 512.
процес о штампарији у Бечу 121.
публика 770, 774. — читачка 167, 244.
пуномоћије за скупштинаре 648, 649.
путовање Вуково 104.
размер Овидијев 268. — Орацијев 268.
рат турски 743. —а објава Француској 616.
рачуница 637.
ребелијанти 642.
регемента (славонска) 449, 451. — варадинска 612.
религија 771; в. вера.
република српска у Трсту 346.
реторика 637.
реформација у Немачкој 797.
рецензент немачки 514, 516, 517.
рецензије в. чланци.
речник бугарски 223; в. словар. — церковни 245. — словенски 250, 264. — српски 469; в. књиге.
ризница патр. у Москви 231.
римокатолици 719.
рицали турски 633.
робија 645.
„родољупци“ 665.
рота конно-гвардейская 771.
рукописи стари 29. — — немачки 3. — словенски најстарији 19, 245; од год. 1046. 231. —но јеванђеље на перг. 225. —ни апостол шишат. 227, 228, 236. — Доситијеви 401. — Соларовићеви 412.
румеливалис в. Марашлија.
сабља Ђ. Смедеревца 231, 232, 235.
савет намесни краљевски у Угарској 99, 100. — војени 342. — државни у Србији 702, 739.
саветници кн. Милоша 77, 544—548, 653. — кн. Михаилови 702, 706, 708.
савременици кн. Милошеви 537.
сведоџба кн. Милошева Вуку 729, 730.
свештенство у Шиду 433. — у нахијама 638. — српско 771, 793, 797.
секретар посланства турског 709. —и Грци у Србији 542. —и кн. Милоша 77, 545, 644, 650, 651. — Мушицког 301, 305, 316—318, 322, 328, 330, 333.
села у Аустрији 606.
семинарија у Гор. Карловцима 294. — за Далмацију 526.
сенат у Србији 628, 646, 647.
сенатори у Србији 646.
сердари 647.
силе (државе) стране 561.
„силоимци“ (бунтовници) у Србији 705, 706.
синови чиновнички, кметовски 648.
синод карловачки 115, 316.
скеле 629. —а београдска, остружничка 655.
скелеџија на Митровици 353.
скупштина књиж. у Будиму 274, 275. — у Србији 337, 630, 647, 648. — светоандрејска 737. — крагујевачка 648. — 1830. г. 649. — мађарска 742.
„Славени“ 758.
слагач Вукове Граматике на немачком 14, 15, 22, 30, 35.
слепац из Хрватске 191. —ци нови 435.
слепица из Јарка 103. — нека 460. — из Гргуревача 105, 107, 115, 119, 122, 124, 125, 128, 134, 138.
слика Вукова 199, 245, 250, 255, 256, 259, 264. — уз Вукове

песме лајпц. издања 9, 11, 46. — патр. Арсенија IV Шакабенте 199. — Београда 397. — кн. Милошева 565, 567, 572, 772.
слобода француска 639.
„Словарић“ 403.
слова (типови) словенска, руска 6, 31. — за срп. штампарију у Београду 584, 585. — велика и мала 753; в. II регистар.
Словенство 684, 690, 691, 719, 793.
„Словник“ предлог за име Вукову Речнику 148.
словоливница за београ. штампарију 80, 585, 730, 731.
слуге кн. Милошеве 631, 647.
солдати 646. — руски 768. — кн. Милошеви 648.
спаљивање мртваца 59.
спахија 641. — мађарски 651.
списак Срба у Русији 772.
списатељи српски, немачки, руски, пољски и чешки 291, 479, 532, 533, 536, 537, 541, 545, 551, 651, 664, 666, 758.
списи Вукови 534, 624, 740; в. књиге, песме, чланци.
споменици по Дрезди 696.
србуље (ст. шт. књиге) 29. — октоих од 1494. г. 310.
Сриство 482, 555, 688, 793.
статистика 637.
статс-канцеларија 564.
стихови в. песме уметничке.
стихотворци српски 198. — руски 158.
Studienhofcommission 317.
суд спахиски у Шишатовцу 193, 230. — лозснички 735. — велики у Србији 644, 647, 649. — београдски 782. — у Крагујевцу 777, 778.
судија и управитељ београдски 651.
судница суда београдског 614.
судови у Србији 337, 641. — нахиски 647.
султан 339, 633, 700.
суруџија 778.
тачност у прибирању грађе за Речник 147.
тестаменат оца С. Милутиновића Милутина 85. — Доситијев 399, 401.
типограф српски у Бечу (Давидовић) 135.
типографија в. штампарија.
трактат једренски 611.
трговање кн. Милошево 639.
трговина књижевна 342. — Ненадовићева 360. — солана 654, 655. — са шећарицама 654.
трговци у Србији 640. — београдски 635, 656. — крагујевачки, пожаревачки 635. — мрвени, свињарски 629, 651, 654, 655.
триумвират у Србији 181.
трошкови ман. Шишатовца 204. — око I књиге песама (Беч 1840.) 687, 688.
тужба Стратимировићева против новина у ортографији 99. — — против Мушицког и његова одбрана 314.
турство 693.
убиства у Београду 272.
указ о Вуковој пензији 669, 671.
умотворине народне, усмене немачке (у најширем смислу) 1—3; в. басне, загонетке, обичаји, песме, пословице, приче.
универзитет бечки 123. — српски 638, 642. — јенски 563. — харковски 769.
управитељи народни 627, 636.
упутство за скупљање народних умотворина 1—5.
уредбе султанове 712. — турске 633. — школске 638.
услови франц. учитеља за децу кн. Милошеву 599.
„уставобранитељи“ 700, 706.
учење писмености кн. Милоша 741.
учитељи срп. у Темишвару 294. — — у Далмацији 528. — срп. универзитета 642. — у

нахијама 638. — франц. за децу кн. Милошеву 566, 593, 597. 598, 805.
фабрика хартије за Србију 80, 583—586, 730, 731.
фактор штампарије Бенчеве 37.
ферман (хатишериф) султанов кн. Милошу 611, 628, 630, 646, 713.
физика 634.
философија 540. — нравоучителна 521.
флота француска 616.
фондови епарх. горњокарловачке 306, 334.
фундација Сервицког 212.
хазнадар везирев 633. —ри кн. Милошеви 672.
хатишериф в. ферман.
хипохондрија кн. Милошева и Давидовићева 595.
хирург 593.
Хофбуххалтерај мађарско-ердељски 313.
Hofkrigsrath 122, 303, 313, 317, 324, 328, 329, 333, 564.
христјани 383, 537.
Христос 770.
цар аустриски 274, 294, 314, 326, 335, 416, 426, 427, 526, 527, 631, 742, 768. — брат му 631. — руски 631, 793. —еви 632, 638. — европски 179.
царство грчко ново 542. — хришћанско 645.
цене вину, ракији, храни у Срему 212. — хартији 416.
цензор срп. штам. 337, 344, 665.
цензура аустриска и угарска 40, 41, 99, 498, 500, 666, 667, 720.
цензурирање књига 651.
циганчица нека 420.
ципори карловачки и новосадски 277.
црква 646, 650. — римска 212. — српска 212, 346. — новосадска 212. — руска у Бечу 728, 735.
„црни полк“, 260. в. калуђери.
чинови 634. — наследни 634.
чиновници 634, 638, 647. — у Србији 629, 630, 633—636, 640, 644, 647, 649, 650, 654, 784. — кн. Милошеви 645, 651, 656, 776.
чланови вел. суда 647. — нах. судова 647.

Чланци и рецензије.

Рецензије руске, пољске и немачке на Вуков Речник 253, 264. —а ода Мушицкових 183. — Курцбекова Словара 253. — Соларићева речника 411. — Стојковићеве физике 236, 239, 260. — руска о срп. језику 505. — о нар. песмама 568. — о Вукову преводу Н. З. 796. 797.
Атанацковић П. (—ц—), Мнение о удвојавању сугласника 225.
Видаковић Милован, одговор на рецензију 195, 503.
Вигковић М., Чланак о српској литератури у мађ. новинама 246.
Волни, реценз. Стојковићеве Физике 239.
Грим Ј., рецензије срп. нар. песама 10—12, 14, 17, 31, 45, 48, 103.
— рецензија Данице за 1826. 314.
— реценз. Талвиног превода срп. нар. песама 315, 321.
— предговор к нем. преводу српских нар. приповедака 65, 66.
— предговор к нем. преводу срп. нар. песама 55.
— предговор нем. преводу Вукове граматике 26, 31—34, 36, 38—41, 43, 44, 49, 50, 300.
— рецензија исте књиге 45, 47.
— посвета исте књиге кн. Милошу 32, 33, 36, 40.
Грујовић, Мих. Фил., Писмо против Вукове рецензије на Видаковића 70, 195, 355.
Давидовић Дим., Одговор у срп. новинама (крајем марта 1817.) 159, 167.

Чланци и рецензије:
— дуплика 191.
Добровски, реценз. Соларевића Римљ. Славенствовавши 412.
Живковић Станимир, Примјечанија 480.
Караџић Вук., Предговор Речнику 227, 228, 409.
— о Милошу Обилићу 71, 204.
— о законима (у Даници) 436.
— о гуслама 511.
— Griechen u. Serben 673—675, 805.
— одговор Грујовићу 70, 195, 355.
— — Штипкаловићу 492.
— — Куцкалу 493.
— одговор на Палиподију 755.
— реценз. књижевне 486, 556.
— рецензија „Гласа Народољупца“ 233, 253, 255, 258—260.
— — на Соларићев предговор Доситијеву Мезимцу 256.
— критика на Љубомира у Елисиуму 70, 195, 481.
— одговор Видаковићу 195.
— рецензија на Путешествија у Молдавију, Валахију и Србију Бандиша Коменског 239, 264.
— — Берићева превода Шрекове Историје 264.
— — на III част Љубомира 264.
— — на Примјечанија Станимира Живковића 264, 271, 479.
— одговор —ц-у 226.
— — овогодишњим рецензентима 272.
— одговор руском рецензенту 300.
— рец. на Ситнице језикословне 794, 795.
Кеиен, реценз. Вукових песама 297.
— — Вукове Граматике у преводу Гримову 49, 50.
— — Вукова Речника 168, 264, 275.
Чланци и рецензије:
Копитар J., Рецензије 11.
— рецензија Граматике Добровског 29, 290, 292, 293, 295.
— — о дојакошњим срп. књигама 227.
— рецензија „сала дебелога јера“ 100.
— — на Чапловића 240, 241.
— — Бороговљева превода на фран. срп. нар. песама 323.
— предговор загонеткама 164.
Куцкало, Антикритика 493.
Лазић В., крит. Н. Завета 719.
Љубибратић Томо, Примјечанија на Станимира Живковића 264.
— рец. на Чапловића 485.
М(ркаљ) С(ово), Азбукопротрес, рецензија о њему 100.
— Палинодија 101, 180, 183, 757.
— Аутокритика Палинодије 101.
— Одпоръ 203.
Мушицки Лукијан, некролог Дим. Стефановићу 193, 195, 200, 202, 209.
— Начин мојих стихова по латинском метруму 109.
— регистар материјала 112.
— рецензија на Кенгелчево јестествознаније 183, 202, 236, 260.
— изреченија из Доситијевих басана 276, 344.
— план конвикта и имена клирика и централиста 301—303, 305, 306.
Петронијевић, крит. Н. Завета Вукова 719.
Руми, Примјечанија на рецензију Т. Љубибратића 251.
— реплика 191.
Соларић Павле, поет. епистол. Доситију 510.
— предговор Доситијеву Мезимцу 256.
— Доброжелателна мненија 410.

Чланци и рецензије:

Списак срп. манастира (рукоп.) 139, 144, 158.

Стефановић Дим., Повести (Moral und Beyspielen), превод 276.

Фатер, о срп. нар. песмама 300.

Хаџић Јов., Ситнице језикословне 494.

Чапловић, о срп. словима и о језику 225.

Ш. С., чланак у новинама Давидов. против новачења у правопису 270.

Швабица 238.

„Швабурија“ 719.

шегрти трг0в. и мајсторски 635.

школе 639, 754, 755. — вршачке 200, 294. — по Мађарској и у Руми 225, 230. — у Гор. Карловцима 321. —а клирикална у Карловцу 233. — — у Гор. Карловцима 334. — пакрачка 244. — сомборска 455. —е у епар. Горњокарловачкој 333, 334. — српске 792. — у Далмацији и у Шибенику 526, 527. — у Србији 545, 636—639, 653, 654. —а велика 653, 654. — за хирурге 593.

Шокци, језик и песме код њих 22, 23; — 339, 344.

шпитаљи у Србији 642, 656.

штампарија (типографија) Давидовићева 136, 139, 157. — будимска 395. — српска у Бечу 109, 112, 163, 193, 506—508, 512. — јерменска у Бечу 275. — основана у Србији 80, 81, 337, 583—586, 654, 665—667, 730. 731, 793, 795. — бечка 301, 304, 305. — лајпцишка 15. — у Гор. Карловцима 307, 326. — у Млецима 411.